

LENIN

OPERE COMPLETE

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

48

TRADUCEREA IN LIMBA ROMANA
APARE IN URMA HOTARIRII C.C.
AL P.C.R. EA A FOST INTOCMITA
DUPA ORIGINALUL IN LIMBA RUSA,
ED. A V-A

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1968

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

48

Scrisori

noiembrie 1910—iulie 1914

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI — 1968

P R E F A Ț A

În volumul patruzeci și opt al Operelor complete ale lui V. I. Lenin sînt cuprinse scrisorile scrise în noiembrie 1910—iulie 1914, adică în perioada noului avînt revoluționar ; ele sînt strîns legate de scrierile sale incluse în volumele 20—25 ale ediției de față.

Într-o serie de scrisori ale lui V. I. Lenin se reflectă imensa activitate politică-ideologică și organizatorică desfășurată de el pentru pregătirea celei de-a VI-a Conferințe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R., care a avut un rol de seamă în construirea partidului bolșevic — a partidului de tip nou — și care a trasat linia politică și tactica partidului în condițiile unui avînt revoluționar în continuă creștere.

Un grup de scrisori, adresate lui N. G. Poletaev, G. V. Plehanov, G. L. Șklovski, A. I. Liubimov, M. K. Vladimirov și A. I. Rîkov, sînt consacrate problemelor puse de lupta cu lichidatorii și de aplicarea tacticii unui bloc al bolșevicilor cu menșevicii-partiiți, de refacearea instituțiilor centrale ale partidului, de convocarea unei plenare a C.C. al P.M.S.D.R. în străinătate în vederea pregătirii conferinței generale a partidului. V. I. Lenin critică cu asprime pe Rîkov pentru atitudinea lui împăciuito-ristă, pentru „retoricele atacuri împotriva lichidatorilor — în vorbe, și *totală capitulare* în fața lor — în fapte“ (volumul de față, p. 18), arată cît de nefastă și de periculoasă pentru cauza partidului este poziția împăciuito-riștilor.

Prevăzînd marile greutăți pe care avea să le întîmpine pregătirea conferinței, V. I. Lenin, încă din noiembrie 1911,

Într-un schimb de scrisori cu social-democratul ceh A. Nėmec, a ajuns la o înțelegere cu el în ce privește convocarea conferinței la Praga și acordarea sprijinului necesar pentru organizarea ei. „Cel mai important pentru noi este să avem posibilitatea de a organiza toată treaba asta în modul *cel mai conspirativ*“ (p. 45). Social-democrații cehi au acordat un mare sprijin în organizarea conferinței, au dat dovadă de solidaritate internațională proletară și de atenție tovărășească față de delegați.

Lucrările acestei conferințe, care a avut loc în ianuarie 1912, s-au desfășurat în întregime sub conducerea lui Lenin. O hotărîre, dintre cele mai importante, adoptată de conferință a fost aceea prin care menșevicii-lichidatori erau excluși din rîndurile P.M.S.D.R. Apreciind însemnătatea acestei conferințe, V. I. Lenin îi scria lui Gorki îndată după încheierea lucrărilor ei : „În curînd îți trimitem hotărîrile conferinței. În sfîrșit, am reușit, în ciuda canaliei lichidatoriste, să refacem partidul și Comitetul său Central. Sper că, aflînd această veste, ai să te bucuri împreună cu noi“ (p. 50). După încheierea lucrărilor conferinței, întreaga atenție a partidului și a Comitetului său Central a fost îndreptată spre consolidarea rezultatelor obținute și spre înviorarea activității partidului prin aplicarea hotărîrilor adoptate de conferință. În scrisoarea adresată la 28 martie 1912 lui G. K. Ordjonikidze, S. S. Spandarian și E. D. Stasova și în cea din 16 aprilie către Biroul din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R., Lenin cere să fie informat despre felul cum sînt aplicate rezoluțiile conferinței de către organizațiile locale, despre modul cum au condamnat ele pe lichidatori și au procedat, în general, la o ruptură cu ei și stăruie, totodată, asupra importanței pe care o are întărirea legăturilor dintre organizațiile de partid și Comitetul Central.

V. I. Lenin a condamnat cu vehemență încercarea lui Troțki, a vperediștilor și bundiștilor de a convoca împreună cu lichidatorii o conferință „a lor“ și de a înjgheba un bloc antipartinic. „N-au decît să încerce ! — scria V. I. Lenin. — E nevoie de fapte, iar nu de vorbe, domnilor !! Neputincioși v-ați dovedit voi (+ Troțki + vperediștii) încă de la

26. XI. 1910, când Troțki a făcut apel la convocarea unei conferințe, și neputincioși o să rămîneți.

Noi am rupt-o cu lichidatorii, *partidul* a rupt-o cu ei. Cei ce vor n-au decît să încerce să creeze un alt P.M.S.D.R. *împreună cu lichidatorii!* Așa ceva e pur și simplu ridicol“ (p. 56—57).

O serie de scrisori cuprinse în acest volum caracterizează munca intensă depusă de Lenin în îndrumarea ziarelor bolșevice legale — „Zvezda“, „Nevskaia Zvezda“ și „Naș Puti“ — și a revistelor „Mîsl“ și „Prosveșcenie“. O atenție cu totul deosebită a acordat Lenin orientării „Pravdei“ — ziar muncitoresc legal de tip nou. Articolele lui apărute în „Pravda“, numeroasele lui scrisori către redacție au determinat orientarea și caracterul acestui ziar ca organ de presă combativ al partidului revoluționar al clasei muncitoare. Într-o scrisoare adresată lui Gorki la 1 august 1912, Lenin scria : „În Rusia însă se constată un avînt *revoluționar*, nu un altfel de avînt, ci tocmai unul revoluționar. Și noi, oricum, am reușit să asigurăm apariția unui cotidian, «Pravda», datorită, între altele, tocmai acelei conferințe (din ianuarie), la care latră proștii“ (p. 90).

V. I. Lenin urmărea cu atenție activitatea „Pravdei“, se bucura de succesele ei, o ajuta să-și lichideze greșelile. La început redacția ziarului accepta cam anevoie să se angajeze într-o polemică cu lichidatorii. Aceasta i-a atras o aspră critică din partea lui Lenin. În perioada campaniei electorale pentru Duma a IV-a de stat, V. I. Lenin a adresat redacției cîteva scrisori, în care-i cerea cu toată hotărîrea să întărească combativitatea ziarului și, ducînd lupta împotriva cadeților și a lichidatorilor, să popularizeze platforma bolșevicilor. În primăvara anului 1913 a fost îmfăptuită reorganizarea redacției ziarului „Pravda“ și a fost întărită conducerea ei de către Comitetul Central. Cu toate că, încă din cursul lunii martie, se înregistrează o creștere considerabilă a tirajului, V. I. Lenin stăruie asupra necesității a desfășura o mai intensă campanie de subscripții pentru „Pravda“, cere să se ducă luptă pentru fiecare uzină aflată sub influența ziarului menșevic „Luci“ și, totodată, să se pornească o întrecere între uzine pentru cîști-

garea unui număr cât mai mare de abonați la „Pravda“. În scurt timp, activitatea „Pravdei“ s-a îmbunătățit considerabil : „...acum — scria V. I. Lenin — ziarul *s-a pus de-a binelea* pe picioare. S-a produs o îmbunătățire considerabilă și serioasă ; să sperăm că ea va fi totodată trainică și definitivă“ (p. 203). Sub conducerea lui V. I. Lenin, „Pravda“ a stat în centrul luptei pentru o adevărată unitate a clasei muncitoare, pentru reconstruirea unui partid proletar de masă.

Din scrisorile lui Lenin se vede cu câtă atenție a urmărit el activitatea deputaților bolșevici din Duma a IV-a de stat, îndreptînd greșelile lor, făcîndu-i să învețe din propriile lor erori și succese. În perioada luptei duse de cei șase deputați bolșevici din Duma a IV-a — care reprezentau imensa majoritate a muncitorilor din Rusia — împotriva celor șapte deputați menșevici-lichidatori, V. I. Lenin dădea indicații în legătură cu tactica parlamentară, ajuta pe reprezentanții bolșevici la pregătirea celor mai importante cuvîntări pe care urmau să le rostescă în Dumă. Din inițiativa lui, în noiembrie 1913 deputații muncitori au format fracțiunea bolșevică, de sine stătătoare, care a luat denumirea de „Fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia“.

Un loc important ocupă în scrisorile din 1913 problemele pregătirii și desfășurării consfăturilor de la Cracovia și Poronino ale Comitetului Central cu unii activiști de partid. O serie de documente în legătură cu Consfătuirea de la Cracovia se tipăresc acum pentru prima oară. Venirea unor activiști de partid din Rusia era un prilej de mare bucurie pentru V. I. Lenin. „Baza de la Cracovia s-a dovedit utilă : venirea noastră în această localitate a fost pe deplin «compensată» (din punctul de vedere al cauzei)“ (p. 156). Datorită apropierii de Rusia, legăturile cu activiștii-practicieni de partid au devenit tot mai strînse. Comunicînd impresiile sale despre Consfătuirea de la Cracovia, V. I. Lenin îi scria lui L. B. Kamenev : „Totul merge de minune. Această consfătuire va avea o importanță cel puțin egală cu aceea a conferinței din ianuarie 1912. Se vor adopta rezoluții în *toate* problemele importante, *prin-*

tre care și aceea a unificării... Toate rezoluțiile au fost adoptate în unanimitate... Un succes enorm!" (p. 160—161). Hotărârile conferinței au avut un rol important în consolidarea partidului și în întărirea unității sale, în cucerirea majorității clasei muncitoare.

Paralel cu munca practică de conducere a partidului, V. I. Lenin și-a continuat eforturile în direcția fundamentării multilaterale a teoriei și politicii partidului în problema națională. Diferitele teze dezvoltate de el în unele scrisori sînt o prețioasă completare la lucrările și articolele sale clasice : „Note critice în problema națională“, „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“, „Despre autonomia «național-culturală»“ etc. În scrisorile sale către S. G. Șaumian din anii 1913—1914, V. I. Lenin explică cerințele programatice ale bolșevismului, care prevăd dreptul națiunilor la autodeterminare — adică la despărțire și la formarea unui stat independent —, autonomie regională pentru acele națiuni care vor să rămîină în componența statului respectiv, deplină egalitate în drepturi pentru toate națiunile și limbile. El se pronunță cu toată hotărîrea împotriva lozincii burghezo-naționaliste a autonomiei național-culturale, pentru care făceau o intensă propagandă oportuniștii, atît în Rusia cît și în străinătate. Principalul în problema națională — arăta V. I. Lenin — este unirea muncitorilor de toate naționalitățile sub steagul internaționalismului proletar, unitatea lor de acțiune în lupta de clasă, contopirea lor în organizații proletare unice.

V. I. Lenin milita pentru unitatea clasei muncitoare, pentru adevărata unitate a partidului ei, și, de aceea, în scrisorile sale, ca și în articolele sale, el se pronunță cu toată hotărîrea împotriva federalismului în rîndurile partidului ; noi, spunea el, sîntem în principiu împotriva federației, „sîntem pentru centralismul democratic“ (p. 367).

O atenție deosebită acorda Lenin mișcării muncitorești din Letonia. În volumul de față sînt publicate 11 scrisori adresate lui I. A. Berzin, I. E. Gherman și I. Rudis-Ghipsliș, social-democrați letoni. Din aceste scrisori se vede atenția încordată cu care urmărea el desfășurarea luptei interne de partid din rîndurile Social-democrației din Ținutul leton

și cît de mult i-a ajutat el pe bolșevicii letoni. La cererea lor, V. I. Lenin a scris în mai 1913 un „Proiect de platformă pentru Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton“. Corespondența purtată de Lenin cu bolșevicii letoni constituie o mărturie a participării sale active la pregătirea și desfășurarea congresului Social-democrației din Ținutul leton.

În perioada șederii sale în Polonia (din iunie 1912 pînă în august 1914), V. I. Lenin a stabilit legături și mai strînse cu mișcarea muncitorească poloneză, cu social-democrații polonezi, cărora le-a dat un sprijin serios. Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania trecea pe atunci prin perioada sciziunii. În lupta împotriva greșelilor comise de Conducerea centrală a S.D.R.P. și L., în fruntea căreia se aflau R. Luxemburg, L. Tyszka și alții, s-a format o opoziție alcătuită din „rozlamoviști“, care se sprijineau pe organizația din Varșovia. Într-o serie de articole și scrisori din această perioadă, V. I. Lenin face o apreciere a stării de lucruri din rîndurile social-democrației poloneze și dezvăluie cauzele sciziunii.

Cît timp s-a aflat la Cracovia, V. I. Lenin a continuat să se ocupe de problema agrară. Într-o serie de scrisori adresate lui V. A. Karpinski, redacției ziarului „Pravda“, lui N. Osinski, lui I. A. Gurvici și lui N. N. Nakoreakov, el cere să i se trimită cărți de statistică agricolă americană, publicații statistice ale zemstvelor etc. din Rusia. Aceste materiale au fost folosite de V. I. Lenin în lucrarea sa în legătură cu agricultura americană, „Noi date cu privire la legile dezvoltării capitalismului în agricultură. Partea I“, pe care a început s-o elaboreze la începutul anului 1915. Intenția lui era să scrie și părțile următoare ale acestei lucrări, care urmau să fie consacrate Germaniei și Austriei; materialele pregătitoare pentru aceste lucrări, așa cum reiese din unele scrisori, au fost întocmite la Cracovia.

O mare parte din scrisorile lui V. I. Lenin sînt consacrate luptei duse de el pentru puritatea bazelor filozofice ale marxismului. Dînd, în anii reacțiunii, o puternică ripostă adversarilor concepției marxiste despre lume, V. I. Lenin a continuat și în anii noului avînt revoluționar

să respingă atacurile revizioniștilor îndreptate împotriva filozofiei marxiste. Într-o serie de scrisori către A. M. Gorki, L. B. Kamenev și V. P. Miliutin, precum și către redacția ziarului „Pravda” și a revistei „Prosvetzenie”, V. I. Lenin critică machismul și „zidirea de dumnezeu”, care erau propovăduite de Aleksinski, Bogdanov și Lunacearski, și arată că răspîndirea în rîndurile partidului și printre muncitori a unor concepții filozofice care neagă materialismul și dialectica constituie un mare pericol și poate să aducă prejudicii ireparabile educației politice a membrilor de partid. V. I. Lenin sublinia că filozofia machismului și mai ales „zidirea de dumnezeu” se întîlnea cu reacțiunea în politică și că concepțiile filozofilor revizioniști duceau la împăcarea cu rînduielele existente în Rusia și în Europa, la renunțarea la luptă, la „lăsarea în voia domnului”. „Ideea de dumnezeu a făcut *totdeauna* să se tocească, să amortească «simțul social», înlocuind ceea ce e viu prin ceea ce e mort, ea fiind *totdeauna* o idee de robie (de robie cumplită, fără ieșire). Niciodată ideea de dumnezeu nu l-a «legat pe individ de societate», ci *a încătușat* totdeauna *clasele* asupra prin credința în *divinitatea* asupritorilor” (p. 259).

Pledînd pentru o demascare a dușmanilor marxismului în domeniul ideologiei, V. I. Lenin, într-o scrisoare adresată lui A. M. Gorki (februarie 1913), sublinia că e necesar să fie explicată și apărută teoria despre structura materiei, că acesta ar fi cel mai bun mijloc de luptă împotriva idealismului și a agnosticismului. Lupta intransigentă dusă de V. I. Lenin pentru puritatea teoriei revoluționare, pentru o dezvoltare a ei în chip creator, a avut o însemnătate imensă pentru educarea ideologică a muncitorilor în spiritul marxismului.

O serie de scrisori către I. F. Armand și I. F. Popov, din care o mare parte se publică pentru prima oară, sînt legate de Conferința „de unificare” de la Bruxelles, convocată de Comitetul executiv al Biroului socialist internațional pentru zilele de 16—18 iulie 1914. Sub pretextul restabilirii unității în P.M.S.D.R., liderii Internaționalei a II-a, care erau îngăduitori față de oportuniștii din rînd-

durile mișcării muncitorești din Rusia, au încercat să realizeze unirea bolșevicilor cu lichidatorii. Pledînd pentru o asemenea „unire“, Kautsky, la sesiunea din decembrie 1913 a B.S.I., a afirmat că în Rusia „vechiul partid a murit“. V. I. Lenin, indignat de această afirmație a lui Kautsky, a calificat-o drept „nerușinată, impertinentă, monstruoasă și ignorantă“ (p. 282).

V. I. Lenin a avut o atitudine negativă față de Conferința de la Bruxelles, despre care, în ironie, spunea că e o „reprezentare comică“. Totuși refuzul de a participa la lucrările ei ar fi putut fi interpretat în mod greșit de acei muncitori care nu erau în măsură să se orienteze cum trebuie în lupta politică. De aceea, bolșevicii au hotărît să folosească această conferință ca mijloc de educare politică a proletariatului. „Am fi procedat mai cuminte — scria Lenin — dacă am fi refuzat categoric să mergem acolo. Dar muncitorii ruși n-ar fi înțeles sensul acestui răspuns, iar acum n-au decît să învețe dintr-un exemplu viu“ (p. 361).

V. I. Lenin a pregătit raportul C.C. al P.M.S.D.R. care urma să fie prezentat la conferință, a scris o serie de indicații și instrucțiuni pentru delegație. În scrisorile către I. F. Armand, care constituie o completare a acestor indicații, V. I. Lenin a prevăzut pînă în cele mai mici amănunte dificultățile pe care ar putea să le întâmpine delegația, modalitățile de a folosi cît mai din plin — în polemica cu lichidatorii și mai ales cu liderii B.S.I. la Conferința de la Bruxelles — hotărîrile conferinței P.M.S.D.R., ale consfătuirii Comitetului Central cu unii activiști de partid, precum și alte materiale. „Esențial — scria Lenin în ajunul conferinței — este, după părerea mea, să demonstrezi că numai noi sîntem partidul (dincolo nu există decît un bloc fictiv sau niște grupulețe), numai noi sîntem partidul muncitoresc (dincolo e burghezia, care dă bani și incurajează), numai noi constituim *majoritatea*, $\frac{4}{5}$ “ (p. 344).

În ciuda protestelor formulate de bolșevici, conferința a adoptat rezoluția de unificare a P.M.S.D.R. propusă de Kautsky. Această rezoluție, în care se declara că în rîndurile social-democrației din Rusia nu există nici un fel de divergențe esențiale, de natură să împiedice unificarea, era îndreptată spre lichidarea partidului marxist revoluționar

din Rusia. Bolșevicii au refuzat să se supună hotărîrilor adoptate de Conferința de la Bruxelles. Planul liderilor oportuniști ai Internaționalei a II-a de a lichida partidul bolșevic de sine stătător a fost demascat și s-a soldat printr-un eșec.

O însemnătate cu totul deosebită acorda Lenin convocării congresului ordinar al partidului. Într-o serie de scrisori adresate redacției ziarului „Puti Pravdî“, lui I. I. Skvorțov-Stepanov, I. F. Armand și altora, Lenin propune să se confirme componența delegației, să fie invitați la lucrările congresului reprezentanți ai organizațiilor naționale, să fie procurate mijloacele necesare pentru ținerea congresului. Cu toate că congresul n-a mai avut loc, pregătirile făcute în vederea convocării lui au jucat un rol important în consolidarea organizațiilor de partid.

Ca reprezentant al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional, V. I. Lenin poartă o vastă corespondență cu C. Huysmans, secretarul acestui Birou, în legătură cu probleme interne de partid, ca și cu probleme ale mișcării muncitorești internaționale și ale activității practice a B.S.I. Scrisorile adresate lui I. C. Frimu, J. Strasser, redacției ziarului „Bremer Bürger-Zeitung“, lui W. Pfannkuch, M. Grunwald, J. Dietz, D. Wijnkoop și Jansson (sau Stitz) constituie o mărturie a amplelor legături ale lui V. I. Lenin cu activiști ai mișcării muncitorești internaționale.

V. I. Lenin, bolșevicii au luptat fără preget împotriva pericolului izbucnirii unui război imperialist. În octombrie 1912, când a început războiul în Balcani, Lenin a scris apelul „Către toți cetățenii din Rusia“, care a fost publicat ca un manifest al C.C. al P.M.S.D.R. îndreptat împotriva războiului. Trimițînd la B.S.I. traducerea germană a chemării, el îl ruga pe Huysmans să comunice secretarilor partidelor reprezentate în Birou și să remită presei socialiste textul acestui document. Apelul a fost adus la cunoștința muncitorilor din numeroase țări. V. I. Lenin a pregătit cu atenție delegația rusă la Congresul de la Basel al Internaționalei a II-a. El a propus ca la acest congres să fie folosită pe larg chemarea deputaților bolșevici din Duma a IV-a de stat, care protestau împotriva războiului.

Conținutul corespondenței îl caracterizează pe V. I. Lenin ca om, oglindește atitudinea lui față de familie și față de tovarăși. În scrisorile sale se reflectă grija înduioșătoare pentru sănătatea Nadejdei K. Krupskaia. Cît timp a stat internată în spital la Berna, el a vizitat-o în fiecare zi, s-a consultat cu medicii, a citit o serie întregă de cărți medicale. Scrisoarea lui V. I. Lenin către V. A. Ter-Ioanisian este pătrunsă de multă grijă față de S. S. Spandarian, care se afla pe atunci în închisoare, și față de tatăl acestuia, care era bolnav. Cu multă atenție urmărea V. I. Lenin evoluția bolii lui F. N. Samoilov : dădea sfaturi în legătură cu internarea lui într-un sanatoriu, recomanda medicii pe care să-i consulte, îi cerea lui G. L. Șklovski să-l informeze mai des despre starea sănătății lui.

Un exemplu de atitudine delicată, tovarășească, ne oferă scrisorile adresate de V. I. Lenin lui A. M. Gorki. V. I. Lenin acorda o înaltă prețuire talentului lui Gorki, saluta colaborarea lui la „Zvezda“, „Pravda“ și „Prosveșcenie“. Criticîndu-l pe Gorki pentru greșelile lui serioase în domeniul filozofiei, V. I. Lenin îl ajuta tovarășește să le lichideze. Îngrijorat de starea sănătății marelui scriitor, el îl sfătuia unde și cum să-și petreacă mai bine timpul de odihnă, se interesa de condițiile lui de viață.

*
* *
*

În volumul de față se tipăresc 173 de scrisori care n-au fost incluse în edițiile anterioare ale Operelor lui V. I. Lenin ; dintre acestea, 70 se publică pentru prima oară, iar 14 apar pentru prima oară în limba rusă.

În „Anexe“ se publică o scrisoare către Biroul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R., mandatul încredințat Inesei F. Armand, ca reprezentantă în Biroul internațional al femeilor, și o scrisoare către Huysmans în legătură cu numirea lui M. M. Litvinov ca reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional.

*Institutul de marxism-leninism
de pe lângă C. C. al P. C. U. S.*

1910

1

CĂTRE A. M. GORKI

14. XI. 1910

Scumpe A. M.,

A trecut multă vreme de cînd n-am mai primit nici o veste de la d-ta și de la M. F. Mi-e urît fără vești de la Capri. Ce s-a întîmplat? Doar nu vei fi ținînd și d-ta socoteala scrisorilor, cum am auzit că fac unii cu vizitele!

Aici, la noi, toate sînt precum știi. O grămadă de treburi mărunte și tot soiul de neplăceri legate de lupta dintre diferitele „feude“ dinăuntrul partidului. Brrr!... Și ce frumos trebuie să fie acum la Capri!...

Ca să ne odihnim într-un fel de pe urma zîzaniilor am trecut la înfăptuirea unui vechi plan al nostru, acela de a edita „*Raboceaia Gazeta*“. Am strîns cu multă greutate 400 frs. * Ieri a apărut, în sfîrșit, primul număr¹. Ți-l trimit împreună cu înștiințarea de apariție și cu o listă de subscripții. Membrii coloniei din Capri și Neapole care simpatizează cu această inițiativă (și cu „apropierea“ dintre bolșevici și Plehanov) sînt invitați să-și dea tot concursul. „*Raboceaia Gazeta*“ este necesară, iar cu Troțki, care urzește intrigi în folosul lichidatorilor și al otzoviștilor-vperedîști, e imposibil să conlucrăm. Încă de pe cînd eram la Copenhaga am protestat cu toată energia, împreună cu Plehanov, împotriva mîrșavului articol al lui Troțki din „*Vorwärts*“. Și dacă ai și ce infamie a mai publicat el în „*Neue Zeit*“ în legătură cu semnificația istorică a luptei din rîndurile social-democraților ruși!²

* — francs — franci. — *Nota trad.*

Dar articolul lui Lunacearski apărut în ziarul belgian „Le Peuple“³ l-ai citit ?

Punem la cale, tot în colaborare cu Plehanov, apariția unei mici reviste legale în vederea luptei împotriva revisitelor „*Nașa Zarea*“ și „*Jizn*“⁴. Sperăm să scoatem curînd primul număr⁵.

Așa se prezintă lucrurile pe la noi. Încetul cu încetul, puțin cîte puțin, cu multă greutate, ne smulgem totuși din plasa de intrigi și ieșim la liman.

Ce mai e nou pe la d-voastră ? I-ai scris lui Stroeve ? Și ce ți-a răspuns ? Noi i-am trimis o primă scrisoare „pentru a stabili legătura“ ; el a primit-o și ne-a răspuns că n-a înțeles cine anume îi scrie. I-am scris încă o dată, dar păstrează tăcere. E o lipsă grozavă de oameni, iar cei vechi s-au împrăștiat.

Era cît pe-aci să înjghebăm la Petersburg o gazetă săptămînală împreună cu fracțiunea din Dumă (din fericire, menșevicii de acolo nu înclină spre lichidatori, ci spre Plehanov), dar lucrurile s-au împotmolit iarăși, dracu știe de ce⁶.

Scrie-mi cum o mai duci. Cum merge treaba ? Ce se mai aude cu revista de care am vorbit astă-vară ? Ce se aude cu „*Znanie*“ ?⁷

Sînt supărat pe M. F. și am tot dreptul să fiu. Mi-am promis că o să-mi scrie, dar n-am primit încă nimic. Mi-am promis că o să strîngă niște informații de la biblioteca din Paris în legătură cu istoria revoluției ruse. N-am primit nici o veste. Asta nu-i frumos.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Cît despre referatul lui Tria, se pare că o să fie *totuși* publicat. Așa a hotărît redacția Organului Central⁸. Sînt atîtea zîzanii și în această redacție, că nu le mai pot suporta...

Expediată din Paris la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

2

CĂTRE G. V. PLEHANOV

22. XI. 1910

Scumpe G. V.,

Chiar în acest moment mi-a adus tov. Grigori scrisoarea dv. De la Biroul socialist internațional am primit doar o adresă în care este vorba *numai* de chestiuni financiare, adică de cotizațiile partidului nostru pentru B.S.I. Am remis această adresă casierului Biroului din străinătate al Comitetului Central și i-am răspuns lui Huysmans că problema cotizațiilor am adus-o la cunoștința Comitetului Central. Orice adresă a B.S.I. care nu se referă la chestiuni financiare am să v-o trimit, bineînțeles, și dv.

Ce impresie v-a făcut „Rabociaia Gazeta” ?

Aici se vorbește că Martov & Co., reluând editarea ziarului „Golos”⁹, au invitat pe menșevicii-partiiți „să iasă afară” din grupul „lor”.

O caldă strângere de mână. Al dv., *N. Lenin*

Expedită din Paris la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

3

CĂTRE A. M. GORKI

22. XI. 1910

Scumpe A. M.,

Ți-am trimis acum câteva zile un exemplar din „Rabociaia Gazeta” și o scrisoare, în care te întrebam ce se aude cu revista despre care am vorbit astă-vară * și despre care mi-ai promis că ai să-mi scrii **.

* În vara anului 1910, V. I. Lenin a fost la Capri, în vizită la A. M. Gorki.
— *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 1—2. — *Nota red.*

Astăzi citesc în „*Reci*“¹⁰ un anunț în legătură cu „*Sovremennik*“, care apare „cu colaborarea activă și exclusivă (chiar așa stă scris negru pe alb ! — o formulare agramată, dar cu atât mai pretențioasă și mai semnificativă) a lui Amfiteatrov“ și cu colaborarea d-tale permanentă¹¹.

Ce-i asta ? Cum așa ? O „mare“ revistă „lunară“, cu rubrici de „politică, știință, istorie și viață socială“ ; dar asta-i cu totul altceva decât niște culegeri care urmăresc să grupeze în jurul lor cele mai bune forțe ale beletristicii. O asemenea revistă trebuie să aibă o orientare bine determinată, serioasă, consecventă ; altfel, în mod inevitabil, o să se facă de rușine atât ea cât și colaboratorii ei. Și „*Vestnik Evropei*“¹² are o orientare, o orientare proastă, inconsistentă, searbădă, dar totuși o orientare, care servește unui anumit element, unor anumite pături ale burgheziei și care grupează totodată anumite cercuri de profesori, de funcționari și de așa-zisi intelectuali din rîndurile liberalilor „onorabili“ (sau, mai bine zis, care ar vrea să fie onorabili). Și „*Russkaia Misl*“¹³ are o orientare, o orientare mîrșavă, desigur, dar totuși o orientare, care face un foarte bun serviciu burgheziei liberale contrarevoluționare. Și „*Russkoe Bogatstvo*“¹⁴ are o orientare, o orientare narodnică, narodnic-cadetă, dar totuși o orientare, care de zeci de ani își urmează cursul ei și care servește anumitor pături ale populației. Și „*Sovremennii Mir*“¹⁵ are o orientare, adeseori menșevic-cadetă (care acum deviază spre menșevismul partinic), dar totuși o orientare. O revistă lipsită de orientare este ceva stupid, absurd, scandalos și dăunător. Dar ce orientare poate să aibă o revistă care apare cu „colaborarea exclusivă“ a lui Amfiteatrov ? Doar nu se poate pretinde că G. Lopatin ar fi în stare să-i imprime o orientare, și, dacă zvonurile despre o participare a lui Kaciorovski sînt adevărate (se spune că ele și-au găsit ecou și în presă), atunci se poate vorbi despre o „orientare“, dar despre o

orientare dintre cele mai stupide, despre o orientare eseristă.

Cînd, astă-vară, am stat amîndoi de vorbă și eu ți-am spus că la un moment dat ți-am scris o scrisoare plină de amărăciune în legătură cu „*Spovedania*“, dar că n-am expediat-o din cauza sciziunii cu machiștii care tocmai începuse, d-ta mi-ai răspuns: „*Rău ai făcut* că nu mi-ai trimis-o“. Apoi chiar d-ta mi-ai reproșat că n-am venit să te vizitez la școala de la Capri¹⁶ și mi-ai spus că, dacă lucrurile ar fi decurs altfel, ruptura cu machiștii-otzoviști te-ar fi costat mai puțini nervi și o mai puțină irosire de forțe. Amintindu-mi de aceste discuții, m-am hotărît acum să-ți scriu fără întîrziere și fără să mai aștept vreo verificare, sub impresia proaspătă a noutății.

Cred că o revistă politică și economică voluminoasă, cu colaborarea exclusivă a lui Amfiteatrov, înseamnă ceva mult mai rău decît fracțiunea machiștilor-otzoviști. Rău în această fracțiune a fost și este că orientarea ei *ideologică* s-a îndepărtat și se îndepărtează de marxism, de social-democrație, însă n-a ajuns la o ruptură cu marxismul, ci seamănă doar confuzie.

O revistă amfiteatrovistă (și bine a făcut „*Krasnoe Znamea*“¹⁷, fundată de el, că și-a dat duhul la timp!) este o manifestare politică, o acțiune politică, ai cărei participanți nici nu-și dau măcar seama că în politică un „stîngism“ general înseamnă prea puțin, că după 1905 este inadmisibil, imposibil și de neconceput să vorbești în mod serios despre politică fără să-ți clarifici atitudinea față de marxism și față de social-democrație.

. S-a creat o situație detestabilă. Sînt trist.

Al d-tale, *Lenin*

Mariei Fedorovna salut et fraternité !

Expediată din Paris la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „*Culegeri din Lenin*“, vol. I

Se tipărește după manuscris

*CĂTRE TOVARĂȘII CURSANȚII AI ȘCOLII DE LA BOLOGNA ¹⁸

Stimați tovarăși,

Nu pot accepta propunerea dv. de a ține prelegeri la școala de la Bologna, în primul rînd din motive de ordin principial, iar în al doilea rînd pentru că n-am posibilitatea să vii acolo.

Consider că atît orientarea, cît și metodele de activitate ale grupului care a organizat școala de la Capri și pe cea de la Bologna sînt dăunătoare partidului și au un caracter nesocial-democrat.

„Platforma“ pe care au lansat-o organizatorii școlii de la Capri și o parte dintre cursanți (ce-i drept o minoritate) constă în apărarea abaterilor de la marxism atît în domeniul filozofiei, cît și în acela al politicii, al definirii sarcinilor tactice ale partidului nostru. În afară de asta, organizarea școlii de la Bologna e în contradicție și cu această „platformă“ și cu cerințele partinității, fiindcă organizatorii ei acționează ca niște scizioniști nu numai prin faptul că nu ajută (nici prin mijloace bănești, de care ei dispun în momentul de față, și nici prin muncă proprie) comisia școlară care a fost numită de plenara Comitetului Central din ianuarie 1910 *, dar zădărnicesc pur și simplu toate inițiativele ei.

E clar deci că nu pot să particip în nici un fel la acțiunile întreprinse de acest grup antipartinic, care s-a îndepărtat de social-democratism.

Dar e de la sine înțeles că sînt gata să țin, cu cea mai mare plăcere, *cursanților* școlii de la Bologna, indiferent de vederile și de simpatiile lor, o serie de prelegeri despre tactică, despre situația din partid și despre problema agrară. În acest scop îmi permit să-i invit pe tovarășii cursanți ca la întoarcere să se oprească la Paris, unde s-ar

* Aici și în paginile ce urmează printr-un asemenea asterisc au fost însemnate titlurile luate din manuscrisul original. — *Nota red.*

* Vezi rezoluția plenarei C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910 „Cu privire la școala de partid“ („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 246). — *Nota red.*

putea organiza o serie întreagă de prelegeri. Bani de drum se pot procura în felul următor : 1) Organizatorii școlii de la Capri au împrumutat de la bolșevici 500 de franci. În momentul de față ei dispun de bani și probabil că vor restitui această datorie partidului, adică Biroului din străinătate al Comitetului Central. În ce mă privește, sînt gata să stăruie ca acești bani să fie alocați pentru călătoria cursanților de la Bologna la Paris și cred că bolșevicul care a fost delegat de noi să facă parte din Biroul din străinătate al Comitetului Central ne va da tot concursul în această chestiune. 2) Dacă suma de 500 de franci e prea mică (nu știu cîți cursanți sînt la Bologna și cîți dintre ei ar putea veni), atunci mai există încă 1 500 de franci, alocați de către plinara Comitetului Central comisiei școlare, cu care organizatorii școlii de la Bologna au rupt legăturile. Cred că s-ar putea obține ca această sumă să fie destinată organizării unui ciclu de prelegeri la Paris pentru cursanții de la Bologna care ar dori să vină aici.

Parisul e destul de mare ca să putem aranja totul într-un mod pe deplin conspirativ (există cartiere în care nu locuiește nici un rus) ; în afară de asta, îi putem instala și în împrejurimile orașului.

În încheiere, adresez mulțumirile mele cursanților școlii din Bologna pentru invitația lor tovarășească și-mi exprim speranța că vor accepta propunerea mea de a veni la Paris.

Cu salutări tovarășești, *N. Lenin*

*Scrisă la 3 decembrie 1910,
la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1911,
în „Darea de seamă a celei de-a doua
școli superioare social-democrate de
propagandă și agitație pentru muncitori”,
editată de grupul „Vpered”*

*Se tipărește după textul
„Dării de seamă”, confruntată
cu copia scrisă de N. K. Krupskaja*

5

CĂTRE N. G. POLETAEV

Scumpe coleg,

V-am trimis astăzi o serie de materiale : 1) un adaos la articolul despre Muromțev (nu poți să nu iei atitudine

față de asemenea manifestări, chiar și într-un moment ca acesta), 2) cu privire la cauzele și la importanța unei apropieri între bolșevici și menșevici (titlul poate fi schimbat), 3) despre divergențele politice din rîndurile mișcării muncitorești *, 4) despre octombriști, 5) congresul meșteșugarilor și muncitorii, 6) mișcarea sindicală.

Căutați, vă rog, să publicați aceste materiale și răspundeți-mi cît mai curînd.

Vă rog să transmiteți de urgență aceste materiale redactorului nostru **. Scrieți-mi dacă toate fricțiunile au fost lichidate.

Al dv., *Lenin*

*Scrisă la 4 decembrie 1910
Expediată din Paris la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perustrare)*

6

CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE
AL C.C. AL P.M.S.D.R.
CĂTRE B.S.C.C.

5. XII. 1910

Stimați tovarăși,

Un membru al fracțiunii social-democrate din Dumă *** a declarat categoric într-o scrisoare că dacă nu i se trimit încă o mie de ruble nu poate să scoată ziarul ⁴⁹. De aceea propunem în modul cel mai insistent să i se trimită *de urgență* această a doua mie.

N. Lenin ****

Scrisă la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

* Vezi *V. I. Lenin*. „Divergențele din rîndurile mișcării muncitorești europene” (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 66—73. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

** — V. D. Bonci-Bruevici. — *Nota red.*

*** Este vorba de N. G. Poletaev. — *Nota red.*

**** Scrisoarea este semnată și de G. E. Zinoviev. — *Nota red.*

7

CĂTRE N. G. POLETAEV

Am primit ambele scrisori trimise de dv. și, citindu-le, am rămas tare uimit. S-ar părea că nimic nu e mai simplu decât să ni se scrie, limpede și fără echivoc, despre ce este vorba. Nici pînă în prezent nu ne-am putut dumeri cum stau lucrurile. Și, totuși, n-ar fi greu de găsit un om care, măcar o dată pe săptămînă, să ne scrie pe înțeles, limpede și fără ocolișuri.

Încercarea dv. de a face distincție între lichidatori și lichidatorism este cît se poate de nereușită. Niciodată noi n-am fost de acord cu o asemenea distincție. Numai niște sofiști sînt în stare de așa ceva. Vă sfătuim insistent să nu dați crezare sofiștilor, să nu faceți o asemenea distincție. Cu oricare alții ne mai putem împăca, dar cu lichidatorii acest lucru este cu neputință ; așa că, dacă nu vreți să duceți de rîpă toată treaba, nu-i lăsați să intre în rîndurile voastre.

Cu mare greutate am putut să obținem de la un editor de aici încă o mie de ruble, pe care vi le vom trimite mîine. Dacă el o să vă plictisească din nou cu întrebări, sfaturi, condiții și toate celelalte, nu-i răspundeți nimic sau răspundeți-i așa cum ne-am înțeles o dată.

În ceea ce privește revista, n-am primit nimic de la nimeni.

Așadar, repetăm încă o dată cu toată insistența rugămintea noastră : am făcut rost pentru dv. de ceea ce trebuie, și acum vedeți să nu ne faceți nici dv. de rușine ; nu-i lăsați pe lichidatori să intre în rîndurile voastre (nu există și nu poate să existe lichidatorism fără lichidatori. Și cine și-a bătut joc atît de rău de dv., făcîndu-vă să credeți că există deosebire între lichidatorism și lichidatori ?) și aranjați apoi lucrurile în așa fel, încît să ni se scrie în fiecare săptămînă pe înțeles, limpede, fără ocolișuri și în mod amănunțit. Ce-i drept, aceste două rugăminți nu sînt prea

mari și nici prea greu de îndeplinit : dar ceea ce vă cerem este absolut necesar.

Al dv...

Scrisă la 7 decembrie 1910

*Expedită din Paris la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

8

CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI

Scumpe V. D.,

Am primit scrisoarea d-tale, dar, cu părere de rău, din conținutul ei n-am putut să-mi dau seama cum stau lucrurile cu organizarea traducerilor. Am auzit că e ceva care te nemulțumește în mod deosebit. Ce anume ? În ce fel ? Și de ce ? Ai reușit să pui lucrurile la punct ? Eu nu știu nimic. E foarte, foarte întristător. Trebuie *ne a p ă r a t* să ne grăbim, fiindcă elementele dușmănoase caută să ne împresoare, să ne lovească pe la spate. Noi, cei de aici, am făcut tot ce ne-a stat în putință pentru a procura suma ce vă lipsea. Am găsit un binefăcător. O să vă expediem banii. Aranjați totul în așa fel, încât să nu fim lipsiți de informații. Măcar o dată pe săptămână să ne trimiteți informații în legătură cu traducerile care vă parvin etc. etc. Circulă zvonuri despre oarecare nemulțumiri și atîta tot. Născocesc unii, pe cât se pare, o delimitare între lichidatorism și lichidatoriști. Curată sofistică ! Toate astea sînt niște ineptii. De altfel, veți ști să le dați riposta cuvenită. Salutări lui V. M. Soția mă roagă să-ți transmit complimente.

Bătrînul

Scrisă la 9 decembrie 1910

*Expedită din Paris la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

9

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI
„SOȚIAL-DEMOKRAT“²⁰

Propun :

1) să se publice imediat în Organul Central traducerea acestei scrisori (poate cu unele mici prescurtări) ;

2) să se ceară în numele nostru *sindicatelor* (precum și *biourilor uniunilor sindicale* din diferite orașe) ale muncitorilor din transporturi, ale muncitorilor constructori de nave, ale muncitorilor de la uzinele de armament și muniții și ale celor de la atelierele de furnituri militare etc. (iar acolo unde nu există sindicate să se ceară *grupurilor* de muncitori) să trimită la Organul nostru Central materiale întocmite de ei, informații, *descrieri ale grevelor ce au avut loc* etc. ;

3) să se publice *imediat* și într-o formă concisă părerea noastră : (α) că nu poate fi vorba de un act izolat menit „să împiedice războiul“ (să-l preîntâmpine), ci de un asalt revoluționar al *maselor* proletare în general, și (β) că în actuala stare de lucruri din Rusia acordăm o mare atenție explicării condițiilor în care au avut loc grevele *din 1905* și modului în care s-au desfășurat ele.

Scrisă la 17 decembrie 1910,
la Paris

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

10

CĂTRE V. A. KARPINSKI

Dragă tovarășe,

Vreau să-ți fac o rugămintă în legătură cu o carte de-a mea despre statistica americană (titlul exact am să-l notez mai jos). Mi s-a întâmplat să am tocmai acum nevoie de ea și să n-o găsesc. Îmi amintesc că în vara sau în toamna anului 1908 i-am dat-o (prin Nikitici) lui Aleksinski. N-o fi rămas cumva la el ? Îți rămân foarte îndatorat dacă aflu

acest lucru și mă ajuți să găsec cartea. Eu nu pot să-i scriu lui Aleksinski (nici nu știu dacă se află la Geneva sau la Capri). Poate că între timp o fi dat-o altcuiva. Cred că la biblioteca unde vin toți ai putea mai ușor să capeți unele informații sau să pui un anunț, ca cel inserat mai jos, și să-i trimiți și lui Aleksinski sau soției lui o copie.

O caldă strângere de mână. Salutări tovarășei Olga.

Al d-tale, *Lenin*

Lenin caută cartea sa (care a rămas la unul dintre tovarășii de la Geneva) :

„Abstract of the twelfth Census of the United States.
1900^a * , Washington, 1902

(un volum legat conținând date din statistica americană).

Gășitorul este stăruitor rugat s-o predea tovarășului Karpinski, 1. Rue Dizereus, 1. Bibliothèque russe.

Scrisă nu înainte de 1910

Expediată din Paris la Geneva

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

* — „Extrase din al 12-lea recensămint al Statelor Unite. 1900^a. — *Nota trad.*

1911

11

CĂTRE A. M. GORKI

3. I. 1911

Scumpe A. M.,

De mult voiam să răspund la scrisoarea d-tale, dar în-tețirea zîzaniei de aici * (s-o ia 100 000 de draci !) m-a făcut să tot amîn.

Vreau să mai stau puțin de vorbă cu d-ta.

Înainte de toate să nu uit : Tria a fost arestat împreună cu Jordania și Ramișvili. După știrile primite, e mai mult ca sigur. Păcat de el. Este un băiat bun. Un revoluționar.

În ceea ce privește „Sovremennik“. Citesc azi în „Reci“ cuprinsul primului număr și înjur de mama focului. Vodovozov despre Muromțev... Kolosov despre Mihailovski, Lopatin : „Nu sînt ai noștri“ etc. Cum să nu înjuri ? Și acum parcă te văd și pe d-ta făcînd haz pe seama mea, vorbindu-mi de „realism, democrație, spirit de inițiativă“.

Crezi d-ta că aceste cuvinte sînt bune ? Sînt niște vorbe urîte, folosite de toți vulpoii burghezi din lume, de la ca-deții și eserii de la noi pînă la Briand sau Millerand din țara în care mă aflu, pînă la Lloyd George din Anglia ș.a.m.d. Sînt vorbe urîte, umflate, iar conținutul lor promite să fie cadeto-eserist. Și nu-i bine.

În ceea ce privește Tolstoi, împărtășesc întru totul părerea d-tale că ipocriții și escrocii vor face din el un sfînt. Și pe Plehanov l-au scos din sărite minciunile astea și prosternarea servilă în fața lui Tolstoi ; și în privința asta sîntem de acord. Pentru o asemenea atitudine el și înjură pe cei de la „Nașa Zarea“ în Organul nostru Central (numărul

* Nemernicul de Troțki caută să-i unească pe golosiști și pe vperedști împotriva noastră. Ii declarăm război !

viitor)²¹, iar eu în „Misl“ * (azi a apărut nr. 1. Poți să ne feliciți : avem la Moscova o revistă a *noastră*, marxistă ! Să fi văzut ce bucurie a fost astăzi la noi !). „Zvezda“ publică și ea în primul ei număr (apărut la Petersburg la 16. XII) un reușit foileton al lui Plehanov, însoțindu-l însă cu o notă *banală*, pentru care noi i-am și ocărit *pe cei din redacție*. Au ticluit-o, pe cât se pare, nătăflețul de Iordanski împreună cu Bonci ! Dar nu văd cine, dintre cei de la „Sovremennik“, ar putea să ducă lupta împotriva „legendei despre Tolstoi și a religiei lui“. Nu cumva Vodovozov și Lopatin ? Cred că glumești !

Faptul că au început să fie cotonogiți studenții constituie, după mine, un motiv de consolare, dar lui Tolstoi nu i se poate trece cu vederea nici „pasivismul“, anarhismul și narodnicismul și nici religia.

În ce privește donchișotismul care ar fi existând în politica internațională a social-democrației, mi se pare că n-ai dreptate. Se știe, doar, că revizionistii susțin de multă vreme teza potrivit căreia politica colonială ar avea un rol progresist, întrucât duce la extinderea capitalismului, așa că n-are nici un rost „să-l acuzăm pentru lăcomia și cruzimea“ lui, căci „fără asemenea însușiri“ capitalul ar fi ca și „ciung de ambele mâini“.

Ar fi din partea social-democrațiilor o dovadă de donchișotism și de văicăreală numai dacă ei ar spune muncitorilor că salvarea trebuie căutată undeva în afara dezvoltării capitalismului, iar nu în dezvoltarea lui. Dar noi nu le spunem așa ceva. Noi le spunem : capitalul vă înghite pe voi, o să-i înghită pe persani, o să vă înghită pe toți și va continua să vă înghită atâta timp cât nu-l răsturnați. Acesta-i adevărul. Și nu uităm să adăugăm : în afară de dezvoltarea capitalismului, altă garanție că vom repurta victoria în lupta împotriva lui nu există.

Marxiștii nu apără nici o *măsură* reacționară, în genul interzicerii trusturilor, îngrădirii comerțului și altele de acest fel. Dar *să-i lăsăm fiecareia ce-i al său* : Homeakov & Co. să construiască drumuri de fier în Persia sau să-l trimită acolo pe Leahov, iar treaba marxiștilor este *să-i demaște*

* Vezi V. I. Lenin. „Eroii «micilor rezerve»“ (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ediția a doua, p. 94—100. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

în fața muncitorilor. Capitalismul vă mistuie și vă înghite, vă înăbușă și vă sugrumă ; opuneți-i rezistență.

Rezistența opusă politicii coloniale și jafului internațional prin organizarea proletariatului, prin apărarea libertății de luptă proletare nu frînează dezvoltarea capitalismului, ci o grăbește, întrucît îl silește să recurgă la procedee mai civilizate și, din punct de vedere tehnic, mai avansate. Există capitalism și socialism. Există un capitalism al octombriștilor, al ultrareacționarilor și unul al *narodnicilor* („realist, democratic“, plin de „inițiativă“). Cu cît vom demasca mai viguros capitalismul în fața muncitorilor pentru „lăcomia și cruzimea“ lui, cu atît îi va fi mai greu capitalismului din prima categorie să se mențină, cu atît va fi mai sigură transformarea lui în socialism de a doua categorie. Și asta ne convine nouă, îi convine proletariatului.

Crezi că este aici o contradicție, pentru că la începutul scrisorii consideram că cuvintele „realism, democrație, inițiativă“ sînt niște vorbe urîte, în timp ce acum găsesc că sînt bune ? Nu există aici nici o contradicție : este rău pentru proletariat, dar este bine pentru burghezie.

Germanii au o revistă care e un model de oportunism : „Sozialistische Monatshefte“²². În paginile ei, niște domni de teapa lui Schippel și Bernstein atacă de multă vreme politica internațională a social-democrației revoluționare, afirmînd sus și tare că politica ei a deviat și acum seamănă cu „văicăreala“ unor oameni „compătimitori“. Asta, nenisorule, nu-i decît o scamatorie a unor escroci oportuniști. Cere să ți se procure de la Neapole această revistă și să ți se traducă articolele lor dacă te interesează politica internațională. Nu încape îndoială că și la dv., în Italia, există asemenea oportuniști — numai marxiști nu găsești, și tocmai asta e scîrbos.

Proletariatul internațional își exercită presiunea asupra capitalului în două feluri : prin aceea că îl transformă din octombrișt în democratic și prin aceea că, alungînd capitalul octombrișt din țara lui, îl mîină spre barbari. Or, aceasta lărgeste baza capitalului și-l apropie de pieire. În Europa apuseană aproape că nu mai există capital octombrișt ; aproape tot capitalul a devenit democratic. Capitalul octom-

brist din Anglia și din Franța și-a luat drumul spre Rusia și Asia. Revoluția rusă și revoluțiile din Asia sînt o luptă pentru înlăturarea capitalului octombrist și înlocuirea lui cu capital democratic. Iar capitalul democratic este ultimul venit pe lume. Mai departe n-are unde să meargă. Mai departe înseamnă că s-a sfîrșit cu el.

Ce părere ai despre „Zvezda” și „Misl” ? După mine, cea dintîi e cam incoloră. A doua este *cu totul* a noastră, ceea ce mă bucură nespus de mult. Numai că au să-i dea repede lovitura.

Spune-mi, te rog, n-ai putea să aranjezi cu cei de la „Znanie” să-mi tipărească o carte despre problema agrară ? Vorbește d-ta cu Peatnički. Nu găsesc editor și basta ! Sînt pur și simplu desperat ²³.

Citesc în post-scriptum la scrisoarea d-tale : „Tremur de frig și-mi îngheață mîinile” și asta mă revoltă. Ce case mizerabile aveți acolo la Capri ! Asta-i pur și simplu revoltător ! La noi tot există calorifer, e cald de tot, iar d-tale îți „îngheață mîinile”. Trebuie să faci scandal.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Am primit de la cei din Bologna invitația să mă duc la școala de acolo (au 20 de muncitori). Le-am dat un răspuns negativ *. Nu vreau să am de-a face cu vperedisti. Vom căuta iarăși să-i aducem pe muncitori aici.

Expedită din Paris la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

12

CĂTRE G. V. PLEHANOV

3. II. 1911

Scumpe tovarăș,

Am primit astăzi scrisoarea dv. în legătură cu Singer și am transmis-o unui tovarăș, care mi-a promis că va trimite

* Vezi volumul de față, p. 6—7. — *Nota red.*

o telegramă (eu sînt bolnav, am o gripă ușoară). Apropo : la 18 decembrie v-am trimis scrisoarea lui Huysmans și proiectul meu de răspuns²⁴. A trecut, mi se pare, mult timp de atunci și n-am primit nici un răspuns de la dv. !! Trimiteți cel puțin scrisoarea lui Huysmans.

Un membru al fracțiunii mi-a scris că, după apariția notei lui Iordanski în nr. 4 al ziarului „Zvezda“, lichidatorii au declanșat un nou atac. Pentru lichidatori s-au pronunțat Smirnov, fratele lui Martov, Cerevanin și alții.

Împotriva lor : Veselovski, Cernîșev, Losițki.

Poletaev (care mi-a scris despre asta) spune că victoria este certă, adică atacul lichidatorilor a fost respins.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Expediată din Paris la San Remo

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

13

CĂTRE A. I. RIKOV

Pentru tovarășul *Vlasov* (și, *dacă dînsul vrea*, și pentru polonezi)

Dragi tovarăși,

Reflectînd asupra *întregului* conținut al înțelegerii (adică al formulării unei baze comune pentru noi toți și a unei linii de acțiune) care a fost încheiată, în cadrul Biroului, între P.S.D. * și cele două curente din rîndurile bolșevicilor, nu pot să nu arăt că această bază este *șubredă*, că ea prezintă unele *deficiențe*²⁵.

Esența acestui acord constă (a) în aceea că el definește precis și clar linia principială, care e antigolosistă și anti-vperedistă, adică reafirmă și subliniază într-un mod absolut concret, care exclude orice rătălmăciri și eschivări (de pe urma cărora partidul a avut atît de mult de suferit), necesitatea luptei împotriva lichidatorismului și a otzovismului ;

* P.S.D. — social-democrația poloneză. — *Nota red.*

(b) în aceea că operează o „reformă“ practică, adică o asemenea schimbare a efectivului de oameni (mai exact : a componenței fracțiunilor sau a „curentelor“) din *toate centrele* care e menită să garanteze aplicarea acestei linii principiale.

Dar ce reiese de aici ? Reiese că atât „linia“ teoretică, cât și activitatea practică sînt stabilite de Comitetul Central. Și componența acestuia ? În cazul unui simplu (și banal, arhibanal) „ultimatum“, dat de niște palavragii notorii, de niște indivizi flușturatici și șmecheri și de niște samsari lipsiți de principii (în genul Bundului) etc., dv. vă arătați „*dispuși*“ să stabiliți un efectiv de 8. Dar acest efectiv de 8 echivalează (și acum acest lucru este limpede) cu două grupuri de cîte patru.

Rezultatul este o neutralizare, adică o *completă* paralizare a Comitetului Central !!

Or, tocmai asta urmăresc lichidatorii.

Nici un fel de reforme în spiritul *nostru* (adică în spiritul celor preconizate de noi *toți*) *nu ați putea înfăptui* atîta timp cît există un asemenea grup de 8.

Se creează astfel o situație absurdă : noi *acceptăm* să dăm partidului și bani, și o publicație, „*Raboceaia Gazeta*“, și toate forțele noastre *în mod condiționat*. — În ce constă condiția ? În promovarea unei linii principiale și în efectuarea unei reforme. — Cine le va aplica pe amîndouă ? Comitetul Central. — Cine garantează pentru aplicarea lor în Comitetul Central ? Un *ultimatum* întîmplător al dușmanilor social-democrației (de felul lichidatorilor din rîndurile intelectualității bundiste) !!

Acordul preconizează ca Comitetul Central să *facă* ceea ce, avînd drept componență un grup de opt, *nu poate* să facă.

Iată care e concluzia.

Această concluzie *repetă* greșeala comisă de plenară ²⁶ : găsești în ea aceleași deziderate pioase, aceleași vorbe dulci și bune intenții și aceeași neputință de a le transpune în viață. Retorice atacuri împotriva lichidatorilor — în vorbe, și *totală capitulare* în fața lor — în fapte.

Dv., ca practicieni, vă revine sarcina de a aplica „acordul“, dv. ați propus punctul cu privire la grupul de opt. Datoria mea, după ce am examinat cu atenție acest acord, este să vă *previn*: iarăși vă păcălesc lichidatorii!

Este foarte ușor să-ți dai „denumirea“ de plehanovist (Adrianov sau acoliții lui vor accepta, *desigur*, să li se spună și diavoli, sau și mai rău, numai să li se facă o *concesie oricât de mică*: denumirile sînt vorbe, iar micile concesiuni sînt fapte).

Prin instituirea grupului de opt veți obține *de fapt* o instituție neputincioasă, la cheremul lichidatorilor. Iată în ce constă pericolul asupra căruia consider de datoria mea să vă atrag serios atenția.

Dacă dv., ca practicieni, *vă apucați* să realizați un asemenea Comitet Central (sau un asemenea *grup de opt*) care să fie capabil să condamne și pe golosiști, și pe vperedišti, și în același timp să efectueze reforme *et reaba dv.* În ce mă privește, dorind din tot sufletul să ajung la o înțelegere și să fiu în bune relații cu dv., sînt obligat să vă ajut în înfăptuirea planului *dv.*

Dar a vă ajuta nu înseamnă „a vă cînta în strună“. A vă ajuta înseamnă a vă arăta pericolele *reale* pe care *trebuie* să știți să le evitați.

Plenara din ianuarie 1910 a făcut să stopeze *pentru un an* activitatea practică a centrelor, le-a transformat în *capitive* ale lichidatorilor. În primăvara anului 1910, Inok *nu a reușit* să se elibereze din această captivitate. La începutul anului 1911 *n-o să reușiți* nici dv. dacă n-o să luați măsuri urgente pentru transpunerea în viață a prevederilor acordului!

O caldă strîngere de mînă și salutări. *N. Lenin*

*Scrisă după 11 februarie 1911
Expediată din Paris la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. I. RÏKOV

Dragă Al.,

Îți trimitem următoarele noutăți :

1) declarația (în copie) a lui Igor, depusă azi de el la B.S.C.C. * 27 ;

2) rezoluția adoptată de „grupul“ de la San Remo (adică de Plehanov și „ai casei“).

Astăzi, într-o ședință a B.S.C.C., Liber a declarat că Adrianov se află undeva în apropiere de Moscova și că, după informațiile pe care le deține, se discută problema convocării unei plenary a Comitetului Central în Rusia sau în străinătate.

După părerea mea, ar trebui să-l trimitem la Samovari ** pe Mihail Mironîci (vom căuta să-l trimitem mâine : adică să plece chiar mâine spre d-ta. Am vorbit astăzi cu el și e de acord). În momentul de față, plecarea în Rusia prezintă pentru el un inconvenient, însă acest inconvenient *nu este prea mare*, așa că s-a declarat de acord să se ducă și acolo. Procedați în felul următor : trimiteți-l *imediat* cu două în-sărcinări : (1) *să-l expedieze* imediat în străinătate pe Liubici ; (2) să stea de vorbă cu Samovari, să-i convingă să delege pe cineva pentru străinătate și apoi să se întoarcă.

Ar fi absurd, stupid, lipsit de sens să acceptăm riscul unei căderi din moment ce Igor, în adresa *oficială* ce vi se trimite alăturat, se declară de acord să plece în străinătate și promite chiar să aducă acolo *nu* numai pe Adrianov, ci „pe membrii supleanți aleși la Congresul de la Londra“ 28 (adică pe Roman + Adrianov, adică pe amîndoi : reiese deci clar că venirea lui Liubici este *absolut* necesară, altfel grupul nostru de trei n-o să asigure majoritatea).

* după ce o citești (și faci o copie), trimite-o numaidecît înapoi.

** „Samovari“ — V. P. Noghin și G. D. Leiteizen (Lindov), membri ai Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R., care se aflau pe vremea aceea la Tula. — Nota red.

Mîine expediem tezele referitoare la declarația cu privire la lichidatori și otzoviști.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la 17 februarie 1911
Expediată din Paris la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVIII*

Se tipărește după manuscris

15

CĂTRE A. I. RIKOV

Sîmbătă, 25. II. 1911

Dragă Vlasov,

Am primit adineauri scrisoarea d-tale și mă grăbesc să-ți răspund numaidecît, fără să-l mai aștept pe Grigori, care ți-a transmis astăzi o scrisoare a lui Samovarov.

Lui Liubici îi scrie Nadia astăzi. E cît se poate de regretabil că te-ai trezit așa de tîrziu. Acum trebuie să i se scrie nu să se pregătească de plecare, ci să plece numaidecît. Scrie-i încă o dată și cît se poate de stăruitor să pornească la drum imediat, altfel adversarul va avea 4 (1 bundist + 1 leton + 2 menșevici), iar noi nu mai mulți decît atîția (3, dintre care unul sub semnul întrebării, + 1 polonez).

Scrisoarea d-tale în legătură cu declarația m-a mîhnit nespus de mult, fiindcă m-a făcut să-mi dau seama că nu ne-am înțeles îndeajuns și mi-a arătat cît de „instabil” este din această cauză (spre *adîncea* mea *păreră de rău*) acordul nostru.

Printre modificările propuse de d-ta sînt unele împotriva cărora n-am nimic de obiectat. Din acestea fac parte: separarea problemei străinătății, astfel ca ea să constituie obiectul unei rezoluții aparte; completarea declarației printr-un paragraf special cu privire la însemnătatea Dumei și, în afară de asta, cerința de a se specifica că cei ce nu ne sprijină în alegerile pentru Duma a IV-a sînt niște trădători; — tratarea *separată* a problemei reconstituirii celulelor (deși nu înțeleg de ce trebuie să tratăm această pro-

blemă separat și nu-mi dau seama unde anume e cazul s-o punem. Și totuși e nevoie să spunem ceva în această privință ! Dar unde anume ?).

Dar printre modificările propuse de d-ta mult mai numeroase sînt cele inacceptabile și dăunătoare.

(„Să declarăm că conferința nu mai poate fi amînată“ ? ? De ce să umblăm cu șiretlicuri ? Nici d-ta nu crezi în așa ceva ! Să ne pretăm la ipocrizie și autoamăgire e tot ce poate fi mai dăunător în momentul de față !)

„Să ne exprimăm satisfacția că, în fond, otzovism-ultima-tismul a dispărut de la orizontul politic“...

Nu e adevărat. Eu i-am văzut pe muncitorii vperediști, și chiar cele spuse de Evgheni dezminț o asemenea afirmație.

„Să salutăm hotărîrea grupului «Vpered» de a participa la alegeri“...

O asemenea hotărîre *nu a fost încă adoptată* pînă în momentul de față. Iar dacă ea ar fi adoptată mîine, ar fi pur și simplu scandalos „să salutăm“ pe scizioniști pentru că și-au făcut doar *datoria* și să trecem sub tăcere faptul că au pus mîna pe bani ²⁹.

D-ta scrii : „Nu cunosc nici un fel de declarații otzoviste sau ultimativiste pe care le-ar fi făcut grupul «Vpered» după plenară...“

Foarte rău că nu cunoști. Iată asemenea declarații :
1) Foaia volantă scoasă de grupul „Vpered“ după plenară : e plină de injurii la adresa organelor centrale și în ea nu se spune nici un cuvînt despre o renunțare la platforma otzovist-ultimativistă. — 2) Culegerea nr. 1³⁰ — la fel. *Nici un* articol de directivă cu privire la *Dumă* și la activitatea din cadrul ei. — 3) Lunacearski în „*Le Peuple*“ (citat în Organul Central : Lunacearski a fost delegat în mod oficial de către *g r u p u l* „Vpered“ să-l reprezinte la Congresul de la Copenhaga). — 4) Foaia volantă a grupului vperedist de la Geneva (din care au fost reproduse unele fragmente în „*Golos Soțial-Demokrata*“) se solidarizează cu Lunacearski.

„Vpered“ era *obligat*, după plenară, să adopte o *nouă* platformă, fiindcă *cea veche* (apărută la 27. XII. 1909, adică *în ajunul* plenarei) este o platformă *otzovist-ultima-tistă*. „Vpered“ *n - a* făcut acest lucru !

Principala d-tale greșeală este că dai crezare *vorbelor* și închizi ochii asupra *faptelor*. Diverși indivizi de teapa lui Domov sau Aleksinski sau nu știu care alții ți-au înșirat niște „vorbe frumoase”, iar d-ta le dai crezare și faci afirmații de felul acesta : „*Vpered*” „se află în pragul destrămării sau este pentru noi un aliat potențial” ; el „renunță la platforma otzovist-ultimatistă”.

Nu e adevărat. Astea-s niște afirmații false ale unor escroci gata să promită orice numai să ascundă adevărul, să mascheze existența școlii lor separate și cele 85 000 de ruble acaparate de ei.

Dacă Domov se retrage din grupul „*Vpered*”, apoi trebuie să ții seama că el e profesor de liceu, e un filistin, un molîu, iar nu un om politic. Dacă Aleksinski „s-a certat” cu Bogdanov & Co., iată că acum, întorcându-se de la Bologna, s-a împăcat din nou pe deplin cu ei și ieri a prezentat un referat în numele grupului „*Vpered*” !!

D-ta te bazezi pe *vorbe* și în mod *practic* rămîi neputincios, ceea ce înseamnă că repeți greșeala *funestă* comisă de plenară, care a vlăguit de puteri partidul pentru o perioadă de cel puțin *un an*. Dacă d-ta ai să repeți acum, după un an, idioatele greșeli împăciuitoariste comise de plenară, ai să compromiți definitiv *toată* „unificarea”. Spun asta cu toată convingerea, fiindcă, din experiență, îmi dau perfect de bine seama de pericol. Lasă-l pe Samovarov să strige cît o vrea că eu am zădărnicit „unificarea” (astea sînt cuvintele lui Troțki și ale lui Ionov !!). Samovarov *trebuie* să spună în gura mare o asemenea absurditate (pe care el *nu se încumetă* s-o afirme în presă și pe care eu am analizat-o și am respins-o în *mod public* în „Diskussionnîi Listok” nr. 2³¹), fiindcă lui îi e rușine să recunoască greșeala comisă de împăciuitoariști la plenară. Greșeala lor constă în aceea că aproape au dus de rîpă unificarea cu menșevicii-partițiști, dînd crezare *vorbelor* rostite de antipartinici, de golosiști și oferindu-le în *mod practic* acestora posibilitatea *de a se consolida*.

Ferește-te să repeți această greșeală !

Vperedistii sînt foarte puternici. Ei au o școală — o conferință = un colectiv de agenți. Noi (și C.C.) *nu* avem așa

ceva. Ei au bani : vreo 80 000 de ruble. Crezi că o să vi-i restituie ? Se poate să fiți atît de naivi ? ?

Și, dacă nu, atunci *cum* puteți considera drept „aliați“ pe niște *fracționiști* care dețin și folosesc *împotriva* dv. un fond fracționist ! ?

Nu-i nimic mai naiv decît ceea ce scrii d-ta : „Nu vreau să îngreuez unor așchii desprinse din «Vpered» posibilitatea de a ajunge la o apropiere“.

Ei s-au apropiat de lichidatori, au înființat o școală care e *împotriva* voastră și vă amăgesc, spunîndu-vă : nu sîntem așa ceva, nu sîntem otzoviști, iar voi dați crezare vorbelor lor și *nu luptați împotriva faptelor*. Asta chiar că e de neînțeles !

„N-aș vrea (scrii d-ta) ca din organizația din străinătate a întregului partid (și nu a unei fracțiuni) să-i excludem pe vperediști“.

Una din două : sau *manifestați unele menajamente* față de o anumită fracțiune și îi lăsați ei banii. În acest caz, vom publica o declarație către Comitetul Central (cerînd instituirea unei comisii de anchetă) și vom spune : n-au decît să ajute vperediștii un *asemenea* Comitet Central, *noi nu vom face așa ceva*.

Sau *condamnați* fracționismul vperediștilor, dar în acest caz trebuie să fiți consecvenți. Dacă-l *condamnați* numai în vorbe, vă faceți *de rîs*.

Atunci trebuie să spuneți : *atîta timp* cît vperediștii (1) nu vor adopta o platformă *nouă*, (2) nu vor face declarații partinice, (3) nu vor dizolva școala lor *fracționistă* și (4) nu vor preda partidului banii deținuți de *fracțiunea* lor, ei constituie o fracțiune antipartinică.

Dacă nu veți spune *acest lucru*, pierdeți colaborarea noastră, *fără* s-o cîștigați pe aceea a vperediștilor. Dar asta e politică ?

În ce privește (*vii toarele!!*) așchii, să nu-ți faci nici o grijă. Dacă o să fim *puternici*, toți o să vină la noi. Dacă o să fim slabi și o să ne încredem doar în vorbe, o să rîdă lumea de noi și atîta tot. O formă nu-i totuși greu de găsit: bunăoară, *condamnînd fracțiunea* „Vpered“, să spuneți că o parte din *muncitorii* vperediști sînt pentru alegeri, pentru

posibilitățile legale, pentru partinitate, că pe acești muncitori, pe acești vperedişti îi chemați să părăsească fracțiunea și să vină în rîndurile partidului etc. etc.

În rezoluția cu privire la unificarea celor din străinătate trebuie să spuneți clar și precis *cine* sînt cei ce dezorganizează; să le ziceți pe nume, să spuneți că aceștia sînt *golosiștii* și *vperediştii* și să explicați în ce constă activitatea lor „dezorganizatoare și antipartinică”; că ea nu constă în ideile lor (despre astea se poate *discuta* și scrie în „Diskussionnîi Listok” etc.), **ci** în școala lor separată și în fondul lor școlar aparte, în organul de presă aparte („Golos”), în colectele făcute în mod separat pentru „Golos”, în grupările lor fracționiste aparte (care întretin legături cu Rusia *împotriva* Comitetului Central).

Dacă nu spuneți clar și precis că golosiștii și vperediştii sînt cei ce dezorganizează, atunci întreaga rezoluție este egală cu zero. Atunci ne veți *sili* să ne ridicăm *împotriva* acestui *joc* de-a unificarea.

Dacă le veți spune precis pe nume și veți explica *limpede* în ce constă fracționismul lor, veți *cîștiga* dintr-o dată și în mod sigur *majoritatea* celor din străinătate (bolșevicii + plehanoviștii + muncitorii partinici + o mulțime de *grupuri* din „provincie” și din America, unde nu există *conducători* golosiști).

Dacă „lupta” Comitetului Central *împotriva fracțiunilor* va consta în a face *curte* fracțiunilor *antipartinice* ale golosiștilor și vperediştilor și va frîna activitatea *noastră* (desfășurată în spirit partinic) prin tot felul de formalități (polonezul, comisia, colegiile alcătuite din oameni care nu cunosc problema, „invitarea” vperediştilor, zîzaniile cu Aleksinski etc. etc.), atunci cu așa ceva *nu putem fi de acord*.

Am primit adineauri o scrisoare din Petersburg. Samovarov a propus fracțiunii social-democrate din Dumă să prezinte o platformă electorală !!!

El a făcut această propunere majorității menșevicilor !! (și nouă nu ne-a spus nici un cuvînt). Dacă Samovarov vrea să acționeze *în felul acesta*, vă promit că am să scriu o serie de foi volante îndreptate *direct* *împotriva* lui.

Dacă e posibilă o înțelegere între noi, atunci *bolșevicii* trebuie să se unească într-un singur *current* și să activeze în **deplină armonie** (pe baza înțelegerii), iar nu să umble cu tertipurii și să treacă de partea menșevicilor.

Scrie-mi care-i părerea d-tale. Și cât mai curînd.

Cu salutări. Al d-tale, *Lenin*

P.S. Nu l-ai văzut cumva pe Nikitici? Nu mai încearcă să amăgească lumea cu pacifismul grupului „*Vpered*”? În materie de promisiuni și amăgeli e mare meșter.

Expedită din Paris la Berlin

Publicată pentru prima oară în 1931,
în „*Culegeri din Lenin*”, vol. XVIII

Se tipărește după manuscris

16

CĂTRE N. G. POLETAEV

Scumpe coleg,

Am primit scrisoarea dv. din 10 februarie, în care relații despre trădarea comisă împotriva persoanei al cărei nume îl redați prin inițiala — E. —.

Îmi cereți „să aduc la cunoștință acest fapt” celor 58 de menșevici³². Iertați-mă, dar trebuie să vă refuz această rugăminte. Nici nu mă gândesc să comunic ceva unor asemenea indivizi sau să intru în relații cu ei. Dacă nu înțelegeți de ce, am să vă mai explic încă o dată.

Scrisoarea dv. se încheie cu cuvintele: „Oare cei de acolo, de la Paris, nu-și dau seama cum se resimt aici fricțiunile existente între dv?”.

La Paris, lichidatorii își dau perfect de bine seama de ceea ce fac. E regretabil că la dv., la Petersburg, mai sînt unii care *nu înțeleg* ce fac și ce citesc. Păcat! Unor asemenea oameni le-a fost dat să fie mereu duși de nas. Lichidatorii de aici, adică golosiștii, scot în mod special manifeste în genul manifestului celor 58, pentru a semăna zîzanie și a crea confuzii în ceea ce privește lupta principală. Noi am

declarat (în fiecare număr al Organului Central și în fiecare număr al unor alte publicații * care vă sînt cunoscute și de care, sub raport topografic, sînteți *mai aproape*) că cu grupul d-lui *Potresov & Co.*, cu ideile celor de la „*Nașa Zarea*” etc. noi nu ne împăcăm, și nu putem să ne împăcăm, și că împotriva lor ducem și vom duce o luptă necruțătoare. Aceștia sînt niște acoliți ai lichidatorilor, sînt niște dușmani ai social-democrației și ideile lor sînt ideile unor trădători.

Golosiștii nu pot duce în acest caz o luptă principială și de aceea domnii *Martov, Dan, Akselrod* și *Martînov* răspund prin șantaj și prin provocarea de mici scandaluri. Oare manifestul celor 58 nu este un șantaj? El conține *false* acuzații (aluzii)... **, de pildă, deși bolșevicii au lichidat *absolut* loial după plenara din ianuarie 1910... tot ceea ce îi privește. De ce aceste acuzații sînt prezentate sub forma unor aluzii nebuloase? Răspunsul nu poate fi decît acesta: manifestul este tot tipărit, a apărut tot la Paris și are tot un conținut golosist, numai că nu e semnat de cei 58, ci de „redacția ziarului «*Golos Soșial-Demokrata*»”. Și care este conținutul acestui manifest? El se reduce la următoarea cerință: să fie egalitate în redacția Organului Central și atunci o să fie pace³³.

Un tovarăș ne scrie: dar asta nu-i o ticăloșie? — Astăzi să aduci acuzații grave, iar mâine să scrii: „Declarați-vă de acord cu prezența a încă unui reprezentant în redacție și atunci o să fie pace”. Asta-i pur și simplu *șantaj!*

Pînă și niște oameni cu puțină experiență în ale politicii văd pretutindeni (în special în Duma a III-a) zeci de asemenea exemple. Și în istoria menșevicilor se pot găsi o mulțime de asemenea metode de șantaj: de multe ori ei vorbeau de „fapte nelegiuite” și le *dădeau uitării* atunci cînd obțineau egalitate sau *majoritate*.

Eu însă i-am calificat în mod public pe șantajişti ca atare încă în mai 1910 și am făcut acest lucru și în „*Diskussion-nîi Listok*” ***. Dacă e cineva care n-a ținut seama de avertismentele mele, *cu atît mai rău pentru el*.

* Ziarul „*Zvezda*” și revista „*Mîsl*”. — *Nota red.*

** Aici și mai departe sînt unele omisiuni în text. — *Nota red.*

*** Vezi *V. I. Lenin*. „Insemnările unui publicist” (*Opere complete*, vol. 19, Bucu rești, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 255—324. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

— E. — a taxat acest manifest drept o „mîrșăvie“. Și are dreptate. Eu nu-l cunosc pe — E. —. Nu știu ce dezmințire în presă vrea el să obțină, nu știu ce concepții are și cum înțelege el lucrurile și nu știu cu ce se îndeletnicește. În concluzie, atîta timp cît n-o să învățați să luptați împotriva șantajistilor, ei o să caute totdeauna să vă submineze activitatea, provocînd scandaluri, o să vă scuipe în față. Dacă așa ceva nu vă face plăcere, atunci învățați să luptați, iar nu să vă plîngeți.

E de prisos să adaug că noi am răspuns șantajistilor așa cum se cuvine și că nu vom accepta nici un fel de egalitate cu ei. Banda potresovistă am demascat-o ca fiind complet dominată de *lichidatorism*. Mai mult chiar, acum această bandă cochetează cu grupul care, după plenara din 1910, a încălcat rezoluția cu privire la... * Golosoviștii încearcă să-i acopere pe..., care sînt „împotriva“ lui *Lenin* și a lui *Plehanov*. Și acest procedeu o să-l demascăm noi, fiți siguri.

Nu poți să stai în două luntre ; trebuie să te hotărăști într-un fel : ori cu lichidatorii, ori împotriva lor. Eu îmi rezerv dreptul să public această scrisoare a mea. Cum stau lucrurile cu redacția ? **. Trebuie să aveți grijă să fim reprezentați : dacă n-are cine, atunci o să ne reprezentați dv. În orice caz, dv. sînteți obligat să găsiți un om care să ne reprezinte. De ce nu ne înapoiați articolele neacceptate ? *Rappoport* a trimis două articole, dar n-a primit nici un răspuns.

Peste cîtva timp o să se prezinte la dv. un tînăr : mic de statură, îndesat (evreu) ; are asupra lui o recomandăție din partea mea. Ajutați-l cu ce puteți.

În legătură cu ziarul : după părerea mea, ar fi cazul ca un timp oarecare să ne reprezentați dv., pentru ca curentul nostru să nu rămînă fără reprezentant ; altfel o să fie scandal. Sperăm, bineînțeles, că treaba nu se va împotmoli de la primele opreliști și că ea va continua în ciuda oricăror interdicții. Asta face ca prezența dv. acolo să fie și mai necesară. Trimiteți *imediat* textul platformei pentru ale-

* Este vorba, probabil, de rezoluția, adoptată de plenară, „Cu privire la centrele fracționiste“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1934, p. 245—247). — *Nota red.*

** — cu redacția ziarului „Zvezda“. *Nota red.*

gerile de la Moscova, care a fost elaborat de fracțiune³⁴. N-ai putea să veniți pe aici de paște? Am avea multe de discutat. Nu știți ce mai e cu Os. Petr.?

Scrisă la 7 sau 8 martie 1911
Expediată din Paris la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV

Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)

17

CĂTRE A. I. RIKOV

10. III. 1911

Dragă Vlasov,

Îți trimitem, prin Grigori, copia scrisorii ce i-a fost adresată astăzi de către Semașko (membru al Biroului din străinătate al Comitetului Central).

Citind-o vei înțelege, desigur, că criza se apropie de dez-nodămînt. Bundiștii au dat cărțile pe față³⁵ (Makar i-o fi obligat s-o facă? Sau totul se datorește arestărilor de la Petersburg?³⁶ — dumnezeu știe).

E absolut limpede că bundiștii au înțeles perfect de bine adevărul simplu că acum *toată chestiunea* constă în numărul voturilor: vor avea polonezii + bundiștii un vot în plus sau nu?

Bundiștii luptă pe viață și pe moarte pentru a avea un vot în plus în Comitetul Central.

Acest lucru e clar. Ei fac *totul*, se pretează la tot felul de potlogării pentru a obține un vot în plus în C.C.

Au și venit aici doi menșevici-golosiști incontestabili, de la Londra: Kostrov și *P i o t r*; acesta din urmă (după informațiile pe care le deținem) a fost pus de curînd în libertate.

Așadar, adversarii s-au adunat cu toții. Singura salvare e să fie expediați cu orice preț în străinătate Makar, Lindov, **Liubici** (și, dacă se poate, Vadim) și cît se poate de repede.

Pentru asta e nevoie să trimiți un om. Pentru dumnezeu, înțelege și d-ta că, întîrziind cu trimiterea lui, pui în permanent pericol libertatea lui Makar, succesul *întregii* acțiuni.

Cu orice preț trimite-l de urgență pe Mihail Mironovici (și, dacă el refuză, pe Ceasovnikov din Liège sau pe soția lui Peatnița ; ea se află în legalitate și a mai făcut o dată o asemenea călătorie) ; trimite-l și la Liubici, și la Makar.

Dacă nu faci treaba asta riscăm să pierdem *ultima* șansă de a convoca plenara și, în general, de a reface Comitetul Central.

Dacă Iudin o să se certe cu Makar, atunci s-ar putea ca și acesta să înțeleagă manevrele și potlogăriile bundiștilor ; dar să înțelegi e prea puțin, trebuie să știi să lupți.

Dacă Lindov *nu poate* să plece în străinătate, atunci să vină Makar *singur* (dar mai întâi să primească împuternicirea de a acționa în numele Biroului) ; în acest caz, noi, cei de aici, vom găsi împreună cu Makar o ieșire din situație.

Răspunde-mi imediat.

Al d-tale, *Lenin*

Expediată din Paris la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1951,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XVIII*

Se tipărește după manuscris

18

CĂTRE A. I. RIKOV

Dragă Vlasov,

Propunerea d-tale e de-a dreptul stranie. *Nu putem* trimite o asemenea telegramă, nu ne putem asuma acest risc. Trimite-o d-ta din Leipzig dacă vrei să riști ; noi însă nu te sfătuim.

S-ar putea ca treaba să stea pe loc din lipsă de bani ? Să nu fi făcut ei rost nici pentru un bilet pînă la Berlin ? ?

După cîte se pare, întîrzierea nu se datorește lipsei de bani.

Ticălosul de bundist și lichidator (Liber) flecărește aici că a auzit despre nu știu ce amîinare și despre nu știu ce călătorie în Caucaz (! ! ?) ³⁷.

Încă o veste : atît Kostrov, cît și *Piotr* se află în libertate. Amîndoi se dau drept plehanoviști.

Dar noi știm *precis, de la plenară*, că amîndoi sînt lichidatori.

Ai făcut o mare greșeală că n-ai luat împuterniciri de la Samovari, iar acum o agravezi și mai mult prin aceea că nu trimiți la ei pe nimeni. Și uite ce a ieșit din toate astea ! Vremea trece (la Moscova pravdiștii își aleg de pe acum delegați pentru conferință ³⁸, sciziunea este iminentă). D-ta îți pierzi răbdarea. O comedie în toată regula.

E limpede că **trebuia să procedezi așa cum am cerut noi** : să trimiți *imediat* un om la Samovari. Caută să faci acum lucrul ăsta, altfel se creează o situație absurdă.

După toate cele întîmplate și după toate afirmațiile d-tale, mai putem să avem încredere în Samovari și să *așteptăm*, să așteptăm luni și luni de zile ? Ca urmare a unor asemenea tergiversări ne vom vedea *siliți* să rupem orice legătură, să declarăm germanilor că *nu există Comitet Central* și să cerem *imediat* banii.

Nu mai rămîne nimic de făcut și vinovată de toate astea e pasivitatea d-tale („poate că o să întreprindă Samovar ceva“).

O caldă strîngere de mînă. *Lenin*

*Scrisă în prima jumătate
a lunii martie 1911*

Expediată din Paris la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVIII*

Se tipărește după manuscris

Am primit scrisoarea d-tale prin care-mi comunică că l-ai chemat pe M. M.

Bine faci că-l trimiți. Pînă acum ai trimis „patru oameni“ (dacă nu șase), care *nu* erau împăciuitoști. În aceasta constă deosebirea esențială. Asta în primul rînd. În al doilea rînd, ar fi timpul să dai un ultimatum, așa cum și d-ta te-ai convins, arătînd că „numai cine și-a pierdut respectul față

de partid poate să trăgăneze lucrurile la infinit“. Foarte bine ! Așa e ! Ai dreptate !

Numai că nu trebuie să ameninți cu ieșirea din Comitetul Central, așa cum ai de gând. Asta nu-i bine. Să nu faci așa ceva *. Amenință că ai să adresezi un protest public împotriva Biroului și ai să-l declari nul sau și mai rău dacă ei, care ți-au acordat încrederea și s-au oferit să-ți dea împuterniciri, n-o să plece *imediat* în străinătate.

Faci rău că nu-l chemi și pe Liubici. E o greșeală. E ridicol să te zgârcești pentru 200—300 de ruble când e în joc componenta *finală* a întregului C.C. Or, prezența lui Liubici este necesară *to c mai* pentru a nu depinde de „un filistin și un fricos“³⁹. Numai citind scrisoarea d-tale m-am convins cât de *ticălos* este acest „filistin și fricos“. Asemenea oameni trebuie strânși cu ușa, iar dacă nu se supun să fie țintuiți la stîlpul infamiei. O să fac acest lucru în mod public ; când o să-mi ies din răbdări, o să public un istoric al relațiilor noastre cu Biroul.

Situația a devenit cât se poate de clară. Există două posibilități. Ori $1\frac{1}{2}$ + unul din P.S.D. ** la noi⁴⁰, ori victoria menșevicilor în Comitetul Central, plecarea noastră și un faliment rușinos. Dar dacă o să aducem aici cel puțin pe Makar și pe Liubici, situația mai poate fi salvată : Plehanov și fracțiunea *o să fie* cu noi, iar acțiunea scizionistă a menșevicilor *o să fie înăbușită în fașă*. Atunci n-o să mai îndrăznească să facă nimic nemernicii ăștia.

Alăturat îți trimit copia scrisorii care mi-a fost adresată de un muncitor de la Bologna. El *a înțeles* „platforma“ vperediştilor !! Iar niște nemernici de golosiști, cum e *Volonter*, agent al ziarului „Golos“ și membru al comisiei școlare *de partid*, se pronunță *împotriva* unei hotărâri adoptate de ea și *face agitație* împotriva ei *în rîndurile expropriatorilor !!*⁴¹ Ei bine, acum am să-i demasc *în presă*.

* Dacă ai să ieși din C.C., fapta dumentale are să fie considerată ca o dezertare de pe cîmpul de luptă, ca o trădare a bolșevismului într-un moment greu. Nu trebuie să ieși din C.C., ci sa-i trimiți un ultimatum lui Makar, iar dacă el nu vine și nu cedează, *să lupși, ca membru al C.C., pentru restituirea banilor*.

** În formație de șapte nu se poate învinge. Reiese că trebuie să trecem la plenara din străinătate : să chemăm pe Makar și pe Liubici și să le explicăm cum stau lucrurile.

La Bologna a fost trimis Semaško din partea comisiei școlare. Nemernicii au fost prinși în flagrant delict și nu se mai pot eschiva !

Restituie-mi copia scrisorii.

Anexez aici și scrisoarea lui Finikov (după ce o citești, trimite-mi-o înapoi *i m e d i a t*). Și-acum spune-mi : n-am eu dreptate cînd afirm că un asemenea bolșevic este mai tare decît sute de „împăciuatoriști“, pentru că *a înțeles* situația, în timp ce ei nu vor s-o înțeleagă ?

Și noi cu asemenea oameni, puțini la număr, vom învinge sute de „împăciuatoriști“.

Cu salutări. *N. Lenin*

*Scrisă în martie 1911
Expedită din Paris la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1931,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XVIII*

Se tipărește după manuscris

20

CĂTRE N. N. *

Dragă tovarășe,

Îți trimit două scrisori **. Prima este de la Poletaev, iar a doua de la Negorev (Iordanski).

Aceștia sînt de fapt redactorii ziarului „Zvezda“.

Trebuie să-i ajutăm.

Există o singură sursă : germanii. Adresează-te la Vorstand *** prin Pfannkuch. Cere-le 5 000 de mărci (și ei o să-ți dea 3 000). Tyszka a căpătat o dată de la ei bani pentru „Trybuna“⁴², acum le cere pentru *a doua* oară, așa că s-ar putea ca el să te considere drept un „concurrent“. Ai în vedere acest lucru ; caută să-ți găsești un traducător care să inspire *deplină* încredere (noi avem cîțiva cunoscuți, dar ei

* Această scrisoare, pe cît se pare, a fost adresată lui A. I. Rîkov. — *Nota red.*

** Păstrează aceste scrisori și înapoiază-mi-le *neapărat îndată* ce nu-ți vor mai fi de folos.

*** Conducerea Partidului social-democrat din Germania. — *Nota red.*

sînt de pe acum niște „coloniști“ sadea) și fă tot ce-i posibil ca să obții bani de la Vorstand pentru „Zvezda“.

Tyzska procedează în felul următor : se adresează celor de la Vorstand prin Karski. Vorstand-ul cere avizul B.S.C.C. și, dacă acesta nu se opune, eliberează banii. Trebuie să iei unele măsuri dacă nu vrei ca B.S.C.C. să știe că te afli la Berlin.

Pentru orice eventualitate, anexează o „adeverință“ *.

O caldă strîngere de mînă. *Lenin*

Ai primit scrisoarea mea la care era alăturată și scrisoarea lui Aleksandrov în legătură cu raportul prezentat de Liber la B.S.C.C. ?⁴³

Răspunde-mi imediat. Trebuie să lămurim odată lucrurile.

*Scrisă în martie 1911
Expeditată din Paris la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

21

CĂTRE FRAȚIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMA A III-A DE STAT

Tov. Poletaev ne-a transmis, prin Lenin, planul editării dării de seamă a fracțiunii social-democrate, care a fost discutat înaintea plecării lui Poletaev la Berlin.

În ceea ce ne privește, am întîmpinat cu deplină înțelegere planul fracțiunii și-i propunem să cădem de acord asupra următoarei condiții finale.

Noi vom constitui aici o comisie redacțională pentru editarea dării de seamă, care va fi alcătuită din Steklov + Se-mașko + Zinoviev (sau Kamenev).

Comisia va avea următoarele sarcini : (1) să întocmească planul dării de seamă și să ia legătura cu fracțiunea în ve-

* pentru germani : în ea se atestă că ești membru al C.C.

derea aprobării lui ; (2) să facă demersuri pentru a obține bani de la partid, în timp ce fracțiunea va da *cel puțin* 500 de ruble ; (3) să definitiveze redactarea la termen a dării de seamă (20 de file) (pînă la data de).

Răspunsul la această propunere trebuie să fie dat de fracțiune în ansamblul ei.

(Semnăturile lui Pokrovski + Gheghecikori) ⁴⁴

*Scrisă înainte de 19 aprilie 1911
Trimisă din Paris la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

22

CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE AL C.C.
AL P.M.S.D.R.

Stimate tovarăș,

Scrisoarea alăturată * constituie un document oficial al încheierii tratatelor începute de Poletaev cu mine, la Berlin, din însărcinarea fracțiunii din Dumă.

Comisia redacțională pentru editarea dării de seamă a fost alcătuită de mine, de comun acord cu fracțiunea, și este compusă din tovarășii Grigori (supl. — Kamenev), Steklov și Aleksandrov.

Întrucît fracțiunea s-a obligat să dea *cel puțin* 500 de ruble, iar cheltuielile necesare pentru editarea dării de seamă au fost evaluate de noi la 2 100—2 200 de ruble, propunem ca diferența de 1 600 de ruble să fie achitată din fondurile (de la „deținători”) ale partidului (pentru Comisia redacțională) ; reprezentanții curentului bolșevic s-au declarat de acord cu această soluție.

30 aprilie 1911

Lenin

Scrisă la Paris

*Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă de mină*

* Vezi scrisoarea precedentă. — *Nota red.*

CĂTRE A. M. GORKI

Scumpe A. M.,

Cum o mai duci cu sănătatea? M. F. îmi scria că la întoarcere tușeai etc. Sper că te-ai făcut bine.

Noi avem un necaz cu „Mîsl“*. Din „Revi“ și din alte ziare ai aflat, probabil, despre ce este vorba. Trebuie să mutăm totul la Petersburg și să începem de la capăt. Dar n-avem oameni de nădejde care să lucreze în legalitate.

N-ai putea d-ta să ne ajuți, în caz că nutrești simpatii pentru această revistă? Sau poate că ar putea să ne ajute Peatnițki? Situația este de așa natură, că deocamdată mai avem încă bani pentru editarea unei asemenea reviste (firește, cu condiția ca noi toți să lucrăm fără remunerare, iar colaboratorilor externi să le plătim 20 de ruble pe coală! După cum vezi, nu sîntem prea generoși). Rezultă deci că acum e nevoie de un ajutor pur tehnic: trebuie să găsim un editor care, fără să cheltuiască de la el nici o copeică, să tipărească revista (totodată vom respecta cea mai strictă legalitate, dînd drept, atît editorului, cît și secretarului de redacție + juristului, să oprească orice material care ar prezenta cît de cît un pericol; primele patru numere le-am scos fără să dăm prilej justiției nici pentru cea mai mică șicană. Nr. 5 a fost interzis din cauza unui material al lui Kautsky!!⁴⁵ E clar că este vorba de o măsură arbitrară. În materialul lui Kautsky nu era nimic ilegal).

De ce n-ar putea Peatnițki sau altcineva să ne ajute într-o chestiune atît de puțin primejdioasă? Dacă nu putem găsi un editor, să găsim măcar un secretar, un om care să lucreze în legalitate, și să-i plătim 50 de ruble pe lună pentru bătaia de cap pe care o va avea cu tipografia și cu expediția. E nevoie să fie un om cinstit și grijuliu, și atîta tot. În afară de muncitori (care nu sînt însă potriviți pentru treaba asta), noi n-avem oameni care să activeze în legalitate, și asta-i nenorocirea.

* Este vorba de suspendarea revistei „Mîsl“ în aprilie 1911. — Nota red.

A doua chestiune. Avem traducerea, deja plătită, a celui mai recent articol al lui Kautsky împotriva lui Maslov ⁴⁶. E un material legal și totodată extrem de necesar, fiindcă Maslov debitează o sumedenie de calomnii și induce în eroare pe cititorul rus. Este vorba de 3—5 coli de tipar. Nu s-ar putea să fie editat fără onorariu (întrucât traducerea a fost deja plătită de noi) la prețul de cost? N-ar putea să facă așa ceva Peatnițki (sau altcineva) ?

A treia chestiune. I. M. Nahamkis, care a fost trimis aici de la Petersburg pentru a face legătura cu fracțiunea social-democrată (el e una și aceeași persoană cu *Neuzorov*, *Steklov*, autor al unei cărți bune despre Cernîșevski), caută insistent de lucru și m-a rugat să te întreb dacă n-ar putea edita cartea lui *Peary* „Călătorie spre polul nord“. El crede că ar avea succes de librărie.

Ce noutăți ai despre „planuri“ ? Scrie-mi.

Și totodată răspunde muncitorilor de la școala noastră. Sînt băieți buni. Unul dintre ei, săracul, scrie într-una versuri, dar n-are cine să-l îndrumeze, să-l ajute, să-l dascălească și să-l sfătuiască.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Robert E. Peary :

„La découverte du pôle nord“. Paris ; ilustrațiile sînt minunate. Clișeele pot fi procurate aici la un preț redus. Vreo 15 coli de tipar a 40 000 de litere. (Tocmai acum vin de la *Steklov*, care mi-a dat aceste amănunte.)

Scrisă la sfîrșitul lunii aprilie 1911
Expedită din Paris la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I

Se tipărește după manuscris

27. V. 1911

Dragă A. M.,

Mai zilele trecute am primit o scrisoare de la *Poletaev*. Îmi scrie printre altele : „Am primit o scrisoare de la

Gorki. El propune lui N. I. să vină în străinătate în vederea elaborării unui plan de unificare în jurul unui organ oarecare, adăugînd că a vorbit în această chestiune cu d-ta și cu menșevicul M.“ (cu Martov, pe cît îmi dau eu seama).

Poletaev scrie după aceea că N. I. nu este prea indicat pentru acest plan și că, dacă este vorba totuși ca acesta să vină, atunci trebuie să mai vină încă cineva. Se îndoiește că are să vină Pokrovski.

Citind toate acestea în scrisoarea lui Poletaev, m-am speriat, zău așa.

O unificare între noi și menșevicii de teapa lui Martov este lipsită de *orice* perspectivă, așa cum ți-am mai spus și aici. Dacă ne vom apuca să organizăm un „congres“ în vederea înfăptuirii unui plan atît de lipsit de perspectivă, vom reuși doar să ne facem de rîs (în ceea ce mă privește, nu voi merge nici măcar la o consfătuire cu Martov).

Judecînd după cele spuse de Poletaev în scrisoarea sa, este de presupus că are să participe și fracțiunea din Dumă ; dar e nevoie de așa ceva ? Dacă este vorba de o revistă, atunci fracțiunea din Dumă n-are ce căuta. Dacă este vorba de un ziar, atunci trebuie să se țină seama că am avut și avem încă *destule* neînțelegeri cu cei de la „Zvezda“ : ei n-au o linie, se tem să meargă cu noi, se tem să meargă cu lichidatorii, stau la îndoială, se vaită și șovăie.

În afară de asta, dacă e să plănuim o unificare între plehanoviști + noi + fracțiunea din Dumă, atunci există primejdia să cîștige *preponderență* Plehanov, deoarece în fracțiunea din Dumă precumpănesc menșevicii. Este oare de dorit și rațional să i se acorde preponderență lui Plehanov ?

Tare mă tem că Iordanski nu este indicat pentru asemenea planuri (fiindcă el are o revistă „*proprie*“ și în felul acesta are să frîneze munca sau are să tragă totul spre revista „sa“ și s-o mențină *ca atare* = semiliberală).

Pentru a evita orice dezamăgiri și gîlcevi inutile, trebuie, după părerea mea, să fim foarte precauți în ceea ce

privește „unificarea“. Crede-mă, nu de unificare avem noi nevoie acum, ci de delimitare! Dacă o să se găsească un editor pentru o revistă sau un ziar, va trebui ca *d-ta personal* să încheie un contract cu el (sau să obții bani de la el fără contract, dacă se poate); dacă se organizează însă un „congres“, o să iasă o adevărată harababură. Crede-mă, o adevărată harababură.

Îți scriu toate astea fiindcă n-aș vrea de loc să te las pe d-ta să-ți pierzi timpul, să-ți faci sânge rău etc. cu asemenea harababură. În ceea ce mă privește, din experiența amară a anilor 1908—1911 *ș t i u* că în momentul de față este imposibil să se ajungă la o „unificare“. La noi, la revista noastră „Mîsl“, de exemplu, Plehanov a făcut deseori mofturi: el e nemulțumit, bunăoară, de articolul meu despre greve și despre Potresov * și crede că l-am atacat „pe el“! Ce-i drept, am aplanat noi incidentul și *deocamdată* putem și trebuie să lucrăm împreună cu Plehanov, dar e prematur să se treacă la unificări *formale* și la convocarea de congrese, căci ele pot să strice toată treaba.

Nu vă grăbiți cu congresul!

La noi se vorbește ca de ceva sigur că a fost emisă o circulară a lui Stolîpin prin care sînt interzise *toate* organele de presă social-democrate. Tot ce se poate. Înainte de alegerile pentru Duma a IV-a ei vor căuta, probabil, să strîngă chinga de zece ori mai tare.

În viitorul apropiat, pe cît se pare, posibilitățile de activitate legală vor fi mai reduse. Trebuie să punem accentul pe munca ilegală.

M. F. mi-a scris că ai plecat definitiv de la „Znanie“. Va să zică o ruptură totală cu Peatnički, iar scrisoarea mea precedentă a sosit prea tîrziu **.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

* Vezi V. I. Lenin. „Despre statistica grevelor în Rusia“ și „Cei ce vor să ne desființeze (Despre d-l Potresov și Bazarov)“ (Opere complete, ed. a doua, București, Editura politică, 1963, vol. 19, p. 401—432, și vol. 20, p. 119—139. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 36—37. — *Nota red.*

P. S. „Sovremennaia Jizn“⁴⁷ din Baku a fost și ea suspendată și confiscată !

Expedită din Paris la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

25

CĂTRE A. I. LIUBIMOV ȘI M. K. VLADIMIROV

Stimați tovarăși,

Cuvântările rostite de dv. la 1.VII.1911 în adunarea celui de-al II-lea grup, pe care le-am și apreciat ca fiind cea mai proastă repetare a celor mai proaste cuvântări ale „economistilor“⁴⁸, precum și „blocul“ încheiat de dv. cu polonezii (cu cei mai răi dintre ei) în vederea unui nou „joc al intrigilor“, precum și cu golosiștii („ieșirea“ lui Leder)⁴⁹, cu Troțki („a invita de zece ori“), cu vperediştii și cu lichidatorii (torpilarea unei înțelegeri recunoscute chiar și de Igorev), toate acestea ne-au oferit o dovadă clară și definitivă că în acțiunile noastre nu poate să existe *nici un fel de unitate politică și morală*. Considerăm că e de datoria noastră să vă facem cunoscut acest lucru, întrucât pînă în ultima vreme noi ne-am sfătuit cu dv. în legătură cu toate măsurile mai importante pe care intenționăm să le întreprindem.

Lui Mark i-a convenit să declare la ultima consfătuire : „noi, «împăciunitoriştii», vom ieși din Comisia tehnică și din Comisia de organizare dacă dv., bolșevicii, veți continua să promovați politica «fracționistă» de pînă acum“.

Noi declarăm că *ne vom retrage* din C.T. și C.O. dacă dv. veți continua să duceți politica de pînă acum, pe care o considerăm deosebit de dăunătoare pentru partid.

Pînă miercuri 5.VII.1911 la orele 11 dimineața, la Kamenev, noi așteptăm răspunsul dv., dacă mai e nevoie de un asemenea răspuns, iar după acest termen vom depune

declarația noastră la C.T. și C.O. și vom lua atitudine împotriva dv. în fața întregului partid.

Cu salutări social-democrate. *N. Lenin* *

Scrisă la 3 iulie 1911 la Paris

Publicată pentru prima oară în 1933, în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

26

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit corectura ⁵⁰.

În paragraful „Două partide” (în special în partea lui finală, p. 86 în fine ** — vezi foaia separată) e neapărat *necesar* să faci unele modificări. (1) Nu trebuie să faci apel la o sciziune *cu împăciuatoriștii*. Așa ceva e de prisos și eronat. Față de ei trebuie să adopți un ton „explicativ”, să nu reiasă cîtuși de puțin că vrei să-i respingi. (2) Despre sciziune trebuie să vorbești *în termeni mai eufemistici*, alegînd *t o t d e a u n a* asemenea formulări din care să reiasă că lichidatorii au rupt legăturile, că ei au provocat și au declarat „scindare necondiționată”, că partidul degeaba-i suportă („iar împăciuatoriștii degeaba încurcă lucrurile”) etc.

În felul acesta și procedezi dumneata în majoritatea cazurilor, dar nu peste tot. Trebuie să mai revezi o dată paragraful „Două partide”.

O să mai atenuăm tonul folosit în răspunsul adresat germanilor. Ai dreptate, este cam incisiv.

Trimite neapărat corecturile paragrafului despre împăciuatoriști.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Scrisă înainte de 2 august 1911, la Paris

Se tipărește pentru prima oară, după manuscris

* Scrisoarea a fost semnată și de G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev, N. Aleksandrov (N. A. Semaško) și Kamski (M. F. Vladimirski). — *Nota red.*

** — la sfîrșit. — *Nota trad.*

27

CĂTRE C. HUYSMANS ⁵¹

5 septembrie 1911

Scumpe tovarăș,

Alăturat vă trimit un tabel cu actuala componență a Dumei. Am făcut în el unele modificări, folosindu-mă de anuarul (îndreptarul) oficial al Dumei (1910, ediția a 2-a).

Cu salutări frățești, *V. Ulianov*

Componența Dumei de stat (1910)

Dreapta		*51
Naționaliști	99	*89
Octombriști		135
Grupul polonezilor, lituanienilor etc.		7
Grupul polonez (Kolo)	18	*11
Progresiști		39
Mahomedani		9
Constituțional-democrați (așa-zișii cadeți)		52
Grupul trudovicilor (trudovicii)	15	*14
Social-democrați	14	*15
Fără partid		18

Total 440 de membri

Expediată din Paris la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1962,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 4*

*În limba rusa se tipărește
pentru prima oară, după manuscris
Tradusă din limba franceză*

28

CĂTRE A. M. GORKI

15. IX. 1911

Dragă A. M.,

Cred că ți-am scris ultima oară acum vreo două luni, când a început școala (care acum s-a terminat, iar cursanții

* În manuscris această cifră a fost tăiată. — *Nota red.*

au plecat)⁵². Văzînd că răspunsul întîrzie, m-am gîndit că s-or fi prelungit „tratativele“ sau că o fi intervenit vreo schimbare radicală. Zilele acestea a fost pe aici Leșcenko ; mi-a povestit cum stau lucrurile pe la Capri și m-am bucurat mult cînd am aflat că întîrzierea se datorește amînării întîlnirilor propuse de d-ta pînă „după iarmaroc“⁵³. Cît despre planurile de la Capri, spunea Leșcenko, ele au rămas aceleași : se proiectează editarea unei reviste voluminoase și a unui ziar mare, precum și, după cît se pare, a unui ziar popular.

Da, da, tocmai acum ar fi momentul potrivit. Lichidatorii (după cît se vorbește la Petersburg, de unde am primit astăzi o scrisoare) umblă să cumpere „Kievskaja Kopeika“⁵⁴ și s-o mute la Petersburg. Ar fi cît se poate de important să le dăm o ripostă.

Deocamdată am reușit doar să facem rost de ultimii bănuți necesari pentru a asigura reparația ziarului „Zvezda“. Contăm mult pe sprijinul d-tale : trimite un articol. Acest sprijin ne e deosebit de necesar la început, fiindcă n-o să fie ușor să punem la punct reparația ziarului.

Ai primit broșura lui Kamenev ? Ai citit-o ? Am speranța că ea va face să dispară unele păreri preconcepute pe care, după cît se vede, le ai despre autorul ei.

În treburile de partid domnește la noi o adevărată harababură, dar ne apropiem totuși de un deznodămînt. Plehanov șovăie, ca totdeauna înaintea unui deznodămînt ; asta e la el un fel de boală. Martov a trimis lui Kautsky și Clarei Zetkin o traducere (dactilografiată) a broșurii sale și ne-a făcut astfel un mare serviciu : atît Kautsky, cît și C. Zetkin au emis păreri foarte dure : unul a spus că lucrarea e „detestabilă“, iar cealaltă că e „abjectă“⁵⁵.

Toate cele bune. Scrie ceva pentru „Zvezda“.

Dacă ești dispus, scrie-mi și mie cîteva rînduri. Multe salutări Mariei Fedorovna.

Al d-tale, *Lenin*

Expediată din Paris la Capri

Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III

Se tipărește după manuscris

29

CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

Stimate tovarăş,

De aici (unde prezint mâine un referat cu tema „Stolîpin şi revoluţia“) pornesc spre Geneva şi în drum am să mă opresc la Berna, unde vreau să mă văd cu bolşevicii de acolo. Scrie-mi imediat (pe adresa de pe verso *, pentru N. N.) dacă pot să te găsec miercuri sau joi şi dacă mai sînt la d-ta şi alţi bolşevici.

O caldă strîngere de mînă, *Lenin*

P. S. S-ar putea să vină pe adresa d-tale scrisori pentru mine. Dacă te-ai mutat, anunţă la poştă.

*Scrisă la 25 septembrie 1911
Expediată din Zürich la Berna*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipăreşte după manuscris

30

CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

Stimate tovarăş,

Am primit scrisoarea d-tale şi ți-am răspuns printr-o telegramă.

Ca să nu dau loc la vreo neînţelegere, mai adaug cîteva amănunte. Este vorba de un referat *public* („Stolîpin şi revoluţia“), cu intrare plătită, în folosul ziarului „Rabocceaia Gazeta“ (bineînţeles, n-are rost sau, în orice caz, nu e obligatoriu ca în anunţuri să se arate în folosul cui sînt banii)⁵⁶. Biroul adunării (sau preşedintele) trebuie să fie desemnat de *bolşevicii* din localitate şi în nici un caz să nu fie „ales“ (pentru a evita intrigile şi scandalurile, de care sînt mari amatori lichidatorii).

* Este vorba de adresa lui G. I. Safarov, indicată pe verso cărţii poştale ca adresa a expeditorului. — *Nota red.*

Sînt de acord să avem o convorbire cu partiiții (plehanoviștii), *însă nu cu golosiștii*. Cel mai bine ar fi să ne limităm la o convorbire cu bolșevicii.

Sper să vin joi ; dacă o să mai am timp, o să dau o telegramă, în care am să arăt ora precisă.

Fii bun, te rog, și transmite *imediat* această scrisoare lui Gorin [M. Gorine. Rue du Pont Neuf. 2. (Chez M-me Vire) Genève] ca să poată lua măsuri pentru organizarea ținerii unui referat *similar* la Geneva *sîmbătă* și să-mi răspundă prin d-ta pînă joi.

O caldă strîngere de mînă, *Lenin*

Ca bibliografie pentru referat te rog să-mi procuri (α) *colecția* O.C., (β) Două partide, (γ) Dnevnik, (δ) Arkomed ⁵⁷.

Scrisă între 26 și 28 septembrie 1911
Expeditată din Zürich la Berna

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XII

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. NÉMEC

Paris, 1 noiembrie 1911

Stimate tovarăș,

V-aș rămîne extrem de îndatorat dacă m-ați putea ajuta cu sfatul și cu fapta în legătură cu următoarea chestiune. O serie de organizații ale partidului nostru intenționează să convoace o conferință (în străinătate bineînțeles). Numărul participanților va fi de circa 20—25. Nu credeți că s-ar putea organiza o asemenea conferință la Praga (lucrările ei vor ține cam o săptămînă) ? ⁵⁸

Cel mai important pentru noi este să avem posibilitatea de a organiza toată treaba asta în modul *cel mai conspirativ*. Nimeni, nici o organizație nu trebuie să știe de ea.

(Conferința este *social-democrată*, deci, potrivit legilor europene, legală, dar majoritatea delegaților *nu au pașapoarte* și nu pot să-și spună numele lor adevărat.)

V-aș ruga foarte mult, stimate tovarăș, bineînțeles dacă vă este cu putință, să ne ajutați și să-mi comunicați cât mai curînd adresa tovarășului din Praga care (în cazul unui răspuns afirmativ) s-ar putea ocupa în mod practic de chestiunea asta. Cel mai bine ar fi dacă acest tovarăș ar cunoaște limba rusă ; dar dacă acest lucru nu este posibil, o să vorbim cu el nemțește.

Nădăjduiesc, stimate tovarăș, că mă veți scuza că vă deranjez cu această rugăminte. Vă mulțumesc anticipat.

Cu salutări social-democrate, *N. Lenin*

Adresa mea :

VI. Oulianoff.

4. Rue Marie Rose. 4.

Paris XIV.

Expedită la Praga

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba germană*

32

CĂTRE I. C. FRIMU *

Dragă tovarășe,

Doi emigranți politici, Nikita Pașev și Ivan Demidovski, au lucrat la d-l Cerchez, la aerodromul de la Chitila. D-l Cerchez și-a concediat muncitorii fără să le plătească banii ce li se cuveneau. Dar cu Nikita Pașev lucrurile s-au complicat, deoarece acesta avea contract. Cerchez și-a pus în gînd să scape de N. Pașev, știind că Nikita și Ivan, ca emigranți politici, vor fi nevoiți să tacă. D-l Cerchez a făcut o plîngere mincinoasă împotriva lui Nikita Pașev,

* Traducerea acestei scrisori este reprodusă după copia în limba română aflată în Arhiva Institutului de studii istorice și social-politice. — *Nota trad.*

afirmînd că acesta a scos niște piulițe de la un aeroplan. Nikita a fost reținut și probabil că și Ivan. Sînt convins că cei doi emigranți politici (Nikita Pașev și Ivan Demidovski) nu sînt în stare să facă așa ceva. De aceea vă rog, dragă tovarășe, să interveniți în această chestiune, care poate avea drept consecință extrădarea tovarășilor noștri. Primiți, vă rog, dragă tovarășe, salutările mele frățești.

N. Lenin (Vl. Ulianov) —
reprezentantul social-democrației ruse
pe lîngă Biroul socialist internațional

*Scrisă la 4 noiembrie 1911
Expedită din Paris la București*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în revista „Kommunist” (Odesa), nr. 33*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

33

CĂTRE L. B. KAMENEV

Mr. Vl. Oulianoff. 6.
Oakley square. London. N. W.

Cher camarade *,

Mă aflu la British Museum, unde citesc cu deosebit interes niște broșuri ale lui Schweitzer din deceniul al 7-lea : părerea că el tratează ca un adevărat oportunist căile de unificare se confirmă de minune.

E clar că n-o să am timp să fac tot ce este necesar pentru a scrie despre asta. De aceea te rog să te duci imediat (sau să rogi un *om de încredere* să se ducă) la Bibliothèque Nationale și să afle ce anume se găsește acolo din literatura socialistă din deceniul al 7-lea. Trebuie să se procedeze în felul următor : să se noteze *t o a t e* lucrările care prezintă

* — Dragă tovarășe. — *Nota trad.*

un interes major (*important* este să se consemneze precis, pentru fiecare dintre ele, data și locul apariției) și să se afle care dintre ele nu se află în bibliotecă.

Completează (după Bebel, Mehring și Gust. Mayer) lista alăturată și răspunde-mi de urgență.

Al d-tale, *N. Lenin*

J. B. von Schweitzer : „Der Zeitgeist und das Christentum“.
Leipzig. 1861.

„ „ „ „Die österreichische Spitze“.
Leipzig. 1863.

„ „ „ „Der einzige Weg zur Einheit“.
Frankfurt a/M. 1860.

„ „ „ „Zur deutschen Frage“.
Frkf. a/M. 1862.

Scrisă la 10 noiembrie 1911
Expedită la Paris

Se tipărește pentru prima oară
după manuscris

34

CĂTRE F. A. ROTSTEIN

Werter Genosse *,

Vă trimit cartea lui Hyndman. Multe mulțumiri. Salutări soției și copiilor.

O caldă strângere de mână, Al dv., *Lenin*

Scrisă la 30 noiembrie 1911
Expedită din Paris la Londra

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

* — Scimate tovarăș. — *Nota trad.*

35

CĂTRE C. HUYSMANS

7. XII. 1911

Scumpe tovarășe Huysmans,

Alăturat vă trimit telegrama pe care am primit-o astăzi⁵⁹. Vom publica această știre în Organul nostru Central. Sper că veți face tot ce e posibil pentru a comunica conținutul acestei telegrame tuturor partidelor care fac parte din Internațională.

Al dv., *N. Lenin**Expedită din Paris la Bruxelles**Publicată pentru prima oară parțial
în 1961, în revista
„Voprosi Istoriei KPSS” nr. 5**Publicată în întregime în limba
franceză în 1962, în revista „Cahiers
du Monde Russe et Soviétique” nr. 4**În limba rusă se tipărește
pentru prima oară în întregime,
după manuscris
Tradusă din limba franceză*

1912

36

CĂTRE A. S. ENUKIDZE

25. II. 1912

Dragă prietene Avel,

Sînt nespus de bucuros că am primit vești de la d-ta. Îți trimit o caldă strîngere de mînă și sper că n-ai să rămîi mult timp acolo unde te afli *. În modul meu de viață nu s-a schimbat nimic ; am cam obosit în ultima vreme, dar în general mă simt bine și sînt foarte mulțumit. Dacă se află acolo și cunoștințe comune, transmite-le salutări de la mine și de la soția mea. D-tale și tuturor prietenilor curaj și sănătate !

Al d-tale, Vl. Lenin

*Expedită din Paris la Baku**Publicată pentru prima oară la 5 mai 1927,
în ziarul „Pravda” nr. 99**Se tipărește după manuscris*

37

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

În curînd îți trimitem hotărîrile conferinței ⁶⁰. În sfîrșit, am reușit, în ciuda canaliei lichidatoriste, să refacem partidul și Comitetul său Central. Sper că, aflînd această veste, ai să te bucuri împreună cu noi.

* A. S. Enukidze se afla în închisoarea centrală din Baku. — *Nota red.*

Возвращайтесь!

В своем письме
упомянули вы также
конференцию. Какое
удалось — конференция была
Андреевской — в общем
выражаясь нарисована
в. л. Каганов, что
порадуются делу
будет станица.

Не забывайте — в
своих письмах? Мы
будем рады в том же
своим духом? Который

N-ai vrea să scrii un manifest de 1 Mai ? Sau o foaie volantă în spiritul acestei sărbători ? Scurtă și „înălțătoare“, ce zici ? Gîndește-te la vremurile de altădată — amintește-ți de anul 1905 — și comunică-mi, pe scurt, dacă n-ai chef să scrii așa ceva. În Rusia există două sau trei tipografii ilegale și Comitetul Central ar reproduce, probabil, manifestul în cîteva zeci de mii de exemplare. Ar fi bine să avem o proclamație *revoluționară* în genul „Povestirilor“ apărute în „Zvezda“⁶¹. Sînt nespus de bucuros că dai o mîină de ajutor ziarului „Zvezda“. Avem foarte multe greutăți cu el, iar dificultățile interne și externe, ca și cele financiare, sînt enorme și, totuși, deocamdată o scoatem noi la capăt.

O caldă strîngere de mîină. *Lenin*

P. S. În sfîrșit, revista „Sovremennik“ și-a dat seama că e timpul să-și dea obștescul sfîrșit. Asta-i frumos din partea ei.

*Scrisă în februarie 1912
Expediată din Paris la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Îmi pare foarte bine că ai acceptat propunerea mea de a încerca să scrii un manifest de 1 Mai.

Alăturat îți trimit hotărîrile conferinței.

Am văzut „Jivoe Delo“⁶². O detestabilă fițuică lichidatoristă, cu multe „ocolișuri“. Cei de-acolo țin predici liberale ; ei sînt mulțumiți că din cauza opreliștilor polițienești nu se poate pune deschis problema partidului.

„Zvezda“ va continua să apară fie ca o publicație săptămînală, fie ca un cotidian popular. Cu minunatele d-tale „Povestiri“ ai ajutat-o foarte mult ; asta m-a bucurat nespus, așa încît bucuria — ca să fiu sincer — a fost mai mare decît mîhnirea pricinuită de „idila“ d-tale cu

niște inși de teapa lui Cernov și Amfiteatrov... Brr ! Să-ți spun drept, îmi pare bine că ei „dau faliment“.

E rău însă că d-ta nu știi din ce ai să trăiești și n-ai unde să-ți tipărești scrierile. De mult ar fi trebuit să te descotorosești de lipitoarea aia de Peatnički și să pui la „Znanie“ un funcționar cinstit, un simplu funcționar (poate că e prea târziu, nu știu)!!! De n-ar exista cuvântul „dacă“... Ar fi o adevărată mină de aur...

În ce privește „Irkutskoe Slovo“⁶³ al lui Rojkov, rar de tot am prilejul să-l citesc. Omul ăsta a devenit lichidator. Iar Ciujak e un mare idiot, un prostănac fără pereche, dintre cei cu pretenții.

Al d-tale, *Lenin*

Mariei Fedorovna multe mulțumiri pentru scrisoarea trimisă la Moscova și mii de salutări !

*Scrisă în februarie-martie 1912
Expedită din Paris la Capri*

*Publicată pentru prima oară
la 21 ianuarie 1927, în ziarul
„Bakinskii Rabocii“ nr. 17*

Se tipărește după manuscris

39

CĂTRE C. HUYSMANS

Stimate tovarășe Huysmans,

Alăturat vă trimit o scrisoare despre conferința Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia *.

Vă voi fi foarte recunoscător dacă veți insera această scrisoare în circulara dv. următoare, pentru a informa astfel toate partidele despre conferința noastră. Sper că nimic nu vă împiedică să faceți acest lucru, cu atât mai mult cu cât de multă vreme în circularele dv. nu a mai apărut nici o știre oficială despre Rusia ; vă voi fi foarte recunoscător dacă îmi veți face cunoscut când urmează să apară această circulară.

* Vezi V. I. Lenin. „Raport despre conferința generală a P.M.S.D.R. prezentat Biroului socialist internațional“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 183—185. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

Comitetul Central al P.M.S.D.R. m-a ales ca reprezentant al acestui partid în Biroul socialist internațional.

Al dv., *N. Lenin*

Vă trimit un exemplar din documentul oficial al Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia*.

*Scrisă în martie 1912, înainte de 10
Expediată din Paris la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1963, în
revista „Cahiers du Monde Russe
et Soviétique” nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după o copie dactilografiată
Tradusă din limba franceză*

40

CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

Dragă tovarășe,

Mă grăbesc să răspund la câteva din chestiunile ridicate de d-ta. Referatul despre conferință este un lucru necesar și extrem de important. Sper că, din moment ce ți-ai asumat această sarcină, ai să colinzi *toată* Elveția și n-ai să te oprești numai în două orașe⁶⁴.

„Din comunicat — scrii d-ta — n-am putut să-mi dau seama ce măsuri au fost luate de către conferință pentru a atrage diversele curente din străinătate și organizațiile naționale“.

Dar în *comunicat* se spune clar și precis că au fost invitați *vperedisti* + *Troțki* + *Plehanov*, iar organizațiile naționale au fost invitate de trei ori. Ce vrei mai mult?

În cadrul discuțiilor pe marginea referatului ținut de Zinoviev la Paris, Lunacearski a avut nerușinarea să afirme că aici a fost la mijloc un „Gaunerkniff“ **, fiindcă, spunea el, oamenii n-au fost convocați de conferință, ci de delegații care *sosiseră* deja. — Ei bine, nu-i un nemernic

* Broșura „Conferința generală din 1912 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia“, editată de C.C., Paris. — *Nota red.*

** — „coșcărie“. — *Nota trad.*

Lunacearski ăsta ? 23 de ședințe = 12 zile : dacă n-ar fi fost convocate *dinainte*, persoanele invitate ar fi pierdut o jumătate din acest număr de ședințe (pînă li s-ar fi trimis scrisoarea, pînă li s-ar fi indicat locurile de întîlnire, pînă ar fi venit — fă și d-ta socoteala !). Iar din scrisoarea lui Troțki se vede că el a fost invitat de 7 *persoane* = $= \frac{1}{2}$ din numărul total de 14.

Deși eu am fost *împotrivă*, delegații *au invitat* și pe vperediști, ca și pe Troțki și pe Plehanov.

Președinte al comisiei de validare a fost *delegatul din partea Kievului* (un menșevic). Însuși Troțki a recunoscut (a fost nevoit să recunoască !) că existența acestei organizații este certă.

Cui trebuie, în acest caz, să-i dea crezare muncitorul ? *Organizației* din Kiev sau palavragiilor din străinătate ?

Nu trebuie să dați crezare zvonurilor. Nici plehanoviștii, nici vperediștii și *nici alții* n-au părăsit conferința. În total au fost *doi* menșevici-partiiți : unul, venit din partea Kievului, s-a purtat cît se poate de corect și, în mare, a mers *alături de noi*, celălalt, venit din partea Ekaterinoslavului, s-a purtat *ca un intrigant de mîna întîi, dar nici el n-a părăsit conferința*, ci s-a limitat să prezinte o serie de proteste în spirit plehanovist.

Delegatul de la Ekaterinoslav a prezentat un proiect de rezoluție *propriu* cu privire la constituirea conferinței, în care recunoștea *fără rezerve* că *toți* au fost înștiințați și protesta împotriva celor care nu s-au prezentat ; dar voia să ne constituim ca o conferință a organizațiilor *din Rusia*. El a rămas de *unul singur* cu această propunere.

Acum 12 delegați se află în Rusia și prezintă dări de seamă pretutindeni. *Ne-au și sosit scrisori* de la Petersburg, Moscova, Kiev, Samara, Nikolaev și Tiflis în care se vorbește despre acest lucru. Treaba a început să meargă și merge din plin.

Bundul + letonii încearcă să înjghebeze o conferință cu lichidatorii. N-au decît să încerce ! E nevoie de fapte, iar nu de vorbe, domnilor !! Neputincioși v-ați dovedit voi (+ Troțki + vperediștii) încă de la 26.XI.1910⁸⁵, cînd

Troţki a făcut apel la convocarea unei conferinţe, şi neputincioşi o să rămîneţi.

Noi am rupt-o cu lichidatorii, *partidul* a rupt-o cu ei. Cei ce vor n-au decît să încerce să creeze un alt P.M.S.D.R. împreună cu lichidatorii ! Aşa ceva e pur şi simplu ridicol.

Fracţiunea social-democrată din Dumă nu se pronunţă *categoric* nici pentru noi, nici pentru ceilalţi. Totuşi, (1) la conferinţa noastră au participat 2 deputaţi ⁶⁶ ; (2) printre colaboratorii ziarului „Zvezda“ figurează 9 deputaţi social-democraţi, în timp ce „Jivoe Delo“ al lichidatorilor numără doar 4. Aşa se prezintă lucrurile !

La letoni, bolşevicii duc război împotriva Comitetului lor Central.

Îţi urez succes ! Transmite salutări tuturor prietenilor.

Al d-tale, *N. Lenin*

*Scrisă la 12 martie 1912
Expediată din Paris la Berna*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipăreşte după manuscris

CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI ⁶⁷

Dragă tovarăşe,

Nadia ţi-a expediat astăzi o scrisoare a mea *. Ca să nu existe vreo neînţelegere şi să nu se strecoare vreo greşală în referatul d-tale, mă grăbesc să te înştiinţez că *ieri* a avut loc la Paris o adunare a „social-democraţilor“ ostili conferinţei. *Toţi* participanţii (plehanoviştii, golosiştii, vperediştii, împăciuitoariştii e tutti quanti **) au adoptat o rezoluţie de protest împotriva conferinţei şi încă ceva în sensul excluderii mele din Biroul socialist internaţional (îţi spun toate astea din auzite, fiindcă la această adunare *n-au participat*, bineînţeles, bolşevicii şi partizani ai conferinţei) ⁶⁸.

* Vezi scrisoarea precedentă. — *Nota red.*

** — şi toţi cei de-o seamă cu ei. — *Nota trad.*

Desigur, aflînd de toate astea, nu poți să nu rîzi. Dacă domnii ăștia n-au fost în stare să păstreze în mîinile lor nici măcar Biroul din străinătate al C.C. (ia-i în derîdere în referatul d-tale, folosește prilejul ce ți-l oferă panegiricului lui Plehanov din „Dnevnik“ nr. 15, suplimentul 2 !⁶⁹), cu atît mai puțin vor putea ei acum să realizeze ceva. Vrem să vedem fapte, stimabililor, iar nu vorbe : vă lăudați că v-ați unit. Poftim, uniți-vă în paginile unor publicații ca „*Nașa Zarea*“ și „*Jivoe Delo*“, și mai ales în acelea ale ziarului „*Golos Soșial-Demokrata*“.

Niște caraghioși !

Îți trimit salutări și îți urez succes.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la 13 martie 1912
Expedită din Paris la Berna*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZVEZDA“⁷⁰

(1) Trimiteți-ne cît mai curînd cărți despre legea electorală din 3.VI.1907 sau încă un exemplar din anuarul pe 1910⁷¹. Trimiteți-ne totodată și *legea* (electorală) cu comentariile *juristului*. Interesați-vă la „ai voștri“ și expediați-le încoace cît mai repede. Fără aceste materiale nu putem scoate „Călăuza alegătorului“⁷². (2) Iarăși îmi vine neregulat „Zvezda“. Atrageți încă o dată atenția celor de la expediție. Dați-le adresa mea (cea veche). Nu e admisibil să mi se trimită așa de neregulat. (3) Articolul „Principiile platformei“ *nu trebuie* trecut prin colegiu ; publicați-l sub semnătură și cu un subtitlu (încercare de comentariu) ; colegiul *nu trebuie* „să aprobe“ *nici o* platformă : aveți în vedere că un pas greșit în această direcție poate să stîrnească zarvă. Colegiul să se abțină și să tacă. Aprobarea platformei ține de atribuția unei instanțe cu

totul diferite. (4) Trimiteți-ne ziare, reviste, cărți. Fără toate acestea treaba merge prost de tot. (5) Comunicați-ne precis cînd o să apară, în fine, ziarul, ce format are etc.⁷³ (6) Cu „*Jivoe Delo*” trebuie să vă războiți mai aprig, căci numai așa poate fi asigurată victoria. Altfel e jale. Să nu vă fie teamă de polemică. În fiecare săptămîină să apară cîte 2—3 articole polemice.

*Scrisă la 25 sau 26 martie 1912
Expedită din Paris la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

43

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZVEZDA”

(ADAOS LA „PLATFORMA ELECTORALĂ A P.M.S.D.R.” *)

Platforma de față se trimite numai pentru **informarea tuturor**, în special a *ticluitorilor* de platforme. E timpul să *se renunțe la asemenea ticluiri* din moment ce există o platformă aprobată și publicată de Comitetul Central (în Rusia *a și apărut* o foaie volantă cu cuprinsul ei, însă noi nu avem *decît un singur* exemplar și pe acesta nu vi-l putem trimite; de aceea îl copiem și vă trimitem copia). Ar fi cît se poate de absurd să se întocmească platforme *legale*. *Toate* articolele, *fără excepție*, în legătură cu platforma și cu „principiile platformei” trebuie publicate, în mod obligatoriu, cu semnătura autorului și cu *mențiunea*: încercare de comentariu.

În special aș sfătui *în mod stăruitor* colegiul pe care-l știți să *nu* aprobe nici o platformă. E o născocire a lichidatorilor afirmația că platforma trebuie aprobată de altcineva decît de C.C. ! În afară de asta n-o să iasă nimic bun nici în ceea ce privește fondul chestiunii dacă plat-

* Prezentul adaos a fost scris de Lenin pe un exemplar din foaia volantă „Platforma electorală a P.M.S.D.R.” (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 186—192 — *Nota trad.*), a cărui copie a fost trimisă redacției ziarului „Zvezda”. — *Nota red.*

forma o să fie aprobată de colegiu. Colegiul n-are decît să se declare de acord cu cea de față sau să se abțină de la orice comentariu.

Scrisă la 26 martie 1917
Expedită din Paris la Petersburg

Publicată pentru prima oară în :
V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 17

Se tipărește după manuscris

44

CĂTRE G. K. ORDJONIKIDZE, S. S. SPANDARIAN ȘI E. D. STASOVA

28. III. 1912

Dragi prieteni,

Sînt *extrem* de îngrijorat și de întristat din cauza *totali* dezorganizări a relațiilor și legăturilor noastre (și ale dv.). Într-adevăr, e o situație care te poate împinge la desperare ! În loc de scrisori ne trimiteți doar niște scurte exclamații telegrafice din care nu se poate înțelege nimic.

1) De la Ivanovici n-am primit nici o veste. Ce face el ? Unde se află ? Ce-i cu el ? Este neapărat necesar să avem, la Petersburg sau în împrejurimi, un om care să nu fie compromis față de autorități, fiindcă acolo lucrurile stau prost. Este o luptă înverșunată și anevoioasă. Nu dispunem de informații, nu avem o conducere și nici ziarul nu este supravegheat.

2) Nici unul dintre participanții la conferință nu ne asigură legături. Nici unul dintre ei — măcar o legătură. Dar asta înseamnă o destrămare totală !

3) Rezoluții bine întocmite, clare, în care să se arate numele organizației respective, să se explice că ea aderă la hotărârile adoptate, să se confirme că delegatul acestei organizații a participat la conferință, s-a întors și a prezentat o dare de seamă, nu primim de nicăieri !! Oare să nu fie clară deosebirea care există între asemenea rezoluții oficiale și scrisorile cu caracter particular, în care abundă expresii ca acestea : „destul de bine“ — „strașnic“ — „am învins“ ș.a.m.d. ? N-am primit nici o rezoluție de la Kiev

și din orașul lui Savka⁷⁴. Nikolai ne-a trimis o scrisoare care cuprinde o serie de exclamații de bucurie, dar din care nu poți desprinde nimic. Ea nu e bună de nimic, nici pentru presă și nici pentru o utilizare oficială : au fost citite toate rezoluțiile ? A fost aprobat cuprinsul lor ? Care este textul rezoluției asupra conferinței ? Se înfăptuiește unificarea cu lichidatorii locali ? La nici una (dar la nici una !) dintre aceste chestiuni elementare și esențiale nu se dă un răspuns. Nu ne-a fost mijlocită nici o legătură cu acest oraș (extrem de important !). Nu înseamnă asta destrămare ? Nu înseamnă că-ți bați joc de muncă ?

4) Rezoluții în care se formulează cererea de a ni se restitui banii n-am primit nici una, de nicăieri ! E pur și simplu o rușine.

5) Nici cei din Tiflis și nici cei din Baku (centre extrem de importante) nu ne-au scris un cuvânt din care să-ți dai seama : s-au făcut dări de seamă ? unde-s rezoluțiile adoptate ? Mai mare rușinea !

6) De nicăieri n-am primit nici o reproducere a „Comunicatului“ sau măcar a unei părți din el, fie ea tipărită sau hectografiată ! E pur și simplu rușinos.

7) Nici în ceea ce privește platforma n-am primit în scris un răspuns precis. Va fi ea publicată ? Când ? A fost aprobată în întregime ? Trebuie s-o publicăm în Organul Central, dar n-avem informații precise.

8) Trebuie să mergeți încă o dată la toate organizațiile și să faceți să fie adoptate rezoluții precise, oficiale, amănunțite, bine întocmite, clare : a) în legătură cu reprezentarea la conferință, precum și în legătură cu fondul chestiunii, b) în sensul că organizația respectivă este alături de Comitetul Central, c) împotriva lichidatorilor, în mod concret împotriva celor locali și în general, și d) în legătură cu cererea noastră de a ni se restitui banii.

9) Cu banii stăm prost ; trimiteți-ne o hotărâre care să ne dea dreptul să intentăm acțiune judiciară. Din partea germanilor am primit un refuz. Dacă nu intentăm proces, în 3—4 luni ne amenință un faliment total.

10) Dacă *nu* dispuneți de surse bănești, atunci bugetul trebuie revizuit imediat și în mod radical: am depășit toate normele și mergem spre faliment.

11) În ziarul „Vorwärts“ cu data de 26 martie a apărut un furibund și odios articol redacțional îndreptat împotriva conferinței⁷⁵. E limpede că aici e mâna lui Troțki. Conferința a stîrnit o aprigă bătălie, iar cei din Rusia tac. Nu există nici un motiv de bravadă și de ifose: toată lumea știe despre cele publicate în „Vorwärts“ și despre protestele stîrnite, dar cei din Rusia nu ne scriu nici un cuvînt.

Concluzie: asta înseamnă destrămare și dezorganizare. E necesar să treceți pe la toate organizațiile și să stabiliți legături. Avem nevoie de corespondență precisă. Trebuie reprodus comunicatul, fie și la hectograf. Altfel totul se reduce la o simplă fanfaronadă.

Lenin

Remiteți scrisoarea lui S., ca s-o transmită mai departe. Salutări.

Expedită din Paris la Tiflis

*Publicată pentru prima oară în 1934,
în revista „Krasnii Arhiv“ nr. 1*

*Se tipărește după o copie
scrisă de E. D. Stasova*

CĂTRE C. HUYSMANS

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă mulțumesc pentru trimiterea „rezoluției“ de la Paris⁷⁶.

După cum v-am mai scris, conferința P.M.S.D.R. a condamnat pe lichidatori și diversele grupuri din străinătate⁷⁷ care provoacă dezorganizare în partidul nostru și nu reprezintă nimic în Rusia. Pe de o parte, tocmai niște grupuri de acest fel au votat acum la Paris pentru rezoluția menționată. Potrivit unui vechi obicei, orice condamnat are dreptul timp de 24 de ore să-și înjure judecătorii. Persoanele care au semnat rezoluția au uzat prea mult de acest drept și, poate, chiar au abuzat de el.

Pe de altă parte, există grupuri care *au fost invitate* la conferință, dar n-au vrut să participe. Acum ele

„protestează“ și încearcă să convoace o altă conferință, luându-l martor pe Dumnezeu că sînt pentru unitate. Asta e o metodă foarte originală de a înfăptui unitatea! O să vedem noi dacă vor reuși să realizeze ceva serios în Rusia. Pe cît e de lesne să votezi la Paris rezoluții pline de injurii, pe atît e de greu să înfăptuiești ceva real în Rusia. Și se înțelege că nu cei de la Paris, Viena etc. sînt în drept să vorbească în numele Rusiei.

În orice caz, cei ce au semnat rezoluția de la Paris se cam grăbesc atunci cînd încep să vorbească de o „sciziune“. Ca să dovedești că există o sciziune trebuie să dovedești că există — cel puțin! — două Comitete Centrale în Rusia. Or, deocamdată nu se poate vorbi de așa ceva.

Cît despre cetățeanul Plehanov, trebuie spus că a trecut mai mult de o lună de cînd Comitetul Central i-a făcut cunoscute rezoluțiile conferinței și dînsul n-a binevoit să răspundă. De aceea în momentul de față nici nu știu dacă dînsul are împuternicirea (și din partea cărui Comitet Central) să facă parte din Biroul socialist internațional.

Dacă dv., scumpe tovarăș, veți fi mai norocos decît mine, adică dacă veți primi un răspuns de la cetățeanul Plehanov, veți fi, sper, atît de amabil să-mi comunicați și mie acest lucru.

Cu salutări frățești. Al dv., *N. Lenin*

*Scrisă în martie 1912, înainte de 28
Expediată din Paris la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

*Se tipărește după manuscris
Tradusă din limba franceză*

CĂTRE C. HUYSMANS

5. IV. 1912

Scumpe cetățean,

Am primit circulara dv. nr. 5. Anexez la această scrisoare o comunicare oficială⁷⁸, pe care vă rog s-o transmiteți secretarilor tuturor partidelor membre ale Asociației internaționale, cu respectarea tuturor regulilor stabilite.

În afară de aceasta scumpe cetățean, mă adresez dv. cu următoarea rugămintă în legătură cu prefața dv. la circulara nr. 5 : fiți atît de amabil și dați-mi cîteva explicații cu privire la un pasaj care pentru mine nu e de loc limpede. Iată despre ce este vorba. În fraza a doua din prefață, dv. proclamați un principiu foarte bun din punctul meu de vedere, și anume declarați că secretariatul este obligat să transmită (tuturor organizațiilor) documentele *care provin de la organizațiile membre ale Asociației internaționale, cu respectarea tuturor regulilor stabilite*, precum și pe cele depuse de membrii Biroului... Acest procedeu este cît se poate de just. Dar, stimate cetățean, nu credeți că prima frază din prefața dv., în care spuneți că transmiteți partidelor membre ale Asociației o rezoluție de protest ce v-a fost trimisă, după cum ați avut amabilitatea să-mi comunicați, de cetățeanul Babin, contravine flagrant acestui principiu ? Reprezintă Babin vreo organizație membră a Asociației, cu respectarea tuturor regulilor stabilite, și care organizație anume ? Sau poate că dînsul este membru al Biroului ? Dacă este membru al Biroului, ce organizație reprezintă ? Și, totodată, care organizație membră a Asociației răspunde în fața Biroului pentru rezoluția de la Paris ? Vă voi rămîne foarte îndatorat, scumpe cetățean, dacă îmi veți risipi asemenea îndoieli.

Cu un salut frățesc, *N. Lenin*

Expediată din Paris la Bruxelles

Publicată pentru prima oară în limba franceză în 1963, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2.

În limba rusă se tipărește pentru prima oară, după o copie dactilografiată. Tradusă din limba franceză

CĂTRE G. K. ORDJONIKIDZE, S. S. SPANDARIAN
ȘI E. D. STASOVA *

Să nu priviți cu ușurință campania pornită de lichidatorii din străinătate. Fac o mare greșeală aceia care nu-i iau

* Prezența scrisoare este un post scriptum la o scrisoare a Nadejdei K. Krupskaia. — *Nota red.*

În seamă și se mulțumesc „să le tragă o înjurătură”. Lichidatorii vor reuși să deruteze pe mulți dacă vor convoca o conferință a lor împreună cu Bundul + Comitetul regional din Caucaz + letonii + intelectualii-lichidatorii. Și o s-o convoace! Trebuie să luptăm cu îndârjire, serios și sistematic. Trebuie să vă deplasați în toate organizațiile locale și să dați în vileag înșelăciunea la care se dedau lichidatorii. Reeditați în foaie volantă foiletonul din ultimul număr al ziarului „Raboceaia Gazeta” *. Vă sfătuiesc să scoateți numaidecît o serie de foi volante (care să cuprindă neapărat toate rezoluțiile importante adoptate de conferință). Cu foile volante puteți obține totul. În ce privește „Izvestiia” **, trebuie să procedați cu cea mai mare prudență. Ziarul acesta ar fi pentru poliție un bun mijloc de depistare. Or, cel mai important lucru este să vă mențineți pînă la alegeri. Nu uitați că *nu* are cine să vă înlocuiască.

*Scrisă la începutul lunii aprilie 1912
Expedită din Paris la Tiflis*

*Publicată pentru prima oară în 1950,
în V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 35*

*Se tipărește după o copie scrisă
de E. D. Stasova*

48

CĂTRE BIROUL DIN RUSIA AL C.C. AL P.M.S.D.R. ***

16. IV. 1912

Dragi prieteni,

Pentru numele lui Dumnezeu, faceți-ne rost de mai multe legături. Legături, legături și iar legături, iată ce ne lipsește. Fără ele totul se clatină. Nu uitați că doi au și ieșit din scenă și că n-are cine să-i înlocuiască; fără legături totul o să se năruie dacă o să mai fie vreo cădere sau două. Trebuie să înființați neapărat comitete regionale (sau simple grupuri de agenți împuterniciți) care să țină legătura

* Este vorba de foiletonul „Ce trebuie să învețe poporul în campania electorală?”, apărut în „Raboceaia Gazeta” nr. 8 din 17 (30) martie 1912. — *Nota red.*

** Planul de a scoate „Izvestiia” n-a fost realizat. — *Nota red.*

*** Scrisoarea a fost trimisă prin Comitetul organizației din Kiev a P.M.S.D.R. — *Nota red.*

cu noi, și asta în fiecare regiune. Altfel totul o să fie lipsit de o bază solidă. În ceea ce privește tipăriturile, trebuie să reeditați intens și *integral* rezoluția cu privire la alegeri ⁷⁹, pentru ca ea să fie răspîndită *pretutindeni* și cunoscută în *întregime* de mase.

Cît despre bani, e timpul să nu ne mai facem iluzii că vom căpăta de la germani. Acolo domnește acum Troțki și duce o luptă *turbată*. Trimiteți-ne neapărat un mandat ca să intentăm acțiune juridică, altfel n-o să obținem nimic. Manifestul de 1 Mai a și fost trimis peste tot. Vă sfătuiesc să publicați în foaie volantă apelul către țărani cu privire la alegeri (din „Raboceaia Gazeta“ : țărănimea și alegerile) *. Reeditați neapărat foiletonul din „Raboceaia Gazeta“, căci el constituie o completare necesară la platformă, în care a fost omis un alineat foarte important cu privire la socialism. Scrieți-ne ! Procurați-ne neapărat legături ! Salutări.

P. S. În „Vorwärts“ se publică minciuni dintre cele mai sfruntate, cum ar fi bunăoară aceea că întreaga Rusie s-a și pronunțat în favoarea conferinței bundiștilor și letonilor. Toate acestea le scrie Troțki & Co., iar germanii le cred. În general, la „Vorwärts“ e mare și tare Troțki ; rubrica externă e condusă de Hilferding, care e prietenul lui.

Expediată din Paris

Publicată pentru prima oară în 1930,
în V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 35

Se tipărește pentru prima oară,
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaja

CĂTRE C. HUYSMANS,

Scumpe cetățene Huysmans,

Sînt întru totul de acord cu cele spuse de dv. că Biroul nu poate servi drept intermediar pentru transmitere de polemică. Totodată cred că cel mai bun și singurul mijloc de

* Vezi V. I. Lenin. „Țărănimea și alegerile pentru Duma a IV-a“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 209—211. — *Nota trad.*) — *Nota red.*

a evita un asemenea neajuns este de a difuza numai documentele pe care le primiți de la instituțiile superioare ale partidelor reprezentate în Birou și care (documente) se referă la aceste partide. Nu puteam să nu vă informez despre hotărârile adoptate de conferința noastră de partid care a refăcut Comitetul Central, inexistent în acel moment, și, firește, n-aș fi protestat împotriva comunicării unor știri primite de la un alt Comitet Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia, dar am considerat că e de datoria mea să protestez împotriva transmiterii polemicii existente între grupurile din străinătate.

Mă întrebați, de asemenea, ce părere am despre proiectul dv. de apel prin care se cere convocarea unei conferințe generale. Consider că în momentul de față acest lucru n-ar fi oportun și, pentru că n-am pretenția că sînt imparțial, îmi permit să mă refer la părerea polonezilor (vezi „Vorwärts”). Ei au refuzat să participe la conferința noastră, dar totodată au refuzat să participe și la conferința pe care vrea s-o convoace Bundul, declarînd că aici este vorba de o conferință a lichidatorilor. Mai bine să mai așteptăm, să vedem dacă o să se țină conferința lichidatorilor și la ce rezultate o să ducă.

Zilele acestea am să vă trimit cîteva documente destul de interesante, care vă vor permite să cunoașteți mai bine starea de lucruri din P.M.S.D.R.

Al dv., *N. Lenin*

*Scrisă în aprilie 1912, înainte de 19
Expediată din Paris la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară în limba
franceză în 1963, în revista „Cahiers du
Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară,
după o copie dactilografiată
Tradus din limba franceză*

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZVEZDA”

Stimate coleg,

Vă trimit astăzi un nou material pentru „Călăuza alegătorului”. Asta-i aproape tot ; peste două zile o să vă expe-

diem un articolăș sau două de aici, iar după aceea o să primiți din Tver un articol despre buget.

1) Vă sfătuiesc insistent să reproduceți din „Zvezda“ nr. 34 (17. XII. 1911) articolul lui Frei: „Rolul delegațiilor muncitorilor în campania electorală“ (ar fi bine să publicați și articolul lui despre rolul delegațiilor țăranilor *, apărut în nr. 36 (31. XII. 1911). Nu căutați cu tot dinadinsul să reduceți volumul broșurii. E mai bine să editați o lucrare cuprinzătoare, completă, care să fie de folos, să constituie un bun îndreptar în alegeri. Nu urmăriți numaidecât să scoateți o broșură mică și ieftină; e mai bine să tipăriți ceva temeinic.

Dacă, în cazul cel mai rău, o să fie absolut imposibil să publicați toate articolele, atunci să mi le trimiteți neapărat înapoi pe cele nepublicate.

2) Este imperios necesar să faceți în așa fel ca să ducem o corespondență regulată. Secretarul dv. să-mi scrie direct, și nu prin Arcachon, ca să nu se producă întârzieri. Dați-mi o adresă cât mai potrivită la care să vă trimit scrisorile.

3) Rău faceți că nu răspundeți la atacurile lichidatorilor. Asta e o mare greșeală. Puteți și trebuie să răspundeți, fără să pomeniți nici un cuvânt despre conferință; la fiecare minciună din „Jivoe Delo“ să dați o replică scurtă: în numărul cutare, „Jivoe Delo“ spune minciuni, așa cum fac toți lichidatorii. E absolut necesar să răspundeți, altfel vă puneți într-o situație defavorabilă.

4) Dacă scrie Plehanov, va trebui să trimiteți aici articolele lui în șpalt. Altfel s-ar crea un „privilegiu“ pe care nu-l putem admite. Fiți prudenți. Ne-ați pune în situația de a ne retrage dacă i-ați acorda lui Plehanov privilegiul de a scrie împotriva conferinței, în timp ce noi nu putem scrie în favoarea ei. Fiindcă ar fi, oricum, o josnicie să permiți unuia să ocărăscă atunci când celălalt e în imposibilitate să laude.

5) Trimiteți-ne neapărat, într-un pachetel separat, înfășurat în „Novoe Vreemea“⁸⁰, numerele 24 și 25 ale ziarului „Zvezda“, din vara anului 1911, și numerele 18 (54), 19 (55), 22 (58) și 23 (59), pe care nu le avem, precum și

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 44—56. — Nota trad.

„Jivoe Delo“ nr. 11 și 12. Numerele confiscabile trimiteți-le, vă rog, separat, împachetate în ziare de dreapta.

6) Trimiteți-ne cât mai curînd informații în legătură cu cotidianul. Ce format o să aibă? Ce dimensiuni trebuie să aibă articolele pe care urmează să le trimitem?

7) Căutați să cumpărați, la un preț cât mai convenabil, Dărilor de seamă stenografice ale Dumei a III-a, în special cele din sesiunea 1911—1912. Scrieți-ne.

*Scrisă la 22 aprilie 1912
Expedită din Paris la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea „Din vremea «Zvezdei»
și a «Pravdei» (1911—1914)”,
Fascicula III*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perustrare)*

CĂTRE V. A. TER-IOANNISIAN

5. V. 1912

Werte Genossin,

Nu știu dacă ați aflat trista veste despre Suren Spandarian, prietenul nostru comun, care mi-a făcut cunoștință cu dv. la Berlin. A fost arestat la Baku. Soția lui, într-o scrisoare adresată tatălui, spune că nu se îngrijește nimeni de el, că n-are nici pat și de nici unele. N-are cine să-i ducă lapte etc. Tatăl lui mi-a spus că are mulți cunoscuți la Baku și că i-a scris *unui* dintre ei. De ce numai unuia, nu știu.

Tatăl lui Spandarian locuiește aici (Hotel Nicole, 19. Rue Pierre Nicole, 19. Paris). El este bătrîn și pare foarte bolnav. Fiul său i-a promis că o să facă totul pentru a-i trimite bani de la Baku, dar, fiind arestat, n-a mai putut face nimic. Tatăl a rămas fără bani și o să fie evacuat din hotel. Situația lui e cât se poate de tristă, desperată chiar.

Noi l-am ajutat, acordîndu-i un mic împrumut. Dar eu m-am hotărît totuși să vă scriu. Probabil că dv. cunoașteți pe prietenii lui Spandarian de la Baku și de la Paris. Tatăl lui le-a scris adeseori, însă a uitat să pună adresa. De aceea am toate temerile că scrisorile lui n-au ajuns la Baku. Nu

cunoașteți pe cineva în acest oraș căruia i s-ar putea scrie despre Suren și care ar putea fi rugat să se îngrijească de el ?

În afară de asta, dacă aveți cumva cunoștințe comune, ar fi deosebit de important ca ele să se îngrijească și de tatăl lui. Unii spun că bătrînul ar avea un fecior bogat la Ekaterinodar. Ar fi bine dacă i-ați scrie acestuia, pe un ton *mai energetic*, să-i trimită tatălui său mai mulți bani, pentru ca să-și poată plăti datoriile și să plece.

Sper că veți face tot ce-i posibil pentru ambii Spandarieni și îmi veți scrie în legătură cu asta cîteva rînduri.

Cum o mai duceți ? Eu am tot așteptat să dați semn de viață. Ați găsit timp să vă ocupați de literatura social-democrată ? Ați devenit social-democrată și bolșevică ?

Vă doresc din suflet tot binele și vă trimit salutări,

Al dv., *Lenin*

VI. Oulianoff

4. Rue Marie Rose, *Paris*. XIV.

Expedită la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

52

CĂTRE B. N. KNIPOVICI

6. VI. 1912

Stimate confrate,

Îmi pare nespuse de rău că prima mea scrisoare în legătură cu cartea dv. (pentru a cărei trimitere vă mulțumesc foarte mult) s-a pierdut. E de necrezut, dar la noi, pe cît se vede, și o scrisoare cu caracter pur științific se poate pierde. Voi încerca să reconstitui din memorie conținutul ei, deoarece n-am păstrat nici o copie.

Am citit cu multă plăcere cartea dv. * și am fost foarte bucuros să constat că v-ați apucat de o lucrare amplă, se-

* Este vorba de cartea lui B. N. Knipovici „Studii asupra diferențierii țărânilor ruse (Diferențierea în sfera gospodăriilor agricole)”, Petersburg, 1912. — *Nota red.*

rioașă. O asemenea lucrare îți permite, desigur, să-ți verifici, să-ți aprofundezi și să-ți consolidezi convingerile marxiste.

Vreau să înscriu aici unele reflecții pe care mi le-a sugerat lectura acestei cărți. Am impresia că, atunci când în cuprinsul ei se face bilanțul „diferențierii“, pe alocuri se scapă din vedere exodul țăranilor din sate. Voi căuta să lămuresc această idee printr-un exemplu: a) primul moment. Din 100 de gospodării, 25 sînt fără cai sau nu-și lucrează pămîntul = 25%. b) Al doilea moment. Din 150 de gospodării, 36 nu-și lucrează pămîntul = 24%. S-ar părea că diferențierea este în scădere. Dar dacă 30 de gospodării sau familii au părăsit satul, plecînd la oraș, strămutîndu-se în alte regiuni etc., înseamnă că în realitate proletarizarea a devenit mai accentuată. Cred că acesta este un exemplu tipic. Statistica ia totdeauna în considerație numai gospodăriile existente, situîndu-se astfel pe un punct de vedere „îngust-statistic“ și omițînd uneori ceea ce este mai important.

Apoi, în repetate rînduri, autorul își limitează net obiectul cercetării la *cultivarea pămîntului*. În concluzii însă, el lărgeste pe nesimțite tema, vorbind de întreaga *agricultură*, iar uneori chiar de întreaga economie. De aici rezultă unele inexactități, întrucît o serie întregă de momente ale „diferențierii“, adică ale proletarizării țăranilor și ale generării capitalului sînt astfel *scăpate din vedere* (de pildă, creșterea vitelor în scopuri comerciale în gubernia Iaroslavl și alte forme de pătrundere a schimbului în agricultură în condițiile specializării ei).

Mai departe. Nu cumva coloanele de cifre fac uneori să fie scăpate din vedere *tipurile, tipurile* social-economice de gospodărie (gospodarul burghez înstărit; gospodarul mijlociu; semi-proletarul; proletarul)? Pericolul unei asemenea scăpări este foarte mare, datorită particularităților materialului statistic. „Coloanele de cifre“ te fură. Aș sfătui pe autor să țină seamă de acest pericol: în felul acesta „socialiștii de catedră“ de la noi *înăbușă*, fără îndoială, conținutul viu, marxist al datelor. Ei îneacă lupta de clasă în noianul coloanelor de cifre. Autorul în această carte nu pro-

cedează astfel, dar în ampla lucrare pe care a început-o trebuie să țină seama în mod deosebit de această primejdie, de această „linie“ a socialiștilor de catedră, a liberalilor și a narodnicilor. Să țină seama de ea și firește *s-o evite*.

În sfârșit, Maslov apare ca un *Deus ex machina*. Cur? Quomodo? Quibus auxiliis? * Dar se știe că teoria lui este foarte departe de marxism. Pe drept cuvânt spuneau narodnicii despre el că este un „critic“ (=oportunist). Poate că e mai mult o întâmplare că autorul s-a încrezut în el.

Acestea sînt gîndurile pe care mi le-a sugerat lectura acestei cărți interesante și serioase. Vă trimit salutări și vă doresc succes în muncă. Mă folosesc de acest prilej spre a vă ruga să transmiteți multe complimente întregii familii, în special „sacagiilor“⁸¹; vă mai amintiți?

Al dv., V. Ulianov

Scrisă la Paris

Publicată pentru prima oară în 1928,
în revista „Bolșevik“ nr. 7

Se tipărește după manuscris

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

... **Sînt tare mirat că n-am primit de la d-ta nici o scrisoare. E neapărat necesar ca noi să ținem o legătură mai ordonată și ca d-ta, mai ales, să scrii mai des. „Parisul începe să se destrame“, spuneau toți. De asta răspunzi acum d-ta, cu alte cuvinte d-ta nu trebuie să îngădui să se întîmple așa ceva. Adună-i pe toți măcar o dată pe săptămîină, stai de vorbă cu ei, organizează-i, vizitează-l zilnic pe Aleksei și, prin el, îmbărbătează întregul grup. Nu putem „să-i lăsăm pe-ai noștri“ în voia soartei. E inadmisibil să se dezorganizeze principalul centru (de pînă acum). Nu uita că de

* — De ce? Cum? Prin ce mijloace? — *Nota trad.*

** Manuscrisul acestui document este în parte distrus. Aici și mai jos, cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

asta răspunzi d-ta !! Convoacă C.O.S. * și caută să-i dinamizezi : eu am fost la Leipzig și am auzit pe mulți plângându-se că C.O.S. (spre deosebire de B.C.G.S. **) nu face nimic. Or, de la acest comitet oamenii așteaptă manifeste (*toate* din Paris), buletine, scrisori... Caută de pune ordine în toate acestea...

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

Scrisă în iunie 1912, înainte de 28
Expediată din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

54

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimate coleg,

Am primit pachetul cu colecțiile ziarelor „Pravda” și „Nevskaia Zvezda” *** 82, trimis de dv. Vă rog foarte mult să completați această din urmă colecție cu numerele din vechea „Zvezda” care-mi lipsesc (trebuie să se afle la dv. o listă cu aceste numere ; dacă nu, atunci comunicați-mi și am să trimit numaidecât alta).

Am primit, de asemenea, scrisoarea dv. detaliată *** cu privire la colaborare. Ne vom strădui să îndeplinim ce ne stă în putință dintr-un program destul de amplu. Trebuie numai să subliniez încă o dată că ne este absolut imposibil să continuăm activitatea noastră dacă nu ne trimiteți :

(1) bani. Chiria neachitată pentru birou se ridică de pe acum la 200 de ruble, din care trebuia să trimiteți : 100 de ruble la 1 iunie (stil vechi) și 100 de ruble la 15 iunie. Trebuie urgentată plata datoriei și expedierea regulată a banilor la termenele menționate, conform înțelegerii.

(2) este necesar să ne trimiteți *cărți* noi, îndreptare etc. Dacă nu ne trimiteți asemenea cărți, nici măcar o zecime

* Comitetul organizației din străinătate. — *Nota red.*

** Bitoul central al grupurilor din străinătate. — *Nota red.*

*** Scrisoarea dv. poartă ștampila cu data de 18. VI, dar *lipsesc* „Nevskaia Zvezda” din 17. VI. Vă rog să aveți grijă ca expedierea să se facă în mod regulat.

din programul de colaborare elaborat de dv. *nu* va fi îndeplinit. În scrisoarea mea precedentă v-am trimis o listă de cărți și vă rog să-mi răspundeți dacă vor fi expediate toate.

Apoi în scrisoarea dv. ne cereți să vă spunem „ce ziare trebuie să vă mai trimitem“. Lista lor v-a fost expediată cu ultima mea scrisoare și mie nu-mi rămîne decît să repet rugămintea de a mă anunța printr-o telegramă : „Ziarele au fost expediate“ ; altfel se va produce o *pauză* în trimiterea articolelor.

În ceea ce privește romanul lui Sinclair, vom cere informații la Leipzig. Este vorba, bineînțeles, de o traducere din engleză. Sau vreți cumva să traduceți după *traducerea* germană ?

Al dv., V. Ulianov

P. S. Printre altele, mai cu seamă în *problema* agrară, avem nevoie de publicațiile *curente*, atît de cele *gubernamentale*, cît și de cele ale *zemstvelor*. Inșerați neapărat în numărul viitor o notă din partea ziarului prin care cereți stăruitor să vi se trimită *toate* publicațiile de acest fel, luîndu-vă *obligăția* de a publica o listă a celor apărute, precum și *recenzii* ale celor mai importante din ele.

Vl. Ulijanow. Zwierzyniec. L. 218. Oesterreich.
Krakau.

P. S. Este, de asemenea, absolut necesar să avem ziarul „*Nevskii Golos*“⁸³ (ne lipsesc nr. 4 și *următoarele*) și *toate* publicațiile sindicatelor. Altfel, rubrica — solicitată de dv. — cu privire la lupta dintre muncă și capital *nu* va putea fi realizată.

P.P.S. Nu pot să nu vă atrag atenția și asupra unor greșeli extrem de neplăcute strecurate în unele articole. Chiar acum am primit (nu de la administrație, și în nici un caz de la Petersburg) „*Nevskaia Zvezda*“ nr. 13. În articolul

semnat „Un sceptic neliberal“ *, în loc de „ispolzovati“ ** a apărut „ispovedovati“ *** ! !

Și trebuie să spun că scrisul autorului acestui articol nu este în nici un caz dintre cele mai îndescifrabile. Totodată acest scris nu poate să nu fie bine cunoscut atît zețarilor, cît și corectorului. În sfîrșit, și după sens, corectorul și-ar fi putut da lesne seama de greșeală.

Ar fi bine să se atragă atenția că numărul unor *aseme-nea* greșeli trebuie să fie cît mai redus.

Nr. 43 al „Pravdei“ l-am primit chiar acum în 5 exemplare, conform promisiunii. Nu am însă nr. 41 și 42. Vă rog să mi le trimiteți tot în cîte 5 exemplare.

Scrisă în iulie 1912
nu mai tîrziu de 6
Expedită la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

55

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimate coleg,

Vă trimit încă un articol al lui I. Gîlka. Autorul ne face atenți : *aștept un avans*.

E absolut necesar să i se răspundă imediat (acest lucru se poate face prin mine, dar *neapărat* într-o scrisoare *separată*). Autorul locuiește la Lemberg, se îndeletnicește în mod special cu studiul acestor probleme și este necesar să recrutăm un asemenea colaborator. Vă sfătuiesc încă o dată să-i trimiteți un avans și în orice caz să-i răspundeți *imediat*.

N. B. : Dacă articolele lui nu sînt publicabile, trimiteți-i-le imediat înapoi !

Am primit pachetul și nu putem să nu ne plîngem.

* Vezi V. I. Lenin. „Capitalismul și «parlamentul»“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 382–384. — Nota trad.). — Nota red.

** — a folosi. — Nota trad.

*** — a spovedi. — Nota trad.

Din cărțile cerute am primit numai *una* ! Scrieți-ne de ce. Celelalte cărți sosite la redacție au fost cumva luate de ceilalți colaboratori ? Pentru un timp mai îndelungat sau pentru totdeauna ? În cazul acesta ar trebui să faceți în așa fel ca să ni le trimiteți *pentru cîtva timp*. Repetăm, fără cărți *nu se poate* lucra.

Administrația ziarului ar trebui să acorde mai multă atenție acestei chestiuni.

„Călăuza alegătorului“ am primit-o după *două săptămîni și jumătate de la apariție* ! Or, expedierea ei *imediată* ar fi costat *5 copeici*...

Și cu ziarele s-a produs o întîrziere. Stăm fără ziare și o să mai stăm încă 2—3 zile.

Vă sfătuiesc insistent să trimiteți un reporter la primărie, să se intereseze *cîte* declarații se primesc din partea chirișilor * și să începeți să publicați *regulat* materiale în legătură cu această chestiune (pentru a încuraja cartierele care au obținut succese și a îmboldi pe cele rămase în urmă). A mai rămas doar foarte puțină vreme și ziarul trebuie să ia asupra sa *toată* treaba asta.

Trebuie să obțineți de la primărie, prin statisticienii pe care-i cunoașteți (sau pe cale oficială, în numele redacției și al membrilor Dumei de stat), toate materialele statistice (dacă nu le găsiți, cumpărați ziarul „*Reci*“ sau un alt ziar pe anii și lunile respective) cu privire la alegerile pentru Duma I, a II-a și a III-a de stat + o statistică a orașului Petersburg (locuințe, populație etc.). Obținînd asemenea materiale și avînd un reporter priceput care să meargă în fiecare zi sau de două-trei ori pe săptămîină la primărie, se poate *bine* organiza o rubrică cu privire la mersul alegerilor.

Trimiteți „Pravda“ la „Wiener Arbeiter-Zeitung“⁸⁴ ? Trimiteți-o, iar nouă să ne-o expediați în banderolă.

Lui Troțki vă sfătuiesc să-i trimiteți următorul răspuns la căsuța poștală : „Lui Troțki (Viena). La scrisorile pline de intrigi și bîrfeli nu dăm răspuns“. Mizerabila campanie întreprinsă de el împotriva „Pravdei“ se reduce la minciuni și la bîrfeli. Un cunoscut marxist, plehanovistul Rotștein (Lon-

* din ce cartiere, străzi etc. ; cît mai amănunțit.

dra), ne-a scris că a primit din partea lui Troțki o scrisoare plină de intrigi, la care i-a răspuns : „Pravdei“ de la Petersburg nu pot să-i aduc absolut nici o învinuire. Dar acest intrigant și lichidator minte în dreptăta și în stînga.

Al dv., V. Ulianov

P. S. Și mai bine ar fi să-i trimiteți lui Troțki, la căsuța poștală, următorul răspuns : „Lui Troțki (Viena). Degeaba vă mai osteniți să trimiteți scrisori pline de intrigi și de bîrfeli. Nu veți primi nici un răspuns“⁸⁵.

Scrisă la 19 iulie 1912
Expediată din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

56

CĂTRE J. STRASSER

Stimate tovarăș,

V-am fi foarte îndatorați dacă ați putea să ne trimiteți, pentru redacția ziarelor noastre de partid „Soțial-Demokrat“ și „Raboceaia Gazeta“, ziarul „Vorwärts“⁸⁶, care apare la Reichenberg, și broșura dv. „Der Arbeiter und die Nation“^{*}.

Cu sincere salutări tovarășești,

N. Lenin (Vl. Ulianov)

Reprezentantul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia
în Biroul socialist internațional

Adresa :

Wl. Ulijanow.

Zwierzyniec. 218.

Oesterreich. Krakau.

Scrisă la 21 iulie 1912
Expediată la Reichenberg

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba germană

* — „Muncitorul și națiunea“. — Nota trad.

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „NEVSKAIA ZVEZDA“

Stimate coleg,

Am primit lunga d-tale scrisoare și văd că mai trebuie să clarificăm unele lucruri.

Mai întâi o chestiune de amănunt. Corespondenți plătiți cu 2 copeici rîndul n-o să găsiți. Atîta timp cît e lipsă de bani, trebuie să vă mulțumiți cu articolele noastre despre starea de lucruri din străinătate.

Și acum să trecem la chestiunea principală. Dv. vă plîngeți de monotonie. Dar așa o să fie totdeauna dacă n-o să publicați articole de *polemică*, dacă o să masacrați articolele lui *Kamenev* (el scrie pe un *alt* ton), dacă o s-o țineți într-una cu „lichidatorismul pozitiv“. Și, în afară de aceasta, o să vă pierdeți, în general, colaboratorii dacă n-o să le publicați articolele și nici măcar n-o să le răspundeți și n-o să le înapoiați manuscrisele (de pildă articolele mele : răspuns lui Blank — foarte *important!* —, „Speranțe care nu se sting“⁸⁷ și *alte cîteva!*!).

Uitați-vă la „Nevskii Golos“ cît e de viu. El nu se teme de polemică. El e semeț. El spune cu curaj totul, pînă la capăt.

Ocolind „chestiunile nevralgice“, „Zvezda“ și „*Pravda*“ devin niște publicații anoste și monotone, neinteresante, lipsite de combativitate. Un organ de presă socialist *trebuie* să polemizeze : trăim în vremuri de disensiuni aprige și nu te poți dispensa de polemică. Totul este să duci o polemică vie, să fii în ofensivă, să ridici problemele din proprie inițiativă, iar nu să te limitezi la o apărare searbădă și plictoasă.

De pildă, în nr. 16, „Un adept al ziarului «Zvezda»“ a dat un răspuns bun. Se vede că e un om de principii. Și totuși el n-a făcut să dispară *gravele* temeri pe care „Nevskii Golos“, prin informațiile publicate în nr. 6⁸⁸, le-a trezit *pretutindeni* (am primit o serie de scrisori în acest sens). Ce s-a întîmplat la urma urmei? *A avut loc* o consfătuire? *A cui* anume? Și în ce scop? Toate acestea nu ne

sînt clare ! Şi, dacă nu sînt clarificate, *nimeni* nu vrea să lucreze. Fiecare spune : dar eu am, totuşi, dreptul să ştiu *pentru cine* lucrez, *pe cine* ajut să fie ales în Dumă ! Nu cumva pe un lichidator ? Sau, poate, pe un confuz împăciuitorist troţkist ? Sau particip cumva (indirect) la întocmirea unei „platforme comune“ ? ?

Asemenea întrebări paralizează energia şi provoacă descompunere.

Iar „Nevskii Golos“ atacă cu vigoare, devine tot mai agresiv. Nu e permis să ascunzi muncitorilor divergenţele (cum face „Pravda“) ; aşa ceva e dăunător, periculos şi ridicol. Nu trebuie să lăsăm ca *adversarul*, „Nevskii Golos“, să deschidă el discuţia despre divergenţe. „Pravda“ *merge spre pieire* dacă continuă să fie doar un organ „popular“, „pozitiv“ ; asupra acestui lucru nu încapă nici o îndoială.

Ea ar ieşi, desigur, biruitoare dacă nu s-ar teme de polemică, dacă ar vorbi în mod deschis despre lichidatori şi ar înviora conţinutul printr-o discuţie în contradictoriu, printr-un foileton împotriva lui Akselrod ş.a.m.d. Articole ca acela al lui Akselrod sînt atrăgătoare : muncitorii aud *mereu* vorbindu-se despre divergenţe şi se lasă *atraşi* de explicaţiile făţişe ale lui Akselrod, care *vorbeşte fără reticenţe* şi e de o sută de ori mai cu curaj decît noi. *Toţi* muncitorii aud vorbindu-se de o platformă unică, *toţi* conducătorii lor cunosc foiletonul lui Akselrod⁸⁹, aşa că, dacă o să tăceţi, o să rămîneţi în urmă ! Or, un ziar care rămîne în urmă e *ca şi mort*. Un ziar trebuie să păşească *în fruntea tuturor*, şi acest adevăr e valabil atît pentru „Nevskaia Zvezda“, cît şi pentru „Pravda“. Alături de două articole „pozitive“, „Pravda“ trebuie să publice şi articole *polemice* : o schiţă literară a lui Kamenev, un foileton în care să fie luaţi în derîdere lichidatorii ş.a.m.d. Monotonia şi întîrzierea sînt incompatibile cu gazetăria. Iar „Pravda“ mai are o îndatorire specială, de o deosebită importanţă : „pe cine *reprezintă* ea“ — iată ce întrebă *toţi*, iată ce caută cu *toţii* să citească printre rînduri. În această privinţă ar fi important să organizăm o întîlnire (o dată la patru ani, înainte de alegeri) — nu poţi să conduci un ziar fără să ai întrevederi,

fie și la intervale mai mari, cu colaboratorii lui permanenți. *Reflectați* bine și cât mai repede asupra acestei chestiuni, fiindcă timpul nu așteaptă.

O caldă strângere de mână. *Ulianov.*

Scrisă la 24 iulie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea „Din vremea „Zvezdei”
și a „Pravdei” (1911—1916)”. Fasc. III

Se tipărește după manuscris

58

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Ieri ți-am trimis „Nevskaia Zvezda” nr. 16. „Nevski Golos” nr. 6 ne-a indignat în cel mai înalt grad și pe noi, încît am și trimis celor de la „Pravda” o scrisoare plină de indignare. Astăzi mai scriem pentru „Nevskaia Zvezda” nr. 17... *

Despre „candidații de partid” *nu se poate* vorbi în presa legală, ci numai într-o foaie volantă a C.C. și în „*Rabocernaia Gazeta*”.

Mutarea ne-a oferit *deocamdată* : 1) o apropiere de o zi ; 2) sosirea lui Abramcik (asta-i secret). El este deja aici. Pe cît se pare, o să dea ajutor la trecerea graniței. Poate că o să ne ajute (în plus ?) și în alegerile de la Petersburg ; 3) speranța de a organiza încă o serie de întîlniri. În acest scop au și fost desemnați *cei doi* **. Dacă n-o să fie căderi, o să se facă treabă bună. Dar totul merge încet și au loc o serie de căderi.

În ceea ce privește ziarul, trebuie să procedezi în felul următor : te abonezi la „*Russkie Vedomosti*”⁹⁰ („R. V.”. Dar ai și d-ta latitudinea să alegi) (și, după 4—5 zile de la primire, îl trimiți încoace de două ori pe săptămîină). Noi vom achita costul lui. De la „*Pravda*” nu se poate

* Manuscrisul acestui document este parțial deteriorat. Aici și mai jos cîteva cuvinte n-au fost descifrate. Cuvintele cuprinse în paranteze pătrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

** Pe cît se pare, I. F. Armand și G. I. Safarov. — *Nota red.*

obține mai mult : tirajul, după cum ni s-a spus, a scăzut pînă la 30 000 și sînt multe greutăți...

Trimite prin poștă... [foaia volantă] a ziarului „Vpered” (eu n-o am) și toate cele editate la Paris. D-ta trebuie să organizezi neapărat apariția buletinelor [Comitetului organizației din străinătate] (deocamdată pe un plan mai modest), care să conțină doar o listă [a foilor volante] editate la Paris și o critică a lor sumară.

Parcă promiseseși să iei de la Iuri un material în legătură cu referatul lui Plehanov despre menținerea partidului ilegal ! Nu l-am primit pînă acum. Trimite-mi-l !!

Dar ce a spus Plehanov despre T. și Gher—ne ?...

Al d-tale, *Lenin*

Scrisă la 24 iulie 1912
Expediată din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”

Stimate coleg,

Vă trimit articolul „Bilanțul unei activități de o jumătate de an” *. Din conținutul lui vă veți da seama de ce am trimis „*Pravdei*” acest articol atît de lung. El ar putea fi publicat în patru numere sub formă de foiletoane culese cu petit. Fiecăruia dintre cele patru articole ar putea să i se pună cîte un titlu (de pildă : I. Subscripțiile muncitorești pentru ziar pe lunile anului 1912. — II. Subscripțiile muncitorești pentru ziar pe raioane. — III. Subscripțiile muncitorești pentru ziarele lichidatoriste și pentru cele nelichidatoriste. — IV. O copeică muncitorească pentru ziarul muncitoresc).

Aș dori foarte mult ca aceste articole, care sînt destinate în întregime „*Pravdei*” și se adresează cititorilor ei, să fie publicate în paginile ei. Cred că cenzura n-o să se opună. Firește, sînt de acord cu eventualele modificări

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 442—458. — Nota trad.

făcute din considerente de cenzură, *dar nu sînt de acord să fie omis capitolul III.*

Dacă, contrar speranțelor mele, nu vreți să publicați acest articol în „*Pravda*” și dacă colegii dv. n-o să-l accepte pentru „*Nevskaia Zvezda*” (unde ar fi mult mai puțin potrivit), am să-l public eu într-una din reviste, oricît m-ar mîhni acest lucru. În orice caz, vă rog să-mi răspundeți cît mai curînd sau să-mi înapoiati articolul.

Zilele acestea am primit o scrisoare de la Gîlka, care îmi face cunoscut că *refuză* să colaboreze la „*Zvezda*” și „*Pravda*”, sub motiv că, citind nr. 6 al ziarului „*Nevskii Golos*” și aflînd de „retragerea” lui Plehanov, a întrevăzut existența unor tendințe, pasămite, „dăunătoare”. Acest Gîlka a mai invocat și altădată asemenea argumente. Dacă o să-i treacă prin minte să facă zarvă pentru că nu i se publică articolul (deși nu puteam să-i comunic telegrafic răspunsul meu negativ !), să nu cumva să-i răspundeți ; nu merită.

Multe mulțumiri pentru cele cîteva numere ale ziarelor „de dreapta” trimise de dv. Primirea unor numere din aceste interesante publicații, pe care în nici un caz nu ni le puteam procura altfel decît prin dv., prezintă o mare importanță pentru noi.

M-am bucurat mult cînd am dat în „*Pravda*” de o notă a lui I. K. despre „*Sovremennik*”. Dv. cereți să introducem o mai mare diversitate tematică. Tocmai din acest punct de vedere este prețioasă colaborarea lui I. K. În ziarul nostru nu apar cronici, mici articole și note de critică literară. După părerea mea, fiecare colaborator trebuie apreciat pentru temele sale speciale. I. K. ar putea, desigur, dacă ați acorda ceva mai multă atenție colaborării lui, să vă ofere materiale mai variate, care ar înviora considerabil ziarul nostru muncitoresc.

De ce ați masacrat articolul meu despre congresul italian ? * În general, n-ar fi rău să fie informați colaboratorii asupra articolelor neacceptate. Asta nu e în nici un caz o pretenție exagerată. Nu e de loc plăcut să scrii „pen-

* Vezi V. I. Lenin. „Congresul socialiștilor italieni” (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 423—426. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

tru coș“, adică să scrii articole care nu vor fi publicate. Asemenea articole trebuie înapoiate celor ce le-au trimis. Orice colaborator, chiar și în presa burgheză, poate pretinde acest lucru.

Cu salutări tovărășești. *V. Ulianov*

Vă rog scrieți celor de la *Wiener „Arbeiter-Zeitung“* ca exemplarul de schimb să-mi fie trimis *mie* (comunicați-le adresa mea). Dv., oricum, tot n-o să-l puteți primi. Nu uitați să-mi scrieți !!

*Scrisă la 28 sau 29 iulie 1912
Expedită din Salvator (îngă Cracovia)
la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară parțial în 1930,
în V. I. Lenin, Opere, ed. 2—3, vol. XVI*

*Se tipărește pentru prima oară,
în întregime, după manuscris*

60

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

În primul rînd, un călduros salut tuturor prietenilor, mulțumiri pentru telegramă și multe urări de bine! (Nu lua în seamă pata de cerneală). Salut, salut à vous *... Ah, ce l-aș mai asculta acum pe Montégus!

Precum vezi, m-am abătut de la tonul „serios“.

Dar mai sînt și „treburile“.

(1) Alăturat îți trimit răspunsul nostru către Vorstand-ul german **. Să-l arăți unui număr restrîns de tovarăși + C.O.S. și să mi-l restitui.

(2) O scrisoare a lui Zaks *pentru d-ta*. S-o citești, să-i pătrunzi înțelesul, să răspunzi și să mi-o restitui...

O caldă strîngere de mînă.

Al d-tale, *Lenin*

* — Vă transmit multe, multe salutări... — *Nota trad.*

** „Către Conducerea Partidului social-democrat din Germania“ (vezi *V. I. Lenin, Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 462. — Nota trad.*). — *Nota red.*

Morozov ăsta spune niște absurdități... * El este un om fără căpăți, nu face nici două parale.

La Viena, Reazanov s-a bosumflat și bombănește : s-a pomenit într-o postură ridicolă după apariția articolului lui Plehanov în „Pravda”. (I-am scris lui *Kiselev* o lungă și „înduioșătoare” scrisoare. Cred că n-o să iasă nimic.)

Lunacearski scrie în „*Kievskaiia Misl*”⁹¹ despre „misticismul științific”. Fă rost de articolul lui și trage-i o săpuneală zdravănă în public.

De ce nu scrii nimic pentru „*Prosveșcenie*” ?⁹²

Scrisă la 30 iulie 1912
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară.
după manuscris

61

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”

Stimate coleg,

Am primit scrisoarea dv. în legătură cu „chestiunea urgentă” și, trebuie să mărturisesc, am citit-o cu un sentiment de amărăciune. Din ea se vedea limpede că între noi nu există în suficientă măsură acea înțelegere care, în această „chestiune urgentă”, ca și în orice chestiune serioasă, este absolut necesară.

Aceasta este o chestiune într-adevăr serioasă și — sînt de acord cu dv. — urgentă (firește, nu în sensul că ar cere să fie rezolvată în cîteva zile). Ca să existe înțelegere între noi în această chestiune, ar trebui să ne întîlnim ; și asta ne-ar lua doar vreo 4—5 zile și nu ne-ar costa mai mult de $11 + 11 + 15 + 10 = 47$ de ruble...

Tot ce pot face în momentul de față pentru a satisface rugămintea dv. am să fac. Vă trimit articolul „Cu privire la platforma electorală”⁹³. Sper că din cuprinsul lui veți vedea limpede care sînt concepțiile mele.

În ce privește modificările ce i s-ar putea aduce, sînt nevoit să pun unele condiții *speciale* (de obicei, precum

* Manuscrisul documentului este în parte deteriorat. Cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

știți, nu uzez de un asemenea procedeu, deoarece mă bizui întru totul pe atitudinea dv. tovărășească, colegială, iar nu chițibușară). De data asta sînt nevoit să pun asemenea condiții speciale, întrucît este vorba de o problemă de o importanță enormă, de o problemă principială, fundamentală.

Pot să mă declar de acord **numai** (1) cu scoaterea subtitlului și (2) cu unele modificări minime, făcute (numai !!) *din considerente de cenzură*, în trei-patru locuri, cu înlocuirea unor cuvinte izolate, și *nimic mai mult*. Dacă *nici în acest caz* articolul nu poate fi publicat nici în „Pravda“ și nici în „Nevskaia Zvezda“, *atunci trimiteți-mi-l înapoi*, căci am nevoie de el. *Nu mă pot declara de acord cu omiterea pasajelor referitoare la lichidatori*.

Principalul lucru este că lichidatorii ne întind o cursă : „prezentați-ne o platformă legală“ (iar în sinea sa lichidatorul își zice : într-o platformă legală eu voi subscrie *totul*). Și, într-adevăr, într-o platformă legală lichidatorul va subscrie *totul* !! Și asta nu va fi o platformă, nu va fi un lucru serios, ci o vorbărie banală, o înșiruire de „reformе“, o competiție cu liberalii, desfășurată pe terenul *lor*, fiindcă acum, cînd pînă la alegeri mai sînt doar 6—8 săptămîni, orice liberal (inclusiv Trubețkoi) va subscrie *totul* !! Liberalii și lichidatorii vor subscrie orice, numai să fie aleși în Duma a IV-a.

Aici trebuie să înțelegeți esența principială a chestiunii și să nu vă șocheze unele expresii „neobișnuite“, „nepotrivite“ (pentru „Pravda“), tonul polemic etc. Muncitorii, în marea lor majoritate, vor înțelege foarte bine *spiritul* („nu ciopîrți !“) și asta este esențialul. *Toată lumea* va înțelege de ce este ridicol, stupid, vulgar și josnic chiar, în Rusia regimului de la 3 iunie, să confecționezi platforme legale cu 6—8 săptămîni înainte de alegeri. Și asta este esențialul.

Un asemenea articol, publicat în „Pravda“ sub formă de foileton, chiar dacă e cules cu petite, va însemna o imediată luare de poziție și va pune capăt aventurismului celor ce confecționează platforme legale, va pune capăt demagogiceii lor pretenții : „spune deschis în ce crezi“. Oare Kat-

kov n-a întrebat și el tot așa : „spune deschis : recunoști absolutismul“ ?

„Pravdei“ îi revin sarcini importante în aceste alegeri și i se va cere mult. Ar fi un scandal dacă ea ar fi luată în derîdere *dinspre stînga* pentru că confecționează platforme legale. Ea ocupă *în realitate* o poziție de călăuzitor. Această poziție trebuie apărată cu cinste. Trebuie să spunem limpede, cu calm și fermitate : sîntem împotriva lichidatorilor. Și atunci această haită de liberali va fi numaidecît zdrobită. Să depună o listă *proprie*, nu vor îndrăzni, fiindcă s-ar face de rîs și de rușine !! Aștept răspuns *grabnic*.

Cu salutări. Al dv., V. Ulianov

Scrisă înainte de 1 august 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1950,
în V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 35

Se publică după manuscris

62

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimate coleg,

Am primit scrisoarea dv. și pe aceea a lui Vitimski. M-am bucurat nespun de mult primind vești de la el. Dar conținutul scrisorii lui m-a alarmat grozav.

Dv. scrieți — și în calitate de secretar * o faceți, desigur, în numele redacției — că „în principiu redacția consideră pe deplin acceptabil articolul meu, *inclusiv atitudinea față de lichidatori*“. Dacă-i așa, atunci de ce în „Pravda“ se elimină mereu și în mod sistematic din articolele mele și ale altor colegi orice referire la lichidatori ?? Se poate să nu știți că ei *își au* deja candidații lor proprii ? Noi știm *precis* acest lucru. Am primit comunicări oficiale în acest sens dintr-un oraș din sud în care curia muncitorească are drep-

* Este vorba de V. M. Molotov. — Nota red.

tul să aleagă un deputat *. Nu încapе îndoială că așa stau lucrurile și în alte localități.

Tăcerea „Pravdei” e mai mult decît stranie. Dv. scrieți : „redacția consideră drept o neînțelegere *evidentă*” faptul că ea „e suspectată că ar urmări să legalizeze revendicările platformei”. Dar trebuie să înțelegeți că asta este o problemă fundamentală, care definește întregul spirit al publicației, și că ea e totodată indisolubil legată de problema lichidatorilor. Eu n-am nici cea mai mică înclinare spre „suspiciuni” ; dv. știți *din experiență* că și față de modificările pe care le faceți din considerente de cenzură eu dau dovadă de multă răbdare. Dar o problemă fundamentală cere un *răspuns deschis*. E inadmisibil ca un colaborator să nu fie informat dacă, potrivit intențiilor redacției, rubrica electorală a ziarului urmează să fie îndreptată *împotriva* lichidatorilor, căroră să li se spună pe nume, clar și precis, sau să *nu* fie îndreptată *împotriva lor*. Aici cale de mijloc nu există și nu poate să existe.

Dacă articolul „trebuie în orice caz să fie publicat” (după cum scrie secretarul de redacție), atunci cum trebuie înțeleasă afirmația lui Vitimski că „un ton mînios e dăunător”? De cînd un ton *mînios* împotriva a ceea ce e rău, dăunător și eronat (și „în principiu” redacția este de acord cu această apreciere!) este dăunător pentru un ziar?? Dimpotrivă, stimați colegi, lucrurile — credeți-mă — stau tocmai invers. Să scrii fără „mînie” despre ceva ce e dăunător înseamnă să scrii plicticos. Or, chiar dv. spuneți, și pe drept cuvînt, că ziarul suferă de monotonie!

Apoi, la articolul în legătură cu 9. XI. (răspunsul unui corespondent) aștept de mult timp un răspuns⁹⁴. Vă rog încă o dată : trimiteți-mi înapoi articolele care nu suportă rigorile cenzurii sau care sînt categoric respinse de dv.

„Pravda” nu o primim *regulat* (ieri n-a venit *de loc!*!), iar numerele 14 și 17 ale ziarului „Zvezda” *nici* nu le-am văzut măcar. E pur și simplu scandalos! N-ar fi mai bine să-mi trimiteți *paginile de corectură* în banderolă decît să le aruncați? Asta ar costa 2 copeici. Și s-ar cîștiga timp. A trimite corecturi unui colaborator e ceva perfect legal.

* Lenin se referă la orașul Harkov. — Nota red.

Secretarul de redacție, când pleacă noaptea de la tipografie, ar putea să pună pachetul în cutia poștală și atîta tot. (Numai că de multe ori banderolele se rup, așa că trebuie să le faceți mai late, încît să înfășoare complet ziarul. Cel mai bine ar fi să folosiți plicuri lungi și înguste ; în aceste plicuri — plicurile *nu* se sigilează — tipăriturile ajung mai sigur, iar plicurile nu costă scump.) De „Zvezda“ nr. 17 am neapărată nevoie. Astăzi e joi : *două zile* întîrziere !!

În sfîrșit, vă rog să-mi comunicați dacă n-ați putea să publicați sub o formă sau alta (după exemplul ziarului „Nevskii Golos“, în care nu o dată au apărut știri despre social-democrații din străinătate) următoarea informație. Vorstand-ul german a adresat la 11 (sic !) grupuri, fracțiuni și centre social-democrate propunerea de a organiza o consfătuire comună în vederea „unității“. Așa-numitul „curent leninist“ a răspuns printr-un refuz foarte categoric : ce poate fi mai ridicol și mai nedemn decît acest joc de-a înțelegerea în străinătate cu niște „centre și fracțiuni“ care în Rusia au dat dovadă de o totală neputință ? Nici un fel de tratative cu ele, nici un fel de acorduri cu lichidatorii, acesta a fost răspunsul așa-numitului „curent leninist“. Dacă din această plăsmuire atît de stupidă a lui Troțki a ieșit sau o să iasă ceva nu se știe.

Așadar, vă rog să-mi răspundeți dacă n-ați putea să publicați sub o formă sau alta, în ziarul redactat de dv., o corespondență în care să fie relatate și comentate aceste „știri din Paris“. Este posibil acest lucru din punctul de vedere al rigorilor cenzurii sau este absolut imposibil ?⁹⁵ (Întrebarea mea se referă numai la cenzură, fiindcă din punct de vedere principial — îndrăznesc să cred pe baza scrisorii precedente — redacția *nu* este pentru unitate cu lichidatorii, nu-i așa ?)

Cu salutări tovărășești, V. Ulianov

Scrisă la 1 august 1912
Expediată din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1930,
în V. I. Lenin, Opere, ed. 2—3, vol. XVI

Se tipărește după manuscris

63

CĂTRE A. M. GORKI

Cracovia, 1 august 1912

Krakau. Oesterreich.
Zwierzyniec. 218.
Wl. Ulijanow

Dragă A. M.,

Am primit scrisoarea d-tale și pe aceea a siberienilor. Adresa mea în momentul de față nu mai e Paris, ci Cracovia ; vezi mai sus.

Nu prea îmi dau seama din ce partid anume ți-ai pus în gând să mă alungi ; nu cumva din acela al socialiștilor-revoluționari ?

Lăsînd gluma la o parte, trebuie să spun că ai adoptat o manieră greșită, filistină, burgheză, aceea de a tranșa totul prin observații de felul : vă țineți „cu toții de zîzani”. Dar uită-te la noile publicații ale socialiștilor-revoluționari : „Pocin”⁹⁶, „Izvestiia zagranicinoi oblastnoi organizații”⁹⁷, și compară-le cu „Revoliuționnaia Mîsl”⁹⁸, cu „Revoliuționnaia Rossia”⁹⁹, precum și cu Ropșin¹⁰⁰ etc. Aminteste-ți de culegerea „Vehi”¹⁰¹ și de polemica (pseudopolemica) dusă împotriva ei de Miliukov și Gredescul (care a descoperit acum că în Rusia nu e nevoie de o a doua revoluție) etc. etc.

Compară *toate* astea luate laolaltă — *întregul* ansamblu al curentelor ideologice existente în anii 1908—1912 în rîndurile socialiștilor-revoluționari, ale trudovicilor, bezzaglavților și cadetilor — cu ceea ce a fost și este la social-democrați (cineva, probabil un istoric, o să facă, cu siguranță, cîndva treaba asta). Vei vedea că *toate*, absolut toate curente din afara social-democrației au fost frămîntate de *aceleași*, literalmente de aceleași probleme care au dus la desprinderea din partidul nostru a unor grupulețe care s-au situat pe poziția lichidatorismului sau a otzovismului.

Burghezilor, liberalilor și socialiștilor-revoluționari care nu iau *în serios* „problemele nevralgice”, care se tîrăsc în urma altora, procedează diplomatic și se mulțumesc cu eclectismul lor le place să facă zarvă pe seama „zîzaniilor”

din rîndurile social-democraților. Ceea ce-i deosebește pe social-democrați de toți aceștia este faptul că la social-democrați zîzaniile constituie învelișul unei lupte, cu rădăcini ideologice *profunde* și precise, care se dă între grupuri, în timp ce la *ceilalți* controversile sînt pe din afară netezite, iar pe dinăuntru găunoase, meschine și mizere. Pentru nimic în lume n-aș schimba vreodată lupta acerbă care se dă între curentele din rîndurile social-democraților pe superficialitatea sclivistă și pe sărăcia spirituală a socialiștilor-revoluționari & Co.

O caldă strîngere de mînă.

Al d-tale, *Lenin*

P.S. Salutări Mariei Fedorovna !

P.P.S. În Rusia înșă se constată un avînt *revoluționar*, nu un altfel de avînt, ci tocmai unul revoluționar. Și noi, oricum, am reușit să asigurăm apariția unui cotidian, „Pravda“, datorită, între altele, tocmai acelei conferințe (din ianuarie) *, la care latră proștii.

Expedită la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I

Se tipărește după manuscris

64

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimate coleg,

Într-o scrisoare pe care am primit-o azi, Kamenev ne spune că i-ați comunicat că, în urma înlăturării unor „neînțelegeri“, între dv. și Plehanov s-au stabilit din nou relații pașnice.

V-aș ruga foarte mult să-mi spuneți și mie ce mai înseamnă și asta. Aveam toate motivele să credem că dv. ați procedat pe deplin conștient și cu toată fermitatea cînd ați respins articolele lui Dnevnițki și Plehanov în legătură cu

* Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. — *Nota red.*

concesiile ce ar trebui făcute lichidatorilor (căci tocmai despre asta scriau ei sub *steagul* „unității”). Despre ce fel de „neînțelegeri” poate fi deci vorba ?

Nu sînt cumva unele noi neînțelegeri în ultima comunicare ?

Ultimul articol de fond din „Reci”, mai precis cel din numărul de ieri, 19 iulie, prezintă o importanță cu totul deosebită. Nu încapă nici o îndoială că cadeții au făcut tot ce-a fost posibil (și imposibil) pentru „a trece sub tăcere” ziarele „Zvezda” și „Pravda”. Iar acum n-au mai putut să tacă și au răbufnit ! *E clar* că ei înșiși și-au dat seama că acest procedeu este *primejdios*. Nu puteau să ne ignoreze și să treacă totul sub tăcere. Au fost scoși de pe poziția lor de tăcere. Iar Prokopovici și Blank le țin isonul în „Zaprosî Jizni”¹⁰², într-o formă și mai grosolană, mai stupidă și mai lacrimogenă.

După părerea mea, e necesar ca tocmai acum să pornim un puternic atac împotriva ziarului „Reci”, să publicăm o serie de articole împotriva lui și să întetăm și mai mult lupta. Acest lucru este necesar atît din punct de vedere principial (fiindcă numai „Zvezda” și „Pravda” duc o campanie în numele democrației muncitorești, iar pe lichidatori îi bate pe umăr, aprobativ, ziarul „Reci”, ca și diverșii „Prokopovici”), cît și din punct de vedere practic (căci tocmai această întetire a luptei o să învioreze și discuțiile și convorbirile cu alegătorii și o să-i îmboldească să se înscrie în listele electorale).

Nu s-ar putea afla numărul celor înscriși, pe circumscripții, străzi, profesioni ? Ar fi foarte important să dăm un impuls prin exemple concrete și să provocăm o întrecere între circumscripții, străzi, profesioni.

Sper, totodată, că veți fi atît de amabil să comunicați celor de la „Nevskaia Zvezda” că cer să mi se înapoieze neapărat articolul meu „Subterfugii ieftine” (în care-i dau o replică lui Blank) dacă nu-l publică în nr. 18. În cazul acesta am să-l public neapărat în revistă. Acum, cînd toți liberalii + lichidatorii + cei fără partid & Co. s-au năpustit asupra noastră, ar fi o crimă să tăcem.

La Petersburg, campania electorală a fost deschisă cu succes ; hegemonia a fost cucerită de „Zvezda“ și „Pravda“ ; trebuie numai să n-o lăsăm să ne scape din mâini și să ducem lucrurile pînă la capăt. Abstracție făcînd de toate celelalte aspecte, pe care, bineînțeles, nu le menționez, acest lucru prezintă interes și din punct de vedere *pur gazetăresc*.

Aștept știri în legătură cu problema „rezolvată pozitiv“.

Cu salutări, V. Ulianov

P. S. Aștept răspuns cu privire la articolele „Bilanțul unei jumătăți de an“ *

P.P.S. Nu s-ar putea să-mi trimiteți măcar o tăietură din „Nevskaia Zvezda“ nr. 17 cu articolul „Unitate sau sciziune“ ?

Scrisă la 2 august 1912

Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1950,
în V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 35

Se publică după manuscris

65

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Dacă recunoști că „zîzania care domnește în rîndurile noastre se datorează unei ireconciliabile deosebiri de rădăcini ideologice“, că același lucru e și la socialiștii-revoluționari (că e și la cadeți, „Vehi“ ; asta n-ai adăugat, dar în această privință nu încapă nici o îndoială), că se formează un partid *reformist* (un termen foarte potrivit !), atunci nu poți să spui atît lichidatorului, cît și adversarului său : „amîndoi vă țineți de zîzani“.

Atunci celor care au înțeles rădăcinile ideologice ale „zîzaniei“ fără să fie implicați în ea le revine misiunea de a ajuta celor mulți să *descopere rădăcinile* și nu de a le da

* Veri V. I. Lenin. „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 442—458. — Nota trad.). — Nota red.

dreptate atunci cînd văd în controverse „o chestiune personală a unor generali“.

Referindu-te la noi, d-ta afirmi că „liderii n-au scris nici o carte limpede, nici o broșură concretă“... Nu-i chiar așa. Am scris cum ne-am priceput. Nu mai puțin limpede și nici mai puțin concret decît pînă acum. Și am scris mult. Au fost cazuri cînd am scris împotriva unor oameni fără să fie vorba de *nici un fel* de „zîzanii“ (împotriva culegerii „Vehi“ *, împotriva lui Cernov ¹⁰³, a lui Rojkov ** etc.). [D-ta obișnuiești să răsfoiești toate numerele din „Nevskaia Zvezda“ ?]

...,Rezultatul acestei stări de lucruri : în Rusia există azi în rîndurile muncitorilor... un tineret bun, foarte numeros, dar el este atît de pornit împotriva celor din străinătate“... de fapt așa este, dar asta nu din vina „liderilor“, ci din cauza izolării sau, mai bine zis, a *rupturii* care s-a produs între Rusia și centrele de emigranți. Trebuie să legăm *ceea ce s-a rupt* ; cît despre lideri, este ușor să-i ocărăști ; asta îți aduce popularitate, dar nu prea aduce folos..., „încît îi îndeamnă pe muncitori să nu participe la conferință“...

La care conferință ? La aceea care este convocată acum de lichidatori ? Dar și noi îi îndeptăm să nu participe ! Nu cumva faci o confuzie în această privință ? ¹⁰⁴

Am citit undeva că Amfiteatrov, într-un articol apărut, pe cît se pare, într-un ziar din Varșovia ¹⁰⁵, s-a pronunțat pentru boicotarea Dumei a IV-a. N-ai cumva acest articol ? Trimite-mi-l ; am să ți-l înapoiez.

Flota din Baltica este în plină fierbere ! Cînd eram la Paris, a venit la mine (asta rămîne între noi) un tovarăș care fusese delegat în mod special de o adunare de marinari și social-democrați. N-au o organizație ; îți vine pur și simplu să plîngi de necaz !! Dacă ai cumva legături printre ofițeri, trebuie să faci toate eforturile pentru a organiza

* Vezi V. I. Lenin. „Despre «Vehi» (Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 179—198. — Nota trad.). — Nota red.

** Vezi V. I. Lenin. „Manifestul partidului muncitoresc liberal“ (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 411—425. — Nota trad.). — Nota red.

ceva. În rîndurile marinarilor domnește o stare de spirit combativă, dar se poate iarăși întîmpla ca ei să piară cu toții fără rost.

Cît privește articolele d-tale din „Zaprosî Jizni“, trebuie să-ți spun că sînt nereușite. În treacăt fie spus, asta e o revistă ciudată : lichidatoristă-trudovică-vehistă. De altfel, avem de-a face tocmai cu un partid „reformist, situat în afara stărilor sociale“...

Mă întrebi de ce mă aflu în Austria. Comitetul Central și-a stabilit aici biroul (asta rămîne între noi) : granița e aproape, ne folosim de ea, sîntem mai aproape de Petersburg, de acolo ziarele le primim la două zile după apariție ; acum e și mult mai ușor de scris pentru ziarele de acolo, există condiții de colaborare mai prielnice. Aici sînt mai puține zîzanii, ceea ce e un plus. Dar nu dispunem de o bibliotecă bună, și asta e un minus. Fără cărți e greu.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Salutări Mariei Fedorovna !

*Scrisă înainte de 25 august 1912.
Expedita din Cracovia la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol I*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit scrisoarea Verei. Din cuprinsul ei vei vedea de ce în vederea congresului de la Chemnitz am hotărît *să publicăm* un răspuns social-democraților germani și să-l tipărim la Leipzig¹⁰⁶. Lucrarea de la Paris trebuie, prin urmare, s-o amînăm. Sper că ea n-a fost încă începută și că această amînare n-o să prezinte inconveniente.

La Chemnitz trebuie să fii *neapărat* cu o zi sau două înainte de deschiderea congresului. Din partea celor de la „*Raboceaia Gazeta*“ o să dăm mandat bolșevicului de aici care pleacă din Zakopane. El vorbește nemțește.

La Chemnitz veți avea de dus o luptă serioasă.

La 2 septembrie ne mutăm în altă locuință. Noua noastră adresă este : Ulica Lubomirskiego. 47, au premier, à gauche. (Grigori stă pe aceeași stradă la nr. 35.)

Vezi
planul

Borșa #
Ulica Lubicki

Lubomir-
skiego

Scrie-mi dacă la 12 sau la 13. IX ai să fii în mod sigur la Chemnitz. Răspunsul pentru germani va trebui să-l trimitem postlagernd * la Chemnitz pe numele d-tale.

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

În „*Le Peuple*“ (din Bruxelles) a fost reprodușă din „*Russkoe Slovo*“¹⁰⁷ știrea că la Viena (sic!) se va ține curînd o conferință a organizațiilor social-democrate + Bundul + letonii + polonezii etc. !!!

[Să te duci, o dată sau de două ori, la grupul de la Paris și să prezinți un referat. *Au cam luat-o razna...*]

P.S. Dacă apare vreo înștiințare în legătură cu conferința lichidatorilor, trimite-mi-o *expres*.

Scrisă în august 1912, înainte de 25
Expediată din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

* — post-restant. — Nota trad.

67

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Am primit astăzi de la Troțki o invitație la conferința „lor“ (convocată pentru 25. VIII).

Prin urmare, au reușit totuși să se întrunească !

Se înțelege că n-o să ne ducem.

Vrem să pregătim Organul Central în proporție de $\frac{2}{3}$, pentru ca *imediat* după apariția înștiințării lor să publicăm un răspuns... *

Măine începem să trimitem manuscrisele la O.C.

Aveți grijă ca corectura să fie făcută bine și repede.

De ce Antonov (Britman) nu-mi răspunde ? E la Paris ? E sănătos ?

Scrie-mi când ai de gând să pleci la Chemnitz. Ar trebui ca hîrtia pentru germani să fie pregătită din timp.

De ce înapoiezi scrisorile... și nu răspunzi nimic în legătură cu articolul lui Panneckoek...

Al d-tale, *Lenin*

Scrisă în august 1912, înainte de 25
Expediată din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

68

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Poți să-ți procuri ultimele numere din „*Neue Zeit*“ cu articolele lui Panneckoek și Kautsky ? Dacă nu poți, atunci scrie-ne și ți le trimitem noi. Trebuie să le citești înainte de a pleca la Chemnitz ; și acolo să-l găsești pe Panneckoek și să cauți să te apropii de el : Kautsky i-a dat un răspuns *arhioportunist* la principalele probleme ridicate de el. Ar fi cât se poate de indicat să ne apropiem de cei de stînga (în special de Panneckoek, care în prezent sprijină vulgarul „joc“ al lui Tyszka) și să facem agitație în rîndurile lor ca

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

să dea o ripostă *principială* lui Kautsky. Are să fie o rușine dacă n-o să se ridice împotriva *acestui* oportunism ! Din păcate, ei n-au oameni : la ei Radek e aproape o somitate...*

Pentru „Pravda“ ar trebui să scrii articole *pe înțelesul tuturor* (în genul celor din „Rabociaia Gazeta“), articole de critică literară. Dacă o să le scrii în felul acesta..., o să le publice. Altfel... o să fie scandal : a plecat Dnevnički și a dispărut rubrica de critică literară din „Zvezda“ !! — iar la „Pravda“, de asemenea, e nevoie de această rubrică.

Ai cumva revista „Zaveti“ ?¹⁰⁸. N-ai putea să mi-l trimiți pentru câțva timp pe Ropșin ? Aș vrea să scriu despre el pentru O.C.

Scrii ceva pentru „Prosveșcenie“ ? Atunci grăbește-te !

(Am citit într-un ziar german că la Chemnitz e lipsă de locuințe și că trebuie să te adresezi din timp unui Wohnungsausschuss ** (Faites attention ! ***).)

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

P.S. Așadar, *după* congresul de la Chemnitz vii la noi. C'est entendu ****, *dacă...* împrejurări speciale nu ne vor determina să te chemăm aici înainte de a pleca acolo. Anunță-ne din timp dacă pleci în Elveția : când, unde și pentru cât timp ?

P.P.S. Îți trimit o scrisoare a lui Gorki din care o parte prezintă interes general. *Î n a p o i a z ă - m i - o.*

*Scrisă înainte de 6 septembrie 1912
Expedită din Cracovia la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE REDACȚIA ORGANULUI CENTRAL

Cu titlu de informație. Un raport al delegatului leton, transmis de un leton care face parte din grupul leton. Im-

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe câteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

** — birou de închirieri. — *Nota trad.*

*** — Bagă de seamă. — *Nota trad.*

**** — E hotărît. — *Nota trad.*

presia generală, spune el, *chiar* și a împăciuitoriștilor, este că lichidatorii au suferit un *fiasco* total.

Scrieți-mi dacă ați primit broșura și cum au decurs lucrările la *începutul* congresului.

Al dv., *Lenin*

*Scrisă mai târziu de 6 septembrie 1912
Expediată din Cracovia la Paris*

*Se tipărește pentru prima
oară, după manuscris*

70

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimate coleg,

Îmi amintiți încă o dată de adresa unui cunoscut. Mi-ați mai cerut o dată această adresă și eu v-am trimis-o. Am scris-o — țin bine minte acest lucru — la sfârșitul unei lungi scrisori. Căutați să aflați, dacă aveți posibilitatea, ce s-a făcut cu scrisoarea. De altfel, e mai simplu să scriu încă o dată adresa. Iat-o : Herrn Kurt Lauschner, Beuthen (Ober-Schlesien). Piekarerstr. 19/III. Germania. În interior trebuie să adăugați : pentru d-l Hørsing : Für Herrn Hørsing (în Germania există două orașe cu numele de Beuthen, așa că este necesar să menționați : „Ober-Schlesien“)... * am primit. Mii de mulțumiri. Am primit și manuscrisul lui Danski. Sînt tare mirat că astăzi, cînd am primit de la dv. „Pravda“ și un pachețel de ziare ultrareacționare, n-am găsit printre ele și numărul de joi al ziarului „Nevskii Golos“. Or, pentru mine, dintr-o serie de motive importante, este neapărat necesar să primesc acest ziar în cel mai scurt timp după ce apare. În caz că n-a apărut, să nu neglijați, vă rog, să scrieți imediat cîteva rînduri prin care să-mi comunicați acest lucru. Pentru mine este extrem de important să aflu cît mai curînd dacă a apărut joi 23 august (așa era anunțat în numărul din 17 august), iar dacă a apărut, să primesc un exemplar. În aceeași ordine de idei vreau să vă spun că v-am trimis mai de mult o listă cu numerele din „Zvezda“, „Nevskaia Zvezda“, „Pravda“ și „Jivoe

* Omisiune în text. — *Nota red.*

Delo“ care-mi lipsesc din colecție. Nu mi-ați răspuns pînă acum dacă puteți să le trimiteți sau nu. Iată însă că un cunoscut de-al nostru mi-a comunicat zilele acestea că dv. aveți colecțiile ziarelor „Zvezda“ și „Nevskaia Zvezda“. Scrieți-mi, vă rog, dacă ați păstrat lista pe care v-am trimis-o și dacă puteți să-mi trimiteți numerele care-mi lipsesc. Profit de acest prilej ca să-l felicit pe tov. Vitimski (sper că n-o să vă fie greu să-i transmiteți această scrisoare) pentru articolul său, extrem de reușit, publicat în „Pravda“ (nr. 98), primită de mine azi¹⁰⁹. Tema aleasă de dînsul este extrem de actuală și excelent tratată, într-o formă clară și concisă. În general, ar fi bine ca din cînd în cînd să evocăm, să cităm și să comentăm în „Pravda“ pe Șcedrin și pe alți scriitori, reprezentanți ai „vechii“ democrații narodnice. Pentru cititorii „Pravdei“, al căror număr se ridică la 25 000, așa ceva ar fi oportun și interesant, și în afară de asta problemele actuale ale democrației muncitorești ar fi prezentate sub un alt aspect și privite dintr-o altă perspectivă.

La cît se ridică tirajul „Pravdei“? Nu credeți că ar fi util să întocmiți o statistică lunară, fie cît de sumară (tirajul, denumirea orașului și a raionului)? Ce considerente ar putea să ne împiedice s-o publicăm? Dacă nu există considerente speciale, ar trebui, cred, s-o publicăm.

Era cît pe-aci să uit : am primit o serie de reclamații din diverse localități din străinătate : ni se plîng oamenii că nici ca abonați și nici cînd trimit bani pentru numere izolate nu primesc ziarul. De la o vreme nu-l primesc nici eu regulat. Înseamnă, fără îndoială, că la expediție ceva nu e în regulă. Vă rog să luați măsuri mai energice. Ocupați-vă dv. personal de scrisorile primite din străinătate în legătură cu abonamentele și faceți ordine în această chestiune. Trimiteți în mod regulat cîte un exemplar din „Pravda“ și din „Nevskaia Zvezda“ pe adresa : Frl. Slutzky. Katherinenstr. 8 g.H.II (bei Worte), Halensee, Berlin.

*Scrisă la 8 septembrie 1912
Expediată din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea „Din vremea «Zvezdei»
și a «Pravdei» (1911—1914)”.
Fascicula III*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit o copie a răspunsului dat de noi lui Müller (acest răspuns va fi expeditat mâine, din Leipzig, de către Albert).

Tot Albert are să vă expedieze răspunsul nostru în foaie volantă tipărită. (Postskriptum la broșura „Zur gegenwärtigen Sachlage“ etc. *). *Distribuiți* la cât mai mulți această foaie volantă ; la fel și broșura. Germanilor trebuie să le arătăm insistent că *pînă la* apariția în presă (a debaterilor conferinței lichidatorilor) și *pînă la o verificare* printr-o discuție *publică*, în coloanele presei, nu trebuie să creadă *nici un cuvînt*.

Am primit știri de la Berlin că lichidatorii au suferit un *fiasco*. De altfel, Aleksinski *a plecat* de la conferința lor și amenință că are să facă *dezvăluiri*.

Scrie-mi cât mai curînd cum merg treburile.

Al d-tale, *Lenin*

Postskriptum zu der Schrift

„Zur gegenwärtigen Sachlage“ etc.

Vertraulich... ** *an die Delegierte des... zum Chemnitzer Parteitag* ***.

Azi 15 septembrie am primit, prin Paris, următoarea scrisoare din partea Vorstand-ului, care va arăta deosebit de clar tovarășilor germani câtă dreptate am avut noi cînd am protestat împotriva „informatorilor“ particulari și iresponsabili, *care se tem să vorbească deschis*. Iată ce se spune în scrisoarea din 10. IX a Vorstand-ului :

.

* Vezi V. I. Lenin. „Post-scripium la broșura «In legătură cu situația actuală din P.M.S.D.R.»“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 478—479. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

** Manuscrisul acestui document e în parte deteriorat. Aici și mai departe câteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

*** — Confidential... Numai pentru delegații... la congresul de partid de la Chemnitz. — *Nota trad.*

Am răspuns Vorstand-ului.

E de la sine înțeles că toate cele comunicate Vorstand-ului se bazează pe un neadevăr, că ele sînt o pură născocire a lichidatorilor.

Putem afirma cu certitudine că această știre fantezistă a fost comunicată Vorstand-ului de către letoni, bundiști sau Trotzky-Leute *, care și-au ținut de curînd conferința „lor“, căreia ei îi spun conferință de partid, dar în realitate a fost o conferință a lichidatorilor.

Ca să nu facem nici o afirmație neîntemeiată și ca să nu cităm corespondența noastră de ordin organizatoric, ne vom limita să indicăm aici un singur document tipărit care a fost publicat la Petersburg. (Vorstand-ul n-ar face rău să înceteze o dată pentru totdeauna să mai creadă pe cuvînt.)

În nr. 102 din 28 august (10. IX st. n.) al cotidianului marxist „Pravda“ din Petersburg a fost publicată o scrisoare primită de la una dintre cele mai mari uzine din Harkov și consacrată în mod special alegerilor. În această scrisoare se spune deschis și răspicat că „lichidatorii n-au făcut încă cunoscute numele candidaților lor“ și că ei „neagă necesitatea existenței unui partid muncitoresc“ („Pravda“ nr. 102, p. 4, col. 1).

Chiar și numai din cele de mai sus tovarășii germani pot vedea cu cîtă nerușinare îi înșală letonii, Bundul, Troțki și tot felul de „informatori“ particulari.

Este evident că, de fapt, același Troțki, Bundul, letonii și caucazienii voiau să primească bani în numele unor „organizații“ angeblichen **, a căror existență nu poate fi confirmată sau verificată nici de Vorstand, și nici de altcineva.

Oare partidul german, cu cele 90 de ziare social-democrate ale sale, nu poate — dacă nu vrea să se pună într-o situație curioasă prin greșelile pe care le comite în treburi serioase — să deschidă o discuție cu privire la Partidul social-democrat din Rusia și să-i oblige pe toți... informatorii să scrie sub semnătură proprie și pe bază de documente? Rusia nu este totuși Africa centrală, și muncitorii social-democrați germani ar putea să stabilească fără prea mari

* — adepți ai lui Troțki. — Nota trad.

** — fictive. — Nota trad.

eforturi adevărul și, implicit, să facă în așa fel ca membrii Vorstand-ului să nu mai fie puși în situația de a asculta născocirile, *necontrolabile*, ale unor informatori particulari.

Im Auftrage des Zentralkomitees *,

Lenin

*Scrisă la 15 septembrie 1912
Expediată din Cracovia la Chemnitz*

*Se tipărește pentru prima dată,
după manuscris*

72

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Te felicit pentru cuvîntarea rostită **.

Se pune la cale o mare mîrșăvie: Vorstand o să dea *aprobare* de „difuzare“... ***

Îți trimit articolul pe care l-am scris pentru „Bremer Bürger-Zeitung“, precum și traducerea lui, făcută de Maletski ¹¹⁰. M-am hotărît să ți-l trimit d-tale atunci cînd am aflat că ai făcut cunoștință cu Panneckoek. Ar fi mai bine să faci în așa fel ca d-ta *personal* să-i transmiți articolul și să stai de vorbă cu el. Îți dau dreptul să faci prescurtări și modificări, dar trebuie să ai în vedere că *nu sînt de acord să fiu pur și simplu „pentru Radek“* ¹¹¹. Dacă nu vor să asculte întreaga mea declarație (împotriva Rosei și *în favoarea partidului nostru*), îi trimit la toți dracii.

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, *Lenin*

Scrie-mi în mod amănunțit despre Akselrod și despre celelalte. (Am publicat la Leipzig, în foaie volantă, răspunsul nostru către Vorstand. Cere-i, printr-o telegramă sau tele-

* — Din însărcinarea Comitetului Central. — *Nota trad.*

** Este vorba de cuvîntarea rostită de L. B. Kamenev la 16 septembrie 1912 la congresul Partidului social-democrat din Germania, care a avut loc la Chemnitz. — *Nota red.*

*** Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

fonic, lui Albert să-ți trimită numaidecât foaia volantă în caz că n-ai primit-o încă.)

Desigur, Vorstand-ul are să interzică toate astea. Aranjați lucrurile pe cale particulară și difuzați foaia neapărat.

*Scrisă mai târziu de 17 septembrie 1912
Expedită din Cracovia la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

73

CĂTRE C. HUYSMANS

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă mulțumesc mult de tot pentru copia scrisorii, atât de interesantă, despre Jacob Haan.

În ce privește data congresului de la Viena, mă pronunț pentru perioada 31 august—7 septembrie.

Al dv., *Lenin*

P. S. Adresa mea în momentul de față este : Ulica Lubomirskiego, 47, iar nu Zwierzyniec.

Wl. Ulijanow.

47. Ulica Lubomirskiego. 47.

Krakau.

Autriche-Cracovie.

*Scrisă în septembrie 1912
Expedită la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1963,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique” nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după textul
apărut în revistă
Tradusă din limba franceză*

74

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Dragă prietene,

Nu vi se pare straniu că noi am întreținut o corespondență vie și deosebit de susținută în legătură cu o problemă teoretică, cu o carte sau cu o teorie, și niciodată nu ne-am angajat

Într-un schimb de scrisori în legătură cu problemele actuale ale ziaristicii ruse, de care, în ultima vreme, sîntem amîndoi destul de strîns legați ?

Mie, în orice caz, mi se pare straniu. Cred că nu există și nu pot să existe absolut nici un fel de împrejurări care să justifice în cît de mică măsură lipsa unui asemenea schimb de scrisori, fiindcă chiar dv. ați atras cîndva atenția — și pe bună dreptate — asupra neajunsului, resimțit de noi toți, pe care-l prezintă lipsa de contact, izolarea, o anumită solitudine etc.

De aceea sper că am să fiu în asentimentul dv. dacă am să încep încă de acum corespondența nr. 2 (cît despre corespondența nr. 1, în legătură cu o carte sau cu o teorie, ea își va urma și de aci înainte mersul ei).

Dv., mi se pare, l-ați cunoscut, chiar dacă nu de aproape, pe Pokrovski 2. Ce credeți despre ultima interpretare a Senatului, anume că censul legat de calitatea de chiriaș implică obligația ca acesta să ocupe efectiv locuința ? S-ar părea că această interpretare, care e dată tocmai înaintea alegerilor pentru curia a II-a, îi vizează direct pe Pokrovski 2, pe Predkaln și pe alții ! S-ar putea ca ei să aibă în localitățile lor de domiciliu un alt cens decît acela de chiriaș ? Și ar putea ei, ca membri ai Dumei, „să ocupe în mod efectiv“ locuințele lor de acolo timp de, să zicem, un an de zile ? Și, dacă ar fi să li se aplice această interpretare, n-ar fi cazul să i se propună lui Pokrovski 2 să candideze la Petersburg, unde are, probabil, un cens mai sigur, adică mai puțin susceptibil de „interpretări“ ? Eu unul cred că ar fi foarte nimerit ca el să candideze la Petersburg (alături de cei doi candidați, care, pe cît se pare, nu pot fi contestați, dar care au fost respinși în mod stupid, laș și insolent de stupidul și insolentul „Luci“). V-aș fi foarte recunoscător dacă v-ați da osteneala să-mi scrieți două rînduri (drept răspuns la cele 200 ale mele), în care să-mi spuneți care e părerea dv. în această chestiune.

Apoi, aș vrea să spun cîteva cuvinte despre cele două ziare muncitorești din Petersburg. „Luci“ este lipsit de principii, este mîrșav ; nu este un ziar, ci o „fișucă pentru torpilarea“ candidatului social-democrației. Dar el știe să lupte,

e vioi și îndrăzneț. În schimb „Pravda” se comportă acum, în timpul alegerilor, ca o somnoroasă fată bătrână. „Pravda” nu știe să lupte. Ea nu-l atacă și nu-l combate nici pe cadet și nici pe lichidator. Dar cum poate un organ al democrației înaintate, într-un moment critic ca acesta, să *nu* fie un organ de luptă ? Să luăm cazul cel mai favorabil : să presupunem că „Pravda” este sigură de victoria antilichidatorilor. *Chiar și în acest caz* ea trebuie să lupte, pentru ca *țara* să știe cum stau lucrurile, să știe *cine* torpilează alegerile și în numele *căror* *idei* se dă bătălia. „Luci” luptă cu o furie isterică, renunțând cu nerușinare la propriile sale principii. „Pravda” — parcă în ciudă — „face pe serioasa”, se fandoșește și nu luptă de loc !! Seamănă asta a marxism ? Și n-a știut Marx să îmbine lupta cea mai înflăcărată, mai nepregătită și mai necruțătoare cu o atitudine absolut principială ? ?

Dar a nu lupta în timpul alegerilor înseamnă a duce lucrurile de rîpă. Uitați-vă la ce rezultate a ajuns „Luci” cu „cadetofagia” *e i* ! Iar cei de la „Pravda” se temeau să nu-i încolțim prea tare pe cadeți !!

O caldă strîngere de mîină. Al dv., V. Ilin

Scrisă mai tîrziu de 3 octombrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist” nr. 5

Se tipărește după manuscris

CĂTRE V. A. KARPINSKI

Dragă K.,

N-am urmărit dezbaterile ultimelor congrese pentru pace. Despre participarea socialiștilor și despre atitudinea lor oportunistă am auzit, dar numai *am auzit* ¹¹².

Nu mă pot pronunța categoric în această chestiune fără să fi citit relatări în legătură cu cel puțin unul dintre aceste congrese. E o chestiune complicată. Nu încapе îndoială că

creșterea generală a oportunistului și „echilibrul“ dintre forțele lui și acelea ale social-democrației revoluționare în țările cu o mișcare muncitorească importantă (cum e Germania) trebuie să se facă simțite și aici. N-are decît să facă Bebel pe diplomatul cu oportuniștii, *dacă* e nevoie (? ? ?) ; nouă însă nu ne-ar sta bine așa ceva. Asta e tot ce pot să spun deocamdată.

Transmite, te rog, salutări tovarășei Olga și tuturor prietenilor, inclusiv lui Gorin. Cum o mai duce el ? Ce mai e nou pe la d-ta ? În ce raporturi te afli cu Plehanov ? Te vezi cu el ?

Kamenev (care acum e aici) are să țină la toamnă un referat în Elveția, cînd va trece spre Paris. La iarnă am să vin, poate, și eu.

Cu salutări. Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la 8 octombrie 1912
Expedită din Cracovia la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

76

CĂTRE C. HUYSMANS

Scumpe tovarășe Huysmans,

Alăturat vă trimit un mic articol despre conferința *lichidatorilor*, apărut în „Leipziger Volkszeitung“¹¹³ nr. 235 (9. X. 1912).

Din acest mic articol scris de Comitetul Central al partidului nostru, o să vă faceți o idee despre această conferință pretins social-democrată.

Cu salutări frățești. *V. Ulianov*

*Scrisă mai târziu de 9 octombrie 1912
Expedită din Cracovia la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
la 21 aprilie 1963,
în ziarul „Pravda” nr. 111*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
Tradusă din limba franceză*

77

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Cum o duci cu sănătatea ? Ultima dată mi-ai trimis vești care nu erau de loc bune : temperatură ridicată etc. Acum ești complet restabilit ? Ți-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ai scrie câteva rînduri.

În „Pravda“ nu văd nimic, dar absolut nimic scris de d-ta. Și e păcat. Ar trebui să sprijini ziarul.

Acum sîntem ocupați „pînă peste cap“ cu alegerile. Numărul celor ce nu se prezintă la vot este foarte ridicat. Acest lucru se observă și în curia muncitorească. Și, totuși, pretutindeni sînt aleși social-democrații. De rezultatul alegerilor depinde în mare măsură construirea partidului ¹¹⁴.

De conferința lichidatoristă ai auzit ?

În ce revistă îți vei publica scrierile ? Ce se aude cu „Znanie“ ?

Multe salutări și urări de grabnică și deplină însănătoșire !
Salutări Mariei Fedorovna !

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Adresa mea nu mai e Paris, ci Cracovia, Ulica Lubomirskiego. 47. Krakau.

P. P. S. Ai văzut ziarul „Luci“ ? ¹¹⁵ N-ai auzit cumva ce fel de publicație este „Den“ ? ¹¹⁶ Se vorbește că ar fi organul de presă al lui *Witte*...

*Scrisă la începutul lunii octombrie 1912
Expediată din Cracovia la Capri*

*Publicată pentru prima oară
la 21 ianuarie 1927,
în ziarul „Bakinskii Rabocii“ nr. 17*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Scrisoare către redacție

Subsemnatul, de data asta în calitate de colaborator politic permanent al ziarelor „*Pravda*“ și „*Nevskaia Zvezda*“, socot că e de datoria mea să protestez împotriva atitudinii pe care o manifestă în asemenea vremuri critice colegii din conducerea acestor ziare.

Alegerile din Petersburg, atît cele din curia muncitorească, cît și cele din curia a doua orășenească, reprezintă un moment critic, un moment în care se face bilanțul unei activități de cinci ani și în care se precizează, în multe privințe, direcția activității pe următorii cinci ani.

Într-un asemenea moment, un organ de îndrumare al democrației muncitorești trebuie să ducă o politică clară, consecventă și precis definită. „*Pravda*“ însă, care în multe privințe este de fapt un organ de îndrumare, nu duce o asemenea politică.

Ziarele „*Luci*“ și „*Metallist*“¹¹⁷ fac mare zarvă pe tema „unității“ și promovează, sub această etichetă „populară“, cea mai rea politică a lichidatorilor, care constă în aceea că o infimă minoritate nu se supune voinței imensei majorități a muncitorilor marxiști din Petersburg, iar sute de grupuri muncitorești ale democrației muncitorești consecvente sînt silite să accepte candidatul propus de trei, cinci sau zece grupulețe formate din intelectuali și dintr-un mic număr de muncitori.

În cele cîteva zile care au mai rămas pînă la alegerea delegaților din partea muncitorilor, în cele cîteva săptămîni care au mai rămas pînă la alegerile pentru curia a doua din Petersburg, „*Pravda*“ trebuie să ducă neapărat o luptă *ne-cruțătoare* împotriva acestei *înșelări* a maselor muncitorești, care e mascată prin fraze sonore și populare. Ea trebuie neapărat să arate, să demonstreze, să explice tuturor în chip cît mai clar și mai amănunțit, în primul rînd, că lichidatorismul nu este un curent marxist, ci un curent liberal ;

în al doilea rînd, că unitatea cere supunerea minorității față de majoritate, iar lichidato-

rii, după cum rezultă din experiența unei activități de opt luni de zile, constituie în mod evident o infimă minoritate ;

în al treilea rând, că cei ce vor să sprijine democrația *muncitorească* trebuie să știe *unde* se află masa muncitorească și *unde* se află intelectualitatea mic-burgheză care se joacă de-a marxismul ;

în al patrulea rând, că conferința de care fac atîta caz lichidatorii și „Luci“ a fost dezavuată și demascată și de neutrul Plehanov (care a spus răspicat că la conferința lor au participat și „elemente *nepartinitice și antipartinitice*“) și chiar de Aleksinski, care este ostil antilichidatorilor.

Etc. etc.

Dacă „*Pravda*“ n-o să explice la timp toate acestea, atunci tocmai ea o să se facă vinovată de discordie și sciziune, deoarece „*Pravda*“, avînd de partea ei imensa majoritate a muncitorilor și arătînd la timp cum stau lucrurile, ar asigura cu certitudine unitatea, deoarece lichidatorii se pricep să se laude și să amenințe, dar în realitate nu s-ar încumeta niciodată să meargă împotriva „*Pravdei*“.

„*Pravda*“ însăși a recunoscut că există două linii, două platforme, două voințe colective bine precizate (cea din august, a lichidatorilor, și cea din ianuarie). Totuși, „*Pravda*“ lasă impresia că urmează o linie „proprie“, o a treia linie, care a fost născocită ieri de cineva și care, pe cît se pare, se reduce (după cum ni se comunică de către terțe persoane din Petersburg, căci colegiul „*Pravdei*“ nu catadicsește să ne onoreze cu un răspuns) fie la a ceda lichidatorilor pe unul dintre cei trei candidați, fie la a ceda întreaga curie a doua „în schimbul curiei muncitorești“. Dacă aceste zvonuri sînt false, atunci „*Pravda*“ se face întru totul *vinovată* de apariția lor, fiindcă nu este permis să lași să se răspîndească printre marxiști atîta incertitudine, încît niște marxiști care sînt *prieteni* siguri să dea crezare acestor zvonuri și să le colporteze.

Într-un asemenea moment critic, „*Nevskaia Zvezda*“ își încetează apariția fără ca noi să primim vreo scrisoare sau vreo explicație, schimbul colegial de păreri este întrerupt *complet*, iar colaboratorii politici sînt lăsați să bîjbîie în

întineric, neștiind *a cui* alegere o sprijină, dacă nu cumva o sprijină pe aceea a unui lichidator. Mă văd nevoit să protestez cu toată tăria împotriva unui asemenea procedeu și să-mi declin orice răspundere pentru această situație anormală, care ar putea să ducă la conflicte îndelungate.

Vă rog să aduceți la cunoștință această scrisoare atât „stăpînului“ ziarelor „*Pravda*“ și „*Nevskaia Zvezda*“, cât și întregului colegiu redacțional al ambelor ziare și tuturor colaboratorilor care sînt partizani consecvenți ai democrației muncitorești.

Cu salutări. *V. Ilin*

*Scrisă în prima jumătate
a lunii octombrie 1912
Expediată din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist“ nr. 5*

Se tipărește după manuscris

79

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Zilele acestea am primit din partea redacției din Petersburg a „*Pravdei*“ o scrisoare în care sînt rugat să-ți comunic că cei de-acolo ar fi cît se poate de bucuroși să obțină colaborarea d-tale permanentă. „Am vrea să-i oferim lui Gorki 25 de copeici pentru un rînd, dar ne e teamă să nu se simtă jignit“, îmi scriu ei.

După părerea mea, nu e nici un motiv să te simți jignit. Nimănui nu-i poate trece prin minte că colaborarea d-tale ar putea fi influențată de considerente de onorariu. De asemenea, toată lumea știe că „*Pravda*“, ziar muncitoresc, care în mod obișnuit plătește 2 copeici pentru un rînd, iar de cele mai multe ori nu plătește nimic, nu are, în general, posibilitatea să atragă pe cineva prin onorarii.

Dar în faptul că colaboratorii unui ziar muncitoresc vor primi o remunerație cît de mică, dar regulată, nu văd nici un rău, ci „numai bine“. În prezent, tirajul se ridică la 20 000—25 000. E timpul să ne gîndim la o temeinică organizare a retribuirii colaboratorilor. De ce ar fi rău ca încetul

cu încetul *toți* cei ce lucrează la un ziar muncitoresc să înceapă să câștige? Și ce poate fi jignitor într-o asemenea propunere?

Sînt convins că temerile exprimate de redacția din Petersburg a „Pravdei” sînt cu totul neîntemeiate și că d-ta vei primi propunerea ei tovărășește. Scrie-mi mie sau direct lor, la redacție, cîteva rînduri în legătură cu această chestiune.

Mîine au loc la Petersburg alegerile de delegați (în curia muncitorească). Lupta cu lichidatorii este în toi. La Moscova și la Harkov au învins partiții.

Scrie-mi dacă ai văzut ziarul „Luci” și dacă, în general, îl primești. Cei de-acolo au schimbat macazul și acum fac pe „oamenii de treabă”!

Am văzut anunțul de apariție a revistei „Krugozor”¹¹⁸. Este o publicație a d-tale sau ești acolo doar musafir?

Îți trimit o caldă strîngere de mîină și-ți doresc întîi de toate sănătate. Salutări Mariei Fedorovna!

Al d-tale, *Lenin*

47. Ulica Lubomirskiego. Krakau.

*Scrișă la 17 octombrie 1912
Expedită din Cracovia la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE C. HUYSMANS

Stimate tovarășe Huysmans,

Alăturat vă trimit traducerea în limba germană a manifestului împotriva războiului, lansat de Comitetul Central al partidului nostru (Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia)*. Vă rog să fiți amabil și să comunicați textul

* Este vorba de chemarea C.C. al P.M.S.D.R. „Către toți cetățenii din Rusia” (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 148—152. — *Nota trad.*). Traducerea germană a documentului nu a fost gasită. — *Nota red.*

acestui manifest secretarilor partidelor reprezentate în Birou, precum și presei socialiste.

Primiți, stimate tovarăș, salutul meu frățesc.

N. Lenin

*Scrisă în octombrie 1912, înainte de 23
Expediată din Cracovia la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară în
limba franceză în 1963, în revista
„Cahiers du Monde Russe et
Soviétique”, nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris
Tradus din limba franceză*

81

CĂTRE C. HUYSMANS

Scumpe tovarășe Huysmans,

Alăturat vă trimit o comunicare a Comitetului din Varșovia al Partidului social-democrat din Polonia. Acest comitet mă roagă să vă transmit această comunicare, care demonstrează în mod categoric că acuzațiile împotriva Comitetului din Varșovia¹¹⁹, care au fost prezentate Biroului socialist internațional de către Comitetul Central al Partidului social-democrat din Polonia, sînt cu totul neîntemeiate.

Vă voi fi foarte recunoscător, scumpe tovarăș, dacă veți transmite acest important document secretarilor tuturor partidelor reprezentate în Birou.

Cu salutări frățești. *N. Lenin*

*Scrisă în octombrie 1912,
înainte de 24
Expediată din Cracovia la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1963,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique”, nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după o copie
dactilografiată
Tradusă din limba franceză*

82

CĂTRE N. G. POLETAEV

Stimate coleg,

Mi-a făcut o deosebită plăcere să primesc de la dv. o veste cît de mică. Multe, multe mulțumiri pentru abonamentele la

reviste ! Cartea lui Litvinov pot s-o trimit la prima cerere. De cea a lui Cisteakov nu-mi aduc bine aminte. Despre ce este vorba, ce fel de carte e asta ? ¹²⁰. Speranța dv. că eu sînt destul de bine informat este, din păcate, cu totul neînte-meiată. Pentru mine ea aduce chiar a ironie... Desigur, în-țeleg perfect de bine ce vreți să spuneți cînd vă referiți la „febră“, însă, precum știți, febra politică se exprimă rare-ori... prin tăcere sau prin închistare. În calitate de colabora-tor al „Pravdei“ pentru problemele politice, trec și eu prin-tr-o „febră“, și de aceea nu pot să tac, chiar și în condiții care nu predispun cîtuși de puțin la discuții (întrucît inter-locutorul meu tace). Înainte de alegerile de la 17 octom-brie ¹²¹, după părerea mea, ar fi extrem de important să propagăm și mai fățiș, și cu mai multă hotărîre platforma principială a antilichidatorismului, să tipărim din nou în întregime lista noastră, să avertizăm împotriva unor oscilări à la Sudakov ¹²² (curios, foarte curios că în această privință nu dați nici un răspuns). Vă trimit mereu articole pe această temă. Bate și țî se va deschide... Se potrivește acest dicton ziarului dv. ? Ar fi nimerit ca miercuri să scoateți o foaie suplimentară consacrată acestor probleme. Asta ar costa cam 100—200 de ruble, dar și o asemenea sumă ar fi înzecit compensată printr-un succes de interes general obținut în alegeri, pentru că — să nu uitați — avem nevoie de prieteni siguri, statornici. Să nu vă pară rău de 100—200 de ruble care sînt cheltuite într-un moment decisiv, pentru că în felul acesta veți economisi considerabil mai mult ulterior... Din punct de vedere tehnic este important în același timp să acordăm atenție necesității de a înfrîna pe președintele adu-nării împuterniciților. Vă recomand să vorbiți la telefon cu juriștii și să scrieți un articol despre drepturile pe care le au membrii adunării împuterniciților de a face plîngere împo-triva președintelui. N-am legea la mine (codul de legi, vol. II, ed. 1892, art. 179—191, instituțiile obștești guber-niale), juriștii însă trebuie să știe mai bine și să dea sfaturi concrete și clare asupra modului cum aceștia trebuie să se

plîngă împotriva președintelui și să-și asigure drepturile. Nu vă zgîrciți și comunicați-ne telegrafic rezultatele alegerilor.

N. L.

*Scrisă la 25 octombrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

83

CĂTRE A. M. GORKI ¹²³

Abia apucasem să-ți trimit scrisoarea mea precedentă, și am primit scrisoarea d-tale în care vorbești despre bibliotecă. Planul de a strînge materiale pentru o istorie a revoluției e minunat. Îl salut din toată inima și doresc să fie încununat de succes.

Cît despre Bebutov, el mi-a spus, cînd am făcut cunoștință cu el în mai, la Berlin, că a dat în asemenea condiții biblioteca sa Vorstand-ului (C.C. al soc.-dem. germ.), că n-ar putea s-o ia înapoi. Am la mine o scrisoare a lui în care spune că această bibliotecă va fi donată partidului social-democrat cînd acest partid va fi unic etc. Prin urmare, în cazul de față nu-i nimic de făcut. Totuși încearcă d-ta să stabilești o legătură cu Bebutov.

Vl. Ilin

*Scrisă în a doua jumătate a lunii
octombrie 1912
Expedită din Cracovia la Capri*

*Publicată pentru prima oară
la 21 aprilie 1960, în ziarul
„Komsomolskaia Pravda” nr. 93*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată,
autentificată de A. M. Gorki*

84

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”

Stimate coleg,

Am citit astăzi în „Pravda” și în „Luci” despre rezultatul alegerilor în curia muncitorească din Petersburg. Nu pot să

nu vă felicit pentru articolul de fond din nr. 146 : într-un moment de înfrîngere, care n-a fost pricinuită de social-democrați (din analiza cifrelor reiese clar că lichidatorii n-au fost aleși cu voturile social-democraților), redacția a adoptat numaidecît un ton just, ferm și demn, arătînd importanța pe care o prezintă o poziție principială de protest împotriva „subaprecierii”. Să nu înțelegeți greșit aceste rînduri. Să nu credeți că ele au alt mobil decît dorința de a-mi împărtăși gîndurile, care e atît de firească la un colaborator permanent. Am trecut printr-o perioadă dificilă. Lupta a fost grea. S-a făcut aproape tot ce era cu putință, dar destrămarea s-a făcut simțită, și cei fără partid au votat pentru oportuniști. Cu atît mai imperioasă devine necesitatea unei activități strict principiale, perseverente și îndîrjite a unui tot strîns unit (a unei redacții strîns unite, de exemplu, sau a unui colectiv de colaboratori bine înche-gat etc.) pentru a para efectele destrămării.

Este extrem de important să nu întrerupeți munca de analiză a alegerilor pe care ați început-o în „Pravda”, ci s-o continuați. Aveți grijă să adunați voturile obținute de toți candidații (aveți doar pentru 9 din 13) și să le publicați. Să întreprindeți o anchetă și să publicați rezultatele ei, din care să se vadă cum au votat cei fără partid, cum au votat muncitorii de la „Putilov” (7 și 2 lichidatori), cei de la „Semeannikov” (2 și 1 lichidator) ș.a.m.d. pe uzine.

Numai „Pravda” poate să îndeplinească cu succes această sarcină importantă.

Cu salutări și bune urări.

Al dv., *Lenin*

*Scrisă la 2 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea „Din vremea „Zvezdei”
și a „Pravdei” (1911—1914)”.
Fascicula III*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Scumpe prieten,

Abia azi am aflat de victoria obținută de lichidatori la Petersburg. Din analiza cifrelor reiese limpede că ei au reușit să fie aleși datorită unor *nesocial-democrați*, și anume datorită celor 11 „fără partid“, care au votat pentru Stepanov, candidat fără partid. Dar cifrele nu sînt complete. Este important, extrem de important, să obținem cifrele complete, adică 1) numărul de voturi atît pentru, cît și *contra* tuturor celor 13 candidați; în ziare au fost publicate numai cifrele cu privire la 9 candidați (3 lichidatori și cei 6 ai noștri); lipsesc cele cu privire la 3 lichidatori și 1 candidat fără partid. Faceți *toate* eforturile pentru a le obține. Cîtiva împuterniciți să stabilească acest fapt prin scrisori către redacțiile ziarelor în caz că nu se poate găsi procesul-verbal. Aceste cifre prezintă o importanță extraordinară. Nu precupețiți nici un efort pentru a le obține. 2) Trebuie întreprinsă o anchetă printre împuterniciți pentru a stabili cum a votat fiecare. Acest lucru este deosebit de important în ce privește cei 7 ai „noștri“ de la „Putilov“, plus cei 2 ai noștri de la „Semeannikov“. Culegeți cît mai repede informații, care să fie cît mai complete și mai precise. Este extrem de important să aflăm de la împuterniciți *cum* au votat cei 11 fără partid (probabil că i-au urmat cu toții, fără ezitare, pe lichidatori; dar e de dorit să avem informații de la sursă).

Scrisă la 2 noiembrie 1912
Expedita din Cracovia la Petersburg

Publicata pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist“ nr. 5

Se tiparește după manuscris

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimate coleg,

I-am scris lui Gorki, așa cum m-ați rugat, și azi am primit de la el răspuns. Iată ce-mi scrie :

„Trimite celor de la «Pravda» scrisorica alăturată. Despre onorariu nici nu poate fi vorba, astea-s fleacuri. Am să colaborez la ziar și curînd am să încep a trimite manuscrise. Dacă n-am făcut asta pînă acum e numai pentru că sînt extrem de ocupat ; mă spetesc lucrînd cîte 12 ore pe zi*.

Precum vedeți, Gorki e animat de sentimente foarte amicale*. Sper că îi veți răspunde cu aceleași sentimente și veți urmări *cu toată grija* să i se trimită „Pravda” *regulat!* Serviciul de expediție cam șchioapătă uneori, așa că trebuie să fie neapărat controlat, iar din cînd în cînd să-l controlați chiar dv. personal.

Dacă vreți să-și păstreze această atitudine amicală, trimiteți-i cărți de curînd apărute care ar putea să prezinte interes pentru el, precum și ceva manuscrise (trimiteți-mi-le mie ca să i le transmit).

V-aș ruga foarte mult să-mi trimiteți nr. 146, 147 și 148 din „Pravda” și nr. 26 și 27 din „Nevskaia Zvezda”, cel puțin cîte două exemplare din fiecare număr.

Aveți de gînd să ripostați la atacurile josnice și perfide ale ziarului „Luci” ? Canaliile astea, după ce singure s-au desprins, fac zarvă mare pe seama sciziunii !! Și, totuși, atît la 17.X, cît și la 18.X, *lista* lor a obținut voturi *mai puține* {totalul voturilor pentru întreaga listă, pentru toți cei șase candidați} !! Căutați să obțineți *neapărat* de la Zaitsev sau de la un alt delegat cifrele exacte ale voturilor obținute de *toți* candidații lichidatorilor. Este un lucru *extrem* de important ! Și, așa cum v-am rugat, cumpărați-mi de la cancelaria primăriei din Petersburg lista *tipărită* a împuterniciților ! Treaba asta *s-o faceți* neapărat !

Toate cele bune.

Al dv...

Multe felicitări și urări de bine tuturor colaboratorilor, redactorilor și prietenilor „Pravdei” cu ocazia victoriei raportate de adepții ei din Petersburg, Harkov etc. !!

* Vă trimit alaturat o scrisoare a lui Gorki către cei de la „Sovremennii Mir”, carora le cere să vă predea „Povestirile”. *Luăți-le cit mai repede.*

P.S. Scrieți-mi care e acum tirajul ziarelor „Pravda“ și „Luci“ ! Aveți material suficient ?

*Scrisă mai târziu de 2 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1950,
în revista „Kommunist“ nr. 5*

Se tipărește după manuscris

87

CĂTRE L. B. KAMENEV

L u i K a m e n e v

Vineri

Dragă L. B.,

Scoate, te rog, *cît mai repede* O.C. ..

Ne supără tăcerea d-tale. Din Viena n-ai scris. La congresul din Austria¹²⁴ n-ai rostit un mesaj de salut. Asta nu-i bine. Nici din Zürich n-ai scris !!

La Varșovia a fost ales Jagiello¹²⁵. Rezultatele de la Moscova nu le-am aflat încă.

O caldă strîngere de mîină.

. Al d-tale, *Lenin* *

*Scrisă la 8 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

88

CĂTRE L. B. KAMENEV

10. XI

Dragă L. B.,

Chiar acum am aflat că congresul de la Basel se va ține, *pe cît se pare*, la 24 noiembrie¹²⁶. Din comisia pentru

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

pregătirea rezoluției va face parte și un delegat numit de noi (+ câte 1 din partea Franței, Germaniei, Austriei și Angliei + președinte Vandervelde, 4. Rue... * XLV. Bruxelles). Păstrează adresa.

S-ar putea să nu mă duc eu și să fii numit d-ta. De aceea caută să te pregătești *numaidecât*: adună toate manifestele împotriva războiului, procură-ți ultimul număr din „Neue Zeit“ (nr. 6, din 8. XI)²⁷, în care Kautsky judecă lucrurile tocmai ca un oportunist ș.a.m.d. ...

Trebuie să pleci *după ce primești telegrama* (la Basel cu o zi sau două înainte de deschiderea congresului, adică la 22 sau 23. XI).

Scoate **numaidecât** O.C. (8 pag.)

Scrie-ne ce și cât mai rămîne pentru numărul viitor al ziarului, pe care-l vom scoate (în 4 pag.) *curînd*. Malinowski a fost ales în gubernia Moscova.

Saluts et félicitations !

Bien à vous **, *Vl. Lenin*

Scrisă la 10 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima
oară, după manuscris

CĂTRE C. HUYSMANS

10. XI

Scumpe tovarășe Huysmans,

Vă mulțumesc din suflet pentru știrea pe care mi-ați trimis-o²⁸. Vom încerca să luăm măsuri pentru numirea de delegați la congresul de la Basel.

Împuternicitul partidului nostru în comisia pentru redactarea proiectului de rezoluție va fi numit îndată ce va fi cu putință.

Cu salutări frățești, *N. Lenin*

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

** — Salutări și felicitări ! Al d-tale. — *Nota trad.*

P.S. Sînt obligat să prezint Comitetului Central al partidului nostru o dare de seamă despre ultima ședință a Biroului. Pentru aceasta am nevoie de unele date. Știu bine, stimate tovarăș, că sînteți tare ocupat, dar vă rog, totuși, să acordați 5—10 minute tovarășului Popov, care se va prezenta în audiență la dv. O serie de ziare franceze și germane („Le Peuple“, Wiener „Arbeiter-Zeitung“, „Bremer Bürger-Zeitung“, „Leipziger Volkszeitung“ și „Vorwärts“) au publicat știri extrem de contradictorii în legătură cu ședința B.S.I.¹²⁹

P.P.S. Abia azi am primit știri în legătură cu alegerile de deputați pentru Duma a IV-a din partea guberniei Moscova. Acum pot să vă spun că *toți deputații* aleși de curia muncitorească (Arbeiterkurie) sînt *social-democrați*! 12 social-democrați au și fost aleși, cu toată falsificarea fără precedent a alegerilor.

Cu salutări frățești.

N. Lenin

*Scrisă la 10 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1963,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique“ nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris,
care a fost confruntat cu textul
apărut în revistă
Tradus din limba franceză*

CĂTRE G. V. PLEHANOV

17. XI. 1912

Scumpe tovarăș,

V-am comunicat chiar acum printr-o telegramă că acceptăm aranjamentul pe care l-ați stabilit cu Rubanovici.

Vă rugăm să prezentați comisiei, pentru informare, și *punctul* nostru *de vedere* în caz că sînteți în divergență de păreri cu noi în următorul punct.

Articolul lui Kautsky din „Neue Zeit“ nr. 6, care a fost publicat după ședința din octombrie a B.S.I., exprimă în mod vădit părerea oficială a germanilor, austriecilor etc.

Noi nu sîntem de loc de acord cu punctul central al acestui articol (S.S. 191—192, *în special* de la cuvintele Dabei müssen * pînă la heischenden Massen **).

Din cele scrise de Kautsky reiese că el *renunță* tocmai la greva *revoluționară* de masă. Așa ceva e inadmisibil, atît din punct de vedere rusesc (*în momentul de față*, la Petersburg, 100 000 de participanți la greve politice merg la mitinguri revoluționare și își manifestă simpatia pentru *răscoala* marinarilor ! !), cît și din punct de vedere general-european. De altfel, dv. cunoașteți, din diverse publicații, punctul nostru de vedere și sper că veți avea amabilitatea să stați de vorbă cu tov. Kamenev.

Delegatul nostru la B.S.I. este tov. Kamenev (M. Rosenfeld. 11. Rue Roli. 11. Paris. XIV).

În caz că nu vă duceți, vă rog să-i comunicați telegrafic, iar dacă vă duceți, căutați să vă întîlniți cu dînsul la Basel *înainte* de întrunirea comisiei (M. Rosenfeld. Poste Restante, *Bâle*).

Dacă, contrar așteptărilor, nu vă duceți, vă rog să dați în scris votul dv. pentru alegerea (lui Rubanovici sau a lui Kamenev) în comisie.

Al dv., *N. Lenin*

Wl. Uljanow. 47. Lubomirskiego. Autriche. Krakau.

Expedită la San Remo

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. EKK (MUHIN)

Stimate tovarăș,

Vă mulțumesc mult, mult de tot, pentru sfaturi.

Adresa noastră o să v-o trimitem neapărat și fără înțîrziere după ce ne vom instala în noua locuință.

Dacă nu veți reuși să lămurii problema cu menșevicii și P.S.D., va trebui să vă adresați C.O.S.¹³⁰ Adresa lui o

* — Totodată trebuie. — *Nota trad.*

** — masele care revendică. — *Nota trad.*

știe Rosa, dar o să fie publicată și în „Soțial-Demokrat“, care apare mâine.

Multe mulțumiri pentru propunerea dv. de a ne ajuta (la traduceri și la alte treburi). O să vă comunicăm neapărat când o să avem nevoie.

Cu salutări tovărășești. *N. Lenin*

Scrisă la 17 noiembrie 1912,
la Cracovia

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

92

CĂTRE L. B. KAMENEV

Ședința comisiei a fost fixată pentru sâmbătă 26.XI, orele 10 dimineața, la Burgvogtenhalle. Caută să fii acolo la 9³/₄, ca să te vezi cu *Huysmans* și cu *Plehanov* (le-am scris la amândoi despre d-ta *). Să nu întârzi! Mai bine să fii acolo mai devreme, pentru a aranja totul.

D-ta ești secretar național. Permis de intrare *n-are* nimeni dreptul să primească *afară de d-ta și de Plehanov*.

Întrucât i-am scris lui *Huysmans* despre d-ta (*Kamenef* — numele oficial, i-am comunicat atât adresa d-tale, cât și numele adevărat), înseamnă că *n-are* rost să arăți mandatul dacă nu ți se cere.

Ca supleant poți să-l inviți și pe *Malețki*, dar cu condiția ca, atunci când *d-ta ești de față*, el să tacă și să ceară cuvântul *n u m a i* în legătură cu chestiuni poloneze. Acest lucru trebuie să-l spui numai lui *Huysmans*.

Pentru delegație trimit două mandate ; poți să-l alegi pe care vrei.

I-am trimis lui *Troianovski* o scrisoare amănunțită în legătură cu sarcinile delegației, cu voturile etc., urmînd ca el s-o transmită lui *Iuri* (*Bekzadian*. *Bolleystrasse*. 4. *Zürich*).

Te-am ocărît rău de tot pentru că *n-ai* dat semne de viață, dar acum pace !

* Scrisoarea adresată lui *G. V. Plehanov* este inclusă în volumul de față, p. 120—121. — *Nota red.*

Cînd ai ocazie, întrebă-l pe Rubanovici dacă Plehanov a vorbit despre unirea cu eserii.

Al d-tale, *Lenin*

Pentru călătorie : 40 frs. de referat + 50. C.O.S. trimite pe cont propriu.

Scrisă între 17 și 23 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

93

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „SOȚIAL-DEMOKRAT“

INSEMNARE PE MARGINEA „MANDATULUI INCREDINTAT
DE MUNCITORII DIN PETERSBURG DEPUTATULUI LOR MUNCITOR“ ¹²¹

N. B. *Să se restituie neapărat!! Să nu se păteze. Este extrem de important ca acest document să fie păstrat! Să fie dat la cules.*

Scrisă mai devreme de 18 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Paris

Publicată pentru prima oară
la 5 mai 1932, în ziarul „Pravda“ nr. 123

Se tipărește după manuscris

94

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

...* Pe numele d-tale, la Basel, urmau să fie trimise de la Bruxelles (de către Popov) [și de la Leipzig] (de către Zagorski) ultimele două documente ale noastre : Raportul meu [la B.S.I.] cu privire la alegerile pentru Duma a IV-a și „Muncitorii ruși împotriva războiului“ **... grevelor,

* Manuscrisul acestui document este mult deteriorat. Cuvintele cuprinse în paranteze pătrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

** Raportul „Alegerile pentru Duma a IV-a“, prezentat de V. I. Lenin la Biroul socialist internațional, care pînă nu de mult era considerat pierdut, a fost publicat în nr. 325 din 20 noiembrie 1912 al ziarului „Le Peuple“. În 1963 a fost retipărit în volumul „Correspondance entre Lénine et Camille Huysmans. 1905—1914“. Paris.

„Muncitorii ruși împotriva războiului“ este, pe cît se pare, chemarea adresată de C.C. al P.M.S.D.R. „Către toți cetățenii din Rusia“ (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 148—152. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

precum și rezoluția împuțerniciților. Ele trebuie *distribuite* celor din [B.S.I. Acest lucru] este important...

Al d-tale, *Lenin*

P. S. ...Căutați să pregătiți totul în mod *serios*. Aceasta produce asupra lor... a tuturor. În *întreaga lume*, spun ei, puterea social-democrației se apreciază după următoarele trei criterii : 1) numărul... votants * (la noi așa ceva *nu e cu puțință* : aici trebuie spuse două cuvinte împotriva legaliștilor) ; 2) presa socialistă ; 3) deputații socialiști. [Trebuie luată drept bază pentru un asemenea] calcul presa legală ?

De câte ori în *întregul an 1912* (în decurs de 10 luni, I—X) sîntem noi („Pravda“) mai tari decît „Luci“ ? (*Ad 3*. Să începem cu Duma a III-a) „Der Anonymus aus dem «Vorwärts»“ u.s.w. ** Duma a IV-a, curia muncitorească (două cuvinte despre ea) e a noastră.

Scrisă înainte de 20 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

95

TELEGRAMĂ CĂTRE I. A. BERZIN

Berzin

Tervueren

Opoziția poloneză n-a primit încă invitație ; întrebați-l, vă rog, pe Huysmans ¹³².

Lenin

Scrisă înainte de 24 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia în Belgia

Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Novaia i Novejšaia Istoriia“ nr. 5

Se tipărește după o copie
scrisă de un necunoscut
Tradus din limba germană

* — votanți. — *Nota trad.*

** Este vorba de articolul lui V. I. Lenin „Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.“ (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 213—226. — *Nota trad.*) — *Nota red.*

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Scumpe coleg,

Vă trimit mandatul muncitorilor din Petersburg, pe care, printr-o fericită ocazie, l-am primit în foarte scurt timp de la Petersburg. Publicați neapărat, la loc vizibil și cu caractere grase, acest mandat încredințat deputatului din Petersburg. Este absolut inadmisibil că „Luci“ vorbește deja despre mandat și-l comentează, denaturându-i conținutul, în timp ce „Pravda“, ai cărei aderenți au întocmit mandatul, au făcut ca el să fie votat și să intre în vigoare, nu spune nici un cuvânt despre el... Ce înseamnă asta? Cum poate un ziar muncitoresc să existe dacă manifestă atîta desconsiderare față de ceea ce-i interesează pe muncitori? (E de la sine înțeles că, în cazul cînd unele expresii și fraze contravin restricțiilor impuse de cenzură, se pot face modificări parțiale, cum se procedează de obicei în asemenea situații.) Dar a nu publica un astfel de material înseamnă nu numai a crea terenul pentru sute de conflicte, în care vina ar cădea asupra „Pravdei“, dar și a prejudicia în modul cel mai grav interesele ziarului ca atare, difuzarea lui, organizarea lui ca întreprindere. Un ziar nu este doar ceva ce publicistul scrie, iar cititorul citește. Un ziar trebuie să caute el însuși un anumit material, să-l găsească la timp și să-l publice în momentul potrivit. Un ziar trebuie să caute și să găsească legăturile de care are nevoie. Și iată că apare un mandat acordat deputatului din Petersburg, un mandat care emană de la partizanii „Pravdei“, iar în „Pravda“ nu apare... Răspundeți, vă rog, de îndată ce primiți această scrisoare

*Scrisă la 24 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea „Din vremea «Zvezdei»,
și a «Pravdei» (1911—1914)”.
Fascicula III*

*Se tipărește după o copie
dactilografată
(obținută prin perlustrare)*

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Sînt tare supărat din cauza neglijenței d-tale : n-ai organizat trimiterea de scrisori de la congres !! Dar despre asta altă dată. Pe Koba l-ai făcut să piardă un timp *extrem* de prețios.

Acum să revin la ceea ce e mai important. După părerea mea, la Basel, d-ta, în condițiile date, ai știut să te descurci foarte bine. Mai bine nici nu se putea. Și nu se putea găsi o ocazie *mai bună* pentru a smulge masca de pe obrazul lichidatorilor. (Te-am înțeles — fiindcă d-ta tot „n-ai terminat“ scrisoarea ! — în sensul că B.S.I. n-a examinat *de loc* chestiunea împărțirii voturilor.) S-a terminat la egalitate, și acesta a fost cel *mai bun* rezultat în condițiile actualului raport de forțe... *. După mine, problema „naționalilor“ a fost *bine pusă*, ca și toate cele trei probleme. Într-un cuvînt, în fond, *felicitations les plus chaleureuses ! ***

De ce n-o fi figurat și semnătura lui Muranov ? Doar telegrama a fost expediată *duminică ! !*¹³³...

Din cei șase deocamdată am văzut doar doi : pe Malinovski și pe Muranov. Mi-au făcut o impresie foarte bună... Terenul e bogat, dar e nevoie de *multă* muncă...

P.S. După părerea mea, se poate accepta la paritate, însă trebuie ca d-ta să pui o condiție : *recuzarea* lui Haase pentru parțialitate și pentru ofensă adusă Biroului.

Această recuzare este un drept al nostru legitim și constituie pentru noi o obligație morală. Iar din punct de vedere politic este clar... împotriva noastră se urzește o intrigă infamă...

Scrisă mai tîrziu de 25 noiembrie 1912
Expediată din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima
oară, după manuscris

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

** — cele mai calde felicitări ! — *Nota trad.*

98

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Dragi colegi,

Am absolută nevoie de nr. 8 al ziarului „Pravda“. Mi-ați scris că nu-l aveți. Publicați, vă rog, în „Pravda“ următorul anunț. Din precauție nu scriu nr. 8, ci nr. 5—10.

Așa se procedează. Insist în mod deosebit asupra acestui lucru.

Al dv., V. Ilin

Ce-i cu Olminski ? E adevărat că-i bolnav ?

Redacția și administrația ziarului nostru roagă insistent pe cititori să-i trimită numerele 5—10 ale ziarului „Pravda“ în câte un exemplar : sînt necesare pentru colecție.

*Scrisă înainte de 26 noiembrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist“ nr. 5.*

Se tipărește după manuscris

99

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Scumpe coleg,

Cu cea mai mare părere de rău am constatat în numărul de duminică al „Pravdei“ două scăpări : în primul rînd, n-am găsit în el un articol despre congresul de la Basel ; în al doilea rînd, n-a fost publicat mesajul de salut adresat acestui congres de către Badaev și ceilalți¹³⁴. În ce privește prima scăpare, avem și noi o parte de vină, fiindcă n-am trimis nici un articol. Am fost peste măsură de ocupați cu treburi importante și urgente. Redacția ziarului „Pravda“ știa că duminică se deschide congresul și nu era de loc greu să scrie careva un astfel de articol. Cît despre a doua scăpare, ea cade în întregime în vina lui Badaev.

E cu totul de neiertat că nu se îngrijește de ziarul său ; că ceea ce semnează nu publică imediat în ziarul său. Este absurd ca la ziarul muncitoresc din Petersburg să nu colaboreze și deputatul muncitorilor din acest oraș (care, pe deasupra, este și partizan al „Pravdei“). Este extrem de important ca întreaga redacție și Baturin (căruia, fiindcă veni vorba, vă rog să-i transmiteți scrisoarea de față și să-i spuneți că mi-ar face mare plăcere să primesc de la dînsul cîteva rînduri), cît și deputatul, să acorde toată atenția acestei grave lacune.

Mi-ați cerut adresa lui Gorki. V-o transcriu aici : Signor Massimo Gorki. Villa Spinola. Capri (Napoli). Italia.

Vă dau și adresa corespondentului din Roma, scrieți-i, și el are să vă trimită articole pentru „Pravda“ : B. Antonoff. Via le Giulio Cesare, 47. Roma. Italia.

De ce nu ne trimiteți banii ce ni se cuvin ? Întîrzierile acestea ne fac multe ne cazuri. Vă rugăm să nu mai întîrziati. De ce nu mi-ați răspuns la rugămintea mea de a publica în ziar un anunț în sensul că redacția dorește să cumpere numerele 5—10 ale „Pravdei“ ?

Cu cele mai bune urări !

Al dv., V.

*Scrisă la 26 noiembrie 1912
Expediată din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea „Din vremea «Zvezdci»
și a «Pravdei» (1911—1914)”.
Fascicula III*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare.)*

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Rușine, rușine, mare rușine !

Nici un cuvînt pentru „Pravda” despre congresul de la Basel !! Ce înseamnă asta ? ?

Ați avut acolo 5 agenți și nu ne-ați trimis nici o scrisoare *din* Basel!! — nici o corespondență pentru „Pravda“ !!

Și de ce n-ai dat *mandate* „domnișoarelor“ (tuturor acestora care au fost la Basel), cu toate că ai avut la d-ta mandatul meu în alb ?

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la 3 decembrie 1912
Expediată din Cracovia la Paris*

*Se publică pentru prima oară,
după manuscris*

101

*CĂTRE DEMIAN BEDNII

Stimate tovarăș,

Mă grăbesc să vă înștiințez că am primit scrisoarea dv. din 15 noiembrie crt.¹³⁵. Adresa, pe cât se vede, e bună, așa că poate fi folosită și pe viitor. Am fost tare mîhnîți de retragerea dv. temporară de la „Pravda“ și ne-am bucurat nespus de mult aflînd că v-ați întors. În vremea din urmă, mai cu seamă după tristele evenimente din ultimele zile¹³⁶, corespondența noastră cu colaboratorii acestui ziar a mers prost de tot. Și asta-i tare dureros. Ne-ar bucura foarte mult dacă acum, după ce ați verificat în prealabil adresa, adică după ce v-ați convins că scrisoarea a ajuns la destinație, ne-ați scrie mai amănunțit și despre dv., despre actuala redacție a „Pravdei“, despre orientarea acestui ziar, despre adversarii lui, despre „Luci“ etc.

De ce e nevoie și de o confirmare prin intermediul redacției ziarului ? Nu înțeleg.

O caldă strîngere de mînă și salutări din partea mea și a colegului meu.

V. Ilin

*Expediată din Cracovia la Petersburg
Scrisă la 5 decembrie 1912*

*Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoričeskii Arhiv“ nr. 2*

*Se tipărește după o copie
dactilografică
(obținută prin perlustrare)*

SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN

Pentru Vasilev

6. XII

Dragă prietene,

În legătură cu ziua de 9 ianuarie este extrem de important să chibzuiți și să pregătiți din timp acțiunea. Trebuie să fie gata la timp o foaie volantă în care muncitorii să fie îndemnați să organizeze mitinguri, să declare o grevă de o zi și să facă demonstrații (în privința acestora, hotărârea trebuie luată la fața locului, fiindcă acolo se vede mai bine care este situația)¹³⁷. Trebuie „corectată” greșeala de la 15 noiembrie, și asta, bineînțeles, într-un sens opus poziției oportuniștilor¹³⁸. Foaia volantă trebuie să conțină cele trei lozinci revoluționare fundamentale (republica, ziua de muncă de opt ore și confiscarea pământurilor moșierești) și să sublinieze în mod deosebit cea de-a 300-a aniversare a „rușinii” pe care o constituie dinastia Romanovilor. Dacă nu sînteți absolut siguri că există posibilitatea de a tipări foaia volantă la Petersburg, atunci va trebui ca ea să fie pregătită din timp aici și transportată acolo. Insolența lichidatorilor în cazul Jagiełło este fără precedent. Dacă toți cei șase deputați ai curiei muncitorești sînt ai noștri, nu este permis să ne supunem în tăcere unor siberieni oarecare. Cei șase deputați trebuie să prezinte neapărat un protest cît se poate de energic, iar dacă vor fi puși în minoritate, să-l publice în ziarul „Den” și să declare că ei fac apel la mase, la organizațiile muncitorești. Lichidatorii vor să-și creeze o majoritate umflată și să provoace o sciziune între noi și social-democrația poloneză. Dar e oare posibil ca reprezentanții muncitorilor din șase gubernii muncitorești să se supună unora ca Skobelev & Co. sau unui siberian oarecare¹³⁹? Scrieți-ne mai des și mai mult, mai amănunțit.

Articolele împotriva grevelor apărute în ziarul „Luci” sînt o culme a infamiei. Trebuie să le dați o ripostă ve-

hementă în presa ilegală. Scrieți-mi cât mai curînd asupra căruia dintre planurile dv. concepute în vederea unei asemenea acțiuni v-ați fixat.

Cu salutări.

P.S. Restituiți actul de identitate : folosirea lui e contraindicată, întrucît s-ar putea ca persoana respectivă să se afle la Petersburg.

Scrisă la 6 decembrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea „Din vremea «Zvezdei»
și a «Pravdei» (1911—1914)”.
Fascicula III

Se tipărește după o copie
scrisă de N. K. Krupskaja

103

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți răspund pe puncte.

1) Cu privire la scrisoarea lui Haase către Reazanov. Acest „document“ are un caracter privat. Noi nu sîntem în posesiunea lui. *Nu ne putem referi* la un asemenea document. Ar fi cu totul neplăcut pentru noi să ne adresăm lui Haase (fie și prin intermediul B.S.I.), să-i cerem „să se explice“.

Întrebarea d-tale „dacă i s-a dat (de către cine?) (lui Haase) posibilitatea de a se «explica»“ cade de la sine.

El a avut totdeauna și are și *acum* asemenea posibilitate. Mai mult chiar : el a fost *înștiințat* de Reazanov. Ergo * nu vrea. Asta-l privește ! Dar noi o să-l forțăm pe el și o să-i forțăm pe *toți germanii*, pentru că acum sîntem în posesiunea unui document care arată că Vorstand-ul a dat bani letonilor + Bundului + Comitetului regional din Caucaz.

2) Întrebarea d-tale „dacă avem în vedere pe cineva mai bun“ este, iartă-mă, de-a dreptul stranie. Dar și mai

* — Prin urmare. — Nota trad.

stranie este întrebarea dacă „el (Haase) știe măcar ceva“ (??) (le préjugé est plus éloigné de la vérité que l'ignorance ! *) și „este în stare (?) să înțeleagă (?) cît prețuiesc (???) divergențele ideologice (????)“... Crede-mă, dar asta-i straniu. Numai cine nu *vrea* să înțeleagă nu *poate* să înțeleagă. Iar Vorstand-ul german (în frunte cu Haase) a *dovedit* că nu *vrea*.

Unel „mai bun“ nu căutăm, nu putem și nu sîntem obligați să căutăm. Dar nu asta are importanță. Trebuie să înlăturăm o „parțialitate“ vădită, și atîta tot. Restul nu ne interesează.

3) Ce e cu „confirmarea mandatelor opoziției“ la Basel? Rușine să-ți fie că *pînă acum* n-ai scris nici un cuvînt despre asta !!

Cine le-a „confirmat“? Rușii? Soc.-dem. + eserii?? Cine le-a permis să se amestece în treaba asta? Cum au putut rușii să se amestece *fără* să obțină un vot din partea *întregii* delegații poloneze, care, potrivit statutului Internaționalei, este obligatoriu? A votat sau nu *întreaga* delegație poloneză? Dacă a votat, atunci, în orice caz, noi *avem nevoie* în legătură cu această problemă (în afară de relatarea d-tale) de *un document* semnat de *toți* delegații care „au confirmat“. E posibil ca d-ta, care ai fost aici și știi cît de acută este chestiunea opoziției, să nu-ți dai seama cît de important este, în general, un document în această privință și că aici, la Cracovia, el este pentru noi de două ori mai important??

4) Dacă a fost și semnătura lui Muranov, atunci scrie-i [te rog] ** lui Huysmans că în dările de seamă s-a făcut o omisiune sau s-a strecurat o greșeală și că-l rogi insistent ca în darea de seamă oficială să înlătore această lipsă și să introducă numele lui Muranov, că te referi la document, că insiști etc.

5) Pentru Organul Central o să scrii despre alegeri și despre congresul de la Basel, nu-i așa? În legătură cu alegerile, citește mîrșavul articol al lui Steklov din „*Neue*

* — prejudecata e mai departe de adevăr decît ignoranța. — *Nota trad.*

** Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Cuvintele puse în paranteze patrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

Zeit“ și să-l ai în vedere, dar, bineînțeles, fără să-i răspunzi.

Materialul în legătură cu congresul de la Basel dă-l nu-maidecît la cules și trimite-ne cît mai repede corectura, fiindcă *trebuie să ne sfătuim* : aici sînt o serie de probleme importante (în ce fel să spunem despre Plehanov ? dar despre opoziția poloneză ?). După părerea mea, trebuie să prezinți lucrurile într-o formă mai incisivă. Dar în această privință nu există încă o hotărîre colectivă, și fără articolul nostru nici nu poate să existe așa ceva.

6) Pe legea mea, am început să nu te mai înțeleg — cu toate că nu ne cunoaștem de ieri, de alaltăieri — de cînd ai început să faci „scene în familie“ în legătură cu (a) plecarea la Basel și (b) (proiectata) d-tale delegare la consfătuire.

Ce ton e ăsta ? Ce manieră de a pune problemele ? ? Nu ți-e rușine să tot pui întrebări ?

A rezultat vreun rău *pentru cauză* prin plecarea d-tale la Basel ? Explică-mi, te rog !

Cum de poți *d-ta* repeta văicărelile fără rost ale lui Iuri și ale celor de la Kiev, e de neînțeles !

Ce a fost rău *pentru d-ta* în treaba asta ? Explică-mi !

Și acum consfătuirea. Eu trebuie (a) să las la o parte munca *de zi cu zi* la „Pravda“ ; (b) să pierd de două sau de trei ori mai mult timp decît d-ta ; (c) să cheltuiesc de două sau de trei ori mai mulți bani și *bani nu sînt* ; (d) să mă las prins în cursă de dușmani, care vor să profite de pe urma *extremei* mele *enervări* (și nici nu se putea să fie altfel în desfășurarea pe care a căpătat-o acum bătălia) ?

Pentru Dumnezeu, explică-mi ce-i cu d-ta ? ? De ce trebuia să scrii *d-ta* broșura și să plec *eu* ? ?

...,„De la început, toată această istorie o să capete un aspect absurd“ ! ? Ce înseamnă asta ? ? De ce, în prezența d-tale la Basel, Martînov *n-a* făcut ca ea să capete „un aspect *absurd*“ ? De ce te *lași* indus în eroare de bîrfelile băbești ale cumetrelor de la Paris ? ?

...,„De la început va face ca balanța să încline spre C.O.“ ... Crede-mă, ești naiv de tot. *Intrucît* germanii sînt

împotriva noastră (și aceasta e o stare de fapt), „balanța“ a și înclinat spre C.O. Și d-ta nu vezi acest lucru ?? Prezența mea personală n-ar face decît să *accentueze* considerabil o *asemenie* înclinare, pentru că eu *nu sînt în stare* să discut calm (ca d-ta) nici cu Haase și nici despre Haase. Asta o știi cît se poate de bine !

Dar realitatea este că *nu* această „balanță“ hotărăște în mod serios totul, și *nu* în fața Biroului și *nici* la o consfătuire, ci în *adevăratul* raport de forțe. În chestiunea Jagiello avem de partea noastră în fracțiunea social-democrată 6 deputați aleși de curia muncitorească — 6 și 6 ; astăzi Malinovski scrie : noi „avem pe cei 6 deputați din partea curiei + 4 lichidatori + 2 șovăielnici. Cei din Siberia *încă nu* au venit“.

Noi o să mobilizăm pe acești șase deputați, care reprezintă *proletariatul* din *Petersburg*, din *Moscova* și din *Sud*, și o să *pornim o bătălie* împotriva bîrfelilor și intrigilor urzite de Tyzcka + Rosa + Reazanov etc. ...iată unde e o „balanță“ *serioasă!* Dar asta o știi și d-ta ! Atunci ce rost mai au „scenele în familie“, cînd și fără ele lupta nu e de loc ușoară ??

„Germanii o să se simtă ofenșați... o să se supere rău de tot“... Acesta e un fapt *împlinit*. Și noi o să *înaintăm* un protest pentru că ei au dat bani Comitetului de organizare. N-au decît să se supere. În momentul de față, ei sînt doar *parte* într-un litigiu. În mod inevitabil noi *trebuie* să ne războim cu germanii, și am și *început* să ne războim cu (a) „Anonimul“ + (b) cei de la Chemnitz. La Chemnitz „a răspuns“ *Haase*. Sîntem în *plin* război, iar d-ta faci pe naivul și spui : o să se simtă ofenșați, o să se supere. Nu te înțeleg !

Mă gîndesc ca la propunerea făcută de Birou să răspundem în felul următor : (a) pe germani *îi recuzăm* pe toți pentru că au dat bani Bundului și Comitetului regional din Caucaz ; (b) la consfătuire *mergem* doar cu grupul, exclus, al lichidatorilor, *fără* naționali ; (c) o condiție preliminară este ca ei să dezavueze în mod oficial mîrșava calomnie publicată în „Luci“ despre provocarea de la Varșovia. Motivele sînt clare. Care este părerea d-tale ?

Răspunde mai precis, mai deschis, mai hotărât. Eu *n-am* să mă duc *nicăieri* și, dacă d-ta ai să împingi „scenele“ pînă la refuz, am să fac în așa fel ca să fie trimis Semașko sau... * Nu cumva *asta* urmărești d-ta? Încă o dată: cine a avut dreptate? D-ta, care aveai „temeri“ în legătură cu congresul de la Basel, sau eu, cînd spuneam că n-a fost rău pentru *cauză*, ci a fost bine și *pentru cauză*, și pentru buzunar?

7) Criza financiară e *serioasă*. Am avut o ședință a C.C. cu Koba¹⁴⁰. S-a hotărât să fii avertizat *de urgență*: *caută-ți* o posibilitate de câștig! Poți conta că timp de vreo trei luni vei primi cîte 100 de frs. + ceea ce ai să încasezi de la „Pravda“ după numărul de rînduri publicate, iar apoi nimic.

Gîndește-te bine și răspunde-mi fără întârziere.

Al d-tale, *Lenin*

P.S. De la „Pravda“ ni se scrie: Aleksinski & Co. (sic!) au propus să dea articole cu condiția să fie publicate și cele cu care redacția nu este de acord.

Ei au răspuns: sîntem foarte bucuroși de colaborare, dar nu putem să primim o asemenea condiție, pentru că în prezent sarcina noastră este să concentrăm forțele anti-lichidatoriștilor în lupta împotriva lichidatoriștilor.

Răspunsul, după părerea mea, e minunat și cît se poate de just.

Acest lucru să nu-l pierzi din vedere! Ce dorește Aleksinski & Co.? (Care Co.? Numai Lunacearski? Sau mai sînt și alții? Cine anume?) E *numai* o intrigă, cum cred eu (ca să poată spune: iată, cei de la „*Luci*“ sînt mai binevoitori, iar cei de la „*Pravda*“ m-au respins ș.a.m.d.), sau o încercare de apropiere, cum crede Grigori? Te întîlnești cu... sau cauți să te întîlnești..., vezi dacă-i adevărat, află tot ce se poate afla și scrie-mi.

Încă ceva despre fracțiune: s-a primit o scrisoare (nu ne e adresată nouă, dar e demnă de crezare), în care se spune că principiul autonomiei național-culturale *n-a intrunit majoritatea*, cu toate că a fost susținut de

* Un cuvînt n-a fost descifrat. — *Nota red.*

lichidatoriști + Ciheidze. E singura *dovadă concretă* cunoscută de noi că în cadrul celor 12 s-a format o majoritate a noastră. Mai mult nu știm *deocamdată*. Îndată ce o să aflăm o să-ți scriem.

Scrisă la 8 decembrie 1912
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

104

CĂTRE I. V. STALIN ¹⁴¹

Dragă prietene,

În ziarele poloneze locale a apărut știrea că Jagiełło a fost primit în rândurile fracțiunii, dar că i s-a acordat drept de vot consultativ. Dacă faptul e adevărat, înseamnă că partinitatea a înregistrat o victorie decisivă. Dată fiind agitația pe care o desfășoară „Luci“, e necesar : 1) să se publice un articol în „Den“ ¹⁴² (vă trimit astăzi proiectul)... în colegiu * (trebuie neapărat să-i învățați — și să faceți acest lucru urmărind îndeaproape activitatea lor — să reacționeze prin rezoluții la orice eveniment mai important și să trimită neîntârziat aici copiile lor). O asemenea rezoluție trebuie să aibă cam următorul cuprins : „Analizând toate circumstanțele primirii lui Jagiełło în rândurile fracțiunii social-democrate, luând cunoștință de articolele apărute cu acest prilej în «Pravda», organul marxiștilor, și în «Luci», ziarul lichidatorilor, și ținând seama de raportul prezentat de cutare cu privire la dezbaterile în legătură cu această chestiune care au avut loc în cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă și cu privire la părerile diferitelor organizații social-democrate din Rusia, colegiul consideră că refuzul de a-l primi pe Jagiełło cu drept de vot deliberativ constituie singura soluție justă din punctul de vedere al partinității, deoarece Jagiełło este membru al unui partid nesocial-democrat și a intrat în Duma a IV-a împotriva voinței majorității delegaților din partea curiei muncitorești a orașului Varșovia. Colegiul condamnă agitația anti-

* *Colegiu* — partea bolșevică a fracțiunii social-democrate din Duma a IV-a.
— *Nota red.*

partinică desfășurată de Bund și de lichidatori pentru primirea lui Jagiello în rîndurile fracțiunii și își exprimă speranța că acordarea de drept de vot consultativ deputatului Jagiello va contribui la gruparea tuturor muncitorilor conștiinți polonezi în jurul social-democrației poloneze și la unirea lor deplină cu muncitorii de toate naționalitățile în organizațiile unice ale P.M.S.D.R.“

Dacă, contrar așteptărilor, au învins lichidatorii și Jagiello a fost primit, atunci și în acest caz este necesară, ba chiar de două ori mai necesară, o rezoluție cu conținut similar, în care colegiul să-și exprime regretul și să se adreseze întregului partid.

Apoi este extrem de important ca colegiul „să-și corecteze“ greșeala pe care a comis-o prin adoptarea cunoscutei rezoluții de la 13 noiembrie și să adopte una nouă. Aceasta ar putea să aibă cam următorul conținut: „Examinînd toate împrejurările în care a avut loc greva de la 15 noiembrie, colegiul constată că avertismentele împotriva grevei, care au fost date atît de fracțiunea social-democrată, cît și de Comitetul din Petersburg, au fost dictate numai și numai de faptul că o parte din organizație nu era pregătită pentru a porni la acțiune în acea zi. Experiența a arătat însă că mișcarea proletariatului revoluționar a căpătat totuși o mare amploare și a trecut la demonstrații de stradă sub lozincă: republică, ziua de muncă de opt ore și confiscarea pămînturilor moșierești, ceea ce a ridicat pe o treaptă superioară întreaga mișcare muncitorească din Rusia. De aceea, condamnînd cu toată hotărîrea propaganda pe care lichidatorii, grupul lor... și ziarul «Luci» o desfășoară împotriva grevelor revoluționare, colegiul recomandă muncitorilor să-și îndrepte toate eforturile spre o pregătire mai amplă și mai temeinică, în strînsă solidaritate, a demonstrațiilor de stradă și a grevelor politice de protest, căutînd ca acestea din urmă să fie cît mai scurte cu putință (greve de o zi) și cît mai solidare. Colegiul va căuta să desfășoare o largă agitație pentru organizarea la 9 ianuarie 1913 a unei greve și a unei demonstrații, în cadrul căroră se va protesta în mod special împotriva sărbătoririi celor 300 de ani de

domnie a dinastiei Romanovilor, care țin în robie Rusia și o îneacă în sânge“.

Apoi este extrem de important și de necesar ca cei cinci deputați (aleși în cadrul curiei) să adopte o rezoluție motivată în legătură cu cazul Badaev. Ea ar putea să aibă cam următorul text : „Cinci dintre deputații aleși în cadrul curiei muncitorești, luînd în considerație campania de calomnii dezlănțuită de lichidatori în coloanele ziarului «Luci» și în rîndurile muncitorilor din Petersburg împotriva tov. Badaev, au hotărît : 1) să nu ridice această chestiune în cadrul fracțiunii din Dumă, întrucît aceasta l-a primit pe Badaev în rîndurile ei și nici unul dintre membrii fracțiunii n-a protestat împotriva acestei primiri ; 2) să întreprindă o anchetă în legătură cu împrejurările în care a avut loc alegerea lui Badaev, cu condiția ca în această chestiune el să se abțină de la vot ; 3) cei cinci deputați au verificat și au stabilit următoarele fapte : a) mandatul cu conținut anti-lichidatorist a fost publicat din timp și la adunarea împuterniciților a fost adoptat în unanimitate ; toți delegații și împuterniciții care erau pentru alegerea lui Badaev, la cererea Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., au acționat în perfectă înțelegere și în strînsă unitate, ca niște tovarăși de idei pătrunși de aceleași convingeri ; b) la adunarea împuterniciților social-democrați, 15 au fost pentru lista propusă de Comitetul din Petersburg, iar 9 s-au pronunțat în favoarea lichidatorilor, însă nu toți delegații și împuterniciții grupați în jurul ziarului «Luci» au acționat ca adepți ai lichidatorilor, iar o parte din ei (Sudakov etc.) au manifestat șovăieli ; c) atunci cînd au fost aleși cîte trei delegați de fiecare parte, partizanii lui Badaev și-au făcut datoria, propunînd ca chestiunea să fie tranșată prin tragere la sorți, pentru a nu oferi burgheziei privesliștea unui conflict deschis ; d) o astfel de propunere a fost făcută de partizanii lui Badaev, în timp ce lichidatorii au refuzat să... * problema lui P. și M. (lichidator) ; avînd în vedere toate acestea, sus-menționații deputați constată că în mod incontestabil Badaev este alesul majorității muncitorilor social-democrați din Petersburg și că, de fapt, candidatura

* În textul scrisorii sînt omise cîteva cuvinte. „P“. — N. G. Poletaev ; „M“. — probabil E. Maevski. — *Nota red.*

lui a fost pusă la cererea Comitetului din Petersburg, că toată vina pentru dezorganizarea campaniei partidului social-democrat în vederea alegerilor pentru curia muncitorească din Petersburg cade asupra lichidatorilor, care, știind că sînt în minoritate, au căutat să zădărnicească voința majorității; ei constată că refuzul lichidatorilor de a tranșa chestiunea prin tragere la sorți constituie o încălcare revoltătoare — fără precedent în mișcarea muncitorească — a datoriei lor de social-democrați¹⁴³. Sus-menționații deputați au hotărît să publice în presă această rezoluție și să desfășoare în rîndurile muncitorilor o campanie solidară în favoarea lui Badaev și împotriva agitației lichidatoriste“.

O asemenea rezoluție este neapărat necesară. Cazul Badaev a ajuns să fie comentat și în presa internațională. Steklov a publicat în „Neue Zeit“ un articol în care abundă frazeologia evazivă, dar mîrșavă. Într-o broșură în limba germană editată de către lichidatori în vederea Congresului internațional, se pot citi lucruri revoltătoare. Nu putem tăcea. Și tocmai deputaților curiei muncitorești le revine sarcina de a verifica faptele și de a spulbera calomniile; bineînțeles, cu condiția ca Badaev să se abțină de la vot.

*Scrisă la 11 decembrie 1912
Trimisă din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
în 1948, în V. I. Lenin,
Opere, ediția a 4-a, vol. 18*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

CĂTRE V. I. NEVSKI

Dragă V. I.,

Azi am primit relatarea despre alegeri. Îți mulțumesc. Te rog, dacă poți, să faci rost de un tabel și să mi-l trimiți cît de curînd.

Dacă n-ai plecat încă la Petersburg, nu e nici o nenorocire. În momentul de față, pe cît se pare, s-a produs acolo o mică îmbunătățire. Dar aici te așteptăm *neapărat* la data pe care ai fixat-o. Ai grijă să vii *negreșit*. Scrie-mi

pe adresa : Cracovia, str. Lubomirskiego, 35. Telegrafia-ză-mi din drum, de la graniță, pe această adresă și am să-ți ies în întâmpinare.

*Scrisă la 13 decembrie 1912
Expedită din Cracovia la Иаилов*

*Se tipărește pentru prima oară,
după o copie dactilografiată
(obținută prin perustrare)*

106

CĂTRE I. V. STALIN

Lui Vasiliev

14. XII

Dragă prietene,

Azi am aflat că consiliul de conducere al cooperati-
vei¹⁴⁴ va fi dizolvat peste o săptămână. Prin urmare, a
mai rămas doar puțin timp. Te rugăm insistent să iei toate
măsurile : 1) Pentru a trece din vreme „Den“ pe numele
Nr. 5¹⁴⁵ sau, cel puțin, pentru a asigura în mod cert și
efectiv, în deplină garanție, ca casa să se afle în mîna lui.
Criza financiară este extrem de acută. Banii strînși prin
subscripție sînt acum totul. Ar fi o crimă să-i lăsăm în
mîini nesigure ! 2) Trebuie să pregățiți imediat articole și
declarații ale celor șase cooperatori pentru „Den“ (sau să
le luați pe cele care au fost pregătite de noi și trimise
de mult timp) și să le tipăriți imediat. Dacă nu vom în-
cepe o agitație intensă pentru subscripții, pentru colecte,
pentru sprijinire, totul e pierdut. 3) Trebuie adoptată în
colegiul lui Mișa¹⁴⁶ o rezoluție împotriva Nr. 16 * pentru
a da o ripostă rezoluțiilor lichidatorilor. 4) Să asigurați
întîlnirea — definitiv fixată — a tuturor (fără excepție),
ceea ce în momentul de față prezintă o importanță mult
mai mare. Îl tragem și pe Spița după noi. 5) Pe Vasiliev
îndepărtați-l de acolo cît mai repede posibil, altfel n-o
să fie salvat ; or, de el e nevoie și, în afară de asta, el a și
făcut ce era mai important.

* Nr. 16 — E. I. Jagiello. — *Nota red.*

Răspunde-mi, te rog, fără întârziere la această scrisoare și în special scrie-mi despre „Pravda“ *. Doar d-ta ai spus că „miroase a delapidare“¹⁴⁷. Ne prăbușim definitiv dacă nu trecem întreaga întreprindere (adică editura și fondurile bănești) pe numele Nr. 5.

O caldă strângere de mână. Al d-tale **,

P.S. O călătorie încoace este posibilă numai dacă se face totul imediat, dacă vor scoate cu toții împreună pașapoarte, fără întârziere, și le vor avea la ei, pentru ca să nu fie simplă promisiune, ci lucru concret. Dacă o să se amîne, o să se împrăștie toți și n-o să iasă nimic. Este extrem de important să participe toți o dată, pentru că altfel o să ne alegem iarăși numai cu promisiuni și cu vorbe în loc de hotărîri și de organizare.

P.P.S. Chestiunea cu Nr. 16 trebuie să faceți tot posibilul s-o amînați pînă în 1913, fiindcă mulți nu cunosc documentele *de partid*, și fără ele oamenilor li-e rușine într-un asemenea caz să adopte o hotărîre.

Scrisă la 14 decembrie 1912

Expediată din Cracovia la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoriceskii Arhiv“ nr. 2*

*Se tipărește după o copie
scrisă de N. K. Krupskaja*

107

CĂTRE I. V. STALIN¹⁴⁸

Pentru Vasiliev

16. XII

Dragă prietene,

Am primit toate scrisorile d-tale (în ultima din ele vorbești despre „atitudinea îngăduitoare“ a compatriotului *** d-tale în legătură cu Nr. 16... Numai că așa ceva e cam

* În manuscris acest cuvînt a fost șters și în locul lui s-a scris „Luci“ (din motive de conspirație). — *Nota red.*

** Semnatura indescifrabilă. — *Nota red.*

*** Este vorba de N. S. Ciheidze. — *Nota red.*

îndoielnic !) și acum vă răspundem. Nu cumva scrisorile noastre se pierd pe drum ?

1) Pentru tot ce-i mai sfânt, luați cele mai energice măsuri pentru a smulge W. * din mâinile lui Krass și a o trece în mod oficial pe numele lui Muranov (Nr. 5) și în special căutați să luați numerarul aflat în casă și sumele obținute prin subscripție. Altfel mergem spre pieire. Totodată ar fi o crimă să facem din asta o întregă „panama“.

2) Organizează o întâlnire a celor șase, în prezența d-tale, înainte ca ei să se împrăștie. Au acum timp berechet ; o să poată face totul și după întâlnire.

3) Caută neapărat să faci în așa fel ca cei șase să scrie pentru W. (în cel mai rău caz, măcar cinci dintre ei ; mai mult nu putem să amînăm sau să așteptăm).

4) În sfârșit, învață-l serios pe Șibaev ** și pe toți colegii lui să scrie celor de aici de două ori pe săptămână și să întrețină corespondența cu ei în mod conștiincios. Fără asta *nu se poate* conlucra.

5) Același lucru și despre Vetrov. El n-a scris niciodată, dar ar fi putut foarte bine să trimită măcar textul rezoluției lichidatorilor. Este de neiertat.

6) Ai primit proiectele de rezoluții pentru colegiul lui Mișa ? Depune toate eforturile pentru ca ele să fie adoptate.

Scrisorile au fost expediate în special pe adresa băncii. Proiectul de foaie volantă l-am trimis pe cealaltă adresă a lui Șibaev. Răspunde-mi măcar în câteva cuvinte imediat ce primești această scrisoare.

Cu salutări.

P.S. Chiar acum am aflat de înfrângere.

Trebuie făcut în așa fel ca colegiul lui Mișa să adopte o rezoluție *împotriva* (pe aceea care a fost la Nr. 3), cu mențiunea suplimentară că hotărîrea fracțiunii este o hotărîre adoptată de șapte oameni care numai pe jumătate fac parte din partid, și apoi această rezoluție să fie comunicată în raioane. Și dacă nici mîrșava rezoluție a

* Este vorba de ziarul „Pravda“. — *Nota red.*

** Pe cît se pare, este vorba de A. E. Badaev. — *Nota red.*

celor șapte menșevici în favoarea lui Jagiello (și a Bundului) nu-l va determina pe Nr. 6 să treacă definitiv de partea noastră, atunci va fi necesar ca ceilalți cinci să ia atitudine în W. și să se pronunțe foarte *categoric*.

Dacă rezoluția cu privire la Jagiello a fost adoptată într-un moment când Rusanov nu venise încă sau când nu existau informații precise despre poziția lui nesocial-democrată, înseamnă că cei șapte pur și simplu i-au păcălit pe cei șase, i-au dus de nas. În locul lui Rusanov, dacă aș fi venit mai târziu, n-aș fi intrat în fracțiunea social-democrată și aș fi făcut un scandal monstru.

Dar dacă, dimpotrivă, se știe că Rusanov nu este social-democrat, atunci mîrșava rezoluție nu poate fi primită cu binele.

În *orice* caz, aș recomanda Comitetului din Petersburg să adopte o rezoluție cam cu următorul conținut (de repetat rezoluția care se află la Nr. 3) :

Comitetul din Petersburg condamnă cu hotărîre rezoluția celor șapte membri ai fracțiunii din Dumă, care :

- a) n-au adunat date precise despre muncitorii social-democrați din Varșovia ;
- b) n-au pomenit în rezoluție de *protestul* tuturor social-democraților polonezi împotriva lui Jagiello ;
- c) n-au pomenit de doi (dintre cei trei) delegați din partea muncitorilor din Varșovia ;
- d) au prezentat votul burghezilor pentru P.P.S. drept „o creștere a conștiinței în mediul burghez“, când, de fapt, nu putea fi vorba decît de ceea ce are de cîștigat un om cîstit cînd doi hoți se bat între ei ;
- e) au dedus social-democratismul lui Jagiello din „declarația“ lui și din blocul încheiat de o parte din social-democrați cu un partid *nesocial-democrat* și îndreptat *împotriva* social-democraților polonezi ;
- f) ceea ce e mai important, au procedat la o *nemaipomenită separare* a „problemelor vieții interne a social-democrației“ de „problemele activității politice din Dumă, *încurajînd* astfel *separarea* acestor probleme de cele din prima categorie“.

C.P. condamnă pe cei care s-au decis să întreprindă un astfel de pas antipartinic și care prin aceasta se izolează de „viața internă a social-democrației din Rusia“.

*Scrisă la 16 decembrie 1912
Expediată din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoričeskii Arhiv“ nr. 2*

*Ca scrisoare a lui V. I. Lenin
se tipărește pentru prima oară,
după o copie
scrisă de N. K. Krupskaja*

108

CĂTRE DEPUTAȚII BOLȘEVICI DIN DUMA A IV-A DE STAT *

17. XII

Dragi prieteni,

Ceea ce ne mîhnește nu este atît înfrîngerea înregistrată în legătură cu Nr. 16, cît tăcerea de neiertat a prietenilor (șase sau fie ei și cinci) în ce privește munca, cît și nepăsarea lor față de această muncă. Căci a avea o asemenea atitudine nu înseamnă altceva decît să duci lucrurile de rîpă, să strici totul. Pînă în momentul de față nu avem un apel al celor cinci sau șase, fiindcă ei n-au scăpat încă din mîinile unor oameni nesiguri. (Nr. 3 spune chiar el : miroase a delict penal !) Pentru numele lui Dumnezeu, aveți în vedere că vom răspunde cu toții dacă această bănuială grozavă se va adevăra. Trebuie cu orice preț să schimbăm cecul pe numele lui Nr. 3 sau Nr. 5, iar casieria s-o dăm numai-decît în mîna unui om sigur ** sau Nr. 5 să facă un control **. Imediat trebuie să începem în toate localitățile o campanie de subscripții și să publicăm în fiecare zi scrisorile, în legătură cu ea, primite din partea cooperabilor.

N-am primit încă materiale privind activitatea Dumei și nici (1) dări de seamă statistice, nici (2) buletinele Dumei, nici (3) interpelarea cadeților, (4) nici memoriul lui Kokovčov, (5) nici proiectul de lege al cadeților și nici alte documente. Depuneți toate eforturile pentru a ne

* Această scrisoare a fost expediată pe adresa lui N. I. Podvoiski. — *Nota red.*

** În copia obținută prin perlustrare, după aceste cuvinte e un loc liber, iar la subsol figurează o nota : „Cuvintele respective n-au fost descifrate“. — *Nota red.*

procura toate aceste materiale înainte ca Duma să intre în vacanță și a ni le trimite cât mai repede.

Răspundeți măcar în câteva cuvinte, dar fără întârziere.

*Scrisă la 17 decembrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoričeskii Arhiv” nr. 2*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

109

CĂTRE V. I. NEVSKI

Dragă V. I.,

Sper că n-o să mă refuzi și, când o să ți se prezinte ocazia, o să transmiți unui prieten al meu, d-l Spița (mi se pare că te întâlnești cu el din când în când la universitate) următoarele: prietenii lui de aici îl roagă 1) să vină încă o dată aici, neapărat, la data când a promis (sau mai devreme) și 2) să scrie la Petersburg prietenului său * care a mai fost pe aici să mai vină și el aici încă o dată, de crăciun (adică pe la 12 ale lunii, dacă socotim pe rusește) și să aducă cu el și alți colegi. Sînt convins că are să-și petreacă timpul în modul cel mai util. Te pomenești că fără sfatul confrăților săi petersburghezi n-o să vină!

*Scrisă la 17 decembrie 1912
Expedită din Cracovia la Harkov*

*Se tipărește pentru prima oară,
după o copie dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

110

CĂTRE BIROUL DIN RUSIA AL C.C. AL P.M.S.D.R.

19. XII

Dragi prieteni,

Știrea că lichidatorii au inclus „autonomia național-culturală” ne-a revoltat la culme! Dar există totuși o măsură! Oamenii aceștia, care au distrus partidul, vor acum

* Este vorba de I. V. Stalin. — *Nota red.*

să distrugă definitiv și programul. Ei nu ezită să depășească unele limite pe care nici un arhiîmpăciuitorist ca Plehanov nu se încumetă să le încalce. Așa ceva nu e admisibil. Așa ceva nu se poate tolera și... * Trebuie cu orice preț să le dăm o ripostă și să protestăm. Trebuie neapărat să prezentăm un ultimatum : să ni se dea posibilitatea să ne spunem cuvântul, iar ei [n-au decît] să citească această mîrșăvie, această autonomie național-culturală etc. ! Depuneți toate eforturile ca acest lucru să fie făcut măcar în numele celor cinci (mai bine cinci care să promoveze politica partidului decît șase care să oscileze între partid și lichidatorii lui).

Și josnica rezoluție cu privire la Nr. 16 și mîrșava includere a autonomiei național-culturale, și pretenția de „a se băga“ în chestiunea ziarelor arată limpede că nu e cazul să ne facem iluzii că poate fi „pace“ cu astfel de oameni ¹⁴⁹. Prin asemenea manifestări, ei *au început* războiul. E necesar să reflectăm în mod sistematic asupra războiului și să-l purtăm cu toată energia. Pentru aceasta, în afară de ceea ce s-a arătat mai sus, trebuie să facem două lucruri : (1) să înaintăm, în scris, proteste cu semnătura celor cinci, în care să amenințăm că vom face apel la organizațiile de partid în legătură cu toate problemele menționate mai sus, precum și cu altele de acest fel ; (2) să se întrunească aici cei cinci sau șase (și acest lucru trebuie să-l facă neapărat) pentru a hotărî definitiv cum trebuie acționat.

Textul aproximativ... : „Subsemnații declarăm că hotărîrea fracțiunii cu privire la Jagiello, rezoluția adoptată cu privire la acesta, hotărîrea de a include revendicarea [autonomiei] național-culturale sînt pînă-ntr-atît în contradicere cu *toate* hotărîrile congreselor de partid, încît ne declinăm orice răspundere pentru aceste hotărîri, le declaram antipartinice, ne rezervăm dreptul de a face apel la organizațiile de partid și avertizăm că prin asemenea hotărîri fracțiunea părăsește pe de-a-ntregul calea partinității“.

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe unele cuvinte n-au fost descifrate. Cele cuprinse în paranteze patrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

Este clar că cei şapte vor merge *mai departe* pe calea lichidatorismului.

E nevoie să ne grăbim cu organizarea. N-aţi putea să ne scrieţi mai amănunţit despre „Den“ ? Cum stăm cu finanţele ? Cum stăm sub raport publicistic ? Am trimis o scrisoare specială în care cerem ca Nr. 1 sau Nr. 3 (sau, şi mai bine, amîndoi) să ne aducă cărţile enumerate.

Vă rugăm insistent să faceţi acest lucru. Cheltuielile o să le acoperim... trebuie predată cartea lui Falinski, altfel o să ne ia la zor.

2. A primit Nr. 3 nişte bani de la Viena ? Sînt pentru Vetrov.

3. Nu s-ar putea cumva afla dacă Vetrov a primit scrisorile noastre ? I-am scris de multe ori pe adresa redacţiei, dar n-am primit nici un răspuns. Nu se poate oare face rost de adrese pentru scrisori ?

P.S. Sînt rugat să adaug încă ceva : e dreptul dv. să luaţi cărţi de la bibliotecă... Pentru două săptămîni.

Scrisă la 19 decembrie 1912
Expediată din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoriceskii Arhiv“ nr. 2

Ca scrisoare a lui V. I. Lenin
se tipăreşte pentru prima oară,
după o copie scrisă
de N. K. Krupskaja

Scrisoarea d-tale, mi se pare, este prima în care se face propunere pentru elaborarea unui „raport“ asupra Congresului de la Basel !!¹⁵⁰ Cam tîrziu... Pe cît se pare, la Basel a lipsit ceva (sau a fost ceva prea mult ?)... Cred că delegaţilor le-a lipsit organizarea. Şi acest lucru este cît se poate de trist. Kamenev, bineînţeles, a fost peste măsură de ocupat, dar ce au făcut ceilalţi cinoi ? ? Nu şi-au dat ei seama că pentru „Pravda“ trebuiau scrise materialele în fiecare zi ? Şi le-a fost așa de greu să-şi împartă rolu-

rile ? „Pravda“ n-a primit de acolo nici o scrisoare, în timp ce lichidatorii au publicat *cîteva* în „Luci“.

Nu e asta o rușine ? Firește că atîta timp cît noi o să dormim, iar lichidatorii o să activeze, la ei treburile o să meargă mai bine. Se face ceva în legătură cu listele de subscripții pentru „Pravda“ ? Nu prea se vede, iar lichidatorii publică în „Luci“ dări de seamă despre *subscripțiile* din străinătate. În schimb, „Pravda“ e tare *săracă*.

Nici unul dintre delegați nu ne-a scris despre congresul de la Basel (afară de Kamenev). Era neapărat necesar ca cei de acolo să-și împartă atribuțiile și să scrie de două ori pe zi. Dar toți au păstrat tăcere. Se pare că sînt nemulțumiți de ceva. Dar de ce anume ? Numai Dumnezeu știe ! Eu sînt *cît se poate* de mulțumit de *rezultatele* de la Basel, pentru că idioții de lichidatori s-au lăsat prinși în plasă cu grupul de inițiativă ! ! ¹⁵¹ Mai bine nici nu puteau să fie prinse canaliile astea. Dar inactivitatea delegaților noștri și o oarecare „îmbufnare“ a lor, pe care eu nu o înțeleg, mă întristează. Au stat de vorbă cu delegații germani ? (căci 4—5 dintre delegații noștri *cunosc* limba germană !). Care din ei ? Și cu cine ? Cum ? Și despre ce ? Nu se știe nimic în afară de cele aflate de la Kamenev. Este foarte important să se facă agitație în rîndurile germanilor.

D-ta spui că „la noi situația nu se prezintă prea bine nici în presă și nici în rîndurile fracțiunii“. Ea nu se prezintă prea bine nici în ceea ce privește „Prosveșcenie“. N-avem bani. E o criză serioasă. E nevoie de ajutor pentru a învinge greutățile.

„Pravda“ are un tiraj de vreo 23 000 de exemplare ; „Luci“ : 8 000—9 000. Deocamdată ar fi păcat să ne plîngem. Dar în aprilie și în mai „Pravda“ a avut un tiraj de 60 000, care în vară a scăzut pînă la 20 000. Tirajul crește *foarte* încet. *Fără ajutor n-o s-o scoatem la capăt*. În cadrul fracțiunii lucrurile stau mai bine ca oricînd. Toți cei șase deputați aleși de curia muncitorească sînt de partea *noastră* ¹⁵². *Nici o dată* n-a mai fost așa. Este pentru prima oară că am cucerit Sudul. Din cei 12, jumătate sînt ai noștri. Mankov e menșevic. Rusanov nu se

ştie. Se poate duce lupta. Dau aici date exacte cu privire la progresul înregistrat de noi. Deputaţi din partea curiei muncitoreşti :

În Duma a	II-a	12	menşevici	11	bolşevici	(= 47 ⁰ / ₀)	(„Procesele-verbale
„	„	„	III-a	4	„	4	„ (= 50 ⁰ / ₀)
„	„	„	IV-a	3	„	6	„ (= 67 ⁰ / ₀)
							de la Londra“,
							p. 451) ¹⁵³ .

Dacă este la voi pe undeva vreunul care-şi pierde curajul, n-are decît să chibzuiască asupra acestor cifre şi să se ruşineze de descurajarea sa. *Pentru prima oară*, în Dumă, printre ai noştri se află şi un *remarcabil lider* provenit din rîndul muncitorilor (Malinovski). El are să citească declaraţia. Aleksinski nici nu se poate compara cu el. Şi rezultatele — poate nu chiar de la început — vor fi *apreciabile*. În Duma a III-a am început de la zero!!

În domeniul muncii ilegale, datorită mutării Biroului aici, s-a făcut mai mult ca înainte. Treaba merge încet, dar obţinem totuşi progrese. Publicăm material ilegal mai mult decît alţii. Bani n-avem. Dacă vom fi sprijiniţi, vom mai scoate „Raboceaia Gazeta“ şi alte publicaţii.

Din străinătate putem sprijini activitatea ilegală numai prin deplasări în ţară. Apoi este *foarte* important să avem ajutorul noilor legături : 1) scrisori, 2) ocazii, 3) paşapoarte, 4) etc. etc. *Toate acestea sînt insuficiente*. Aici, în diferite localităţi din străinătate, se face de o sută de ori mai puţin decît s-ar putea face. În momentul de faţă, cel mai important este *să salvăm* „Pravda“. Şi tocmai ea e prea puţin ajutată. Numai vienezul (Buharin) se străduieşte să facă ceva. În celelalte oraşe însă nu-şi dă *nimeni* osteneala ! Nimeni nu scrie regulat corespondenţe. Nimeni nu face *colecte*. Nimeni nu adună cărţi şi broşuri interesante, apărute în localitatea respectivă, pentru a le trimite aici... * Întocmirii unor articole interesante. Este necesar, tovarăşi, să ne gîndim mai mult la acest lucru. De pildă, soc.-dem.

* În copie se arată ca mai departe cuvintele n-au fost descifrate ; se poate presupune că acolo stătea scris „în vederea“. — *Nota red.*

din Elveția și din Neuenburg... cine s-a îngrijit de toate astea ?? Și ce s-a făcut din toate astea ??

O caldă strângere de mână...

P. S. Trimite, te rog, această scrisoare lui Iuri, pentru ca el, la rîndul său, s-o trimită mai departe lui Antonov la Paris, iar de acolo să fie expediată la Viena. Pînă acum n-am aflat încă dacă Plehanov, în ședința din octombrie a Biroului, a vorbit despre unirea cu eserii (vezi Martov în nr. 37 al ziarului „Luci“¹⁵⁴). N-ai căutat să obții informații în această privință de la Rubanovici, Némec, Huysmans sau de la altcineva ??

*Scrisă înainte de 20 decembrie 1912
Expediată din Cracovia la Berna*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

*Se tipărește după o copie
scrisă de G. L. Șklovski*

CĂTRE BIROUL DIN RUSIA AL C.C. AL P.M.S.D.R.

Pentru Vasiliev și pentru Nr. 3. Dragi prieteni, astăzi am primit de la dv. știrea că majoritatea cooperativei a instaurat din nou autonomia național-culturală pentru a face pe plac naționaliștilor evrei și restului companiei. Ce este asta ? O batjocură la adresa celor șase ? Nu pot acești domni să înțeleagă că, dînd programului o interpretare în favoarea acestei companii, ei scutesc de subordonare minoritatea ? E o nemaipomenită rușine că ei înving, profitînd de votul dat de unul care întîmplător a nimerit printre menșevici sau, poate, sprijinindu-se în această problemă pe Nr. 16. Nu știm ce au întreprins în acest sens cei șase.

Noi, totuși, nu înțelegem cîtuși de puțin cum poate cineva în cazul de față să se supună fără să vorbească, cum poate să accepte Nr. 3 să dea citire în public unei asemenea mîrșăvii (asumîndu-și astfel răspunderea), cum au putut cei șase (sau fie și numai Nr. 3) să nu publice imediat în ziarul „Den“ o declarație în care să arate că acești domni își bat joc de program și împing lucrurile spre sciziune. Doar e

limpede că, dacă o să tăcem, mâine marxiștii evrei * o să pună șaua pe noi. Există în toate o limită. Și dacă acești domni își închipuie că minoritatea este datoare să se supună și atunci când în mod vădit programul este rupt în bucăți, apoi se înșală amarnic.

V-am trimis, încă înainte de primirea scrisorii dv., un articol cu caracter general despre autonomia național-culturală (în el este un citat din Plehanov : caucazienii și Bundul adaptează socialismul la cerințele naționalismului). Astăzi vă trimitem articole care sînt îndreptate în mod fățiș împotriva cooperativei. Vă rugăm să faceți în așa fel ca ele să fie publicate cît mai curînd posibil și credem că, dacă nu e încă prea tîrziu, ar trebui să încercați, prin măsuri hotărîte, să evitați o modificare a programului. E necesar să ne războim cu ei dacă recurg la asemenea măsuri. În ce privește fuzionarea ziarelor „Vecerneaia Poșta”¹⁵⁵ și „Den”, veți adopta, probabil, cu toții o rezoluție, cu excepția celor care țin cu lichidatorii. Nu mai încape vorbă că ceea ce au urmărit ei a fost o șarlatanie și că noi n-o să avem nimic comun cu ei. Dar de ce pleacă numai patru ? Vă rugăm mult, mult de tot, să faceți în așa fel ca să plece toți șase. Acest lucru este extrem de important.

*Scrisă la 20 decembrie 1912
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea „Din vremea «Zvezdei»
și a «Pravdei» (1911—1914)”.
Fascicula III*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perustrare)*

CĂTRE C. HUYSMANS

Cracovia, 22 decembrie 1912

Scumpe cetățean,

N-am înțeles ce vreți să spuneți în scrisoarea dv. din 5. XII. 1912¹⁵⁶. Înseamnă că s-a creat o confuzie sau că există o rezoluție a Biroului pe care eu n-o cunosc.

* — bundiștii. — *Nota red.*

„Le Peuple“ (de la Bruxelles) scrie : „În ceea ce privește reprezentarea în Birou a partidelor socialiste ruse, trebuie spus că situația rămîne neschimbată“ („Le Peuple“ din 30. XI. 1912). Există cumva vreo *altă* rezoluție a Biroului ? Dacă există, sper că veți fi atît de amabil să mi-o faceți cunoscută și mie.

Dacă nu există, înseamnă că Comitetul Central al partidului nostru are dreptul să-și numească un reprezentant al său.

De ce „numai provizoriu“ ? Firește, o *nouă* hotărîre a Biroului e întotdeauna posibilă, dar în acest sens *orice* reprezentanță este „provizorie“.

Există o rezoluție a Biroului în care se propune ambelor „fracțiuni“ social-democrate ruse (?) (conferințele din ianuarie și din august 1912 ?) să ajungă la o înțelegere *în legătură cu reprezentarea în Birou* ?

V-aș rămîne foarte îndatorat dacă mi-ați comunica conținutul acestei rezoluții și documentele (dacă asemenea documente există) pe care le-ați primit de la „Comitetul de organizare“ al lichidatorilor.

Cu salutări frățești.

N. Lenin*

Expedită la Bruxelles

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba franceză*

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă Al. M.,

E cam mult de cînd n-am primit nici o știre de la d-ta. Cum o mai duci ? Ești sănătos ?

Azi am primit „Pravda“ nr. 187, cu situația abonamentelor pe 1913. Ziarul se află într-o situație grea : după scă-

* În manuscris se află următorul text — scris de V. I. Lenin și adresat, pe cît se pare, lui I. F. Popov — care e șters :

„Înapoiți-mi-o *n u m a i d e c î t* după ce o citiți (și comunicați-mi părerea dv. ; apropo, poate că un francez ar vrea să îndrepte unele greșeli de limbă) ; totodată restituiți-mi neapărat scrisoarea lui Huysmans.

H — s vrea sa aranjeze lucrurile neoficial Dar noi n-o să-i permitem așa ceva*.
— *Nota red.*

derea tirajului în timpul verii, a urmat o creștere foarte înceată și deficitul continuă să se mențină. A fost temporar suspendată pînă și plata onorariilor celor doi colaboratori permanenți, ceea ce face ca situația noastră să devină extrem de grea.

Intenționăm să desfășurăm o intensă agitație pentru *re-*crutarea de abonați din rîndurile muncitorilor, încît cu banii ce-i vom strînge să consolidăm ziarul și să-i mărim formatul ; altfel, o dată cu deschiderea Dumei, nu ne mai rămîne loc pentru articole.

Sper că vei participa și d-ta la această acțiune de agitație, ca să ne ajuți „să despotmolim“ ziarul. În ce fel anume ? Dacă ai vreo povestire sau altceva potrivit, atunci însăși anunțarea publicării lor va constitui un foarte bun mijloc de agitație. Dacă nu, comunică-ne printr-o scrisoare că te angajezi ca într-un viitor apropiat, și anume în 1913, să ne trimiți ceva. În sfîrșit, chiar și cîteva rînduri din partea d-tale sub forma unei *scrisori către muncitori* — în care să arăți importanța pe care o are sprijinirea *activă* (prin abonamente, difuzare, colecte) a ziarului muncitoresc — ar constitui de asemenea un excelent mijloc de agitație.

Scrie, te rog, într-un sens sau altul, direct la redacția „Pravdei“ (Iamskaia, 2, Petersburg) sau mie aici. Ulijanow. (47. Lubomirskiego. Krakau.)

Se pare că n-o să fie război, așa că noi rămînem deocamdată aici, „profitînd“ de ura năprasnică a polonezilor împotriva țarismului.

Lichidatorii desfășoară în momentul de față un atac *împotriva* grevelor revoluționare ! În așa hal au ajuns. Se vorbește că la 9 ianuarie o să fie grevă și demonstrație.

Pentru prima oară în perioada ultimelor trei Dume (a 2-a, a 3-a și a 4-a), partidul are de partea sa pe toți cei șase deputați ai muncitorilor din principalele gubernii. Situația e grea, dar treaba merge totuși.

Ai văzut cum „Zaveti“ (în răspunsul său la o scrisoare a lui Natanson & Co. către redacție) ia „apărarea“ lui Ropșin în numele „libertății de gîndire și de critică“ ? Asta-i mai rău chiar decît orice lichidatorism ; este o renegare confuză, lașă, ambiguă și totuși sistematică !

Mergem „împotriva curentului“... Pentru a desfășura agitație revoluționară în rîndul maselor sîntem nevoiți acum să luptăm împotriva multora care sînt „și ei revoluționari“... În masele muncitorilor există, fără îndoială, o stare de spirit revoluționară, dar noua intelectualitate democratică (inclusiv cea muncitorească) cu ideologie revoluționară crește încet, rămîne în urmă și deocamdată nu ține încă pasul.

Multe salutări !

Scrie-mi măcar cîteva rînduri. Al d-tale, *Lenin*

P. S. Salutări Mariei Fedorovna ! De la un timp nu mai dă nici un semn de viață...

Scrisă la 22 sau 23 decembrie 1912

Expediată la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

1913

115

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Îți trimit, la rîndul meu, urări de fericire cu prilejul Anului nou ! Îți doresc toate cele bune, și în primul rînd sănătate ! Aici, la noi, se află în momentul de față Malinovski, Petrovski și Badaev. Ieri am primit scrisoarea d-tale, pe care le-am citit-o și lor ; s-au bucurat nespuse de mult. Malinovski ar vrea să vină pe la d-ta, dar ești tare departe. Ce bine ar fi dacă am putea să te avem mai aproape... Ce minunat ar fi dacă sănătatea ți-ar permite să vii într-o stațiune climaterică de aici din Galiția, cum e Zakopane, să-ți găsești în munți o localitate cu climă sănătoasă și astfel să fii cu două zile mai aproape de Rusia ! Am face ca muncitorii să vină mai des, am putea să organizăm iarăși o școală muncitorească¹⁵⁷, granița nu e greu de trecut, prețul unei călătorii de la Petersburg este de 12 ruble și se pot stabili legături cu muncitorii din Moscova și cu cei din Sud!... Aflînd de călătoria Mariei Fedorovna, am început să-mi fac visuri... Minunată idee a avut, într-adevăr minunată. Scrie-mi neapărat, cînd ai ocazie, dacă a reușit să intre în legalitate (cu siguranță că o să reușească). Scrie-mi, totodată, cum ar putea s-o găsească Malinovski la Petersburg sau la Moscova. Prin Tihonov ? Dacă n-o să găsim bani ca să consolidăm ziarul „Pravda“ și să-i mărim formatul, totul o să se ducă de rîpă. Deficitul a ajuns în momentul de față la 50—60 de ruble zilnic. Trebuie să sporim tirajul, să reducem cheltuielile, să mărim formatul ziarului ; am scos pînă acum 200 de numere, ceea ce e un record. În orice caz,

reușim să influențăm sistematic în spirit marxist 20 000—30 000 de cititori muncitori, ceea ce e un lucru deosebit de important, și ar fi cât se poate de regretabil dacă ziarul și-ar înceta apariția. Chibzuim în fel și chip cu deputații noștri cum să facem ca să scoatem „Pravda” din situația grea în care se află, dar ne temem că fără un sprijin financiar din afară n-o să ieșim din impas.

Malinovski, Petrovski și Badaev îți trimit calde salutări și cele mai bune urări. Sînt băieți buni, mai ales primul. Cu asemenea oameni putem într-adevăr să construim un partid muncitoresc, deși greutățile sînt nemaipomenit de mari. Baza de la Cracovia s-a dovedit utilă : venirea noastră în această localitate a fost pe deplin „compensată” (din punctul de vedere al cauzei). Deputații confirmă că în rîndul maselor de muncitori spiritul revoluționar este, incontestabil, în creștere. Dacă am crea acum o bună organizație proletară, în care n-am mai fi stînjeniți de trădătorii-lichidatori, am putea obține victorii strașnice într-o vreme cînd mișcarea crește de jos...

Ceea ce-mi comunică d-ta în legătură cu scrisorile din Rusia este extrem de interesant și de caracteristic. Muncitorii menșevici spun că pentru Rusia Marx este ceva depășit !! Și acesta nu e singurul caz. E de neînchipuit ce pervertire, ce spirit de trădare, de renegare introduc lichidatorii în mișcarea muncitorească. Și, pe lîngă toate astea, mai sînt unii care urzesc mii de intrigi pentru o „unificare” cu ei : singurul mijloc de a strica *toată* treaba, de a zădărnici construirea partidului, începută cu atîta trudă, este de a porni iarăși pe calea intrigilor = „unificării” cu lichidatorii. Dar noi vom lupta mai departe...

Sînt gata să împărtășesc din toată inima bucuria d-tale în legătură cu întoarcerea vperediştilor, *dacă...* da, *dacă* se va dovedi justă presupunerea d-tale că „machismul, zidirea de dumnezeu și toate chestiile astea au apus pentru totdeauna”, cum scrii d-ta. Dacă este așa, dacă vperediştii au înțeles acest lucru sau îl înțeleg acum, mă asociez din toată inima la bucuria d-tale în legătură cu întoarcerea lor. Subliniez însă : „*dacă*”, pentru că deocamdată este mai mult o dorință decît o realitate. Îți amintești de „ultima întîlnire”

pe care am avut-o cu Bogdanov, Bazarov și Lunacearski în primăvara anului 1908 la Capri? Ții mințe : am spus atunci că va trebui să ne despărțim pentru vreo doi-trei ani, iar M. F., care prezida, a protestat vehement, chemându-mă la ordine etc. !¹⁵⁸

Or, iată că au trecut de atunci patru ani și jumătate, aproape cinci. Și asta nu e mult pentru o perioadă de profundă dezagregare cum a fost aceea a anilor 1908—1911. Nu știu dacă Bogdanov, Bazarov, Volski (care e semianarhist), Lunacearski și Aleksinski *sînt în stare* să tragă învățăminte din grelele experiențe ale anilor 1908—1911. Or fi înțeles ei că *marxismul* e ceva mai serios și mai profund decît li se părea lor, că nu se cuvine să-l iei în derîdere, așa cum a făcut Aleksinski, ori să-l tratezi ca pe ceva mort, cum au făcut ceilalți ? *Dacă* au înțeles, îi felicit călduros și toate fricțiunile de ordin personal (pe care le provoacă în mod inevitabil o luptă îndârjită) vor fi numaidecît date uitării. Dar dacă n-au înțeles, dacă n-au tras învățăminte, atunci să ne fie cu iertare : aici n-are ce căuta prietenia. Împotriva oricăror încercări de a denigra marxismul sau de a provoca confuzie în politica partidului muncitoresc vom duce o luptă pe viață și pe moarte.

Sînt foarte bucuros că s-a găsit o *cale* pentru reînțoarcerea treptată a vperediştilor, și anume prin intermediul „Pravdei“, de care n-au fost atacați în mod direct. Asta mă bucură mult. Dar tocmai pentru a realiza o apropiere *trainică* trebuie să procedăm cu încetul, *cu băgare de seamă*. Așa le-am scris și celor de la „Pravda“. În această direcție trebuie să-și îndrepte eforturile și cei ce doresc unificarea vperediştilor cu noi : o *revenire* prudentă și verificată prin experiență a vperediştilor *de la* machism, de la otzovism și de la zidirea de dumnezeu poate să aibă urmări foarte importante. Cea mai mică imprudență și o „recidivă a bolii machiste, otzoviste etc.“ ar face ca lupta să izbucnească cu și mai mare înverșunare... N-am citit noua carte a lui Bogdanov, „Filozofia experienței vii“ ; probabil că e în ea același machism, însă drapat într-un veșmînt nou...

Cu Serghei Moiseev, care se află la Paris, sîntem în raporturi excelente, îl cunoaștem de multă vreme și lucrăm împreună. E un adevărat membru de partid și un adevărat

bolșevic. Cu asemenea oameni construim noi partidul, dar au rămas extrem de puțini.

Încă o dată îți strâng mîna ; trebuie să termin scrisoarea, căci și așa m-am întins peste măsură. Multă sănătate !

Al d-tale, *Lenin*

N. K. vă trimite calde salutări !

(Au mai venit aici, la noi, încă cîțiva buni activiști din Rusia. Vom organiza o consfătuire¹⁵⁹. De-am avea bani, multe lucruri am realiza folosindu-ne de baza de aici !)

Am să le scriu azi celor de la „Pravda“ ca, după ce o să-l întrebe și pe Tihonov, să anunțe că el și cu d-ta conduceți rubrica de beletristică a „Pravdei“. Așa e, nu ? Scrie-le și lor cîteva rînduri dacă n-o să publice o asemenea înștiințare.

*Scrisă înainte de 8 ianuarie 1913
Expediată din Cracovia la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin“, vol. III*

Se tipărește după manuscris

116

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Am primit scrisoarea d-tale și mă voi strădui să-ți îndeplinesc rugămințile, cu toate că deocamdată nu pot promite că am să reușesc.

Tovarășii, aproape toți, sînt de pe acum aici... *

Prima impresie (sous toutes r eserves**) e c it se poate de favorabilă. Nu s-au semnalat nici un fel de „mofturi“. Începem astăzi consfătuirea și sperăm să repurtăm mari succese. C ind o să terminăm, o să-ți mai scriu.

Mi-a fost adusă o scrisoare, primită de la Aleksinski. Ți-o trimit împreună cu cea de față ; după ce o citești (și faci o copie pentru d-ta), *înapoi ază-mi-o neapărat fără  nt rziere.*

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe c teva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

** — cu rezervele cuvenite. — *Nota trad.*

Ieri am primit o scrisoare extrem de prietenoasă din partea lui Gorki, pe care, după cum se vede, venirea vperediştilor la „*Pravda*“ l-a „fermecat“ de-a binelea.

Scrie că el și Tihonov vor prelua rubrica de beletristică din „*Pravda*“... și că „machismul, zidirea de dumnezeu și toate chestiile astea au apus pentru totdeauna“. Minunat!

În ce privește recenzia asupra lui Steklov, degeaba te-ai apucat s-o scrii: o să iasă ceva nepotrivit...

Ni s-a promis că „*Prosveșcenie*“ o să apară pe la mijlocul lunii ianuarie.

Plehanov a trimis (prin Dnevnițki) o scrisoare la „*Pravda*“ în care făcea propunerea de a-i răspunde lui Maevski, „însă fără dublă cenzură“. Cei de-acolo au răspuns că sînt de acord. Acum așteaptă articolele. Burianov se află la Plehanov, care i-a scris că e împotriva primirii lui Jagiello.

Ne-a venit o invitație din partea Vorstand-ului la conferința de unificare: C.C. + C.O. + Plehanov + fracțiunea din Dumă + P.S.D. O să-i dăm dracului. Entre nous! *

Sînt grăbit, așa că trebuie să închei. Îți trimitem cu toții multe salutări, în special Malinovski și Koba, și regretăm că nu ești aici cu noi. În general, treburile, pe cît se vede, merg spre *mai bine*. Cu finanțele „*Pravda*“ stă prost de tot, însă acum ne punem nădejdea în Gorki.

Toate cele bune! Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la 8 ianuarie 1913
Expediată din Cracovia la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

Dragă L. B.,

Profitînd de un moment liber, îți scriu cîteva rînduri drept răspuns la scrisoarea d-tale. La noi consfătuirea e în toi: participă 11 persoane. Lucrurile au început să se aran-

jeze. Dacă pot, îți trimit alăturat prima rezoluție adoptată astăzi. Se înțelege că deocamdată nu trebuie s-o arăți **ni-mănuî... *** Nu stăm rău în ce privește activiștii de partid : 3 — Petrograd, 2 — Moscova, 2 — Sudul, o serie de militanți legali din cei mai remarcabili ș.a.m.d. O să iasă bine. În grupul celor șase s-au manifestat unele oscilări împăciuito-riste, dar cu Petrovski, care e cel mai „împăciuito-rist” dintre ei, *de o c a m d a t ă* ne înțelegem din ce în ce mai bine. Principala problemă va fi aceea a „unificării”. O vom rezolva, *probabil*, în felul următor : pe muncitorii de jos îi primim cu plăcere, iar grupului lichidatorist de la ziarul „Luci” îi declarăm război. Cel puțin în legătură cu grevele revoluționare a fost adoptată (în unanimitate) *o asemenea* rezoluție.

Germanii de la Vorstand au trimis o hîrtie...

Poziția lor este următoarea : ei fac *experiență* pe arena *legală*. Asta ne bucură. Dar noi sîntem *extrem* de precauți. Nu admitem *nici un fel* de unire cu grupul : **intrați** în organizații și acolo *o să facem experiență*. Pentru dumne-zeu, rețineți-i pe cei din străinătate de la *o r i c e* acțiune. Citește această scrisoare (sau, și mai bine, fă cunoscută această parte din ea) unui număr de 2—3 tovarăși dintre cei *tăcuți* și *serioși* : lui Kamski, lui Nik. Vas., dar *nu* *tuturor* și *nu în largă măsură*. Pentru dumne-zeu, dați-i zor cu tipărirea Organului Central și trimi-teți-ne imediat măcar corecturile !

Al d-tale, *Lenin*

Scrisă la 10 ianuarie 1913
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți scriu de la consfătuire. Totul merge de minune. Această consfătuire va avea o importanță cel puțin egală

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe câteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

cu aceea a conferinței din ianuarie 1912. Se vor adopta rezoluții în *toate* problemele importante, *printre care* și aceea a unificării.

Regretăm cu toții nespuse de mult că nu ești și d-ta aici și că n-ai putut să vii.

Îți trimit prima rezoluție. *De o cam dată* ține-o secret ; dar întăriți... * o parte dintre bolșevici, *care să nu fie indiscreți*.

La mulți ani ! Al d-tale, *Lenin*

Toate rezoluțiile au fost adoptate în unanimitate...

Un succes enorm !

În 2—3 zile terminăm.

*Scrisă la 12 ianuarie 1913
Expedită din Cracovia la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit și celelalte rezoluții...

S-a stabilit categoric : *totul e secret* până la publicarea în presă... *

I-am remis lui Malinovski scrisoarea d-tale.

Lui Huysmans i-ai trimis un răspuns minunat.

Impresia pe care ne-a făcut-o, în general, consfătuirea este excelentă. Sper că și d-tale îți va face aceeași impresie. Informează-i, deocamdată *în secret*, pe cei mai apropiați (pe Kamski, Albert...).

Acum Petrovski și întregul grup al celor șase sînt cu totul de partea noastră ; o serie de activiști ilegalizați, dintre

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe citeva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

cei mai buni, s-au întors în Rusia. Un singur „nourăş“ : n-avem bani, *n-avem de loc*. Un faliment total.

Mii de salutări. Al d-tale, *Lenin*

Am primit telegrama celor 30 de bolşevici. Mii de salutări şi cele mai bune urări de Anul nou !! Din partea mea şi a tuturor prietenilor de aici.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisa nu mai devreme de 14 ianuarie 1913
Expedită din Cracovia la Paris*

*Se tipăreşte pentru prima oară,
după manuscris*

120

CĂTRE I. A. PEATNIŢKI

Dragă tovarăşe Albert,

Aş vrea să discut cu d-ta despre rezoluţia adoptată la consfătuire în legătură cu naţionalii *. D-ta vezi în ea „diplomaţie“, ceea ce e o mare eroare.

În ce vezi d-ta diplomaţie ?

În primul rînd, în aceea că tunăm şi fulgerăm împotriva Conducerii centrale a P.S.D., „în timp ce toate informaţiile provin de la membrii opoziţiei“.

Este un neadevăr flagrant.

Că prezenţa lui *Tyszka* în Conducerea centrală provoacă opoziţie şi nemulţumiri în rîndurile P.S.D. o ştiu *toţi* cei care au lucrat în Conducerea centrală, o ştim *de ani de zile*.

Creşterea acestei opoziţii, cu începere din 1910, este evidentă pentru toată lumea.

În primăvara anului 1912, *Tyszka* şi grupul său dizolvă Comitetul din Varşovia, declarînd că acesta are legături cu Ohrana, şi creează un comitet „al lor“.

* Este vorba de rezoluţia Consfătuirii de la Cracovia „Cu privire la organizaţiile social-democrate «naţionale»“ (vezi *V. I. Lenin. Opere complete*, vol. 22, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 291—292. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

În toamnă au loc alegerile. Şi care-i rezultatul ? *Toți delegații muncitorimii din Varşovia care fac parte din rîndurile social-democrației se dovedesc a fi de partea opoziției !*

Acest fapt a fost verificat de mine.

Numele delegaților : Zalewski și Bronowski. Malinowski s-a întâlnit cu ei și a verificat faptul.

Spune-mi, nu-i asta o dovadă ? ?

Apoi, de partea opoziției se situează și cei din *străinătate* și organizația din *Lódź*.

Falimentul diplomației lui Tyszka se pregătea încă de multă vreme. El a devenit inevitabil. Încă de la conferința din *ianuarie* 1912 (care nici n-a atins chestiunea sciziunii dintre Tyszka (= Conducerea centrală) și opoziție) a făcut o apreciere *principlală* asupra modului cum s-au desfășurat evenimentele.

Se prăbușește o *federație de cea mai rea speță*¹⁶⁰.

O întoarcere la vechea situație (din 1907—1911) *nu e cu putință*.

Trebuie înțeles acest lucru.

Și în Austria a existat o perioadă asemănătoare : organizațiile naționale au avut un Comitet Central aparte ; germanii din această țară n-au un Comitet Central aparte.

În Austria, această situație nu s-a menținut : de aici drumul duce *fie* la o federație deplină, *fie* la o unitate deplină.

Nici la noi semifederația (din anii 1907—1911) *nu poate fi menținută* : trebuie depuse toate eforturile pentru ca acest lucru să fie pe deplin înțeles de activiștii de partid.

Noi vrem să mergem spre unitate *deplină, de jos*, și în problema națională.

O asemenea unitate este posibilă. Ea a existat și există în Caucaz (4 națiuni). Ea a existat în 1907 și la Riga (letonii, lituanienii, rușii), și la Vilno (lituanienii, letonii, polonezii, [rușii] *, evreii), și în ambele *aceste* orașe ea era îndreptată *împotriva* separatismului Bundului.

În Austria, federația s-a terminat prin separatism și prin falimentul partidului unic¹⁶¹. Și la noi *ar fi o crimă* să tolerăm *separatismul* Bundului și să-l camuflăm.

* Manuscrisul acestui document e în parte deteriorat. Cuvintele cuprinse în paranteze pătrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

D-ta vezi „diplomație“ (2°) în faptul că noi condamnăm Bundul și „aproape că acordăm amnistie Comitetului Central leton, care este alături de Bund“.

D-ta judeci greșit. Asta nu-i diplomație. Muncitorii social-democrați letoni au fost *totdeauna* pentru unitate de jos ; au fost *totdeauna* pentru autonomie *teritorială*, adică au susținut un punct de vedere antiseparatist, antinaționalist.

Asta-i realitatea.

Și d-ta n-ai s-o poți infirma.

Iar de aici se desprinde o concluzie inevitabilă : Comitetul Central leton constituie o *abatere* a uneia dintre instanțele proletariatului revoluționar al social-democrației letone de la calea *cea justă*.

Bundul însă nu urmează această cale justă, n-are proletariat, n-are organizații de masă, n-are nimic în afară de un grup de intelectuali (Liber + Movici + Vinički, acești oportuniști inveterați și *vechi* „stăpîni“ ai Bundului) și de cercuri ale meseriașilor.

Ar fi o nedreptate revoltătoare să confundăm Bundul cu letonii.

În P.M.S.D.R., problema „națională“ a devenit o problemă *la ordinea zilei*. [Acest lucru e inevitabil.] Destrămarea „naționalilor“ nu e ceva întâmplător. Și noi trebuie să ne îndreptăm *toate* eforturile spre lămurirea lucrurilor, spre reînceperea luptei duse de vechea „Iskră“¹⁶².

Sîntem, din principiu, împotriva federației. Sîntem pentru folosirea tristei experiențe a semifederației (1907—1911). Sîntem pentru o campanie în favoarea unității *de jos*.

Tovarășii care au desfășurat activitate în mijlocul muncitorilor social-democrați evrei din Rusia sau care în general cunosc condițiile respective trebuie să adune [date care vorbesc] despre prejudiciul pe care-l aduce separatismul Bundului. Bundul a *zădărnicit* [hotărîrea] de la Stockholm (1906)¹⁶³, iar în organizațiile locale el nu s-a unificat *nicăieri* (letonii n-au făcut nimic asemănător).

Își închipuie oare cineva că noi vom uita toate acestea și ne vom lăsa din nou amăgiți cu promisiuni goale ??

Niciodată ! Unificați-vă cu ceilalți, la Varșovia, Lódź, Vilno și în alte localități, domnilor „unificatori“ bundiști !

[Aș fi bucuros] dacă ai arăta această scrisoare bolșevicilor care manifestă interes [pentru problema națională] [și dacă] ați putea să începeți pretutindeni *acțiunea* de studiere serioasă a problemei și de culegere a materialelor (experiența din *Rusia*) care pledează împotriva „separatiștilor“ bundiști.

Beste Grüsse *. Al d-tale, *Lenin*

Scrisă mai târziu de 14 ianuarie 1913
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

121

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „BREMER BÜRGER-ZEITUNG“

Stimate tovarăș,

Vă voi rămîne foarte îndatorat dacă îmi veți trimite cele două numere din „Bremer Bürger-Zeitung“ în care ați publicat recenzia la cartea Rosei Luxemburg. Alăturat vă trimit pentru răspuns o chitanță internațională = 20 de pfenigi.

Mă bucură foarte mult că în ceea ce privește punctul principal ați ajuns la aceeași concluzie la care am ajuns eu în polemica mea de acum 14 ani cu Tugan-Baranovski și „Volkstümmler“, și anume că realizarea plusvalorii este posibilă și în societatea „pur capitalistă“ **. Încă n-am citit cartea Rosei Luxemburg, însă, din punct de vedere *teoretic*, în această privință aveți perfectă dreptate. Dar dv., mi se pare mie, ați subliniat cu totul insuficient un loc foarte important din opera lui Marx („Capitalul“, vol. II, p. 442)¹⁶⁴, și anume acela în care se arată că în analiza valorilor materiale produse anual *trebuie* să facem cu totul abstracție de comerțul exterior (citez după o traducere rusă). „Dialectica“ Rosei Luxemburg (judecînd și după articolul din „Leipziger Volkszeitung“) mi se pare *eclectică*. A mai publicat vreun organ de presă o recenzie la cartea Rosei Luxem-

* — Cele mai bune salutari. — *Nota trad.*

** Vezi V. I. Lenin. „Insemnari cu privire la teoria piețelor (In legătură cu polemica dintre d-nii Tugan-Baranovski și Bulgakov)“ (Opere complete, vol. 4, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 45—54. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

burg? Poate că „Hamburger Echo“? ¹⁶⁵ Sau organe de presă burgheze?

Mă mai interesează încă ceva. „Bremer Bürger-Zeitung“ (1912, nr. 256) a publicat o relatare inexactă despre ședința din octombrie a Biroului socialist internațional. Ori clica Rosei Luxemburg, ori vreun lichidator, ori vreun nemernic care simpatizează cu lichidatorii a indus în eroare redacția și a pus pe seama lui Haase cuvintele: „Lenin pur și simplu a indus în eroare Internaționala“.

Lichidatorii, se înțelege, au repetat această minciună în ziarul lor („Luci“, care apare la Petersburg) și au adăugat unele observații răuvoitoare. Comitetul Central al partidului nostru (Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia) s-a adresat în scris lui Haase. Acesta a răspuns că părerile exprimate de el au fost greșit redate. Acum scrisoarea lui Haase a fost publicată în ziarul nostru („Pravda“ din Petersburg) ¹⁶⁶.

În momentul de față aș vrea să știu dacă redacția ziarului „Bremer Bürger-Zeitung“ intenționează să revină asupra afirmației eronate pe care a publicat-o sau să expună lucrurile așa cum au fost. În acest caz aș putea să-i trimit o copie a scrisorii lui *Haase*.

Cu salutări tovarășești. *N. Lenin*

Adresa mea este: Wl. Ulijanow. 47. *Lubomirskiego*.
Krakau.

Scrisă în prima jumătate
a lunii ianuarie 1913
Expedită la Bremen

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba germană

CĂTRE A. M. GORKI

21. I. 1913

Dragă A. M.,

Tovarășul care îți transmite această scrisoare este Troia-novski, care în prezent stă la Viena. Împreună cu soția sa

a început acum să se ocupe în mod serios de „Prosveșcenie“, a făcut rost de ceva bănișori și noi sperăm că datorită energiei și ajutorului lor vom reuși să organizăm apariția unei reviste marxiste îndreptate împotriva renegaților de lichidatori. Sper că nici d-ta n-ai să refuzi să sprijini această revistă.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Sper că ai primit lunga mea scrisoare în legătură cu vperediştii *. Dar cum ai nimerit la ziarul „Luci“ ?? Nu cumva urmîndu-i pe deputați ? Dar ei pur și simplu au căzut în cursă și, pe cît se pare, în curînd o să plece.

Expedită din Cracovia la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

123

CĂTRE G. M. VEAZMENSKI

Stimate tovarăș,

Voi căuta să vă satisfac rugămintea și să vă procur foile volante apărute în Rusia¹⁶⁷. Numai că în momentul de față aceasta nu-i o treabă ușoară și nu ne putem aștepta la cine știe ce : în Rusia apar foarte puține publicații, iar pe cele apărute le obținem *cu multă greutate*, cu toate că cerem întotdeauna să ni le trimită. La Petersburg au apărut vreo 2—3 foi volante înainte de 9. I. 1913.

În ce privește publicațiile poloneze, vă înșelați dacă credeți că sînt bine aprovizionat. N-am legături cu P.P.S., așa că rămîne să încercați a vă procura asemenea publicații prin Comitetul de organizare și prin intermediul lichidatorilor. N-am de-a face nici cu partizanii Conducerii centrale a social-democrației din Regatul Poloniei și Lituaniei (Rosa și Tyszka).

Trimiteti-mi, vă rog, pentru cel mult o săptămînă „Izvestiia C.C. al P.M.S.D.R.“ pe anul 1907, ambele numere ; am mare nevoie de ele¹⁶⁸. Vi le înapoiez la timp.

* Vezi volumul la față, p. 155—158. — *Nota red.*

Anexez scrisoarea către tov. Kuznețov, pe care m-ați rugat să v-o trimit ¹⁶⁹.

Cu salutări tovarășești, *N. Lenin*

*Scrisă mai târziu de 22 ianuarie 1913
Expedită din Cracovia la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată*

124

CĂTRE N. A. RUBAKIN

25. I. 1913

Stimate tovarăș,

Răspunzînd rugămintii dv., vă trimit un „expozeu”, căruia am căutat să-i dau o formă cît mai concisă ¹⁷⁰. Dacă n-ați fi adăugat că „*un istoric al polemicii*” nu este exclus în cartea dv., mi-ar fi fost *cu totul* imposibil să fac o expunere a bolșevismului.

În afară de asta, m-a pus pe gînduri următoarea frază din scrisoarea dv.: „*Voi căuta să nu introduc nici un fel de schimbări în caracterizarea făcută de dv.*”. Mă văd nevoit să precizez că nu admit publicarea ei decît cu condiția *de a nu se face nici un fel* de modificări (în privința celor dictate de considerente de cenzură putem, firește, să ne înțelegem separat).

Dacă expozeul nu e acceptabil, trimiteți-mi-l, vă rog, înapoi.

Cu salutări tovarășești, *N. Lenin*

Adresa mea este: Wl. Uljanow. 47. Lubomirskiego. *Krakau*. Autriche.

Expedită din Cracovia la Clarens (Elveția)

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

125

CĂTRE DEPUTAȚII BOLȘEVICI DIN DUMA A IV-a DE STAT *

Am primit din partea celor de la redacție o scrisoare stupidă și impertinentă. Nu le răspundem. Trebuie să-i dăm afară.

Numărul 4 al ziarului „Luci“ *n u* l-am primit. Vă rugăm foarte mult să ni-l trimiteți !! ¹⁷¹

Lipsa de știri în legătură cu planul de reorganizare a redacției ne neliniștește extrem de mult. S-a făcut totuși ceva în vederea acestei reorganizări ? ¹⁷² De ce nici Vera, nici Fram, nici Andrei și nici Aleksei nu ne-au scris nici un cuvânt ? Îi rugăm insistent să ne scrie cât de curînd. Reorganizarea redacției sau, și mai bine, izgonirea definitivă a celor dinainte e imperios necesară. Treaba merge prost de tot. S-au apucat să laude Bundul și ziarul lor „Zeit“ : asta-i curată mîrșăvie. Nu se pricep să aplice linia tactică trasată împotriva ziarului „Luci“. Față de articolele primite au o atitudine detestabilă. Culmea imbecilității : atitudinea lor față de „Rabocii Golos“ ¹⁷³. Pur și simplu îți ieși din răbdări... Abia așteptăm să primim știri în legătură cu toate acestea...

Ce s-a făcut în legătură cu controlul asupra banilor ? Cine a încasat sumele obținute din colecte ? În mîinile cui se află aceste sume ? La cât se ridică în total ?

*Scrisă la 25 ianuarie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în revista „Krasnaia Letopis“ nr. 1*

Se tipărest. după manuscris

126

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

N-am nimic împotriva, bineînțeles, să trimiți scrisoarea mea lui Tihonov.

* Această scrisoare este un post-scriptum la o scrisoare a lui G. E. Zinoviev ; ea a fost trimisă pe adresa lui N. I. Podvoiski. — *Nota red.*

După cele povestite de d-ta, foiletonul „Între teamă și speranță“ al lui Lunacearski începe să mă intereseze. N-ai putea să ni-l trimiți dacă cumva e disponibil? Ți-l înapoiez fără întârziere în caz că ai nevoie de el.

Colectele pentru ziarul ce urmează să apară la Moscova ne-au bucurat nespus de mult. De treaba asta o să se ocupe cei trei deputați *ai noștri* din regiunea Moscova : Malinovski, Șagov și Samoïlov. Asupra acestui lucru s-a și căzut de acord. Dar se cere prudență : pînă ce nu consolidăm „Pravda“, nu putem trece la editarea unui ziar la Moscova. Am întocmit deja planul pentru organizarea apariției unei „Moskovskaia Pravda“¹⁷⁴.

Scrie-i, te rog, lui Tihonov să vorbească *numai* cu Badaev și *Malinovski*, dar să vorbească neapărat.

În mod deosebit m-au bucurat următoarele rînduri din scrisoarea d-tale : „Din toate planurile și proiectele intelectualității ruse reiese cît se poate de clar că gîndirea socialistă este străbătută de diverse curente care îi sînt *complet* ostile : găsești în ele și mistică, și metafizică, și oportunism, și reformism și rămășițe de narodnicism. Toate aceste curente sînt *cu atît mai* ostile, cu cît sînt *extrem de imprecise* și, neavînd tribune proprii, nu se pot preciza cu destulă claritate“*.

Subliniez cuvintele care mi-au plăcut în mod deosebit. Anume cuvintele : „complet ostile“, și asta cu atît mai mult, cu cît ele rămîn imprecise. D-ta întrebi, bunăoară, de Stepanov (I. I.). Cum s-a manifestat el (care e un băiat bun, harnic, bine pregătit etc.) în perioada de destrămare și de oscilări (1908—1911)? Voia să ajungem la o împăcare cu vperedisti. Dar asta înseamnă, de fapt, că și el șovăia.

Mi-a trimis niște scrisori în care arăta că trebuie să renunțăm definitiv la ideea unei revoluții democratice în Rusia, că la noi problema va fi rezolvată fără revoluție, în maniera austriacă. L-am ocărît pentru asemenea platitudini, spunîndu-i că e un lichidator**. S-a simțit ofensat. Iar după aceea ideile lui au fost lansate în presă de *Lavin*.

* Vezi V. I. Lenin și A. M. Gorki, Scrisori, amintiri, documente, ed. a II-a, p. 92—93. — *Nota red.*

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 47, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 236—239. — *Nota red.*

Acum, în mod *demonstrativ*, Stepanov nu mai scrie în ziarul nostru, ci în „Novaia Sibir“ a lui Rojkov, care apare la Irkutsk¹⁷⁵. Dar știi ce „curent“ a inițiat Rojkov? Ai citit articolul publicat de el în „Nașa Zarea“ în 1911 și răspunsul meu din „Zvezda“? * Și el *a persistat cu încăpăținare* în arhioportunismul său. Dar Stepanov? Naiba să-l mai înțeleagă. Tocmai de asta este vorba aici: de o opoziție „extrem de imprecisă“ și de confuză. Acum nu i-aș mai încredința *niciodată* lui Stepanov vreo rubrică cât de cât independentă: s-ar putea s-o ia razna, fără să știe nici el încotro. Dar în calitate de colaborator, pe cât se pare, ar putea să ne fie de folos. El face parte din categoria acelor care „nu s-au lămurit“ încă. A-i încredința „organizarea“ unei rubrici înseamnă a-l nenoroci cu siguranță *pe el* și a compromite rubrica.

D-ta spui: „A venit timpul să avem o revistă a noastră, dar pentru asta n-avem un număr suficient de oameni care să poată conlucra“.

Cu partea a doua a acestei fraze nu sînt de acord. Revista *ar determina* un număr suficient de oameni să conlucreze, numai revistă să fie, *nuclen* să fie.

Nucleul există, și dacă n-avem o revistă (voluminoasă), faptul se explică prin cauze exterioare: n-avem bani. Dacă am avea bani, sînt convins că am putea scoate și acum o revistă voluminoasă, fiindcă am putea atrage *mai mulți* colaboratori *în jurul nucleului*, remunerîndu-i, încredințîndu-le teme și fixîndu-le atribuții.

Atîta timp cât n-avem bani, trebuie, după părerea mea, nu numai să facem planuri de viitor, dar să și construim cîte ceva din materialul pe care-l avem, adică din „Proșveșcenie“. E un peștișor mic, desigur, dar în primul rînd, ceea ce e mare se face, în general, din lucruri mici. În al doilea rînd, e mai bine să ai un peștișor mic decît o libarcă mare.

E timpul, e de mult timpul să *începem* să facem ceva, dacă vrem să avem un număr mare de oameni „care să conlucreze“.

* Vezi V. I. Lenin. „Manifestul partidului muncitoresc liberal“ (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 411—425. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

„A venit timpul să avem o revistă a noastră“. Un nucleu de publicişti avem. Justeţea liniei noastre este confirmată de experienţa a 12 ani (sau chiar a 20), şi mai cu seamă de experienţa ultimilor 6 ani. Să strângem forţe în jurul acestui nucleu şi totodată să-i fixăm mai precis fizionomia, să-l dezvoltăm şi să-l lărgim. *A trebuit* să începem cu organul ilegal şi cu „Pravda“. Dar nu vrem să ne oprim aici. Şi, fiindcă ai spus că „a venit timpul să avem o revistă a noastră“, îngăduie-mi să-ţi cer să tragi consecinţele cuvenite, adică : *ori* să stabilim imediat un plan care să ne permită să găsim bani pentru o revistă voluminoasă, cu cutare program, cu cutare redacţie, cu cutare colectiv de colaboratori, *ori* să începem, tot după acest plan, să mărim cuprinsul revistei „*Prosveşcenie*“.

Sau, mai bine zis, nu *ori—ori*, ci *şi—şi*.

Aştept răspunsul d-tale. Ai primit, desigur, din Viena o scrisoare cu privire la „*Prosveşcenie*“¹⁷⁶. Sînt speranţe serioase să fie consolidată în 1913 ca o revistă de format mic. Dacă vrei să „avem o revistă a noastră“, atunci să pornim la treabă împreună.

Despre daşnaci n-am auzit nimic. Consider însă că este vorba de un zvon absurd, lansat de guvern, care vrea să înghită Armenia turcească¹⁷⁷.

P.P.S.-iştii * sînt, fără îndoială, *pentru* Austria şi vor lupta pentru ea. Un război între Austria şi Rusia ar fi ceva foarte util pentru revoluţie (în întreaga Europă răsăriteană), dar e puţin probabil ca Franz-Joseph şi Nicolaie să ne rezerve asemenea plăcere.

Îmi ceri să te informez mai des. Cu plăcere, numai să-mi răspunzi. Îţi trimit (deocamdată în secret) rezoluţiile recente noastre consfătuiri (care, după părerea mea, a fost foarte reuşită şi va avea să joace un rol) **.

Se spune că, dintre toate genurile literare, cel mai plictisitor sînt rezoluţiile. Eu unul m-am obişnuit prea mult cu ele. Scrie-mi în ce măsură sînt citibile pentru d-ta (în

* P.P.S.-iştii — membrii Partidului socialist polonez. — *Nota red.*

** Este vorba de rezoluţiile consfătuirii de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R., cu unii activişti de partid (8—14 ianuarie 1913). — *Nota red.*

special cele cu privire la grevele revoluționare și la lichidatori).

Ce consecințe rele a avut în Rusia zvonul despre amnistie? Nu știu. Scrie-mi.

Multe salutări de la N. K.!

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

Scrisă mai târziu de 25 ianuarie 1913
Expedită din Cracovia la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I

Se tipărește după manuscris

127

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți înapoiez corectura. Restul, adică corectura rezoluției, nu e cazul să fie trimis. Tipăriți foaia *imediat* și neapărat la un preț cât mai redus (n-avem bani), adică *pe trei coloane*, ca o mică pagină de ziar ($1/2$ sau $3/4$ de pagină), *pe ambele părți*, fără margine.

Titlul: „Consfătuirea C.C. [cu]... * [unii activiști] de partid“..., *dar treaba să nu întârzie nici o zi*.

Trebuie tipărite 3 000 de exemplare. Roagă-l pe Miron să urmărească personal ca corectura să fie *întreprinsă* (de obicei, cei de acolo nu fac acest lucru, lasă textul necorectat!), și, în general, ca foaia să apară mai repede.

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

Scrisă la începutul lunii februarie
1913
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Cuvintele cuprinse în paranteze patrate au fost reconstituite după sens. Cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — Nota red.

CĂTRE I. M. SVERDLOV

Pentru tov. Andrei și, în caz că dînsul nu se află la Petersburg, pentru Nr. 3, Nr. 6 etc. — Dragă prietene, am aflat cu multă părere de rău că d-ta consideri drept exagerată importanța pe care o atribuie Vasili ziarului „Den”. În realitate însă tocmai acest ziar și organizarea lui constituie în momentul de față *cheia* situației. Dacă n-o să efectuăm aici o reformă și o justă organizare, o să ajungem la faliment atît din punct de vedere material, cît și din punct de vedere politic. „Den” constituie un mijloc organizatoric necesar pentru cimentarea și ridicarea mișcării. Numai *prin* acest mijloc se poate obține astăzi acea afluență de oameni și de mijloace care e necesară pentru atingerea obiectivelor menționate de d-ta. Dacă la Petersburg lucrurile merg prost, asta se explică mai ales prin faptul că „Den” se prezintă prost și noi nu știm — sau colegiul de „redactori” de acolo ne împiedică — să-l folosim cum trebuie.

De 25 000 de ori cîte o copeică pe lună fac 250 de ruble. Țineți bine minte că alte surse nu avem. Întreaga situație depinde acum de rezultatul luptei ce se duce împotriva lichidatorilor la Petersburg. Asta e clar. Iar rezultatul acestei lupte depinde numai de o justă organizare a ziarului „Den”. Dacă este adevărat că Nr. 1 și Nr. 3 sau Nr. 3 și Nr. 6 sînt de părere că trebuie să procedăm cu prudență, dacă este vorba să efectuăm o reformă la ziarul „Den”, adică să mai întîrziem cu izgonirea actualilor redactori și a actualei administrații, e foarte trist. Repetăm : asta miroase a faliment. Este neapărat necesar ca în ceea ce privește ziarul să se ajungă la o conlucrare perfectă și să se procedeze la o reformă. 1) Trebuie să se dea socoteală pentru fiecare copeică ; 2) a primit Nr. 1 scrisoarea în legătură cu această chestiune ? 3) ai citit și d-ta această scrisoare ? 4) Trebuie să administrați singuri banii (proveniți din încasări și abonamente), 5) se va face acest lucru și cînd anume ? 6) Trebuie să înlăturați actuala redacție a ziarului „Den” și s-o înlocuiți cu alta, a noastră. În momen-

tul de față trebuia merge din cale-afară de prost, iar reclama care se face lichidatorilor bundiști („Zeit“) și nesocial-democratului Jagiello e pur și simplu o rușine. Faptul că nu se desfășoară o campanie în favoarea unificării de jos constituie o prostie și o ticăloșie. Cei de la „Den“ nu spun nici un cuvânt despre unificarea din cartierul Vasilievski-Ostrov și despre refuzul lichidatorilor, nu știu să răspundă la cele scrise de aceștia în nr. 101 al ziarului „Luci“¹⁷⁸. Să dea o replică la răspunsul lor; ăștia sînt redactori? Nu sînt oameni, sînt niște jalnici papă-lapte, care duc totul de rîpă.

Felul cum este folosit ziarul „Den“ pentru a informa pe muncitorii conștienți și a face cunoscută activitatea lor (îndeosebi aceea a Comitetului organizației din Petersburg) e mai prejos de orice critică. Trebuie să punem capăt așa-zisei „autonomii“ a acestor pseudoredactori. Este necesar, în primul rînd, ca d-ta să te pui pe treabă. Să stai „ascuns“ la Nr. 1. Să-ți instalezi telefon. Să iei redacția în mîinile d-tale. Să-ți cauți ajutori. D-ta singur — cu o serie de oameni care să execute dispozițiile d-tale —, cu sprijinul pe care ți-l dăm prin colaborarea noastră de aici, vei putea foarte bine să organizezi munca. Și dacă ea va fi bine organizată, se va înviora și activitatea Comitetului organizației din Petersburg, care e ridicol de neputincios, nu e în stare să spună o vorbă și lasă să-i scape toate ocaziile de a se manifesta. Or, el trebuie să se manifeste legal aproape în fiecare zi (în numele unor „muncitori influenți“ etc.) și ilegal cel puțin o dată sau de două ori pe lună. Repet: cheia *întregii* situații se află în ziarul „Den“. Aici putem să învingem, și atunci (numai atunci) vom putea să punem la punct și activitatea locală. Altfel totul se va duce de rîpă.

În ceea ce privește scoaterea unui ziar la Moscova, trebuie să mai așteptăm. Totuși, Nr. 3 și cei doi colegi ai săi trebuie să publice imediat o scrisoare. Tărăgăneala lor este de neiertat. Să acționeze imediat, să ia poziție, să declare că aceasta e o chestiune a *noastră*, adică a lor, a celor trei, că ei sînt editorii (altfel lichidatorii vor avea ei inițiativa); s-au pierdut deja multe posibilități, grăbiți-vă!

Așadar, trebuie neapărat să acționați. De ce n-ar putea și Nr. 3 să fie editor? Cum este, în general, repartizată

munca între Nr. 1, Nr. 3, Nr. 6 și prietenii lor apropiați ? A fost prezentată vreo dare de seamă ? Domnește o deplină înțelegere ?

*Scrisă la 9 februarie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1973,
în culegerea „Din vremea «Zvezdei»
și a «Pravdei» (1911—1914)*.
Fascicula III*

*Se publică după textul
unei copii dactilografiate
(obținută prin perustrare)*

129

CĂTRE N. A. RUBAKIN

13. II. 1913

Stimate tovarăș,

Nu pot accepta modificările propuse de dv. Cartea „În 12 ani“¹⁷⁹ a fost confiscată și e îndoielnic ca ea să poată fi găsită. De altfel, am să caut să mă interesez pe la unii și pe la alții și, în caz că o găsesc, am să v-o trimit.

N. K. mă roagă să vă transmit salutări.

Absender * : Wl. Uljanow. 47. Lubomirskiego. Krakau.

Cu tot respectul. *Lenin*

*Expedită din Clarens (Elveția)
Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

130

CĂTRE N. OSINSKI **

Stimate tovarăș,

Scrisoarea dv. din 21. I m-a bucurat nespus de mult. Vremurile sînt de așa natură, că disensiunile și destrămarea „nu se mai sfîrșesc“. De aceea este foarte plăcut să intri în legătură cu un tovarăș de idei. Vă rog să nu renunțați

* — Expeditor. — *Nota trad.*** Această scrisoare e un post-scriptum la o scrisoare a Nadejdei Konstantinovna Krupskaja. — *Nota red.*

la intenția de a ne trimite un articol în februarie și, în general, scrieți neapărat din când în când. Sper că din citirea ziarelor și a revistelor noastre vă dați seama de linia generală pe care în momentul de față sîntem nevoiți s-o aplicăm împotriva dușmanului și (poate în și mai mare măsură) împotriva celor ce șovăie. Colaborarea dv., din moment ce există între noi unitate de idei, este deosebit de prețioasă, pentru că dv. vă aflați aproape de cele două capitale. Încercați să faceți rost de niște publicații locale de statistică a zemstvelor, de statistică industrială etc. În această privință sîntem foarte slab aprovizionați.

O caldă strîngere de mînă...

*Serisă la 13 februarie 1913
Expedită din Cracovia la Moscova
Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoriceskii Arkhiv” nr. 2*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

131

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimați colegi,

Nu pot să nu-mi exprim indignarea față de publicarea în nr. 24 a stupidei și insolentei scrisori a d-lui Bogdanov, care, pe deasupra, e însoțită de o notă stupidă din partea redacției¹⁸⁰. Doar v-am pus în mod clar și precis condiția să nu publicați asemenea lucruri fără a lua în prealabil legătura cu noi.

Redacția nesocotește condițiile stabilite, de parcă ar vrea să-și bată joc de ele. Nu e de mirare că, *din aceleași motive*, scrisoarea lui Mihalci, care își dă singur la cap de o sută de ori, nu inspiră *nici un pic* de încredere.

Scrisoarea cu întrebarea muncitorilor din Riga (nr. 24) este datată 19 ianuarie. Ați fi putut foarte bine să vă dați seama că există o legătură între ea și articolul despre narodnicism, apărut în nr. 17 (din 22 ianuarie), și s-o trimiteți la timp aici¹⁸¹. Redacția, repet, își bate joc de condi-

țiile stabilite. Rog insistent ca această scrisoare, după ce va fi citită de cine trebuie, să fie *imediat* transmisă deputatului Badaev, editorul ziarului.

Al. dv., V. Ilin

*Scrisă la 14 februarie 1915
Trimisă din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1950,
în V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 35*

Se tipărește după manuscris

132

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Ce-i cu d-ta, amice, că nu ești de loc cuminte? Te-ai surmenat, te simți oboșit, te supără nervii. Asta nu-i treabă. La Capri, și încă iarna, când e, probabil, o mai mică „afluență de vizitatori“, ar trebui să duci o viață mai ordonată. Acum, când nu vede nimeni de d-ta, ai luat-o razna? Nu-i bine ce faci, nu-i bine de loc. Ai grijă de d-ta și fixează-ți un regim mai sever, zău așa! Să fii bolnav într-o vreme ca asta e cu desăvârșire nepermis. Sau poate că ai început să lucrezi și noaptea? Când eram la Capri, am auzit spunându-se că numai eu am stricat rînduiala și că înainte de venirea mea te culcai la timp. Trebuie să te odihnești și să-ți impui neapărat un regim sever.

Lui Troianovski și soției lui am să le scriu că ți-ai exprimat dorința să-i vezi. Ar fi într-adevăr bine. Sînt oameni cumsecade. La treabă nu i-am văzut încă îndeajuns; dar tot ce știm pînă acum despre ei pledează în favoarea lor. Dispun și de mijloace. Ar putea să depună o activitate frumoasă și să facă mult pentru revistă. Dînsa pleacă curînd în Rusia.

Grozav ne-am mai bucurat noi toți cei de aici când am aflat că *ai să te ocupi* de „Prosveșcenie“! Iar eu, trebuie să mărturisesc, mă gîndeam că îndată ce am să-i scriu lui A. M. despre mica sau micuța noastră revistă o să-i treacă cheful. Cer mii de scuze pentru asemenea gînduri.

Ar fi, într-adevăr, minunat lucru să-i atragem încetul cu încetul pe literați de partea noastră și să urnim din loc „Prosveșcenie“ ! Ar fi chiar minunat ! Avem acum cititori noi, proletari, și vom face ca revista să fie ieftină, iar d-ta vei publica doar literatură democratică, fără văicăreli și fără renegare. Vom face ca muncitorii să-și strângă rîndurile. Și muncitorii de azi se prezintă bine. Cei șase deputați ai noștri din Dumă, care au fost trimiși acolo de curia muncitorească, au început să desfășoare o activitate *extra-parlamentară* atît de utilă, că ți-e mai mare dragul să-i privești. Iată unde vor reuși oamenii noștri să consolideze adevăratul partid muncitoresc ! În Duma a III-a n-am putut niciodată să avem asemenea rezultate. Ai citit, în ziarul „Luci“ (nr. 24), scrisoarea celor patru deputați în legătură cu retragerea lor ? ¹⁸² Minunată scrisoare, nu-i așa ?

Ai văzut „Pravda“ ? Aleksinski scrie bine și deocamdată nu face scandal ! De necrezut ! A trimis un „manifest“ (în care arată de ce a venit la „Pravda“). N-a fost publicat. Și, totuși, *de o c a m d a t ă* nu face scandal. De ne-cre-zut ! Bogdanov însă face scandal : în „Pravda“ nr. 24 a apărut o întregă nerozie. Nu, cu el nu se poate face treabă ! Am citit o carte a lui, „Inginerul Manny“. Același machism = idealism, însă camuflat în așa fel, că nici muncitorii și nici naivii de redactori de la „Pravda“ nu și-au dat seama. Nu, ăsta-i un machist incorigibil, ca și Lunacearski (pentru al cărui articol îți mulțumesc că mi l-ai trimis). Dacă am putea să-l despărțim pe Lunacearski de Bogdanov pe planul esteticii, așa cum a început să se despartă de el Aleksinski pe plan politic... da, de n-ar fi acest dacă...

În ceea ce privește teoria materiei și a structurii ei, sînt întru totul de acord cu d-ta că despre asta e necesar să se scrie și că așa ceva constituie un bun mijloc împotriva „veninului pe care-l soarbe sufletul amorf al rusului“. Numai că în mod greșit dai d-ta acestui venin denumirea de „metafizică“. Trebuie să-l numești *idealism* și agnosticism.

Se știe doar că machiștii prezintă materialismul drept metafizică. Și acum, *de cînd* cu „miracolul“ radiului, al electronilor etc., *o mulțime* de fizicieni contemporani dintre cei mai de seamă încearcă să-l strecoare pe furiș *pe dum-*

nezeu, atît sub forma cea mai grosolană, cît și sub forma cea mai subtilă, aceea a idealismului filozofic.

În ce privește naționalismul, sînt întru totul de acord cu d-ta că de această problemă trebuie să ne ocupăm mai serios. La noi se află acum un minunat gruzin care scrie pentru „Prosveșcenie“ un articol amplu, folosind *toate* materialele austriece și diverse alte surse *. O să insistăm asupra acestei probleme. Dar cînd califici rezoluțiile noastre (îți trimit textul lor tipărit) drept „scriptologie goală, cancelarism“, apoi dă-mi voie să-ți spun că degeaba cauți să ne faci de doi bani. Nu. Ele nu sînt o scriptologie goală. La noi și în Caucaz, social-democrații gruzini + armeni + tătari + ruși au lucrat *împreună, timp de peste un deceniu*, în cadrul unei organizații social-democrate *unice*. Asta nu e frazeologie, ci o soluționare proletară a problemei naționale. E unica ei soluție. Așa a fost și la Riga : ruși + letoni + lituanieni ; *numai separatiștii* — Bundul — s-au izolat. La fel și la Vilno.

Există două broșuri social-democrate bune în legătură cu problema națională : una scrisă de Strasser, iar cealaltă de Pannekoek. Vrei să ți le trimit ? În caz că-ți fac rost de ele, are cine să ți le traducă din germană ?

Nu, la noi *n-o să fie* ticăloșia care există în Austria. N-o să permitem așa ceva ! Și apoi noi, velicorușii, sîntem aici în număr mai mare. Avînd pe muncitori cu noi, n-o să permitem să se instaureze „spiritul austriac“.

Cît despre Peatnițki ¹⁸³, eu sînt *pentru* darea lui în judecată. N-are rost să umblăm cu mănuși. Ar fi de neiertat să facem pe sentimentalii. Socialiștii nu sînt de loc împotriva folosirii justiției oficiale. Sîntem *pentru* folosirea legalității. Marx și Bebel s-au adresat justiției oficiale *chiar* și împotriva adversarilor lor socialiști. Trebuie să știi *cu m* să faci acest lucru, și el trebuie făcut.

Peatnițki trebuie să-și primească pedeapsa, fără discuție. Dacă-ți face careva reproșuri pentru asta, scuipe-l în obraz. Doar niște ipocriți pot să-ți reproșeze așa ceva. Să-i faci

* Este vorba de articolul lui I. V. Stalin „Problema națională și social-democrația“. — *Nota red.*

concesii lui Peatnički, să-l lași în pace de teama justiției ar fi ceva *de neiertat*.

Ei, dar m-am cam întins cu vorba. Scrie-mi cum o duci cu sănătatea.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Noi cunoaștem pe unul *Foma* din Petersburg. Acum e la Narîm. De un *Foma* din Ural nu-mi amintesc. La congresul din 1907 a fost *Foma* din Petersburg.

Scrisă între 15 și 25 februarie 1913

Expediată din Cracovia la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

133

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Astăzi am aflat că la ziarul „Den“ a început să fie efectuată reforma. Vă trimitem mii de salutări și felicitări și vă urăm deplin succes. În sfârșit, ați reușit să vă apucați și de treaba asta. Nici nu vă puteți închipui cât de greu ne-a fost nouă să lucrăm cu o redacție care manifesta față de noi o atitudine de surdă ostilitate. O completare pentru Nr. 1 și Nr. 3 : ne miră cum de ați putut să vă simțiți jigniți sau nemulțumiți de tonul aspru al scrisorii în legătură cu cele trei ruble. Doar era clar că toată această asprime era îndreptată împotriva unor redactori pe care, din fericire, ați început să-i dați afară. Să fii aspru față de niște oameni care urmează să fie dați afară, ce e rău în asta ? Încă o dată, vă felicit pentru începutul de reformă. Scrisoarea publicată în „Den“ de către Nr. 3 e minunată ; la fel și scrisorile celorlalți. Răspundeți-ne dacă ați primit conceptul cuvântării ce urmează să fie rostită în cadrul discuției la buget¹⁸⁴. Trimiteți-ne materiale, cât mai multe cu putință. Fără ele nu putem lucra. Cuvântarea în cadrul discuției la buget ar fi trebuit s-o dezvoltăm, s-o facem de două ori mai amplă, dar n-am avut materiale. Scrisorile publicate de numere sînt excelente¹⁸⁵. Îi felicit din toată inima. Vă rugăm să ne comunicați încă o dată cea de-a doua adresă

la care se pot trimite scrisori pentru școală, întrucît avem unele îndoieli în privința numelui. Trimiteți-ne, vă rugăm, cît mai degrabă adrese pentru literatură.

Ce se aude cu Nr. 10? * El, care e discipol al lui A., poate trece în rîndul numerelor. Ce tiraj are „Vecerneaia Poșta”? Au primit tovarășii lui Ian cele trimise de el? Întrubați-l pe Nr. 3. Cele mai bune salutări!

*Scisă la 19 februarie 1913
Expediată din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea: „Din vremea «Zvezdei»
și a «Pravdei» (1911—1914)”.
Fascicula III*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

134

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimați colegi,

Permiteți-mi înainte de toate să vă felicit pentru apreciabila îmbunătățire ce se observă în ultimele zile în întreaga muncă de conducere a ziarului. Vă felicit și vă urez să obțineți noi succese pe această cale. Alaltăieri am trimis primele două articolașe din „O discordanță crescîndă” ** . Din nr. 234 al „Pravdei” reiese clar că ele nu sînt potrivite. De aceea vă rog să le transmiteți fără întîrziere la „Proșveșcenie”, unde am să trimit și sfîrșitul. Tot acolo vă rog să trimiteți și celelalte articole nepublicate (răspuns lui Maevski; despre moralitate; Bulgakov despre țărani¹⁸⁶ — în legătură cu articolele lui Bulgakov din „Russkaia Mîsl” etc.). Vă rog foarte mult să-mi răspundeți fără întîrziere dacă ați făcut toate acestea. Trimiteți-mi nr. 7, 8, 21 și 24 ale ziarului „Luci” și nr. 25 al „Pravdei”. Înainte, „Pravda” o primeam totdeauna dimineața, așa cum primesc și acum „Reci” și „Novoe Vremea”. Însă de săptămîna trecută „Pravda” a început să întîrzie și vine abia seara. E clar că cei de la expediție n-o trimit la timp. Vă rog foarte mult

* Este vorba de V. I. Haustov. — *Nota red.*

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 405—424. — *Nota trad.*

să luați măsurile necesare pentru ca ziarul să fie expedit cu mai multă regularitate în fiecare zi.

Cărți noi n-am mai primit de loc. E necesar să se ia măsuri : a) pentru a procura cărți de la edituri, dând în acest scop un acot ; b) pentru a obține prin intermediul deputaților publicațiile Dumei și alte tipărituri oficiale. Fără cărți mi-e absolut imposibil să lucrez... N-am nici „Zavetî” și nici „Russkaia Molva”. Nu mă pot dispensa de ele. Am nevoie mai ales de numărul din „Russkaia Molva” în care se scrie despre „Luci” și se arată că menșevicii sînt împotriva activității ilegale¹⁸⁷.

La 1 (14) martie se împlinesc 30 de ani de la moartea lui Marx. Ar trebui să scoateți, la un preț de 2—3 copeici, un supliment de patru pagini în formatul „Pravdei”, cu un portret mare al lui Marx și cu cîteva articole mici¹⁸⁸. Tot în acest supliment să publicați anunțuri (amănunțite) atît pentru „Pravda”, cît și pentru „Prosveșcenie”. Dacă l-am scoate într-un tiraj de 25 000—30 000 de exemplare, am recupera, probabil, cheltuielile și am obține și un beneficiu. Dacă sînteți de acord, telegrafiați-ne : „Scrieți !” (iar noi o să ne apucăm de scris) și, în afară de aceasta, trimiteți-ne printr-o scrisoare un răspuns mai amănunțit. Vă rugăm să ne scrieți de două-trei ori pe săptămîină măcar cîteva rînduri, prin care să ne faceți cunoscut ce articole ați primit și care dintre ele o să apară.

După părerea mea, foarte bine ați făcut că pentru început ați publicat în întregime articolul lui Dnevnički¹⁸⁹. Pe viitor însă, dacă mai primiți articole atît de lungi (și atît de proaste), e mai bine să nu le publicați și să vă adresați în scris celor în drept în vederea trimerii lor la „Prosveșcenie”.

Al dv., I.

*Scrisă la 21 februarie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1° 23,
în culegerea : „Din vremea „Zvezdei”
și a „Pravdei” (1911—1914)”.
Fascicula III*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

135

CĂTRE M. A. SAVELIEV

Pentru Vetrov

Urgent

Scumpe coleg,

E cât se poate de trist că n-am reușit nici pînă acum să stabilim un schimb regulat de scrisori, că nu aveți o adresă a dv. personal și că lăsați să treacă prea mult timp fără să răspundeți la diverse chestiuni. 1) V-am scris cu mult, foarte mult timp în urmă că la „Zvezda“, în afară de articolul „Dezbateri în jurul politicii muncitorești liberale în Anglia“, au mai rămas articolul „Două utopii“ * și o critică a boicotismului (îndreptată împotriva lui Amfiteatrov ; titlul nu mi-l mai amintesc)¹⁹⁰. Vă rog încă o dată să le găsiți și să mi le trimiteți. Sper să le pot folosi. 2) Și la „Pravda“ se află o serie de articole care nu sînt folosite acolo. Vă rog foarte mult să le găsiți și să le aranjați sub forma unor însemnări ale unui publicist, semnate, să zicem, T... Însemnările să fie întocmite cam așa : I. Răspuns lui Maevski (la articolul despre lichidatorism, apărut în ziarul „Luci“). (Acum această temă este cu atît mai necesară, cu cît în nr. 234 al „Pravdei“ Dnevnițki și Plehanov au făcut o notă oarecum discordantă). II. Bulgakov, în „Russkaia Mîsl“, despre țărani (nu-mi amintesc titlul). III. Despre moralitate (două articole mici). IV. „O discordanță crescîndă“ (în legătură cu consfătuirea cadeșilor din februarie 1913. Trebuie să luăm atitudine față de toate aceste manifestări. Am trimis alaltăieri la „Pravda“ două articolașe ; celelalte patru, mai mici, le trimit astăzi). Titlurile paragrafelor nu trebuie culese cu caractere obișnuite (cum s-a făcut în nr. 1 din „Proșveșcenie“ la articolul „Bilanțul alegerilor“ **), ci cu petite.

În „Proșveșcenie“ nr. 1 sînt o sumedenie de greșeli de tipar... Vă trimit o corectură a articolului „Dezbateri în jurul politicii muncitorești liberale în Anglia“. Trebuie pu-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 134—141 și 128—133. — *Nota trad.*

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 350—378. — *Nota trad.*

blicat. De Mihalci n-ați scăpat încă... Trebuie, trebuie neapărat. În „Prosveșcenie“ nr. 1 (p. 26) tocmai observ o greșeală de tipar, care neapărat trebuie corectată. Alături o erată.

V. II.

Erată

În numărul din ianuarie al revistei „Prosveșcenie“ (nr. 1, 1913) s-au strecurat numeroase greșeli de tipar. Semnalăm una dintre ele, care denaturează sensul : la pagina 26, rîndul 23 de sus, în loc de „25⁰/0 din partidul muncitoresc“ se va citi : „52⁰/0“.

Scrisă la 22 februarie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1923,
în culegerea : „Din vremea «Zvezdii»
și a «Pravdei» (1911—1914“.
Fascicula III

Se tipărește după o copie
dactilografată
(obținută prin perustrare)

136

CĂTRE W. PFANNKUCH

Cracovia, 25. II. 1913

Stimați tovarăși,

Am primit scrisoarea dv. din 28.XII.1912, însă cu întârziere, fiindcă dv. îmi trimiteți scrisorile pe vechea adresă, cea de la Paris. Scrisoarea, bineînțeles, am transmis-o Comitetului Central. Sper că de data asta răspunsul lui la scrisoarea dv. nu se va lăsa prea mult așteptat*.

Profit de ocazie pentru a vă atrage încă o dată atenția asupra actualei mele adrese : Herrn Wl. Uljanow. 49. Ulica Lubomirskiogo. 49. *Krakau*. Österreich.

Cu salutări tovarășești. Vl. *Ulianov*

Expedită la Berlin

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradusă din limba germană

* Vezi V. I. Lenin. „Scrisoare către Conducerea Partidului social-democrat din Germania“ (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 5—9. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

CĂTRE N. G. POLETAEV

Pentru Krass

Stimate prieten,

Am avut o mare bucurie primind scrisoarea dv. din 2 februarie și regret mult de tot că pînă în prezent n-am reușit să stabilesc o corespondență regulată cu dv., deși am întreprins o serie de încercări în acest sens. Lipsa unei asemenea corespondențe duce la ivirea unor confuzii. Mă bucură poziția critică pe care o aveți față de încetarea colaborării la ziarul „Luci” și mă bucură pentru că orice critică din Rusia o consider binevenită : fără critică totul e mort. Totuși, de data asta, critica dv. nu este justă, însă nu știu din ce parte trebuie să pornesc pentru a dovedi nețemeinicia ei ¹⁹¹. Am să aștept pînă ce voi primi o nouă scrisoare. În ceea ce privește „reformele” ce se cer efectuate la un anumit ziar, pot să spun că absența dv. este cît se poate de regretabilă. Nu voi ascunde că consider drept un merit istoric felul în care ați aranjat această chestiune și că, dimpotrivă, consider drept o mare greșală faptul că ați suspendat pe „sora mai mare” * și că astăvară ați fost „pe jumătate absent” ¹⁹². Dar trecutul nu se mai întoarce. Trebuie să ne folosim de învățămintele lui pentru viitor. Planul de a scoate un ziar mare e minunat. Convingerea mea este că avem nevoie de două ziare : unul mare, de 5 copeici, și altul mic, de 1 copeică, și că cel de acum trebuie să evolueze spre „unul mic”. Ideea de a edita broșuri și cărți de 5—10 coli este, de asemenea, nimerită. La înfăptuirea ei o să purcedem și noi cu toată energia. Am fi cu toții nespun de bucuroși dacă dv. v-ați apuca serios de treabă și am reuși astfel să organizăm activitatea noastră comună în chip mai sistematic, mai solidar și cu mai mult succes decît în primăvara și vara anului 1912. Una dintre condițiile obligatorii pentru o asemenea activitate este să aranjăm o întîlnire și să asigurăm o corespondență regulată. Acum Gorki s-a angajat să sprijine cu

* „Nevskaia Zvezda”. — *Nota red.*

toată energia „Prosveșcenie“ și s-o transforme într-o revistă voluminoasă. Editarea unui ziar mare și tipărirea de cărți au toate șansele să devină o amplă acțiune, de o mare importanță și de un folos imens. Cu atât mai important este ca această acțiune să fie bine organizată încă de la început. Experiența ne-a convins pe deplin că nu există nici o speranță de a ajunge la o înțelegere (așa cum preconizați în scrisoarea dv.) cu Plehanov, Rojkov și alții. Noi începem cu altceva și obținem un rezultat mai bun. Dv. știți, fără îndoială, că Aleksinski și Dnevnițki au venit fără să fi ajuns în prealabil la o înțelegere cu noi. Dacă se aplică cu fermitate o tactică justă, acest lucru își găsește o și mai bună justificare în editarea unui ziar mare și în tipărirea de cărți. Sîntem perfect convinși că e așa. O tactică fermă, menținerea la conducere a vechiului grup, atragerea oamenilor nu prin stabilirea unei înțelegeri, ci în calitate de colaboratori, toate acestea sînt condiții pe care noi le considerăm ultimative. Avem convingerea că vom găsi destui colaboratori atât pentru un ziar mare, cît și pentru cărți și pentru o revistă voluminoasă. Cu Bogdanov, de pildă, nici o colaborare nu e posibilă : asta reiese clar din noile lucrări publicate de el¹⁹³. Cu Aleksinski și cu Dnevnițki (sau cu Plehanov) ea e posibilă, și remunerarea muncii va duce la o lărgire considerabilă a cercului de colaboratori. Aștept să-mi răspundeți numaidecît : 1) dacă sînteți sau nu de acord cu cele expuse de mine mai sus ; 2) în caz că nu, care este planul dv. ; 3) de cîți bani aveți nevoie ; 4) cîți bani veți procura dv. ; 5) cum definiți sau plănuiți o participare a dv. la această acțiune în sensul fixării limitelor de competență etc. Răspundeți-mi cît mai precis. Trebuie să acționăm repede. Evenimentele nu așteaptă. Ziarul de la Moscova, de asemenea, trebuie... * O să vină la dv. un vechi cunoscut de-al meu, pe care-l cunoașteți și dv. ; căutați să discutați cu el concret și precis.

*Scrisă la 25 februarie 1913
Expediată din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată (obținută prin
perlustrare)*

* Este vorba de ziarul „Naș Puti“. — *Nota red.*

138

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit scrisoarea lui Poletaev (*pe care trebuie să mi-o restituți imediat*) și însemnările (care, și ele, trebuie restituite)... *

Am citit „Teme la ordinea zilei“. Ce canalii ! Nu știm însă dacă e cazul să-i facem cu ou și cu oțet pe purcelușii ăștia sau să trecem totul *sub tăcere*. Ce zici, merită să ne răfuim cu ei acum ? Ce părere ai ?

După mine, ar trebui ca în viitorul număr al O.C. să-i ciocănim totuși, dar nu prea tare.

D-ta, pe cât se pare, ai reușit de minune cu referatul...

Mii de salutări. Al d-tale, *Lenin*

P.S. De la Petersburg, din regiunea Moscova și din Sud am primit vești *bune*. Crește și se maturizează organizația *muncitorească* ilegală. La „Pravda“ a *început* să fie efectuată reforma.

Troianovski s-a apucat să urzească un fel de intrigi pe seama unui articol scris de Koba pentru „Prosveșcenie“ : „Problema națională și social-democrația“. El pretinde să se specifice că este vorba de un articol de discuție, și asta pentru că Galina este pentru autonomie național-culturală !!

Se înțelege că noi sîntem categoric împotriva. Articolul este *foarte bun*. Tratează o problemă nevralgică și noi n-o să cedăm cîtuși de puțin din poziția principială adoptată împotriva nemernicilor din Bund.

S-ar putea ca treaba „să se aranjeze“, dar... tenez vous pour averti ** !

Am hotărît ca pe vperedîști să-i facem cu ou și cu oțet. Să ne scrie Miron dacă sînt bani ca să scoatem un număr din Organul Central în 4 pagini.

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe cîteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

** — luați aminte ! — *Nota trad.*

Ai citit articolul „Un meteor“, apărut în „Russkoe Bogatstvo“ ? Ce-i asta ? Un pamflet ?

*Scrisă la 25 februarie 1913
Expedită din Cracovia la Paris*

*Publicată pentru prima oară
parțial în 1950, în V. I. Lenin, Opere,
ed. a 4-a, vol. 35*

*Se tipărește pentru prima oară
în întregime, după manuscris*

139

CĂTRE G. M. VEAZMENSKI

Stimate tovarăș,

Vă înapoiez foile volante. N-aveți cumva una, tot din 1907 (tipărită tot în tipografia din Finlanda, fără indicarea locului), în care au fost publicate *rezoluțiile* conferinței P.M.S.D.R. din iulie 1907 ? ¹⁹⁴

Dacă o aveți, v-aș ruga foarte mult să mi-o trimiteți pentru scurt timp.

Beste Grüsse. Al dv., *Lenin*

49. Lubomirskiego. Krakau.

*Scrisă nu mai deoreme de februarie 1913
Expedită la Berlin*

*Publicată pentru prima oară
în 1930, în „Culegeri din Lenin”,
vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

140

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Am citit astăzi „manifestul“ ¹⁹⁵...

Pentru delict de presă se acordă, pe cât se pare, amnistie deplină. Ar trebui să încerci să te întorci în țară, *bineînțeles după ce te vei fi informat în prealabil dacă n-o să-ți însceneze un*

proces pentru „școală” * etc. Probabil că pentru asta n-or să te poată deferi justiției.

Nădăjduiesc că nu vei considera că amnistia nu poate fi „acceptată”. Ar fi o părere greșită : în vremuri ca astea, un revoluționar poate să facă *mai mult* dacă se află în țară, iar deputații noștri semnează pînă și „angajamente solemne”.

În cazul d-tale înșă nu este vorba de a subscrie angajamente, ci de a te folosi de amnistie. Scrie-mi ce părere ai și ce *planuri* nutrești. Poate vei trece pe aici cînd vei porni spre țară ; ți-e doar în drum !

Pentru un scriitor revoluționar, posibilitatea de a hoinări prin Rusia (prin noua Rusie) înseamnă, oricum, posibilitatea de a da apoi lovituri de o sută de ori mai puternice Romanovilor & Co...

Ai primit scrisoarea mea precedentă ? E cam mult de cînd n-am primit nici o veste de la d-ta. Ești sănătos ?

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Ai primit scrisoarea trimisă de N. K. împreună cu diferite *materiale* ?

Scrisă mai tîrziu de 6 martie 1913

Expediată din Cracovia la Capri

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

141

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Ganețki este la mine. El pune la punct un protest general în legătură cu delegația de la Basel¹⁹⁶.

Semnați-l (d-ta și **toți** *delegații* de la Basel) și trimiteți-l :

- 1) lui Șklovski — Schklowsky. Falkenweg. 9. Bern ;
- 2) lui Iuri — Bekzadian. Bolleystr. 4. Zürich ;

* Este vorba de școala de la Capri (1909). — *Nota red.*

3) familiei Troianovski, pentru ca el (după ce vor fi semnat cu toții) să-l trimită aici.

Al d-tale, *Lenin*

E necesar ca *toți* delegații să-l semneze.

*Scrisă la 8 martie 1913
Expedită din Cracovia la Paris*

*Publicată pentru prima oară
parțial în 1960, în revista
„Novaia i Novejšiaia Istoriia” nr. 3*

*Se tipărește pentru prima oară
în întregime, după manuscris*

142

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Am primit azi scrisoarea d-tale și... * din darea de seamă cu privire la fracțiunea din Duma a III-a, pentru care îți mulțumesc. I-am dat-o chiar azi lui Malinovski, care se află aici. Pleacă chiar azi...

E curioasă, foarte curioasă istoria asta cu Dan! E liber, are relații cu fracțiunea, e redactor la ziarul „Luci” ș.a.m.d.!! *Strășnică* manevră întreprinde Ohrana în cazul de față!

La noi se fac arestări masive. Koba a fost ridicat. Am discutat cu Malinovski despre măsurile necesare. Tirajul „Pravdei” este de 30 000—32 000 în zilele de lucru și de 40 000—42 000 în zilele de sărbătoare. Toți se plîng că n-avem oameni. Lichidatorii au o mulțime de intelectuali, în timp ce ai noștri sînt luați.

Am hotărît „în principiu” să desființăm foile supliment și să scoatem suplimente săptămînale la „Pravda” (în locul ziarului „Zvezda”) de 4—8—12 pagini, cu preț separat; bine ar fi să reușim, dar ne lovim de aceeași lipsă de oameni.

Cei șase trăiesc în bună înțelegere, dar se plîng că treaba merge greu...

* Manuscrisul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe unele cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

Toată „intelectualitatea“ e de partea lichidatorilor. Masele muncitorești sînt de partea noastră („Pravda“ are un tiraj de 40 000 de exemplare contra * cele 12 000 de exemplare ale ziarului „Luci“), dar muncitorii își formează cu mare greutate o intelectualitate *proprie*. Încet și cu mare greutate.

În general, în Rusia treburile partidului încep în mod vădit să meargă mai bine. Pretutindenii cercurile, grupurile și organizațiile muncitorești cresc și se întăresc în mod vizibil. Își largesc rîndurile. Atît în Ural și în Sud, cît și în regiunea Moscova (îndeosebi). În Caucaz se constată o îmbunătățire (ultimele știri indică din nou areștări)...

În rîndurile social-democrației se produce, indiscutabil, o înviorare. Au început din nou să vină bani (cîte puțin). O noutate! Sînt semne de înviorare a organizațiilor revoluționare din armată. Dar mișcarea are parcă un alt ritm, cu totul nou.

Ai remarcat, desigur, că Plehanov scrie din nou la „Pravda“. A făcut mofturi și apoi... a revenit. Uf! că tare capricios mai e! L-a ajutat pe Maevski (după ianuarie 1912), apoi s-a depărtat de el (august 1912); acesta l-a criticat fără menajamente și acum Plehanov iarăși îl face de două parale!! Kiselev mi-a trimis o lungă scrisoare în care-mi reproșează că-i urgisesc pe menșevicii partinici, căroră, zice el, rău fac cerîndu-le să fie „leniniști“. Ce caraghios! Dar Gr-i crede că asta e o „figură“ a lui Plehanov...

O noutate în istoria intrigii: K. Radek a scos o broșură: „Meine Abrechnung“ **, îndreptată împotriva lui Tyszka, pe care-l face cu ou și cu oțet. Mi s-a promis că o să și se trimită și d-tale.

Am citit noua carte a Rosei, „Die Akkumulation des Kapitals“ ***. Denaturări cu duiumul! L-a denaturat pe Marx. Mă bucur foarte mult că și Pannekoek, și Eckstein, și O. Bauer au condamnat-o în unanimitate, aducînd împotriva ei argumentele pe care le-am adus eu în 1899 îm-

* — față de. — *Nota trad.*

** — „Darea mea de seamă“. — *Nota trad.*

*** — „Acumularea capitalului“. — *Nota trad.*

potriva narodnicilor. Am de gînd să public un articol despre Rosa în „Prosveşcenie” nr. 4¹⁹⁷.

Koba a reuşit să scrie un amplu articol (pentru trei numere ale revistei „Prosveşcenie”) despre problema naţională. Foarte bine! Trebuie să luptăm pentru adevăr, împotriva separatiştilor şi a oportuniştilor din rîndurile Bundului şi ale lichidatorilor.

În Rusia se constată o oarecare animaţie : oamenii pleacă din străinătate, ca să activeze acasă, în număr mai mare decît pînă acum.

Troţki, după cît se vorbeşte, e supărat pe ziarul „Luci”.

Şi acum trebuie să închei. Multe salutări din partea lui Malinovski şi a celorlalţi.

O caldă strîngere de mînă.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă mai devreme de 29 martie 1913
Expedită din Cracovia la Paris*

*Publicată pentru prima oară
parţial în 1950, în V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 35*

Se tipăreşte după manuscris

143

CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „PRAVDA”

Pentru Iv. Iv.

Dragi tovarăşi,

Vă mulţumesc foarte mult pentru scrisoarea d-voastră detaliată, care cuprinde comunicări deosebit de preţioase. Scrieţi-ne mai des şi asiguraţi-ne legături cu diferite regiuni.

Faptul că lichidatorii întîmpină „cu ostilitate” apropierea de partid a menşevicilor partinici este foarte important. Trebuie să se adopte în fiecare regiune o rezoluţie în acest sens. Acest fapt dovedeşte, pentru a mia oară, că lichidatorii s-au situat definitiv în afara partidului şi au devenit pentru totdeauna un element antipartinic, că o unificare este posibilă numai împotriva lor (împotriva celor de la „Luci”) şi nicidecum cu ei. Dv., după părerea mea, pe bună dreptate aţi acordat o mare importanţă acestui fapt. De

unitate cu lichidatorii nici nu poate fi vorba ; nu poți să unești partidul cu cei ce vor să-l distrugă. Rezoluția confătuirii din februarie 1913 cu privire la unitatea de jos ar trebui, cred, să fie multiplicată la hectograf (dacă sînt prea puține exemplare), adăugîndu-se rezoluția împotriva ziarului „Luci“, cu o enumerare exactă a celor 5 puncte *.

Apoi vreau să spun că împărtășesc întru totul părerea dv. că campania împotriva celor șapte și inițiativa muncitorilor prezintă în acest caz o importanță deosebită. Grupul celor șapte¹⁹⁸ este format din oameni care oscilează, care se situează în preajma partidului, dar sînt prea puțin partinici. Cu ei putem să încheiem acorduri în cadrul Dumei, pentru a-i îndruma și a-i face să meargă alături de noi, dar ar fi o crimă să trecem cu vederea lichidatorismul lor, lipsa lor de caracter și de principialitate. Trebuie să sprijinim și să intensificăm campania împotriva celor șapte. Acum, cînd „Luci“, ziarul lichidatorilor, își mărește formatul (evident cu banii liberalilor, fiindcă el înregistrează un deficit lunar de 1 000 de ruble și are un tiraj de numai 12 000 de exemplare), campania pentru sprijinirea celor șase deputați ai muncitorilor, pentru sporirea abonamentelor la „Pravda“, pentru mărirea formatului ei trebuie să devină de zece ori mai intensă. Trebuie să ducem luptă pentru „Pravda“ direct în uzine, cerînd să i se asigure mai multe abonamente, să i se smulgă ziarului „Luci“ fiecare uzină, să se inițieze o întrecere între uzine pentru un număr cît mai mare de abonați la „Pravda“. Victoria principiului partinității înseamnă victoria „Pravdei“ și invers. Trebuie să pornim o campanie pentru sporirea tirajului ei de la 30 000 la 50 000—60 000 de exemplare, iar a numărului de abonați de la 5 000 la 20 000, și să urmăm neabătut această cale. În felul acesta vom reuși să mărim formatul ziarului și să-i îmbunătățim conținutul.

Observația dv. că n-avem intelectuali este foarte înțemeiată. Și nici pe viitor n-o să avem. Ei vor fi supliți de „Pravda“ și de publicațiile ilegale. Atîta timp cît nu dis-

* Vezi V. I. Lenin. „Cu privire la atitudinea față de lichidatorism și la unitate“ și „Schiza inițială a rezoluției «Cu privire la atitudinea față de lichidatorism și la unitate»“ (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 288—291 și 430—439). — *Nota red.*

puneți încă de mijloace tehnice suficiente, trebuie, cel puțin, să multiplicați rezoluțiile și manifestele la hectograf. Este necesar să hectografați săptămînal, în cîte 30—60 de exemplare, rezoluțiile Comitetului din Petersburg sub formă de directive; în privința acestor rezoluții ne putem înțelege oricînd prin corespondență. Reflectați asupra acestei chestiuni. În felul acesta se va întări activitatea ilegală, vor fi mai puține sacrificii, propaganda va fi generalizată ș.a.m.d.

Rezoluția adoptată de Comitetul organizației din Petersburg în favoarea celor șase și împotriva celor șapte este admirabilă¹⁹⁹. Nu cumva n-ați multiplicat-o nici măcar la hectograf? Acest lucru trebuie neapărat să-l faceți. Tocmai de asemenea campanii avem noi nevoie. Vom căuta să trimitem articole pentru „Izvestiia”²⁰⁰. Comunicați-ne care sînt termenele. Spuneți-ne ce format are acest ziar și cît de mari trebuie să fie articolele.

L.

Scrisă la 5 aprilie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1923
în culegerca „Din vremea „Zvezdei”
și a „Pravdei” (1911—1914)”.
Fascicula III

Se tipărește după o copie
dactilografiată (obținută prin
perlustrare)

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit corecturile. Sînt o *sumedenie* de semne de înțebare: am uitat foarte multe lucruri (și nici nu este de mirare: au trecut de atunci mai bine de zece ani). Luați în considerație acest neajuns și faceți, *cu multă precauție* și cu mult tact, o notă din partea redacției.

Pentru demascarea unor anonimi *nu era nevoie* de asentimentul lui Plehanov și al lui Martov. Dacă o să refuze (și pe d-ta cu siguranță o să te refuze), o să iasă o boroboacă, și totuși *noi sîntem în drept și avem obligația* să dăm în vileag pe anonimii de la vechea „Iskră”:

acest lucru trebuie făcut cu orice preț. Și *trebuia* făcut fără a cere asentimentul cuiva.

Eu și cu Grigori sîntem de acord să arătăm cine sînt anonimii de la „*Proletarii*” și „*Soțial-Demokrat*”²⁰¹.

Îți trimit o listă de observații.

Așadar, la vară ne vedem. Vă așteptăm. Am închiriat o vilizoară lîngă Zakopane (la 4—6 ore de Cracovia, gara Poronino) pentru perioada 1.V.—1.X. ; avem o cameră pentru dv. Zinovievii stau aproape.

Adu cît mai multe cărți și mai ales reviste, care aici nu se găsesc. Anexez o listă de cele necesare. O să-ți comunic eu ce mai trebuie, astfel ca să iei din Paris *tot* ce se poate lua.

Au revoir.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. ... Strînge întreaga polemică a lui Aleksinski și Lunacearski... * și adu-o aici. Ce părere ai : l-am putea invita pe Aleksinski la „școală” ** ? Gr. e pentru, eu sînt contra. Mai chibzuiește și d-ta. N-ai cumva posibilitatea să aranjezi, *cu tactul cuvenit*, un tîte-à-tête cu Aleksinski pentru o convorbire *cu caracter general*, *fără a-i vorbi deocamdată nimic despre școală* ? Scrie-mi ce-a mai clocit Lozovski în legătură cu grevele.

„*Sovremennîi Mir*”

cu articolul lui Plehanov despre romanul lui Ropșin

” ” ” ” ” ” Boguearski (cartea
[despre] ist. Nar. vol.)

” recenzia lui L. I. Akselrod...

la cartea lui V. Ilin „Materialism și empiriocriticism”
și alte articole interesante...

Articole despre lucrările cadastrale și despre politica agrară a lui Stolîpin.

* Manuscritul acestui document este în parte deteriorat. Aici și mai departe cîteva cuvinte n-au fost descifrate. Cuvîntul cuprins în paranteze patrate a fost reconstituit după sens. — *Nota red.*

** Este vorba de școala de partid pe care C.C. al P.M.S.D.R. intenționa s-o organizeze la Poronino. — *Nota red.*

În „*Russkoe Bogatstvo*“ pe anii 1910—1911 —
1912

și „*Sovremennîi Mir*“ }
în „*Zaveti*“ } Pe aceiași ani
„*Severnîe Zapiski*“²⁰². }

Scrisă la 7 aprilie 1913
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

145

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit colecția „*Proletarii*“ (nr. 1—20) pe care ai cerut-o.

Am citit o parte din ea. Să nu uiți ca în broșura d-tale legală (din „*Două partide*“)²⁰³ să introduci neapărat un întreg capitol despre „socialiștii-populiști“ lichidatori (*Peșehonov*, nr. 7 și 8 din „*Russkoe Bogatstvo*“, 1906 ; cf. „*Proletarii*“ nr. 4, „*Menșevicii eserilor*“ *).

Oamenii au uitat acum *totul*. Cei noi nu știu *nimic*.

Trebuie ca, *pornind de la a.b.c.*, să vorbești despre lichidatorism (și despre „*partid legal*“) la socialiștii-populiști.

Al d-tale, *Lenin*

Scrisă la 17 aprilie 1913
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

146

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit cecul. Din moment ce este vorba să ni se restituie, nu putem să nu dăm, oricât de prost am sta acum cu banii. Ai grijă, neiculită, și aranjează *încă de pe acum* în

* Vezi *V. I. Lenin*. Opere complete, vol. 13, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 392—401. — *Nota trad.*

așa fel, ca, venind încoace, să ții referate în diferite localități. Eu m-am înapoiat astăzi de la Leipzig ²⁰⁴ : 64 de mărci sînt, oricum, ceva ! Iar dacă ai să ții referate în cîteva orașe, o să iasă o sumă mult mai mare.

Astăzi îți trimit materialele în legătură cu Duma. Trebuie să-i ajutăm pe deputați (pe cei 6) să-și scrie cuvîntările. Neapărat. Apucă-te d-ta de treaba asta (la 24. IV st. v. se deschide Duma, așa că trebuie să te grăbești), și pune-l și pe Aleksinski. Ai un prilej potrivit : trimite-i prin pneu * o scrisoare, în care să i te adresezi ca unui colaborator al „Pravdei“, și fixați o întîlnire. Ar fi de dorit (dar *n u e obligatoriu*) ca cuvîntările să fie trimise prin Cracovia.

Îți trimit temele.

Caută și aranjează *neîntîrziat* și cu toată energia această chestiune. Intră în legătură cu Aleksinski...

Mii de salutări. Al d-tale, *Lenin*

Scrisă mai tîrziu de 26 aprilie 1913
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

147

CĂTRE I. E. GHERMAN

Dragă tovarășe,

În preajma lui 1 octombrie plecăm la *Poronino* (Galizien, adresa : Herrn Ulianow), 4—6 ore de la Cracovia, via „Zakopane“. Scrie-ne pe noua adresă.

Îți mulțumesc pentru foaia volantă a C.C. al dv., pe care mi-ai trimis-o ²⁰⁵. Discutați fără întîrziere și, după ce vă hotărîți, comunicați-mi dacă vreți ca, *pentru o extindere a agitației* înainte de deschiderea congresului, să tipăriți o *platformă* a bolșevicilor (sau a *partițiilor*, sau a *antilichidatorilor*) letoni.

După părerea mea, ar trebui s-o tipăriți. Dacă n-aveți bani, ați putea s-o multiplicați la hectograf.

* — poșta pneumatică. — *Nota trad.*

În platformă, după părerea mea, trebuie să se insiste în mod deosebit asupra următoarelor trei puncte :

(1) Lichidatorii au renunţat la tactica *revoluţionară*. Aprecierea momentului actual făcută de ei este (camuflat) liberală. Trebuie explicat acest lucru.

(2) Despre lichidatori ; trebuie reprodus (sau citat în mod amănunţit articolul de fond din nr. 101 al ziarului „Luci“) şi arătat muncitorilor letoni adevărul.

(3) Problema naţională. Separatismul şi federalismul bun-diştilor, care „i-au cumpărat“ pe lichidatori. Prejudiciul pe care-l aduce autonomia naţional-culturală.

N-ar fi mai bine ca grupul dv. să prezinte şi un *proiect de rezoluţii* în aceste probleme ? Sau e mai bine să scrie o *platformă* ? Cum e mai nimerit pentru agitaţia ce trebuie desfăşurată înainte de deschiderea congresului şi în timpul votării delegaţilor ce urmează să participe la congres ?

Comunică-mi care e părerea d-tale (şi a prietenilor d-tale). Dacă o să fie nevoie de rezoluţie sau de platformă, noi o să vă putem ajuta să le scrieţi. Care-i termenul ? Când se ţine congresul ? ²⁰⁶

O caldă strângere de mână. Al d-tale, *Lenin*

*Scrişă înainte de 6 mai 1913
Expedită din Cracovia la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1935,
în revista „Proletarskaia Revoluţiia“ nr. 5*

Se tipăreşte după manuscris

Dragă Ş.,

Ţin să-ţi atrag atenţia că mi-am schimbat adresa. Am venit în acest sat de lângă Zakopane, unde sper că aerul de munte (la o altitudine de aproximativ 700 m) o să-i

facă bine Nadejdei Konstantinovna, care suferă de boala lui Basedow. Unii încearcă să mă sperie : nu mai neglijați pînă n-o să se mai poată face nimic ; duceți-o *numai-decît* la doctorul Kocher de la Berna, care e o somitate de primul rang... Pe de o parte, Kocher e chirurg, și chirurgilor le place să taie ; se pare însă că aici este vorba de o operație extrem de riscantă și care dă rezultate cu totul îndoielnice... Pe de altă parte, se recomandă aer de munte și *liniște*. Dar la noi, care ducem o viață atît de agitată, „liniștea“ e ceva greu de realizat. Iar boala asta e de natură nervoasă. A urmat, timp de trei săptămîni, un tratament cu electricitate. Rezultatul = 0. Totul e ca înainte : și proeminența globilor oculari, și îngroșarea gîtului, și palpitațiile, toate simptomele bolii lui Basedow.

N-ai putea d-ta să capeți unele informații în legătură cu Kocher ? Nu știu *cum* trebuie să procedez și de aceea aș vrea să mă sfătuiesc cu cineva. N-ai putea d-ta să te duci cu cineva, cu un student sau cu un medic, și să stați de vorbă cu Kocher ? Sau poate că el n-o să vrea să stea de vorbă fără să vadă bolnava ? Eventual ați putea sta de vorbă cu el prezentîndu-i o scrisoare din partea medicului care a tratat-o aici (la Cracovia) ? Ți-aș rămîne foarte îndatorat dacă ai putea să capeți informații serioase *despre* Kocher, la Berna, sau dacă ai sta de vorbă *cu* el (această din urmă soluție ar fi, desigur, mai bună). Dacă investigațiile pledează *pentru* plecarea la Berna, scrie-mi, te rog, cînd consultă Kocher, cînd pleacă în vilegiatură și cum va trebui să ne aranjăm la Berna : la sanatoriu (dacă nu-i prea scump) sau altfel ?

O caldă strîngere de mînă și mulțumiri anticipate.

Al d-tale, N. Lenin

Absender : Wl. Ulianov. Poronin (Galizien).

Scrisă la 8 mai 1913
Expedită la Berna

Publicată pentru prima oară în 1925,
în revista „Proletarskaia Revoluția“ nr. 8

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Ce se aude cu articolașul sau povestirea pentru numărul *din mai* al revistei „Prosveșcenie“ ? Îmi scriu cei de acolo că ar putea tipări 10 000—15 000 de exemplare (precum vezi, am făcut progrese !) dacă ar avea ceva semnat de d-ta. Răspunde-mi dacă ai de gând să trimiți ceva ²⁰⁷. Scrierea d-tale va fi retipărită și în „Pravda“ și în felul acesta o să aibă 40 000 de cititori. Da... cu „Prosveșcenie“ treaba ar putea să meargă bine, căci — fir-ar să fie ! — nu există *nici o* revistă cu o orientare fermă care să fie scrisă pentru muncitori, pentru *social-democrați*, pentru democrația revoluționară ; nu apar decît publicații plicticoase, care nu-s bune de nimic.

Cum o duci cu sănătatea ? Te-ai refăcut ? Ai să te odihnești bine vara asta ? Ar fi, într-adevăr, necesar să te odihnești *cum trebuie !*

Eu am necazuri. Soția mea suferă de boala lui Basedow. Nervii ! Și eu stau cam prost cu nervii. Ne petrecem vara la Poronino, un sat de lângă Zakopane. (Adresa mea : Herrn Wl. Ulianow. *Poronin, Galizien*. Austria.) E o regiune frumoasă, cu aer sănătos, situată la o altitudine de circa 700 m. Ce-ar fi să te repezi și d-ta pînă aici ? O să vină și niște muncitori interesanți din Rusia. Zakopane (care se află la 7 verste de noi) este o cunoscută stațiune climaterică.

Ai citit „Fabulele“ lui Demian Bednî ? Am să ți le trimit dacă nu le-ai citit încă. Dacă le-ai citit, scrie-mi cum ți se par.

Primești regulat ziarele „Pravda“ și „Luci“ ? Cauza noastră progesează, în ciuda tuturor greutăților, și partidul muncitoresc se formează ca partid social-democrat *revoluționar*, împotriva renegaților liberali, împotriva lichidatorilor. O să vie și pentru noi vremuri mai bune. La noi e astăzi bucurie mare în urma victoriei reputate de muncitorii din Petersburg asupra lichidatorilor în alege-

rile pentru organele de conducere ale noului sindicat al metalurgiștilor ²⁰⁸.

Dar de Lunacearski „al d-tale“ ce mai zici?! Frumos îi mai șade! Pretinde că în cazul lui Maeterlinck avem de-a face cu un „misticism științific“ *... Sau Lunacearski și Bogdanov nu mai sînt ai d-tale?

Dar să lăsăm glumele. Îți doresc *multă sănătate*. Scrie-mi cîteva rînduri. Și caută de te *o d i h n e ș t e* cît mai bine.

Al d-tale, *Lenin*

Ulianow. Austria. *Poronin* (Galizien).

Ce părere ai despre numărul jubiliar al „Pravdei“? ²⁰⁹

*Scrisă în mai 1913, nu mai
de vreme de 9—10
Expediată la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

150

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Îți trimit scrisoarea lui Troianovski ²¹⁰. Sînt de părere că nemernicului de Semkovski (îți trimite Grigori revista „Der Kampf“) *trebuie* să-i dăm un răspuns răspicat, iar *nu așa* cum i s-a dat lui Steklov în „Die Neue Zeit“.

Scrie, te rog, un articol scurt, dar ferm și categoric, despre cei care au trădat și socialismul și democrația, despre ziarul „Luci“ și manevrele lui scizioniste, despre majoritatea muncitorilor, care sînt alături de „Pravda“. Dacă oportuniștii austrieci n-o să-l publice, o să-l tipărim noi în raportul pentru congresul din 1914 de la Viena ²¹¹. Sînt categoric împotriva tendinței de a adopta un ton „pe potrivă mîrșăviei“ oportuniștilor de la „Die Neue Zeit“ sau de la „Der Kampf“.

Ce părere ai?

Al d-tale, *Lenin*

* Fste vorba de articolul lui Lunacearski „Dragoste și moarte (O convorbire de crăciun)“. — *Nota red.*

Cred că e bine să ne adresăm celor de la revista „Der Kampf” *fără* să apelăm la Reazanov. Acest „misit cinstit” ar strica toată treaba, ar complica situația prin amabilitatea lui exterioară și prin mîrșăvia lui interioară. E mai bine să ne adresăm lor direct și să obținem un răspuns deschis. Iar Reazanov, dacă vrea, n-are decît „să ne ajute” din afară (ceea ce e îndoielnic)... *

Scrisă înainte de 20 mai 1913
Expedită din Poștinino la Paris

Se tipărește pentru prima
oară, după manuscris

151

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”

Stimați colegi,

Azi am primit, în sfîrșit, toate numerele „Pravdei” din ultimele zile sau, mai exact, din ultima săptămîină. Vă mulțumesc foarte mult și vă felicit călduros pentru succesul obținut: după părerea mea, este cert că acum ziarul *s-a pus de-a binelea* pe picioare. S-a produs o îmbunătățire considerabilă și serioasă; să sperăm că ea va fi totodată trainică și definitivă. Lungimea articolelor lui Plehanov și numărul cam mare de articole antilichidatoriste (despre care scrie un deputat al muncitorilor) sînt de pe acum chestiuni de amănunt; în această privință nu este greu de făcut o îndreptare, din moment ce ziarul și-a consolidat situația, și eu cred că activiștii locali își vor da numai decît seama cum trebuie făcută această îndreptare. Am primit, de asemenea, o scrisoare amănunțită din partea unui colaborator (care, din păcate, nu are plăcuta calitate de a fi „deputat”); ne-am bucurat mult și l-am felicitat pentru toate succesele obținute. Se pare că acum (și numai acum, după aventura lui St—v **) perioada de ezitări a luat sfîrșit... numai să nu fie de deochi !...

Nu vă sfătuiesc să-l puneți pe Plehanov în fața unor ultimatumuri: e prea devreme! ar putea să dăuneze!! Dacă

* Manuscrisul acestui document e în parte deteriorat. Aici și mai departe câteva cuvinte n-au fost descifrate. — *Nota red.*

** Nu s-a putut stabili despre cine este vorba. — *Nota red.*

aveți de gînd să-i scrieți, folosiți un ton cît mai amabil și mai îngăduitor. În momentul de față el este un element prețios, deoarece luptă împotriva dușmanilor mișcării muncitorești.

Cît despre Demian Bednîi, continui să fiu *pentru el*. Nu trebuie, amicii mei, să vă legați prea mult de slăbiciunile omenești ! Talentul este o însușire rară. El trebuie sprijinit în mod sistematic și cultivat cu multă grijă. Vă încărcați sufletul cu un păcat, cu un mare păcat (de o sută de ori mai mare decît diferitele „păcate” personale, dacă asemenea păcate există...) în fața democrației muncitorești, dacă nu veți atrage un asemenea colaborator talentat și *nu-l veți ajuta*. Conflictele care au avut loc sînt lipsite de importanță, în timp ce problema e serioasă. Gîndiți-vă la asta !

În ceea ce privește mărirea formatului, am trimis nu de mult o scrisoare amănunțită unui coleg de la „Prosveșcenie” ; sper că ați văzut și dv. această scrisoare. Și eu sînt pentru prudență în materie de finanțe ; aceleași șase pagini (ale actualului supliment) *să aibă o altă prezentare*, cu alt sos, sub alt titlu și cu alt conținut : 4 pagini să apară ca supliment de duminică pentru muncitorii înaintați + 2 pagini care să apară ca „ziar muncitoresc popular” la prețul de 1 copeică, pentru *masă*, pentru cîștigarea a o sută de mii de cititori, și care să aibă un conținut arhipopular. Nu trebuie să luăm drept exemplu un ziar ca „Luci” ; e bine să ne urmăm drumul *nostru*, drumul proletar : 4 pagini pentru *muncitorii* înaintați și 2 pagini (iar *mai tîrziu*, poate, și 4) pentru *masă*, în vederea unei lupte îndelungate și perseverente pentru cîștigarea a 100 000 de cititori. Trebuie să pătrundem cît mai adînc în mase și pe un front cît mai larg, iar nu să ne luăm după niște fițuici intelectualiste cum e „Luci”.

Încă o dată : salutări, felicitări și cele mai bune urări !

Al dv., V. I.

Un compliment special pentru Vitimski : articolul lui despre presa muncitorească și democrația muncitorească, în-

dreptat împotriva liberalilor ²¹², este **foarte reușit!!**
 Cît despre „Ideologia“ lui Bogdanov, ea este, *fără îndoială*, o erezie, și eu mă angajez să vă dovedesc acest lucru cu toată precizia!! ²¹³

În ce privește creșterea tirajului, ea constituie o bucurie pentru marxiști atunci cînd se datorește unor articole *marxiste*, iar nu unor articole îndreptate *împotriva marxismului*. Noi vrem să avem un ziar care să fie expresia ideologiei noastre, și toți colaboratorii și cititorii „Pravdei“ vor acest lucru; vrem un ziar marxist, iar nu machist, nu-i așa?

P. S. Adresa nu e Paronen, ci *Poronin* (Galizien), și pe banderolă trebuie *adăugat* neapărat: *via Varșovia—Granica—Zakopane*.

*Scrisă în mai 1913,
 nu mai de vreme de 25
 Expediată la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
 în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE C. HUYSMANS

Scumpe tovarășe Huysmans,

De cîtăva vreme, funcția de casier al fracțiunii social-democrate din Duma a IV-a o exercită Muranov. El publică în ziarele social-democrate din Petersburg dări de seamă cu privire la sumele primite de fracțiune. După cum scrie în ziare, încă de la începutul grevei generale din Belgia muncitorii ruși fac colecte „pentru muncitorii belgieni“ ²¹⁴. De pildă, în nr. 101, 102, 109 și 116 ale ziarului „Pravda“ au fost publicate dări de seamă sub semnătura lui Muranov, care a primit pentru muncitorii belgieni aproape 500 de ruble, colectate de muncitorii ruși din toate colțurile Rusiei. Nu mă îndoiesc că cei 800+700 de franci pe care i-ați

primit au fost strânși de muncitorii ruși pentru muncitorii belgieni. Am să-i scriu lui Muranov și, dacă aceste sume au o altă destinație (ceea ce e foarte puțin probabil), am să vă comunic.

[O variantă a scrisorii *]

E foarte probabil că cei 1 500 de franci, despre care este vorba, au fost strânși de muncitorii ruși *pentru muncitorii belgieni*. Asemenea colecte s-au făcut încă de la începutul grevei generale din Belgia. Listele sînt publicate în ziarele noastre social-democrate sub semnătura lui *Muranov*, care în prezent îndeplinește funcția de casier al fracțiunii social-democrate din Duma a IV-a de stat. Am să-i scriu lui Muranov și am să-l rog să lămurească lucrurile.

[Notă de colectele de bani pentru muncitorii belgieni **]

Colecte pentru belgieni

		1 500 frs. = aprox. 600 de ruble	
„Pravda“ nr. 116.....	36,30	}	42,10
	5,80		
nr. 109	24,60	}	136,99
	18		
	1,60		
	16,45		
	53,24		
	1,40		
	7,25		
	6,30	}	291,99
nr. 102	132,16		
(sîmb. 4. V. 1913) nr. 101	159,83		
			471.08

Scrisă mai tîrziu de 4 iunie 1913
Expedită din Poronno la Bruxelles

Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista
„Voprosi Istorii KPSS“ nr. 5

Se tipărește după manuscris
Tradusă din limba franceză

* Mai jos se tipărește textul care a fost scris pe marginea scrisorii precedente. — *Nota red.*

** Această notă, în limba rusă, a fost făcută pe dosul scrisorii — *Nota red.*

Casa din Poronino în care a trăit Lenin în vara anilor 1913 și 1914

CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS

Dragă tovarășe,

Proiectul de platformă l-am trimis ieri lui Gherman *, la Berlin.

Extrasul din articolul lui Berzin ²¹⁵, pe care mi l-ai trimis, dovedește că el e un împăciuitoare tare nătăflet. Trebuie să strângi în jurul d-tale oameni statornici și în stare să se orienteze, căci cei de felul lui Berzin nu fac, *de fapt*, decît să-i ajute pe *lichidatori*. Ei sînt niște valeți ai lichidatorilor.

Trimite-ne o traducere (în limba rusă sau germană, cum îți vine mai ușor) a *întregului* articol al lui Berzin.

E neapărat necesar să dai lui Berzin un răspuns *amănunțit și drastic*.

Multe salutări. Al d-tale, *Lenin*

Deocamdată, primind de la d-ta doar un mic extras, nu pot să spun împotriva lui Berzin decît următoarele :

Berzin încearcă să prezinte lucrurile ca și cum „bolșevicii”, sau, mai bine zis, conferința din ianuarie 1912 a P.M.S.D.R., ar săvîrși o sciziune prin încălcarea hotărîrii de la Stockholm. Prin aceasta Berzin dovedește pur și simplu că vorbește *în necunoștință de cauză*. El *nu știe* ce prevede hotărîrea de la Stockholm.

Congresul de la Stockholm *nu* a aprobat federația. El a aprobat *un acord* cu naționalii (cu polonezii, letonii și Bundul) ²¹⁶.

Acest acord preconiza unificarea cu naționalii în organizațiile locale. De ce Berzin trece cu vederea acest lucru ? Din ignoranță sau din dorința de a-i camufla pe lichidatori ?

Dovadă : hotărîrea adoptată de *partid* la conferința din decembrie 1908 (adică la doi ani și jumătate după congresul de la Stockholm).

* Vezi V. I. Lenin. „Proiect de platformă pentru congresul al IV-lea al social-democrației din Ținutul leton” (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 215—224. — *Nota trad.*)— *Nota red.*

Această hotărîre sună astfel (vezi p. 46 din broșura „Conferința generală a P.M.S.D.R.” din decembrie 1908) :

(pct. 1) „Conferința invită C.C. să ia măsuri pentru realizarea unificării organizațiilor locale... unde pînă în prezent, *contrar hotărîrii congresului de la Stockholm*, ea n-a fost efectuată”,

(pct. 2) „această unificare trebuie să aibă la bază principiul *unității*”. Conferința „se pronunță *cu hotărîre împotriva* adoptării principiului *federalismului* ca bază a unificării”²¹⁷.

După toate acestea, ce se poate spune despre nerușinarea lui Berzin, care susține că congresul de la Stockholm a aprobat federația ? ?

Berzin denaturează lucrurile !

Neînfrățind unitatea, aplicînd principiul federalismului *împotriva hotărîrii partidului*, bundiștii *nu* au respectat hotărîrea adoptată de congres și de partid.

Conferința din ianuarie îi condamnă pe bundiști și dezaprobă federația²¹⁸. Dacă Comitetul Central leton (*împotriva* dorinței exprimate de conferință, care *l-a invitat*) n-a participat la lucrările ei, asta este vina *lui*.

Berzin îi apără pe lichidatorii scizioniști și pe bundiști, susține *federația împotriva hotărîrii partidului*.

Scrisă înainte de 7 iunie 1913
Expedită din Poronino la Berlin

Publicată pentru prima oară
în 1935, în revista „Proletarskaia
Revoluția” nr. 5

Se tipărește după manuscris

CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS

7. VI. 1913

Dragă tovarășe,

Am primit și am citit traducerea *întregului* articol al lui Berzin.

Articolul *e bun*, afară de pasajul care mi-a provocat atîta indignare. Dar eu te-am rugat chiar atunci, *imediat*,

să-mi trimiți *întreg* articolul, arătînd prin aceasta că consider necesar să-l cunosc *în întregime*. Ocărîndu-l amarnic pe Berzin pentru o parte din articolul său, eu te-am rugat să-mi trimiți *întreg* articolul. De aci reiese că te-ai cam *pripit* făcîndu-i cunoscută lui Berzin observația, plină de indignare, prilejuită de o parte din articolul lui.

Berzin mi-a trimis o scrisoare în care spune că, probabil, am fost greșit informat. (Firește, dacă cunoști numai o parte din articol, *nu poți* să fii bine informat despre *întregul* lui cuprins !)

Citind *întreg* articolul, încep să mă conving că Berzin *nu poate fi pus alături de Braun*. Repet, articolul lui Berzin e *bun*; citindu-l, începi să-ți dai seama că divergențele dintre noi și el (în legătură cu aprecierea hotărîrii de la Stockholm etc.) au mai degrabă un caracter particular. Mă îndoiesc că ar fi cazul să deschidem chiar acum o discuție în presă pe marginea acestei divergențe. Totul arată că Berzin se apropie de noi și o să se alătore nouă.

Dacă ai trimis deja răspunsul (pentru presă) dat lui Berzin, te sfătuiesc *să-l reții* și să mi-l trimiți : vreau să ne mai consultăm.

Răspunde-mi cît de curînd ce ai făcut cu schița mea de platformă.

O caldă strîngere de mîină.

Al d-tale, *Lenin*

Expediată din Poronino la Berlin

Publicată pentru prima oară în 1935, în revista „Proletarskaia Revoluția” nr. 5

Se tipărește după manuscris

Dragă L. B.,

Am uitat să adaug că în „Prosveșcenie” n-am scris și nu voi scrie nimic despre consfătuirea cu liberalii.

Scrie d-ta pe această temă. Ea trebuie să fie bine chibzuită pe bază de documente, să fie amplificată și să devină o lozincă. Încearcă d-ta să faci acest lucru !

Al d-tale, V. U.

*Scrisă la 8 iunie 1913
Expediată din Poronino la Paris*

Se tipărește după manuscris

156

CĂTRE GRUPUL BOLȘEVIC DIN CONDUCEREA SINDICATULUI MUNCITORILOR METALURGIȘTI

Dragi prieteni,

Am primit ambele scrisori, pentru care vă mulțumim. O să vă ajutăm bucuroși cu tot ce ne stă în putință. Nu e cazul să scriem instrucțiuni speciale. Zilele acestea vom publica o serie de articole pe această temă, scrise de Gr. Căutați să faceți în așa fel ca ele să fie reproduse în revista „Metallist”. Pe cât vom putea, vom scrie și pentru această revistă. Este necesar ca ei să plătească un onorar ; în felul acesta, cercul colaboratorilor se va lărgi numai-decât. Pe cât se pare, zilele acestea o să se țină o nouă ședință, care o să fie hotărâtoare. Niște tovarăși ne scriu că lichidatorii își adună toate forțele pentru a da o bătălie decisivă ; se înțelege că ai noștri nu dorm și nu lasă lucrurile în voia întâmplării. E vorba aici de ceva extrem de important și de serios. Pozițiile care au fost cucerite trebuie menținute cu orice preț ²¹⁹. În această luptă sîntem cu tot sufletul alături de dv. Dar de ce ați lăsat să fie ales ca secretar un lichidator ? ²²⁰ Și ce mai e și cu comisia de asigurări ? Așteptăm scrisori. Informați-ne totdeauna despre ce trebuie să scriem acolo. Țineți-ne la curent cu tot ce se petrece. Din tot sufletul vă dorim succes.

*Scrisă la 16 iunie 1913
Expediată din Poronino la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoričeskii Arhiv” nr. 2*

*Se tipărește după o copie dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimați colegi,

Abia azi, 16. VI. 1913, am primit numerele din „*Pravda*” apărute în format mărit și mă grăbesc să felicit pe membrii redacției și pe colaboratori ²²¹. Vă urez mult succes. Principalul lucru în momentul de față este, după părerea mea, să nu scăpăm din vedere că trebuie să *ducem lupta pentru câștigarea a 100 000* de cititori. Pentru aceasta e necesar (1) să scoatem mici suplimente duminicale, cât se poate de populare, la prețul de 1 copeică. Scrieți-ne neapărat ce părere aveți despre asta și totodată trimiteți-ne unele *date* de ordin bugetar : *cît a costat* mărirea formatului ? și la *cît se ridică în prezent* cheltuielile pe lună, *cu cît* au crescut în raport cu cele din trecut ? În momentul de față, primejdia cea *mare* (și singura primejdie) pentru „Pravda” este să piardă pe cititorul de *masă*, să piardă pozițiile pe care le deține în lupta pentru câștigarea acestui cititor.

Aceasta e prima problemă concretă și v-aș ruga foarte mult să-i faceți cunoscut editorului *toate* problemele concrete, iar mie să nu uitați să-mi trimiteți răspuns.

(2) În chestiunea zilei de lucru de 7 ore pentru funcționarii de la poștă etc., redacția a făcut în mod vădit o greșală. Cu toții sîntem supuși greșelii și, propriu-zis, aici nu e încă nimic deosebit de grav. Dar, *perseverînd* în această greșală, redacția, *pentru multă vreme*, dacă nu pentru totdeauna, lasă să persiste unele nemulțumiri, își strică reputația și își înrăutățește situația atît în Rusia, cît și în Europa. Am fost nespus de bucuros să aflu din scrisoarea trimisă de secretar că *nu* toți membrii redacției au apărut această poziție greșită. Vă rog stăruitor să reexaminați problema și să adoptați o altă poziție *în presă* (publicînd articolul lui G. Z. fără semnătură, ca *din partea redacției*). E suficient ca, în introducere la articolul lui G. Z., să tipăriți doar două rînduri : „Examinînd din nou problema, redacția a ajuns la următoarea concluzie”, sau : „Examinînd din nou problema, într-o ședință mai largă a

redacției, împreună cu colaboratorii“, ceea ce este mai puțin reușit *decît simplu* „examinînd din nou“²²².

Mincinoșii de la ziarul „Luci“ o să țopăie *nițel* de bucurie citind o asemenea rectificare, dar numai o *falsă* pudoare ne-ar putea împiedica s-o publicăm. Ar fi o situație de o mie de ori mai proastă dacă „Luci“ ar putea *mereu* să invoce această greșeală. O greșeală îndreptată dispăre, în timp ce una neîndreptată rămîne ca o rană care supurează. În asemenea cazuri trebuie să ai curajul să te hotărăști pentru operație chiar de la început. Altfel, se-nțelege, n-o să fie de loc plăcut cînd o serie de prieteni ai „Pravdei“ — atît din rîndurile diferiților publiciști, cît și de la *organele de presă* — se vor dezice de pozițiile ei.

Vă rog foarte mult să discutați toate acestea și să-mi scrieți cîteva rînduri fără întîrziere.

(3) Despre I. K. am mai scris o dată. Articolul lui despre Alekseenko este minunat. Și, firește, autorul poate să vă dea în mod regulat astfel de articole. Dar dv. nu-i plătiți, și asta-i de-a dreptul scandalos !! Mi-a scris că n-o să vă mai trimită nimic. Sper că nu v-ați gîndit că o mărire a formatului o să ceară *noi* cheltuieli *numai* pentru hîrtie și tipar. V-ați gîndit, desigur, și la o creștere inevitabilă a cheltuielilor pentru *colaborări*. Și primul căruia trebuia să-i plătiți este I. K. În prezent el n-are din ce trăi. *Nu putem* să pierdem un colaborator care lucrează și pentru „Pravda“, și pentru „Prosveșcenie“. De aceea vă sfătuiesc în modul cel mai stăruitor să adoptați imediat hotărîrea ca lui I. K. să i se plătească 75 (șaptezeci și cinci) de ruble pe lună. Această sumă reprezintă un minimum pentru un colaborator permanent al ziarului și al revistei. Gîndiți-vă și la rubrica de critică literară, care la noi, în general, șchioapătă ; or, fără o asemenea rubrică un ziar „mare“ e o imposibilitate.

Vă rog foarte mult să dați un răspuns imediat în legătură cu această chestiune. Scrisoarea primită de la I. K. are un ton ultimativ, și eu consider de datoria mea să previn atît redacția, cît și pe editorul „Pravdei“, că încă nu cunosc pe cineva care să considere posibilă apariția ziarului în proporții mai ample dacă se lovește de refuzul unui astfel de colaborator.

(4) Articolul lui Vitimski din nr. 123 este, după părerea mea, deosebit de reușit. Îl felicit pe autor. Iar traducerea lui *Stal* trebuie, cred eu, să fie retipărită ; e bună ! ²²³

[Alăturat vă trimit răspunsul pentru Vitimski *, pe care mi se pare că trebuie să-l citiți și dv. (n-am înțeles dacă scrisoarea lui are un caracter *personal* ; eu cred că nu).]

(5) După cum ni s-a comunicat, în redacție se află *de o lună de zile* o scrisoare a lui Aleksinski în legătură cu „Problemele litigioase” **. O asemenea atitudine e de neînțeles pentru mine !! Redacția, pe cât se pare, *nu cunoaște* situația, *nu cunoaște* istoricul grupului „Vpered” și a comis o *greșeală* în cazul d-lui *Bogdanov* (dar despre asta altă dată). De ce n-ați trimis aici scrisoarea lui Aleksinski ?? Acest lucru este neapărat necesar, ca să ne putem sfătui cu privire la *singurul* „vperedist” care s-a gândit să se ridice împotriva detestabilului empiriomonism și a altor asemenea mîrșăvii care fac de rușine partidul proletar. Iar redacția, publicînd scrisorile mincinoase ale lui Bogdanov ²²⁴, *îngreuiază* organizarea unei consfătuiri comune în legătură cu Aleksinski ; poate că nici scrisoarea lui nu e bună de nimic, dar *trebuie să ne sfătuim*. De aceea vă rugăm foarte mult să ne trimiteți numaidecît această scrisoare și, în general, să ne trimiteți orice scrisori de acest fel.

(6) În legătură cu incidentul cu d-l Bogdanov vă trimit separat o adresă către colegiul de redacție și către editorul „Pravdei” ***. Problema aceasta este extrem de serioasă. Nu-mi face de loc plăcere să iau atitudine în presă împotriva redacției „Pravdei” — prea mult timp am lucrat împreună —, dar consider că sprijinirea otzovismului e un păcat *de o sută* de ori mai mare decît sprijinirea lichidatorismului, și nu numai un păcat mai mare, dar chiar un lucru necinstit. Iar eu, sincer vorbind, n-o să pot să nu iau atitudine și în presă împotriva acestui sprijin, care, prin publicarea scrisorii d-lui Bogdanov, a devenit evident. Dacă e o gafă, s-o îndreptăm ; iar dacă nu e, să ne războim.

* Vezi volumul de față, p. 214—217. — *Nota red.*

** Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 69—94. — *Nota trad.*

*** Vezi V. I. Lenin. „Despre d-l Bogdanov și grupul «Vpered» (Pentru colegiul redacțional al ziarului «Pravda»)” (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 261—263. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

Trimiteți-ne scrisoarea lui Aleksinski. Este foarte important. El discută prietenește, iar dv. ... i-l serviți pe Bogdanov !!

(7) Am primit banii pe aprilie. Urmează să mi-i trimiteți pe cei pentru luna *mai*. Vă rog foarte mult să nu întârziati. (Am mare nevoie de ei pentru tratamentul soției, pentru operație.)

Al dv., V. I.

Tare mi-e teamă că l-ați făcut pe Plehanov să se îndeparteze de noi !! Potresov minte și împrășcă cu noroi. Și dv. vreți să-l faceți pe Plehanov să tacă ?? Ar fi o greșală ireparabilă ²²⁵.

Multe mulțumiri pentru promisiunea de a-mi trimite numerele lipsă din „*Pravda*” și din „*Luci*”. Numai că pomeniți o dată greșit un număr în loc de nr. 8 (numărul opt) pe 1912 (una mie nouă sute doisprezece). Vă rog foarte mult să-mi trimiteți acest nr. 8 (1912). El a fost *înapoiat* redacției în 180 de exemplare din cele confiscate.

Scrisă la 16 iunie 1913
Expedită din Poronino la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

158

CĂTRE M. S. OLMINSKI

Tovarășului Vitimski

Scumpe coleg,

În primul rând, țin să te felicit pentru două articole ale d-tale, *deosebit* de reușite după părerea mea : cel despre liberali și despre consfătuirea ziarelor „*Pravda*” și „*Luci*” cu redactorii liberali și cel despre „*Pravda*”, apărut în nr. 123.

În chestiunea An și Vlasov, pe care o ridici d-ta, nu putem fi de acord. După părerea mea, d-ta te referi la ceea

ce e *la suprafață*, la ceea ce se află deasupra și sare imediat în ochi, și înclini să treci cu vederea ceea ce este mai important, ceea ce este esențial. Acest procedeu este cât se poate de primejdios.

An și Vlasov „atacă redacția ziarului «Luci»“, scrii d-ta, și consideri că noi „nu profităm de această situație“.

N-ai dreptate. An și Vlasov *acceptă ceea ce este esențial* în ce scrie „Luci“, și anume lozinca „luptei pentru un partid legal“ sau lozinca păcii (sau unității) cu lichidatorii. Or, tocmai *asta-i esențial*. Și tocmai de asta au nevoie cei de la „Luci“. Iar ziarul lor *nu* vrea să treacă drept un organ al lichidatorilor, ci drept un organ care e și al lichidatorilor, și al partițiilor. O asemenea mistificare nu trebuie îngăduită. O asemenea mistificare este mai periculoasă ca orice. Pe ea se sprijină întreaga aventură a lui Troțki și Semkovski.

Totodată, nu prea ai dreptate când spui că noi „nu profităm de această situație“. *Cum* anume să profităm? Nu cumva recunoscând că An și Vlasov „atacă redacția ziarului «Luci» și susțin că linia Pravdei e justă“ ?? Asta ar fi inexact. Tocmai cu ceea ce este *esențial* în poziția „Pravdei“ An și Vlasov sînt în dezacord, și ori îl resping (An), ori nu l-au înțeles (Vlasov).

Sau să profităm de situație în sensul că am considera lichidatorismul lui Sedov drept un *fact*, recunoscut *nu numai de adversarii*, dar și de partizanii ziarului „Luci“ ? Un asemenea procedeu ar fi just. Dar acest lucru a fost făcut, printre altele, și în articolul meu („Probleme litigioase“, partea a III-a, „Pravda“ nr. 110) *.

„Pe adversari trebuie să-i dezbinii, iar nu să-i unești“, scrii d-ta pe un ton de reproș la adresa lui V. I., care, lipsit de tact, îi „unește“.

Permite-mi să spun câteva cuvinte în apărarea mea.

Pe adversari trebuie să-i dezbinii, iar nu să-i unești, acesta e un adevăr indiscutabil. Bine, dar dacă adversarilor *le convine să facă impresia că sînt „dezbinați“*, că au printre ei nu numai pe lichidatori, dar „și“ pe letoni, „și“

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 79—82. — Nota trad.

pe Troțki, „și“ Bundul, „și“ pe An ?? Tocmai acest lucru *esențial* din tactica lichidatorilor nu l-ai văzut d-ta, poate pentru că n-ai citit și n-ai auzit totul despre conferința din august. Dar tocmai aici e întregul *miez*, întreaga *esență* a tacticii de „salvare“ a lichidatorilor, adică de salvare a *libertății* minciunii lichidatoriste și a liberalismului, pentru a influența *dinăuntru* partidul.

Numai așa se mai poate face încercarea de a-i salva pe lichidatori. Și abilul diplomat An (după care își târîie pașii un băiețandru necopt ca Vlasov) face un joc *foarte abil*. Nu-l cunoști pe An ! Eu însă ani de-a rîndul am studiat diplomația lui și știu cum trage el pe sfoară *întregul Caucaz !!* An are într-adevăr talent diplomatic (îl cunosc din 1903), dar, din păcate, el este rău orientat. An vrea să creeze impresia că este împotriva ziarului „Luci“ și în felul acesta să-l salveze !! Acest lucru este clar pentru cei ce cunosc bine istoria partidului, în special pe cea din *ianuarie* 1910 și *august* 1912 !! An l-a dascălit pe Dan pentru niște fleacuri, însă i-a cedat într-o chestiune esențială (*lozinca* luptei pentru un partid legal), din dorința de a arăta „alor săi“ că *și el* e împotriva lichidatorilor. *Nu există* greșeală mai nefastă decît aceea de a te lăsa prins în această cursă a lui An. D-ta (cum e și firesc) *nu cunoști* substratul atitudinii adoptate de Troțki, An, Bundul, Braun etc. față de ziarul „Luci“ ; eu însă îl cunosc. În nici un fel nu-i poate cineva *ajuta* mai bine pe lichidatori decît recunoscîndu-l pe An drept antilichidatorist. Acesta-i un lucru cert. Or, An reprezintă pentru ei singurul *sprîjin* „serios“. Acesta este, de asemenea, un lucru cert. Îți trimit o caldă strîngere de mînă și urări de sănătate și de voie bună. Scrie-mi, îmi face totdeauna multă plăcere să tăifăsuiesc nițel cu d-ta.

Al d-tale, V. I.

P. S. Am auzit că la Petersburg umblă zvonul că An (împreună cu Ciheidze) „a încercat să-i smulgă“ lui Dan ziarul „Luci“ ... și nu l-a smuls. Eu cred că numai de *ochii lumii* a încercat să-l smulgă și a terminat, *în aparență, printr-un compromis*, iar în realitate prin a se preda lui Dan !! Dan

este o baterie de artilerie a inamicului, care e prost camuflată. An este tot o baterie a aceluiași inamic, dar abil camuflată. Te asigur că știu acest lucru din experiență.

Scrisă la 16 iunie 1913

Expediată din Poronino la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1930,
în V. I. Lenin, Opere, ed. 2-3, vol. XVI

Se tipărește după manuscris

159

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă L. B.,

Atâta timp cât nu ne-am certat (și sper că n-o să ne certăm) — — — o spun în glumă — dintr-un motiv „deosebit și neplăcut“, să vorbim nițeluș despre altceva.

Alăturat îți trimit o scrisoare de la Biroul socialist internațional. O să se ocupe Comitetul organizației din străinătate de treaba asta sau nu? Dacă o să se ocupe, atunci să mă anunțe oficial. Dacă nu, trimite-mi înapoi scrisoarea.

Comunică Comitetului organizației din străinătate: a fost sustrasă (sau obținută într-un fel oarecare) o adresă prin care jandarmii fac cunoscut că un oarecare *Polonski*, care a plecat în mod legal din Rusia, va fi arestat la întoarcere.

Dacă e cu putință, să comunice C.O.S. tuturor acest lucru și să încerce să-l găsească pe Polonski. Mai mult decât atât nu știu.

Despre Aleksinski am scris celor de la „Pravda“ și i-am rugat să-mi trimită scrisoarea lui *. În legătură cu minciuna ticluită de d-l Bogdanov, le-am trimis o scrisoare plină de mînie și le-am cerut, pe un ton ultimativ, s-o publice. Să vedem ce o să facă. Altfel o s-o trimit la „*Prosveščenie*“. ((Am scris celor de la „*Prosveščenie*“ și despre articolul d-tale: *eu sînt întru totul de acord* în ce privește organizarea unei consfătuiri a liberalilor și a celor de la „Pravda“ cu redacția ziarului „Luci“.))

* Vezi volumul de față, p. 213—214. — Nota red.

În ce-l privește pe Aleksinski, propun ca problema să fie pusă deschis și sincer, tovărășește. Vii să te sfătuiesti cu noi ce atitudine să iei *împotriva* lui Lunacearski? Bon! Mais alors de deux choses une* : ori să iei atitudine în presă atît *împotriva* aripii filozofice (c'est déjà fait**), *cît și împotriva* celei *otzoviste* a grupului „*Vpered*“, adică să declari că în acest grup a existat și o tendință filozofică reacționară, și o tendință politică *anarhistă*. Eu (Aleksinski) sînt bucuros că am scăpat de ele.

În acest caz putem să încheiem un bloc cinstit. Fără să mai pomenim de vechile zîzanii, vom fi *bucuroși* că am cîștigat un colaborator (de o sută de ori *mai puțin* valoros decît Plehanov) atît pentru „Pravda“, cît și pentru „Prosveșcenie“.

Ori ai unele șovăieli? În acest caz, mergi de unul singur. Ai să fii un colaborator *ocasional*, iar noi ne spălăm pe mîini.

Să nu facem diplomație cu el. Să-i vorbim deschis. Acest lucru e neapărat necesar.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Pe la 20 iunie plec cu N. K. la *Berna*: vom fi acolo pe ziua de 27. Probabil că are să fie operată.

P. S. Huysmans a desemnat pe delegații polonezi din opoziție fără să spună că sînt polonezi!!! Iar pe d-ta (+ eu, + Plehanov!) te-a trecut drept reprezentant în B.S.I. (Vezi ultimul Bulletin! ²²⁶)

P. P. S. Am scris deja celor de la „Pravda“ în legătură cu retribuirea d-tale***. Astăzi am să le scriu să-ți dea 75 de ruble, așa cum spune și Grigori în scrisoarea lui.

Scrisă la 16 iunie 1913
Expedită din Poronino la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

* — Foarte bine! Dar atunci una din două. — *Nota trad.*
** — ceea ce s-a și făcut. — *Nota trad.*
*** — Vezi volumul de față, p. 212. — *Nota red.*

CĂTRE DEPUTAȚII BOLȘEVICI DIN DUMA
A IV-A DE STAT *

Dragi prieteni,

După părerea noastră, ați făcut o greșală încurcându-vă cu Fedor **. Probabil că din asta n-o să iasă altceva decât intrigi. Trebuia să publicați o dare de seamă proprie ²²⁷. Acum însă trebuie să porniți de la un fapt împlinit. În actuala situație trebuie înainte de toate să insistați *asupra necesității unei egalități depline*, și în primul rînd să propuneți o rezoluție formală, cam în felul acesta: „Cooperativa hotărăște ca la întocmirea dării de seamă să nu se admită nici un fel de majorizare a unui curent de către celălalt și ca ambele curente (grupul celor șase și grupul celor șapte) să se bucure de deplină egalitate în toate privințele; cu alte cuvinte, comisia să fie alcătuită dintr-un număr egal de membri, iar pasajele controversate să fie redactate pe bază de înțelegere și nu prin majorizare. Dacă la sfîrșitul dării de seamă vor fi reproduse cuvîntări ale deputaților, alegerea acestor cuvîntări să se facă tot pe bază de înțelegere“. O asemenea rezoluție este necesară. Altfel comisia va fi formată din părți egale, iar apoi, cu o majoritate de un vot, cooperativa va confirma ceea ce va propune lichidatorul. În cazul că Feodora ar respinge o asemenea rezoluție, vă recomandăm să declarați în mod oficial că, întrucît ea nu vrea să admită egalitatea, dv. vă rezervați deplina libertate de acțiune. Totodată puteți propune cu acest prilej un candidat din partea dv.

Vă trimitem alăturat un conspect de teze foarte sumar:

- 1) Campania electorală. Împrejurările în care s-a desfășurat ea. Rezultatele obținute de social-democrați. Platforma social-democraților, ziua de muncă de 8 ore, confiscarea pămînturilor moșierești, democratizare deplină.
- 2) Componenta fracțiunii social-democrate. Constituirea ei. Cazul Jagiello ²²⁸. (Expunerea punctului de vedere al

* Scrisoarea a fost trimisă pe adresa lui N. I. Podvoiski. — *Nota red.*

** Fedor (Feodora) — denumire convențională dată părții menșevice a fracțiunii social-democrate din Duma a IV-a de stat. — *Nota red.*

grupului celor șase și al grupului celor șapte. Menționarea protestelor formulate.)

3) Platforma politică a fracțiunii și primele ei manifestări. Declarația. Mențiunea că grupul celor șase respinge autonomia național-culturală ; mențiunea că largi pături ale muncitorimii au aprobat tocmai... lozincile cuprinse în declarație. O caracterizare a situației politice a social-democrației.

Principalele lozinci rămân : ziua de muncă de 8 ore, confiscarea pământurilor moșierești, democratizare deplină.

4) Interpelările fracțiunii.

5) Fracțiunea și bugetul.

6) Fracțiunile burgheze din Dumă ; criticarea vehementă a acestora și a liberalilor (discursurile lui Maklakov, ale octombriștilor, ale ultrareacționarilor).

7) Muncitorii și fracțiunea. Mandate, apeluri, comentarii, material pentru interpelări, ajutor bănesc reciproc ș.a.m.d.

8) Imunitatea parlamentară (cazul Petrovski) ²²⁹.

Divergențele interne ; fiecare parte își expune separat punctul ei de vedere, rezervându-se pentru amîndouă un număr egal de pagini. Vor fi reproduse articolele publicate în presă de către ambele părți. O enumerare a rezoluțiilor adoptate de muncitori, atîtea cîte sînt. Un supliment. Sarcinile cele mai importante.

Așteptăm vești. Am închiriat vile *.

*Scrisă la 17 iunie 1913
Expedită din Poronino la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1924,
în revista „Krasnaia Letopisi” nr. 1*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată (obținută
prin perustrare)*

CĂTRE V. M. KASPAROV

Dragă tovarășe,

Am primit și am citit articolul d-tale. Tema, după părerea mea, este bine aleasă și corect expusă, însă textul nu

* Este vorba de un sediu pentru școala de partid pe care C.C. al P.M.S.D.R. intenționa s-o înființeze la Poronino. — *Nota red.*

este de ajuns de cizelat din punct de vedere literar. E în el prea multă — cum să spun ? — „agitație“, care nu se potrivește cu un articol care tratează o problemă *teoretică*. Părerea mea este că trebuie să-l refaci sau, dacă nu, să încercăm să facem noi treaba asta.

Multe mulțumiri pentru veștile despre Kostrov. Fii bun, te rog, și spune-i lui Avel să ne scrie mai des și să ne informeze mai amănunțit. Este un lucru important, iar noi *nu* știm *nimic*.

N-ai putea să-ți procuri și să traduci din limba gruzină niște articole ale lui Kostrov : (a) împotriva lichidatorilor, (b) în problema națională, *pentru* o autonomie național-culturală, (c) — *cel mai important* — împotriva prefeței lui Plehanov la cartea lui Arkomed, împotriva hegemoniei preconizate de Plehanov ?

Eu plec pentru câteva săptămîni la Berna. Sper că după ce mă întorc o să ne scriem mai des și o să mai discutăm.

O caldă strîngere de mînă.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Îți mulțumesc pentru numărul din „Pravda“ *.

*Scrisă între 18 și 22 iunie 1913
Expedită din Poronino la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

Dragă A. M.,

A trecut multă vreme de cînd ți-am scris din Cracovia, dar n-am primit nici un răspuns.

Azi ne-a venit o scrisoare din Rusia, de la Odesa, și în ea se spune că *Stark* (?) (de la Capri) se miră de ce nu i-am comunicat odeseanului ceea ce știu de la Stark și *de la d-ta* (!) despre ziarul bolșevic din Odesa !!

* Este vorba de nr. 119 din 25 mai 1913 al ziarului „Pravda“, în care a apărut articolul lui M. S. Olminski „O greșeală dubioasă“. — *Nota red.*

Ce încurcătură mai e și asta și de unde a pornit ? I-am spus odeseanului că *d-ta* mi-ai scris despre un ziar bolșevic de la Odesa, despre care eu nu știu *nimic* *. Și nici azi n-am aflat încă nimic. Odeseanul scrie că în treaba asta e implicat și „Maleantovici-junior“. Acest lucru îl aud pentru prima oară. Despre care Maleantovici este vorba ? Despre „Cel al lui Nikitici“ ? ²³⁰ (personal nu cunosc nici un Maleantovici). Despre avocatul de la Moscova sau despre altcineva ?

Scrie-mi ce știi despre toate astea. Trebuie să descurcăm lucrurile.

Pentru perioada de vară m-am mutat la *Poronino* (în apropiere de Zakopane), unde soția mea urmează o cură. Pe la 27 iunie plec cu ea la Berna pentru operație.

Adresa mea : *Poronin* (Galizien). Austria.

La Berna am să stau 2—3 săptămîni. Pentru mine puteți să scrieți acolo pe adresa : Herrn Schklowsky. 9. Falkenweg. 9. *Bern* (pentru Lenin).

Cum stai cu sănătatea ? Te-ai refăcut în primăvara aceasta ? Îți doresc din suflet odihnă plăcută și întremare completă.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă înainte de 22 iunie 1913
Expedită la Capri*

*Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE G. V. PLEHANOV

Stimate Gheorghi Valentinovici,

Din însărcinarea celor șase deputați social-democrați, mă adresez dv. cu propunerea de a veni în cursul verii, pentru câteva săptămîni, la Zakopane pentru a ține o serie de prelegeri în legătură cu unele probleme ale marxismului și ale mișcării social-democrate, ale căror teme exacte vor fi alese

* Nu s-a stabilit despre ce ziar este vorba. — *Nota red.*

de dv. Am primit astăzi o scrisoare din Petersburg în care se spune că s-ar putea să vină și patru deputați care îi sprijină pe lichidatori sau care manifestă unele șovăieli (Buriakov, Tuleakov, Haustov și *poate* chiar și Mankov). Ca menșevici, ei vor acorda, firește, o deosebită importanță participării dv.

Noi, la rîndul nostru, am considera că e foarte utilă participarea unor partiiți cu diverse opinii la o acțiune care ni se pare a fi extrem de importantă pentru consolidarea legăturilor cu muncitorii și pentru întărirea muncii de partid.

Din motive de conspirativitate am hotărît ca planul organizării de prelegeri să nu fie comunicat nici unui grup din străinătate, cu atît mai mult cu cît deputații ar fi, probabil, expuși unei prigoane deosebit de crunte.

Poronino, unde urmează să se țină aceste prelegeri, se află la o distanță de 7 km, cu trenul, de Zakopane, una dintre cele mai bune stațiuni climaterice de munte din Galiția. În ceea ce privește latura financiară a chestiunii (acoperirea cheltuielilor de drum), ne putem înțelege special, în scris, dacă e cazul.

Scrieți-mi, vă rog, dacă sînteți de acord cu această propunere.

Al dv., *N. Lenin*

Adresa mea este : Herrn Wl. Uljanow.
Poronin (Galizien). Autriche.

*Scrisă nu mai tîrziu de 22 iunie 1913
Expedită din Poronino la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tiparește după manuscris

Dragă Al. Maks.,

Astăzi am primit o scrisoare din Petersburg prin care ni se face cunoscut că planul cu privire la venirea deputaților

social-democrați (totul e *arhiconspirativ* : s-a hotărât să nu spunem nici un cuvânt nimănui în afară de d-ta) e pe punctul de a fi înfăptuit. Ni se scrie că, în afară de cei șase, adepți ai „Pravdei“, s-ar putea să vină și Tuleakov, Burianov, Haustov și poate chiar și Mankov. Pe cât se pare, vom reuși să atragem și câțiva muncitori (nedeputați). Scrie-mi, te rog, dacă n-ai putea să vii și d-ta (pentru o serie de prelegeri, discuții sau seminare, cum ți-i vrerea). Tare bine ar fi ! La 7 km (cu trenul) de aici se află Zakopane, o stațiune climaterică foarte bună. În ce privește banii de drum, după toate probabilitățile vom face rost (așa ni s-a scris). Despre Zakopane ca stațiune climaterică putem să ne interesăm și să-ți trimitem toate informațiile necesare.

Dacă sănătatea îți permite, vino aici pentru câțiva timp, zău așa ! După congresul de la Londra ²³¹ și după cursurile școlii de la Capri ai avea prilejul să te mai vezi iarăși cu muncitorii.

Malinovski voia să vină pe la d-ta, dar n-a putut, n-a avut timp. El și ceilalți deputați îți trimit un călduros salut.

Aștept răspuns.

Al d-tale, *Lenin*

Ziarele sînt pline de știri în legătură cu „conflictul“ ²³². Cred că „Pravda“ noastră o să fie sugrumată. Treaba asta o s-o facă în orice caz Maklakov, fără Dumă, împotriva Dumei sau altfel, dar o s-o facă ! ²³³

În acest caz va trebui să ne concentrăm din nou eforturile asupra literaturii ilegale, numai că n-avem bani.

Dar ce-i cu „negustorul“, n-a început încă să dea bani ? Ar fi timpul să facă neapărat acest lucru.

Adresa : Herrn Wl. Uljanow. *Poronin* (Galizien). Autriche.

*Scrisă nu mai tîrziu de
22 iunie 1913
Expediată la Capri*

*Publicată pentru prima oară
în 1924, în „Culegeri din
Lenin“, vol. I*

Se tipărește după manuscris

165

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“

Stimați colegi,

Vă rog foarte mult să-mi trimiteți aici, la Berna, onorariul meu pe luna mai (și pe iunie) (100 de ruble), pe adresa :
Herrn *Uljanow*. 4. Gesellschaftsstrasse. 4. *Elveția. B e r n*.
Schweiz.

Trebuie să stau aici cam o lună, fiindcă soția mea urmează să fie operată. Am mare nevoie de bani.

Sper că în câteva zile voi aranja lucrurile în așa fel, încât să trimit și de aici articole la „*Pravda*“.

În ceea ce privește articolul meu îndreptat împotriva lui Bogdanov, sînt foarte mirat că redacția caută să ocolească *fondul* problemei : Bogdanov a indus-o în eroare, iar prin intermediul ei pe cei 40 000 de cititori ! Pot fi oare tolerate asemenea lucruri ? ? Sînt de acord să scot cuvîntul „domn“, lăsînd *pur și simplu* „Bogdanov“²³⁴. Sper că în felul acesta veți fi satisfăcuți.

Cu salutări, *V. Ilin*

*Scrisă în iunie 1913,
nu mai devreme de 25
Expedită la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

166

CĂTRE L. B. KAMENEV

29. VI. 1913

Dragă L. B.,

Am primit O.C. și o scrisoare. Multe mulțumiri.

Cu *Kocher* e mare bătaie de cap : e un om capricios. Încă nu ne-a primit, va trebui să mai așteptăm.

Dacă poți, scrie ceva mai mult pentru „*Pravda*“. Pe *Miron l-au înhățat. N - a v e m o a m e n i*. Și în momentul de față eu nu pot să scriu.

De la Petersburg am primit vești bune despre comitetul organizației noastre de acolo și despre sindicatul metalurgiștilor, precum și despre perspectivele școlii : cei șase *au făcut promisiuni* în acest sens. Peste 10 zile trebuie să vină Samoilov la Zakopane. Plehanov, pe cât am auzit, e la Paris. Dacă poți, caută să te întâlnești cu el ; acest lucru e foarte important : i-am scris (arhiconspirativ, *numai* lui personal) despre școală și i-am spus să vină *. Nu răspunde. E un pezevenghi, un Ignațiu de Loyola, un maestru al eschivării. Tot pentru el o să fie mai rău. Școala, oricum, va lua ființă. Gorki s-a declarat aproape pe deplin de acord.

Au revoir.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Multe salutări tuturor prietenilor din Paris.

P. P. S. Se pun mari speranțe în Tuleakov. În ceilalți deputați nebolșevici nu prea. Sînt tare dornici de „știință“ și-l cheamă la ei pe Plehanov. Prost va fi dacă nu s-o duce.

Pe aici circulă zvonul că pe la 10 iulie Plehanov pleacă la Beatenberg. Ce se aude pe la Paris ?

Lui Aleksinski *nu e cazul*, deocamdată, să i se vorbească despre școală. Avem tot timpul să-i spunem *dacă* o să fie nevoie. Este vorba ca cursurile să înceapă abia în august.

Expedită din Berna la Paris

*Se tipărește pentru prima oară
după manuscris*

CĂTRE G. I. SAFAROV

Dragă Gheorghii,

În ce privește conferința, nu știu nimic ²³⁵. *Hotărîți singuri*.

Tratamentul N. K. se prelungeste, și eu o să mai stau aici *încă două săptămîni*, dacă nu și mai mult. Precis nu știu.

* Vezi volumul de față, p. 222—223. — *Nota red.*

Articolul ucraineanului este foarte bun ²³⁶. O importanță deosebită prezintă faptul că dînsul este centralist. Așa ceva se întîmplă atît de rar și constituie o calitate atît de prețioasă în păcătoasele vremuri de astăzi, încît e *neapărat* necesar ca d-ta și Iuri să căutați să-l cunoașteți mai de aproape și să-l înțelegeți cum trebuie, să vă dați seama ce fel de om este.

Articolul are nevoie nu atît de îndreptări stilistice (care sînt o nimica toată), cît de *explicații din partea autorului*. Trebuie să mai scrie încă un articol. Despre asta îi scriu în pagina următoare * ; citește-o și d-ta, și Iuri, și *hotărîți singuri* dacă e cazul să-i dați ucraineanului scrisoarea sau e mai bine să-i comunicați verbal cuprinsul ei.

Beste Grüsse **.

N. Lenin

Scrisă la 20 iulie 1913
Expedită din Berna la Zürich

Publicată pentru prima oară în 1970,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

168

CĂTRE O. N. LOLA

Stimate tovarăș,

Articolul dv. m-a bucurat nespus de mult, fiind scris *de un centralist*, care luptă împotriva celor din tagma lui Donțov & Co. Lupta împotriva naționaliștilor de *acest* gen (și împotriva social-democraților ucraineni), care sînt mai subțili, este extrem de importantă !

Voi interveni neapărat pe lângă redacția „*Pravdei*” să publice articolul dv. Totuși, după cît mi se pare, el nu este pe înțelesul cititorilor, al celor 40 000 de muncitori ruși (și în cea mai mare parte velicoruși).

Cu voia dv. am să vă dau un sfat : mai scrieți *încă* un articol, care să fie publicat el *întîi*. O introducere, o *scurtă* expunere generală a problemei „centralismului” și

* Vezi volumul de față, p. 227—228. — *Nota red.*

** — Cele mai bune salutări. — *Nota trad.*

„separatismului“ (dv. ați făcut o *nimerită* și exactă alegere a termenilor) în rîndurile social-democraților din Ucraina. Introduceți-l pe cititor în fondul problemei. Vorbiți-i despre curente generale, arătați-i (pe scurt) ce reprezintă ele, care este istoria lor.

Și acum încă o chestiune : nu cumva Basok a făcut o cotitură spre naționalism și separatism ? Așa am auzit ; o fi adevărat ? N-ați putea să-mi procurați „faimosul“ lui articol (din 1910, 1911 sau 1912) din care reiese această cotitură ? *

Apoi se spune că recent, la o consfătuire care a avut loc la Lvov, „s-au unit“ nu știu care : cei din organizația Spilka cu social-democrații ucraineni sau cu cei din grupul lui Donțov ? ? Mi-au promis cei de la Lvov că-mi vor trimite rezoluțiile comune, dar nu le-am primit încă. Știți ceva în legătură cu toate astea ? ²³⁷ N-ar fi cazul să introduceți două rînduri în care să menționați că, din păcate, și în rîndurile organizației Spilka există oameni care alunecă spre naționalism și separatism ?

Cu salutări și bune urări.

N. Lenin

*Scrisă la 20 iulie 1913
Expedita din Berna la Zürich*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

169

CĂTRE A. M. GORKI

25. VII. 1913

Dragă A. M.,

De multă vreme voiam să-ți scriu, însă am tot amînat din cauza operației la care a fost supusă soția mea. În sfîrșit, alaltăieri a fost operată și acum se simte mai bine. Operația a fost destul de grea, dar sînt foarte bucuros că a fost făcută la clinica lui Kocher.

* Nu s-a stabilit despre care articol al lui Basok este vorba aici. — *Nota red.*

Și acum să revin la treburile noastre. Îmi scrii că în august ai să vii la Berlin. Când în august ? La începutul lunii sau la sfârșit ? Noi avem de gând să plecăm de aici în ziua de 4. Avem bilete via Zürich-München-Viena și ne vom opri în toate aceste orașe. (S-ar putea ca doctorul să nu ne lase să plecăm pe data de 4, și în acest caz o să mai amânăm.)

N-am putea să ne întâlnim undeva ? Drumul d-tale e doar prin Berna, Zürich sau München, nu-i așa ?

E foarte necesar să ne întâlnim. Prin interzicerea „*Pravdei*“ se creează o situație extrem de grea. Poate că am găsi vreo soluție. În afară de asta, la Berlin d-ta ai putea să faci mult pentru noi, adică pentru „*Pravda*“.

De aceea te rog foarte mult să-mi scrii *imediat* măcar câteva cuvinte, ca să știu dacă ne putem întâlni la începutul lunii august, aici sau într-unul din orașele menționate. Dacă nu e cu putință, atunci am să-ți scriu amănunțit despre toate chestiunile, în special despre școală (căderea organizatorului ne-a pus în mare încurcătură * ; acum căutăm altul).

O caldă strângere de mână și-ți doresc toate cele bune, în primul rînd sănătate, ca să poți întreprinde călătoria. Așadar, răspunde-mi *imediat* !

Al d-tale, *Lenin*

Adresa : Herrn Uljanoff. 4. Gesellschaftsstrasse. 4. (Svizera). *Bern*.

Expedită la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „*Culegeri din Lenin*“, vol. I

Se tipărește după manuscris

Dragă Lidia Aleksandrovna,

Vă trimit o carte poștală cu harta orașului Berna, pe care am cumpărat-o pentru dv. și pe care am însemnat adresele necesare.

* Este vorba de E. F. Rozmirovici. — *Nota red.*

Vă sfătuiesc insistent să veniți la Berna : trebuie să vă tratați, și numai Kocher poate să vă vindece. Eu m-am informat în tot felul, am consultat literatură medicală (o voluminoasă carte despre boala lui Basedow, scrisă de Albert Kocher, fiul profesorului), m-am consultat cu medici din Berna și vorbesc din experiență.

Scrieți-i în septembrie o scrisoare lui Kocher cu rugămintea de a vă fixa o dată precisă când vă poate consulta (arătându-i, totodată, că nu dispuneți *decît* de cutare sumă : altfel mai târziu veți fi pusă în neplăcuta situație de a vă tocmi cu chiaburoaica de Frau Professor). El are să vă răspundă, fixîndu-vă *data* consultației. Și atunci puteți porni într-acolo. La Berna viața e ieftină. O să vă dăm scrisori către Șklovski și Șenderovici și ei o să vă ajute. În cîteva luni de zile, dintr-un invalid o să deveniți un om sănătos.

O caldă strîngere de mînă și la revedere pe curînd.

Al dv., V. I.

Scrisă între 5 și 7 august 1913
Expedită din München la Simferopol

Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Voprosi Istoriei KPSS”, nr. 2

Se tipărește după manuscris

171

CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI *

Dragă G. L.,

Transmite salutări băieților și întregii familii. Aștept de la avocat ** răspuns (și socoteala exactă pentru călătorie). Roagă-l pe Kinkel să traducă în limba germană articolul Verei Zasulici „În jurul unei probleme” (apărut în nr. 8 al ziarului „Jivaia Jizn”). E un articol remarcabil ! ²³⁸ Și după

* Această scrisoare este un post-scriptum la o scrisoare a Nadejdei Konstantinovna Krupskaja. — *Nota red.*

** Zragen, un avocat elvețian. — *Nota red.*

ce-l traduce trimite originalul, adică nr. 8, pentru două săptămîni lui papaşa.

Al d-tale, V. I.

*Scrisă la 10 august 1913
Expedită din Poronino la Berna*

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în revista „Proletarskaia Revoluția” nr. 8*

Se tipărește după manuscris

172

CĂTRE PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT DIN GERMANIA CU PRILEJUL MORȚII LUI A. BEBEL

Împărtășim durerea ce v-a fost pricinuită prin pierderea unuia dintre cei mai de seamă conducători ai social-democrației revoluționare internaționale.

Din însărcinarea Comitetului Central al Partidului
muncitoresc social-democrat din Rusia,

Lenin

*Scrisă între 13 și 17 august 1913
Expedită din Poronino la Berlin*

*Publicată în limba germană
la 17 august 1913, în ziarul
„Vorwärts” nr. 211*

*Se tipărește după textul aparut în ziar
Tradus din limba germană*

173

CĂTRE V. M. KASPAROV

Stimate tovarăș,

D-ta nu i-ai scris lui Șkolovski ce trebuia. Trebuia să-i scrii cum poate fi găsită persoana aceea, iar nu să-i prezinți biografia. Și totodată nu i-ai comunicat adresa d-tale. Atunci când ai de îndeplinit o sarcină importantă, trebuie s-o îndeplinești cum se cuvine, altfel te faci de o mie de ori vi-

novat pentru că n-a putut fi găsită o persoană care putea să dea un sprijin important activității noastre.

Caută să îndrepti *numai decît* această greșeală ²³⁹.

Al d-tale, *Lenin*

Scrisă la 21 august 1913

Expedită din Poronino la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

174

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „SEVERNAIA PRAVDA” ²⁴⁰

Stimați colegi,

Ieri am trimis la „Prosveșcenie” un lung articol, intitulat „Cum distruge V. Zasulici lichidatorismul” *. Dacă mai apare încă „Severnaia Pravda”, propun ca acest articol să fie publicat în șase foiletoane, câte un capitol în fiecare foileton, dar manuscrisul să fie neapărat păstrat și înapoiat fără întârziere revistei „Prosveșcenie”.

Vă spun încă o dată că fără să citesc ziarele nu pot să lucrez. V-am rugat de o mie de ori pînă acum și totuși nu-mi trimiteți nici „Rabocceia Pravda” ²⁴¹ și „Jivaia Jizn” (colecțiile), nici „Severnaia Pravda” și „Novaia Rabocceia Gazeta” ²⁴². Înainte mi se trimiteau.

Nu înțeleg de ce vreți să scoateți ziarul zilnic. Vă sfătuiesc să începeți să-l scoateți săptămînal. La ce sumă se ridică pierderile pe zi? Care e tirajul?

Salutări și cele mai bune urări! Al dv., *Lenin*

N - am primit de la „Pravda” onorariul promis, pe care trebuia de mult să-l primesc. Începe să devină bătaie de joc!

Scrisă mai târziu de 21 august 1913

Expedită din Poronino la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 26—49. — Nota trad.

175

CĂTRE S. G. ŞAUMIAN

Scumpe tovarăş,

Cînd m-am întors acasă, am găsit scrisoarea d-tale. Trimite-ne neapărat cît mai multe materiale în legătură cu problema națională în Caucaz (de vreme ce, *din păcate*, nu poți scrie chiar d-ta), precum și articolul lui *Kostrov* și broșurile lui, rapoartele delegaților, însoțite de traducerea lor în limba rusă (sper că vei găsi cui să-i încredințezi această sarcină), precum și *o statistică a naționalităților* din Caucaz și materiale în legătură cu relațiile dintre naționalitățile din Caucaz, Persia, Turcia și Rusia; într-un cuvînt, trimite tot ce se găsește și ce poți aduna. Totodată, nu uita să cauți tovarăși caucazieni care ar putea scrie articole despre problema națională în Caucaz.

Te salut și-ți urez succes ²⁴³.

Al d-tale, V. Ilin

Scrisă la 24 august 1913

Expediată din Poronino la Astraban

*Publicată pentru prima oară în 1925,
în „Culegeri din Lenin”, vol. III*

*Se tipărește după o copie scrisă
de mînă (obținută prin perlustrare)*

176

CĂTRE V. M. KASPAROV

Dragă tovarăşe,

Te rog să-mi trimiți *imediat toate* numerele din „Severnaia Pravda” (afară de 1) și „Novaia Raboceaia Gazeta”.

N-am văzut pînă acum *nimic!!!*

Spune-i lui Avel că-l rog să mi le trimită zilnic din Petersburg, în banderolă, dar neapărat învelite în vreo două ziare burgheze cu un conținut cît mai moderat și mai potolit. Pînă ce o să-mi răspundă el, *te rog să-mi trimiți și*

„Novaia Raboceaia Gazeta“ și „Severnaia Pravda“, precum și „Naș Puti“, care apare la Moscova.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. S-a produs o mică încurcătură : ai omis să-i dai lui Șklovski adresa *d-tale* pentru ca el să-ți poată scrie și să-ți ceară unele informații.

Abs. : Ulianow, Poronin (Galizien).

*Scrisă la 25 august 1913
Expediată la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

177

CĂTRE V. M. KASPAROV *

Dragă tovarășe,

Tot n-am primit „Novaia Raboceaia Gazeta“ și „Jivaia Mîsl“²⁴⁴. E o adevărată nenorocire !! Spune-i, te rog, lui Avel să mi le trimită zilnic, direct din Petersburg. În ce privește cheltuielile, o să ne înțelegem noi.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la 11 septembrie 1915
Expediată din Poronino la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

178

CĂTRE I. S. GANEȚKI

Stimate tovarăș,

Dacă vă duceți la Jena, căutați să faceți neapărat cunoștință cu reprezentantul nostru (trimiteți-i o scrisoare postlagernd Herrn Bekzadian. *Jena*, dacă nu-l întâlniți altfel).

* Această scrisoare este un post-scriptum la o scrisoare a Nadejdei Konstantinovna Krupskaja. — *Nota red.*

Discutați cu el despre toate chestiunile. El trebuie să capte unele informații împotriva lui Tyszka ²⁴⁵.

Cu salutări. Al d-voastră, *Lenin*

Faceți-i cunoștință cu Panneckoek, Mehring și alți socialiști de stînga în caz de nu va reuși să facă singur. Scrieți-mi dacă plecați la Jena (după ce veți fi luat o hotărîre definitivă în această chestiune).

Absender : Ulianow. Poronin.

*Scrisă la 12 septembrie 1913
Expedită la Cracovia*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

179

*CĂTRE TOVARĂȘUL MAX GRUNWALD

Berlin. S.W. 69. Lindenstr. 69. Archiv der soz.-dem. Partei

Stimate tovarăș,

În momentul de față nu cunosc adresa tov. Veazmenski și de aceea mă adresez dv. cu rugămintea de a-i permite aducătorului acestei scrisori, tov. Kasparov (Berlin, Schiffbauerdamm ; 18^A, bei Wetter) să lucreze în arhiva social-democrației ruse (înfiiințată de contele Bebutov) ²⁴⁶.

Cu salutări tovarășești. *N. Lenin*

Wl. Uljanow. Poronin (Galizien).

13 septembrie 1913

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba germană*

180

CĂTRE A. M. GORKI

30 septembrie 1913

Dragă A. M.,

Am cam întârziat cu răspunsul, așa că te rog să mă ierți. Am avut atâtea necazuri la Berna și după aceea !! Mă gândeam : dacă te afli cumva la Verona (telegrama d-tale referitoare la Bebel era expediată din Verona) — sau pe undeva pe la Rom... ? ? ²⁴⁷ — atunci de la Berna *aș putea să vin la Verona !!* Dar pe atunci nu aveam *de luni de zile* nici un semn de viață de la d-ta...

Ceea ce-mi scrii despre boala d-tale mă neliniștește grozav de mult. Crezi că procedezi bine stînd la Capri fără să urmezi nici un tratament medical ? Nemții au sanatorii minunate (de pildă la St. Blasien, aproape de granița cu Elveția), unde se tratează și se vindecă *pe deplin* bolile de plămîni, se cicatrizează *complet* leziunile, iar bolnavii sînt supraalimentați, apoi sînt deprinși în mod sistematic cu frigul, sînt căliți împotriva răcelii și, cînd ies din sanatoriu, sînt oameni sănătoși, capabili de muncă.

Iar d-ta, după ce ai stat la Capri, vrei să pleci iarna în Rusia ? ? ? ? Tare mă tem că asta ar dăuna sănătății și ți-ar submina capacitatea de muncă. Se găsesc oare în Italia asta medici *de mîna întîii* ?

Du-te, zău, la un asemenea medic, în Elveția * sau în Germania, urmează vreo două luni de zile un tratament *serios* într-un sanatoriu *bun*. Fiindcă este inadmisibil, din toate punctele de vedere, să irosești fără rost un bun obștesc, adică să boleşti și să-ți subminezi capacitatea de muncă.

Am auzit (de la un redactor al revistei „Prosveșcenie“ ** care l-a întîlnit pe Ladîjnikov) că nu ești mulțumit de „*Pravda*“. E prea aridă ? Ai dreptate. Dar nu e așa de ușor să înlături dintr-o dată o asemenea lipsă. N-avem oameni. Cu *mare* greutate am reușit să avem, după un an de la apariție, doar o redacție *acceptabilă* la Petersburg.

* Pot afla nume și adrese.

** Este vorba de M. A. Saveliev. — *Nota red.*

(Scrisoarea d-tale pentru „*Prosveşcenie*” am expediat-o.)

Scrie-mi ce planuri ai şi cum o duci cu sănătatea. Te rog insistent să te tratezi în mod serios; te poţi vindeca complet, crede-mă, şi ar fi pur şi simplu o nesocotinţă şi o crimă să laşi lucrurile în voia soartei.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Am fost vizitaţi aici de oameni cumsecade şi o să mai vină şi alţii. Ai văzut „*Naş Puti*”? Ce zici, nu înseamnă asta un succes? Avem de pe acum un al doilea ziar. Şi ne pregătim să scoatem şi pe al treilea, în Sud.

Adresa: Ulianow. *Poronin* (Galizien). *Austria*. (În timpul iernii am să fiu la Cracovia: *Lubomirskiego*. 51.)

Expediată la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „*Culegeri din Lenin*”, vol. I

Se tipăreşte după manuscris

181

CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „PRAVDA TRUDA” *

P. S. N-am primit „*Pravda Truda*”²⁴⁸ nr. 5. Multe mulţumiri pentru „*Novaia Raboceaia Gazeta*”: îmi lipseşte din acest ziar numai nr. 7, iar din „*Naş Puti*” numerele 7 şi 9. Vă rog să mi le trimiteţi.

Mi se pare că faceţi o greşeală enormă că vă lăsaţi orbeşte duşi de curent şi nu schimbaţi tonul ziarului. Totul arată că trebuie procedat la o schimbare în tonul şi în conţinutul unei părţi din cronică. Trebuie să vă menţineţi în limitele legale, să nu încălcaţi restricţiile cenzurii. Acest lucru puteţi şi trebuie să-l faceţi. Altfel veţi duce de răpă în mod inutil treaba pe care aţi început-o. Gîndiţi-vă la asta în mod serios.

Scrisă nu mai devreme de 30 septembrie
1913

Expediată din Poronino la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „*Culegeri din Lenin*”, vol. XXV

Se tipăreşte după manuscris

* Această scrisoare este un post-scriptum la un articol al lui V. I. Lenin care n-a fost identificat. În colţul din dreapta sus al manuscrisului s-a păstrat semnătura la articol şi o însemnare: „*M.* (mai bine fără semnătură)”. — *Nota red.*

182

CĂTRE H. DIETZ

Poronin (Galizien), 3 octombrie 1913

Mult stimate tovarăș,

Ca membru al redacției publicațiilor „*Iskra*” și „*Zarea*”, căroră cu zece ani în urmă le-ați adus servicii atât de mari, și ca reprezentant al P.M.S.D.R., care niciodată nu va uita ajutorul frățesc dat de dv. în cursul acestei perioade atât de importante pentru construcția partidului, mă grăbesc să vă adresez cele mai sincere urări de bine în numele meu și al C.C. al P.M.S.D.R. cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la nașterea dv.

Vă urez încă mulți ani de muncă rodnică, spre binele marxismului internațional²⁴⁹.

Cu salutări tovarășești.

N. Lenin (Vl. Ulianov)

W. Ulianow. Poronin (Galizien).

Expedită la Stuttgart

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris
Tradus din limba germană

183

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU” 250

Stimați colegi,

Vă mulțumesc foarte mult că mi-ați trimis *de două ori* ziarul *la timp*, adică *în același timp* cu toate ziarele burgheze. Dar, în afară de aceste două cazuri, „*Za Pravdu*” vine totdeauna *cu o jumătate de zi* mai târziu decât ziarele burgheze. Nu se poate face în așa fel ca să fie trimis *totdeauna* la timp, astfel ca să sosească *o dată* cu ele?

Cele mai bune salutări !

Al dv., Lenin

P. S. Care este în momentul de față tirajul ziarului ? Va fi (în sfârșit !!) prezentată cândva o dare de seamă asupra gestiunii financiare ? Secretarul dv. n-are dreptate în ceea ce spune, în ultima sa scrisoare, cu privire la caracterul legal al ziarului ; puteți și trebuie să faceți încă *mult* în sensul sporirii legalității lui.

Cîți abonați aveți *în prezent* ?

*Scrisă în octombrie 1913,
înainte de 26
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
la 5 mai 1927,
în ziarul „Pravda” nr. 99*

Se tipărește după manuscris

184

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU”

Stimați colegi,

Am citit chiar acum nr. 8 și nu pot să nu-mi exprim mirarea că ați publicat *un asemenea* articol cum e „Consfătuirea marxiștilor”²⁵¹ etc. !! După părerea mea, ceea ce ați făcut dv. e culmea nechibzuinței, și dacă autorul, din motive lesne de înțeles, s-a lăsat „antrenat”, apoi dv., care cunoașteți situația reală, nu puteați să nu vedeți că acest articol nu se potrivește. Pentru Dumnezeu, nu mai faceți asemenea imprudențe ; în felul acesta dați un ajutor *neînchipuit de mare* tuturor dușmanilor noștri.

Este necesar să fie reproduse (treptat) din nr. 8 articolele lui Petrovski și ale fostului împăciuitoarist²⁵².

Cele mai bune salutări, V. I.

Vă rog foarte mult să luați act de schimbarea adresei ; v-am scris, v-am rugat, dar degeaba !

Ulianow. 51. Ulica Lubomirskiego. *Kraków*.

*Scrisă în octombrie 1913,
înainte de 27
Expedită la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE V. L. LEDER

Cracovia, 28. X. 1913

Ul. Lubomirskiego. 51

Stimate tovarăș,

Înțeleg foarte bine indignarea dv. împotriva ticăloșilor din așa-zisa Conducere centrală, dar aș sfătui totuși comisia ca mai întâi să caute să obțină refuzul *formal* al acestei Conduceri centrale. Acest lucru se poate, desigur, obține (printr-o adresă a Rosei Luxemburg ca membru al Biroului socialist internațional etc.) și fără el e probabil că B.S.I. nu va interveni și, din motive formale, problema *nu va fi pusă în discuție*. Nu trebuie să îmbunătățiți situația lui Tyszka & Co. printr-un pas întreprins de dv. care v-ar putea expune la un *refuz* din partea B.S.I.

Eu vă sfătuiesc ca în numele comisiei să-i trimiteți lui Huysmans o prudentă scrisoare de informare (și insistând în special asupra faptului că Z. G. * se opune ca „judecata“ ei să fie verificată de un for al partidelor care activează în Rusia și care sînt afiliate la B.S.I.), cu rugămintea de a încerca să aducă la sentimente mai bune (adică să influențeze din punct de vedere moral) Conducerea centrală. Este mai bine să procedați așa decît să vă adresați oficial, dar prematur, cu riscul de a înregistra un eșec.

Sper că, dacă veți primi un răspuns de la Plehanov, mă veți încunoștința și pe mine.

Cu salutări social-democrate. *N. Lenin*

Ulianow. Ul. Lubomirskiego. 51. Kraków.

Expediată la Paris

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

* Zarząd Główny — Conducerea centrală. — Nota trad.

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“

Scrisoare către redacție

Stimate tov. redactor,

Permiteți-ne ca în coloanele ziarului dv. să dăm răspuns numeroaselor persoane care, din nordul îndepărtat, din apus, din răsărit și din alte părți ne-au pus întrebări în legătură cu „campania“ lansată de lichidatori împotriva tov. X, activist „pe tărîmul asigurărilor sociale“.

Lichidatorii l-au acuzat de duplicitate, spunînd că i-a servit atît pe patroni, cît și pe muncitori²⁵³.

Cum procedează *organizația* în cazul unor astfel de acuzații ?

Ea convoacă pe reprezentanții diferitelor instituții care sesc mișcarea muncitorească și le trasează sarcina de a ancheta cazul. Chiar așa s-a și procedat. În nr. 12 (din 17 octombrie) al ziarului „Za Pravdu“ au fost publicate *concluziile* unei comisii formate din reprezentanții a cinci instituții (1. ai redacției ziarului „Pravda“ ; 2. ai redacției revistei „Prosveșcenie“ ; 3. ai redacției organului de presă al marxiștilor polonezi ; 4. ai celor șase deputați social-democrați din Duma de stat ; 5. ai președintelui sindicatului muncitorilor metalurgiști) *.

Comisia a constatat :

— — că cele afirmate de lichidatori „nu corespund adevărului“ ;

— — că X, părăsind serviciul ce-l avea într-o instituție patronală, și-a făcut datoria.

În ajun (nr. 11 din 16 octombrie al ziarului „Za Pravdu“), A. Vitimski a explicat în mod amănunțit că X este „vinovat“ numai de faptul că a trecut din serviciul patronilor în acela al mișcării muncitorești. Vitimski a adăugat că el a făcut cunoscute secretarului de redacție al ziarului „Za Pravdu“ *numele* unor lichidatori care au fost *secretari de redacție ai unor organe de presă aparținînd patronilor***.

* Este vorba de articolul „Mincinoșii !“ (apărut fără semnătură). — *Nota red.*

** Este vorba de articolul lui A. Vitimski (M. S. Olminski) „Despre niște criminali“. — *Nota red.*

Și ce au răspuns lichidatorii ? Ei nici nu s-au gândit măcar să conteste cele spuse de Vitimski în declarația lui, cât și faptul că X a părăsit serviciul ce-l deținea într-o instituție patronală.

Ei nici nu s-au gândit să convoace măcar o comisie „a lor“, din partea celor șapte deputați „ai lor“, a vreunui sindicat sau a unei „instituții de conducere“ a letonilor, evreilor sau caucazienilor.

Nici gând de așa ceva.

Niște oameni devotați organizației alcătuiesc o comisie, anchetează cazul și adoptă hotărâri.

Niște scribi liberali de la „Novaia Raboceaia (??) Gazeta“, care sînt independenți de organizațiile muncitorești, își continuă campania lor de minciuni și de calomnii mîrșave !! Ei îi înșală pe prostănaci sau pe ignoranți, denumind „duplicitate“ faptul că X, încă de pe cînd nu părăsise serviciul său de la o instituție a patronilor, a început să-i sprijine în secret pe muncitori, publicînd articole sub pseudonim !! *

Este limpede că muncitorii întorc cu dispreț spatele acestor detestabili calomniatori anonimi de la fișuca lichidatoristă, care e întreținută de burghezie pentru a-i fi de ajutor.

Dar asta-i prea puțin. Nu-i de ajuns să întorci spatele. Lichidatorii, care urmăresc să distrugă organizațiile muncitorești, au un *vechi* obicei : să calomnieze în modul cel mai nerușinat diferite persoane.

Nici o organizație nu poate să existe dacă nu ripostează cu măsuri organizatorice unui asemenea procedeu de „luptă“ politică. Dar în ce trebuie să constea măsurile organizatorice ?

Fiecare muncitor trebuie să ceară ca lichidatorii, cărora marxiștii le întorc spatele cu dispreț, să instituie o comisie „a lor“, din partea celor șapte deputați „ai lor“, a unei „instituții de conducere“ a evreilor, letonilor, caucazienilor *etc.* Să încerce să adopte o hotărâre „a lor“ și s-o comunice Internaționalei. Atunci o să-i înfierăm în fața întregii lumi pe acești nemernici calomniatori.

* Articolele „Să fie trași la răspundere !“ din „Novaia Raboceaia Gazeta“ nr. 55 și 56 și „Să fie puși la stîlpul infamiei !“ din nr. 60. — Nota red.

Dar atîta timp cît acești nemernici, acești indivizi detestabili se ascund în dosul unor articole anonime din ziarul lichidatorist, *fiecare sindicat* muncitoresc trebuie să-și însărcineze conducerea să ancheteze cazul, procurîndu-și de pretutindenii toate documentele și informațiile posibile, *verificînd* hotărîrea adoptată *de comisia marxistă*, alcătuită din reprezentanții *a cinci instituții*, și adoptînd o hotărîre proprie ²⁵⁴.

Condamnarea generală a calomniatorilor, cererea generală prezentată calomniatorilor: „retrageți-vă calomnia voastră murdară, altfel nu vi se va permite să intrați în nici una din organizații“, iată răspunsul clasei muncitoare, iată măsurile organizatorice cu care ea răspunde celor ce vor să distrugă organizația.

V. Ilin *

Această problemă de principiu trebuie ridicată în Dumă.

P. S. Dacă „Za Pravdu“ va fi interzisă, va trebui să adoptăm *cu orice preț* un ton *de cinci ori* mai moderat, să devenim mai legali și mai potoliți. Acest lucru *poate* și trebuie făcut. Să scriem ca în „Voprosi Strahovanii“ ²⁵⁵ și să instituim o cenzură *a noastră*. Pentru Dumnezeu, procedați în felul acesta; altfel o să duceți de rîpă *fără rost* toată treaba.

Scrisă nu mai devreme de 1 noiembrie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

187

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“

Pentru redactor

Scrisoare către redacție

Stimați colegi,

Salut minunatul început al luptei duse de cei șase deputați pentru respectarea voinței majorității muncitorilor, pre-

* Scrisoarea este semnată și de L. B. Kamenev și G. E. Zinoviev. — Nota red.

cum și admirabila campanie desfășurată de ziarul dv.²⁵⁶, și totodată vă rog să luați în considerație următoarele :

dacă cei șapte vor avea insolența să se declare fracțiune social-democrată (așa cum au făcut la sfârșitul articolului lor din nr. 60²⁵⁷), cei șase trebuie neapărat să declare calm, pe scurt și cu toată fermitatea : „Noi sîntem fracțiunea muncitorească social-democrată, pentru că noi ne conformăm voinței majorității muncitorilor conștienți și o înfăptuim, noi reprezentăm majoritatea. Nici un fapt concret și nici una din nenumăratele cifre care au fost prezentate în ziarul nostru și care dovedesc acest adevăr n-au fost dezmințite de cei șapte fără partid. Iată adresa noastră, tovarăși muncitori, adresați-vă nouă, și să nu credeți că v-am putea face ofensa de a vă considera capabili să dați crezare teoriei : «cei șapte deputați sînt mai presus de partid, mai presus de voința majorității muncitorilor». Nici 77 de deputați n-ar putea să fie mai presus de această voință. Și această voință noi o înfăptuim cu toată rigurozitatea“.

O asemenea scurtă declarație este necesară. După aceea trebuie să prezentați o declarație oficială și în conventul seniorilor (adică în Duma de stat). *Atunci* cei șapte se vor lepăda foarte curînd, numaidecît chiar, de aroganța lor și vor *accepta* repede, foarte repede egalitatea (care a fost recunoscută în scris de ei *toți*). Altă ieșire *n-o să existe nici* pentru ei și *nici* pentru alții.

Dacă ai intrat în horă, trebuie să joci. Cei șase au început *foarte bine*, și victoria le este *asigurată*; *dacă* vor continua *cum trebuie*, într-o săptămînă, două vor obține inevitabil victoria.

Cu cele mai bune urări și salutări.

V. I.

Scrisă între 2 și 7 noiembrie 1913
Expediată din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară
la 5 mai 1932,
în ziarul „Prawda” nr. 121

Se tipărește după manuscris

Под № 11
Всесен. в.
редакция.
 Уваж. коллегам!

Извещиваю уважаемых коллег о том, что
 между сотрудниками редакции есть обилие работ
 и уважаемых коллегам ввиду этого, в целях
 их лучшей обработки внимание их обращаю:

с тем самым же качеством отбавляя себя
 от фракции (как от делами это в конце ее
 есть в ш 6), но тогда неужели от
 работных надо отказаться спокойно, кратко,
 кратко: это - сд. работных фракция, это не
 сотрудничество: это обилие работных
 работных, приводимых, представляем собой
 это. К одному фракции, но одной фракции из
 массы их, приводимой в рамках имеют
 доказательство эту работу, самую безраз-
 личную, не отбавляя. Это нам, друзьям, обра-

188

CĂTRE C. HUYSMANS ²⁵⁸

Stimate cetățene Huysmans,

N-ați uitat, desigur, că după conferința din ianuarie 1912 a P.M.S.D.R., care a refăcut partidul nostru, C.C. al P.M.S.D.R. m-a numit reprezentant al partidului în Biroul socialist internațional.

Plecînd din Paris, am fost nevoit să-l rog pe tov. Kamenev, care locuiește la Paris, să mă înlocuiască dînsul. Cracovia e prea departe de Bruxelles, așa că vă rog să înscrieți în Buletin numele lui Kamenev și adresa oficială a biroului nostru din Paris: Mr. Kouznetzoff (pour Kameneff). 102. Rue Bobillot. 102. Paris, XIII. Kamenev are să stea cîtva timp aici, dar eu vă rog să nu menționați adresa lui din Cracovia. Așa ceva ar fi o imprudență sub raportul conspirativității.

În cazuri urgente vă rog foarte mult să scrieți pe adresa mea de aici.

Din cauza sărbătorii tuturor sfinților, scrisoarea dv. am primit-o cu o mică întîrziere.

*Scrisă la 3 noiembrie 1913
Expedită din Cracovia la Bruxelles*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba franceză*

189

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“

Stimați colegi,

Vă felicit pentru campania, atît de bine începută, în favoarea drepturilor deputaților muncitorilor.

Am luat cunoștință de josnica intrigă din „*Novaia Raboceaia Gazeta*“ și vă sfătuiesc insistent să reflectați asupra acestei chestiuni și să acceptați planul pe care vi l-am propus ieri *. *Nu se poate* trece peste asemenea lucruri; se impune adoptarea unei hotărîri *organizatorice*.

* Vezi volumul de față, p. 243—244. — *Nota red.*

Nu-i de ajuns ca muncitorii să trimită rezoluții: e neapărat necesar ca ei să trimită o *delegație* la fracțiunea din Dumă.

Cu salutări și bune urări.

Al dv., V. I.

Scrisă nu mai devreme de 3 noiembrie

1913
Expedită din Cracovia la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

190

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“

Stimați colegi,

E necesar ca duminică să scoateți un supliment, consacrat în *întregime* campaniei în favoarea celor șase deputați.

El va cuprinde *un singur* articol, mare, cu *subtitluri*.

Vă trimitem textul acestui articol*. Publicați rezoluția *confăturii*²⁵⁹ (*nu cumva din cauza acestei rezoluții* a fost confiscat respectivul număr din „Za Pravdu“?).

Trebuie să cereți ca cei șapte să-și depună mandatele.

Adăugați și concluziile rezoluțiilor din Petersburg dacă sînt în mod vădit în favoarea noastră²⁶⁰.

Scrieți-ne cîteva cuvinte sau comunicați-mi printr-o telegramă: „Suplimentul apare“.

Calde salutări, Al dv., V. I.

Scrisă nu mai tîrziu de 9 noiembrie

1913
Expedită din Cracovia la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

* Vezi V. I. Lenin. „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă” (Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 103-122. — Nota rosă: Nota red.

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“

Data fiind însemnătatea pe care o prezintă campania împotriva celor șapte, pentru noi, ca colaboratori, este extrem de important să obținem zilnic informații. Or, „Za Pravdu” vine în fiecare zi cu întârziere. Vă rugăm insistent să luați măsuri ca el să ne fie trimis în fiecare zi la timp, fără întârziere.

Că majoritatea este pentru cei șase e limpede. Dar cei șase au o atitudine inconsecventă. Victoria le este asigurată dacă vor face pasul care din punct de vedere logic (și politic) este inevitabil și se vor declara fracțiune.

Dacă vor proceda în felul acesta și vor prezenta o declarație în Dumă, cei șapte vor fi siliți (prin însăși tehnica lucrărilor Dumei) să ajungă la o înțelegere cu cei șase.

Ar fi ridicol să lășăm să ne scape din mână o victorie care e pe deplin asigurată. Cu cât delimitarea noastră va fi mai netă, cu atât va fi restabilită mai curînd federația.

Campania împotriva celor șapte a fost foarte bine începută, dar acum nu se desfășoară cu destulă energie. Drept răspuns la nemaipomenita insolență a lichidatorilor, ziarul, în loc să se lamenteze, ar trebui să atace, subliniind că cei șapte *încalcă voința* proletariatului și se *împotrivesc partidului*. Trebuie lansată lozincă : „Depuneți mandatele, dv. cei șapte, dacă nu vreți să țineți seama de voința majorității muncitorilor, dacă vreți să mergeți împotriva partidului”. Această lozincă trebuie să fie limpede și precis formulată și să fie zilnic repetată.

Scrisă la 7 noiembrie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1924,
în revista „Krasnaia Letopis” nr. 1

Se tipărește după o copie
dactilografiată (obținută
prin perlustrare)

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă Aleksei Maksimîci,

Îți trimit astăzi recomandat, în banderolă, începutul romanului care urmează să apară în „*Prosveșcenie*“. Credem că n-ai nimic împotriva. Dar dacă, contrar așteptărilor, ești împotriva publicării, comunică *telegrafic* celor de la „*Prosveșcenie*“ : „Amînați-l pe Voitinski“ sau „nu dați drumul romanului lui Voitinski“²⁶¹.

Știrea că te tratează după un *nou* sistem un „bolșevic“, fie el și fost, drept să-ți spun, m-a neliniștit. Ferește-mă, doamne, de medicii tovarăși, în general, și de medicii bolșevici în special ! Crede-mă, în 99 de cazuri din 100, medicii tovarăși sînt niște „ageamii“, cum mi-a spus o dată un medic *bun*. Sînt convins că (exceptînd unele cazuri fără importanță) trebuie să te tratezi *numai* la adevărate somități medicale. E îngrozitor să experimentezi pe tine însuși descoperirile unui bolșevic !! Ai putea măcar să te pui sub controlul unor profesori din Neapole... dacă ei sînt într-adevăr pricepuți... Vezi, dacă pleci la iarnă, caută să consulți *în orice caz* medici de prim rang din *Elveția* și de la *Viena*. Ar fi din partea d-tale o greșeală de neiertat să nu faci acest lucru ! Cum o duci acum cu sănătatea ?

Al d-tale, *N. Lenin*

P. S. La noi lucrurile merg destul de bine ; la Petersburg muncitorii se unesc tot mai strîns, *în spirit partinic*, în toate asociațiile legale, printre care și cele de asigurări. Au fost pe aici niște băieți interesanți și totodată pricepuți.

Adresa mea este : Wl. Ulianow. 51. Ulica Lubomirskiogo. 51. *Kraków. Krakau (Galizien)*.

Scrisă la începutul lunii noiembrie

1913

Expedită la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „*Culegeri din Lenin*“, vol. I

Se tipărește după manuscris

193

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU” *

P.S. Rodzeanko cere din M. ca fracțiunea să poarte o nouă denumire? Minunat! Vă dau să alegeți una dintre aceste patru denumiri, pe care le înscriu în ordinea de preferință: 1) fracțiunea muncitorească social-democrată din Rusia; 2) fracțiunea social-democrată din Rusia; 3) fracțiunea social-democrației muncitorești din Rusia; 4) fracțiunea social-democrației din Rusia. Răspundeți-mi pe care ați ales-o; eu o recomand pe prima.

Salutări și cele mai bune urări!

*Scrisă între 11 și 28 noiembrie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

194

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU”

Stimați colegi,

Mă grăbesc să felicit din toată inima pe toți militanții marxiști cu prilejul victoriei pe care cauza majorității a repurtat-o împotriva dezorganizatorilor cu prilejul constituirii fracțiunii care nu vrea să încalce voința majorității²⁶². Chiar acum am primit numărul de duminică al lui „Za Pravdu”. Calculele totalizate sînt deosebit de interesante, așa că trebuie continuate.

Încă o dată salutări tuturor din partea tuturor!

Al dv., *Lenin*

*Scrisă nu mai devreme de 13 noiembrie
1913*

Expedită din Cracovia la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

* Aceasta scrisoare este un post scriptum la un articol neidentificat. — *Nota red.*

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Ceea ce faci d-ta, crede-mă, e pur și simplu îngrozitor ! Ieri am citit în „Reci“ răspunsul d-tale la „urletele“ care acompaniază piesa lui Dostoievski²⁶³ și era cât pe-acisă mă bucur, dar azi am primit ziarul lichidatorilor și în el am dat de un pasaj din articolul d-tale care n-a fost publicat în „Reci“.

Acest pasaj sună astfel :

„Iar «căutarea de dumnezeu» trebuie amânată pentru un timp“ (numai pentru un timp ?) ; „ea este o îndeletnicire inutilă : n-ai ce să cauți acolo unde n-ai pus nimic. Cine nu seamănă nu culege. N-aveți un dumnezeu, încă“ (încă !) „nu l-ați creat. Zeii nu se caută, ei se creează ; viața nu se născocoște, ci se creează“.

Reiese că d-ta numai pentru „un timp“ ești împotriva „căutării de dumnezeu“ !! Reiese că ești împotriva căutării de dumnezeu, dar numai pentru a o înlocui cu zidirea de dumnezeu ! !

Dar nu e îngrozitor că ai ajuns să spui așa ceva ?

Căutarea de dumnezeu nu se deosebește de zidirea de dumnezeu, de construirea de dumnezeu sau de crearea de dumnezeu și altele de acest soi cu nimic mai mult decât se deosebește un drac galben de unul albastru. A vorbi despre căutarea de dumnezeu nu pentru a te pronunța împotriva oricăror zei și a oricăror draci, împotriva oricărei necrofiliilor ideologice (orice dumnezeu — fie el și cel mai curățel, cel mai ideal, care să nu fie căutat, ci construit, ceea ce e tot una — înseamnă necrofilie), ci pentru a da preferință unui drac albastru față de unul galben, este de o sută de ori mai rău decât a nu spune nimic.

În țările cele mai libere, în țările în care un apel „către democrație, către popor, către opinia publică și către știință“ ar fi ceva cu totul deplasat, în astfel de țări (America, Elveția ș.a.) se urmărește cu un zel deosebit îndobitocirea poporului și a muncitorilor tocmai cu ideea unui dumnezeu curățel, spiritual și care poate fi construit tocmai pen-

tru că orice idee religioasă, orice idee despre orice dumnezeu și chiar orice încercare de a cocheta cu un dumnezeu este cea mai crasă abjecție, care e acceptată cu o deosebită indulgență (și adeseori chiar cu bunăvoință) de burghezia *democratică*, tocmai de aceea ea este cea mai primejdioasă abjecție, cea mai respingătoare „molimă”. Milioane de păcate, josnicii, silnicii și molime de natură *fizică* sînt mult mai ușor descoperite de mulțime și de aceea sînt mult mai puțin primejdioase decît *rafinata*, spirituala idee de dumnezeu, care apare îmbrăcată în cele mai elegante veșminte „ideologice”. Un popă catolic corupător de minore (am citit acum, cu totul întâmplător, despre un asemenea caz într-un ziar german) este *mult mai puțin* primejdios pentru „democrație” decît un popă fără sutană și fără religie grosolană, un popă cultivat și democrat care predică crearea și zidirea de dumnezeu. Căci primul popă poate fi *lesne* demascat, condamnat și izgonit, pe cînd celălalt *nu poate* fi izgonit atît de simplu ; el este de o mie de ori mai greu de demascat și nici un „becisnic și jalnic de șovăielnic” filistin nu va consimți să-l „condamne”.

Și d-ta, care cunoști „becisnicia și jalnicele șovăieli” ale sufletului *mic-burghez* (rus : de ce rus ? nu cumva cel italian e mai bun ??), tulburi acest suflet cu veninul cel mai dulceag, care e ascuns cu multă grijă în zaharicale și învelit cu diverse hîrtiuțe colorate !!

Crede-mă, e îngrozitor.

„Destul cu autoflagelarea prin care este înlocuită, la noi, autocritica”.

Dar nu este oare zidirea de dumnezeu *cea mai respingătoare* formă de autoflagelare ?? Orice om care se îndeletnicește cu zidirea de *dumnezeu* sau care doar admite o asemenea zidire *se flagelează singur* în modul cel mai urît cu putință, pentru că, în loc să se îndeletnicească cu „fapte”, se îndeletnicește *to c m a i* cu contemplarea de sine, cu admirarea de sine, și tocmai un asemenea om „contemplă” cele mai murdare, mai stupide, mai josnice laturi și trăsături ale „eului” său, care sînt divinizate prin zidirea de dumnezeu.

Din punct de vedere social, și nu personal, *orice* zidire de dumnezeu este tocmai *autocontemplarea plină de admirație* a mic-burghezului obtuz, a filistinului becisnic, este produsul „autoflagelării“ visătoare a filistinilor și mic-burghezilor, care sînt „desperați și obosiți“ (după cum foarte just te-ai exprimat d-ta vorbind despre *suflet*, numai că n-ar fi trebuit să-i spui „rus“, ci *mic-burghez*, fiindcă cel evreiesc, italian sau englez *e tot un drac*, pretutindenii mîrșavul filistinism este deopotrivă de abject, iar „filistinismul democratic“, care se îndeletnicește cu necrofilia ideologică, este și mai abject).

Am citit cu atenție articolul d-tale și *am căutat să-mi dau seama* cum a putut să apară la d-ta această *s c ă p a r e d e c o n d e i*, dar n-am găsit nici un răspuns. Ce o mai fi și asta ? Niște rămășițe de-ale „Spovedaniei“, pe care *chiar d-ta* ai dezaprobat-o ? Ecouri de-ale ei ? ?

Sau altceva : bunăoară o încercare nereușită de *a te coborî* pînă la punctul de vedere *general-democratic* în loc de punctul de vedere *proletar* ? Poate că, pentru a fi pe înțelesul „democrației în general“, ai vrut să te schimonosești puțin (iartă-mi expresia), așa cum face cineva cînd vorbește cu un copil ? Poate că „pentru a face o expunere populară“, pe înțelesul *filistinilor*, ai vrut să admiți pentru moment prejudecățile *lui* sau *ale lor*, ale filistinilor ? ?

Dar acesta este un procedeu *greșit* din toate punctele de vedere și în toate privințele !

Am scris mai sus că în țările *democratice* un apel adresat de un scriitor proletar „către democrație, către popor, către opinia publică și către știință“ ar fi ceva *cu totul* deplasat. Ei, dar la noi în Rusia ? Un asemenea apel *nu e tocmai potrivit*, deoarece și el face oarecum concesii prejudecăților filistine. La noi, pînă și Izgoev de la „Russkaia Mîsl“ ar iscăli *cu amîndouă mîinile* un apel atît de general, a cărui imprecizie merge pînă la nebulozitate. Atunci de ce alegi asemenea lozinci, pe care *d-ta* le deosebești foarte bine de izgoevism, *dar* pe care *cititorul* nu le poate deosebi ? ? De ce cînd este vorba de cititori recurgi la un asemenea vâl democratic, în loc să faci o deosebire *netă* între *mic-burghezi* (care sînt becisnici, jalnic de șovăielnici,

obosiți și deserați, care se contemplă pe ei înșiși și-l contemplă pe dumnezeu, care sînt ziditori de dumnezeu și îngăduitori față de dumnezeu, care se terfelesc singuri și sînt stupid-anarhistici — minunat cuvînt!! — etc. etc.) — și *proletari* (care înțeleg să fie optimiști nu numai în vorbe și care totodată știu să facă deosebire între „știința și opinia publică“ a *burgheziei* și a lor proprie, între democrația burgheză și cea proletară) ?

De ce faci toate acestea ?

E dureros, grozav de dureros.

Al d-tale, V. I.

P.S. Ți-am trimis recomandat, în banderolă, romanul. L-ai primit ?

P.P.S. *Tratează-te* mai serios, ca să poți călători la iarnă *fără să răcești* (iarna e periculos).

Al d-tale, V. *Ulianov*

Scrisă la 13 sau 14 noiembrie 1913
Expedită din Cracovia la Capri

Publicată pentru prima oară
la 2 martie 1924,
în ziarul „Pravda“ nr. 51

Se tipărește după manuscris

196

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“ *

Pentru redactor

Este neapărat necesar să publicați din nou „Materialele“, fie și pe capitole, fiindcă *nu* din cauza lor a fost confiscat numărul în care au apărut²⁶⁴. Legalitate, neapărat legalitate !!

Dacă nu le puteți publica chiar acum, inserați imediat în ziar un anunț, pentru cei care n-au citit numărul din 29. X, că ele vor apărea din nou.

Scrisă nu mai de vreme
de 14 noiembrie 1913

Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

* Această scrisoare este un post-scriptum la un articol care n-a fost identificat. — *Nota red.*

197

CĂTRE A. M. GORKI

Dragă A. M.,

Am primit scrisoarea d-tale și romanul *. După părerea mea, ar trebui oprită tipărirea lui din moment ce d-ta *nu* ești *pentru*. Îți trimit alăturat scrisoarea lui Kamenev, care a citit romanul (eu încă nu l-am citit).

O să scriem celor de la Petersburg să oprească tipărirea. Îți trimit alăturat scrisoarea mea de ieri ** ; să nu te superi că mi-am ieșit din fire. Poate că nu te-am înțeles *cum trebuie*. Poate că acest „pentru un timp“ l-ai scris doar *în glumă*. Sau poate că nici cele scrise despre ziditorii de d-zeu nu le-ai luat în serios ? ?

Pentru dumnezeu, tratează-te mai cu grijă.

Al d-tale, *Lenin*

Scrisă la 14 sau 15 noiembrie 1913
Expedită din Cracovia la Capri

Publicată pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin“, vol. I

Se tipărește după manuscris

198

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“ ***

Pentru redactor

Articolul lui „Svoi“ din nr. 25 e slab de tot. Bravadă și atîta tot. Pentru numele lui dumnezeu, mai puțină bravadă. Alegeți-vă cu mai mult calm argumentele și repetați mai amănunțit și mai simplu *adevărul*. Așa și numai așa se poate asigura o victorie certă.

Scrisă nu mai devreme
de 16 noiembrie 1913

Expedită din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

* Este vorba de manuscrisul lui V. Voitinski (vezi volumul de față, p. 250).
— *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 252—255. — *Nota red.*

*** Aceasta scrisoare este un post-scriptum la un articol care n a fost identificat.
— *Nota red.*

CĂTRE A. M. GORKI

...*În problema dumnezeului, a divinității și a tot ce este legat de ea există la dumneata o contradicție — după părerea mea, aceeași pe care am semnalat-o în discuțiile dintre noi cu prilejul ultimei noastre întâlniri la Capri : dumneata ai rupt (sau ai rupt întrucîtva) cu „vperedisții“, dar totodată n-ai sesizat bazele ideologice ale „vperedismului“.

Așa și acum. D-ta ești „contrariat“, „nu poți să-ți dai seama cum s-au strecurat cuvintele : pentru un timp“, așa scrii dumneata, și totodată aperi ideea de dumnezeu și a zidirii de dumnezeu.

„Dumnezeu reprezintă un complex de idei, elaborate de trib, națiune și omenire, care trezesc și organizează simțul social cu scopul de a lega pe individ de societate, de a înfrîna individualismul animalic“.

Această teorie este în mod vădit legată de teoria sau de teoriile lui Bogdanov și Lunacearski.

Și ea este vădit greșită și vădit reacționară. Ca și socialiștii creștini (cea mai detestabilă speță de „socialism“ și cea mai detestabilă denaturare a socialismului), d-ta aplici un procedeu care (cu toate bunele d-tale intenții) constituie o repetare a scamatoriilor clericale : din ideea de dumnezeu se înlătură elementele ei provenite *din istorie și din viață* (superstițiile, prejudecățile, consfințirea ignoranței și a abrutizării, pe de o parte, a iobăgiei și a monarhiei, pe de altă parte) și, în locul realității istorice, realității vieții cotidiene, se introduce în ideea de dumnezeu o dulceagă frază mic-burgheză (dumnezeu = „idei care trezesc și organizează simțul social“).

Prin aceasta d-ta vrei să exprimi „binele și frumosul“, să arăți „adevărul și dreptatea“ și așa mai departe. Dar această bună intenție a d-tale rămîne un bun al dumitale personal, un subiectiv „deziderat pios“. Din moment ce ai exprimat în scris această idee, ea a și pătruns în rîndul *maselor*, iar

* Începutul scrisorii n a fost găsit. — *Nota red.*

semnificația ei este determinată nu de buna dumitale intenție, ci de *raportul forțelor sociale*, de raportul de clasă obiectiv. În virtutea acestui raport *reiese* (împotriva voinței d-tale și independent de conștiința d-tale) că d-ta ai înfrumusețat, ai îndulcit ideea clericalilor, a Puřișkevicilor, a lui Nicolaie al II-lea și a domnilor de teapa lui Struve, deoarece *în realitate* ideea de dumnezeu le ajută lor să țină poporul în robie. Înfrumusețînd ideea de dumnezeu, dumneata ai înfrumusețat lanțurile cu care ei încătușează pe muncitorii și pe țărani ignoranți. Iată, vor spune popii și acoliții lor, cît de frumoasă și de profundă este această idee (ideea de dumnezeu), după cum recunosc pînă și conducătorii „*dumneavoastră*”, domnilor democrați, și noi (popii și acoliții respectivi) slujim acestei idei.

Nu-i adevărat că dumnezeu reprezintă un complex de idei care trezesc și organizează simțul social. Asta-i un *idealism* bogdanovist, care încearcă să mascheze originea materială a ideilor. Dumnezeu reprezintă (pe plan istoric cît și sub aspectul cotidian) înainte de toate un complex de idei pe care le generează jugul asupririi de clasă și apăsarea îndobitocitoare a naturii înconjurătoare asupra omului, idei care *consfințesc* această apăsare și fac să *amortească* lupta de clasă. A fost o vreme în istorie cînd, în pofida acestei origini și a acestei semnificații reale a ideii de dumnezeu, lupta democrației și a proletariatului era dusă sub forma de luptă a *unei* idei *religioase* împotriva alteia.

Dar și aceste vremuri au apus de mult.

În prezent, atît în Europa, cît și în Rusia, *orice* apărare sau justificare a ideii de dumnezeu, oricît de subtilă sau de bine intenționată ar fi ea, înseamnă o justificare a reacțiunii.

Toată această definiție a d-tale este pe de-a-ntregul reacționară și burgheză. Dumnezeu = un complex de idei care „trezesc și organizează simțul social cu scopul de a lega pe individ de societate, de a înfrîna individualismul animalic“.

De ce este reacționară această definiție? Pentru că încearcă să înfrumusețeze ideea clerical-feudală a „înfrînării“

pornirilor animalice. În realitate, „individualismul animalic“ n-a fost înfrînat de ideea de dumnezeu, el a fost înfrînat de ceata primitivă, cît și de comuna primitivă. Ideea de dumnezeu a făcut *totdeauna* să se tocească, să amortească „simțul social“, înlocuind ceea ce e viu prin ceea ce e mort, ea fiind *totdeauna* o idee de robie (de robie cumplită, fără ieșire). Niciodată ideea de dumnezeu nu „l-a legat pe individ de societate“, ci a *încătușat* totdeauna *clasele* asupra prin credința în *divinitatea* asupritorilor.

Definiția d-tale este burgheză (și neștiințifică, neistorică), deoarece operează pur și simplu cu niște noțiuni sumare, generale, „robinsoniste“ și nu cu *clase* bine determinate, aparținînd unei epoci istorice bine determinate.

Una este ideea de dumnezeu la un zîrean * sălbatic etc. (precum și la un semisălbatic) și alta la domnul Struve & Co. În ambele cazuri această idee este sprijinită de dominația de clasă (care, la rîndul ei, este sprijinită de această idee). Noțiunea „populară“ de dumnezeu și de dumnezeire înseamnă îndobitocirea, abrutizarea și ignoranța poporului, la fel ca și „noțiunea populară“ de țar, de muma-pădurii, de maltratare a femeilor. Nu pot să înțeleg nici în ruptul capului cum poți d-ta să califici drept „democratică“ „ideea populară“ de dumnezeu.

Că idealismul filozofic „are întotdeauna în vedere numai interesele individului“ nu este adevărat. Găsești cumva la Descartes, în comparație cu Gassendi, mai multă preocupare pentru interesele individului? Sau la Fichte și Hegel în comparație cu Feuerbach?

A spune că „zidirea de dumnezeu este un proces de continuă dezvoltare și acumulare a principiilor sociale în individ și în societate“ înseamnă a face o afirmație pur și simplu îngrozitoare!! Dacă în Rusia ar exista libertate, întreaga burghezie și-ar cînta osanele pentru asemenea lucruri, pentru această sociologie și teologie de tip și caracter pur burghez.

* — Vechea denumire a poporului komi. — *Nota trad.*

Ei, deocamdată ajunge, căci și așa scrisoarea mea a ieșit cam lungă. Încă o strângere de mână și urări de sănătate.

Al d-tale, V. I.

*Scrisă în a doua jumătate
a lunii noiembrie 1913
Expedita din Cracovia la Capri*

*Publicata pentru prima oară în 1924,
în „Culegeri din Lenin”, vol. I*

Se tipărește după manuscris

200

CĂTRE S. G. ȘAUMIAN

6. XII. 1913

Dragă prietene,

Scrisoarea d-tale din 15. XI m-a bucurat nespus de mult. Trebuie să știi că, pentru un om în situația mea, părerile tovarășilor din Rusia — în special ale aceluia pe care îi preocupă această problemă și care reflectă serios asupra ei — sînt extrem de prețioase. De aceea răspunsul d-tale prompt mi-a făcut o deosebită plăcere. Te simți mai puțin rupt de Rusia cînd primești asemenea scrisori. Dar ajunge cu lirismul. Să revenim la chestiunile noastre.

1. D-ta pledezi *pentru* folosirea unei limbi de stat în Rusia. O asemenea limbă este „necesară ; ea a avut și va avea o mare însemnătate progresistă”. Nu sînt cîtuși de puțin de acord cu d-ta. Am scris mai de mult despre această chestiune în „Pravda” *, și pînă acum n-am întîmpinat nici un fel de obiecții. Argumentul d-tale nu m-a convins de loc ; ba dimpotrivă. Că pentru numeroase națiuni mici și înapoiate limba *rusă* a avut o însemnătate progresistă nu încape discuție. Dar e cu puțință să nu vezi că ea *ar avea* o însemnătate progresistă și mai mare dacă n-ar exista nici o constrîngere ? Se poate oare contesta că o „limbă de stat” înseamnă o bîtă care-i face pe oameni să se *îndepărteze* de limba rusă ? ? De ce nu vrei să înțelegi latura *psihologică*,

* Vezi V. I. Lenin, „Atitudinea liberalilor și democraților în problema limbii” (Opere complete, vol. 23, București, Editura politica, 1964, ed. a doua, p. 452—456. — *Nota trad.* — *Nota red.*

care în problema națională e deosebit de importantă și datorită căreia cea mai mică constrângere pîngărește, degradează, anihilează însemnătatea progresistă indiscutabilă a centralizării, a statelor mari, a limbii unice ?? Dar și mai importantă *decît* latura psihologică a acestei probleme este cea economică : în Rusia există *de pe acum* o economie *capitalistă*, care face să fie necesară limba *rusă*. Și d-ta nu crezi în forța factorului economic și vrei „să întărești“ economia cu ajutorul bastoanelor canaliilor polițiste ?? Se poate să nu vezi că prin aceasta *schilodești* economia și frînezi dezvoltarea ei ?? Crezi d-ta că dispariția abjectului sistem polițist n-ar duce la apariția în număr de zece ori (sau de o mie de ori) mai mare a asociațiilor voluntare pentru ocrotirea și răspîndirea limbii ruse ? Nu, nu sînt de loc de acord cu d-ta și te învinuiesc de königlich preussischer Sozialismus * ! !

2. D-ta ești *împotriva* autonomiei. Ești *numai* pentru autoadministrare regională. Nu sînt cîtuși de puțin de acord cu d-ta. Amintește-ți de lămuririle date de Engels, care a arătat că centralizarea nu exclude în nici un caz „libertățile“ locale²⁶⁵. De ce Polonia să fie autonomă, iar Caucazul, Sudul și Uralul nu ?? E doar evident că *limitele* autonomiei vor fi fixate de parlamentul central ! Sîntem categoric pentru un centralism democratic. Sîntem *împotriva federației*. Sîntem pentru iacobini, *împotriva girondinilor*. Dar să te temi de autonomie în Rusia... iartă-mă, dar asta-i ceva ridicol ! E ceva reacționar. Dă-mi un exemplu, imaginează un exemplu din care să se vadă că autonomia *poate* deveni dăunătoare ! Nu vei putea să dai un asemenea exemplu. Iar o interpretare atît de îngustă — numai autoadministrare — e ceva care în Rusia (și în Prusia) convine de minune mîrșavului sistem polițienesc.

3. „Dreptul la autodeterminare nu înseamnă numai dreptul la despărțire. El înseamnă și dreptul la legătură federativă, la autonomie“, spui d-ta. Nu sînt de loc de acord cu asemenea afirmație. El *nu* înseamnă dreptul la *federație*. Federația este o uniune între egali, o uniune pentru care e nevoie de consimțămîntul *tuturor*. Dar cum

* — socialism regal prusian.

Nota trad.

poate să existe *dreptul unei părți* la *consimțământul* celeilalte părți ?? Așa ceva e absurd. În principiu, noi sîntem împotriva federației : ea slăbește legătura economică și reprezintă un tip nepotrivit pentru un singur stat. Vrei să te desparți ? N-ai decît, dacă poți să rupi legătura economică sau, mai bine zis, dacă apăsarea și fricțiunile „conviețuirii“ între noi sînt de așa natură, încît *strică* și distrug legătura economică. Nu vrei să te desparți ? Atunci să avem iertare ; nu lua hotărîri *în locul* meu, nu-ți închipui că ai „*dreptul*“ la federație.

„Dreptul la autonomie“ ?? Nici asta nu-i just. Noi sîntem *pentru o autonomie acordată tuturor* părților, sîntem pentru *dreptul* la despărțire (dar nu *pentru despărțirea* tuturor !). Planul *nostru* de organizare a statului democratic este autonomia. Despărțirea nu este de loc planul nostru. Noi nu propovăduim în nici un caz ideea despărțirii. În general, sîntem împotriva despărțirii. Dar sîntem pentru *dreptul* la despărțire, din cauza naționalismului ultrareacționar velicorus, care a compromis pînă-ntr-atît cauza conviețuirii naționale, încît uneori se va putea stabili o legătură *mai trainică după* ce se va ajunge la despărțire liberă !!

Dreptul la autodeterminare este o *excepție* de la teza generală a centralismului, susținută de noi. Această excepție este indiscutabil necesară în condițiile naționalismului ultrareacționar velicorus și orice renunțare la această excepție este oportunist (ca la Rosa Luxemburg), este un joc prostesc care dă apă la moară naționalismului ultrareacționar velicorus. Dar această excepție *nu poate fi* interpretată în sens extensiv. Ea nu cuprinde și nu trebuie să cuprindă *nimic*, absolut nimic, în afară de *dreptul* la *despărțire*.

Tema asta o tratez în niște articole pentru „Prosveșcenie“ *. Scrie-mi neapărat, mai amănunțit, după ce termin aceste articole (ele vor apărea în trei numere ale acestei reviste). Am să mai trimit cîte ceva. La adoptarea rezoluției am contribuit în cea mai mare parte chiar eu. Astă-

* Vezi V. I. Lenin. „Note critice în problema națională“ (Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 125—162. — *Nota red.*)

vară am ținut niște referate cu privire la problema națională ²⁶⁶ și am studiat întrucâtva această problemă. De aceea sînt hotărît „să nu cedez”, cu toate că, bineînțeles, ich lasse mich belehren * de către tovarășii care au studiat problema mai temeinic și timp mai îndelungat decît mine.

4. D-ta ești împotriva „modificării” programului, împotriva „programului național” ?? Nici cu asta nu sînt de acord. D-ta te temi de *cuvinte*. Nu trebuie să te temi de ele. Oricum, el (programul) este modificat de *toți pe ascuns*, în mod josnic, în sensul cel rău. Noi însă definim, precizăm, dezvoltăm și consfințim în spiritul **lui**, în spirit *consecvent* - democratic, în spirit marxist (anti-austriac). Acest lucru *trebuie* să-l facem. Să poftescă acum canaliile oportuniste (bundiste, lichidatoriste, narodnice) să dea răspunsuri *proprii* tot atît *de precise* și *de complete* la *toate* problemele noastre care au fost cuprinse și soluționate în rezoluția noastră. Să încerce. Noi nu „am dat înapoi” în fața oportuniștilor, ci i-am *înfrînt* la *toate* punctele !

— O broșură de popularizare în problema națională este foarte necesară. Scrie-mi. În așteptarea răspunsului d-tale, îți trimit o cordială strîngere de mîină.

Salutări tuturor prietenilor ! Al d-tale, V. I.

Expedită din Cracovia la Astrahan

Publicată pentru prima oară
la 15 (2) martie 1918, în ziarul
„Bakinskiî Rabocî” nr. 48

Se tipărește după manuscris

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU”

...** În telegrama reprezentantului nostru pe care am primit-o ieri, se spune în legătură cu această chestiune doar atît : „Unificarea a fost încredințată Comitetului executiv”.

* — țin seamă de părerea emisă. — Nota trad.
** Începutul acestei scrisori n-a fost găsit. — Nota red.

Prin urmare, chestiunea nu e clară ²⁶⁷.

Pentru orice eventualitate — cu rezerva, extrem de importantă, că acest lucru nu trebuie să ne grăbim să-l dăm publicității — propun următorul text pentru o declarație din partea redacției (din moment ce și așa în paharul murdar al ziarului d-lui Burenin-Gamma s-a pornit o „furtună“).

Hotărârea Biroului socialist internațional cu privire la convocarea unei conferințe a social-democraților din Rusia — se înțelege a celor ce activează în Rusia și nu a fantomelor din străinătate — ne satisface pe deplin. Tocmai la o astfel de conferință va fi mai bine demascată trădarea comisă împotriva partidului de către domnii lichidatori, precum și procedeele bureniniste ale unor indivizi de teapa lui Gamma, de care era de mult timpul să curățăm rîndurile social-democrației.

Mîine (sau, în cazul cel mai rău, poimîine) am să primesc cu siguranță o amănunțită comunicare scrisă de la Londra. Cînd am s-o primesc, am să vă scriu îndată, iar dacă *va trebui* să nu publicăm înștiințarea pe care v-o trimit acum (adică cea scrisă pe pagina precedentă, a 3-a *) am să vă telegrafiez: „Oprîți“. Așadar, prin acest cuvînt trebuie înțeles că pagina a 3-a nu trebuie tipărită.

*Scrisă la 16 decembrie 1913
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
parțial în 1961, în revista
„Istoriceskii Arhiv” nr. 2*

*Se tipărite în întregime
pentru prima oară, după manuscris*

* Este vorba de alineatul precedent. — *Nota red.*

202

TELEGRAMĂ CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI
„ZA PRAVDU“

Date fiind prevederile statutului, din partea celor șase n-a fost prezentată nici o cerere. Biroul n-a exprimat nici un fel de dezaprobare. Respingeți minciuna sfruntată a lichidatorilor ²⁶⁸.

Ilin

Scrisă la 18 decembrie 1913
Expediată din Cracovia la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1962,
în culegerea de articole
„V. I. Lenin și «Pravda». 1912—1962”.

Se tipărește după textul
de pe formularul de telegramă

203

CĂTRE I. F. ARMAND

Am primit chiar acum telegrama și am schimbat plicul pe care scrisesem adresa din A...

Dar ce e cu Organul Central? E pur și simplu scandalos, e o rușine!! Nici pînă azi n-am primit măcar corecturile. Vezi, te rog, cum stau lucrurile și ia măsurile cuvenite.

Odioasa afirmație a lui Kautsky că nu mai există partid (textual: *die alte Partei sei verschwunden*) o găsiți în „Vorwärts“ nr. 333 din 18. XII. 1913. Trebuie să vă procurați ziarul (din Rue de Bretagne. 49 sau din altă parte) și să organizați o campanie de protest. Noi sîntem *pentru* un schimb de păreri, *pentru* rezoluția Biroului socialist internațional — asta N.B. —, dar sîntem categoric împotriva josnicei aprecieri făcute de Kautsky ²⁶⁹. Să-l criticăm fără cruțare pentru asemenea cuvinte, dar să explicăm totodată că sîntem *pentru* Aussprache (schimb de păreri) etc.

Scrisă după 18 decembrie 1913
Expediată din Cracovia la Paris

Publicată pentru prima oară
în 1950, în V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 35

Se tipărește după manuscris

CĂTRE V. S. VOITINSKI

20. XII. 1913

În legătură cu articolul pe care ni l-ați recomandat să-l publicăm

Stimate confrate,

Am primit articolul „Pentru un steag comun“ *, dar cu mâna pe conștiință trebuie să spun că nu e bun de nimic. Mai întâi de toate trebuie să fim sinceri și să vorbim deschis, nu-i așa ?

Autorul n-a înțeles cîtuși de puțin starea de lucruri din Rusia și s-a lăsat antrenat — cum să mă exprim mai delicat ? — de „bătaia pe burtă“ cu menșevicii poșehoniști.

În Rusia are loc un proces de refacere și de consolidare a partidului muncitoresc marxist. Discuțiile și rezoluțiile, care-i oferă autorului nostru prilej de mioape ironii, au o imensă importanță educativă și organizatorică. „Ei strigă : ura !“ — spune în ironie autorul și această ironie e pur *liberală*, e ironia unui intelectual care s-a rupt complet de mișcarea muncitorească. Dar de ce în nici unul din celelalte partide de opoziție din Rusia grupele locale ale membrilor de partid *nu* analizează în mod deschis divergențele interne ale partidului ? ? De ce ? ?

Autorul adoptă un punct de vedere isteric-sentimental. În rezoluții se oglindește mărețul proces de cimentare a partidului *muncitoresc*, fiindcă nimeni în lume nu-i *poate* face pe muncitori să *aleagă* între doi „ura !“ (cel al partițiilor și cel al lichidatorilor), în afară de o simpatie *conștientă* sau o cunoaștere a curentelor. A nu vedea în dosul unei forme cam grosolane de „încăierare“ proletară imensa importanță ideologică și organizatorică a luptei pe care o duce clasa muncitoare datorită existenței celor două curente înseamnă a da dovadă de o miopie fenomenală. O mai bună explicație a acestei miopii a autorului decît ruperea lui de

* Articolul „Pentru un steag comun“ a fost trimis de Voitinski pentru a fi publicat în revista „Prosvetșenie“. — *Nota red.*

mișcarea muncitorească și căderea lui în „captivitatea“ mîrșavei bande menșevice nici nu-mi pot închipui.

Autorul n-a înțeles absolut nimic din datele referitoare la curia muncitorească. 47—50—67% în dumele a II-a, a III-a și a IV-a *. Nu e acesta un fapt concret? Ce rost are să invoci aici „caracterul reacționar al curiilor“ (despre care vorbesc atîta, în „Novaia Raboceaia Gazeta“, escrocii și bureninii, care caută să abată astfel atenția cititorilor)?? Și n-a fost oare legea, în cazul celor trei dume, deopotrivă de reacționară, în sensul că a fost bazată tot pe existența curiilor?? Pînă și un copil poate să înțeleagă că aici nu este vorba de caracterul reacționar al curiilor. Și e un fapt stabilit că intelectualii au plecat (ducă-se sănătoase aceste c...) și că muncitorii s-au ridicat *singuri* împotriva lichidatorilor. A început o nouă fază istorică, o nouă epocă. Și autorul nostru născocoște „o linie de mijloc“, ceea ce ar fi ridicol de n-ar fi atît de trist. El n-a înțeles nici o sutime din amploarea luptei pe care o ducem împotriva lichidatorilor. Nu putem reface altfel partidul decît luptînd *împotriva* lichidatorilor. Acum înșiși muncitorii au înțeles acest lucru.

În decurs de o lună, de la 20. X și pînă la 2. XI au fost strînse 4 800 de *semnături* (N. B.) pentru cei șase deputați și 2 500 pentru cei șapte (dintre care 1 000 de semnături bundiste. N. B. ! N. B. !) Nu e acesta un fapt?? E un fapt concret și nu o lamentare intelectualistă! Acesta, vedeți dv., nu e un partid, pentru că nu este „comun“ și nu există un „congres“!!! Ha-ha!! Și nici n-o să fie ceva comun cu lichidatorii și cu bundiștii; e timpul ca oamenii să înțeleagă odată acest lucru și să nu-și mai îndrepte privirea spre un trecut care nu se mai întoarce niciodată. Convocarea unui congres este o treabă extrem de grea (și tocmai de aceea *distrugătorii* partidului amîna pînă „la congres“, ceea ce e cam tot una cu a amîna pînă ad kalendas graecas! **). Aceste *semnături* au fost tocmai o formă nouă a vechiului partid. Și să nu înțelegeți așa ceva??

* Creșterea continua a numărului de deputați bolșevici în curiile muncitorești din Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat. — *Nota red.*

** — la calendele grecești — niciodată. — *Nota red.*

Vechea „fedație“ națională „de cel mai prost tip“ a dispărut pentru totdeauna. Nici acest lucru nu l-a înțeles autorul.

Egalitatea în drepturi a celor șase și a celor șapte (degeaba vorbește autorul despre cei opt, fiindcă pe cel de-al optulea partid nu-l recunoaște cîtuși de puțin drept social-democrat *) el o înțelege în mod greșit. De ce n-ar acorda partidul nostru egalitate în drepturi grupului *de deputați din preajma partidului*? ** Autorul n-a înțeles că noțiunea „din preajma partidului“ are o semnificație dintre cele mai serioase.

Revista noastră nu este un almanah, ci o publicație combativă. De aceea nici nu poate fi vorba de publicarea acestui articol. Mi-ar face însă multă plăcere să aflu ce obiecții are de adus autorul la critica făcută de mine, așa cum în genere mi-ar face o deosebită plăcere orice schimb de păreri cu vechi prieteni. Dacă în această critică am comis unele exagerări și cîteodată m-am exprimat nu tocmai politic, vă rog stăruitor să mă scuzați. Credeți-mă, n-am vrut să supăr pe nimeni și, în numele vechii prietenii, am spus „pe șleau“ tot ce-am gîndit și gîndesc.

Și ce minunat s-a desfășurat campania pentru cei șase și împotriva celor șapte! Ce admirabilă acțiune de unire și de educare a muncitorilor împotriva politicianilor liberali din rîndurile mișcării muncitorești! Ce strălucit exemplu — primul de acest fel în Rusia — care dovedește că partidul muncitoresc hotărăște într-adevăr soarta reprezentanței *sale* în Dumă! Acum nu se mai poate vorbi doar de o simplă gloată care „citește din cînd în cînd“, ci de o forță organizată. Consfătuirea a hotărît, cei șase au executat, miile de oameni organizați au analizat, s-au declarat de acord și au semnat — iată ce înseamnă *partid* în comparație cu fițiuca „Novaia Raboceaia Gazeta“ — o nouă ediție a vechiului „Tovarișci“ —, care spurcă și infectează cu c... intelectualist mișcarea muncitorească. Și ce activitate minunată a desfășurat fracțiunea muncitorească din Dumă! A făcut dintr-o dată un pas înainte, nu numai cu numele, dar

* Este vorba de F. I. Jaguello — *Nota red.*

** Asta nu stă înseamnă că nimic partidul; în felul acesta pot fi educați cei din preajma lui.

și prin întreaga ei activitate ! Cît de strălucită a fost cuvîntarea lui Badaev despre libertatea de coaliție în comparație cu repetarea unor... meschine idei liberale de către un Tuleakov !

La revedere, scumpe tovarăș. Nu le mai dați atenție menșevicilor, studiați *faptele* concrete ale actualei mișcări muncitorești, reflectați mai adînc asupra semnificației lor, și atunci — iertați-mi expresia — acreala dv. o să treacă, n-o să mai căutați o „linie de mijloc“, ci o să contribuiți la unirea muncitorilor împotriva bandei de trădători.

Al dv., V. I.

Expedită din Cracovia la Irkutsk

*Publicată pentru prima oară în 1938,
în revista „Bolșevik“ nr. 2*

Se tipărește după manuscris

205

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PROLETARSKAIA PRAVDA“ ²⁷⁰

Acest articol este semnat cu trei K (K. K. K.) ²⁷¹. Trebuie dată pretutindeni lozinca boicotului, dar chiar în această formă, și numai în această formă, fără a folosi cuvîntul boicot.

Pentru numele lui Dumnezeu, nu vă lăsați impresionați de răspunsurile „caustice“ ale unor astfel de domni !

*Scrisă în a doua jumătate
a lunii decembrie 1913*

Expedită din Cracovia la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1962,
în culegerea de articole
„V. I. Lenin și «Pravda». 1912—1962“*

Se tipărește după manuscris

206

CĂTRE N. I. BUHARIN

Scumpe tovarăș,

Eram gata să publicăm cu dragă inimă articolul dv. despre cartea lui Struve ²⁷². Dar la a doua citire ne-am

dat seama că, în cercurile de partid, pasajul în care vorbiți despre gospodăria iobăgăstă va fi înțeles în mod inevitabil ca un îndemn de a scoate din program *confiscarea* pământurilor moșierești. Această chestiune mai trebuie discutată. N-ar fi mai bine să scoateți deocamdată acest pasaj? Pe cât se pare, dv. *n-ați vrut* să deschideți *acum* o discuție.

Dacă cumva ne-am înșelat și *ați vrut* totuși să deschideți o discuție, scrieți-ne; dacă insistați, o să publicăm articolul... *

Scrisă în decembrie 1913
Expedita din Cracovia la Viena

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tiparește după manuscris

207

CĂTRE I. F. ARMAND

...** Sînt niște nătîngi și niște idioți aceia care „s-au speriat” de numirea unor împuțerniciți²⁷³, văzînd în asta ceva „jignitor” pentru celule. Așadar, își zic ei, din moment ce *vor* să aibă împuțerniciți, înseamnă că celulele nu există.

Caraghioșii! Se agață de un *cuvînt*, fără să se gîndească, fără să-și dea seama cît de complicată și de dificilă este viața, care oferă forme *cu totul noi*, pe care noi nu le-am sesizat decît în parte.

Cei mai mulți dintre oameni (99% dintre burghezi, 98% dintre lichidatori și cam 60—70% dintre bolșevici) nu știu să gîndească și nu fac decît să *învețe cuvinte pe de rost*. Au învățat cuvintele „mișcare ilegală”. Le-au învățat temeinic. Le pot repeta. Le știu pe dinafară.

Dar *cum* trebuie să schimbăm *formele ei* atunci cînd se creează o nouă situație, cum trebuie în acest scop să învățăm și să gîndim *în chip nou*, asta nu înțelegem.

La consfătuirea (din străinătate) din vara anului 1913 s-a adoptat hotărîrea de a învinge grupul celor șapte deputați. În toamna anului 1913 are loc în Rusia o campanie a *maselor muncitorești*, și *majoritarea* este de partea noas-

* Aici manuscrisul se întrerupe. — *Nota red.*

** Inceputul acestei scrisori n-a fost gasit. — *Nota red.*

tră !! Un „cerc“ de „împuterniciți“ (care n-au fost aleși de celule !! Săriți !! — strigă Antonov, Isaak & Co.) a adoptat o hotărâre, iar *masele* au adus-o la îndeplinire.

Cum să facem acest lucru ? Trebuie să ajungem să înțelegem acest mecanism „ingenios“. Și acest lucru *n-am putea* să-l facem dacă n-ar exista mișcarea ilegală și celulele. Și *n-am putea să-l facem* dacă n-ar exista formele noi și *ingenioase* ale mișcării ilegale și ale celulelor.

Sînt foarte curios dacă vei reuși să explici oamenilor acest lucru. Scrie-mi, te rog, mai amănunțit.

Am primit *un* exemplar din „Călăuza muncitorului“²⁷⁴. 5 000 de exemplare s-au și epuizat !! Ura !! *Porniți* cu toată energia la editarea revistei pentru femei !²⁷⁵

Scrisă la sfîrșitul lunii decembrie

1913

Expediată din Cracovia la Paris

*Publicată pentru prima oară în 1950,
în V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 35*

Se tipărește după manuscris

1914

208

CĂTRE I. E. GHERMAN

2. I. 1914

Dragă tovarășe,

Scrisoarea dv., atît de scurtă, ne-a produs o mare uimire.

Unde a plecat („mai departe“ ?) delegatul ? ²⁷⁶

La Hamburg ? La Bruxelles ? La Copenhaga ?

Cine e acest delegat ? E pe de-a-ntregul bolșevic ? Sau e lichidator ? Sau e unul dintre cei ce șovăie ? Ce a relatat el ? Cîți delegați sînt *in total* ? Cîți sînt din partea Rigăi ? Cîți din partea satelor ? Cîți din partea Libavei ? Și cîți din partea altor orașe ?

V-ați înțeles cu acest delegat în privința corespondenței ?

Fiindcă acesta e lucrul cel mai important: trebuie ca el să vă scrie zilnic cît mai precis și mai amănunțit. V-a dat vreo adresă ?

Comunicați-ne telegrafic îndată ce aflați cîte ceva.

Adresa : Uljanow. 51. Lubomirskiego. Krakau.

Cuvinte convenționale :

primul — Bruxelles

al doilea — Hamburg

al treilea — Copenhaga

data deschiderii congresului : data (luna ianuarie) + 10
(adică, dacă e 11. I, înseamnă că spuneți 21)

ș.a.m.d.

sau : „nehotărît“

sau : „se amîină“

plus = predomină probabil bolșevicii

minus = „ „ lichidatorii

x = nu se știe.

Scrieți-ne după fiecare întâlnire cu delegații sau după fiecare scrisoare. (Nu cumva pleacă majoritatea delegaților cu vaporul?)

Azi am primit o scrisoare de la Bruxelles (cu data de 29. XII); ni se face cunoscut că sîntem invitați la congres, care se va deschide peste 10—12 zile; despre data și locul ținerii lui o să ni se scrie separat.

Asta-i totul!!! Cam puțin!

Așadar, aștept de la dv. scrisori și telegrame!

Al dv., V. U.

Dacă delegatul este la Bruxelles și îi puteți scrie fără nici un risc, dați-i adresa: Jean *Popoff*. Rue du Beffroi. 2. A. *Bruxelles*.

Acesta este reprezentantul nostru, prin care se poate afla tot ce trebuie și cu care se poate sta de vorbă. E demn de toată încrederea.

Dacă este invitat Tyszka („Conducerea centrală“ a Social-democrației poloneze), atunci trebuie să fie invitată și „opozitia“ — Comitetul din Varșovia și cel din Łódź. Scrieți-i despre asta lui Karlson.

Scrieți-i lui Karlson la Bruxelles (dacă este de-al nostru) să-i dea de știre lui Popov cît și nouă, și telegrafic și printr-o scrisoare.

Expedită la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1935,
în revista „Proletarskaja Revoljuția“ nr. 5*

Se tipărește după manuscris

6. I

Dragă tovarășe,

S-ar putea ca zilele acestea, fiind în trecere prin Berlin, să rămîn vreo două ore în acest oraș²⁷⁷. Aș vrea să mă întîlnesc cu d-ta. *Răspunde-mi* dacă ești liber dimineața, între 11 și 1 sau la altă oră.

Dacă primești o telegramă în care se spune elf * = vin mîine la ora 11 (cu trenul de Cracovia), caută să fii în gară cu un exemplar din „*Pravda*” în mîină.

O caldă strîngere de mîină. Al d-tale, *Lenin*

S-ar putea să vin seara, tot pentru 2—3 ore.

*Scrisă la 6 ianuarie 1914
Expedită din Cracovia la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

210

CĂTRE I. E. GHERMAN ȘI I. RUDIS-GHIPSLIS

7. I. 1914

Dragi tovarăși,

Chiar acum am primit știre de la Popov (Jean *Popoff*, rue du Beffroi. 2. A. Bruxelles), reprezentantul nostru la Bruxelles, că congresul se va ține acolo (*sau în apropiere*) „cel mai târziu peste o săptămîină” (scrisoarea e datată 4 sau 5. I).

Acum sarcina noastră este să facem totul pentru o strînsă unitate a bolșevicilor. Ați făcut o greșală *imensă* că nu v-ați înțeles cu bolșevicul dv. care a trecut pe acolo în privința corespondenței (în străinătate așa ceva nu e periculos). *Căutați* să îndreptați *numaidecît* această greșală, pentru aceasta trimiteți *imediat* o scrisoare acestui bolșevic, în două plicuri pe adresa lui Popov, pe cel dinăuntru scrieți în limba letonă: *personal, pentru cutare*.

Popov o să-l găsească și o să-i predea personal scrisoarea.

* — unsprezece. — *Nota trad.*

În scrisoare dv. trebuie (1) să-l recomandați pe Popov drept un om sigur (garantez pentru el) (și să dați (*N. B.*) adresa de la Bruxelles (*N. B.*) a lui Popov) și (2) să-l rugați pe bolșevicul leton să vă relateze **imediat** totul în mod amănunțit (direct dv. sau prin intermediul lui Popov), arătând în special care a fost componența congresului (1. Câți lichidatori ? 2. Câți bolșevici ? 3. Câți brauniști ? * *ș.a.m.d.* și să scrie amănunțit despre planurile fiecărui grup).

Anexez o scrisoare pentru Popov, căruia urmează să-i scrieți în limba rusă.

Comunicați-mi denumirea *exactă* a bodegii, *strada* și *numărul* precum și *ora* exactă a întâlnirii.

P. S. Cui trebuie să-i telegrafiez ? Unuia din dv. — și căruia anume — sau la amândoi ?

M-am informat despre mersul trenurilor. Cel mai potrivit e să plec de aici dis-de-diminează. Ajung la Berlin la ora 4 și 40 de minute Nachmittag ** și la ora 9 și 34 de minute Abends *** plec din Friedrichstrassenbahnhof. Ca să ne întâlnim (este *necesar* să mă întâlnesc cu dv. amândoi), stabiliți imediat *ora* (7—8—8^{1/2} seara) și locul : o *bodegă* pe *lingă* Friedrichstrassenbahnhof. O să vă comunic printr-o telegramă ziua când plec și o să ne întâlnim la această bodegă ²⁷⁸.

Aștept răspuns urgent.

Al dv., *N. Lenin*

P. S. Ați putea să inventați o chestiune *personală* ca pretext pentru a intra în corespondență cu acest leton bolșevic.

Expedită din Cracovia la Berlin

Publicată pentru prima oară în 1935,
în revista
„Proletarskaia Revoluțiia” nr. 5

Se tipărește după manuscris

* Este vorba de partizanii lui I. Ianson-Braun, care se situau pe o poziție împaciunitoristă. — *Nota red.*

** — după-amiaza. — *Nota trad.*

*** — seara. — *Nota trad.*

211

CĂTRE I. F. POPOV

Mr. Jean Popoff

Rue du Beffroi, 2. A. Bruxelles

7. I. 1914

Scumpe tovarăș,

Vă rog să căutați să satisfaceți rugămintea unor tovarăși letoni care o să vă scrie. Ei sînt niște buni prieteni de-ai noștri.

Al dv., N. Lenin

Scrisă la Cracovia

Publicată pentru prima oară în 1935.
în revista „Proletarskaia Revoluția” nr. 5

Se tipărește după manuscris

212

CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS SAU I. E. GHERMAN

11. I

Dragă tovarășe,

În ce privește întîlnirea, ea a fost excelent organizată.

În ce privește însă delegatul, e cazul să vă ocărăsc în toată regula. Pe cît se vede, e un prost sau o muiere care se lasă influențată de bîrfelile și de calomniile canaliilor lichidatoriste. Lui Popov i s-a trimis o împuternicire oficială din partea Comitetului Central, iar el, Popov, n-a stat de vorbă decît *cu Zauer* (persoană oficială a Biroului din străinătate ! !). Este clar că lichidatorii îl calomniază pe Popov.

Dar ce delegat ați ales și dv. ! Bun mai e dacă crede ce spun lichidatorii ! Cu o astfel de armată e și ridicol să pornești război împotriva lichidatorilor. Asemenea „ostași” nici nu merită altceva decît să lingă toată viața cizmele lichidatorilor.

Dar de ce dv., care știați că acest delegat nu e om de nădejde, i-ați scris că *eu* am nevoie de informații ? ? ! Era vorba ca *dv.* să cereți informații de la el. Acum acest delegat o să se folosească de scrisoarea dv. *împotriva mea* ; asta ne mai lipsea !

Sînt tare supărat !

Al d-tale, N. Lenin

Scrisă la 11 ianuarie 1914
Expedită din Cracovia la Berlin

Publicată pentru prima oară în 1935,
în revista „Proletarskaia Revoluția” nr. 5

Se tipărește după manuscris

CĂTRE I. F. ARMAND

...*Am primit O. C. Pagina a 8-a e oribilă. Dracu știe de ce nu ne-or fi înștiințat : am mai fi găsit noi destul material !! Și nu era indicat să pună data de 28. XII, ci alta anterioară, pentru că așa trebuiau să publice ceva despre Biroul internațional.

Mulți se arată neliniștiți din cauza hotărârilor Biroului. Asta-i *prostitie!*

„Schimbul de păreri“ este pe deplin acceptabil și o asemenea rezoluție nu putea fi respinsă.

Afirmația că cererea celor șase a fost respinsă e o *minciună*. Cei șase *nici n-au prezentat* vreo cerere ! Potrivit prevederilor statutului, *nu puteau* să facă acest lucru : dacă în Dumă sînt 7 socialiști-revoluționari + 6 social-democrați, înseamnă că în comisia interparlamentară numai 1 *socialist-revoluționar* are drept de vot.

Biroul socialist internațional poate doar să ne ofere „*bons offices*“ ** pentru tratative, pentru un „schimb de păreri“ cu alte partide, fracțiuni etc. Tocmai asta și face. Și numai asta ! Propunerea de a se convoca o conferință etc. este o stupidă Versimpelung *** a lucrurilor de către canalele lichidatoriste și filistine. Lichidatorii ăștia sînt niște oameni de nimic. Iar noi o să avem „un schimb de păreri“ și o să fie mulțumiți !

Cine a scris articolul despre afacerea Beilis pentru O. C. ?

De ce nu ni s-a trimis corectura ?? Era necesar să se spună că burghezii ar trebui să constituie un partid *republican* dacă *într-adevăr* sînt împotriva afacerii Beilis.

Scrisa nu mai deține de 11 ianuarie
1914

Expedită din Cracovia la Paris

Se tiparește pentru prima oară,
după manuscris

* Inceputul acestei scrisori n a fost gasit. — *Nota red.*

** — bunele sale oficii — *Nota trad.*

*** — simplificare. — *Nota trad.*

214

CĂTRE D. WIJNKOOP

Cracovia, 12 ianuarie 1914

Scumpe tovarășe Wijnkoop,

Vă mulțumesc din toată inima pentru amabila dv. scrisoare. Sper că ați citit articolele publicate de adversarii noștri în ziarele social-democrate germane („Vorwärts“ și „Leipziger Volkszeitung“) (bunăoară pe cele publicate în „Leipziger Volkszeitung“ de J. K., din grupul Rosei Luxemburg, și de Z. L., care nu reprezintă *nici un* grup din Rusia). Presa social-democrată germană, în special „Vorwärts“, ne boicotează, și numai „Leipziger Volkszeitung“ a tipărit *un singur* articol de-al nostru (sub semnătura redacției ziarului „Sozial-Demokrat“, Organul Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia)*.

În „Bremer Bürger-Zeitung“ scrie Radek despre problemele rusești. Dar nici el nu reprezintă *vreun* grup din Rusia! E ridicol să publici articolele unor emigranți care nu reprezintă nimic și să nu accepți articolele unor reprezentanți ai organizațiilor existente în Rusia!

Cît despre poziția lui Kautsky poate să existe ceva mai idiot? Cînd este vorba de orice altă dată, el studiază istoria mișcării, cercetează în spirit critic documentele, caută să înțeleagă *adevăratul sens* al divergențelor și semnificația politică a sciziunilor. Dar cînd este vorba de Rusia, nu există pentru el istorie. Astăzi repetă ce a auzit de la Rosa Luxemburg, ieri a repetat ce auzise de la Troțki, Reazanov și alți publiciști, care nu reprezintă altceva decît propriile lor „deziderate pioase“, iar mâine o să repete ceea ce vor binevoi să-i relateze alți studenți sau emigranți ruși etc. Iar în „Neue Zeit“ găsești doar locuri comune, declamații, nici un fel de fapte concrete, nici urmă de înțelegere a fondului problemelor care formează obiectul divergențelor noastre!! Asta-i infantilism de cea mai pură speță!!

* Vezi V. I. Lenin. „În legătură cu sciziunea din rîndurile fracțiunii social-democrate din Duma“ (Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 166—170. — Nota trad.) — Nota red.

Ni se țin predici pe tema unității cu cei ce vor să lichideze partidul nostru ; așa ceva ar fi o absurditate. Unitatea o înfăptuim noi, strângînd laolaltă pe muncitorii din Rusia în lupta *împotriva* celor ce vor să lichideze partidul nostru. Anexez la această scrisoare un document pe care l-am trimis Biroului socialist internațional. Veți găsi în el *fapte* și *cifre* care dovedesc că tocmai noi reprezentăm unitatea partidului (și a imensei majorități a muncitorilor) în Rusia *împotriva* grupurilor de lichidatori fără muncitori.

Din păcate, nici Pannekoek în „Bremer Bürger-Zeitung“ nu vrea să înțeleagă că trebuie publicate articolele ambelor curente social-democrate din Rusia și nu articolele lui Radek, care nu reprezintă decît propria lui ignoranță și propriile lui fantezii și *nu vrea* să comunice *fapte precise*.

Încă o dată vă mulțumesc, scumpe tovarășe Wijnkoop, dv. personal și Comitetului executiv al Partidului social-democrat, pentru amabila dv. scrisoare și vă rog să transmiteți tovarășului Gorter salutări din partea mea.

Sper că veți trece cu vederea slabele mele cunoștințe de limbă franceză.

Al dv., VI. *Ulianov* (*N. Lenin*)

Wl. Uljanow. 51. Ulica Lubomirskiego. *Krakau* (Cra-covie).

Expediată la Amsterdam

Publicată pentru prima oară la
21 ianuarie 1934,
în ziarul „Pravda” nr. 21

*Se tipărește după manuscris
Tradus din limba franceză*

Stimate confrate,

Am primit scrisoarea dv. și mă grăbesc să vă răspund că articolele împotriva banalităților debitate de Bogdanov în filozofie... și în „Tectologie“ sînt extrem de necesare. Vă

rog să mi le trimiteți mie direct ! Ar fi mai bine să le expediți recomandat în banderolă²⁷⁹. E nevoie de articole și pentru alte teme analoge ; aș fi foarte bucuros dacă ați schița planul unor asemenea articole și mi le-ați trimite și mie.

Cu salutări, V. Ilin

Scrisă la 14 ianuarie 1914
Expedită din Cracovia la Vologda
Publicată pentru prima oară în 1924,
în revista „Sever” (Vologda) nr. 1

Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)

216

CĂTRE I. F. ARMAND *

P.P.S.

Abia acum, după ce am recitat telegrama lui Kuznețov, mi-am dat seama că, de fapt, nu este vorba de un referat, ci de un miting consacrat comemorării zilei de 9 ianuarie ! *Nu putem în nici un caz să-l anunțăm pe Malinovski să vină la un asemenea miting (eu, după cum se știe, am scris despre necesitatea de a ne menține într-o legalitate absolută și vă rog încă o dată s-o respectați în modul cel mai riguros : nu trebuie nici măcar să se pomenească de partid, de grupuri, de revoluții sau de social-democrație).* Iar în ce mă privește mă puteți trece printre vorbitorii de la 9 ianuarie dacă acest lucru e necesar pentru a obține succes (material), *dar cu dreptul de a vă trage chiulul (să rămână între noi : chiar dacă am să fiu la Paris, n-am să merg la un miting de 9 ianuarie alături de tot felul de lighioane ca socialiștii-revoluționari, Leder & Co.)*²⁸⁰.

Scrisă înainte de 22 ianuarie 1914
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

* Rîndurile ce urmează sînt un post-scriptum la o scrisoare negăsită a lui V. I. Lenin către I. F. Armand. — *Nota red.*

217

CĂTRE I. F. ARMAND

25. I

Dragă prietenă,

Îți scriu pe scurt despre treburile noastre : Victorie !!
 Ura ! Majoritatea e de partea noastră. Eu am să rămân aici
 aproape o săptămână și, probabil, o să am mult de lucru.

Sînt încîntat că noi am învins ²⁸¹.

Al d-tale devotat, V. I.

Oulianoff, rue de la Tulipe. 11.
 Bruxelles (Ixelles)

*Scrisă la 25 ianuarie 1914
 Expediată la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară
 după manuscris
 Tradus din limba engleză*

218

CĂTRE I. F. ARMAND

Nr. 2

...*Chiar acum (la ora 2) a fost adusă poșta suplimentară. Dar de la tine, iarăși, n-a venit nimic...

Am primit o scrisoare de la Buharin din Viena. El s-a întâlnit cu Burianov, care venea de la Plehanov. Probabil că plehanoviștii și alți nefracționiști au de gînd să întreprindă o „acțiune“ comună : se pare că Plehanov vrea să editeze un ziar. Troțki și oamenii lui scot într-un viitor foarte apropiat o revistă proprie, „Borba“. Între ei și cei de la ziarul „Luci“ s-a ajuns la o împăcare ; în legătură cu aceasta a avut loc un schimb de scrisori. Lichidatorii „puri“ o să rămînă la „Nașa Zarea“ ; așa „speră“ oamenii ăștia.

Așa scrie Buharin. Aceste noutăți sînt deosebit de importante. Pînă nu faci foc nu iese fum și, pe cît se pare, sîn-

* Inceputul și sfîrșitul acestei scrisori n-au fost gasite. — *Nota red.*

tem martorii unui nou val de împăciuatorism idiot, care, probabil, va căuta să se servească de B.S.I. pentru a întreprinde o acțiune comică în spiritul plenarei din ianuarie 1910. Dar acum stăm pe propriile noastre picioare și vom demasca aceste lepădături.

Trebuie să depunem *toate eforturile* și (firește cu tot tactul cuvenit) să adunăm tot felul de informații și să le concentrăm la Paris. Nătîngul de Antonov nu știe să adune bîrfeli de la Steklov, în schimb Steklov știe să stoarcă bani de la el. Iar bani nu avem de loc. Kamenev, cu familia lui, nu are *chiar nimic*. De aceea trebuie să faci în așa fel ca C.O.S. să nu dea *nimănui* nici un ban, ci numai nouă. *In curînd* o să avem nevoie stringentă de bani pentru editarea Organului Central, a unei broșuri speciale și a unei publicații *extrem de importante* (absolutent entre nous : we will publish a special bulletin of the Central Committee ; for Russia we've got a special transport possibility*).

Împăciuatoriștii de toate nuanțele vor să ne „prindă“ ! Bon !** Pe acești mizerabili și caraghioși o să-i prindem noi cu ocaua mică. Se bagă în mocirla blocurilor cu lichidatorii ? Bon ! Iată care-i tactica noastră : dacă inamicul face o mișcare greșită, îi dăm timp ca să intre mai adînc în mocirlă. Acolo o să-i prindem pe acești nemernici. Prin urmare, deocamdată trebuie să acumulăm forțe și să strîngem bani, să fim reținuți (cît se poate de reținuți !) și să aflăm cît mai multe lucruri. Parisul e un centru potrivit pentru informare și pentru „diversiuni“. Cel mai bine ar fi dacă *secția* ar adopta o rezoluție *drastică* împotriva lui Kautsky (calificînd drept *nerușinată, impertinentă, monstruoasă și ignorantă* afirmația lui că vechiul partid a murit). Iar diverse persoane „aproape împăciuatoriste“ din secția noastră n-au decît să se informeze la plehanoviști, împăciuatoriști (Makar, Leva, Lozovski & Co.) și troțkiști, precum și la bundiști și letoni.

* — (strict între noi : avem de gînd să publicăm un buletin special al Comitetului Central ⁵²² ; în momentul de față dispunem de posibilități deosebite pentru transportul de material în Rusia). — *Nota trad.*

** — Minunat ! — *Nota trad.*

Caută și ridică în C.O.S. problema întocmirii unei rezoluții drastice împotriva lui Kautsky și pune-o la vot : dacă majoritatea o să voteze contra, am să vin și am să-i trag o săpuneală pe care în veci n-o s-o uite. Dar trebuie să știi cine are să formeze o asemenea majoritate, cine și de ce e în stare. Așadar, caută și acționează din plin.

S-ar putea ca pe adresa lui Nik. Vas. să vină știri importante pentru noi (de la B.S.I. sau de la letoni). Este deosebit de important ca el să-ți transmită imediat scrisorile ; tu poți să le deschizi pentru a-mi comunica pe scurt, telegrafic, conținutul lor : *dacă n u t e i n c o m o d e a z ă*, caută și fă treaba asta, pentru că tocmai în acest timp (cînd Malinovski e aici) o întârziere de o zi, două (= diferența dintre telegramă și scrisoare) poate să aibă o importanță cu totul deosebită. Cred că *a i p u t e a* să faci asta în numele Nadejdei Konstantinova ; dar, la urma urmei, hotărăște singură ; ești mai în măsură să apreciezi care e situația.

C.O.S. trebuie să se gîndească care dintre cei de la Paris ar putea să ajute pe cei șase deputați să-și întocmească cuvîntările lor. După arestarea lui Krîlenko e mare nevoie de asemenea ajutor. Noi o să trimitem o listă de cuvîntări. Aici este locul cel mai potrivit și tot aici există cele mai multe posibilități de a obține ajutor din partea *tuturor* fracțiunilor care șovăie într-un fel sau altul.

Scrisă înainte de 26 ianuarie 1914
Expediată la Paris

Se tipărește pentru prima
oară, după manuscris

CĂTRE I. F. ARMAND

26. I

Dragă prietenă,

Scrisoarea ta, atît de amicală, amabilă, agreabilă și cordială, m-a bucurat grozav de mult. Îți sînt nespus de recunoscător.

Aici toată treaba s-a stricat. Unul a și fugit la împăciuitoariști, așa că acum nu există majoritate și totul o să iasă după dorința putredului împăciuitoarism.

Eu plec de aici marțea sau miercurea viitoare și curînd o să fiu la Cracovia (o să mă opresc doar la Leipzig pentru a ține un referat).

De acolo mi se scrie că situația „Pravdei“ e destul de proastă : nu sînt bani. Tirajul a scăzut. Sîntem în deficit. O adevărată nenorocire.

Noua mea adresă : Oulianoff, rue Souveraine. 18.
(Ixelles) Bruxelles.

În scrisoarea alăturată, pe care urmează s-o dai lui Nik. Vas., ai să găsești răspuns la întrebarea ta dacă sînt supărat că referatul n-a reușit. Cum să nu fiu supărat pe idiotul ăsta de Antonov și pe nepriceperea voastră de a aranja chestiunile practice *peste* capul lui ?!

Scrisoarea expresă am primit-o și am transmis totul lui Malinovski. El e aici și o să mai stea vreo două-trei zile.

Păstrează banii la C.O.S. și nu-l lăsa pe Antonov să facă tot felul de planuri năstrușnice.

Îți trimit o caldă, cordială strîngere de mînă, dragă prietenă. Scuză-mă că-ți scriu așa în grabă și atît de puțin. N-am timp.

Al tău, V. U.

Buletinul e acum lucrul cel mai important. *Te implor* să urmărești și să supraveghezi personal sau să aranjezi totul fără Antonov.

*Scrisă la 26 ianuarie 1914
Expedită la Paris*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

CĂTRE N. V. KUZNEȚOV

Dragă prietene,

La Paris n-am să mai vin.

Din planul de a publica referatul cu privire la problema națională n-o să iasă nimic.

Repet : nici un ban *pentru altceva* în afară de buletinele C.C. Ele trebuie tipărite *la tipografia lui Riskin* (iar nu la aceea a lui Stepanov), după ce vom discuta cu el despre necesitatea de a păstra cea mai strictă conspirativitate. *D-ta personal* sau Inessa, dar nu Antonov, trebuie să luați înapoi toate manuscristele și toate corecturile.

Mîine trimit materialul pentru buletin. Formatul = foaia volantă de la 9. I. 1914. *Patru* pagini de acest fel. Literă mare pentru pagina de agitație (p. 1) și mică pentru *p a g i - n i l e* 2 și 3.

Faceți totul *cu grija cuvenită*, iar nu ca Antonov. Și fără el. E ridicol și rușinos să încredințăm treburi *concrete* unui visător ca el. Pentru o treabă ca asta trebuie *să însti-tuiți o comisie* de oameni *practici*, iar nu să folosiți un asemenea visător (el e un om bun și simpatic, dar e un visător incorigibil).

Trimiteți *numaidecît tot* restul de tipărituri (O. C., programul, statutul, broșura lui Kamenev, procesele-verbale ale congresului de la Londra²⁸³ etc., *totul*) la Leipzig pe adresa : Herrn Koiransky, Sophienstrasse : 301 rechts. Leipzig. (Scrieți și numele expeditorului.) Comunicați-mi *îndată* ce expediați toate acestea : *cînd* și *ce* s-a trimis, pe adresa Mr. Wladimir Oulianoff. Rue Souveraine. 18. Bruxelles (Ixelles).

O caldă strîngere de mînă. Al d-tale, V. Lenin

Scrisă la 26 ianuarie 1914
Expedită la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

...* La Paris trebuie făcut un lucru important : trebuie reorganizat C.O.S., și în momentul de față acest lucru este și mai important.

La noi *a început să se aplice* un nou sistem de transport, care e foarte bun. Acest sistem e un lucru minunat ; el a și

* Începutul acestei scrisori n a fost găsit. Manuscrisul existent începe cu pagina a 3-a. — *Nota red.*

fost încercat (ieri am primit o scrisoare). Și e ieftin. Noi, toți, sîntem încînțați. Se transportă cîte două puduri pe lună ²⁸⁴.

Trebuie să scoatem o serie de publicații, iar noi n-avem *nici* bani și *nici* tipografii în afară de cea de la Paris. De aceea *organizarea* scoaterii de tipărituri la Paris e o chestiune de *primă* importanță pentru partid. Te rog foarte mult *să faci* acest lucru „atît din prietenie, cît și din datorie“.

Ieri i-am trimis lui N. V—ci manuscrisele pentru nr. 1 al „Buletinului“. I-am trimis și instrucțiuni pe puncte.

Citește-le și fă în așa fel ca ele să fie aplicate *întocmai*. Caută să-i convingi pe cei de acolo că în mod sigur o să dizolvăm C.O.S., că, fără să ținem seama de el, o să numim — crede-mă, nu glumesc — o comisie a noastră (din partea C.C.) dacă tipărirea și expedierea „Buletinului“ (care e un lucru de *primă* importanță pentru întregul partid) nu vor fi organizate cu grija cuvenită, iar nu în stilul lui Antonov.

Cer *în mod categoric* să fie respectate riguros instrucțiunile date de mine în legătură cu „Buletinul“. Asta în primul rînd. Iar în al doilea rînd, C.O.S. trebuie să alcătuiască o *comisie* serioasă, pentru ca nu Antonov (care e un om și un tovarăș simpatic, dar un visător cu *totul inactiv* și ridicol de *neîndemînat*) să se ocupe de latura practică a lucrurilor.

Trebuie ca materialele să fie editate și tipărite *în tipografia noastră*. Din partea C.O.S. (și a comisiei) trebuie să se exercite un control *special* și *zilnic*. Copiați instrucțiunile și *respectați-le cu toată strictețea*.

Prezintă toate acestea la C.O.S. spre aprobare și *organizează o comisie*. Repet, este vorba de un lucru de *primă* importanță. Răspunde-mi *cît de curînd* dacă totul a fost făcut. Încă în răstimpul cît mai stau aici, la Bruxelles, *aștept* să mi se trimită corecturi.

Alăturat îți trimit o scrisoare pentru Vl. Hr. Citește-o, dă-i-o și lui N. V. s-o citească și *transmiteți-o* apoi la destinație.

Comisia de sprijin trebuie numită *înainte* de plecarea mea de aici (eu mai stau o săptămână, pînă marți sau miercuri).

Am convingerea că vei înțelege cît de importantă e treaba asta și că nu vei precupeți nici un efort pentru înfăptuirea ei.

Al tău, V. U.

N. B. Noi n-avem *nici un ban*. Toate cheltuielile trebuie să le suporte C.O.S.

P. S. Edișerov e un om lipsit de vlagă. Kamski la fel. Tu ai să pleci. Atunci cine o să rămînă?

Trebuie puși 2—3 oameni *harnici*, energici, care să alege, să se zbată, să se ducă zilnic de 2—3 ori la tipografie și să scoată la timp „Buletinul“, avînd grijă totodată să întrețină cu noi toate legăturile necesare. Iar C.O.S. n-are decît să exercite un „control“ de sus.

Scrisă la 28 ianuarie 1914
Expedită din Bruxelles la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

CĂTRE C. HUYSMANS

Dragă Huysmans,

Vă mulțumesc pentru amabila dv. scrisoare²⁸⁵. Regret nespus de mult că la congresul social-democrației letone n-ați venit în prima zi, cînd toți vă așteptam, ci miercuri, adică tocmai cînd nu erați așteptat și cînd mi s-a întîmplat să fiu plecat pentru niște treburi. Regret cu atît mai mult, cu cît am pierdut posibilitatea de a asculta cuvîntarea dv., care a fost extrem de interesantă.

În ceea ce privește rugăminta ce mi-o faceți din partea Comitetului executiv „de a întocmi în numele meu personal“ un scurt raport în legătură cu divergențele, trebuie să spun că, spre marele meu regret, nu vă pot da un răspuns pozitiv.

Eu nu pot să prezint un asemenea raport „în numele meu personal“ : nu sînt în drept să fac acest lucru. În afară

de asta, sînt convins că pentru Comitetul executiv al B.S.I. prezintă importanță părerea Comitetului Central și nicidecum părerea „mea personală“. Dar îndată ce mă voi înapoia la Cracovia și voi stabili legătura cu toți membrii C.C., raportul pe care dorește să-l obțină Comitetul executiv va fi întocmit, aprobat de Comitetul Central și trimis dv. *

Nu pot să închei această scrisoare fără a vă mulțumi pentru amabila dv. invitație. Din păcate, tocmai astăzi sînt reținut, împreună cu președintele fracțiunii din Dumă a partidului nostru, la o ședință a congresului în care se discută tocmai problema unificării Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. De aceea aș dori să amînăm înțîlnirea noastră (președintele fracțiunii social-democrate ar vrea și el să stea de vorbă cu dv.) pe mîine, la orele 4, la Maison du Peuple.

Fiți atît de amabil și comunicați-mi printr-o telegramă dacă sînteți de acord cu această amînare. Adresa mea este : Oulianoff. 18. Rue Souveraine. 18. Ixelles-Bruxelles.

Al dv., *Lenin*

*Scrisă la 29 ianuarie 1914
Expediată la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1963,
în revista „Cahiers du Mouvement
Russe et Sociétique” nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris*

223

CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI

Chère camarade,

Te rog să-mi traduci *cît mai curînd* textul alăturat și să mi-l trimiți printr-o recomandată expres ; ar fi bine dacă l-ai putea expedia marți seara sau, cel mai tîrziu, miercuri.

Dacă, doamne ferește, n-ai să poți *în nici un caz* să te apuci de treaba asta, trimite-mi *i m e d i a t* înapoi manu-

* Vezi V. I. Lenin, „Raport către Biroul socialist internațional” și „Ce spun marxistii organizați despre intervenția Biroului internațional” (Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 314—322, și vol. 25, p. 85—88. — *Nota trad.*) — *Nota red.*

scrisul printr-o scrisoare expresă, fiindcă joi trebuie să mă duc cu traducerea la avocat.

Salutări băieților !

Al d-tale, *Lenin*

+ Tradu, te rog, rezoluția cu privire la gestiunea bănească, *pe care ți-o trimit alăturat*, cu un scurt comentariu : la care conferință a fost adoptată (o introducere de vreo 10—20 de rînduri, pe care s-o scrii d-ta) ²⁸⁶.

*Scrisă în ianuarie 1914
Expedita din Paris la Berna*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

224

CĂTRE C. HUYSMANS

Bruxelles, 2 februarie 1914 *

Dragă Huysmans,

Chiar acum am terminat de scris raportul și, înainte de a pleca din Bruxelles, vă comunic că tovarășul Popov s-a angajat să-l traducă dînsul și să vi-l predea.

Al dv., *N. Lenin*

*Publicată pentru prima oară
în limba franceză în 1963, în
revista „Cahiers du Monde Russe
et Soviétique” nr. 1—2*

*În limba rusa se publică pentru
prima oară, după o copie
dactilografiată
Tradus din limba franceză*

225

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PUTI PRAVDI” ²⁸⁷

9. II. 1914

Stimați colegi,

Am primit scrisoarea secretarului în legătură cu regretabilul articol care a pus în pericol existența ziarului ²⁸⁸. Mare greșeală s-a făcut că s-a publicat (pe baza unei hotărîri colective ?) acest articol regretabil, în care a putut fi întrezărită o indicație că există o legătură între ziare...

* În mod greșit s-a pus data de 3 februarie 1914. În scrisoarea către C. Huysmans din 7 martie 1914 (vezi volumul de față, p. 300—301). V. I. Lenin a aratat că această scrisoare a scris-o la 2 februarie. — *Nota red.*

De îndată ce m-am întors acasă dintr-o călătorie „în interes de serviciu“²⁸⁹, am răsfoit toate numerele apărute, dar *n-am găsit* cele *două* articole trimise de mine (încă de acum o lună !!) drept răspuns lui F. D. în problema unității (titlul primului articol este : „Conducătorul lichidatorilor despre condițiile unității“ *). Aceste articole sînt absolut necesare, mai ales dacă se are în vedere apariția noii reviste „Borba“²⁹⁰, și se impune ca ele să fie publicate *înainte* de apariția acestei reviste. Ele n-au fost totuși publicate (în disprețul, aș putea spune, al oricărui spirit de colegialitate) și timp de o lună întreagă nu mi s-a scris măcar un rînd despre soarta lor !!! ((Dacă ele sînt prea mari — ceea ce, de altfel, mi se pare improbabil — le-aș publica în „Prosveteniie“..))

Un asemenea procedeu, credeți-mă, e de neînțeles pentru mine ! Cum de poate cineva să aibă o asemenea atitudine față de colaboratori și față de colegi ?

Aștept să-mi răspundeți numaidecît !

Cu salutări, V. I.

P. S. Trimiteți-mi, vă rog :

„*Proletarskaia Pravda*“ nr. 11 (29),

„*Puti Pravdi*“ nr. 2,

„*Novaia Raboceaia Gazeta*“ nr. 8 (126).

P. S. N-aveți cumva colecția revistei „Mîsl“ sau unele numere izolate ? Dacă le aveți, vă rog să mi le trimiteți.

Expedită din Cracovia la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist“ nr. 5*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE A. A. TROIANOVSKI

Dragă A. A.,

Îți mulțumesc mult de tot pentru știrile din Viena : sînt foarte interesante. Acțiunea întreprinsă de Troțki prezintă

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politica, 1964, ed. a doua, p. 328—331. — *Nota trad.*

o importanță deosebită * ; destrămarea *blocului din august* este totală (letonii s-au retras din Comitetul de organizare !)²⁹¹.

Grigori spune că ai continuat să lucrezi la

(1) statistica colectelor (grupurilor de muncitori) de după 1 octombrie 1913 (pînă la 1 ianuarie 1914) ;

(2) statistica voturilor pentru *cei 7* și pentru *cei 6* (tot așa măcar pînă la 1 ianuarie 1914 sau pînă la 1 februarie 1914) **.

Te rog, termină-le cît mai repede și trimite-ni-le imediat, întrucît *urmează să fie incluse în broșura* pe care o vom trimite zilele acestea ²⁹².

Grăbește-te !

Am primit nr. 1 din „Prosveșcenie“. Se prezintă destul de bine. Singurul lucru nechibzuit este că în recenzia cărții lui Levițki a apărut în mod absurd cuvîntul „fracționism“ ²⁹³.

Dar, după părerea d-tale, cum se prezintă acest număr ?
Salutări Elenei Fedorovna.

La fel și lui Buharin.

Al d-tale, *Lenin*

Scrisă nu mai devreme de

11 februarie 1914

Expedită din Cracovia la Viena

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE V. M. KASPAROV

Dragă tovarășe,

Tăcerea d-tale mă miră nespus de mult și mă întristează. Fără „Vorwärts“ nu se poate lucra.

Timp de 3—4 ani de zile pînă în *februarie* 1914, am primit regulat acest ziar în mod gratuit. Și deodată... au încetat să-l mai trimită !

* Este vorba de revista „Borba“. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin*. „Cum au răspuns muncitorii la constituirea fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat“ (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 440—449. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

Ce s-o fi întâmplat? N-am să le scriu personal celor de-acolo, pentru că mă tem să nu primesc vreun răspuns grosolan (dacă e la mijloc vreo intrigă a lichidatorilor).

Dar poate că nu e decît o simplă greșeală?

Te rog foarte mult să treci pe la **expediție** (în nici un caz însă pe la redacție), să vezi care e cauza și să-mi răspunzi *imediat*²⁹⁴. Nadia ți-a scris de mult despre asta, dar n-a primit încă răspuns. Ce s-a întâmplat? Nu cumva ești bolnav? Aștept răspuns.

Al d-tale, *Lenin*

Anexez pentru „Vorwärts“ adresa mea tipărită.

N.B. | Repet: timp de 3—4 ani am primit acest ziar în
| schimbul unor publicații ale noastre: „*Social-Demokrat*“, „*Raboceaia Gazeta*“, „*Pravda*“ din
| Petersburg etc.

Scrisa mai târziu de 11 februarie 1914
Expediata din Cucerzia la Berlin

Publicată pentru prima oară în 1936,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

228

CĂTRE L. B. KAMENEV

Dragă prietene,

1 *. După cît am aflat, plecarea lui Bogdanov a provocat nemulțumiri (pe cît se pare, în rîndurile lepădăturilor intelectualiste). Mi se pare că „bunul și scumpul“ nostru Galerka e cam abătut. Cei de la „Priboi“ au votat pentru Bogdanov²⁹⁵.

Se invocă drept motiv (în obișnuita manieră a secăturilor intelectualiste) că pretutindenii sînt muncitori vperediști (de ce n-au fost nicăieri...). Toate astea, bineînțeles, sînt nimicuri. Despre aventurismul grupului „Vpered“ va trebui să

* În textul obținut prin perlustrare figurează greșit „2“. — *Nota red.*

vorbim pe larg în „Prosveșcenie“. Iar acum este necesar (1) să luăm măsuri. Trebuie să explicăm cum stau lucrurile și să pornim o polemică împotriva proștilor apărători ai vperedismului și ai lui Bogdanov (din rîndurile cărora, pe cît se pare, face parte și Danski), să-i avertizăm. (2) Trebuie să facem totul pentru tipărirea unei scrisori a d-tale în legătură cu „Introducere în economia politică“²⁹⁶. Apucă-te s-o scrii imediat. Dacă nu merge a d-tale, am să trimit eu una.

2. Cum stăm cu culegerea? Scrie-mi cîteva rînduri (în legătură cu „Marxism și lichidatorism“) ²⁹⁷.

3. Ce-i cu situația de-a dreptul scandaloasă din comisiile asociației publiciștilor (lupta împotriva legii presei)²⁹⁸... Blocul liberalilor + lichidatorii (Heisin, Stiva Novici, Guliko). Este și N. D. Sokolov acolo... Luați măsuri. Dați-l afară. Și principalul e ca pentru asta să pornim cu orice preț o campanie împotriva lichidatorilor. Scrie-mi măcar cîteva cuvinte.

4. Cum stați cu cuvîntările? Bugetul, pe cît știu, va fi discutat în Dumă abia la 20.III st. v. Nu-i așa? Scrie-mi despre asta.

*Scrisă la 27 februarie 1914
Expedită din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoriceskii Arhiv“ nr. 2*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

CĂTRE REDACȚIA REVISTEI „PROSVEȘCENIE“

Lui Andrei Nikolaevici, personal *

Stimate confrate,

Astăzi v-am trimis și articolul lui Buharin. Și acesta e pentru nr. 2 **. Sper că deocamdată e de ajuns. În legă-

* — A. I. Elizarova-Ulianova. — *Nota red.*

** Este vorba de revista „Prosveșcenie“. — *Nota red.*

tură cu plecarea lui Bogdanov, există, pe cât se vede, o părere cu totul greșită, care trebuie combătută.

1. Cine a plecat din cauza lui? Nimeni. Prin urmare, de aici s-ar deduce că noi am fi îndepărtat pe cineva; trebuie combătută o asemenea minciună.

2. Personal el reprezintă un minus (nu un zero). Mă mir că cei de la „Priboi“ votează pentru Bogdanov fără să apere falsele lui platitudini, fără să apere banalitățile lui din „Introducere în economia politică“. Un asemenea procedeu nu e colegial. Au scăpat din vedere acest lucru. Trebuie să scrie, să explice, să argumenteze. Altfel înseamnă să voteze fără un schimb colegial de păreri. Așa ceva e laș, sălbatic, vulgar, dăunător. N-au decît să explice art. G.G. *, de dragul căruia caută să strecoare în mediul muncitoresc propaganda putregaiului.

3. Se afirmă că există o hotărîre în favoarea grupului „Vpered“. Nu-i adevărat. Unde e? Să mi se arate scrisorile adresate de ei ziarului „Pravda“... Asemenea scrisori nu există. Toate astea sînt povești ale unor încurcături din rîndurile intelectualilor...

Nu vă trimit decît articole aprobate de redacție. Printre ele este și articolul lui Pavlov. Se poate publica. Bogdanov e o nulitate, căreia ar fi ridicol să-i acordăm prea mare atenție.

*Scrisă la 27 februarie 1914
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoriceskii Arhiv“ nr. 2*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)*

230

CĂTRE I. A. GURVICI

Cracovia, 27. II. 1914

Mult stimată coleg,

A trecut cam multă vreme de cînd am primit cartea dv. „Immigration and Labour“ ** și de cînd am început să vă

* Nu s-a putut stabili despre ce este vorba. — *Nota red.*

** — „Imigrația și munca“. — *Nota trad.*

caut adresa pentru a vă mulțumi. Dar treaba asta s-a dovedit a nu fi chiar așa de ușoară. Abia azi am primit adresa dv. și mă grăbesc a-mi exprima recunoștința pentru cartea trimisă. Am și scris în „Pravda“, ziarul nostru social-democrat din Petrograd, un articol * despre această carte și am să mai scriu și altele, sprijinindu-mă pe datele cuprinse în ea. După părerea mea, această lucrare oferă un material foarte bogat și extrem de prețios pentru studierea capitalismului și, totodată, transpune întrucîtva pe teren *occidental* cele mai bune metode ale statisticii zemstvelor de la noi.

Tovarășul care mi-a trimis adresa dv. (Mr. John Ellert) îmi scrie că printr-o recomandăție din partea dv. se pot obține tot felul de materiale de la Biroul de statistică din Washington. Permiteți-mi deci să vă fac o rugăminte în acest sens, bineînțeleș dacă ea nu e legată de prea multe dificultăți și nu vă sustrage de la îndeletnicirile dv.

Am studiat la Paris statistica agricolă americană (vol. V. Agriculture — Census of 1900) și am găsit în ea foarte multe lucruri interesante. Acum, după ce m-am stabilit la Cracovia, nu-mi pot procura aceste publicații. Kagan, un redactor de la ziarul socialist evreiesc din New York ²⁹⁹, care a fost aici acum un an, mi-a promis că mi le va trimite el, dar se vede că a uitat.

Mi s-a spus că, pe baza unei recomandății, Biroul american de statistică îți trimite gratuit publicațiile sale chiar și în străinătate. Dacă-i adevărat, n-ați putea să dați dv. o asemenea recomandăție? (Aș putea să trimit la biblioteca biroului de statistică cărți de-ale mele care tratează despre „Dezvoltarea capitalismului“ și despre „Problema agrară“ **) Am nevoie în special de *Agriculture*, vol. V, *Census of 1900*, precum și de *Census of 1910*

* Vezi V. I. Lenin. „Capitalismul și imigrația muncitorilor“ (Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, p. 99—102). — *Nota red.*

** Vezi V. I. Lenin. „Dezvoltarea capitalismului în Rusia“ și „Programul agrar al social-democrației în prima revoluție rusă din 1905—1907“ (Opere complete, ed. a doua, vol. 3 și vol. 16, p. 199—419, București, Editura politică. — *Nota trad.*) — *Nota red.*

(dacă n-a apărut încă, mi-ar putea folosi buletinele prelininare).

În caz că acest lucru nu e cu putință, fiți atît de amabil și scrieți-i lui Mr. John Ellert (c./o. „Novy Mir“³⁰⁰ 140. East 4-th Street. New York) o carte poștală, comunicîndu-i că-i voi trimite bani ca să-mi expedieze lucrările de care am cea mai mare nevoie.

Încă o dată vă mulțumesc pentru carte și vă rog să mă iertați pentru deranjul pe care vi-l pricinuiesc.

Cu salutări social-democrate.

N. Lenin (V. Ulianov)

Adresa : Wl. Uljanow. 51. Ulica Lubomirskiego. *Krakau* (Galizien). Austria.

Expedită la New York

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE F. N. SAMOILOV

Dragă Fedor Nikitici,

Am primit scrisoarea d-tale și am fost foarte bucuros să aflu că te-ai aranjat.

Acum — liniște, soare, somn, *br an ă*. Caută să le ai pe toate. Alimentația e îndestulătoare ?

Trebuie să bei lapte mai mult. D-ta faci lucrul acesta ?

Trebuie să te cîntărești o dată pe săptămîină și să însemnezi de fiecare dată cîte kilograme ai.

Trebuie să te duci cel puțin o dată la zece zile la medicul local ca să urmărească cum decurge tratamentul. Ai adresa vreunui doctor ? Dacă nu ai, scrie-mi și o să mă interesez eu.

Principalul însă este somnul (*cîte [ore] * dormi?*), precum și soarele și [hrana], în special *laptele*.

Scrie-mi *amănunțit* despre toate acestea.

Nadia mă roagă să-ți transmit salutări.

O caldă strângere de mână și urări de completă întremare.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Nu cumva te plictisești cam mult? Dacă te plictisești, aș putea să aranjez în așa fel ca să fii vizitat de niște cunoscuți din Geneva și din Lausanne. Dar vizitele astea n-ar putea cumva să te obosească? Scrie-mi!

Pensiunea d-tale are și baie?

Scrisă în februarie 1914

Expedită din Cracovia la Montreux

Publicată pentru prima oară în 1960, în revista „Voprosi Istorii KPSS” nr. 2

Se tipărește după manuscris.

232

CĂTRE I. F. ARMAND

2. III. 1914

Dragă prietenă,

Noi trecem încă printr-o perioadă grea: n-avem ziar. Se simte, după plecarea lui Kamenev, o „cotitură” în întregul sistem de activitate, dar *unde* o să ne ducă noul, *cum* o să se aranjeze lucrurile, nu se întrevede încă.

Din Petersburg am primit vești 1) de la Mih. Step. (Olminski), care se plînge că l-am făcut cu ou și cu oțet și l-am dat afară pe Bogdanov și spune că cei de-acolo sînt nemulțumiți etc. Hei, dar înăcrit mai e și drăguțul ăsta de M. St.!

2) Am primit o scrisoare de la Comitetul organizației din Petersburg sau, mai precis, despre acest comitet. E activ, face treabă bună. E tare plăcut să primești asemenea vești.

* Marginile manuscrisului acestei scrisori sînt rupte. Cuvintele cuprinse în paranteze patrate au fost reconstituite după sens. — *Nota red.*

3) Am primit de asemenea o scrisoare de la un membru al C.C., care „a reînviat“ în Siberia după o întrerupere de doi ani (închisoare și deportare).

Să nu uit: nu știi ce s-o fi întâmplat cu Popov la Bruxelles? De două—trei săptămîni (!!) nu-mi răspunde la scrisori *urgente și importante*. Și am mare nevoie de el. Nu cumva e bolnav? Sau „povestea“ lui, love-story*, i-a complicat situația, l-a făcut să plece din Bruxelles etc.? Dacă nu știi nimic, atunci te rog să faci următorul lucru: să aștepți două zile și, dacă în acest timp n-ai să primești de la mine nici o știre, trimite-i o scrisoare la Bruxelles prin alți cunoscuți și comunică-mi ce ai aflat, ca să știu sigur cum stau lucrurile. E ceva de necrezut și de neînchipuit!

Dacă știi ceva despre el, scrie-mi numaidecît.

O caldă strîngere de mînă.

Al tău, V. U.

P.S. Samoilov îmi scrie că se cam plictisește la Montreux. Mă tot gîndesc cum să-i găsim un doctor bun care să-l ia sub supravegherea lui (are o boală de nervi). Nu știe Kamski vreunul?

Expediată din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară, după manuscris

233

CĂTRE BIROUL DIN RUSIA AL C.C. AL. P.M.S.D.R.

Pentru E. **

Dragi prieteni,

E mult de cînd n-am primit știri de la dv. Treburile nu merg prea bine. Fapt este că de cîteva luni, de cînd au

* — poveste de dragoste. — *Nota trad.*

** — E. F. Rozmivici. — *Nota trad.*

fost operate arestările, dv. nu mai aveți... un colegiu pentru munca organizatorică. E o situație de-a dreptul imposibilă. După părerea mea, ar trebui să cooptați 3—4 muncitori din Petersburg (printre care și un vânzător de prăvălie), așa cum s-a arătat pe bună dreptate... Altfel toată treaba o să stea pe loc. Iar cei cooptați trebuie să fie separați și izolați în mod riguros de conducerea cooperativei și de organizațiile legale. Răspundeți-ne cât mai curînd. V-am scris să vină careva pe aici, dar deocamdată n-am primit răspuns.

Totodată vă rugăm foarte mult să stabiliți neapărat o legătură directă între noi și Comitetul organizației din Petersburg. Acest lucru este extrem de important. Apoi, în ce privește „transportorul“, am vrea să știm dacă ați primit nr. 1 al „Buletinului“. Ce-i cu omul ăsta de nu ne scrie?... Aproape de o lună lucrurile stau pe loc. Așa ceva e de neiertat. Căutați să aflați dacă n-a fost cumva arestat și dacă trăiește. Kosteia știe, doar, cum îl cheamă.

În sfîrșit, și în ce privește banii v-am ruga să ne răspundeți. 1) Ce știți în mod precis despre turta dulce? Căutați de aflați care-i situația și dați zor. Au fost vizitați bogătașii în vederea strîngerii de fonduri? Scrieți-ne cum stau lucrurile...³⁰¹ Cu finanțele stăm prost, iar pentru deplasările cu caracter organizatoric și pentru întreaga activitate organizatorică n-avem nici un ban. Sînt oameni care ar putea fi folosiți..., dar, fiindcă ducem lipsă de bani, deocamdată nu putem face nimic. Scrieți-ne dacă sînteți mulțumiți de Volkov și dacă lucrurile s-au aranjat, în special în ce privește cuvîntările.

Salutări tuturor. *Frei*

Scrisă la 4 martie 1914

Expediată din Cracovia la Petersburg

*Publicată pentru prima oară în 1960,
în revista „Istoriceskii Arhiv“ nr. 2*

*Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perustrare*

CĂTRE C. HUYSMANS

Cetățeanului Huysmans

Cracovia, 7 martie 1914

Dragă Huysmans,

În primul rînd, lăsînd la o parte tonul cu totul inadmi-sibil pe care-l folosiți în scrisoarea dv.³⁰², voi arăta cum stau lucrurile cu raportul meu.

*La 2 februarie 1914 am plecat din Bruxelles ; așa cum v-am promis, raportul era deja scris. Cu un sfert de oră înainte de plecare, v-am scris (în prezența tovarășului Popov), într-o cafenea din preajma Gării de Nord, o scri-soare în care vă făceam cunoscut că raportul meu este gata (20 de pagini nu prea mari și o rezoluție * a congre-sului letonilor) și că tovarășul Popov și-a luat angajamen-tul să-l traducă și să vi-l transmită **.*

Scrisoarea am pus-o într-un plic care avea tipărită pe el adresa cafenelei și, dacă ea nu v-a parvenit încă, am să trimit o declarație de protest la oficiul poștal din Bru-xelles.

Dacă ați primit această scrisoare, mă miră foarte mult că nu pomeniți nimic despre ea.

Dacă tovarășul Popov nu v-a predat încă traducerea raportului meu, nu mai știu ce să spun. I-am scris de mai multe ori, crezînd că e bolnav, deoarece au trecut cîteva săptămîni și n-am primit de la el nici o veste.

Azi am să-i trimit o scrisoare recomandată cu aviz de primire, pentru a lămuri o dată pentru totdeauna această ciudată istorie. Am să-i scriu și tovarășului Karlson (256. Rue Grau. Bruxelles), rugîndu-l să treacă personal pe la Popov.

În al doilea rînd, sînt în scrisoarea dv. o serie de expresii jignitoare („eschivare“, „politică de tergiversare“ etc.), pe care nu aveți nici un drept să le folosiți cînd este vorba

* Vezi V. I. Lenin. „Proiect de rezoluție cu privire la atitudinea social de-mocratiei din Tînutul leton față de P.M.S.D.R.“ (Opere complete, vol. 24, Bucu-rești. Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 309—310. — Nota trad.). — Nota red.

** Vezi volumul de față, p. 288—289. — Nota red.

de un tovarăș. De aceea mă văd nevoit să vă rog să vă retrageți fără rezerve aceste expresii. În caz că nu veți face acest lucru, înseamnă că aceasta e ultima oară când vă scriu.

Al dv., *N. Lenin*

Expediată la Bruxelles

Publicată pentru prima oară în limba franceză în 1963, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2

În limba rusă se tipărește pentru prima oară, după o copie dactilografiată Tradus din limba franceză

235

CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS

Dragă tovarășe Rude,

Mă miră tare mult când văd că scrii: „eu nu înțeleg atitudinea tov. Lenin în această problemă” (adică atitudinea mea față de rezoluțiile împăciuitoariste ale congresului leton³⁰³).

Se poate să nu-ți fi spus Gherman că am luptat din răsuputeri? Și totuși împăciuitoariștii au învins. Acum trebuie să luptăm în continuare, însă cu socoteală.

Nu mă miră că au fost operate arestări, dat fiind că, atunci când au organizat congresul, lichidatorii au nesocotit *în mod grosolan* regulile conspirației³⁰⁴. Tot Bruxellesul și tot Parisul știau de convocarea congresului!

De aici o învățătură de viitor: feriți-vă de lichidatori.

Arată-i și lui Gherman această scrisoare. Aștept să mi se comunice o dată când poate fi publicată rezoluția. Este necesar ca „Pravda” să facă acest lucru **înaintea tuturor celorlalte publicații**³⁰⁵.

N.K. vă trimite salutări!

O caldă strângere de mână.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă mai târziu de 12 martie 1914
Expediată din Cracovia la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1935,
în revista
„Proletarskaia Revoluțiia” nr. 5*

Se tipărește după manuscris

236

CĂTRE SECRETARUL DE REDACȚIE
AL DICȚIONARULUI ENCICLOPEDIC
AL ASOCIAȚIEI „FRAȚII GRANAT“

Cracovia, 15 martie 1914

Mult stimate d-le secretar de redacție,

Accept oferta făcută de redacție de a scrie pentru dicționar un articol despre Marx *. V-aș ruga să-mi comunicați dacă este obligatorie sau nu o bibliografie la sfârșitul articolului. Multe mulțumiri pentru prospect și pentru tăieturile din dicționar.

Cu distinsă considerație,

V. Ilin

Adresa mea : Herrn Wl. Ulianow

51. Ulica Lubomirskiego. *Krakau.*

(Iar cu începere din mai 1914 : Poronin (Galizien).
Austria.)

Expediată la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1959,

în revista

„Voprosi Istorii KPSS“ nr. 4

Se tipărește după manuscris

237

CĂTRE C. HUYSMANS

15. III. 1914

Dragă Huysmans,

În sfârșit, am primit explicațiile lui Popov și am fost informat de el că în cele din urmă raportul a fost trimis. Întrucât dv. sînteți „un simplu secretar (și om cumsecade)“ și nu „un personaj important“, pot să vă spun că, dacă scrisoarea de la 10 martie 1914 ați fi trimis-o cu o săp-

* Vezi V. I. Lenin. „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)“ (Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 43—92. — *Nota trad.*). În legătură cu scrierea acei tui articol, vezi volumul de față, p. 330, 363 și 368—369. — *Nota red.*

tămîină sau două mai devreme, acest incident n-ar fi avut loc.

Dar, primind spirituala și amicala dv. scrisoare³⁰⁶, nu vreau cîtuși de puțin să fac un caz din cele întîmplate, și în special mă bucur că incidentul a fost complet lichidat.

Al dv., V. L.

Expedită din Cracovia la Bruxelles

*Publicată pentru prima oară în
limba franceză în 1963,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique” nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după manuscris
Tradus din limba franceză*

238

CĂTRE I. F. ARMAND

...*Iar noi *ar trebui* să avem acum un grup social-democrat ucrainean *al nostru*, fie el chiar nu prea numeros. Scrie-mi dacă ai posibilitatea să te informezi și să faci ceva în acest sens.

Am obținut o strălucită victorie în alegerile pentru Consiliul asigurărilor sociale!³⁰⁷ E ceva minunat! Fă încercarea de lincer** în presa socialistă (sau sindicală) franceză o notă în acest sens. Iar „Pravda“, avînd un brother***, s-a făcut și mai frumoasă, arată pur și simplu ca o zîină! Ți-e mai mare dragul s-o privești. *Pentru prima oară* se simte că conducerea o exercită, acolo pe loc, un redactor inteligent, priceput.

Ce impresie ți-a făcut le geste de M-me Caillaux****? ³⁰⁸ Ca să fiu sincer, nu pot să nu încerc un oarecare sentiment de simpatie: am crezut că în acest mediu nu există *decît* venalitate, lașitate și mîrșăvie. Și iată că, pe neașteptate, o femeie energică dă une leçon***** hotărîtoare!! Interesant ce vor spune jurații și care *vor fi* urmările *p o-*

* Începutul acestei scrisori n-a fost găsit. Manuscrisul existent începe cu pagina a 3-a. — *Nota red.*

** — a publica. — *Nota trad.*

*** — frate. — *Nota trad.*

**** — gestul d-nei Caillaux. — *Nota trad.*

***** — o lecție. — *Nota trad.*

litice. Va demisiona Caillaux? Vor fi răsturnați radicalii?

O caldă, cordială strângere de mână.

Al tău, V. U.

Scrisă mai târziu de 15 martie 1914
Expedită din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

239

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PUTI PRAVDI”

Dragi colegi,

Salut din toată inima ziarul și vădita lui îmbunătățire. În sfârșit, partea publicistică începe să se consolideze. Acum e rîndul părții *administrative*. Totodată, nu putem lăsa fără răspuns problema abonaților: trebuie să publicăm numărul lor, altfel nu ne putem ridica de la primitivism la organizare, de la o acțiune particulară la una cu caracter colectiv.

De asemenea, nu pot să trec sub tăcere o greșeală evidentă din nr. 22, unde alături de rezoluția justă a celor din Viborg (în legătură cu Burianov) a fost publicată, cu asentimentul tacit al redacției, o rezoluție, mai lungă, a celor de la Zürich³⁰⁹, care duhnește a intrigă meschină. Cuvîntul „Pravdei” e lege; tăcerea ei derutează pe muncitori și orice abținere provoacă nedumerire.

Cu Burianov trebuie să fii „înțelept ca șarpele”, și redacția a renunțat la această înțelepciune. Noi îl lăudăm numai pentru plecarea lui de la lichidatori, iar nicidecum pentru „independența” lui de însingurat. Aici lichidatorii *au dreptate*, și nu există pentru omul politic un pericol mai mare în cursul luptei decît acela de a adopta o poziție greșită.

Iar cei de la Zürich îl *sprijină* pe Burianov în poziția lui eronată, falsă, intrigantă. Și noi le oferim posibilitatea să-și expună punctul de vedere. De ce oare? Doar știm că ei constituie o *minoritate* printre cei din străinătate. Și

V. I. LENIN LA ZAKOPANE
1914

știm că nu-i putem determina pe *toți* cei din străinătate să-și spună cuvântul în coloanele „Pravdei” !

Trebuie să-l facem pe Burianov să înțeleagă și să simtă falsitatea poziției pe care s-a situat el. Ai plecat de la lichidatori ? Foarte bine.

Ai propus egalitate ? Foarte bine.

Dar mai departe ce urmează ? E timpul să faci alegere și *noi nu te vom sprijini* în intrigile (balansările) tale. Lichidatorii te prigonesc pentru că ești „un social-democrat independent” : ei *au dreptate*, și noi nu te vom apăra. Iată, îți acordăm un termen acceptabil, îți dăm și ajutor în această perioadă (păstrînd tăcere, rostind anumite cuvîntări etc.), *dar atît*. Ori faci alegere (în decurs de 2—4 săptămîni), ori nu mai primești *nici un* ajutor.

Numai în felul acesta se poate proceda. Altfel, *în viitorul cel mai apropiat* (atît la congresul de la Viena, cît și *înainte* de congres), poziția adoptată de Burianov ne va aduce prejudicii *nouă*, și oamenii *vor fi în drept să ne spună* că sprijinim pe un „independent”.

La o ocazie potrivită, redacția trebuie să spună : (1) că au dreptate cei din Vîborg, și nu cei de la Zürich ; (2) că, în afară de o parte din cei din străinătate (de cei de la Zürich), *nimeni* în Rusia n-a aprobat și nu va aproba o asemenea „independență”.

Acest lucru trebuie făcut.

Vă doresc toate cele bune și urez ziarului o continuă perfecționare și noi succese !

V. I.

P.S. Peste o lună Burianov are să spună : m-au sprijinit cei de la Zürich și m-au condamnat *doar* cei din Vîborg ! Și atunci nu vom ajunge să pornim o acțiune comună, cu caracter de masă, *în favoarea* celor din Vîborg. Or, în momentul de față o asemenea acțiune este extrem de necesară.

Dacă îi vom da „frîu liber” și sprijin lui Burianov, el se va întări, acționînd *împotriva* noastră, și în felul acesta vom

comite o încălcare grosolană a voinței majorității muncitorilor și a „întregului marxist“.

P.S. N-ați putea să-mi trimiteți, imediat ce apare, nr. 2 din „*Nașa Zarea*“, ca să-i dăm un răspuns lui L. Martov în „*Prosveșcenie*“ ?

P.P.S. Vă rog să arătați această scrisoare acelor membri ai fracțiunii muncitorești social-democrate care sînt și colaboratori ai ziarului.

N-ați putea să-mi trimiteți articolul lui Miliukov, apărut în „*Russkie Vedomosti*“, în care el își expune punctul de vedere în privința tacticii de neîncredere într-un deznodământ pașnic ?

Cartea aceea care dispăruse a fost găsită. *Insistați să nu se facă prescurtări.*

În ceea ce privește ziarul, s-a produs o îmbunătățire considerabilă : mii de salutări ! (De pretutindeni aflăm că părerea e aceeași.) *Laissez nous écrire plus souvent l'opinion et les directives* (les commandes même) du redacteur ! *

*Scrisă înainte de 23 martie 1914
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist“ nr. 5*

Se tipărește după manuscris

240

CĂTRE I. I. SKVORȚOV-STEPANOV

24. III. 1914

Iubite confrate,

Mi se pare că ați cam exagerat cu conspirativitatea și de aceea multă vreme n-am putut să-mi dau seama cine-mi scrie.

* Cereți să ni se comunice mai des părerea și directivele (chiar ordinele) redactorului ! — *Nota trad.*

Multe mulțumiri pentru înștiințare *. Ea prezintă o mare importanță. După părerea mea, participarea dv. în condițiile pe care le-ați arătat a fost cât se poate de justificată și de utilă pentru cauză. Rugămintea ce mi-o faceți (ca în caz de nevoie să declar că nu v-ați pretat la vreo manevră în spatele tovarășilor de idei) am s-o împlinesc cu plăcere, dar, bineînțeles, bizuindu-mă pe promisiunea că mă veți informa *în mod amănunțit*. Repet, acest lucru este foarte important în sensul urmăririi unui simptom; observațiile dv. cu privire la „marele interes pe care-l avem de a urmări noul proces de trezire” sînt perfect juste. Este cât se poate de necesar să ne informăm despre acest proces.

Consider că ați făcut o singură greșeală, și anume că ați invitat un intelectual „de înaltă clasă” etc., „cu o pronunțată înclinație spre menșevici, dar de o scrupuloasă corectitudine” etc. „În caz de nevoie — scrieți dv. —, el va arăta cum m-am comportat la întîlniri”. Cred că acești domni concep corectitudinea cu totul altfel decît noi. Asta în primul rînd. Ei nu sînt în stare să înțeleagă ce înseamnă să-i trădezi pe muncitori dîndu-i pe mîna burgheziei. Apoi *niciodată* n-o să aveți nevoie de apărarea unui asemenea individ și, chiar admițînd ideea unei asemenea apărări, dv. recunoașteți (fără rost, absolut fără rost) slăbiciunea dv. sau șubrezenia poziției dv. etc. Prin aceasta denaturați scopul și sensul participării dv. la asemenea întîlniri. Persoana care poate să informeze nemijlocit centrul forței organizate caută să se informeze asupra stării de spirit a acelor care șovăie sau chiar a dușmanilor. În asta nu-i nimic rău; dimpotrivă. Dar nu trebuia să invitați (și să transformați astfel „într-o forță” !!) pe un intelectual care nu e capabil să facă deosebire între burghezie și anti-podul ei. Și poate că tocmai asta o să ducă la apariția a tot felul de zvonuri, bîrfeli și intrigi.

Dar greșeala asta nu prezintă o importanță prea mare. Mult mai importantă este însăși sarcina ce vă stă în față (de a vă informa și de a ne informa și pe noi).

* Vezi scrisoarea lui I. I. Skvortov-Stepanov către V. I. Lenin (revista „Istoricșkii Arhiv” nr. 2, 1959, p. 14—17). — *Nota red.*

Vă rog foarte mult să-mi scrieți mai des și să aranjați în acest scop legături regulate. Răspundeți-ne cât mai curînd. N-ați putea să obțineți ceva bani de la „exemplar“ * ? Avem mare nevoie de ei. Nu face să luați mai puțin de 10 000 de ruble. Răspundeți-mi ! Apoi comunicați-mi cât de sincer puteți sta de vorbă : a) cu „exemplarul“, b) cu diverșii lui prieteni și cunoscuți, cu interlocutori etc., c) cu toți participanții la „întîlniri“. După părerea mea, trebuie să alegeți pe cei cu care se poate sta sincer de vorbă și să le puneți deschis întrebări cam de felul acesta : aa) noi mergem pînă la cutare forme de luptă ; n-am putea să știm pînă la ce formă mergeți dv. ? să ne spuneți asta în mod particular, neoficial !! bb) noi dăm cutare contribuție în ceea ce privește forțele, mijloacele etc. ; n-ați putea să ne spuneți ce sînteți în măsură să dați dv. pentru lupta „extra-parlamentară“ ? Chiar dv. spuneți : „exemplarul“ consideră că „în 1905 liberalii au operat prea devreme o schimbare de front“, așa că trebuie „să vă informați“ dacă toți privesc lucrurile în felul acesta și *cam pe ce termen își propun ei să amîne schimbarea de front* (se înțelege că așa ceva nu se poate exprima în timp, în fixarea unui termen, ci în anumite schimbări politice).

cc) Sînt dispuși să dea bani ?

dd) Sînt în stare să înființeze un organ de presă ilegal ? ș.a.m.d.

Scopul nostru este să ne informăm și să-i împingem spre orice sprijinire activă a revoluției, punînd problema revoluției cât mai deschis și mai sincer (pentru a sau b sau chiar pentru c ; dv. vă puteți da seama mai bine). Dacă vă e cu putință, ar fi bine să prezentați un raport și, în caz de nevoie, eu mi-aș exprima cu plăcere părerea în legătură cu tezele dv.

Expedită din Cracovia la Moscova

*Publicată pentru prima oară în 1959,
în revista „Istoriceskii Arhiv“ nr. 2*

Se tipărește după manuscris

* Pe cît se pare, este vorba de A. I. Konovalov. — *Nota red.*

241

CĂTRE V. B. STANKEVICI

Cracovia, 24. III. 1914

Stimate V. B.,

Nefiind, în general, de acord cu programul revistei dv. așa cum a fost el expus de dv., sînt nevoit să refuz orice propunere de colaborare³¹⁰.

Primiți, vă rog, asigurarea deosebitei mele considerații.

V. Ilin

Wl. Uljanow. 51. Ulica Lubomirskiego. Kraków.

Expedită la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

242

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragă prietenă,

Îți trimit pentru „Šahterskii Listok“³¹¹ proiectul unui apel adresat ucrainenilor și te rog foarte mult să procedezi cu tact (în așa fel încît să nu apară ca venind din partea mea și, de preferat, nici din partea ta), asigurînd publicarea lui *prin intermediul* lui Lola și al cîtorva ucraineni (bineînțeles *împotriva* lui Iurkevici și, *pe cît se poate*, fără știrea acestui filistin parșiv, a acestui naționalist mîrșav, care, sub paravanul marxismului, predică *împărțirea* muncitorilor pe naționalități și crearea unei organizații naționale *aparte* a muncitorilor ucrainenii).

Înțelegi de ce *îmi* e neplăcut să trimit în numele meu un asemenea proiect. Lola mi-a scris că este de acord cu mine, că e *împotriva* lui Iurkevici; dar el e un naiv. Or, în această chestiune nu este îngăduită nici o întîrziere. E foarte important ca *din mijlocul social-democraților ucrainenii* să răsune un glas în favoarea

unității și *împotriva* împărțirii muncitorilor pe națiuni ; și acum „*Šahterskii Listok*“ (pe care l-am primit chiar azi, miercuri 1 aprilie, ca supliment la numărul de duminică al lui „*Puti Pravdî*“) trebuie să fie *i m e d i a t* folosit în acest scop.

Copiază proiectul meu (sînt de acord cu *orice* schimbări, bineînțeles cu condiția ca el să rămînă un protest fățiș *împotriva* împărțirii pe națiuni), și Lola, *singur* sau cu încă cineva etc., *să-l ia și să-l traducă în ucraineană*, apoi, în numele lui sau (și mai bine) în numele unui grup (fie el și de 2—3 persoane) de marxiști ucraineni (sau, încă și mai bine, de muncitori ucraineni), să-l trimită **prin mine** la „*Puti Pravdî*“.

Treaba asta trebuie făcută cu tact și repede, *împotriva* lui Iurkevici și *fără știrea lui*, fiindcă acest potlogar e în stare să facă mult rău.

(Am primit relatarea ta despre referatul lui Stepaniuk și despre cuvîntarea lui Iurkevici ; îți spun sincer, mi-e necaz pe tine : n-ai înțeles ce-i *esențial* la Iurkevici.) Și eu iarăși — — — cuvîne-se să mărturisesc — — — te-am înjurat de maica precisă. Te rog să nu te superi, și-o spun prietenește, dar nu pot să nu-mi ies din fire cînd văd în tine ceva din „maica precisă“.

Răspunde-mi urgent dacă poți să faci asta cu cap și cît mai repede.

Luni și-am trimis culegerea și un mic post-scriptum la scrisoarea Nadiei. Le-ai primit ?

O caldă strîngere de mînă.

Al tău, V. U.

Dacă din proiectul meu veți face un adevărat apel ucrainean și-l veți completa cu vreo două-trei exemple vii ucrainene, ar fi cît se poate de bine !! În ceea ce privește „*Puti Pravdî*“, o s-o scot eu la capăt.

*Scrisă la 1 aprilie 1914
Expedită din Cracovia la Paris*

*Publicată pentru prima oară în 1950.
în : V. I. Lenin, Opere, ed. a 4-a, vol. 35*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PUTI PRAVDI”

În legătură cu articolele despre Irlanda

Vă rog să-mi comunicați dacă cel de-al doilea articol al meu se publică sau nu *. Ar fi cazul să-i dați drumul. Dacă nu aveți loc, scrieți-mi câteva cuvinte. Altfel nu pot să scriu continuarea.

Vă rog foarte mult să nu întârziați (așa cum ați făcut cu nr. 2 din „Borba”) să-mi trimiteți „Edinstvo”³¹² : pe „bolșevicii-partiiți” de acolo, după părerea mea, trebuie să-i luăm numaidecât în derîdere în modul cel mai incisiv, spunându-le de la obraz că sînt niște nulități, care în nici o chestiune, dar absolut în nici o chestiune, n-au o idee coerentă. Iar lui Plehanov trebuie să-i spunem : păcat că marile merite pe care le-a cîștigat în lupta împotriva lichidatorilor, în perioada de dezorganizare, și împotriva machiștilor, în perioada de înflorire a machismului, le compromise prin predicile lui de acum, pe care el însuși nu le poate explica : unitate cu cine ? Cu „Nașa Zarea”, cu „Severnaia Raboceaia Gazeta” ?³¹³ Și în ce condiții ?

Noi sîntem pentru unitate, în condiții bine precizate și de mult aprobate de majoritatea muncitorilor : pornește de jos, intră în ilegalitate, dovedește prin fapte că ai renunțat la lichidarea partidului.

Nu oricine „strigă” unitate înțelege ce este unitatea și contribuie la înfăptuirea ei. Cei ce încalcă voința majorității muncitorilor nu sînt unificatori, ci scizioniști.

(Cu Plehanov nu putem evita lupta din moment ce s-a băgat într-o chestiune idioată, dar nu trebuie să-l punem la un loc cu Leva și cu Mark ; trebuie să subliniem : a avut el merite, dar, din păcate, s-a zăpăcit, și-a pierdut *i a r ă ș i* capul.)

Scrieți-mi măcar câteva rînduri, dar mai des. Altfel o să fie greu să ajungem la o strînsă colaborare.

* Vezi V. I. Lenin. „Liberalii englezi și Irlanda” și „Criza constituțională din Anglia” (Opere complete, ed. a doua, vol. 24, p. 389—392, și vol. 25, p. 77—80, București, Editura politică, 1964. — Nota trad.j. — Nota red.

Mii de salutări ziarului, care a devenit de o mie de ori mai bun ! Toate cele bune și succes !

Trmiteți-mi nr. 8 și 36—38 din „*Severnaia Raboceaia Gazeta*“ și nr. 43 din „Puti Pravdâ“.

Nu l-am primit pe Deborin și alte numere din „Proșćenie“, deși le-am cerut în repetate rînduri. Scrieți-mi despre planul noului număr.

*Scrisă între 7 și 23 aprilie 1914
Expedită din Cracovia la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1956,
în revista „Kommunist“ nr. 5*

Se tipărește după manuscris

244

CĂTRE I. F. ARMAND

...*„În ceea ce privește oportunismul oportuniștilor germani, mi se pare că eu și Grigori sîntem întru totul solidari și pînă acum nu m-am găsit încă în divergență cu el în aprecierea *mîrșăviilor* lor. (N-am citit articolul despre „Noile curente“.)

Germanii au de fapt *două partide*, și acest lucru trebuie avut în vedere, fără a-i scuza cîtuși de puțin pe oportuniști (*așa cum procedează acum „Neue Zeit“ și Kautsky*).

Dar că *partidul* german este cel mai oportunist din Europa, asta nu-i adevărat. El este, în orice caz, cel mai bun și sarcina noastră este să preluăm *tot* ce este valoros la germani (o sumedenie de ziare, un mare număr de membri de partid, o mulțime de membri în syndicate, abonamente sistematice la ziare, un control riguros asupra parlamentarilor — la germani acest control se prezintă, în orice caz, *mai bine* decît la francezi sau la italieni, fără să mai vorbim de Anglia — ș.a.m.d.), să preluăm toate acestea *fără* a manifesta îngăduință față de oportuniști.

Pe oportuniștii de la „Sozialistische Monatshefte“ (și acolo sînt *o mulțime* de conducători) nu trebuie să-i aco-

* Inceputul acestei scrisori n-a fost găsit. Manuscrisul existent începe cu pagina a 5-a. — *Nota red.*

perim (cum procedează „Neue Zeit“ și Kautsky, precum și *Vorstand*-ul germanilor), *ci să-i hărțuim din răspuțeri*. Asta și face întotdeauna Grigori în articolele sale despre germani. Eu citesc în momentul de față un articol al lui Legien (**CONDUCĂTORUL** sindicatelor) despre călătoria sa în America și mă gândesc să-l fac cu ou și cu oțet pe acest oportunist ordinar *.

O caldă strângere de mână.

Al tău, V. U.

E probabil ca zilele acestea Samoïlov să-și schimbe adresa. Îndată ce aflu, îți comunic **.

Scrisă înainte de 8 aprilie 1914
Expediată din Cracovia la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

245

CĂTRE I. F. ARMAND

Sîmbătă, 11. IV. 1914

Dragă prietenă,

Nu știu încă dacă ai primit sau nu scrisorile mele, în care-ți scriam că scrisoarea în legătură cu Rahmetov s-a pierdut, și nici ce ai făcut tu între timp.

Banderola (cu începutul culegerii „Nacealo“³¹⁴) ai primit-o, *însă prea tîrziu*. Dacă o mai ții, pe ea trebuie să se afle ștampila poștei, așa că te-aș sfătui să înaintezi o reclamație la minister, anexînd și banderola: mă revoltă la culme dispariția scrisorii în legătură cu Rahmetov și consider că ar fi cazul să înaintăm reclamații, proteste etc. Am serioase bănuieli că la Paris se fură scrisorile emigranților ruși (și, înainte de a fi distribuite adresanților, se dau spre citire poliției). Trebuie urmărite datele la care au fost primite scrisorile.

* Vezi V. I. Lenin. „Ce nu trebuie să imităm din mișcarea muncitorească germană“ (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 113—117. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

** În scrisoarea sa din 9 aprilie 1914, G. L. Șklovski i-a comunicat lui V. I. Lenin că l-a instalat pe F. N. Samoïlov la sanatoriul orașenesc din Berna. — *Nota red.*

Sper că ați terminat cu Aleksinski! *Singurul* mijloc eficace în asemenea cazuri (o spun pe baza unei experiențe îndelungate de peste 15 ani) este aplicarea unui boicot total din partea întregii secții (dar în această secție sînt mulți inși slabi de înger care, probabil, nu vor aplica boicotul și, ca atare, se vor face ei înșiși vinovați de „intrigă“) ³¹⁵.

Mă bucur foarte mult că-ți vin copiii și că în curînd te vei duce cu ei în vilegiatură.

O caldă strîngere de mînă.

Al tău, V. U.

P.S. Scuză-mă că astăzi îți scriu atît de puțin : sînt tare grăbit.

Culegerea („Nacealo“) n-am primit-o încă.

N-o fi de vină tot poșta ?

Expedită din Cracovia la Paris

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

246

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragă prietenă,

Îți trimit scrisoarea lui Lola ³¹⁶. S-o citești și să mi-o trimiți *numaidecît* înapoi. (Este evident că el umblă cu șiretlicuri ; totuși, prin intermediul lui vom face un mic *pas* înainte. Te rog foarte mult, dacă te duci la Zürich, să cauți neapărat să te întîlnești cu social-democrații ucraineni, să vezi care e poziția lor în chestiunea creării unei organizații social-democrate ucrainene naționale aparte și să te străduiești să organizezi măcar un grupuleț de anti-separatiști.)

Dacă Nik. Vas. n-a fost încă la tipografia noastră, atunci să-i roage :

1) să lipească pe o hîrtie cu antetul tipografiei *ambele* foi ;

2) să scrie *în limba germană* (dacă nu cunosc această limbă, atunci în limba franceză) un deviz exact (α) pentru cules, (β) pentru hîrtie de *acest fel* 5 000 + 1 000 și (γ) pentru tipărit, precum și costul *total*.

În ce privește eforturile sporite ce trebuie depuse pentru a găsi (în vederea pregătirii „chestiunii importante“ *) legături (în special pentru corespondență) la Paris și în Elveția, sper că vei da dovadă de toată sîrguința necesară.

Al tău, V. U.

P. S. Nu s-ar putea ca înainte de plecarea ta toate cărțile noastre (și cele de la Kamski : din biblioteca lui Orlovski) să le concentrezi la *Nik. Vas.* și să-l pui să **jure** că *nu va permite ca ele să se piardă*? Dacă brother a scris ceva despre cărțile lui, procedează și cu ele la fel. Te rog să cauți în această bibliotecă (a lui Orlovski ; ea se află la Kamski) sau să pui pe cineva să caute *procesele-verbale ale Congresului al II-lea* al P.M.S.D.R. și să mi le trimiți cît mai curînd.

Încă o chestiune : s.v. pl. **

Trebuie să reedităm programul și statutul partidului (cu modificările din ianuarie 1912)³¹⁷. Te rog să ai grijă ca C.O.S. să le dea la cules (*după ce va fi aflat exact costul*) și să ne trimită corectura *a doua* : *atunci* vom spune cîte exemplare trebuie tipărite.

[„Programul și statutul P.M.S.D.R.“]

Nu se poate găsi la Paris nr. 11 al ziarului „Soțial-Demokrat“ (din februarie sau martie 1910) ? Dacă se găsește, trimiteți-mi **totul**.

*Scrisă la 24 aprilie 1914
Expediată din Cracovia la Paris*

*Publicată pentru prima oară
în 1950, în V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 35*

Se tipărește după manuscris

* Pregătirile în vederea convocării congresului ordinar al partidului. — *Nota red.*

** — s'il vous plaît — vă rog. — *Nota trad*

247

CĂTRE REDACȚIA REVISTEI „DZVIN“ 318

P. S. N-am vorbit cu Iurkevici, dar trebuie să vă spun că sînt profund indignat de propaganda care se face pentru *separarea* muncitorilor ucraineni și constituirea lor într-o organizație social-democrată aparte.

Cu salutări social-democrate, *Lenin*

Scrisă la 26 aprilie 1914 la Cracovia

*Publicată pentru prima oară în 1937,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

248

CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI

Dragă prietene,

Ieri am primit o scrisoare îngrijorătoare de la Samoilov. Se simte și mai prost. Nu poate dormi. *Se plictisește*.

Cilenov i-a recomandat să facă băi reci (!?). Dar după patru băi s-a simțit și mai prost...

E o situație extrem de neplăcută, fiindcă noi, ca să zic așa, ne-am angajat să-l vindecăm. Îi trimit astăzi o scrisoare de recomandare de la Landau, un medic neurolog de aici, către doctorul *De Montet* din *Vevey* (sanatoriul „Mon Repos“).

E clar că Samoilov trebuie dus la cel mai bun medic de boli nervoase și mutat într-un sanatoriu, unde să fie îngrijit și supravegheat în mod sistematic.

Ocupă-te, te rog, d-ta de treaba asta. Să nu te simți stînjinit de cheltuielile pentru telefoane și călătorii: de va fi nevoie, le vom face față; fiindcă pînă-n toamnă Samoilov trebuie neapărat pus pe picioare.

Dacă e nevoie, mai treci o dată pe la Saly. Dar, pe cît se pare, aici e nevoie de un medic de boli *nervoase*.

Sper că vei afla care e *cel mai bun* medic din Elveția și îl vei duce la el pe Samoilov. Îi scriu și lui Rivlin în legătură cu această chestiune ; caută de te înțelege cu el ca să acționați împreună, împărțindu-vă atribuțiile.

Mi s-a spus că plictiseala dăunează foarte mult neurastenicilor. Atunci ce-i de făcut ? Să-l luăm pe Samoilov la *Poronino* (plecăm într-acolo la 1 mai) sau la *Zakopane* ? S-ar putea face și asta, dar *a c o l o p l o u ă t o a t ă v a r a*.

Scrie-mi care este rezultatul vizitei la medic și ce s-a hotărât. S-ar putea încerca acum sanatoriul „Mon Repos“.

Salutări familiei. Și din partea Nadejdei Konstantinovna.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la sfârșitul lunii aprilie 1914
Expedită din Cracovia la Berna*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

249

TELEGRAMĂ CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PUTI PRAVDI“ CU PRILEJUL ÎMPLEINIRII A DOI ANI DE LA APARIȚIE ³¹⁹

Din partea unor colaboratori

Stimați tovarăși,

Adresez un călduros salut ziarului „Puti Pravdi“ de ziua aniversării lui și urez noi succese presei muncitorești. Depun pentru fondul ziarului 6 ruble și 68 de copeici în contul salariului pe o zi a doi pravdiști, precum și 2 ruble din partea pravdistului Ganețki, ca o contribuție specială peste echivalentul salariului pe o zi.

Cu salutări tovarășești, *V. Lenin*

*Scrisă înainte de 5 mai 1914
Expedită din Cracovia la Petersburg*

*Publicată la 22 aprilie (st. v.) 1914,
în ziarul „Puti Pravdi“ nr. 67*

*Se tipărește după textul
apărut în ziar*

250

CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI *

Dragă G. L.,

Ce-i cu d-ta de nu-mi răspunzi nimic în legătură cu Samoilov (trebuie să găseşti neapărat pentru el un loc de muncă fizică ; caută, prin intermediul socialiştilor locali, un țăran sau un cultivator de legume prin împrejurimile oraşului ³²⁰) şi nici în legătură cu Zgr. ** ?

Cu salutări,

Al d-tale, V. I.

Scrisă la 12 mai 1914
Expedită din Poronino la Berna

Publicată pentru prima oară
în 1925, în revista
„Proletarskaia Revoluītia” nr. 8

Se tipăreşte după manuscris

251

CĂTRE I. F. ARMAND

...***şi nu în 1912, ci în 1911) la redacţia revistei „Sozial-Demokrat”, noi am primit o broşurică a lui Vinnicenko în limba rusă, care era consacrată unor dezvinovăţiri în legătură cu acuzaţiile ce-i fuseseră aduse de social-democraţi pentru cele scrise în cartea sa „Cinstit cu sine însuşi”. Vinnicenko ne ruga să-i răspundem în presă sau printr-o scrisoare. Îmi amintesc că broşurica lui mi-a făcut oarecare impresie şi am vrut să-i răspund, dar diferite treburi mărunte (of ! „treburile” astea mărunte, care sînt doar simulacre de treburi, surogate de treburi, care împiedică treaba ! Cît de mult detest eu forfota şi vînzoleala asta fără rost, treburile astea mărunte, şi cît de indisolubil sînt eu legat de ele pentru toată viaţa !! That is a sign more that I am lazy and tired and badly humoured. Generally I like my

* Această scrisoare este un post-scriptum la o scrisoare a Nadejdei Konstantinovna Krupskaja. — *Nota red.*

** Zgragen. — *Nota red.*

*** Inceputul acestei scrisori n-a fost gasit. Manuscrisul existent începe cu pagina a 3-a. — *Nota red.*

profession and now I often almost hate it *) m-au împiedicat. Apropos : am pierdut această broșurică (editată la Lvov) și i-am uitat și titlul. Dacă poți, găsește-o, citește-o și trimite-mi-o și mie.

Mi s-a părut că Vinnicenko e sincer și naiv atunci când pune întrebarea : „Are oare un social-democrat dreptul (! ! sic ! !) să se ducă la o casă de toleranță ?“ și rumegă în fel și chip această problemă, dar tot timpul de pe o poziție *individualistă*. E un semianarhist sau un anarhist sadea și se pare că e derutat de către vperedisti. E adevărat că el a prezentat cândva la Paris, la o adunare prezidată de Lunacearski, un referat despre „Cinstit cu sine însuși“ ? Și că, de fapt, Lunacearski s-a pronunțat *pentru*, iar Aleksinski contra ? I would like to know some more details about it **.

Before leaving Paris you must *** să discuți cu Nik. Vas., Kamski și Liudmila chestiunea delegației pentru congresul de la Viena. Ar fi de dorit să trimitem mai mulți delegați. Dificultatea o constituie *bani* (cheltuielile de deplasare + 15 frs. pentru legitimațiile de delegat la congres). Vă revine sarcina : 1) să căutați din vreme oameni care se potrivesc cu misiunea de delegați și care pot să plece acolo pe cont propriu ; 2) să faceți rost și de alți bani ; 3) să vedeți precis *câți* bani mai trebuie pentru cutare și cutare ș.a.m.d.

O caldă strângere de mână. Your *Lenin*

Scrisă în prima jumătate
a lunii mai 1914
Expedită din Poronino la Paris

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS

Dragă prietene,

Am primit scrisoarea d-tale din 15 mai. În ceea ce privește editarea unui supliment leton al ziarului „Pravda“³²¹,

* — E un semn în plus ca m-am lenevit, sînt obosit și prost dispus. În general îmi iubesc meseria, însă acum adeseori aproape ca o urasc. — *Nota trad.*

** — Aș vrea să aflu mai multe amănunte în această privință. — *Nota trad.*

*** — Înainte de a pleca din Paris, trebuie — *Nota trad.*

am unele îndoieli... Nu-i cumva prea devreme ? Și, în general, e oare indicat ca rușii să se amestece sub această formă în treburile letonilor ? ?

Dacă ți-e cu putință, trimite-mi o traducere (1) a articolelor d-tale care n-au fost publicate, (2) a celor mai rele articole „împăciuitoariste“ apărute în „Zihņa“³²² și în actualul ziar legal leton.

O.C. apare curînd. Trimite-ne un articol despre congresul social-democraților letoni.

Felicitări pentru reușita sărbătorire a lui 1 Mai, în special pentru cea de la Riga și de la Petersburg.

Multe salutări d-tale și lui Gherman (nu cumva ești certat cu el ?).

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă între 15 și 31 mai 1914
Expediată din Poronino la Berlin*

*Publicată pentru prima oară în 1935,
în revista
„Proletarskaia Revoluțiia“ nr. 5*

Se tipărește după manuscris

253

CĂTRE N. N. NAKOREAKOV

18. V. 1914

Dragă tovarășe Nazar,

Îți mulțumesc foarte mult pentru buletinele celui de-al 13-lea recensămînt și pentru volumul al V-lea din statistica celui de-al 12-lea recensămînt (din 1900).

Am tot așteptat zilele acestea să primesc un volum *similar* (Agriculture) cu rezultatele celui de-al 13-lea recensămînt (census of 1910), dar nu știu de ce nu vine. Pe cît se pare, Biroul de statistică ți l-a trimis, fiindcă Gurvici mi-a scris că a apărut. Scrie-mi, te rog, dacă ai acest volum (Agriculture. Census of 1910) sau dacă poți să-l procuri și să mi-l trimiți ; îți voi rambursa imediat cheltuielile de expediție.

Notează-ți noua mea adresă : Poronin (Galizien).

Felicitări pentru minunata demonstrație de 1 Mai din Rusia : 250 000 de participanți numai la Petersburg !! Numărul de 1 mai al ziarului „Puti Pravdâ“ a fost confiscat, dar am aflat din „Novîi Mir“ că de multe ori primiți și numere confiscate. În genere, știrile venite din Rusia dovedesc o creștere a stării de spirit revoluționare nu numai în rîndurile clasei muncitoare.

Sima pleacă la 15 mai din Cracovia (Zakład Kąpielowy, D-ra Kadena w *R a b c e*. Galizien) și se duce într-un sat situat între Cracovia și Poronino, unde a obținut un post pentru perioada de vară ; e foarte bucuroasă că și-a găsit acest post.

N. K. Îți trimite salutări. Îți doresc din tot sufletul înțremare completă și odihnă plăcută în timpul verii.

Al d-tale, V. I.

P. S. Nu de mult am primit știri de la organizația din Ural : acolo treaba nu merge de loc prost. Nu se dau ei bătuți ; se țin bine și se dezvoltă !

Expediată la New York

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

254

CĂTRE V. A. KARPINSKI

19. V. 1914

Dragă prietene,

Vreau să-ți fac o rugăminte : n-ai cumva printre cărțile din biblioteca d-tale sau eventual n-ai putea să-mi procuri din Elveția volumul I al lucrării lui Rubakin „Printre cărți“ ?

Apropo : mi se pare că d-ta mi-ai trimis primul volum ³²³, iar eu nu ți-am rambursat cheltuielile de expediție. Și nici d-ta nu mi-ai amintit acest lucru. Scrie-mi, te rog, și eu am să-ți trimit costul expediției pentru ambele volume. (De volumul I am nevoie doar pentru un timp foarte scurt.)

D-ta citești regulat „Puti Pravdâ“ ?

Ce s-a făcut cu tînărul acela nervos — bolșevic, vitmerian și vegetarian — pe care l-am întîlnit la d-ta acum un an ? *

N-ar putea vreunul dintre cunoscuții d-tale să meargă *pe cont propriu* ca delegat la congresul de la Viena ³²⁴ ? (Noi, din păcate, nu avem bani.) Căutați, interesați-vă. Trebuie să stabilim componența delegației.

O caldă strîngere de mînă ! Salutări tovarăsei Olga. N. K., de asemenea, vă trimite salutări la amîndoi.

Al d-tale, *Lenin*

Wl. Uljanow.

Poronin (Galizien), *Autriche*.

Expedită la Geneva

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

255

CĂTRE S. G. ȘAUMIAN

19. V. 1914 ³²⁵

Dragă Suren,

Am primit scrisoarea d-tale din 17. IV. Sper că-mi vei răspunde după ce vei citi în „Prosveșcenie” sfîrșitul articolului despre autodeterminarea națiunilor (pe care îl scriu chiar acum **).

În legătură cu broșura d-tale împotriva lui An trebuie să publici *neapărat* o *Selbstanzeige* *** sau o recenzie în „Prosveșcenie” ³²⁶.

Îți mai propun următorul plan. Pentru a combate inepțiile „autonomiștilor național-culturali”, fracțiunea muncitorească social-democrată rusă trebuie să depună în Duma de stat un proiect de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale.

* Este vorba de A. F. Ilin-Jenevski. — *Nota red.*

** Vezi V. I. Lenin, „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare” (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 277—345. — *Nota trad.*). — *Nota red.*

*** — înștiințare din partea autorului. — *Nota trad.*

мне, прощая грехи? всемогущество всемо-
 лодившим для земли. Коммунизм — это будущее
 земли, поставил по плану — это? Вилло
 земли не отбрасываю? Зоркий критик!

4/VI 1914.

Вопрос: Справедливо ли то, что вы

. IV. Кардас, отбрасываю, когда вы

уже концы флора и самоопределен (вплоть
 его сейчас) в Прев.

О Вашей флоре и проше она обязательна
 ganzes Selbständige um erfahrung in
 Прев

Предлагаю Вам еще след. план. ВВ
 Вульфен с збуноуто Купи-тан. абнос.
 мандр, кадо, ЭВ, р. с. д. р. фр. вилла в П.
 Думу проект закона о равноправии ка-
 изи " о заморозивав кауционалтона ман-
 кауналь.

Давать, кауционалтона закон — проект. Оне
 эволюция о равноправии, — Онея право на
 эволю. с самоопредел. Терри. Думу по умранию
 с. н. р. кауционалтона (вплоть кауционалтона ка-

Trebuie să întocmim un asemenea proiect ³²⁷, care să cuprindă : principiul general al egalităţii în drepturi ; împărţirea ţării în unităţi teritoriale autonome şi unităţi teritoriale care se administrează singure, împărţire care se va face, printre altele, după criteriul naţional (populaţia locală fixează graniţele, iar parlamentul central al statului le confirmă) ; limitele în care se exercită competenţa regiunilor şi districtelor autonome, precum şi a unităţilor locale care se administrează singure ; ilegalitatea oricărei abateri de la principiul egalităţii în drepturi a naţiunilor în hotărârile regiunilor autonome, ale zemstvelor etc. ; consilii şcolare comune, alese pe cale democratică etc. ; libertatea şi egalitatea în drepturi a limbilor — alegerea limbii de către instituţiile municipale etc. — ocrotirea minorităţilor : dreptul la o cotă proporţională din fondurile alocate, la localuri de şcoală pentru elevii „alogeni“ (gratuit), la profesori „alogeni“, la secţii „alogene“ în muzee şi biblioteci, teatre etc. ; dreptul fiecărui cetăţean de a cere (pe cale judiciară) anularea oricărei derogări de la principiul egalităţii în drepturi, respectiv a oricărei „încălcare“ a drepturilor minorităţilor naţionale (efectuarea de recensăminte ale populaţiei din cinci în cinci ani în regiunile cu o populaţie multinaţională, din zece în zece ani pe scara întregului stat) etc.

Am impresia că în felul acesta s-ar putea explica pe înţelesul tuturor că autonomia naţional-culturală este o ineptie şi ar fi definitiv *zdrobiţi* adepţii acestei ineptii.

Un asemenea proiect de lege ar putea fi elaborat de marxişti aparţinând *tuturor* naţiunilor din Rusia sau celor mai multe dintre ele.

Scrie-mi numaidecât dacă eşti dispus să dai o mână de ajutor. În general, scrie-mi *mai des*, cel puţin o dată pe săptămână. Este inadmisibil să laşi să treacă mult timp fără să răspunzi ; acest lucru să-l ai în vedere mai ales acum !!

O caldă strângere de mână.

Al d-tale, V. I.

Expedită din Poronino la Baku

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipăreşte după manuscris

256

CĂTRE A. A. TROIANOVSKI

Dragă A. A.,

Asupra proiectului d-tale de constituție se poartă încă discuții³²⁸. Este o chestiune de lungă durată și se cere examinată împreună cu cei din Rusia și cu Comitetul Central.

Articolul de discuție n-are nici o legătură cu constituția. Trimite-l cât mai degrabă. Sfârșitul articolului despre auto-determinare trebuie să intre în numărul din mai; el a și fost expedit.

Al d-tale, *N. Lenin* *

P. S. Ar fi bine dacă ne-ai trimite scrisorile lui Pokrovski, ca să le citim și noi. Propunerea d-tale de a intra în corespondență cu el pentru a-l scoate de la o publicație atît de indecentă cum e „Borba“ mi se pare cât se poate de interesantă³²⁹.

*Scrisă la 20 mai 1914
Expedita din Poronino la Viena*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

257

CĂTRE V. A. KARPINSKI

Dragă prietene,

Îți mulțumesc foarte mult pentru volumul I din Rubakin. Am să ți-l înapoiez curînd. Dacă e grabă, scrie-mi. Sînt foarte bucuros că nu simpatizezi cu „Sovremennik“. Cu această mîrșavă întreprindere a blocului celor două specii de canalii — lichidatorii și narodnicii — o să ne răfuim cumplit. (D-l Stankevici mi-a solicitat și mie colaborarea; i-am răspuns: „Nefiind de acord în ceea ce privește fondul problemei, sînt nevoit să refuz orice propunere de colaborare“ **.)

* Scrisoarea e semnată și de G. E. Zinoviev. — *Nota red.*

** Vezi volumul de față, p. 309. — *Nota red.*

Se înțelege că, pentru a câștiga câte ceva, uneori sîntem cu toții nevoiți să colaborăm la publicații burgheze ! Dar d-nii Marrov și Dan au ajuns să facă o adevărată „demonstrație“ !! Pînă și Plehanov a nimerit într-un asemenea loc infamant ! ³³⁰

Adeverință de delegat îți trimit cu plăcere ; de care vrei : una care să nu contravină rigorilor cenzurii (cum ?) sau una ilegală ? ?

O caldă strîngere de mînă.

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă nu mai tirziu de 23 mai 1914
Expedită din Poronino la Geneva*

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

258

CĂTRE I. F. ARMAND

25. V. 1914

Dear friend *,

Istoria cu Malinovski se complică. El nu e aici. Totul apare ca o „fugă“ ³³¹. Se înțelege că acest fapt e menit să alimenteze cele mai rele presupuneri. Aleksei mi-a comunicat printr-o telegramă de la Paris că cei de la ziarele rusești îi telegrafiază lui Burțev că Malinovski este acuzat a fi un agent provocator.

You can imagine what it means !! Very improbable, but we are obliged to control all „ouï-dire“. Wiring does not cease between Poronin, Petersburg et Paris **. Astăzi Petrovski ne-a telegrafiat că „zvonurile calomnioase au fost dezmințite. Lichidatorii desfășoară o campanie mîrșavă“.

* — Dragă prietenă. — *Nota trad.*

** — Poți să-ți închipui ce însemna asta !! E foarte puțin probabil, dar noi sîntem datori să verificăm toate „zvonurile“. Schimbul de telegrame între Poronino, Petersburg și Paris continuă. — *Nota trad.*

„Russkoe Slovo“ i-a telegrafiat lui Burțev că bănuielele, în mare măsură, au fost risipite, dar „alte ziare (???) (cele lichidatoriste ???) continuă să acuze“.

You can easily imagine how much I am worried *.

Your V. I.

*Expediată din Poronino la Louvan
(Austro-Ungaria, azi Iugoslavia)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

259

CĂTRE G. I. PETROVSKI

Mult stimat G. I.,

Am primit chiar acum datoria dv. publicistică. Multe mulțumiri. Ne miră lipsa de vești și de scrisori.

Salutări și cele mai bune urări!

V. Lenin

Vă urez să dați dovadă de tărie sufletească după smintita plecare a lui Malinovski și să nu vă faceți nervi. Nu e nevoie să-l excludeți. S-a exclus el singur. Gestul lui a fost înfierat. Avem de-a face cu o sinucidere politică. Ce să-l mai pedepsiți! Ce rost mai are? Fiți calm. Luările de poziție au fost minunate. Să mergem cu curaj înainte. Cât despre lichidatori, ei sînt *prea puțin* înfierați pentru noroiul și lăturile pe care le aruncă asupra altora. Așa că zi de zi trebuie să le spunem: ziar infect, publiciști mizerabili. Treaba lor e să împroaște cu noroi. Treaba noastră e să muncim. Cu Malinovski, bineînțeles, totul s-a terminat. El e mort. S-a sinucis. Ce rost are să mai rumegați toate acestea și să vă pierdeți timpul degeaba? La muncă deci și jos cu acești publiciști mizerabili!

*Scrisă mai tîrziu de 25 mai 1914
Expediată din Poronino la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1962,
în revista „Istoriceskii Arhiv“ nr. 1*

Se tipărește după manuscris

* — Poți să-ți închipui cât sînt de neliniștit. — *Nota trad.*

CĂTRE I. F. ARMAND

Tocmai am terminat de citit, my dear friend *, noul roman al lui Vinnicenko, pe care mi l-ai trimis ³³². Ce absurditate și ce ineptie ! Să îngrămădești la un loc cît mai multe „orori“ de tot soiul, să pui laolaltă și „viciul“, și „sifilisul“, și crima pasională însoțită de extorcare de bani pentru păstrarea secretului (și de seducerea surorii celui șantajat), și o acțiune judiciară împotriva unui doctor ! Și toate acestea într-o atmosferă de isterie și cu contorsiuni de stil, cu pretenția de a înfățișa o teorie „proprie“ despre organizarea prostituatelor. O asemenea organizare n-are în sine nimic rău, dar *tocmai* autorul, Vinnicenko, face din ea o ineptie, o *savurează*, o transformă „în cal de bătaie“.

În ziarul „Reci“ s-a spus despre acest roman că este o imitație după Dostoievski și că are unele părți bune. După părerea mea, el este într-adevăr o imitație, dar o imitație arhidetestabilă a unor scrieri arhidetestabile ale lui Dostoievski. În viață se întîlnesc, firește, din cînd în cînd și în mod izolat, toate aceste „orori“ pe care le înfățișează Vinnicenko. Dar să le aduni laolaltă, și încă în felul *a c e s t a*, înseamnă să *zugrăvești* cu tot dinadinsul orori, să-ți torturezi propria imaginație, ca și pe aceea a cititorului, să te „zăpăcești“ și pe tine și să-l „zăpăcești“ și pe el.

Mi s-a întîmplat cîndva să veghez o noapte la căpătîiul unui tovarăș bolnav (de delirium tremens), iar altădată să am de-a face cu un tovarăș care încercase să se sinucidă și pe care (după tentativă) a trebuit să-l fac „să-și bage mințile-n cap“. Dar după cîtiva ani el și-a pus totuși capăt zilelor. Acestea sînt, amîndouă, niște amintiri à la Vinnicenko. Dar în ambele cazuri nu era vorba decît de un crîmpei din viața acestor tovarăș. În schimb, pretențiosul ăsta de Vinnicenko, care e atît de prostănac și plin de sine, a făcut din asemenea întîmplări o întregă colecție de orori, un fel de „de doi bani orori“. Brrr !... Ce sedimentări imunde și ce

* — draga mea prietenă. — *Nota trad.*

absurdități ! Mi-e necaz că mi-am pierdut timpul citind o asemenea carte.

P. S. Cum stai cu pregătirile de vilegiatură ?

Al tău, V. I.

Franchement, continuez-vous à vous fâcher ou non ? *

*Scrisă înainte de 5 iunie 1914
Expedită din Poronino la Lovran
(Austro-Ungaria, azi Iugoslavia)*

*Publicată pentru prima oară în 1950,
în V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 35*

Se tipărește după manuscris

261

CĂTRE SECRETARUL DE REDACȚIE AL
DICȚIONARULUI ENCICLOPEDIC AL ASOCIAȚIEI
„FRAȚII GRANAT“

Secretarului de redacție al publicațiilor
asociației „Frații Granat“

Mult stimat confrate,

Am primit scrisoarea dv. din 24. V. Fiți atît de amabil și comunicați-mi ce proporții trebuie să aibă datele autobiografice și în ce termen trebuie predate.

Apropo : vă rog foarte mult să-mi comunicați și *u l t i - m u l* termen de prezentare a articolului despre Marx.

Cu distinsă considerație.

V. Ilin

Adresa : Uljanow. Poronin (Galizien). Austria.

*Scrisă între 6 iunie și 21 iulie 1914
Expedită la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară în 1959,
în revista „Voprosi Istorii KPSS“ nr. 4*

Se tipărește după manuscris

* — Spune sincer, mai ești încă supărată pe mine sau nu ? — *Nota trad.*

DINTR-O SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „TRUDOVAIA PRAVDA“

...E adevărat că printre unii muncitori pravdiști de vază se manifestă tendințe împăciuitoare, că unul dintre ei, pe nume Malinin, Dolinin sau cam așa ceva, a avut în această privință o amplă convorbire cu publicistul M. N., un colaborator al acestui ziar? Ar fi extrem de important să aflăm dacă este vorba de un curent și de care anume, în ce constă el, care sînt condițiile de unitate pe care le pun reprezentanții lui, sau e pur și simplu vorba de o persoană izolată și de o fantezie întîmplătoare.

În legătură cu cele scrise de Plehanov în ziarul său, „Edinstvo“, trebuie să adoptăm deîndată un anumit ton, să arătăm că acest teoretician de vază, care și-a cîștigat merite deosebite în lupta cu oportunismul, cu Bernstein, cu filozofii antimarxismului — acest om ale cărui greșeli de tactică din anii 1903—1907 nu l-au împiedicat, într-o perioadă grea ca aceea a anilor 1908—1912, să proslăvească „mișcarea ilegală“ și să demaște pe dușmanii și adversarii ei, acum, din păcate, își manifestă din nou latura lui slabă. Totala confuzie care domnește în gîndirea lui este provocată, poate, în parte de totala lui lipsă de informare; și de aceea nu este clar cu cine anume dorește el unitate: poate cu narodnicii (vezi „Sovremennik“, în paginile căruia încă de pe acum d-nii de teapa lui Ghimmer se împăunează cu numele lui)? sau cu lichidatorii de la „Nașa Zarea“ și cu d-l Potresov, dar în ce condiții? Și, după ce veți pune asemenea întrebări, să spuneți pe un ton calm: este îndoielnic ca cititorii să capete răspunsuri clare la aceste întrebări atît de firești. Fiindcă din ce s-a scris pînă acum se știe că pentru Plehanov *tocmai* asemenea probleme *nu sînt clare*.

Încă o dată salutări, felicitări pentru marele succes obținut (dar să nu uitați de administrare !!!) și cele mai bune urări!

Un colaborator al ziarului „Puti Pravdi“

Este neapărat necesar ca, înainte de congresul de la Viena, ziarul să adopte alt ton, Am intrat într-o perioadă de luptă.

Trebuie să lovim fără milă în neobrăzații diverselor grupulețe și să curmăm fără cruțare tentativele lor de dezorganizare. Ei se încumetă să dezbine rîndurile celor $\frac{4}{5}$!! * Scrieți-mi măcar cîteva rînduri, ca să știu dacă sîntem sau nu de aceeași părere și să aflu cînd vă puneți în mișcare.

E necesar să pornim numaidecît un viguros atac împotriva lichidatorilor, cît și împotriva diverselor grupulețe: cei 40 000 de cititori ai ziarului trebuie să știe care este părerea noastră fermă. Datoria noastră este să-i facem de rîs pe aventurieri...

*Scrisă mai tîrziu de 18 iunie 1914
Expediată din Poronino la Petersburg*

*Publicată pentru prima oară
la 22 aprilie 1962,
în ziarul „Pravda” nr. 112*

Se tipărește după manuscris

263

CĂTRE I. F. ARMAND

Dear friend,

Azi am primit știrea că Comitetul executiv al B.S.I. a convocat pentru zilele de 16, 17 și 18 iulie, la Bruxelles, așa-zisa conferință „de unificare”³³³.

Trebuie alcătuită o delegație. Nu se știe dacă o să mergem. Poate că o să meargă Grigori, dar mai sigur e că nu.

Din însărcinarea Comitetului Central, mă adresez ție cu rugămintea de a accepta să faci parte din delegație. Cheltuielile pentru călătorie vor fi achitate.

Vom elabora o tactică foarte amănunțită.

Dacă ai cît de cît posibilitatea să lași copiii în seama cuiva pentru 6—7 zile (sau chiar pentru mai puțin timp, întrucît conferința durează 3 zile), atunci *eu* te-aș ruga să accepți. Tu cunoști bine lucrurile, vorbești la perfecție franceza, citești „Pravda”. Ne-am gîndit și la Popov, Kamski, Iuri. Le-am scris tuturor.

* — adică în rîndurile celor 1. din muncitorii înaintați, care s-au unit în jurul „Pravdei” bolșevic. — *Nota red.*

Așadar, răspunde-mi imediat, fără să amîi măcar cu o oră. Hai, spune că accepți !

Very truly *, V. I.

Noi încă n-am luat o hotărîre și n-am stabilit din cine se va compune delegația : *sîntem în căutare*. Deocamdată ne aflăm în faza tratativelor preliminare. Dar a rămas puțin timp.

Trebuie să hotărîm cît mai repede.

Acceptă, zău așa ! O să mai schimbi oleacă aerul și totodată o să fii de folos pentru cauză.

Lui Grigori i s-a îmbolnăvit soția. Iar eu „din principiu“ nu vreau să merg. Pe cît se pare, germanii (Kautsky, care e pornit împotriva noastră, precum și ceilalți) vor să ne facă sînge rău. Soit ! ** Noi, cu tot calmul (eu nu sînt bun pentru așa ceva), în numele unei majorități de $\frac{8}{10}$, în cea mai politicoasă limbă franceză (eu nu sînt bun pentru așa ceva), vom prezenta condițiile noastre. Iar tu, acum, ai prins curaj, ai ținut referate și o să te descurci de minune. Dacă *scumpii* noștri tovarăși vor unitate, le arătăm condițiile pe care le pune *majoritatea* muncitorilor conștienți din Rusia. Dacă nu vor, treaba lor !

„Ei“ vor să dea „bătălia“ (generală) cu noi la Viena. Ne amenință numai, dar *nu pot* să facă nimic !

Scrisă înainte de 4 iulie 1914
Expedită din Posonino la Lovian
(Austro-Ungaria, azi Iugoslavia)

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL

Stimate tovarăș,

Din însărcinarea Comitetului nostru Central trebuie să vă fac cunoscut că, printr-o hotărîre specială, el a precizat că în nici un caz nu poate să participe la conferința de la

* — Al dv. devotat. — *Nota trad.*

** — Nu au decît ! — *Nota trad.*

Bruxelles din 16—18 iulie, dacă nu va fi invitată, cu aceleași drepturi ca și ceilalți participanți, și opoziția poloneză³³⁴. O dezbateră asupra stării de lucruri din Rusia, fără să mai vorbim de cea din Polonia, este pentru noi pur și simplu imposibilă fără participarea singurei organizații reale, prin componența sa națională, a muncitorilor social-democrați din Polonia rusească.

V-aș fi foarte îndatorat, scumpe tovarăș, dacă mi-ați răspunde la această scrisoare printr-o telegramă. Sper că nu poate să existe nici un motiv de natură să împiedice invitarea sus-numitei organizații.

Am dori foarte mult să știm precis ce organizații și ce persoane au fost invitate de dv.

*Scrisă nu mai devreme de
4 iulie 1914
Expedită din Poronino la Bruxelles*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

265

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragă prietenă,

Ieri am făcut o excursie în munți (după ce săptămîni de-a rîndul a tot plouat, acum e timp frumos) și de aceea n-am răspuns numaidecît la scrisoarea ta. Îmi pare *tare* bine că sînteți cu toții sănătoși, că nu-i nimeni suferind și că sînteți ocupați.

Pentru congres te-aș ruga să pregătești toate citatele și documentele necesare în legătură cu lichidatorii. Tovarășii de la Paris și cu mine am vrea să te ajutăm. Am în vedere procesele-verbale ale congresului de la Stockholm, citate în legătură cu mișcarea ilegală (nr. 3 al revistei „Nașa Zarea“³³⁵ etc.), Organul nostru Central și principalele articole îndreptate împotriva lichidatorilor. S-ar putea să-ți revină atribuția de membru al „conferinței“ (tuturor „fracțiunilor“) și să iei cuvîntul în fața celor prezenți în calitate de acuzator al lichidatorilor și de membru al partidului (mai mult chiar : în calitate de reprezentant al Comitetului Central).

În legătură cu „săpuneala“ pe care i-ați tras-o lui Aleksinski nu le-am scris nimic celor de la Paris și nici nu vreau să le scriu. Dar... ați văzut voi ce scrie în tăietura din ziar pe care v-am trimis-o? * Nik. Vas. n-a avut dreptate: el l-a ajutat pe Aleksinski, care acum își va lua aere de „victimă“. Acest lucru e clar. Boicot și rezoluție comună, asta-i bine. Săpuneală nu-i bine: acum **toți** cei din afara partidului o să ia poziție *împotriva* lui Nik. Vas., iar „moravurile“ din emigrație o să capete forme huliganice dacă încăierarea o să devină generală... Rezoluțiile, boicotul — iată care sînt *singurele* măsuri adecvate...

Pe aici nu e nimic nou. Oaspeții n-au sosit încă. Soția lui Grigori e încă în spital.

Al tău sincer devotat, V. I.

Îți doresc toate cele bune...

Scrisă înainte de 6 iulie 1914
La pediată din Poronino la Lovran
(Austro-Ungaria, azi Iugoslavia)

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba engleză

266

CĂTRE I. F. ARMAND

Dear friend,

Tare mă tem că ai să refuzi să pleci la Bruxelles și ai să ne pui astfel într-o situație *cu totul imposibilă*. De aceea am mai născocit încă un „compromis“, ca să nu poți în nici un caz să refuzi.

Nadia se gîndește că copiii tăi mai mari au și venit și că ai putea prea bine să-i lași timp de trei zile singuri (sau să-l iei pe Andriușa cu tine).

În caz că ei n-au venit încă și îți este *absolut* imposibil să lași copiii pentru trei zile, îți propun următoarea soluție: du-te *pentru o singură zi* (16 iulie, **chiar pentru o jumătate de zi**, ca să prezinți ra-

* Este vorba de scrisoarea deschisă a lui G. A. Aleksinski, publicată de „Nașa Raboceaia Gazeta“ nr. 41 din 21 iunie 1914. — Nota red.

portul), fie lăsînd copiii singuri o zi, fie chemînd-o, în caz de extremă necesitate, pe K-vici în ziua respectivă. (Chel-tuielile le vom rambursa noi.)

În cazul de față — cred că-ți dai seama — este *extrem* de important ca cel puțin raportul principal să fie prezentat *într-adevăr cum trebuie*. Or, pentru asta e absolut necesar ca raportorul să vorbească o franceză *impe-cabilă*, căci altfel nu va face nici o impresie, căci altfel în traducere ^{9/10} *se pierde*, și asta tocmai pentru Comitetul execu-tiv, pe care *trebuie* să-l influențăm (în germani nu ne pu-nem *nici o nădejde*, și *s-ar putea* ca ei să lipsească).

Se înțelege că, în afară de o excelentă pronunție a lim-bii franceze, mai e nevoie de o *temeinică cunoaș-tere a lucrurilor* și de mult tact. Pe altcineva, în afară de tine, *nu avem*. De aceea te rog, te rog foarte insistent, să accepți propunerea mea și să te duci măcar pen-tru o zi (ai să citești raportul, ai să te scuzi, spunînd că s-a îmbolnăvit cineva din familie, și ai să pleci după ce-i vei preda totul lui Popov). Dacă ai și apucat să comunici în scris că refuzi, trimite o telegramă (Uljanow, Poronin — 10 cuvinte costă 60 halleri): „Accept o singură zi“, „ac-cept numai 16“ etc.

O caldă strîngere de mînă.

Al tău sincer devotat, V. I.

Raportul C.C. îl scriem *. Ție o să-ți revină sarcina de a-l traduce și de a-l citi *cu unele comentarii* asupra cărora o să ne înțelegem în prealabil.

P.S. The new chairman is not here, but must come very soon **.

Kamski, Popov și cu tine, iar Safarov numai ca secre-tar — iată care trebuie să fie, după mine, componența dele-gației.

* Vezi V. I. Lenin. „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile pentru delegația C.C. la Conferința de la Bruxelles“ (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 391—439). — *Nota red.*

** — Noul președinte n-a venit încă, dar trebuie să vină foarte curînd. — *Nota trad.*

I hope you will not now decline my demand. A good „lecture“ in French, in good French will help our party extremely. *

Sînt tare îngrijorat de ceea ce are să fie la Bruxelles. Numai tu ai putea face ca lucrurile să iasă minunat. E îndoielnic ca Grigori să poată merge și el : Zina e încă internată în spital (are un flegmon păcătos) și el a devenit extrem de nervos. Iar eu nu sînt potrivit pentru așa ceva. În afară de asta, Grigori nu vorbește decît germana (și încă destul de prost), așa că dacă n-o să avem un „francez“ o să rezulte o pierdere de 9/10 !!

Scrisă înainte de 6 iulie 1914
Expediată din Pisonino la Lovran
(Austro-Ungaria, azi Iugoslavia)

Publicată pentru prima oară parțial
în 1959, în revista
„Voprosi Istoriei KPSS“ nr. 5

Se tipărește pentru prima oară
în întregime, după manuscris

267

CĂTRE S. G. ŞAUMIAN

Dragă Suren,

Mă mir că în răspunsul d-tale n-ai arătat (sau n-ai observat) ceea ce e esențial în proiectul de lege. Cum poate fi stabilită partea proporțională a cheltuielilor care trebuie făcute pentru instrucțiunea diferitelor națiuni? (dacă e cazul să se ceară ca această parte să nu fie mai mică decît partea pe care o reprezintă națiunea respectivă în ansamblul populației).

Trebuie să te gîndești la acest lucru. Să aduni date. Să revezi materialul de care dispui. Să concretizezi. Să dai exemple cifrice din viața popoarelor din Caucaz.

Și d-ta nu mi-ai scris nici un cuvînt despre toate astea !

Este o greșeală să incluzi autonomia în autodeterminare. Este o greșeală vădită, așa cum am arătat în articolele mele din „Prosvetzenie“ ** . D-ta oscilezi și mereu „cauți“ ceva.

* — Sper că acum n-ai să mă refuzi. O bună „lectură“ în limba franceză, într-o aleasă limbă franceză, va însemna un ajutor extrem de important pentru partidul nostru. — Nota trad.

** Vezi V. I. Lenin. „Note critice în problema națională“ și „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ (Opere complete, ed. a doua, vol. 24, p. 125—162, și vol. 25, p. 277—345, București, Editura politică, 1964). — Nota red.

Nu-i bine. Trebuie să înțelegi programul și să-l aperi. Scrie-mi ce crezi despre articolele mele apărute în „*Prosvetzenie*“, ce observații critice ai de făcut, — să mai stăm nițel de vorbă.

E o rușine să susții ideea unei limbi de stat obligatorii. Asta denotă o mentalitate polițistă. Dar ideea de a propaga în rîndul micilor națiuni limba rusă n-are în ea nimic polițist. Cum de nu-ți dai seama că între bîta polițistă și propaganda făcută de un om liber este o deosebire? Asta-i pur și simplu uluitor!

„Exagerez pericolul naționalismului velicorus!!“ Iată o afirmație tare curioasă! Nu cumva vrei să spui că în Rusia 160 de milioane de oameni suferă de pe urma naționalismului armenesc sau a celui polonez? Nu e o rușine pentru un marxist din *Rusia* să se situeze pe poziția cotețului armenesc? Naționalismul velicorus asuprește și dirijează *politica* claselor guvernante din Rusia, sau cel armenesc, sau cel polonez?

Din cauza miopiei d-tale „armenești“ ești pe punctul de a deveni un Handlanger* al Purișkevicilor și al naționalismului lor!

==

Acum despre altceva. Strînge imediat date precise: 1) în legătură cu vremea și periodicitatea apariției în Caucaz a ziarelor social-democrate în limbile gruzină, armeană etc. (de la data și anul cutare pînă la...); trimite-mi-le. Cîte numere au apărut din fiecare. Asta în ceea ce privește zia-*rele lichidatoriste* și cele *ale noastre*. 2) Ce tiraj a avut fiecare. 3) Numărul grupurilor de muncitori care au subscris pentru fiecare ziar. 4) Alte date. — **Grăbește-te**. Pentru Viena avem nevoie de *fapte*, iar nu de vorbe. Răspunde-mi imediat.

Al d-tale, V. I.

Scrisă înainte de 6 iulie 1914,
la Poronino

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

* — lacheu; coadă de topor. — Nota trad.

268

CĂTRE A. S. ENUKIDZE *

*

* *

- 1) Când a apărut primul număr al ziarului (începînd din 1911) și când ultimul?
- 2) Au fost publicate în ziarul respectiv dări de seamă cu privire la sumele subscrise?
Cînd?
Și cît s-a subscris?
Trebuie calculat totul și întocmit un bilanț.
- 3) Există grupuri muncitorești și colecte de bani?
(Trebuie calculat totul *pe ani*.)
- 4) Idem — mesaje de salut și rezoluții ale muncitorilor.
- 5) Idem — celelalte rezoluții și mesaje de salut.
- 6) Idem — în favoarea „celor șase” și „a celor șapte”.
- 7) Toate datele *de acest fel*.

Scrisă la 6 iulie 1914

Expedită din Poronino la Petersburg

Publicată pentru prima oară în 1959,
în revista „Istoriceskii Arhiv” nr. 4

Se tipărește după manuscris

269

CĂTRE I. F. ARMAND

Dear friend,

În ce privește alcătuirea unei delegații comune cu lichidatorii sau a unei delegații separate, vă recomand să nu luați chiar acum o hotărîre; cu alte cuvinte, să nu discutați această chestiune. „Să hotărască înseși delegatele”³³⁶.

(Noi, firește, vom urmări să fie alcătuite două delegații separate: potrivit statutului Internaționaliei, trebuie să încercăm mai întîi să mergem împreună, dar dacă *nu vom fi de acord*, atunci rezultatul depinde de împărțirea voturilor în cadrul Biroului.)

* Prima parte a acestei scrisori a fost copiată de N. K. Krupskaja după o scrisoare a lui V. I. Lenin către S. G. Șaumian (vezi volumul de față, p. 337—338), — *Nota red.*

Cît despre raportul pe care este vorba să-l prezinte Kolontai, sînt de acord cu tine : poate să rămîină, dar nu din partea Rusiei. Iar la discuții, tu vei lua cuvîntul prima sau a doua.

Best wishes. Yours truly *, V. I.

Azi am tot așteptat răspuns de la tine, dar n-am primit nimic. Scrisorile merg acum mai anevoie decît înainte de conferința de la Bruxelles !

Am primit coletul. Many thanks. I've got your despatch. Many, many thanks ! M-r chairman is *not yet* here !! And I do not yet know, if my proposition (to send you) will be voted (if not, Gregory will go himself). More thanks !! **

Scrisă înainte de 9 iulie 1914

*Expediată din Poronino la Iovran
(Anstro-Ungaria, azi Iugoslavia)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

270

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragă prietenă,

Chiar acum am stabilit definitiv cu Grigori să nu plece el (Zina e încă bolnavă !) (nici eu n-am să plec), iar desemnarea *ta și a lui Popov* (și, probabil, + Kamski + Safarov numai în calitate de secretar) *a fost aprobată de Comitetul Central*.

Mîine am să-ți trimit începutul și sfîrșitul raportului. Totodată pregătesc pentru tine o mulțime de sfaturi : sînt convins că ai să înfrunți în mod magistral și pe Plehanov (merge și el ! !), și pe Kautsky (și ăsta merge !). O să-i învățam noi minte... și încă cum !

Al tău, V. U.

*Scrisă înainte de 9 iulie 1914
Expediată din Poronino la Iovran
Anstro-Ungaria, azi Iugoslavia*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris*

* — Cele mai bune urări. Al tau devotat. *Nota trad.*

** — Multe mulțumiri. Am primit telegrama ta. Multe, multe mulțumiri ! D-l președinte *n-a sosit încă ! !* Și eu încă nu știu dacă propunerea mea (de a te trimite pe tine) va fi acceptată (daca nu, are sa se duca chiar Grigori). Inca o dată îți mulțumesc ! — *Nota trad.*

CĂTRE I. F. ARMAND

Dear friend,

Chiar acum i-am trimis lui papaşa (Mr. Harrison. 35. Mornington Crescent. 35. London. N. W.), care e membru al B.S.I., o scrisoare în care-i cer să-i trimită lui Popov (Popoff, rue du Beffroi. 2. A. Bruxelles) un mandat pentru 5 persoane.

{ Petrova (= Inessa ; numele nu face să fie divulgat lichidatorilor !)

{ Popov
Vladimirski

Iuriev

Volodin * (Safarov).

Ultimii doi, *probabil*, *n-o să meargă*.

Scuză-mă, te rog, că-ți scriu atât de incoerent. We have many guests and I am extremely nervous, almost ill **.

Îți trimit într-o recomandată raportul C.C. Te rog să-l traduci, adică să începi să-l traduci imediat (dându-i o formă *cît mai politicoasă, moderînd* expresiile prea dure și prea violente), și, pe măsură ce traduci, trimite textul rusesc lui *Popov*.

(Am păstrat la mine ciorna pentru a-ți trimite unele îndreptări și completări și pentru ca I could take a counsel of Mr. Chairman who is not yet here, but *must* come soon ***)

Te sfătuiesc să traduci pentru cuvîntarea ta, iar nu pentru presă sau pentru Birou (Popov o să facă după aceea o copie pe curat de pe ciorna ta și o s-o prezinte Biroului) ; caută să faci în așa fel ca și cum ai ține o cuvîntare, consultînd doar din cînd în cînd însemnările. (Textul rusesc să-l iei cu tine, dar să nu-l dai lichidatorilor ; să le spui că n-ai luat acest text, ci numai traducerea.)

* În manuscris, ultimele doua nume — Iuriev și Volodin — sînt șterse. — *Nota red.*

** — Avem mulți musafiri și sînt tare nervos, aproape bolnav. — *Nota trad.*

*** — să mă pot consulta cu d-l președinte, care n a venit încă, dar *trebuie* să vină curînd. — *Nota trad.*

Începe să traduci de la partea a IV-a („condițiile“). Este cea mai importantă dintre toate și prima care trebuie trimisă lui Popov (care urmează s-o studieze, să se pregătească și să discute cu Berzin).

N. B. [Cînd faci ciorna traducerii în franceză a raportului, lasă loc pentru îndreptări și completări.

E mai bine să fii la Bruxelles pe ziua de 15. Dar dacă nu poți, e bine și la 16. Înțelege-te cu Popov.

N. B. [Cifrele scrise cu creionul indică paginile din ciorna mea, pe care o țin aici pentru eventualitatea unor îndreptări și îmbunătățiri în text.

Comunică-mi, te rog, **mai des** (prin cîte o scrisoare, oricît de scurtă) cum stai cu pregătirile, care sînt punctele neclare etc.

Yours very truly, V. I.

P. S. Te sfătuiesc să ceri să ți se dea ție întîi cuvîntul pentru prezentarea raportului ; la nevoie invoci un motiv : spui că ți-s copiii bolnavi și, în caz că primești telegramă, va trebui să pleci imediat acasă.

Îi scriu lui Kamski și-l rog să strîngă **toate** materialele. De aici, mîine și poimîine, am să vă trimit *p a c h e t e* ție și lui Popov.

Citește ce este pe verso — n-o să-ți strice : din greșeală, pe dosul acestei scrisori, care-ți este adresată ție, i-am scris lui Popov !! *

Scrisă înainte de 10 iulie 1917
Expedita din Poronino la 10 an
Austro-Ungaria, azi Iugoslavia

Se tipărește pentru prima oară,
dupa manuscris

CĂTRE I. F. POPOV

Toate documentele pe care le primiți de la Paris, *Petersburg* și din alte localități trebuie să le păstrați cu atenție

* Vezi scrisoarea urmatoare. — *Note red.*

pentru activitatea dv. la conferință, iar după aceea să mi le *înapoiati cu grija cuvenită*.

Dacă de la Petersburg o să vă vină nr. 18 din „Stoikaia Mîsl”³³⁷ și ziare burgheze din 4. IV și 5. IV. 1914, trebuie să le adăugați ca material documentar la *raportul C.C.* (în problema atitudinii lichidatorilor față de demonstrația din 4. IV.³³⁸). Raportul i se trimite Inesei.

Principala îndatorire ce vă revine dv. și lui Vladimirski (Inessa urmează să ia cuvîntul în limba franceză) este să consemnați cît mai exact cu putință tot ce se întîmplă, în special cuvîntările germanilor *și mai cu seamă aceea a lui Kautsky*, și să trimiteți în legătură cu toate astea un raport Comitetului Central.

Să cereți insistent ca totul să fie tradus în limba franceză și să nu recunoașteți (în acest sens) limba germană.

*Scrisă înainte de 10 iulie 1914
Expedită din Poronino la Bruxelles*

*Publicată pentru prima oară în 1959,
parțial, în revista „Voprosi Istorii
KPSS” nr. 5*

*Se tipărește pentru prima oară
în întregime, după manuscris*

273

CĂTRE I. F. ARMAND

My dear friend! The precedent letter I've sent in too much hurry. Now I can more quietly speak about our „business” *.

Sper că te-ai descurcat cu raportul³³⁹. Cel mai important lucru sînt condițiile 1—13 (și apoi a 14-a, cu privire la calomnie, care e mai puțin importantă). Ele trebuie scoase mai mult în evidență.

N. B.: *Adaosul despre demonstrația de la 4. IV. 1914 să fie intercalat în raport* la pasajul în care este vorba de *suspendarea* ziarului lichidatorist; cel despre ziarul „Edinstvo” al lui Plehanov să fie intercalat acolo unde e vorba de *grupurile din străinătate*.

Sînt convins că tu faci parte din acea categorie de oameni

* — Draga mea prietenă! Scrisoarea precedentă ți am trimis-o în prea mare grabă. Acum pot vorbi mai pe îndelete despre „afacerile” noastre. — *Nota trad.*

care se manifestă și prind puteri, care devin mai puternici și mai îndrăzneți atunci cînd sînt singuri într-un post de răspundere, și de aceea în nici un caz *nu dau crezare* pesimiștilor, adică celor care spun că tu... cu greu... Astea-s prostii, curate prostii! Eu nu cred așa ceva! Ai să te descurci cît se poate de bine! Cu graiul tău minunat ai să-i faci, desigur, praf pe toți și n-ai să-i permiți lui Vanderelde să te întrerupă și să vocifereze. (În caz că se întîmplă ceva: un protest formal către *întregul* Comitet executiv și amenințarea că te retragi + un protest în scris al întregii delegații.)

Trebuie să ți se permită să prezinți raportul. Să spui că ceri să ți se acorde acest drept și că *ai* de făcut *propuneri* practice precise. Ce poate fi mai practic și mai concret? Noi avem propunerile noastre, voi le aveți pe ale voastre, pe urmă se va vedea ce-i de făcut. Vom adopta hotărîri comune, sau, dacă nu — așa să le spui —, vom raporta fiecare congresului respectiv; *noi vom raporta congresului partidului nostru*. (În realitate însă, e clar că nu vom accepta *absolut nimic*.)

Esențial este, după părerea mea, să demonstrezi că numai noi sîntem partidul (dincolo nu există decît un bloc fictiv sau niște grupulețe), numai noi sîntem partidul muncitoresc (dincolo e burghezia, care dă bani și încurajează), numai noi constituim *majoritatea*, ^{4/5}.

Asta în primul rînd. Iar în al doilea rînd să explici într-o formă *cît mai populară* (eu, care nu cunosc bine limba, n-aș putea în nici un caz să fac acest lucru, în timp ce tu poți) că *Comitetul de organizare* = o ficțiune. *Singura* realitate, care este camuflată de această ficțiune, o constituie grupul de publiciști lichidatori din Petersburg. Dovadă? Publicațiile...

Destrămarea blocului din august. (Vezi „Prosveșcenie“ nr. (N. B. retragerea letonilor.) 5; articolul meu * îl trimit lui Popov.)

* Vezi V. I. Lenin. „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc într-una despre unitate“ (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 195—220). — *Nota red.*

(2)

Вот, къ мнѣ, доказано, и, только на каприз (как
 блок-фрукция или грухика), только на ратонах (как дуприворд,
 гайонах денту и адринорд), только на дусманорд, 1/5.

Тво рас. и Винона: обидчиво монумента (в
 др др адринорд и сунт др дрона, др сундвант), др О.К. = др.
 к.и.с. Радванорд, уранг. это, полно группа кав. - Ладорелорд.
 с.д.с. Довибс? Ладорелорд...
Пенад аби. Дона. (др, др, др, 'нѣ мѣст др др)
 (вс групп карбон).

Долд: у мѣстона: малю наметте Велл (м.с. Дел),
 мале Велл Гелло. Омд): Да, мале. Ели, кѣтте
 Делл, оно еногю Делл Сивасанба."

кто нехотела в др. 1912. групп Лад. и каприз. Делл.
 Дел? Садата - на ом Грунго каприз?? Куканон. У мѣст
 - полно ранад аби. Дона, - полно групп Грунго каприз кав -
 - Делл ратонек др мѣст. Мѣст групп Грунго каприз
 Делл групп Делл Куканон Грунго каприз, на еногю Делл
 др кав!!

Делл групп Делл: Грунго каприз. На Винона аби. Делл кав.
 др Грунго каприз.

Argument : la letoni precumpănirea voastră (a bolșevicilor) nu este mare ; aveți doar o mică majoritate. Răspuns : „Da, ea este mică. Dar, dacă vreți să așteptați, o să fie în curînd écrasante *“.

În ianuarie 1912 noi am exclus din partid grupul lichidatorilor. Și care a fost rezultatul ? Au creat ei un partid *mai bun* ?? Nu, *nici unul*. Blocul din august, înghebat de ei, e în totală destrămare ; ei sînt sprijiniți de burghezie, în timp ce muncitorii îi părăsesc. Ori acceptați condițiile puse de noi, ori nu se va ajunge la nici un fel de rapprochement **, ca să nu mai vorbim de unité *** !!

Argumente împotriva lui Jagiello : e un partid *străin*. N-avem încredere în acest partid. Polonezii n-au decît să se unifice ei.

Argument împotriva Rosei Luxemburg : *nu* partidul ei este real, ci „opозиția“. Dovadă : din partea curiei muncitorești a orașului Varșovia au fost aleși *trei delegați* : *Zalewski, Bronowski* și Jagiello. *Primii doi* fac parte din opозиție. (Dacă Rosa ocolește acest fapt, trebuie să încerci s-o faci să recunoască. Dacă contestă, cere ca spusele ei să fie consemnate în procesul-verbal și promite că *vom demasca* acest *neadevăr* susținut de ea.) Așadar, **toți** delegații social-democrați din partea orașului Varșovia = opозиție (alegerile pentru Duma a IV-a). Dar în restul Poloniei ? *Nu se știe!* Dați-ne *numele* delegaților !!

Scrisoarea lui Kautsky împotriva Rosei și în favoarea opозиției a fost publicată în „Pravda“ ³⁴⁰.

Îi trimit lui Popov acest număr. Poți *cita* din el.

În general, mi se pare că ți-am dat mai degrabă *prea multe* indicații „foarte amănunțite“ (așa cum mi-ai cerut) decît prea puține.

În orice caz, cîteșitrei laolaltă veți găsi întotdeauna dovezi, argumente și fapte și aveți oricînd dreptul să vă sfătuiți între voi în privința desemnării unui orator din partea delegației etc.

* — zdrobitoare. — *Nota trad.*

** — apropiere. — *Nota trad.*

*** — unitate. — *Nota trad.*

Comitetul de organizare și „Bundul“ o să *mintă* cu ne-rușinare :

...„Și noi — pretind ei — desfășurăm activitate ilegală. Acest lucru a fost recunoscut de conferința din august“...

Nu-i adevărat ! Publicații care apar în străinătate. Ziare ?

Retragerea letonilor ? Verdictul lor ?

Citate din „Nașa Zarea“ și din „Luci“ împotriva activității ilegale !! (Acestea sînt „fraze nereușit formulate“ ? ?

Nu-i adevărat ! Este vorba de lucruri spuse în verigile *de jos* de un mănunchi, *de o mîină* de muncitori lichidatori, și ele constituie o dovadă de flagrantă dezorganizare.)

Sau : nici la voi — vor spune ei — nu există activitate ilegală

dar „Pravda“, care în cele 40 000 de exemplare ale ei vorbește într-una despre activitatea ilegală ? Sau muncitorii se lasă cumva înșelați ? ?

dar consfătuirea din vara anului 1913 și *hotărîrea* adoptată de ea : cei șase deputați trebuie să ia atitudine. Și apoi cele 6 722 de voturi pentru noi și 2 985 contra. O majoritate de 70% ! !

Să insiști cît mai mult asupra sindicatelor și a caselor de asigurări sociale : asta produce o impresie deosebită asupra europenilor. Nu vom permite lichidatorilor să dezorganizeze trainica majoritate pe care o deținem în sindicate și în casele de asigurări sociale ! !

I've forgotten the money question. We will pay for letters, *telegrams* (please wire oftener) & railway expenses, hotel expenses & so on. Mind it !

If possible try to be on Wednesday evening already in Brussels in order to arrange, *prepare* the delegation, să te înțelegi cu ea & so on.

If you succeed to receive the first report, for 1—2 hours, — it is almost all *. Apoi nu-ți rămîne decît „să respingi atacul“, să-i determini să facă *contrepropositions* **

* — Am uitat de chestiunea financiară. Vom plăti cheltuielile de expediție a scrisorilor și *telegramelor* (telegrafia, te rog, mai des) și spezele de călătorie, cheltuielile de hotel etc. Nu uita acest lucru !

Dacă e posibil, caută să fii la Bruxelles încă de miercuri seara, ca să te sfătuești cu delegația, *s-o pregătești*, să va puneți de acord etc.

Dacă reușești să iei tu înțîi cuvîntul pentru un ceas-două, înseamnă că chestiunea e aproape complet rezolvată. — *Nota trad.*

** — contrapropuneri. — *Nota trad.*

„ale lor“ (în toate cele 14 chestiuni) și să declari : *nu sîntem de acord* ; vom prezenta toate acestea în fața congresului partidului. (Nu vom accepta nici una dintre propunerile lor.)

Very truly. Yours, V. I.

Dacă va veni vorba de banii aflați în mîinile deținătorilor, atunci să te referi la rezoluția din ianuarie 1912 * și să refuzi să mai discuți această chestiune. Noi, așa să spui, nu vom renunța la dreptul nostru ! !

Îi trimit lui Popov articolele lui Plehanov (din „Pravda“) despre lichidatori **. Să citezi din ele și să spui că „Pravda“ a rămas *la aceeași* părere.

Scrisă între 10 și 16 iulie
1914, la Poronino

Publicată pentru prima oară în 1950,
în V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 35

Se tipărește după manuscris

CĂTRE EDITURA „PRIBOI“

Stimate confrate,

Vă mulțumesc din suflet pentru corecturile de la sfîrșitul cărții „Marxism și lichidatorism“. Aș mai avea să vă fac încă o mare rugăminte : fiți atît de bun și trimiteți-mi numaidecît toate colile din această carte care au fost tipărite (adică întreaga carte) pe adresa : rue du Beffroi. 2. A. Bruxelles. M-r Jean Popoff. E o chestiune extrem de importantă, care nu suferă nici o amîinare. Expediați-le expres : luați un comisionar și trimiteți-l în mod special la gara din care pleacă trenul spre Varșovia. Toate cheltuielile vi le trimit imediat prin poștă dacă e nevoie.

Dacă aveți cît de cît posibilitatea, vă rog (în legătură cu o chestiune dintre cele mai importante, care se ivesc doar o dată la doi ani) să strîngeți niște materiale suplimentare (co-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politica, 1963, ed. a doua, p. 161. — *Nota red.*

** Este vorba de articolele lui G. V. Plehanov : „Sub ploaia de gloanțe (Insemnări sumare)“, care au apărut în „Pravda“ în cursul lunilor aprilie iunie 1913. — *Nota red.*

lecțiile ziarelor „Pravda“ și „Severnaia Raboceaia Gazeta“ pe ultimele două săptămîni, „Nașa Zarea“ și *perle* din publicațiile lichidatoriste; sfătuiți-vă cu redactorul de la „Trudovaia Pravda“³⁴¹). Toate acestea în același colet. Sper că n-o să mă refuzați. Trimiteți articolele lui Bulkin și Martov din „Nașa Zarea“ nr. 3, articolele lui Akselrod despre reforma de partid — pardon, despre revoluție, „Stoikaia Mîsl“ nr. 18, ziarele burgheze din Petersburg apărute în seara de 4. IV. 1914 și în *dimineata* de 5. IV. 1914, articole despre blocul narodnicilor cu lichidatorii în campania alegerilor pentru casele de asigurări sociale — tot *ce reușiți* să adunați pînă la plecarea trenului poștal (de seară, mi se pare) care merge spre Varșovia.

Scrisă la 11 iulie 1914
Trimisă din Poronino la Petersburg
Publicată pentru prima oară în 1959,
în revista „Istoričeskii Arhiv“ nr. 4

Se tipărește după o copie
dactilografiată
(obținută prin perlustrare)

275

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragă prietenă,

Astăzi (duminică) au sosit aici, venind din capitala noastră, doi muncitori, foarte buni băieți. Noul președinte* al grupului nostru parlamentar va sosi mâine sau în zilele următoare.

Știrile sînt bune. Acum prezența ta la conferința de „unificare“ de la Bruxelles este extrem de importantă. Poți să te întorci acasă repede de tot: sosești la Bruxelles la orele 16 și pleci la 18. Ești de acord, nu-i așa?

Te rog, acceptă!

Al tău, V. I.

P. S. Acum am să-ți scriu des, ca să te țin la curent cu evenimentele.

Scrisă la 12 iulie 1914
Expediată din Poronino la Lovran
(Austro-Ungaria, azi Iugoslavia)

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradusă din limba engleză

* G. I. Petrovski. — Nota red

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragă prietenă,

Îți sînt foarte recunoscător pentru răspunsul tău pozitiv. Sînt perfect convins că te vei achita minunat de rolul tău important și vei da riposta convenită lui Plehanov, Rosa Luxemburg, Kautsky și Rubanovici (mare neobrăzat !), care se duc la Bruxelles cu speranța că vor pune la cale o demonstrație împotriva noastră în general și împotriva mea în special.

Tu știi destul de bine cum stau lucrurile, îți formulezi frumos ideile și sînt convins că acum vei putea să fii destul de „impertinentă“. Te rog să nu interpretezi „defavorabil“ faptul că-ți dau unele sfaturi particulare, menite să-ți ușureze misiunea ta atît de grea. Lui Plehanov îi place „să deruteze“ tovarășele, făcîndu-le „pe neașteptate“ complimente (în limba franceză etc.). Trebuie să fii pregătită, să-i dai imediat răspunsul convenit : sînt încîntată, tovarășe Plehanov, sînteți într-adevăr un donjuan versat (un cavaler galant) sau ceva în acest gen, pentru *a-l pune la punct* în mod politic. Trebuie să știi că ei o să se înfurie grozav (ceea ce o să mă bucure !) cînd vor vedea că eu lipsesc și probabil că o să caute să se răzbune pe tine. Dar sînt convins că ai să-ți arăți „ghearele“ în modul cel mai nimerit. Mă bucur de pe acum cu gîndul că o să fie făcuți de rîs în văzul lumii, primind o ripostă rece, calmă și cam disprețuitoare.

Lui Plehanov îi place „să pună întrebări“, să-l ia în zeflema pe interlocutor. Te sfătuiesc să-l repezi din capul locului, cam în felul următor : dv., ca oricare dintre participanții la această conferință, aveți dreptul să puneți întrebări, însă eu nu vă răspund în nici un caz dv. personal, ci întregii conferințe, și de aceea cu tot respectul vă rog să nu mă întrerupeți — și în felul acesta, încă de la început, sistemul său de „a pune întrebări“ să se transforme într-un *atac* împotriva lui. Tot timpul trebuie să te afli în ofensivă. Sau să-i ripostezi în felul următor : nu vă răspund

acum (eu *aşa* prefer să procedez), ci *am să iau cuvîntul* cînd mi-o veni rîndul şi atunci veţi fi pe deplin satisfăcut. Ştiu din proprie experienţă că acesta e cel mai bun procedeu împotriva celor impertinenţi. Ei sînt laşi şi imediat se vor poticni şi vor bate în retragere.

Lor nu le face plăcere cînd noi cităm rezoluţii. Dar acesta e cel mai bun răspuns : eu — ai să le spui — am venit aici în special pentru a vă face cunoscute hotărîrile *oficiale* adoptate de partidul nostru muncitoresc. Dacă aceste hotărîri interesează pe careva din dv., pot să vorbesc despre una din ele.

În special, nota bene şi caută în prealabil să răsfoieşti :

1) rezoluţia conferinţei din ianuarie 1912 cu privire la constituirea conferinţei ³⁴². Asta în legătură cu problema caracterului *legal* al conferinţei din ianuarie 1912 (întrucît Rosa Luxemburg şi poate că şi alţii vor ridica, probabil, această problemă). (Apropo : mă bucură că... germanii te vor înţelege anevoie, sau nu te vor înţelege de loc ; aşează-te mai aproape de Comitetul executiv şi vorbeşte *pentru ei*. Tu însă ai *tot* dreptul să te adresezi lui Huysmans după fiecare cuvîntare în limba germană : vă rog, traducerea !)

2) Rezoluţiile din 1912 şi 1913 cu privire la găsirea unor forme *elastice* ³⁴³ (asta pentru Kautsky, întrucît un asemenea prostănac nu poate să înţeleagă deosebirea dintre recunoaşterea necesităţii unei *mişcări ilegale* şi căutarea unor *noi* forme de *camuflare* şi de organizare a activităţii ilegale).

3) Rezoluţiile din II. 1913 cu privire la *unitatea de jos* ³⁴⁴ („Dv. — vor spune ei — vreţi să excludeţi 670 de grupuri muncitoreşti ? ?“ Dar asta e o afirmaţie absurdă ! Noi le *chemăm* alături de noi. „Majoritatea — ţi se va obiecta — nu are drept să excludă minoritatea“. — Cu excepţia cazului cînd minoritatea caută să zădărnicească voinţa majorităţii şi nu se supune hotărîrilor ei formale. Şi tocmai *aşa* se prezintă situaţia în cazul de faţă).

Al tău, V. U.

Te sfătuiesc să nu scapi din vedere definirea *oficială* a scopului conferinței (ia de la Popov sau de la Huysmans textul francez al rezoluției B.S.I. din XII. 1913) :

A exprima în comun părerea asupra punctelor controversate !!

Atît ! A exprima în comun părerea, iar eu — spui tu — tocmai asta și fac.

Pentru o explicație *populară* (cu francezii trebuie să vorbești într-o formă arhipopulară) este extrem de importantă și tema organizației ilegale, a încrederii desăvîrșite pe care o cere ea, a conspirativității etc. Vouă, europenilor, vă e ușor : aveți un partid legal, care activează deschis, aveți listele membrilor de partid, aveți posibilități legale de control și de verificare. În asemenea situație *totul* e ușor ! !

La noi însă *nu se poate* stabili în mod deschis și precis calitatea de membru de partid, pentru că organizația este ilegală și nici un control deschis nu e cu putință. De aceea, pentru a respecta disciplina și a lucra în deplină armonie este nevoie de maximum de încredere ; or, lichidatorii, negînd necesitatea mișcării ilegale, zădărnicesc însăși posibilitatea unei activități desfășurate în comun.

Totuși, părerea celor ce susțin că în Rusia nu se poate determina în momentul de față *forța* diferitelor curente, că nu se poate stabili de partea *cui* e majoritatea este greșită.

Cu ajutorul cifrelor privind tirajul fiecărui ziar, *subscriptions făcute de grupurile muncitorești* etc., *se pot* determina toate acestea în mod sigur și temeinic.

(I-am trimis lui Popov o serie de tabele și documente pentru ca el să traducă titlurile și să le prezinte Biroului.)

Grigori este de părere că voi nu trebuie să vă retrageți dacă ei vor refuza să întocmească procese-verbale și să le publice ; dar e necesar să prezentați o declarație scrisă. *Comitetul executiv* e un mediator. Acest lucru trebuie să-l țineți bine minte (el figurează în rezoluția oficială adoptată în XII. 1913 de Biroul socialist internațional). El este un mediator și nu un arbitru. În caz de nevoie, chiar așa să

declarați : vă mulțumim pentru mediație, am primit-o cu plăcere — și să citezi din rezoluția B.S.I. (XII. 1913). Să folosiți cuvântul „mediație“, dar să precizați că pe mediator îl rugăm să transmită adversarului: 1) *condițiile* noastre și 2) *datele obiective*. Atît și nimic mai mult.

N. B. Noi sîntem un partid *autonom*. Să ții bine minte acest lucru. *Nimeni* n-are dreptul să ne impună voința altuia ; nici Biroul socialist internațional *n-are acest drept*. Dacă vor recurge la *amenințări*, ele vor fi doar **vorbe goale**.

Mîine voi trimite sfîrșitul raportului. Acum începe pentru tine o perioadă grea, timpul e scurt și vei avea mult de lucru. Mulțumiri anticipate !

Al tău devotat, V. I.

Scrisă înainte de 13 iulie 1914
Expedită din Poronino la Louvan
(Austro-Ungaria, azi Iugoslavia)

Publicată pentru prima oară parțial
în 1959, în revista
„Voprosi Istorii KPSS“ nr. 5

Se tipărește în întregime
pentru prima oară, după manuscris

277

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragă prietenă,

Vă trimit materiale.

Traduceți

titlurile

{
acestea
trebuie
înapoiate}	1) <i>listelor de subscripție</i>
	2) dărilor de seamă <i>financiare</i> ale ziarului „ <i>Luci</i> “
	3) „ „ „ „ „ „ <i>Pravdei</i> “
	4) Datele obiective

Și toate acestea să le prezentați *Biroului*.

Restul e pentru raport și pentru dezbateri. Păstrați toate acestea și pe urmă *înapoiăți-le*.

Pregătiți-vă !!

Scrisă înainte de 14 iulie 1914
Expedită din Poronino la Louvan
(Austro-Ungaria, azi Iugoslavia)

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

278

CĂTRE G. E. ZINOVIEV

Ganețki ne adresează un „ultimatum“ : dați-ne 250 de coroane, altfel nu ne ducem la Bruxelles. — Nu-i trimitem !

Sînt categoric împotriva. Cu atît mai bine dacã *e i*³⁴⁵ n-o sã se ducã. Tyszka n-are decît „sã se împace“ cu P.P.S. ; în ce ne privește, *a ș t e p t ă m* rãspunsul opoziției.

E minunat !

Comunicã-i lui Ganețki rãspunsul nostru **negativ** !

*Scrisã mai devreme de 16 iulie 1914,
la Poronno*

*Publicatã pentru prima oarã în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipãrește dupã manuscris

279

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragã prietenã,

Sîntem într-o ședință specialã cu noul președinte și cu alți muncitori³⁴⁶. Situația e minunată. Mă bucur nespus de mult pentru tine și-ți sînt recunoscãtor cã m-ai eliberat de obligațiile ce-mi reveneau la conferința de la Bruxelles (Martov e la Bruxelles. Misiunea ta e foarte dificilã, dar e extrem de importantã). Îți sînt nespus de recunoscãtor pentru munca pe care o depui, care e atît de neplãcutã și în care tu te descurci cu atîta mãiestrie.

Congresul nostru se va ține în cursul lunii august³⁴⁷. Dispunem de pe acum de aproape toți banii necesari.

Te rog sã stai de vorbã cu Berzin. Trebuie sã știm care e pãrerea lui și ce planuri are. Cine dintre ei poate sã participe ? Comitetul lor Central poate sau nu ? Sau mãcar niște delegați de-ai lor din partea organizațiilor locale ? Congresul nostru trebuie sã se desfășoare în condiții bune. Cautã de vorbește cu el deschis, și despre celelalte o sã mai discutãm noi.

Te rog ca *sîmbătă seara* să ne comunicii telegrafic rezultatele etc., neapărat și în mod mai amănunțit ; Dumini-
nica oficiul telegrafic de aici e deschis *numai* între orele
8 și 10 dimineța.

Președintele nostru mai stă aici pînă duminică și trebuie
să știe care sînt rezultatele.

În caz că la această conferință vei fi întrebată dacă noi
(adică Comitetul nostru Central) vom invita la congres și
organizațiile *naționale*, tu să răspunzi : *da*.

Sincer devotat, V. I.

*Scrisă nu mai tîrziu de
16 iulie 1914
Expedită din Poronno la Bruxelles*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradusă din limba engleză*

280

CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

Dragă prietene,

Ai aflat, cred, cum s-a terminat conferința de la Bruxelles.
Opoziția poloneză a trecut la lichidatori !

Acum o să urmeze o perioadă de trădări, dar ea n-o să
schimbe nimic.

Este clar că n-o să ne încurcăm cu un „congres comun“ :
lichidatorii + Rosa + Aleksinski + Plehanov³⁴⁸.

Cum o duce Samoilov cu sănătatea ? Merge într-adevăr
spre înzdrăvenire ? O să fie sănătos pînă la congresul de la
Viena ? (Apropo : te pregătești și d-ta pentru acest con-
gres ? Răspunde-mi mai amănunțit.) Scrie-mi cît mai amă-
nunțit despre Samoilov.

Ce au spus medicii în legătură cu stomacul lui ?

Salutări familiei ! Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă mai tîrziu de 18 iulie 1914
Expedită din Poronno la Berna*

*Se tipărește pentru prima oară
după manuscris*

CĂTRE I. E. GHERMAN

Dragă tovarășe Gherman,

Mi se pare că în atitudinea social-democrației letone față de P.M.S.D.R. (reprezentat prin Comitetul său Central — sau față de *partea* noastră din P.M.S.D.R. — dacă așa doresc legitimiștii voștri, care ar vrea ca lichidatorii să fie cât de cât „luați în seamă“) survine un moment *important*.

Aici e nevoie de claritate și onestitate.

În anii 1911—1914, letonii (Comitetul lor Central) erau lichidatori.

La congresul din 1914 * ei s-au manifestat ca adversari ai lichidatorismului, însă s-au situat pe o poziție *neutră*, între Comitetul de organizare și Comitetul Central.

Acum, după conferința de la Bruxelles, după rezoluția publicată în nr. 32 al ziarului „Trudovaia Pravda“³⁴⁹, letonii vor să intre în partidul nostru, să încheie un acord cu Comitetul Central.

E bine așa ?

E bine dacă își dau limpede seama de ceea ce își propun să facă și dacă au în această privință o atitudine onestă.

E rău dacă întreprind acest pas fără să-și dea limpede seama de ceea ce fac, fără să fie ferm hotărâți și fără să se gândească la consecințe.

Pentru cei ce vor legitimitate, în sensul restabilirii P.M.S.D.R. în forma în care se afla în perioada congreselor de la Stockholm și Londra (1906 și 1907), e mai bine să nu intre în partidul nostru : așa ceva n-ar duce la altceva decât la intrigi, dezamăgiri, jigniri și stingherire reciprocă. Asta a fost „o federație de cea mai rea speță“ (cum se spune în rezoluția adoptată de conferința P.M.S.D.R. din ianuarie 1912)³⁵⁰. Așa ceva înseamnă *putregai*. În lături cu acest putregai !

Dacă e să fie apărate rămășițele federalismului (de pildă acordul de la Stockholm și dreptul Comitetului Central leton *de a avea delegați* în Comitetul Central din Rusia³⁵¹),

* La Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton. — *Nota red.*

atunci ne pierdem vremea degeaba ! Noi, după părerea mea, n-o să acceptăm așa ceva. Așa ceva e doar un joc, o diplomație à la Tyszka (pe care o imită acum nemernicii din opoziția poloneză, care la congresul de la Bruxelles au trecut de partea lichidatorilor) și nu o muncă solidară. Există o înțelegere *principlială* între noi ? Da sau nu ? Dacă există, atunci trebuie să pornim împreună *împotriva* (1) lichidatorismului, (2) a „naționalismului“ (= (a) „autonomie național-culturală“ și (b) separatismul Bundului) și (3) *împotriva* federalismului.

Incepînd din ianuarie 1912, noi am formulat clar și deschis aceste lozinci în fața tuturor muncitorilor din Rusia. De atunci s-a scurs destulă vreme. Ați fi putut și ar fi trebuit să vă lămuriți asupra acestor lucruri.

Dacă e să ajungem la o înțelegere, apoi să fie o înțelegere clară și cinstită. Jocul de-a v-ați ascunselea este, după părerea mea, ceva deplasat și nedemn. Noi ducem un *război serios* : împotriva noastră sînt toți intelectualii burghezi, lichidatorii, naționaliștii și separatiștii din Bund, federaliștii fățiși sau camuflați. Ori încheiem un acord *împotriva* tuturor acestor dușmani, ori *mai bine să mai așteptăm*.

Mai bine să ne mulțumim cu o logodnă decît să ne legăm printr-o căsătorie dacă nu sîntem pe deplin convinși de trăinicia alianței noastre ! !

Toate acestea reprezintă părerea mea personală.

Dar eu aș dori foarte mult să ne înțelegem cu dv. și să ajungem la o situație clară. Din moment ce la Bruxelles ne-am înțeles în ceea ce e esențial, putem — și trebuie — să ne întrebăm, *fără diplomație*, dacă n-am putea să ne înțelegem în privința realizării unui acord trainic.

Pe mine mă îngrijorează *foarte mult* faptul că o parte dintre letoni

sînt pentru autonomia național-culturală sau șovăie,

sînt pentru federalismul bundist sau șovăie,

ezită să ia atitudine împotriva naționalismului și a separatismului Bundului,

ezită să sprijine cererea noastră de a se suspenda ziarul lichidatorist al clicii de dezorganizatori de la Petersburg ³⁵² ș.a.m.d.

Este mare această parte? — în general și în rîndurile membrilor Comitetului Central? — în rîndurile muncitorilor și ale intelectualilor?

Se bucură ea de influență?

Doar *n o i* sîntem aceia care ducem lupta împotriva lichidatorilor la Petersburg și în Rusia. Ce-i de făcut dacă **nu ne puteți** ajuta *în mod sincer* să ducem război împotriva lichidatorilor și a bundiștilor? Fiindcă în acest caz ar fi incorect și pur și simplu n-ar avea nici un rost să încheiem un acord de *durată*!

Iar acum mai intervin și aceste jonglerii josnice ale opoziției poloneze *în favoarea* lichidatorilor (votul lor *pentru* rezoluția de la Bruxelles) ³⁵³, *în favoarea* naționalismului (considerarea autonomiei național-culturale drept un „punct controversat“), *în favoarea* federalismului (cerință a *vechiului* acord, al lui Tyszka, din 1906 cu P.S.D. *).

Claritate, claritate înainte de toate! Cei ce nu s-au lămurit asupra situației și a condițiilor războiului pe care-l duce democrația proletară împotriva democrației burgheze (= lichidatori și naționaliști), *e mai bine să mai aștepte*.

Aș vrea să știu care e și părerea d-tale!

Al d-tale, *Lenin*

Aș fi foarte bucuros să aflu care e punctul de vedere al lui „Paragraf“ în aceste probleme. Arată-i această scrisoare!

(Dă-i, te rog, lui Rude pentru o zi „cele 14 puncte“ ale Comitetului nostru Central ** să le citească și el.)

Scrisă după 18 iulie 1914

Expedită din Poronino la Berlin

Publicată pentru prima oară în 1935,
în revista
„Proletarskaia Revoluția“ nr. 5

Se tipărește după manuscris

* — Social-democrația poloneză. — *Nota trad.*

** Este vorba de condițiile de „unitate“ prezentate de bolșevici la Conferința „de unificare“ de la Bruxelles (vezi *V. I. Lenin. Opere complete*, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 416—429). — *Nota red.*

CĂTRE V. M. KASPAROV

Dragă prietene,

Te rog foarte mult să-ți dai osteneala de a ne informa în *cursul zilelor revoluționare din Rusia* ³⁵⁴.

Stăm fără ziare.

Te rog

1) să ne trimiți zilnic (în banderolă simplă) ziarele *berlineze* în care apar *cele mai multe* știri din Rusia („Vorwärts“, sau poate că mai bine „Berliner Tageblatt“ ³⁵⁵: alegeți pe acela care publică mai multe telegrame din Rusia);

2) totodată și ziarele rusești din Petersburg și din Moscova (n-avem decît „Kievskaja Mîsl“): „Reci“, „Novoe Vremea“ (*de la începutul zilelor din iulie*)...

3) telegrame despre evenimentele *deosebite*, excepțional de importante, dacă se vor produce asemenea evenimente, ca, de pildă, răscoale în armată etc.

Adresa pentru toate (și pentru telegrame): *Ulianow* (numai două cuvinte). *Poronin*.

Cheltuielile o să ți le rambursăm noi. Răspunde-mi imediat printr-o carte poștală dacă te angajezi să faci toate astea (sper că n-o să refuzi) și câți bani să-ți trimitem.

(Tariful la trimiterile poștale și telegrafice pentru Poronino este același ca pentru *interiorul* Germaniei.)

Așadar, aștept răspuns.

Al d-tale, *Lenin*

P. S. Totodată, te rog să ne trimiți și tăieturi din „Vorwärts“ în legătură cu tot ce se referă la conferința de la Bruxelles din 16—18. VII. 1914 și la „blocul“ care s-a încheiat acolo (Rosa + Plehanov + Aleksinski + lichidatorii etc.).

Scrisă mai târziu de 18 iulie 1914
Expediată la Berlin

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

283

CĂTRE I. F. ARMAND

Huysmans și Vandervelde au recurs la *toate* amenințările posibile. Jalnici diplomați mai sînt ei ! Au vrut să ne întimideze pe noi (sau pe voi). Și, bineînțeles, n-au reușit.

Am vorbit cu Grigori : amîndoi sîntem de părere că am fi procedat mai cuminte dacă am fi refuzat categoric să mergem acolo. Dar muncitorii ruși n-ar fi înțeles sensul acestui răspuns, iar acum n-au decît să *învețe* dintr-un exemplu viu.

Tu te-ai descurcat mai bine decît m-aș fi descurcat eu. Abstracție făcînd de cunoașterea limbii, aș fi răbufnit cu siguranță. N-aș fi putut să suport ipocrizia lor și i-aș fi tratat ca pe niște nemernici. *Iar ei doar asta așteptau*, tocmai la o asemenea răbufnire vroiau să ne provoace.

În schimb, și tu și ceilalți ați avut o atitudine calmă, fermă. Extremely thankful and greeting you *.

Mă mir că azi (duminică) n-am primit telegramă în legătură cu *încheierea* lucrărilor conferinței. Probabil că sîmbătă, la ora 4, ele erau încheiate. Ați depus (cei trei delegați —, noi, letonii + opoziția poloneză) o declarație în scris ?

Aștept să-mi comunicîți impresiile tale.

Al tău, V. U.

Scrisă la 19 iulie 1914
la Poronino

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris

284

CĂTRE I. F. ARMAND

Duminică, 19. VII

Draga mea prietenă,

Astăzi pentru prima dată am primit o informare bună (foarte bună chiar), pe cît se vede scrisă de Kamski. Îți tri-

* — Îți sînt foarte recunoscător și te felicit. — *Nota trad.*

mit multe mulțumiri. Misiunea ta a fost grea și... Huysmans a făcut tot ce i-a stat în putință împotriva ta și a delegației noastre, însă tu ai parat în modul cel mai reușit toate atacurile lui. Ai făcut un foarte mare serviciu partidului nostru ! Îți sînt deosebit de recunoscător că m-ai înlocuit. Într-o telegramă (de ieri) se spune că „voi (noi) și letonii“ *ați participat* la votarea unei rezoluții elastice cu privire la tactică și organizare (nu mai există divergențe tactice etc.). Sînt convins că e o scăpare de condei. Voi și letonii *nu* ați participat la votarea acestei rezoluții (sau a aceleia cu privire la program).

Ultima carte a lichidatorilor este ajutorul celor din străinătate, dar și această carte va fi pierdută.

Am trimis fiului tău 150 frs. S-ar putea să fie prea puțin. Te rog să-mi comunici imediat cu cît ai cheltuit mai mult și eu am să-ți trimit numaidecît diferența.

Congresul nostru se va ține aici pe la 20—25 august (stil nou) și tu trebuie să participi ca delegat.

- 1) din partea Comitetului organizației din străinătate,
- 2) din partea delegației de la Bruxelles.

Ar fi mai bine dacă ai veni mai devreme. Sînt o mulțime de treburi de făcut. Trebuie să ne înțelegem dinainte.

Al tău, V. U.

...P. S. Iar Vandervelde și Kautsky și-au asumat rolul de colportori ai calomniei că Lenin „s-ar ascunde undeva la Bruxelles“ ! Ca să vezi ! Calomniatorii ăștia ordinari nu cunosc decît un *singur* mijloc de luptă.

Tu și cu Popov l-ați repezit bine pe Huysmans. Așa-i trebuie. Scrie-mi : nu ești cumva prea obosită sau prea necăjită ? Nu ești supărată pe mine că te-am convins să te duci ?

Scrisă la 19 iulie 1914,
la Poronino

Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradusa din limba engleză

285

CĂTRE SECRETARUL DE REDACȚIE
AL DICȚIONARULUI ENCICLOPEDIC
AL ASOCIAȚIEI „FRAȚII GRANAT“

21. VII. 1914

Mult stimate confrate,

Spre marele meu regret, o serie de împrejurări cu totul excepționale și neprevăzute (începînd cu retragerea lui Malinovski) m-au silit din capul locului să întrerup articolul despre Marx³⁵⁶, pe care tocmai mă apucasem să-l scriu, și, după mai multe încercări nereușite de a-mi face timp pentru a-l continua, a trebuit să ajung la concluzia că n-am să pot termina lucrarea pînă în toamnă.

Vă rog foarte mult să mă iertați și îmi exprim speranța că redacția publicațiilor dv. atît de utile va reuși să găsească din timp un alt marxist și să primească de la el articolul în termenul stabilit.

Al dv., V. Ilin

*Expedită din Poronino la Moscova**Publicată pentru prima dată în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII**Se tipărește după manuscris*

286

CĂTRE I. F. ARMAND

Dragă prietenă,

Azi am primit o scrisoare de la tine și una de la Popov. Nu pot să-mi dau bine seama în ce constă divergența voastră, dar cred că ea nu este atît de importantă. Important este *numai* votul, și tu ai avut dreptate că n-ai participat la vot. Asta-i totul.

De ce îți este „extrem de penibil“ să scrii despre felul cum și-a îndeplinit îndatoririle reprezentantul delegației? Nu înțeleg. Gîlceava ta cu Popov este lipsită de orice importanță. De ce ești împotriva să fii desemnată ca delegat??? Scrie-mi, te rog, deschis!

Îți mulțumesc pentru amănunțele despre conferință. Tovarășul din partidul leton e aici. O să stabilem cu el în mod precis în ce fel o să participe ei la congresul nostru.

Ar fi foarte bine dacă ai intra în corespondență cu Kautsky (e un individ josnic, cu totul lipsit de caracter și lesne influențabil, care își schimbă mereu poziția potrivit unor considerente ascunse, și este pornit împotriva mea din cauza „istoriei aceleia cu banii“ : e cât se poate de josnică pretenția lui că este nepărtinitor sau că își îndeplinește rolul „în mod nepărtinitor“, fiind în realitate părtinitor, și este pornit mai ales împotriva mea, după ce a avut cu mine o dispută personală în legătură cu banii. E josnic !). Dacă te-a rugat să-i scrii și dacă poți să te apuci de traducerea în limba franceză a tuturor rapoartelor (*în special a aceluia despre 4. IV. 1914*) și să i le trimiți, ar fi foarte bine. Dar, se înțelege, asta e o treabă foarte complicată și, în ce mă privește, nu te rog s-o faci. Dar dacă tu vrei s-o faci, n-ai decît ! (Părerea mea personală este că ar fi bine să-l informăm pe Kautsky și, mai ales, să *prezentăm* în mod deosebit de amănunțit chestiunea lui 4. IV. 1914 și statistica grupurilor : această statistică a fost parțial publicată în „Leipziger Volkszeitung“ din 21. VII. 1914. Dacă vrei, am să ți-o trimit și, tot dacă vrei, am să te ajut în mod particular să pregătești o scrisoare pentru Kautsky. Dar acum e foarte greu să paralizezi niște intrigi atît de josnice și Kautsky este victima intrigilor urzite de Rosa Luxemburg, Plehanov & Co. Plehanov s-a manifestat și de data asta ca un transfug dintre cei mai ordinari. Ai văzut ce lovituri i-am dat în „Rabocii“³⁵⁷ nr. 7 și în „Prosveșcenie“ nr. 6 ? *)

În acest moment nu pot să găsesc adresa revistei „Neue Zeit“. Dacă vrei, poți să scrii pe adresa editurii „Neue Zeit“ : Stuttgart, Furtbachstrasse. 12, für Genossen Karl Kautsky.

Idioții și intriganții, cu ajutorul lui Kautsky, vor să prezinte o rezoluție *împotriva* noastră la congresul de la Viena. N-au decît ! Nu-i putem împiedica. Dar ne menținem cal-

* Vezi V. I. Lenin, „Despre aventurism“ și „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor“ (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, ed. a doua, p. 235—239 și 346—381). — Nota red.

mul. Acest calm îi „conciliază“ pe oportuniști, care vor și ei să învingă.

La conferință ați avut o comportare justă și ați făcut un mare serviciu partidului. Popov îmi scrie că ai fost bolnavă, că ai avut o voce foarte slabă. De ce boală suferi? Scrie-mi, te rog, mai amănunțit; altfel nu pot fi liniștit.

Îți trimit salutări cordiale și cele mai bune urări. Îți urez sănătate și liniște sufletească.

Al tău, V. I.

*Scrisă mai devreme de 24 iulie 1914
Expediată din Poronino la Louvan
(Austro-Ungaria, azi Iuzostavia)*

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradusă din limba engleză*

287

CĂTRE JANSSON SAU STITZ

Poronino, 25 iulie 1914

(Galiția)

Mult stimat tovarăș,

Vă rog să mă iertați că mi-am luat îndrăzneala de a mă adresa dv. cu o rugămintă fără să vă cunosc personal. Ultimele evenimente revoluționare din Rusia mă silesc să fac acest lucru.

Am găsit adresa dv., ca și pe aceea a tovarășului K. W. K. Jansson, în „Vorwärts“ (Berlin), 1913, nr. 33 (8. II. 1913) („Viața de partid“ : „Câțiva membri ai Partidului social-democrat din Germania, care locuiesc la Stockholm“). Legătura noastră cu Petersburgul pe calea obișnuită (prin Varșovia) a devenit acum imposibilă.

De aceea vă rog să ne dați câteva adrese conspirative sau o adresă conspirativă bună la Stockholm. Adresa trebuie să fie a unui tovarăș sigur și foarte *punctual*. Ar fi de dorit să obținem o adresă *permanentă*. Ne putem înțelege în limba germană, franceză sau engleză.

Acest tovarăș va trebui să lipească mărci poștale suedeze pe scrisorile pe care le primește de la noi și să expedieze aceste scrisori în Finlanda (sau la Petersburg). De

asemenea să expedieze pe adresa noastră : Ulianow, *Poronin* (Galizien), scrisorile (*cu plicurile* respective) ce-
vin din Finlanda (sau din Rusia). Dacă primește telegrame,
să ni le retransmită telegrafic.

Dacă veți fi atât de amabil și veți aranja chestiunea asta,
vă voi trimite imediat suma de bani necesară pentru expedi-
țiile poștale și telegrafice (precum și plicuri etc.).

Anexez o chitanță internațională pentru răspuns.

Pentru stabilirea identității mele, vă comunic că în anii
1907—1911 am fost reprezentant al P.M.S.D.R. în Biroul
socialist internațional. În partid sînt cunoscut sub numele
de Lenin, iar adevăratul meu nume e Ulianov. Vechea mea
adresă, care figurează în numeroase documente ale Birou-
lui socialist internațional apărute în presă, este : Oulianoff.
4. Rue Marie Rose. Paris. (XIV).

De cînd m-am stabilit într-un sat din Galiția, am renun-
țat la acest post. În prezent, reprezentantul nostru în Bi-
roul socialist internațional este tov. Harrison (35. Morning-
ton Crescent. London, N.W.).

Tovarășul Branting, liderul partidului suedez, mă cu-
noaște. Ați putea să-l întrebați la telefon. Pentru cazul
că dînsul nu se află în Stockholm, anexez pentru stabilirea
identității mele banderolele unor ziare socialiste pe care le
primesc.

Din însărcinarea Comitetului Central al Partidului mun-
citoresc social-democrat din Rusia,
cu salutări tovarășești și mulțumiri anticipate,

N. Lenin
(*Vl. Ulianov*)

P. S. Vă rog să fiți atât de amabil și să expediați în Fin-
landa scrisoarea anexată.

Wl. Uljanow.

Poronin (Galizien)

Expedită la Stockholm

*Se tipărește pentru prima oară,
după manuscris
Tradus din limba germană*

CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS ³⁵⁸

Dragă tov. Rude,

Recent am întîlnit pe un social-democrat leton foarte respectat și foarte valoros *, care mi-a vorbit despre așa-zisa „opozitie de stînga“ din partidul leton. El se considera ca făcînd parte din această opozitie.

Nu știu în ce măsură d-ta și prietenii d-tale constituiți într-adevăr „opozitia de stînga“ față de Comitetul Central leton. În orice caz, eu sînt convins că, dacă faceți acest lucru, îl faceți în deplină lealitate.

Aceasta arată oricum că în Comitetul Central leton s-a produs o deplasare spre stînga. O dovadă în acest sens este rezoluția din nr. 32 al ziarului „Trudovaia Pravda“ și refuzul de a vota putreda și absurda rezoluție de la Bruxelles, care încerca să-i camufleze pe lichidatori. Opoziția poloneză a votat *pentru*; după mine, ea a comis o trădare sau s-a pretat la un „joc“ mîrșav sau la o diplomație de cea mai joasă speță.

Am auzit spunîndu-se că raionul 4 din Riga se pronunță pentru o legătură mai strînsă cu Comitetul nostru Central ³⁵⁹.

E adevărat ?

Majoritatea muncitorilor letoni sînt pentru sau contra ?

Eu cred că ar fi important să facem cunoscute muncitorilor letoni „cele 14 condiții“ ale noastre. Le-am trimis lui Gherman. Sper că n-o să refuze să ți le dea pentru scurt timp să le citești.

Totodată este important să clarificăm poziția noastră principială față de federație. În *principiu* sîntem *împotriva* ei. Noi sîntem pentru centralismul democratic. Și dacă așa stau lucrurile, ce rost are să menținem vechea și putreda „înțelegere“ din 1906 cu social-democrații letoni, în care sînt menținute unele puncte *federative* în genul unei *delegații* a Comitetului Central leton în Comitetul Central comun ? Pîna și polonezii, la Stockholm (1906), au respins în principiu acest punct *federalist*.

* Este vorba de E. Zvirbulis. — *Nota red*

Nu cred ca muncitorii letoni conștienți să fie pentru acest punct, care facilitează jocul, diplomația, spiritul de cerc și care este dăunător pentru muncă.

Mai departe, aș vrea să știu dacă e adevărat că în rîndurile muncitorilor letoni conștienți se manifestă șovăieli în legătură cu necesitatea de a duce lupta împotriva separatismului Bundului și a autonomiei național-culturale? Ar fi cît se poate de trist.

Aș vrea să știu dacă rezoluția consfătuirii noastre din vara anului 1913 în problema națională³⁶⁰ a fost tradusă în limba letonă și dacă a fost tipărită.

La Bruxelles, opoziția poloneză a trecut pe poziția lichidatorilor și a jocului „tyszkist“ de-a diplomația, care constă în a pune piedică pravdiștilor, a-i lovi pe la spate și a te separa de ei „în fața Europei“. Acum ei vor să apere prin procedee tyszkiste punctele federaliste ale acordurilor și „să camufleze“ naționalismul Bundului (autonomia național-culturală), să apere putreda „legalitate“ (folositoare lichidatorilor) a partidului de **dinainte de 1912** (adică de dinaintea de refacerea partidului, *împotriva* voinței lichidatorilor).

Sper că letonii nu vor porni pe această cale. Aș vrea să știu care e părerea d-tale și a prietenilor d-tale de la Riga, a celor din raionul 4 și a altora.

O amicală strîngere de mînă și cele mai bune salutări!

Al d-tale, *Lenin*

*Scrisă la 26 iulie 1914
Expedită din Poronino la Berlin*

*Publicată pentru prima oară
în 1935, în revista
„Proletarskaia Revoluția“ nr. 5*

Se tipărește după manuscris

CĂTRE SECRETARUL DE REDACȚIE
AL DICȚIONARULUI ENCICLOPEDIC
AL ASOCIAȚIEI „FRAȚII GRANAT“

Stimate confrate,

Acum cîteva zile, neîntrevăzînd nici o posibilitate să termin lucrarea, v-am făcut cunoscut că renunț s-o mai scriu

şi totodată v-am cerut cuvenitele scuze *. Acum însă, pe neaşteptate, împrejurările politice, de care eu depind atât de mult, se schimbă din nou în mod radical : în primul rînd, după cum am aflat azi din ziarele ruseşti, la Petersburg au fost introduse măsuri excepţionale pînă la 4. IX. 1914, ceea ce înseamnă în mod vădit suspendarea pînă la această dată a ziarului la care scriam ; în al doilea rînd, războiul va întrerupe, după toate probabilităţile, o serie de treburi politice *urgente* care cădeau în atribuţia mea. De aceea acum aş putea să continuu articolul despre Marx pe care am început să-l scriu şi aş reuşi, cred, să-l termin în scurt timp. Dacă nu l-aţi comandat altcuiva şi n-aţi convenit cu un alt autor, vă rog să-mi răspundeţi telegrafic (pe conţinutul meu) : Uljanow. Poronin. Lucraţi.

Dacă aţi aranjat cu altcineva, v-aş ruga foarte mult să-mi răspundeţi printr-o carte poştală.

Primiţi, vă rog, asigurarea profunde mele consideraţii,

V. Ilin

Scrisă la 28 iulie 1914
Expedită la Moscova

Publicată pentru prima oară în 1950,
în V. I. Lenin,
Opere, ed. a 4-a, vol. 35

Se tipăreşte după manuscris

CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI

Dragă G. L.,

Chiar acum am aflat că congresul internaţional se va ţine la Paris la 9 august, stil *nou*. Sper că ai să te duci şi d-ta acolo, şi *ceva mai devreme*, ca să te pregăteşti (Kamski a fost în delegaţie la Bruxelles şi are să te informeze în mod amănunţit). Răspunde-mi imediat. O chestiune şi mai importantă este dacă o să meargă şi Samoilov. O să poată el să facă acest lucru ? E foarte probabil că din Rusia nu va putea să vină nici unul dintre membrii Dumei de stat. De aceea este neapărat nevoie să meargă Samoilov. Cel mai bine ar fi să aranjaţi lucrurile în așa fel, încît să ple-

* Vezi volumul de față, p. 363. — Nota red.

cați împreună. El ar putea fi instalat (dacă tratamentul o cere) în împrejurimile Parisului (ca să aibă telefon), în pensiune (sau chiar într-un sanatoriu) într-un sat situat la aproximativ o jumătate de oră de mers cu trenul. Va trebui să vină la Paris de 2—3 ori pentru maximum 3—4 ore de fiecare dată (și poate chiar mai puțin), așa că din punctul de vedere al tratamentului acest lucru se poate aranja cu siguranță. Trebuie numai să chibzuiți, să vă scrieți din vreme unul altuia și să vă înțelegeți. (Noi nu mergem ; din B.S.I. va face parte Litvinov sau Kamski). Scrie-i doctorului Wladimirsky (rue Baillon. 10. Paris) ; el o să te sfătuiască ce să faci.

Te rog foarte mult să depui toate eforturile pentru ca totul să fie pregătit și organizat cu cea mai mare grijă. Dacă, împotriva așteptărilor, este *absolut* imposibil să meargă și Samoilov, comunică-mi imediat printr-o telegramă (adresa : Uljanow. Poronino) „nievozmozno“ *. Dar dacă, dimpotrivă, el poate să meargă și d-ta te angajezi să organizezi totul, atunci telegrafiază-mi „jedet“ (= Samoilov merge) sau „jedem“ (= d-ta și Samoilov mergeți). Am *absolută* nevoie de răspuns telegrafic (ai să ghicești ușor de ce ³⁰¹). În afară de asta, trimite-mi imediat o scrisoare.

Salutări lui Fedor Nikitici și familiei d-tale !

Al d-tale, V. I.

P. S. S-ar putea ca în caz de război să primești scrisori și bani pentru mine. Sper că vom aranja atunci să-mi vină regulat. Dacă voi fi nevoit să plec, îți voi telegrafia.

Absender : Wl. Uljanow, Poronin (Galizien).

Scrisă la 31 iulie 1914
Expedită la Berna

Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII

Se tipărește după manuscris

* — imposibil. — Nota trad.

CĂTRE V. M. KASPAROV

Dragă tovarășe,

Nu am ziarul „Vorwärts“, dar în paginile lui (judecînd după extrasele citite în alte ziare socialiste) se publică acum lucruri importante, de pildă relatări (și corespondențe) despre mișcarea muncitorească din Petersburg, despre manifestațiile care au loc acolo etc.

Este absolut necesar ca noi să obținem asemenea materiale (atît pentru O.C., cît și pentru alte tipărituri).

N-ai putea d-ta să întocmești o colecție de tăieturi din acest ziar — din numerele apărute, cît și din cele ce vor apărea în legătură cu aceste probleme (indicînd pentru fiecare și data publicării în ziarul respectiv) și să ne-o trimiți nouă ?

Dacă poți, atunci am să-ți trimit bani pentru cheltuielile necesare (scrie-mi de ce sumă ai nevoie).

Dacă ești ocupat sau îți este peste putință să faci treaba asta, comunică-mi.

Sper că urmărești „Vorwärts“. N-a publicat cumva, în traducere, un articol al lui Plehanov apărut în „Za Partiiu“ ? 362

Ți-aș fi foarte îndatorat dacă ai aduna și tăieturi din ziarele burgheze în legătură cu furtunoasele evenimente care au loc acum la Petersburg.

Grăbește-te !

Aștept răspuns.

Al d-tale, *Lenin*

Scrisă în a doua jumătate

a lunii iulie 1914

Expedită din Poronino la Berlin

*Publicată pentru prima oară în 1930,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XIII*

Se tipărește după manuscris

ANEXE

1

CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE AL C.C.
AL P.M.S.D.R.

Stimați tovarăși,

Încredințând în mod condiționat celor trei „deținători“ avutul centrului bolșevic, reprezentanții bolșevici, la ultima plenară a Comitetului Central, în ultima lor declarație, care a fost aprobată de plenară, scriau :

„Printre motivele care ne-ar determina să le cerem deținătorilor să restituie banii, ar fi, după noi, următoarele : editarea în continuare de către menșevici a organului lor îndrumător cu caracter fracționist ; menținerea casieriei fracționiste menșevice ; refuzul de a sprijini centrele comune de partid din Rusia și din străinătate“.

Aprobând declarația noastră, plenara a stabilit : „Dacă... reprezentanții curentului bolșevic, invocând motivele arătate în declarația lor, vor cere să li se restituie suma ce le-a mai rămas pînă în momentul respectiv, atunci această problemă... va fi în întregime și în mod definitiv rezolvată de acești deținători, însă *în prealabil va fi convocată în acest scop o plenară care va adopta o hotărîre în această problemă*“ *.

În momentul de față, subsemnații, în numele nostru și cu consimțămîntul tov. Meșkovski, facem o asemenea cerere, prevăzută de C.C. În acest scop trebuie convocată imediat plenara. Rugăm Biroul din străinătate al Comite-

* Vezi nr. 10 al O.C.

tului Central să urgenteze convocarea plenarei, iar noi, la rîndul nostru, sîntem gata să facem în acest scop tot ce ne va fi cu putință.

Paris, 5. XII. 1910

Lenin
Kamenev
Zinoviev

*Publicată pentru prima oară
în 1929—1930, în V. I. Lenin,
Opere, ed. 2—3, vol. XV*

*Se tipărește după textul
scris de G. E. Zinoviev*

2

MANDAT ÎNCREDINȚAT INESSEI ARMAND *

C.C. ...În numele organizațiilor de femei din P.M.S.D.R. și al grupurilor de femei social-democrate care fac parte din sindicate și organizațiile P.M.S.D.R., precum și în numele revistei „*Rabotnitsa*” (nr. 1—5 ; date), care, fiind legală, nu poate să vorbească direct despre partid, încredințează reprezentanța în Biroul internațional tovarășei...

*Scrisă între 17 mai și 6 iunie
1914 la Poronino*

*Se tipărește pentru prima
oară, după manuscris*

3

CĂTRE C. HUYSMANS

Tovarășului Huysmans,
secretar al Biroului socialist internațional

Prin prezenta vă fac cunoscut că Comitetul Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia l-a nu-

* Pe acest document se află următoarele cuvinte scrise de N. K. Krupskaja : „Copia mandatului încredințat Inei”. — *Nota red.*

mit pe tovarășul Litvinov ca reprezentant al său în Biroul socialist internațional.

În numele Comitetului Central
al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia,
N. Lenin

*Scrisă înainte de 29 iunie 1914
Expedită din Poronino la Bruxelles
Publicată pentru prima oară în 1963,
în revista „Cahiers du Monde
Russe et Soviétique” nr. 1—2*

*În limba rusă se tipărește
pentru prima oară, după o copie
dactilografică
Tradusă din limba franceză*

SCRISORI ALE LUI
V. I. LENIN
INCLUSE ÎN VOLUMELE APĂRUTE
ALE EDIȚIEI DE FAȚĂ

—
SCRISORI ALE LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

—
ADNOTĂRI

—
INDICE DE NUME

SCRISORI ALE LUI V. I. LENIN
 INCLUSE ÎN VOLUMELE APĂRUTE
 ALE EDIȚIEI DE FAȚĂ

(Noiembrie 1910—iulie 1914)

SCRISOARE DESCHIȘĂ CĂTRE TOȚI SOCIAL-DEMOCRAȚII PARTIIȚI. *Decembrie 1910, înaintea de 5.*

Vol. 20, p. 26—39.

SCRISOARE CĂTRE COLEGIUL DIN RUSIA AL C.C. AL P.M.S.D.R. *Decembrie 1910, nu mai târziu de 28.*

Vol. 20, p. 44—49.

CĂTRE COMITETUL CENTRAL. *Mai târziu de 4 februarie 1911.*

Vol. 20, p. 110—112.

CĂTRE COLEGIUL DIN RUSIA AL C.C. *Februarie 1911.*

Vol. 20, p. 164—167.

SCRISOARE CĂTRE CONSĂTUIREA DIN STRĂINĂTATE A MEMBRILOR C.C. AL P.M.S.D.R. *Între 1 și 5 iunie 1911.*

Vol. 20, p. 263—265.

SCRISOARE CĂTRE HUYSMANS, SECRETAR AL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL. *A doua jumătate a lunii martie 1912.*

Vol. 21, p. 227—230.

SCRISOARE CĂTRE MUNCITORII ELVEȚIENI. *Iulie 1912.*

Vol. 22, p. 17.

CĂTRE SECRETARIATUL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL. *31 august 1912.*

Vol. 22, p. 51—52.

SCRISOARE CĂTRE CONDUCEREA PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT DIN GERMANIA. *15 martie 1913.*

Vol. 23, p. 5—9.

DESPRE D-L BOGDANOV ȘI GRUPUL „VPERED” (PENTRU COLEGIUL REDACȚIONAL AL ZIARULUI „PRAVDA”). *16 iunie 1913.*

Vol. 23, p. 261—263.

UN NEADEVĂR (SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE). *20 iunie 1913.*

Vol. 23, p. 296—297.

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE. *11 ianuarie 1914.*

Vol. 24, p. 279.

SCRISOARE CĂTRE REDACȚIE. *13 februarie 1914.*

Vol. 24, p. 326—327.

SCRISORI ALE LUI V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Noiembrie 1910—iulie 1914)

1910

DOUĂ SCRISORI ADRESATE LUI C. HUYSMANS, SECRETAR AL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL, BRUXELLES. *Inainte de 22 noiembrie și 18 decembrie 1910.* Volumul de față, p. 2 și 17.

1911

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETAR AL B.S.I., BRUXELLES. *Inainte de 11 septembrie 1911.* O scurtă expunere a conținutului acestei scrisori a apărut în 1962, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 4, p. 661. În această scrisoare, V. I. Lenin cerea să se publice de urgență textul unui apel al C.C. al Partidului democrat din Persia și să fie înștiințate despre existența acestui apel partidele aderente la B.S.I.

TELEGRAMĂ TRIMISĂ LUI G. L. ȘKLOVSKI LA BERNA. *Inainte de 28 septembrie 1911.* Volumul de față, p. 44—45.

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETAR AL B.S.I., BRUXELLES. *23 octombrie 1911.* O scurtă expunere a conținutului acestei scrisori a apărut în 1962, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 4, p. 663. În această scrisoare, V. I. Lenin cerea să i se trimită spre citire rapoartele prezentate la congresele sindicale internaționale și rezoluțiile congreselor Internaționalei și arăta că la nevoie ar putea, în acest scop, să vină el la Berna.

Cît privește celelalte scrisori negăsite din această perioadă, vezi vol. 20, p. 436—438.

1912

CĂTRE M. V. KOBETKI, DANEMARCA. *Inainte de 16 ianuarie 1912.* La această scrisoare, V. I. Lenin se referă într-o scrisoare, cu data de 16 ianuarie 1912 adresată unui necunoscut (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETAR AL B.S.I., BRUXELLES. *1 iulie 1912.* O scurtă expunere a conținutului scrisorii a fost publicată în 1963, în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2, p. 72. În această scrisoare, V. I. Lenin cerea ca toate documentele să-i fie trimise pe adresa: „Herrn Wl. Ulijanow, Zwierzyniec, L. 218, Krakow, Oesterreich”.

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”, PETERSBURG. *Înainte de 6 iulie 1912.* Despre această scrisoare se vorbește într-o scrisoare a lui V. I. Lenin adresată redacției ziarului „Pravda” nu mai târziu de 6 iulie 1912 (volumul de față, p. 73).

CĂTRE A. S. KISELEV. *Înainte de 30 iulie 1912.* Această scrisoare este menționată de V. I. Lenin într-o scrisoare adresată lui L. B. Kamenev la 30 iulie 1912 (volumul de față, p. 84).

CĂTRE V. A. DEGOT, PARIS. *Înainte de 8 august 1912.* Despre primirea acestei scrisori, Degot îi comunică lui V. I. Lenin într-o scrisoare cu data de 8 august 1912 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

CĂTRE A. V. ANTONOV (BRITMAN), PARIS. *Înainte de 25 august 1912.* Într-o scrisoare trimisă lui L. B. Kamenev înainte de 25 august 1912, V. I. Lenin se arată nedumerit că n-a primit răspuns la o scrisoare adresată lui Antonov (Britman) (volumul de față, p. 96).

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”, PETERSBURG. *Înainte de 8 septembrie 1912.* Despre această scrisoare avem cunoștință din cele scrise de V. I. Lenin la 8 septembrie 1912 redacției ziarului „Pravda” (volumul de față, p. 98).

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETAR AL B.S.I., BRUXELLES. *25 septembrie 1912.* O scurtă expunere a conținutului acestei scrisori a fost publicată în 1963 în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2, p. 78. În această scrisoare, V. I. Lenin face cunoscută părerea sa în legătură cu data convocării congresului de la Viena și atrage atenția că din cauza alegerilor pentru Duma a IV-a de stat cotizațiile la B.S.I. vor fi plătite mai târziu.

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETAR AL B.S.I., BRUXELLES. *3 octombrie 1912.* O scurtă expunere a conținutului acestei scrisori a fost publicată în 1963 în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2, p. 79. În scrisoarea sa, V. I. Lenin face cunoscut că, date fiind alegerile pentru Duma a IV-a de stat, nu poate să participe la ședința B.S.I. și roagă să i se trimită un exemplar din circulara nr. 22 pe 1912.

CĂTRE M. A. SAVELIEV, PETERSBURG. *Mai târziu de 18 octombrie 1912.* Volumul de față, p. 184.

TELEGRAMĂ ADRESATĂ LUI G. V. PLEHANOV LA SAN REMO. *17 noiembrie 1912.* Această telegramă e menționată de V. I. Lenin într-o scrisoare adresată lui G. V. Plehanov la 17 noiembrie 1912 (volumul de față, p. 120).

CĂTRE I. A. RUBANOVICI. *Înainte de 19 ianuarie 1912*. Despre această scrisoare aflăm dintr-o scrisoare a lui I. A. Rubanovici cu data de 19 noiembrie 1912 adresată lui C. Huysmans (revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2, 1963, p. 85).

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETAR AL B.S.I., BRUXELLES. *Noiembrie 1912*. O scurtă expunere a conținutului acestei scrisori, în care V. I. Lenin se referă la pregătirea congresului de la Basel al Internaționalei a II-a, a fost publicată în 1963 în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2, p. 84—85.

CĂTRE C. HUYSMANS, SECRETAR AL B.S.I., BRUXELLES. *Decembrie 1912*. O scurtă expunere a conținutului acestei scrisori, în care V. I. Lenin confirmă că C.C. al P.M.S.D.R. a numit pe L. B. Kamenev ca membru al B.S.I., iar pe A. M. Malețki ca ajutor al său, a fost publicată în 1963 în revista „Cahiers du Monde Russe et Soviétique” nr. 1—2, p. 85.

Cît privește celelalte scrisori negăsite din această perioadă, vezi vol. 22, p. 441—442.

1913

SCRISOARE DE RECOMANDARE DATĂ LUI G. M. VEAZEMSKI CĂTRE N. V. KUZNEȚOV. *Ianuarie 1913, mai târziu de 22*. Volumul de față, p. 168.

TELEGRAMĂ TRIMISĂ LUI L. B. KAMENEV LA PARIS. *Înainte de 6 mai 1913*. Despre această telegramă se vorbește într-o scrisoare a lui V. I. Lenin adresată lui L. B. Kamenev înainte de 12 mai (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISORI CĂTRE ANDR. K-CI *. *Înainte de 21 octombrie 1913*. Aceste scrisori sînt menționate de V. I. Lenin într-o scrisoare adresată la 21 octombrie 1913 redacției ziarului „Za Pravdu” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

CĂTRE A. M. GORKI, LA CAPRI. *A doua jumătate a lunii noiembrie 1913*. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul incomplet (începînd cu pagina a 5-a) al acestei scrisori, care a fost publicat în volumul de față, p. 257—260.

CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU”, PETERSBURG. *16 decembrie 1913*. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul in-

* Așa figurează în textul copiei obținute prin perlustrare. Pe cît se pare, este vorba de A. I. Elizarova-Ulianova, care era cunoscută sub pseudonimul de Andrei Nikolaevici.

complet (începînd cu pagina a 2-a) al acestei scrisori, care e publicat în volumul de față, p. 263—264.

CĂTRE I. F. ARMAND, PARIS. *Sfîrșitul lunii decembrie 1913*. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează numai două pagini din această scrisoare (ele sînt publicate în volumul de față, p. 270—271).

Cît privește celelalte scrisori negăsite din această perioadă, vezi vol. 22, p. 443, vol. 23, p. 484—485, și vol. 24, p. 424—425.

1914

CĂTRE I. F. ARMAND, PARIS. *Nu mai devreme de 11 ianuarie 1914*. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează numai două pagini din această scrisoare (ele sînt publicate în volumul de față, p. 277).

CĂTRE I. F. ARMAND, PARIS. *Înainte de 26 ianuarie 1914*. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează numai două pagini din această scrisoare (ele sînt publicate în volumul de față, p. 281—283).

CĂTRE I. F. ARMAND, PARIS. *28 ianuarie 1914*. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul acestei scrisori, începînd de la pagina a 3-a. Această parte a scrisorii este publicată în volumul de față, p. 285—287.

O SCRISOARE CĂTRE VL. HR. *28 ianuarie 1914*. Despre această scrisoare aflăm dintr-o scrisoare a lui V. I. Lenin către I. F. Armand (volumul de față, p. 286).

CĂTRE I. F. ARMAND, PARIS. *Mai tîrziu de 15 martie 1914*. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul incomplet, de la pagina a 3-a, al acestei scrisori. Această parte este publicată în volumul de față, p. 303—304.

CĂTRE O. N. LOLA (V. STEPANIUK). *Înainte de 23 martie 1914*. Volumul de față, p. 309.

CĂTRE G. ȚIPEROVICI, PARIS. *Înainte de 25 martie 1914*. O informație despre această scrisoare a lui V. I. Lenin găsim într-o scrisoare primită de el de la G. Țiperovici cu data de 25 martie 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISORI CĂTRE I. F. ARMAND, PARIS. *Înainte de 11 aprilie 1914*. Despre existența acestor scrisori ale lui V. I. Lenin se știe dintr-o scrisoare a lui către I. F. Armand (volumul de față, p. 314).

CĂTRE L. S. RIVLIN, ELVEȚIA. *Sfîrșitul lunii aprilie 1914*. Despre această scrisoare aflăm dintr-o scrisoare a lui V. I. Lenin adresată lui G. L. Șklovski (volumul de față, p. 317).

CĂTRE M. F. VLADIMIRSKI, PARIS. *Inainte de 23 iunie 1914.* În legătură cu această scrisoare a lui V. I. Lenin există o referire într-o scrisoare trimisă la 23 iunie 1914 de M. F. Vladimirski (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

CĂTRE M. M. LITVINOV. *Inainte de 2 iulie 1914.* Despre această scrisoare a lui V. I. Lenin avem cunoștință dintr-o scrisoare a lui M. M. Litvinov cu data de 2 iulie 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

CĂTRE A. V. ANTONOV (BRITMAN), PARIS. *Inainte de 3 iulie 1914.* O referire la această scrisoare găsim într-o scrisoare trimisă de A. V. Britman lui V. I. Lenin la 3 iulie 1914 (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.).

Cît privește celelalte scrisori negăsite din această perioadă, vezi vol. 24, p. 425—427 și vol. 25, p. 491—499.

ADNOTĂRI

- ¹ „*Raboczeia Gazeta*“ — organ popular ilegal al bolșevicilor, a apărut neperiodic la Paris de la 30 octombrie (12 noiembrie) 1910 și pînă la 30 iulie (12 august) 1912. A luptat pentru menținerea și întărirea partidului marxist ilegal, împotriva menșevicilor-lichidatori, otzoviștilor și troțkiștilor. La Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. acest ziar a fost declarat organ oficial al Comitetului Central. — 1.
- ² În timpul lucrărilor Congresului socialist internațional de la Copenhaga (care a avut loc între 28 august și 3 septembrie (st. n.) 1910), V. I. Lenin, G. V. Plehanov, membri ai delegației ruse, și A. Warski (A. S. Warszawski), reprezentantul social-democrației poloneze, au adresat un protest Conducerii Partidului social-democrat din Germania în legătură cu apariția în ziarul „Vorwärts“, organul central al partidului, a unui articol anonim, scris de Troțki, care conținea atacuri calomnioase împotriva P.M.S.D.R. Un articol al lui Troțki cu același conținut a apărut și în revista „Die Neue Zeit“.

Răspunzînd la campania de calomnii dezlănțuită de Troțki, Lenin a publicat în ziarul „Sozial-Demokrat“ nr. 17 din 25 septembrie (8 octombrie) 1910 articolul „Cum este informată Internaționala de către unii social-democrați asupra stării de lucruri din P.M.S.D.R.“, iar în „Diskussionnii Listok“ nr. 3 din 29 aprilie (12 mai) 1911 articolul „Semnificația istorică a luptei interne de partid din Rusia“ (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 378—380 și 381—400).

„Vorwärts“ — cotidian, organ central al Partidului social-democrat din Germania; a apărut la Berlin cu începere din 1891. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacția ziarului a încăput în mâinile aripii drepte a partidului și a publicat sistematic articole scrise de oportuniști. Prezentînd în mod tendențios lupta ce se ducea în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunistului și revizionismului, „Vorwärts“ a sprijinit pe „economisți“, iar mai tîrziu, după scindarea partidului, pe menșevici. -

- „*Die Neue Zeit*“ — revistă teoretică a Partidului social-democrat din Germania; a apărut la Stuttgart din 1883 pînă în 1923. După moartea lui Engels, revista, care propaga concepții kautskiste, a tipărit în mod sistematic articole scrise de revizionişti. — 1.
- 3 V. I. Lenin se referă la articolul lui A. V. Lunacearski „Curente tactice în Partidul social-democrat din Rusia“, apărut în ziarul „*Le Peuple*“ cu data de 23 august 1910.
- „*Le Peuple*“ — cotidian, organ central al Partidului muncitoresc belgian; apare din 1885 la Bruxelles; în prezent este organul Partidului socialist belgian. — 2.
- 4 „*Naşa Zarea*“ — revistă legală lunară a menşevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg din ianuarie 1910 pînă în septembrie 1914.
- „*Jizn*“ — revistă legală, organ al menşevicilor-lichidatori; a apărut în august și septembrie 1910 la Moscova. — 2.
- 5 V. I. Lenin se referă la pregătirea pentru tipar a revistei bolșevice legale lunare „*Misl*“; primul număr a apărut la Moscova în decembrie 1910, iar ultimul în aprilie 1911.
- Revista a fost fondată din inițiativa lui V. I. Lenin, în vederea intensificării luptei împotriva publicațiilor legale lichidatoriste și pentru educarea muncitorilor înaintați și a intelectualilor progresiști în spiritul marxismului. A avut printre colaboratorii ei și menşevici-partiiți. Numărul 5 al revistei a fost confiscat, iar apariția ei a fost interzisă. Curînd după aceea a început să apară la Petersburg revista „*Prosvetzenie*“, care era de fapt o continuare a revistei „*Misl*“. — 2.
- 6 Este vorba de editarea ziarului „*Zvezda*“, publicație bolșevică ilegală. Primul număr a apărut la 16 (29) decembrie 1910. În această perioadă ziarul era considerat drept organul de presă al fracțiunii social-democrate din Dumă.
- Sub conducerea lui Lenin, „*Zvezda*“ a devenit un ziar marxist combativ. El apăra și propaga principiile marxismului revoluționar, ducea luptă împotriva lichidatorismului și otzovismului; a susținut platforma bolșevicilor în alegerile pentru Duma a IV-a de stat. A fost supus unei prigoane permanente din partea autorităților țariste. Ultimul număr a apărut la 22 aprilie (5 mai) 1912. — 2.
- 7 „*Znanie*“ — editură fondată în 1898 la Petersburg de către un grup de publicişti; mai tîrziu a avut printre colaboratorii ei apropiați pe A. M. Gorki, care a fost de fapt și conducătorul ei. Director administrativ al acestei edituri era N. P. Peatnički. — 2.
- 8 *Organul Central al P.M.S.D.R.* — ziarul ilegal „*Soțial-Demokrat*“; a apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. Pentru date mai amănunțite, vezi V. I. Lenin, *Opere complete*, vol. 16, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, adn. 148. — 2.
- 9 Lenin se referă la ziarul „*Golos Soțial-Demokrata*“, organul din străinătate al menşevicilor; a apărut din februarie 1908 pînă în

decembrie 1911, la început la Geneva, iar apoi la Paris. De la primul său număr a luat apărarea lichidatorilor. După ieșirea din redacție a lui Plehanov, care a condamnat poziția lui lichidatoristă, „Golos Soțial-Demokrata“ și-a precizat definitiv orientarea, devenind îndrumătorul ideologic al lichidatorilor. — 3.

- 10 „*Reci*“ — cotidian, organul central al partidului cadet ; a apărut la Petersburg cu începere din 1906. A fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Soviețul din Petrograd. — 4.
- 11 „*Sovremennik*“ — revistă lunară literară și politică ; a apărut la Petersburg în anii 1911—1915. În jurul acestei reviste erau grupați menșevici-lichidatori, eseri, „socialiști-populiști“ și liberali de stînga. La începutul existenței acestei reviste, un rol de seamă a avut Amfiteatrov. În 1914, Lenin a caracterizat orientarea revistei „*Sovremennik*“ drept „un amestec de narodnicism și marxism“ (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 161).
Sub influența scrisorii lui V. I. Lenin, A. M. Gorki a cerut ca din anunțul de apariție a revistei „*Sovremennik*“ să fie scoase cuvintele prin care se anunța „colaborarea lui permanentă“. În august 1911, Gorki a rupt relațiile cu „*Sovremennik*“. În 1912, cînd Amfiteatrov a refuzat să mai redacteze această revistă, Gorki a devenit iarăși unul dintre colaboratorii ei. — 4.
- 12 „*Vestnik Evropî*“ — revistă lunară politică, istorică și literară de orientare burghezo-liberală ; a apărut la Petersburg din 1866 pînă în 1918. — 4.
- 13 „*Russkaia Misl*“ — revistă lunară literară și politică ; a apărut la Moscova din 1880 pînă în 1918. Pînă în 1905 a avut o orientare narodnic-liberală. Spre sfîrșitul secolului trecut publica unele articole ale marxiștilor. După revoluția din 1905 a devenit organul aripii drepte a partidului cadet. — 4.
- 14 „*Russkoe Bogatstvo*“ — revistă lunară ; a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918. La începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea a trecut în mîinile narodnicilor liberali, în frunte cu N. K. Mihailovski. Începînd din 1906, „*Russkoe Bogatstvo*“ a devenit organul Partidului — cu caracter semicadet — al socialiștilor-populiști. — 4.
- 15 „*Sovremennii Mir*“ — revistă lunară literară, științifică și politică ; a apărut la Petersburg din octombrie 1906 pînă în 1918. A avut drept colaboratori dintre cei mai activi pe menșevici. În perioada blocului bolșevicilor cu menșevicii-partiiți, la această revistă au colaborat și bolșevicii. În timpul primului război mondial ea a devenit organul de presă al social-șoviniștilor. — 4.
- 16 *Scoala de la Capri* a fost organizată în 1909 de otzoviști, ultimațiști și ziditorii de dumnezeu. A început să funcționeze în august 1909. Lui V. I. Lenin i s-a propus în mod oficial de către or-

ganizatorii școlii să vină la Capri în calitate de lector, dar el a refuzat sub motiv că aceasta e o școală intenționat ascunsă față de partid și are un caracter fracționist.

Un istoric amănunțit al școlii și o caracterizare a ei au fost făcute de V. I. Lenin în articolele „Despre fracțiunea adepților otzovismului și ai zidirii de Dumnezeu” și „Un eșec rușinos” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 79—115 și 139—141). — 5.

- 17 „*Krasnoe Znamea*” — revistă politică și literară burgheză, înființată de A. V. Amfiteatrov. A apărut la Paris în 1906. A avut printre colaboratorii ei pe A. M. Gorki, K. Balmont, A. Kuprin, M. Reisner ș. a. — 5.
- 18 Școala antipartinică de la Bologna (noiembrie 1910—martie 1911) era o continuatoare a școlii de la Capri. Invitat să țină prelegeri la Bologna, V. I. Lenin, într-o scrisoare către cursanți, a răspuns printr-un refuz din cauza orientării antipartinice și a acțiunilor scizioniste ale organizatorilor școlii; el i-a invitat pe cursanți să vină la Paris, promișându-le că le va ține o serie de prelegeri despre problemele tacticii, despre situația din partid și despre problema agrară. — 6.
- 19 Este vorba de banii necesari pentru editarea ziarului „Zvezda”. Într-o scrisoare adresată lui V. D. Bonci-Bruevici la 9 decembrie 1910 (vezi volumul de față, p. 10), V. I. Lenin îi făcea cunoscut că i-a trimis bani pentru editarea ziarului. — 8.
- 20 La 17 decembrie 1910 V. I. Lenin a primit circulara din 15 decembrie 1910 a Biroului socialist internațional către partidele Internaționalei a II-a, în care acestea erau rugate să analizeze unul din amendamentele la rezoluția Congresului de la Haga (1910) în problema arbitrajului și a dezarmării, care fusese trimisă spre examinare Biroului socialist internațional de către congres. Dat fiind că în acest amendament se vorbea de grevele muncitorilor din industria de război ca de un mijloc eficace de a împiedica războiul, B.S.I. recomandă tuturor partidelor să se adreseze sindicatelor respective și să ceară ca ele să-i prezinte câte un raport. Lenin a făcut unele însemnări pe circulară (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XXV, p. 260, 261). Trimițând spre publicare redacției ziarului „Soțial-Demokrat” circulara B.S.I., Lenin a anexat scrisoarea de față. Circulara B.S.I. și scrisoarea lui V. I. Lenin n-au apărut în acest ziar. — 11.
- 21 Lenin se referă la articolul lui G. V. Plehanov „Karl Marx și Lev Tolstoi”, apărut în nr. 19—20 din 13 (26) ianuarie 1911 al ziarului „Soțial-Demokrat”. — 14.
- 22 „*Sozialistische Monatshefte*” — revistă, principalul organ de presă al oportuniștilor germani și una din publicațiile revizionismului internațional; a apărut la Berlin din 1897 până în 1933. În timpul primului război mondial (1914—1918) s-a situat pe poziții social-șoviniste. — 15.

- 23 Pe cât se pare, V. I. Lenin se referă la lucrarea „Problema agrară în Rusia la sfârșitul secolului al XIX-lea”, scrisă de el în 1908 pentru dicționarul enciclopedic al societății „Frații Granat”. Din motive de cenzură, lucrarea n-a fost publicată atunci. Ea a apărut pentru prima oară în broșură în 1918 la editura „Jizn i znanie”.
- Manuscrisul acestei cărți nu s-a păstrat. La Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează ultimele șase pagini din textul dactilografiat al acestei lucrări. Pe ultima pagină se indică data când a fost terminată lucrarea : „1 iulie st. n. 1908”. — 16.
- 24 Proiectul răspunsului scris de V. I. Lenin pentru C. Huysmans, care fusese trimis lui G. V. Plehanov, n-a fost găsit. Conținutul proiectului, pe cât se pare, coincidea cu acela al scrisorii trimise de Lenin la 17 decembrie 1910 redacției ziarului „Soțial-Demokrat” (vezi volumul de față, p. 11). — 17.
- 25 Este vorba de „Punctele acordului” dintre social-democrația poloneză, de o parte, și bolșevici și împăciuitoriști, de altă parte, care au fost adoptate la 11 februarie 1911 la Paris, în problema componenței instituțiilor centrale ale partidului și a sarcinilor lor imediate, și în special de punctul 2, care avea următorul conținut : „C. C. va fi format din : 4 bolșevici + 1 s.d.p. + 2 plehanoviști (variantă : 1 plehanovist + 1 golosist) + 1 bundist + 1 leton”. După aceea urmează o clauză, pe care o și critică Lenin, pentru că reduce la zero întregul conținut al primei părți a acestui punct : „Numai după ce letonul și bundistul, în numele organizațiilor respective, vor declara în mod formal că vor ieși din C.C. în caz că se adoptă o asemenea componență, ai noștri vor cere în mod ultimativ drept un minim următoarea componență : 3 bolșevici + +1 s.d.p. + 1 golosist + 1 plehanovist + 1 leton + 1 bundist”. La semnarea acordului au luat parte L. Tyszka, A. Rîkov, G. Zinoviev ș.a. — 17.
- 26 Este vorba de plenara C.C. al P.M.S.D.R., cunoscută sub denumirea de plenara „de unificare”, care a avut loc în zilele de 2—23 ianuarie (15 ianuarie—5 februarie) 1910 la Paris. Pentru amănunte în legătură cu această plenară, vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, adn. 91. — 18.
- 27 Lenin se referă la declarația prezentată de B. Govev (Igor) la 17 februarie 1911 Biroului din străinătate al C.C. în legătură cu locul unde urma să se țină plenara C.C. și candidații pe care-i propuneau menșevicii (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XVIII, p. 16—17). — 20.
- 28 Potrivit Statutului C.C., adoptat la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., la lucrările plenarei puteau fi invitați membrii supleanți ai C.C., aleși de Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., care „au o sarcină de partid în Rusia”; menșevicii îl propuneau pe Roman (K. M. Ermolaev), care, împreună cu alți

- lichidatori, subminase timp de un an și jumătate activitatea Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. — 20.
- 29 Este vorba de resursele bănești din care era asigurată existența celei de-a doua școli a grupului „Vpered”; ele proveneau mai ales de la activiștii din Ural, care săvârșiseră exproprierea de la Miass. — 22.
- 30 Este vorba de revista „Vpered”, organ de presă al grupului anti-partinic „Vpered”; a apărut la Geneva în anii 1910—1911. — 22.
- 31 Este vorba de articolul lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist” (cap. „II. «Crisa unificării» din partidul nostru”), apărut în nr. 2 din 1910 al publicației „Diskussionnii Listok” (vezi Opere complete, vol. 19, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 268—324).
- „Diskussionnii Listok” a fost înființat în urma unei hotărâri a plenarei din ianuarie 1910 (a plenarei „de unificare”) a C.C. al P.M.S.D.R. Din redacția lui făceau parte reprezentanți ai tuturor curentelor existente în partid și ai organizațiilor naționale. „Diskussionnii Listok” a apărut ca supliment al Organului Central — „Soțial-Demokrat” — la Paris de la 6 (19) martie 1910 pînă la 29 aprilie (12 mai) 1911. Au apărut trei numere. — 23.
- 32 „Cei 58 de menșevici” — membrii „primului” grup (menșevic) de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R., care la o adunare generală a grupului lor au adoptat, sub forma unei rezoluții în problema stării de lucruri din partid, apelul „Către toți membrii de partid”, care după aceea a fost publicat în suplimentul la nr. 24 din februarie 1911 al ziarului „Golos Soțial-Demokrata”. Acest apel era plin de atacuri împotriva bolșevicilor, pe care-i declara vinovați de criza ce se crease în partid. — 26.
- 33 Este vorba de manifestul „Scrisoare către tovarăși”, scos în februarie 1911 la Paris de către redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata”. În acest manifest erau schițate o serie de măsuri care, după părerea lichidatorilor, erau menite să le asigure victoria asupra bolșevicilor. Printre altele se propunea ca un reprezentant al Bundului să facă parte din redacția Organului Central. — 27.
- 34 La 20 martie (2 aprilie) 1911 au avut loc la Moscova alegeri parțiale pentru Duma a III-a de stat. În aceste alegeri, din partea social-democraților a fost depusă candidatura lui I. I. Skvortov-Stepanov, care în februarie a fost arestat și cam în perioada alegerilor a fost condamnat la deportare pe termen de trei ani în gubernia Astrahan. — 29.
- 35 Este vorba de protestele formulate de bundiștii Iudin (membru al Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R.) și Liber (Ber) (membru al Biroului din străinătate al C.C.) împotriva convocării unei plenary a C.C. în străinătate. — 29.

- 36 La 9 (22) februarie 1911 au fost arestați la Petersburg L. M. Knipovici, L. N. Radcenko, V. D. Bonci-Bruevici ș. a. — 29.
- 37 Dintr-o scrisoare a lui Tyszka către Lenin și Zinoviev cu data de 20 martie 1911 reiese că propunerea făcută de Noghin la sfârșitul lui februarie sau începutul lui martie 1911, la cererea centrului din străinătate al bolșevicilor, ca ședința „părții din Rusia“ a C.C. să se țină în străinătate a fost întâmpinată cu proteste de către Iudin și Lindov. Peste câțva timp, Iudin a plecat în Caucaz, să-l găsească pe menșevicul Adrianov, pentru ca la întoarcere să organizeze o ședință în Rusia. Ședința n-a mai avut loc pentru că Noghin, observând că este urmărit, a plecat pentru câțva timp din Tula. — 30.
- 38 Este vorba de campania pornită în paginile numerelor 18—19 din 1911 ale „Pravdei“ de la Viena, a lui Troțki, pentru convocarea unei așa-zise „conferințe generale“. Ulterior această campanie a dus la convocarea în august 1912 la Viena a unei conferințe anti-partinice a lichidatorilor. — 31.
- 39 Este vorba de Lindov (G. D. Leiteizen), pe care Rîkov, într-una din scrisorile adresate în 1911 lui Lenin, l-a calificat drept „filiștin și fricos“. Lindov, care era membru al Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R., a dat dovadă de nehotărâre și de șovăieli în problema convocării plenarei. — 32.
- 40 Adică din cei opt membri ai Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. — 4 bolșevici + 1 reprezentant al social-democraților polonezi. — 32.
- 41 Comisia școlară de partid (care fusese înființată în urma unei hotărâri a plenarei din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.) avea sarcina să organizeze în 1911 la Paris prelegeri suplimentare pentru cursanții care terminaseră școala grupului „Vpered“.
- M. L. Veltman-Pavlovici (Volonter), unul dintre lectorii școlii vperediste de la Bologna, a făcut parte în martie 1912 din comisia școlară de partid. Prezentînd în chip unilateral, fracționist, activitatea acestei comisii, Veltman a ridicat împotriva ei pe elevi și a contribuit la zădărnicierea cursurilor. — 32.
- 42 „Trybuna“ — ziar, organ al Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania; a apărut la Varșovia în anii 1910—1911. Redactorul efectiv al acestui ziar era L. Tyszka. — 33.
- 43 Intr-o scrisoare cu data de 10 martie 1911, adresată lui A. I. Rîkov (vezi volumul de față, p. 29), V. I. Lenin îi facea cunoscut că i-a trimis copia scrisorii lui N. A. Semașko (Aleksandrov), membru al Biroului din străinătate al C.C. Pe cît se vede, Lenin întrebă chiar despre această scrisoare. — 34.
- 44 Pe cît se pare, semnăturile din paranteză (Pokrovski + Ghegheci-kori) indică semnăturile care urmau să fie puse pe răspunsul oficial al fracțiunii la scrisoarea respectivă. Din partea fracțiunii s-a primit un răspuns cu următorul cuprins: „Petersburg, 6 aprilie 1911.

Mult stimat *tov. Vladimir Ilici*. Am analizat condițiile propuse de dv. pentru întocmirea dării de seamă asupra activității din Dumă.

În ceea ce privește componența comisiei redacționale, socotim necesar să arătăm că considerăm absolut necesar ca din ea să facă parte și I. M. (Steklov. — *Nota red.*). Cît despre termenul de întocmire a dării de seamă, putem spune doar că este de dorit ca ea să fie dusă pînă la capăt cît mai repede cu putință. Planul primit din partea dv. îl vom analiza și-l vom înapoia fără întîrziere. Toate materialele necesare le vom trimite în scurt timp. În ceea ce privește contribuția noastră materială, sîntem nevoiți să recunoaștem, fără exagerare, că situația noastră nu este de loc ușoară și că ar fi de dorit ca această contribuție să fie redusă la minimum.

Din însărcinarea fracțiunii — N. S. Ciheidze, N. Poletaev, P. S. Comunicați-ne numaidecît dacă ați primit această scrisoare“. Scrisoarea era scrisă de N. Poletaev și semnată de el și de Ciheidze. — 35.

- 45 V. I. Lenin se referă la traducerea rusă a broșurii lui K. Kautsky „Taktische Strömungen in der deutschen Sozialdemokratie“ („Curențe tactice în social-democrația germană“), Berlin, 1911, al cărei început a fost publicat în nr. 5 (din aprilie 1911) al revistei „Misl“ și a servit drept pretext pentru interzicerea revistei. — 36.
- 46 Este vorba de articolul lui K. Kautsky „Malthusianismus und Sozialismus“ („Maltusianism și socialism“), apărut în nr. 18, 19 și 20 din februarie 1911 ale revistei „Die Neue Zeit“. — 37.
- 47 „*Sovremennaja Jizn*“ — revistă legală bolșevică, a apărut la Baku în martie și aprilie 1911. Au apărut trei numere. — 40.
- 48 Cel de-al II-lea grup de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R. s-a constituit la 18 noiembrie (st. n.) 1908; el s-a desprins din grupul existent în acest oraș, din care făceau parte și menșevici. În 1911, din cel de-al II-lea grup de la Paris făceau parte: bolșevicii V. I. Lenin, N. K. Krupskaja, N. A. Semașko, M. F. Vladimirski, I. F. Armand, L. N. Stal, S. I. Gopner, V. K. Taratuta, N. V. Kuznețov, A. S. Șapovalov ș.a.; împăciuitoriștii A. L. Liubimov, M. K. Vladimirov ș.a., precum și o serie de vperedişti.
- La o adunare a acestui grup care a avut loc la 1 iulie (st. n.) 1911, sub președinția lui M. F. Vladimirski, s-a discutat despre starea de lucruri din partid. Cu o majoritate de 27 de voturi, grupul a adoptat rezoluția scrisă de Lenin (vezi Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 297—305). Rezoluția împăciuitoristă propusă de grupul menșevic a întrunit 10 voturi. Cuvîntările împăciuitoriste rostite de Liubimov și Vladimirov la această adunare au fost calificate de Lenin drept „cea mai proastă repetare a celor mai proaste cuvîntări ale «economistilor»“. — 40.
- 49 „*Blocul*“ împăciuitoriștilor cu social-democrații polonezi (în această scrisoare este vorba de Tyszka și Leder) era îndreptat împotriva bolșevicilor. După consfătuirea din iunie 1911 a membrilor C.C.

al P.M.S.D.R. aflați în străinătate, împăciuitoriștii Liubimov și Vladimirov, împreună cu Tyszka, reprezentantul social-democrațiilor polonezi, au pornit o discuție în legătură cu componența Comisiei de organizare din străinătate pentru convocarea conferinței, căutând să asigure împăciuitoriștilor, cu ajutorul social-democrațiilor polonezi, majoritatea în această comisie.

„*Jocul intrigilor*“ urzite de împăciuitoriști și de social-democrații polonezi împreună cu golosiștii s-a manifestat în sprijinul dat de ei lui Martov și lui Dan, care după consfătuirea din iunie s-au retras din redacția ziarului „Soțial-Demokrat“, Organul Central al partidului. Cel de-al cincilea membru al redacției acestui ziar, Leder, a cerut în mod ultimativ (ameninșând că „va ieși“ din redacție) ca în componența redacției să fie introduși alți doi menșevici. Împăciuitoriștii s-au solidarizat cu social-democrații polonezi. — 40.

50 Este vorba de broșura lui L. B. Kamenev „Două partide“, editată în august 1911 la Paris.

La 2 august 1911, V. I. Lenin a scris o prefață la această broșură (vezi Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 307—310); citind broșura în corectură, a inserat un pasaj (op. cit., p. 311). — 41.

51 Această scrisoare a lui V. I. Lenin constituie un răspuns la scrisoarea din 23 august 1911 a lui C. Huysmans, care-l ruga să facă îndreptări în tabelul cu privire la componența Dumei a III-a de stat. — 42.

52 Este vorba despre școala de partid de la Longjumeau (localitate situată la câțiva kilometri de Paris), care a fost organizată de bolșevici, sub conducerea lui V. I. Lenin, în primăvara anului 1911 pentru activiștii din organizațiile de partid din marile centre proletare ale Rusiei. Pentru amănunte în legătură cu această școală, vezi: V. I. Lenin. Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, adn. 129. — 43.

53 Pe cât se vede, prin „iarmaroc“ se subînțelegea consfătuirea din 28 mai—4 iulie (10—17 iunie) 1911 de la Paris a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. — 43.

54 „*Kievskaja Kopeika*“ — cotidian burghez. A apărut în 1911. — 43.

55 Este vorba de broșura lui L. Martov „Mîntuitori sau suprimatori?“; a apărut în 1911. — 43.

56 Referatul cu tema „Stolîpin și revoluția“ a fost ținut de V. I. Lenin la Berna la 28 septembrie 1911.

La Geneva, un referat cu aceeași temă a fost prezentat de Lenin la 2 octombrie 1911. — 44.

57 Este vorba de colecția ziarului „Soțial-Demokrat“, de broșura lui L. B. Kamenev „Două partide“, cu o prefață scrisă de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963,

- ed. a doua, p. 307—310), de „Dnevnik Soțial-Demokrata“ al lui G. V. Plehanov și de cartea lui S. T. Arkomed „Mișcarea muncitorească și social-democrația în Caucaz“, partea I, cu o prefață de G. V. Plehanov, Geneva, 1910. — 45.
- 58 Este vorba de pregătirea celei de-a VI-a Conferințe generale a P.M.S.D.R., care a avut loc între 5 și 17 (18 și 30) ianuarie 1912 la Praga.
Social-democrații cehi au dat un mare ajutor la organizarea acestei conferințe. Ei nu numai că au pus la dispoziție încăperile necesare pentru desfășurarea lucrărilor conferinței, dar au și cazat pe delegați la muncitorii cehi, care s-au îngrijit în mod deosebit de ei. În clădirea în care s-a ținut conferința se află azi Muzeul V. I. Lenin.
- Pentru amănunte în legătură cu această conferință, vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, adn. 65. — 45.
- 59 Este vorba de telegrama trimisă la 5 decembrie 1911 de Comitetul Central al partidului democrat din Persia Comitetului Central al P.M.S.D.R. În această telegramă se exprima protestul împotriva amestecului țarismului rus și al imperialismului englez în treburile interne ale poporului persan. — 49.
- 60 Lenin se referă la rezoluțiile Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. Rezoluțiile și „Comunicatul“ asupra conferinței au apărut în februarie 1912 într-o broșură editată la Paris de către C.C. al P.M.S.D.R. (vezi, de asemenea, „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 272—294). — 50.
- 61 În ziarul „Zvezda“ au fost publicate în anii 1911 și 1912 șapte nuvele din volumul „Povestiri din Italia“ de A. M. Gorki. — 53.
- 62 „*Jivoe Delo*“ — publicație săptămînală legală a menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg de la 20 ianuarie (2 februarie) pînă la 28 aprilie (11 mai) 1912. A avut drept colaboratori pe L. Martov, F. Dan, P. Akselrod și alții. — 53.
- 63 „*Irkutskoe Slovo*“ — cotidian de orientare menșevică-lichidatoristă; apărut în anii 1911—1912. — 54.
- 64 Este vorba de referatele despre Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. (ianuarie 1912). G. L. Șklovski a prezentat referate cu privire la această conferință la Berna și la Lausanne. Călătoria prin întreaga Elveție, în vederea unor asemenea referate, n-a mai fost întreprinsă. — 55.
- 65 Lenin se referă la o rezoluție adoptată la 26 noiembrie 1910, la adunarea așa-zisului „club de la Viena al partidului social-democrat“ (din care făceau parte mai ales troțkiștii), și îndreptată împotriva ziarului „Rabociaia Gazeta“. Această rezoluție, prezentată de Troțki fără să țină seamă de C.C. al P.M.S.D.R. și acțio-

nînd împotriva celor hotărîte de el, căuta să cîştige aderențe în favoarea pregătirii unei conferințe generale de partid. — 56.

- 66 Din partea fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat au fost desemnați ca delegați la Conferința de partid de la Praga N. G. Poletaev și V. E. Șurkanov (ulterior demascat ca agent provocator); amîndoi au ajuns cu întîrziere la conferință. V. I. Lenin s-a întîlnit cu ei la Leipzig. — 57.

- 67 La această scrisoare, N. K. Krupskaja a adăugat următorul post-scriptum :

„P. S. Această rezoluție n-a apărut încă în presă, așa că în referatul dv. nu trebuie să pomeniți de ea; vă spun asta numai pentru ca să știți despre ce e vorba în caz că ei vor scoate această rezoluție.

În ceea ce privește organizațiile din Rusia, nimeni n-a putut să spună nimic; toți s-au mărginit să afirme că «n-au participat prea multe organizații importante». Au menționat numai că delegatul din Ekaterinoslav a rămas numai cu vot consultativ, dar n-au arătat că același delegat a prezentat o rezoluție, că nici o organizație n-a fost omisă, că C.O. a făcut tot ce-a putut, că activitatea ei merită toate laudele (prin „C.O.” trebuie înțeleasă „Comisia de organizare”. — *Nota red.*). — 57.

- 68 La consfătuirea din 12 martie 1912 a reprezentanților Comitetului din străinătate al Bundului, ai grupului „Vpered”, ai ziarului „Golos Soțial-Demokrata”, ai „Pravdei” de la Viena a lui Troțki, ai menșevicilor-partiiți și ai împăciuitoariștilor, care a avut loc la Paris, a fost adoptată o rezoluție antipartinică, calomnioasă, îndreptată împotriva Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. și a hotărîrilor ei. Consfătuirea a hotărît ca această rezoluție să fie adusă la cunoștință Biroului socialist internațional, Comitetelor Centrale și organelor centrale ale partidelor socialiste din Germania, Franța și Austria, precum și „deținătorilor”. Publicată în foaie volantă, rezoluția a fost reprodusă în „Pravda” de la Viena și în nr. 4 din „Informaționnîi Listok”, publicație a Bundului. În legătură cu această rezoluție, Lenin, în calitate de reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional, a scris două scrisori lui C. Huysmans, secretar al B.S.I. (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 227—230, și volumul de față, p. 62—63). — 57.

- 69 Este vorba de articolul lui G. V. Plehanov „Veșnică pomenire !”, publicat în suplimentul 2 la „Dnevnik Soțial-Demokrata” nr. 15.

„Dnevnik Soțial-Demokrata” — publicație cu caracter neperiodic editată de G. V. Plehanov la Geneva din martie 1905 pînă în aprilie 1912 (cu mari întreruperi). Au apărut 16 numere. Editarea ei a fost reluată în 1916 la Petrograd, dar n-a apărut decît un singur număr. — 58.

- 70 Această scrisoare a lui V. I. Lenin din 25 sau 26 martie 1912, „Către redacția ziarului «Zvezda»“, a fost expediată împreună cu articolul „Cărțile pe față“, scris de el în martie 1912. Articolul n-a apărut atunci în „Zvezda“, ci a fost publicat pentru prima oară la 21 ianuarie 1935 în nr. 21 al ziarului „Pravda“ (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 195—199). Scrisoarea nu este direct legată de conținutul articolului. — 58.
- 71 Este vorba de Anuarul pe 1910, fasc. 2, Petersburg, 1910 (Duma de stat. Legislatura a III-a, sesiunea a 3-a). — 58.
- 72 Broșura „Călăuza alegătorului (Legea noastră electorală)“ a apărut la Petersburg în 1912.
 Lenin acorda o mare atenție editării „Călăuzei alegătorului“ și întocmea și redacta personal materiale pentru această carte (vezi volumul de față, p. 67). — 58.
- 73 Este vorba de cotidianul bolșevic legal „Pravda“, al cărui prim număr a apărut la 22 aprilie (5 mai 1912) la Petersburg. Hotărârea cu privire la necesitatea de a edita un cotidian muncitoresc de masă a fost adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R.
 „Pravda“ a luat ființă în condițiile noului avânt revoluționar, când întreaga țară era străbătută de valul grevelor politice de masă provocate de masacrul de la Lena.
 Ziarul era editat cu fonduri strânse de muncitorii înșiși; el avea un tiraj zilnic de circa 40 000 de exemplare, iar unele numere ajungeau pînă la 60 000 de exemplare. Crearea unui cotidian muncitoresc a fost apreciată de Lenin ca o mare realizare istorică a muncitorilor din Petersburg. Lenin avea în atribuția sa conducerea ideologică a „Pravdei“, scria aproape zilnic articole sau note pentru ziar, dădea directive redacției.
 Membri ai redacției ziarului „Pravda“ și colaboratori activi ai ei în diferite perioade au fost: N. N. Baturin, Demian Bednîi, K. S. Eremeev, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaia, S. V. Malîșev, L. R. și V. R. Menjinski, V. M. Molotov, V. I. Nevski, M. S. Olminski, N. I. Podvoiski, N. G. Poletaev, M. A. Saveliev, K. N. Samoilova, N. A. Skripnik, I. V. Stalin, P. I. Stucika, I. M. Sverdlov, A. I. Ulianova-Elizarova ș.a. Au colaborat activ și deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat. În paginile „Pravdei“ și-a publicat A. M. Gorki o serie de scrieri ale sale. — 59.
- 74 Orașul lui Savka — orașul Ekaterinoslav, în care activa I. D. Zevin, al cărui nume conspirativ era „Savva“. — 61.
- 75 În numărul din 26 martie 1912 al ziarului „Vorwärts“ a apărut un articol anonim cu conținut calomnios scris de Troțki; el era îndreptat împotriva Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. și a hotărîrilor ei. Oportuniștii germani de la „Vorwärts“ au refuzat să publice răspunsul lui Lenin la atacurile lui Troțki. Pentru o justă informare a muncitorilor germani asupra im-

- portanței Conferinței de la Praga, redacția ziarului „Sozial-Demokrat” a publicat răspunsul lui Lenin în limba germană într-o broșură intitulată „Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.” („Der Anonymus aus dem «Vorwärts» und die Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Russlands”). Broșura a fost trimisă la 600 de adrese: la redacțiile publicațiilor social-democrate germane, la comitetele locale și la biblioteci. — 62.
- 76 Este vorba de rezoluția calomnioasă adoptată la 12 martie 1912 la Paris în cadrul unei consfătuiri a grupurilor antipartinice din străinătate. — 62.
- 77 Este vorba de rezoluțiile Conferinței de partid de la Praga (1912) „Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor” și „Cu privire la organizația de partid din străinătate” (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 158—160 și 162). — 62.
- 78 Este vorba de „Scrisoare către Huysmans, secretar al Biroului socialist internațional” (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 227—230). — 63.
- 79 Este vorba de rezoluția „Cu privire la alegerile pentru Duma a IV-a de stat”, adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 145—148). — 66.
- 80 „*Novoe Vremea*” — cotidian; a apărut din 1868 pînă în 1917 la Petersburg. La început era un ziar liberal moderat, iar apoi, din 1876, a devenit un organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționării birocratice. În 1905 a devenit un organ de presă al ultrareacționarilor. — 68.
- 81 Expresia „sacagii” este legată de următorul episod. În vara anului 1907, V. I. Lenin, din motive de conspirativitate și pentru a-și reface sănătatea subrezită, a stat în vila din Stirsudden (Finlanda) a lui N. M. Knipovici. Membrii familiei Knipovici, pentru a uda florile din grădină, cărau apă de la o fîntînă situată la o distanță destul de mare. V. I. Lenin, văzîndu-i că se duc la fîntînă, a ieșit din casă și a plecat împreună cu ei. — 72.
- 82 „*Nevskaia Zvezda*” — ziar bolșevic legal; a apărut la Petersburg de la 26 februarie (10 martie) și pînă la 5 (18) octombrie 1912. Au fost scoase în total 27 de numere. „*Nevskaia Zvezda*” a apărut la început paralel cu ziarul „*Zvezda*” și urma să-l înlocuiască în caz de interdicție sau de confiscare; de la 22 aprilie (5 mai) 1912 a apărut în locul ziarului „*Zvezda*”, care a fost interzis. — 73.
- 83 „*Nevskii Golos*” — săptămînal legal al menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg de la 20 mai (2 iunie) pînă la 31 august (13 septembrie) 1912. La „*Nevskii Golos*” au colaborat P. B. Akselrod, L. Martov, A. Martînov, I. Ceafki ș.a. — 74.

- 84 *Wiener „Arbeiter-Zeitung“* — cotidian, organ central al social-democrației austriece. A fost fondat de V. Adler în 1889 la Viena. În 1934 a fost suspendat. Și-a reluat apariția în 1945, ca organ central al Partidului socialist din Austria. — 76.
- 85 În nr. 25 din 23 aprilie (6 mai) 1912 al „Pravdei“ de la Viena, a lui Troțki, a apărut o notă din partea redacției care aducea bolșevicilor învinuirea că, dând ziarului lor denumirea de „Pravda“, au comis o uzurpare de titlu. Totodată, redacția „Pravdei“ de la Viena făcea „în mod oficial“ „Pravdei“ propunerea de a renunța la actuala ei denumire. — 77.
- 86 *Vorwärts* — ziar; a apărut cu începere din 1911 ca organ de presă al social-democraților de stînga din Austria. La începutul primului război mondial a fost interzis pentru atitudinea lui împotriva războiului. A început să apară din nou în 1918. În 1921 a devenit organul de presă al Partidului Comunist din Cehoslovacia (secția germana). — 77.
- 87 Articolele lui V. I. Lenin menționate aici — „Subterfugii ieftine (răspuns lui Blank)“ și „Speranțe care nu se sting“ — n-au fost găsite pînă în prezent. — 78.
- 88 În numărul 6 din 5 iulie 1912 al ziarului lichidatorist „Nevskii Golos“ s-a anunțat că la Petersburg au avut loc consfătuiri ale unor reprezentanți ai diferitelor curente social-democrate (la care ar fi participat și partizani ai ziarelor „Pravda“ și „Nevskaia Zvezda“) în legătură cu desfășurarea campaniei electorale pentru Duma a IV-a de stat. Redacțiile ziarelor „Nevskaia Zvezda“ și „Pravda“ au declarat că nici un reprezentant de-al lor n-a participat la aceste consfătuiri. — 78.
- 89 Lenin se referă la articolul lui P. B. Akselrod „Pe teme actuale (Din scrisorile lui P. B. Akselrod către prieteni)“, apărut în nr. 6 din 5 iulie 1912 al ziarului „Nevskii Golos“ și în nr. 6 pe 1912 al revistei „Nașa Zarea“. Lenin critică acest articol în lucrarea sa „Cum demască P. B. Akselrod pe lichidatori“ (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 429—441). — 79.
- 90 „*Russkie Vedomosti*“ — ziar; a apărut la Moscova din 1863. Exprima concepțiile intelectualității liberale moderate. — 80.
- 91 „*Kievskaja Miśl*“ — cotidian cu orientare burghezo-democratică; a apărut din 1906 pînă în 1918. — 84.
- 92 „*Prosveščenie*“ — revistă teoretică bolșevică legală lunară; a apărut la Petersburg din decembrie 1911 pînă în iunie 1914. Revista a fost fondată din inițiativa lui V. I. Lenin în locul revistei bolșevice „Miśl“, care apăruse la Moscova și fusese interzisă de guvernul țarist.

În ajunul primului război mondial, revista „Prosveščenie“ a fost interzisă de guvernul țarist. Ea și-a reluat apariția în toamna anului 1917, dar n-a apărut decît un singur număr. — 84.

- 93 Articolul lui V. I. Lenin „Cu privire la platforma electorală“, trimis la ziarul „Pravda“ în iulie 1912, n-a fost tipărit și pînă în prezent n-a fost găsit. — 84.
- 94 Articolul lui V. I. Lenin în legătură cu 9 noiembrie (răspunsul unui corespondent) n-a fost găsit pînă în prezent. — 87.
- 95 În „Pravda“ n-a apărut nici o corespondență cu tema indicată aci de Lenin. — 88.
- 96 „Pocin“ — revistă de orientare narodnică-lichidatoristă; a fost editată de un grup de eseri; a apărut numai un număr, în iunie 1912 la Paris. — 89.
- 97 „Izvestiia Comitetului Regional al Organizației din Străinătate“ — revistă, organ de presă al unui grup de socialiști-revoluționari; a apărut la Paris în anii 1908—1911. — 89.
- 98 „Revoluționaia Misl“ — organ de presă al unui grup de socialiști-revoluționari; a apărut în străinătate din aprilie 1908 pînă în decembrie 1909. — 89.
- 99 „Revoluționaia Rossiia“ — ziar ilegal al socialiștilor-revoluționari; a apărut în Rusia cu începere de la sfîrșitul anului 1900. Din ianuarie 1902 pînă în decembrie 1905 a apărut în străinătate ca organ al partidului socialiștilor-revoluționari. — 89.
- 100 Lenin se referă la romanele lui V. Ropșin (B. Savinkov): „Calul bălan“ și „Ceea ce nu s-a întîmplat“. — 89.
- 101 „Vehi“ — culegere de articole ale unor publiciști cadeți, reprezentanți ai burgheziei liberale contrarevoluționare; a apărut la Moscova în primăvara anului 1909. — 89.
- 102 „Zaprosi Jizni“ — revistă săptămînală; a apărut la Petersburg în anii 1909—1912. A avut colaboratori cadeți, socialiști-populiști și menșevici-lichidatori. — 91.
- 103 Pe cît se pare, e vorba de articolul lui L. B. Kamenev „Despre îndatoririle unui democrat (Răspuns lui V. Cernov)“, publicat în nr. 8—9 din iulie—august 1912 al revistei „Prosvetșenie“. — 93.
- 104 Este vorba de așa-zisa Conferință din august a lichidatorilor, care a avut loc la Viena în august 1912; la această conferință s-a constituit Blocul antipartinic din august, al cărui organizator a fost Troțki. Pentru amănunte în legătură cu Conferința din august a lichidatorilor, vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, adn. 157. — 93.
- 105 Lenin se referă la ziarul „Varșavskie Poslednie Novosti“, care a apărut de la 13 iulie pînă la 19 august 1912. Era redactat de V. N. Ciudovskaia cu colaborarea lui A. Amfiteatrov. — 93.
- 106 Este vorba de broșura lui V. I. Lenin „În legătură cu situația actuală din P.M.S.D.R.“, care a fost tipărită la Leipzig în 1912

(vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 459—483). Broșura a fost trimisă delegaților la Congresul Partidului social-democrat din Germania care a avut loc între 15 și 21 septembrie 1912 la Chemnitz. — 94.

- 107 „*Russkoe Slovo*“ — cotidian ; a apărut la Moscova începînd din 1895 pînă în 1918. Formal era un ziar independent, dar apăra interesele burgheziei ruse de pe poziții liberale moderate. — 95.
- 108 „*Zavetî*“ — revistă lunară legală pentru literatură și politică, de orientare socialist-revoluționară ; a apărut la Petersburg din aprilie 1912 pînă în iulie 1914. — 97.
- 109 Lenin se referă la articolul lui M. S. Olminski (A. Vitimski) „Oameni culți și conștiință necurată“, publicat în „*Pravda*“ nr. 98 din 23 august 1912. — 99.
- 110 „*Bremer Bürger-Zeitung*“ — cotidian social-democrat ; a apărut din 1890 pînă în 1919 ; pînă în 1916 a fost sub influența social-democraților de stînga din Bremen, iar apoi a trecut în mîinile social-șoviniștilor. Articolul lui V. I. Lenin n-a fost găsit pîna în prezent. — 102.
- 111 Este vorba de acuzația adusă lui Radek, în fața unei comisii instituite de Conducerea centrală a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania, că a comis o serie de acte contrare normelor eticii. Printr-o hotărîre a acestei comisii de judecată, Radek a fost exclus din rîndurile social-democrației din Polonia și Lituania și ale Partidului social-democrat din Germania.

Din inițiativa Biroului secțiilor din străinătate ale social-democrației din Polonia și Lituania („*rozlamoviștii*“), la începutul lui septembrie 1913 a fost instituită la Paris o comisie de revizuire a hotărîrii comisiei de judecată. Conducerea centrală nu a recunoscut competența comisiei și a împiedicat pe toate căile să i se pună la dispoziție probele de acuzare. Leder, secretarul acestei comisii, s-a adresat lui Lenin printr-o scrisoare, în care-l ruga să-i dea sprijinul său, punînd în apropiata ședință a B.S.I. această problemă.

Lenin a sprijinit revizuirea cazului K. Radek. El considera că acuzația adusă acestuia de către Conducerea centrală era legată de lupta înverșunată pe care ea o ducea împotriva „*rozlamoviștilor*“.

Comisia, care a lucrat timp de cinci luni, a ajuns la concluzia că nu exista nici un temei pentru trimiterea lui Radek în fața unei comisii de judecată de partid și pentru excluderea lui din partid și a propus ca Radek să fie considerat și pe viitor membru al S.D.R.P. și L. și al P.M.S.D.R.

În legătură cu istoricul divergențelor dintre „*rozlamoviști*“ și Conducerea centrală a S.D.R.P. și L., vezi articolul lui V. I. Lenin „*Sciziunea din rîndurile social-democrației poloneze*“ (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 316—321). — 102.

- 112 Lenin se referă la cel de-al XIX-lea Congres internațional pentru pace, care a avut loc în zilele de 22—28 septembrie 1912 la Geneva. — 105.
- 113 E vorba de un articol al lui V. I. Lenin publicat, sub semnătura „Comitetul Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia“, în „Leipziger Volkszeitung“ din 9 octombrie 1912. Acest articol era un răspuns la o notă a lichidatorilor în legătură cu Conferința din august 1912, notă care a fost publicată la 28 septembrie 1912 în același ziar. În această notă era prezentat într-o formă denaturată adevăratul caracter al Conferinței din august a lichidatorilor, erau induși în eroare social-democrații germani. Lenin a dezvăluit, în articolul său, esența antipartinică a conferinței. După ce articolul a apărut, el l-a trimis lui Huysmans, secretarul B.S.I., împreună cu scrisoarea de față.
- „Leipziger Volkszeitung“ — cotidian social-democrat german ; a apărut din 1894 pînă în 1933. Timp de mai mulți ani a fost redactat de F. Mehring și R. Luxemburg ; era organul social-democraților de stînga. Din 1917 pînă în 1922 a fost organul „independentilor“ germani, iar după aceea al social-democraților de dreapta. — 106.
- 114 Este vorba de alegerile pentru Duma a IV-a de stat. — 107.
- 115 „Luci“ — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori ; a apărut la Petersburg din septembrie 1912 pînă în iulie 1913. Fondurile necesare pentru editarea lui proveneau din donații făcute de liberali. — 107.
- 116 „Den“ — cotidian burghez-liberal ; a apărut la Petersburg cu începere din 1912. A avut drept colaboratori pe menșevicii-lichidatori, în mîinile cărora a trecut pe de-a-ntregul după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. A fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917. — 107.
- 117 „Metallist“ — revistă săptămînală, organul sindicatului metalurgistilor. A apărut la Petersburg cu începere din 26 septembrie (9 octombrie) 1911 pînă la 12 (25) iunie 1914. Pînă în 1913 conducerea sindicatului și redacția revistei s-au aflat în mîinile lichidatorilor. După noile alegeri pentru comitetul de conducere al sindicatului, care au avut loc în mai 1913, conducerea sindicatului și a redacției a trecut în mîinile bolșevicilor. — 108.
- 118 „Krugozor“ — revistă lunară politică-literară, de orientare burghezo-liberală. Pe lista colaboratorilor acestei reviste figura și numele lui Gorki, care n-a publicat însă nimic în paginile ei. — 111.
- 119 Istoricul sciziunii din rîndurile social-democrației poloneze este expus de Lenin în declarația „Către secretariatul Biroului socialist internațional“, în articolul „Sciziunea din rîndurile social-democrației poloneze“ și într-o scrisoare către I. A. Peatnički (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a

- doua, p. 51—52 ; 316—321, precum și volumul de față, p. 162—165). — 112.
- 120 Lenin se referă la cartea lui V. P. Litvinov—Falinski „Noile legi ale asigurărilor muncitorești“, Petersburg, 1912, și la cartea lui I. Cisteakov „Asigurările muncitorești în Rusia. Schița unei istorii a asigurărilor muncitorești, în legătură cu o serie de măsuri menite să satisfacă nevoile muncitorilor“, Moscova, 1912. — 113.
- 121 Este vorba de campania electorală pentru Duma a IV-a de stat. La 17 (30) octombrie 1912 avea loc a doua adunare a împuterniciților din partea curiei muncitorești din Petersburg pentru alegerea delegaților, din rîndul cărora urma să fie ales deputatul muncitorilor. — 113.
- 122 *P. I. Sudakov* — muncitor ; la prima adunare, din 5 (18) octombrie 1912, a împuterniciților muncitorilor din gubernia Petersburg a fost ales cu voturile partizanilor „Pravdei“. La 6 (19) octombrie a publicat (în „Pravda“ nr. 136) o notă „La adunarea împuterniciților“, în care vorbea despre sine ca despre un aderent al ziarelor „Pravda“ și „Zvezda“. În ziua următoare, 7 (20) octombrie, în ziarul „Luci“ (nr. 19) a apărut o „Scrisoare către redacție“, în care el se dezicea de declarația sa din „Pravda“. În legătură cu acest incident, vezi V. I. Lenin, „Lipsa de caracter în politică (Scrisoare către redacție)“ (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 158—159). — 113.
- 123 Această scrisoare a lui V. I. Lenin s-a păstrat în arhiva personală a lui V. A. Desnițki, într-o copie de dactilografie, încredințată de A. M. Gorki. Scrisoarea era un răspuns la planul trimis de Gorki, în legătură cu strîngerea de materiale pentru o istorie a revoluției. — 114.
- 124 Este vorba de Congresul Partidului muncitoresc social-democrat din Austria care a avut loc la Viena între 31 octombrie și 4 noiembrie 1912. — 118.
- 125 *E. I. Jagiello* — membru al Partidului socialist polonez (P.P.S.) ; a fost ales deputat în Duma a IV-a de stat din partea orașului Varșovia. Bolșevicii s-au pronunțat categoric împotriva primirii lui Jagiello în fracțiunea social-democrată, deoarece el intrase în Dumă datorită sprijinului dat de burghezie și de blocul P.P.S. și al Bundului. La primul vot, în sînul fracțiunii social-democrate s-a produs o sciziune : șase deputați (menșevici) au votat pentru primirea lui Jagiello, iar șase (bolșevici) — contra. O dată cu venirea deputatului de Irkutsk — I. N. Mankov, menșevic de dreapta —, menșevicii au obținut preponderență numerică, și Jagiello a fost primit în fracțiunea social-democrată. Dar, sub presiunea deputaților bolșevici, drepturile lui în cadrul fracțiunii au fost îngerădite : în toate problemele interne de partid, Jagiello avea doar drept de vot consultativ.

Rezoluția fracțiunii social-democrate din Duma a IV a în pro-

blema primirii lui Jagiello în rîndurile ei a fost publicată la 1 (14) decembrie 1912 în ziarul „Pravda“ (nr. 182) și „Luci“ (nr. 64). O apreciere a acestei rezoluții a fost făcută de Lenin în articolul său „Clasa muncitoare și reprezentanța ei «parlamentară»“, precum și în rezoluția „Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă“, adoptată de consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 253—254 și 285—286). — 118.

- 126 Este vorba de *Congresul socialist extraordinar al Internaționalei a II-a* care a avut loc la Basel la 24—25 noiembrie 1912. El a fost convocat în vederea luării de hotărîri în problema luptei împotriva primejdiei iminente a unui război imperialist mondial, primejdie care crescuse și mai mult după izbucnirea primului război balcanic. La congres au participat 555 de delegați. Comitetul Central al P.M.S.D.R. a trimis 6 delegați.

Din comisia de redactare a manifestului împotriva războiului au făcut parte cîte un reprezentant din partea Franței, Germaniei, Angliei, Austriei și Rusiei. De comun acord cu reprezentanții P.M.S.D.R. și cu Biroul socialist internațional, ca reprezentant al Rusiei în această comisie a fost ales I. Rubanovici (eser).

În ședința din 25 noiembrie a congresului, manifestul a fost adoptat în unanimitate. Manifestul dezvăluia țelurile tîlhărești ale războiului pe care îl pregăteau imperialiștii și chema pe muncitorii din toate țările să lupte cu hotărîre pentru pace, împotriva pericolului de război, „să opună imperialismului capitalist forța solidarității internaționale a proletariatului“. Manifestul recomanda socialiștilor ca în cazul izbucnirii unui război imperialist să folosească în interesul luptei pentru revoluția socialistă criza economică și politică provocată de război.

O dată cu izbucnirea primului război mondial, conducătorii Internaționalei a II-a au dat uitării Manifestul de la Basel și au trecut de partea guvernelor imperialiste din țările lor. — 118.

- 127 V. I. Lenin are în vedere articolul lui K. Kautsky „Războiul și Internaționala“, apărut în nr. 6 din 8 noiembrie 1912 al revistei „Die Neue Zeit“, p. 191—192. — 119.

- 128 În scrisoarea sa din 7 noiembrie 1912 adresată lui Lenin, Huysmans îi făcea cunoscută ziua convocării Congresului de la Basel și îl sfătuiă să ia măsuri pentru desemnarea delegaților; îi comunica că e posibil ca la 17 noiembrie 1912 în marile orașe ale Europei să aibă loc demonstrații împotriva lărgirii teatrului de operații militare; îi cerea lui Lenin să accepte să ia cuvîntul la miting în caz că vreun partid îi va adresa o rugămintă în acest sens; îl informa asupra componenței comisiei de redactare a proiectului de rezoluție și îl ruga să se îngrijească de desemnarea unui reprezentant în această comisie. — 119.

- 129 Este vorba de ședința Biroului socialist internațional care a avut

- loc la Bruxelles în zilele de 28—29 octombrie 1912 și la care Lenin n-a participat. În această ședință s-a adoptat hotărârea de a convoca un congres socialist extraordinar. Reprezentanți din partea Rusiei la această ședință erau G. Plehanov și I. Rubanovici. O ședință specială închisă a B.S.I. a fost consacrată chestiunilor rusești. Asupra acestei ședințe nu s-a dat un comunicat oficial. Lenin a luat cunoștință de el din articolul lui L. Martov „Biroul internațional despre unitatea social-democraților“, publicat la 28 octombrie 1912 în numărul 37 al ziarului „Luci“. Lenin i-a răspuns lui Martov în articolul său „Mai bine mai târziu decât niciodată“ (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 302—304). — 120.
- 130 *Cazul A. Ekk* (Muhin) — învinuire de folosire a unor procedee reprobabile — a fost examinat în 1909 de o comisie specială, care a recunoscut că „nu există nici un fel de materiale probatorii pentru trimiterea lui Ekk în fața unei instanțe de judecată a partidului“. Totuși, mai târziu, cazul Ekk a fost din nou pus la ordinea zilei; ultima comisie nu și-a încheiat lucrările din cauza izbucnirii primului război mondial. — 121.
- 131 *„Mandatul încredințat de muncitorii din Petersburg deputatului Ior muncitor“* a fost adoptat la adunările muncitorilor de la marile întreprinderi din Petersburg și la o ședință a împuterniciților muncitorilor care a avut loc la 17 (30) octombrie 1912. — 123.
- 132 Este vorba de invitarea reprezentanților opoziției din S.D.R.P. și L. („rozlamoviștii“) la Congresul de la Basel al Internaționalei a II-a (noiembrie 1912). — 124.
- 133 Este vorba de semnătura pusă de M. K. Muranov, deputat în Duma a IV-a de stat, pe scrisoarea în care fracțiunea social-democrată din Dumă protesta împotriva războiului. Telegrama prin care se făcea cunoscut că Muranov își alătură și el semnătura a fost expedită de Lenin la Basel la 24 noiembrie (st. n.) 1912. — 126.
- 134 Lenin se referă la nr. 166 al ziarului „Pravda“, cu data de 11 (24) noiembrie 1912. În această zi se deschidea la Basel Congresul socialist extraordinar al Internaționalei a II-a.
Telegrama prin care A. E. Badaev și ceilalți adresau Congresului salutul lor și protestau împotriva războiului a fost publicată în „Pravda“ nr. 167 din 13 noiembrie (st. v.) 1912. — 127.
- 135 La 15 (28) noiembrie 1912, Demian Bednîi i-a trimis lui V. I. Lenin următoarea scrisoare:
„Vă trimit un călduros salut. Aș vrea să intru în corespondență directă cu dv. Aștept răspuns prin care să mi se indice drept bună această adresă sau să mi se comunice o alta, sigură. Scrieți-mi pe adresa: Petersburg, Nadejdinskaia, 33, apart. 3. Redacția revistei «Sovremennîi Mir», pentru Demian Bednîi. Totodată vă rog să-mi confirmați prin redacția «Pravdei» că într-adevăr dv. ați primit această scrisoare, că dv. mi-ați răspuns. Vă scriu pentru

prima oară și de aceea caut să fiu precaut. Aș fi bucuros dacă la această scrisoare mi-ați răspunde într-o formă mai degajată decât aceea în care, de nevoie, vă scriu eu. Primiți, vă rog, asigurarea deosebitei mele stime. D. Bednii". — 129.

136 Lenin se referă la arestarea lui M. N. Baturin, redactor la „Pravda”, în noiembrie 1912. — 129.

137 Foaia volantă „Către toți muncitorii și muncitoarele din Rusia!” a fost scrisă de I. V. Stalin în decembrie 1912, pe baza indicațiilor date de V. I. Lenin; ea a fost tipărită sub semnătura Comitetului Central al P.M.S.D.R. — 130.

138 Cu câteva zile înainte de deschiderea Dumei a IV-a de stat, în întreprinderi a fost difuzat un manifest prin care muncitorii erau chemați să declare la 15 (28) noiembrie 1912 o grevă politică de o zi și să facă o demonstrație de protest. Lichidatorii, în ziarul lor „Luci”, s-au pronunțat împotriva demonstrației. La 13 (26) noiembrie fracțiunea social-democrată a convocat o consfătuire, la care au participat reprezentanți ai Comitetului din Petersburg, ai redacției ziarului „Pravda”, ai Comitetului de organizare — centrul conducător al lichidatorilor — și ai ziarului „Luci”, organul de presă al lichidatorilor. La această consfătuire, bolșevicii au sprijinit propunerea muncitorilor ca ziua deschiderii Dumei ultra-reacționare să fie marcată prin grevă și demonstrații. Lichidatorii s-au pronunțat categoric împotriva. După consfătuire, fracțiunea social-democrată a publicat în presă o declarație, greșită din punct de vedere politic, în care își exprima atitudinea negativă față de grevă. În ciuda opoziției lichidatorilor și a greșelii politice comise de fracțiunea social-democrată, în ziua deschiderii Dumei zeci de mii de muncitori au declarat grevă. Într-o serie de întreprinderi au fost organizate mitinguri fulger, la care muncitorii au adoptat hotărârea de a boicota ziarul „Luci”. După demonstrație, deputații bolșevici din Dumă au luat cuvântul în cadrul unor adunări muncitorești, recunoscându-și greșeala.

V. I. Lenin a scris cu acest prilej articolul „Cu privire la evenimentele de la 15 noiembrie (Cuvântare nerostită)” (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 224—227). — 130.

139 Este vorba de menșevicul-lichidator I. N. Mankov, deputat în Duma a IV-a de stat. — 130.

140 Lenin se referă la ședința C.C. al P.M.S.D.R. din 12 sau 13 (25 sau 26) noiembrie 1812 a C.C., care a avut loc la Cracovia, sub conducerea lui. — 135.

141 Scrisoarea lui V. I. Lenin a fost trimisă din Cracovia lui I. V. Stalin, la Petersburg, în ziua de 28 noiembrie (11 decembrie) 1912. Ea a fost transcrisă de N. K. Krupskaja cu cernelă simpatică. Pe parcurs, scrisoarea a fost interceptată de departamentul poliției, descifrată și dactilografiată. O copie a ei a fost

- găsită în arhiva departamentului. Unele cuvinte din această scri-soare n-au putut fi descifrate și de aceea copia prezintă unele omisiuni. — 136.
- 142 „Den” — denumirea conspirativă a ziarului „Pravda”. — 136.
- 143 Înainte de a se convoca pentru ziua de 5 (18) octombrie 1912 adunarea împuterniciților din curia muncitorească a guberniei Petersburg în vederea desemnării delegaților în alegerile pentru Duma a IV-a de stat, guvernul a dat publicității niște așa-zise „lămuriri” privind 21 de întreprinderi (din cele 44 de fabrici și uzine care participau la alegeri), în care se arată că alegerile de împuterniciți din aceste întreprinderi sînt declarate nevalabile. Drept răspuns la aceste „lămuriri”, muncitorii dintr-o serie întregă de fabrici și uzine din Petersburg au declarat o grevă politică, care a cuprins toate raioanele orașului și a fost însoțită de mitinguri și demonstrații de masă. Guvernul a fost nevoit să bată în retragere și să anunțe noi alegeri. În toate întreprinderile la care au avut loc noi alegeri, muncitorii au adoptat „Mandatul încredințat de muncitorii din Petersburg deputatului lor muncitor”. La 17 (30) octombrie „Mandatul” a fost adoptat de noua adunare gubernială, dar la următoarea alegere de delegați nu s-a votat pe bază de platforme, ceea ce a făcut să fie aleși trei bolșevici și trei lichidatori. Pentru desemnarea viitorului deputat din partea curiei muncitorești, bolșevicii au propus lichidatorilor să se procedeze la tragere la sorți. Lichidatorii au refuzat. La adunarea gubernială a delegaților a fost ales ca deputat din partea curiei muncitorești a guberniei Petersburg bolșevicul A. E. Badaev. — 139.
- 144 *Cooperativa* — în corespondența conspirativă denumire dată fracțiunii social-democrate din Duma a IV-a de stat. — 140.
- 145 „Numere” — denumire dată în scop conspirativ deputaților social-democrați din Duma a IV-a de stat : Nr. 1 — A. E. Badaev ; Nr. 3 — R. V. Malinovski (ulterior demascat ca provocator) ; Nr. 4 — N. R. Șagov ; Nr. 5 — M. K. Muranov ; Nr. 6 — G. I. Petrovski ; Nr. 7 — F. N. Samoilov. — 140.
- 146 *Colegiul lui Mișa* — pe cît se pare, numele conspirativ al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. — 140.
- 147 La sfîrșitul anului 1912, treburile administrative legate de editarea Pravdei erau, din vina unor funcționari ai ei, într-o stare de extremă neorînduială, ceea ce a dat motiv unora să creadă în existența unor abuzuri și delapidări. — 141.
- 148 Scrisorile nr. 107 și 110, publicate în 1960 în revista „Istoriceskii Arhiv” nr. 2, au fost considerate ca aparținînd Nadejdei K. Krupskaia.
La pregătirea volumului de față, prin analiza conținutului acestor scrisori și compararea lor cu altele datînd din aceeași perioadă, s-a stabilit că ele aparțin lui V. I. Lenin și că, din

motive conspirative, ele au fost transcrise de Krupskaja cu cerneală simpatică printre rîndurile unor scrisori legale. — 141.

- 149 Este vorba de declarația fracțiunii social-democrate din Dumă, la baza căreia au stat tezele lui V. I. Lenin „Cu privire la unele cuvîntări ale deputaților muncitorimii” (vezi Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 213—218).
Adoptarea acestei declarații a fost precedată de o luptă înverșunată între deputații bolșevici și cei șapte membri menșevici ai fracțiunii. Potrivit indicațiilor lui Lenin, în declarație au fost incluse aproape toate punctele principale ale programului-minimum. În același timp însă, menșevicii au reușit să includă și un punct cuprinzînd revendicarea autonomiei național-culturale. Declarația fracțiunii social-democrate a fost citită în ședința Dumei de stat din 7 (20) decembrie 1912.
În decembrie 1912, la cererea insistentă a lichidatorilor, în fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat s-au dus tratative pentru fuzionarea ziarelor „Pravda” și „Luci” și editarea „unui ziar muncitoresc nefracționist”. În urma acestor tratative, deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat — A. E. Badaev, G. I. Petrovski, F. N. Samoilov și N. P. Șagov — au publicat în nr. 78 al ziarului „Luci” o declarație prin care făceau cunoscut că ei se numără printre colaboratorii ziarului „Luci” și că „Pravda” va avea drept colaboratori și pe cei șapte deputați lichidatori. Totuși, încă de la 30 ianuarie 1913 deputații bolșevici au renunțat la calitatea lor de colaboratori ai ziarului „Luci”, declarînd că sînt în dezacord cu orientarea lui lichidatoristă (vezi volumul de față, adnotarea 182). — 146.
- 150 Este vorba de darea de seamă a delegației C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la lucrările Congresului de la Basel al Internaționalei a II-a. Această dare de seamă a fost publicată în nr. 30 al ziarului „Soșial-Demokrat” din 12 (25) ianuarie 1913. — 147.
- 151 V. I. Lenin se referă la retragerea celor șase reprezentanți ai C.C. din subsecția P.M.S.D.R. de la Congresul de la Basel, ca semn de protest împotriva confirmării de către subsecție a mandatului reprezentantului „grupului de inițiativă” din Petersburg, organizație ostilă partidului și care ducea luptă împotriva lui. — 148.
- 152 „Cei șase deputați aleși de curia muncitorească” — cei șase deputați bolșevici care făceau parte din fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat. — 148.
- 153 Vezi „Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.”. Procesele-verbale, Moscova, 1963, p. 660. — 149.
- 154 Lenin se referă la articolul lui L. Martov „Biroul internațional despre unitatea social-democraților”, în care se spunea că la ședința de la Bruxelles a B.S.I. (28—29 octombrie (st. n.) 1912) Plehanov a declarat că „nu e departe vremea cînd se va ajunge

- la o unificare a social-democraților ruși nu numai între ei, dar și cu socialiștii-revoluționari". — 150.
- 155 „*Vecerneaia Pošta*” — denumire conspirativă a ziarului „Luci”. — 151.
- 156 În scrisoarea sa din 5 decembrie (st. n.) 1912, C. Huysmans îi comunica lui V. I. Lenin că el consideră drept provizorie înlocuirea reprezentantului P.M.S.D.R. în B.S.I. și că o hotărâre definitivă în legătură cu reprezentanța poate fi luată numai după ce Lenin va ajunge la o înțelegere „cu cealaltă fracțiune social-democrată” (adică cu lichidatorii). — 151.
- 157 Este vorba de școala de partid de la Bologna. Ulterior C.C. al P.M.S.D.R. a avut intenția să organizeze o asemenea școală în 1913 — în timpul vacanței de vară a Dumei de stat — pentru membrii fracțiunii social-democrate, pentru activiști de partid și muncitori. Cursurile urmau să țină șase săptămîni; în acest timp trebuiau să se țină 100 de prelegeri cu teme din domeniul problemei agrare, economiei politice, filozofiei marxiste, istoriei social-democrației din Germania, Polonia, Ținutul leton etc. În afara lecțiilor urmau să se țină și lucrări practice de întocmire a conspectelor de discursuri parlamentare, de elaborare a dărilor de seamă către alegători și să fie inițiați temeinic cursanții în activitatea Dumei a III-a. Planul de învățămînt al școlii a fost elaborat cu sprijinul direct al lui Lenin. El și-a propus să țină cele mai importante prelegeri — din domeniul economiei politice, teoriei și practicii socialismului în Rusia, precum și din acela al problemei agrare și al problemei naționale. Din cauza unor condiții nefavorabile (lipsa de mijloace etc.) nu s-a ajuns la organizarea acestei școli. — 155.
- 158 La rugămintea lui A. M. Gorki, în aprilie 1908 V. I. Lenin a venit la Capri, unde a stat cîteva zile. În acest timp, el a făcut cunoscut lui A. Bogdanov, V. Bazarov și A. V. Lunacearski că se află în divergență ireductibilă cu ei în problemele de filozofie. — 157.
- 159 V. I. Lenin se referă la consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid, căreia din motive conspirative i s-a dat denumirea de „consfătuirea din februarie”. Consfătuirea s-a ținut la Cracovia între 26 decembrie 1912 și 1 ianuarie 1913 (8—14 ianuarie 1913). Pentru amănunte în legătură cu această consfătuire, vezi V. I. Lenin, *Opere complete*, vol. 22, București, Ediura politică, 1963, ed. a doua, adn. 125. — 158.
- 160 „O federație de cea mai rea speță” — așa au fost caracterizate în hotărârile Conferinței de partid de la Praga din 1912 raporturile cu organizațiile social-democrate naționale care existau în P.M.S.D.R. cu începere de la Congresul al IV-lea (de unificare), cînd „naționaliștii” activau „complet separat de organizațiile din Rusia”, ceea ce avea o influență cu totul negativă asupra întregii

- activității a P.M.S.D.R. Cu toate că organizația social-democrată din Polonia și Lituania, cea din Ținutul leton și Bundul făceau parte din P.M.S.D.R., organele lor de conducere se mențineau separate, nu luau parte la conducerea activității de partid pe întreaga Rusie, fapt care, direct sau indirect, favoriza activitatea antipartinică a lichidatorilor (vezi, în legătură cu aceasta, Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 141—142 și vol. 22, p. 248—250). — 163.
- 161 Partidul social-democrat din Austria a fost lichidat ca partid unic în 1897 la Congresul din Bimberg (Viena), și în locul lui a fost înstituită o uniune federativă a „șase grupuri social-democrate” naționale: german, ceh, polonez, rutean, italian și al slavilor de sud. Toate aceste grupuri erau legate între ele doar prin congresul general și printr-o conducere centrală comună. La Congresul de la Brünn din 1899, Conducerea centrală a partidului a fost transformată într-un organ federativ, alcătuit din comitetele executive ale partidelor social-democrate naționale. — 163.
- 162 „*Iskra*” („veche”) — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie; a fost înființat de V. I. Lenin. A apărut în anii 1900—1903 (începînd cu nr. 52, menșevicii au făcut din „*Iskra*” organul lor de presă; a început să apară „*Iskra*” cea „nouă”, menșevică). „*Iskra*” a avut un rol hotărîtor în crearea partidului marxist revoluționar; ea a fost un centru de unire a forțelor partidului, de strîngere laolaltă și de educare a cadrelor lui. Din inițiativa lui Lenin și cu participarea lui directă, redacția „*Iskrei*” a elaborat proiectul de program al partidului și a pregătit cel de-al II-lea Congres al P.M.S.D.R. — 164.
- 163 Lenin se referă la „Proiectul condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R.”, adoptat de Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc în zilele de 10—25 aprilie (23 aprilie—8 mai) 1906 (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 136—137). — 164.
- 164 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 24, București, Editura politică, 1967, p. 492. — 165.
- 165 „*Hamburger Echo*” — cotidian, organ de presă al organizației din Hamburg a Partidului social-democrat din Germania. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. În 1933 a fost suspendat de guvernul hitlerist. Și-a reluat apariția în 1946. — 166.
- 166 Scrisoarea lui Haase este citată de V. I. Lenin în articolul său „Mai bine mai tîrziu decît niciodată”, apărut în nr. 8 din 11 ianuarie 1913 al ziarului „*Pravda*” (Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 302—304). — 166.
- 167 Scrisoarea lui V. I. Lenin este un răspuns la o scrisoare a lui G. M. Veazmenski, directorul arhivei de la Berlin a social-demo-

- crației ruse. În scrisoarea sa, acesta îl ruga pe Lenin să-i trimită, în vederea completării arhivei, literatură poloneză ilegală, precum și publicațiile ilegale ale P.M.S.D.R.; promitea că va trimite „Izvestiia C.C. al P.M.S.D.R.” pe anul 1907, pe care Lenin o văzuse cu prilejul primei sale vizite la această arhivă, în 1912, și de care avea mare nevoie. — 167.
- 168 „Izvestiia C.C. al P.M.S.D.R.” — ziar bolșevic ilegal. A apărut la Petersburg de la 16 (29) iulie pînă la 11 (24) octombrie 1907. Au apărut trei numere. Așa cum s-a arătat în primul ei număr, „Izvestiia” era o publicație cu caracter provizoriu, „din cauza imposibilității de a se trece la editarea Organului Central al partidului”. În „Izvestiia” erau publicate extrase din procesele-verbale ale C.C. al P.M.S.D.R., rezoluțiile organizațiilor din Petersburg și Moscova ale P.M.S.D.R. în probleme politice curente, informații în legătură cu evenimentele revoluționare din Rusia. — 167.
- 169 Lenin se referă la scrisoarea de recomandare pentru G. M. Veazmenski trimisă lui N. V. Kuznețov (Sapojkov) la Paris. În scrisoare, pe cît se pare, el îl ruga pe Kuznețov să-i predea lui Veazmenski publicații bolșevice ilegale pentru arhiva socialistă de la Berlin. Din cele comunicate de Veazmenski lui Lenin reiese că el a fost la Paris în ianuarie—februarie 1913 și Kuznețov i-a predat cîteva numere prețioase din publicațiile ilegale editate de comitetele bolșevice din Ural. — 168.
- 170 Lenin se referă la articolul „Despre bolșevism”, scris de el pentru volumul al II-lea al culegerii lui N. A. Rubakin „Printre cărți” (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 305—307). — 168.
- 171 Din nr. 4 al ziarului „Luci”, cu data de 5 ianuarie, pe Lenin îl interesa, probabil, nota „Cu privire la reprezentanța în Biroul socialist internațional”, care fusese scrisă drept răspuns la nota cu același titlu apărută în nr. 201 din 23 decembrie 1912 al ziarului „Pravda”. În ziarul „Luci”, lichidatorii declarau că ei consideră drept unilaterală reprezentanța P.M.S.D.R. în B.S.I. (alcătuită din Lenin și Plehanov) și ridicau obiecții împotriva faptului că din B.S.I. nu face parte și un reprezentant al Comitetului de organizare (menșevic). — 169.
- 172 Este vorba de reorganizarea redacției ziarului „Pravda” pe baza hotărîrii consfătuirii de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Lipsa de informații în legătură cu începerea acestei reorganizări i-a provocat o serioasă îngrijorare lui V. I. Lenin, întrucît în ianuarie 1913 „Pravda” a comis din nou o serie de greșeli în munca ei. La 15 și 23 ianuarie în acest ziar au fost publicate niște scrisori către redacție ale lui E. I. Jagiello, deputat și membru al P.P.S., care se dădea drept reprezentant al clasei muncitoare poloneze; la 17 și 24 ianuarie au apărut în prima pagină anunțuri în legătură cu apariția unor numere curente ale ziarului „Zeit”, organul de presă al Bundului, care

avea o orientare lichidatoristă ; a dat dovadă de nehotărîre în lupta cu lichidatorii ; în ciuda indicației date de consfătuirea de la Cracovia, n-a publicat unele articole trimise în acest scop de Biroul din străinătate al C.C. etc.

Principala dificultate care împiedica pe activiștii de partid din Petersburg să rezolve în scurt timp sarcina reorganizării redacției era faptul că în această perioadă nu existau printre ei oameni neilegalizați care să poată completa aparatul redacțional al ziarului. Împăciunitorii strecurați în redacție și Malinovski, care era un provocator camuflat, împiedicau în fel și chip munca ei. La 22 ianuarie (st. v.) a avut loc o ședință comună a membrilor Biroului din Rusia al P.M.S.D.R. cu lucrătorii din redacția „Pravdei” ; în cadrul ei a fost confirmat ca redactor responsabil I. M. Sverdlov, iar ca secretară de redacție K. N. Samoilova.

În urma măsurilor luate, încă de la începutul lunii februarie nivelul general al ziarului s-a ridicat, în paginile „Pravdei” au început să fie tipărite aproape zilnic articole ale lui Lenin, s-au înviorat considerabil unele rubrici atât de importante ca „Mișcarea muncitorească”, „Duma de stat”, „Viața satelor”. Deputații bolșevici au început să se ocupe în mod activ de partea publicistică a ziarului. Tirajul lui a crescut. Într-o serie de scrisori ale sale ulterioare, Lenin a relevat că în munca redacției s-a produs o îmbunătățire.

„Zeit” — cotidian, organ de presă în limba idiș al Bundului, a apărut la Petersburg de la 20 decembrie 1912 (2 ianuarie 1913) pînă la 5 (18) mai 1914. — 169.

173 V. I. Lenin, pe cît se pare, se referă la nota „O mică intrigă”, apărută în „Pravda” nr. 6 din 8 ianuarie 1913. În această notă, „Pravda” a demascât atitudinea nejustă a ziarului „Luci”, dar a comis o greșeală angajîndu-se într-o polemică neprincipială cu redacția revistei „Rabocii Golos”. — 169.

174 Aici este vorba de ziarul „Naș Puti”. Încă din vara anului 1912 Lenin a arătat că e necesară editarea unui ziar muncitoresc legal la Moscova (vezi Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 452). Dar campania pentru colectarea de fonduri pentru scoaterea unui ziar la Moscova a început abia în noiembrie 1912.

Primul număr al ziarului a apărut la 25 august (7 septembrie) 1913. La 12 (25) septembrie, „Naș Puti” a fost interzis. — 170.

175 „Novaia Sibir” — cotidian politic-social și literar, de orientare liberală ; a apărut la Irkutsk de la 6 (19) decembrie 1912 pînă la 1 (14) februarie 1913. Redactorul efectiv al acestei publicații era lichidatorul N. Rojkov. — 171.

176 Este vorba de o scrisoare a lui A. A. Troianovski, care se afla pe atunci la Viena și făcea parte din redacția din străinătate a revistei „Prosvetșenie”. — 172.

- 177 Lenin se referă, pe cât se pare, la zvonul despre posibilitatea unei răscoale în Armenia turcească, sub conducerea partidului Daş-nakţiuţun, partid al burgheziei naţionaliste din Armenia. — 172.
- 178 V. I. Lenin se referă la editorialul „Masele muncitoare şi mişcarea ilegală”, apărut în nr. 15 (101) din 19 ianuarie 1913 al ziarului „Luci”, organul menşevicilor-lichidatori. Articolul era îndreptat împotriva activităţii ilegale a partidului muncitoresc. Această manifestare a lichidatorilor a fost demascată de Lenin în articolul „Către social-democraţi”, publicat la Harkov în foaie volantă hectografiată (vezi Opere complete, vol. 22, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 338—341). — 175.
- 179 Lenin se referă la cartea sa „*În 12 ani. Culegere de articole. Vol. I. Două curenţi în marxismul rus şi în social-democraţia rusă*”, apărută la Petersburg în noiembrie 1907. Din cele trei volume care urmau să fie editate a putut să fie tipărit doar primul volum şi prima parte din cel de-al doilea. Primul volum a fost confiscat îndată după apariţie, dar o mare parte din tiraj a putut fi salvată, şi cartea a continuat să fie difuzată ilegal. — 176.
- 180 La 30 ianuarie (st. v.) 1913, în nr. 24 al ziarului „Pravda” a fost tipărită o scrisoare a lui A. Bogdanov către redacţie, în care acesta protesta împotriva refuzului partizanilor „Pravdei” de a ajunge la un acord cu lichidatorii cu prilejul propunerii de candidat pentru alegerile de deputaţi în Duma a IV-a de stat. Într-o notă la această scrisoare, redacţia ziarului se mulţumea să arate că numai din vina lichidatorilor nu s-a ajuns la un acord. — 177.
- 181 Scrisoarea cu *întrebarea muncitorilor din Riga* cu data de 19 ianuarie 1913 a fost publicată în nr. 24 din 30 ianuarie 1913 al ziarului „Pravda”. Semnatarii ei — „Un grup de muncitori narodnici şi social-democraţi, cititori ai «Pravdei»” — cereau redacţiei să-şi expună punctul de vedere în legătură cu „unificarea cu narodnicismul de stînga”. Articolul lui Lenin „Despre narodnicism”, în care el căuta să facă o legătură cu această întrebare, a fost publicat în nr. 16 şi 17 din 20 şi 22 ianuarie ale ziarului „Pravda” (vezi Opere complete, vol. 22, Bucureşti, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 333—337). — 177.
- 182 Lenin se referă la o scrisoare adresată ziarului „Luci” de către A. E. Babaev, G. I. Petrovski, F. N. Samoilov şi N. P. Şagov, deputaţi bolşevici în Duma a IV-a de stat. În această scrisoare ei acuzau ziarul pentru atacurile lui împotriva mişcării ilegale, pentru propaganda sa lichidatoristă şi cereau să fie consideraţi ca nemaifăcînd parte din grupul lui de colaboratori. — 179.
- 183 Lenin se referă la bănuielile lui A. M. Gorki că K. P. Peatnişki, în activitatea sa de director administrativ al editurii „Znanie”, a dat dovadă de incorectitudine. Dar în această chestiune nu s-a ajuns la darea în judecată. — 180.

- 184 *Conceptul cuvîntării în cadrul discuției la buget*, întocmit de Lenin pentru unul din deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat, n-a fost găsit, cu excepția a două fragmente, care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.
- În volumul 22 al ediției de față este publicat un asemenea plan, care a stat la baza cuvîntării rostite în Dumă la 13 (26) mai 1913 de reprezentantul fracțiunii bolșevice (vezi p. 433—437). — 181.
- 185 Este vorba de scrisorile deputaților bolșevici din Duma IV-a de stat, care au fost publicate în „Pravda” în lunile ianuarie-februarie 1913 sub titlul comun „Impresiile unor deputați social-democrați din diferite regiuni ale țării”. — 181.
- 186 Articolele „Răspuns lui Maevski”, „Bulgakov despre țărani” și două articole despre moralitate, menționate în această scrisoare, n-au fost găsite. — 182.
- 187 „*Russkaia Molva*” — cotidian, organ al partidului progresist; a apărut la Petersburg între 9 (22) decembrie 1912 și 20 august (2 septembrie) 1913.
- După cum se pare, V. I. Lenin se referă la „Revista presei” din nr. 48 al ziarului „*Russkaia Molva*” din 28 ianuarie 1913, în care autorul scrie: „Mișcarea ilegală constituie răul împotriva căruia luptă menșevicii”. — 183.
- 188 Cu ocazia comemorării a 30 de ani de la moartea lui K. Marx, la 1 (14) martie 1913, în nr. 50 al ziarului „Pravda” a fost publicat articolul lui V. I. Lenin „Destinele istorice ale învățăturii lui Karl Marx” (vezi Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—4). — 183.
- 189 Este vorba de articolul lui P. N. Dnevnițki „Cît de scurtă este — și de ce este atît de scurtă — memoria lichidatorilor”, publicat în numerele din 6, 8, 9, 12, 13 și 14 februarie 1913 ale ziarului „Pravda”. — 183.
- 190 Articolul menționat aici, în care Lenin face o critică a boicotismului, n-a fost găsit. — 184.
- 191 Este vorba de atitudinea nejustă a lui N. G. Poletaev față de refuzul deputaților bolșevici de a mai colabora la ziarul „Luci”, organul lichidatorilor. Poletaev considera că poate fi adînișă colaborarea reciprocă a bolșevicilor și lichidatorilor la ziarele „Pravda” și „Luci”. Acest punct de vedere a fost combătut de Lenin. — 186.
- 192 După apariția primului număr al „Pravdei”, N. G. Poletaev a plecat din Petersburg și s-a dezinteresat de ziar. În lipsa lui, „*Nevskaia Zvezda*” („sora mai mare”) a încetat să mai apară. V. I. Lenin acorda o deosebită importanță colaborării lui Poletaev la „Pravda”. — 186.

- 193 În 1913, A. Bogdanov a început să publice lucrarea sa „Știința organizatorică universală (Tectologia)“, care reprezintă o dezvoltare a punctului de vedere empiriomonist. — 187.
- 194 Lenin se referă la „Înștiințarea cu privire la Conferința de partid din 21, 22 și 23 iulie 1907“, editată, în foaie volantă, de C.C. al P.M.S.D.R. (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 177—185). — 189.
- 195 Lenin se referă la decretul de amnistie publicat cu prilejul împlinirii a 300 de ani de la urcarea pe tron a Romanovilor. — 189.
- 196 Este vorba de protestul delegației P.M.S.D.R. la Congresul de la Basel împotriva atitudinii nejuste a Secretariatului Biroului socialist internațional, care a declarat că delegații P.M.S.D.R. nu aveau dreptul să confirme mandatele delegațiilor opoziției poloneze la Congresul de la Basel și că în darea de seamă a lucrărilor congresului numele celor cinci delegați ai opoziției poloneze care au fost prezenți la ședințe vor fi însemnate prin litera „X“. — 190.
- 197 În lunile martie-aprilie 1913 V. I. Lenin lucrează la articolul său „O nereușită încercare a Rosei Luxemburg de a-l completa pe Marx“, scrie planul acestui articol, întocmește tabele statistice, face extrase din „Capitalul“ lui K. Marx. Articolul despre cartea Rosei Luxemburg n-a apărut în presă. — 193.
- 198 *Grupul celor șapte* — cei șapte deputați menșevici-lichidatori care făceau parte din fracțiunea social-democrată din Duma a IV-a de stat. — 194.
- 199 Este vorba de rezoluția Comitetului organizației din Petersburg a P.M.S.D.R. adoptată la o adunare din februarie 1913. În această rezoluție C.C. sublinia justețea liniei politice urmate de deputații din Duma a IV-a de stat și condamna comportarea deputaților menșevici, care sprijineau ziarul „Luci“, de orientare lichidatoristă. — 195.
- 200 La adunarea sa din februarie 1913, Comitetul din Petersburg a luat hotărârea de a edita „Izvestiia Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R.“ și a indicat conținutul primului număr; această hotărâre n-a putut fi adusă la îndeplinire. — 195.
- 201 Este vorba de aflat numele autorilor articolelor apărute fără semnătură în „Iskra“ leninistă, în „Proletarii“ și în „Soțial-Demokrat“.
- „Proletarii“ — ziar bolșevic ilegal. A apărut de la 21 august (3 septembrie) 1906 pînă la 28 noiembrie (11 decembrie) 1909 sub conducerea redacțională a lui V. I. Lenin. A fost, de fapt, Organul Central al bolșevicilor. Pentru date mai amănunțite, vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 15, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, adn. 1. — 196.

- 202 „*Severnîe Zapiski*” — revistă lunară politică și literară. A apărut în anii 1913—1917. — 197.
- 203 Este vorba, pe cât se pare, de broșura lui Kamenev „Esența lichidatorismului”, care era vorba să apară în editura „Priboi”. — 197.
- 204 La 13 (26) aprilie 1913, V. I. Lenin a ținut la Leipzig un referat pe tema „Avîntul social din Rusia și sarcinile social-democraților”. — 198.
- 205 Nu s-a stabilit exact despre ce „foaie volantă” a C.C. al Social-democrației din Ținutul leton este vorba aici. Pe cât se pare, e vorba de înștiințarea cu privire la convocarea Congresului al IV-lea al S.D.T.L., apărută de curînd în străinătate și publicată în organul central, „Zihna”, cu data de 29 martie 1913. Cu prilejul retipăririi acestei înștiințări, conducătorii bolșevicilor letoni au făcut o serie de observații critice în legătură cu ordinea de zi a congresului stabilită de C.C. lichidator, deoarece aceasta exprima tendința de a ocoli cele mai importante probleme principale. — 198.
- 206 Dînd urmare indicațiilor lui V. I. Lenin, bolșevicii letoni s-au prezentat la Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton cu o platformă proprie și cu un proiect de rezoluție. Proiectul de platformă pentru congres, scris de Lenin, a fost publicat în august 1913, în ziarul „Cinas Biedrs”, apoi în „Buletin”. Pentru amănunte vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, adn. 76. — 199.
- 207 În numărul din mai 1913 al revistei „Prosvetșenie” nu a apărut nici o scriere a lui Gorki; în numărul din iulie a fost publicată povestirea sa „Furtul”. — 201.
- 208 Alegerile pentru organul de conducere al Sindicatului metalurgiștilor din Moscova au avut loc la 21 aprilie (4 mai) 1913. Bolșevicii au propus o listă de candidați care a fost publicată în ziarul „Pravda” și difuzată printre cei prezenți. Împotriva cererii formulate de lichidatori ca alegerile să se facă „fără a se ține seama de orientare”, majoritatea celor întruniți la această adunare au votat lista apărută în „Pravda”; din cei 14 membri aleși în organul de conducere, 10 figurau pe lista bolșevică. — 202.
- 209 Numărul jubiliar al „Pravdei”, închinat primei aniversări a ziarului, a apărut la 23 aprilie (6 mai) 1913. În acest număr au fost publicate articolele lui V. I. Lenin „La aniversarea «Pravdei»” și „Ceva despre rezultate și fapte” (vezi Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 101—104 și 105—108). — 202.
- 210 V. I. Lenin a trimis lui L. B. Kamenev scrisoarea lui A. A. Troianovski cu data de 15 mai (st. n.) 1913. În această scrisoare

Troianovski îl ruga pe Kamenev să scrie un răspuns la articolul menșevicului-lichidator S. Semkovski (S. I. Bronștein) „Renașterea proletariatului rus“, apărut în nr. 8 din 1 mai 1913 al revistei „Der Kampf“.

„Der Kampf“ — revistă lunară, organ al social-democrației austriece; a apărut la Viena din 1907 pînă în 1934; se situa pe o poziție oportunistă, centristă, pe care o masca printr-o frazeologie stîngistă. A avut ca redactori pe O. Bauer, A. Braun, K. Renner, F. Adler etc. — 202.

- 211 Este vorba de Congresul Internaționalei a II-a, care urma să se țină la Viena în august 1914. Din cauza primului război mondial, care a izbucnit între timp, congresul nu s-a mai ținut. — 202.
- 212 Lenin se referă la articolul lui M. S. Olminski (A. Vitimski) „Cine cu cine?“, publicat în „Pravda“ nr. 106 din 10 mai 1913. În acest articol, autorul polemiza cu ziarul „Luci“ pe tema consfătuirii dintre redactorii unor ziare burgheze și reprezentanții presei muncitorești. Consfătuirea a fost convocată în vederea unei declarații de protest împotriva înăspririi legii presci. — 205.
- 213 La stăruința lui V. I. Lenin, articolul lui A. A. Bogdanov „Ideologie“ („Dintr-un dicționar de cuvinte străine“) n-a fost publicat în „Pravda“, întrucît avea un conținut antimarxist. În legătură cu declarația ulterioară a lui Bogdanov cu privire la ruperea legăturilor lui cu „Pravda“, Lenin a scris o „Scrisoare către redacție“, care a fost publicată în nr. 9 din 31 ianuarie 1914 al ziarului „Puti Pravdi“ (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 326—327). — 205.
- 214 *Greva generală din Belgia* a avut loc între 14 și 24 aprilie (st. n.) 1913. Muncitorii belgieni cereau modificarea constituției, acordarea dreptului de vot universal și egal. Greva a căpătat proporții impunătoare. „Pravda“ și-a informat sistematic cititorii despre mersul grevei, a publicat știri în legătură cu sumele colectate de muncitorii ruși pentru sprijinirea greviștilor. Pentru amănunte în legătură cu greva, vezi articolul lui V. I. Lenin „Învățămintele grevei din Belgia“ (Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 155—156). — 205.
- 215 Lenin se referă la cel de-al doilea articol al lui I. A. Berzin din ciclul „Însemnări despre tactică“, apărut în nr. 2—3 din mai 1913 al „Buletinului“ Biroului grupurilor Social-democrației din Ținutul leton și avînd ca subtitlu „Bazele unității partidului“. În acest articol Berzin expunea în mod greșit hotărârile Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. (1906) cu privire la condițiile de unificare a P.M.S.D. Leton cu P.M.S.D.R. — 207.
- 216 Este vorba de următoarele hotărîri ale Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.: 1) „Condițiile fuzionării social-democrației din Polonia și Lituania cu P.M.S.D.R.“; 2) „Proiectul

condițiilor de unificare a Partidului muncitoresc social-democrat leton cu P.M.S.D.R.“ ; 3) „Proiectul condițiilor de unificare a Bundului cu P.M.S.D.R.“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 133—136). — 207.

- 217 Vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 207. — 208.
- 218 Lenin se referă la rezoluția Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. „Cu privire la absența delegaților din partea centrelor naționale la conferința generală de partid“ (vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 141—142). — 208.
- 219 Lenin se referă la alegerile suplimentare pentru organul de conducere al sindicatului metalurgiștilor care au avut loc la 25 august (7 septembrie) 1913. Cu toate încercările lichidatorilor de a crea o atmosferă ostilă conducerii bolșevice a sindicatului, cei prezenți, în imensa lor majoritate, au adoptat cu aplauze o rezoluție prin care exprimau mulțumiri conducerii pentru activitatea ei. Lista lichidatorilor a înrunit doar vreo 150 de voturi. Lista bolșevică, care fusese în prealabil publicată în ziarul „Severnaia Pravda“, a fost votată cu o majoritate covârșitoare. — 210.
- 220 Postul de secretar al conducerii sindicatului metalurgiștilor pînă la 25 august (7 septembrie) a fost deținut de lichidatorul V. Abrosimov, care ulterior a fost demascat ca provocator. — 210.
- 221 „Pravda“ a apărut în format mărit cu începere de la 29 mai (11 iunie) 1913. — 211.
- 222 La 22 mai (4 iunie) 1913, în Duma a IV-a de stat, după discuțiile la bugetul departamentului poștelor și telegrafului, a fost votată propunerea fracțiunii cadete cu privire la ziua de lucru de 7 ore pentru funcționarii acestui departament. Frațiunea social-democrată, pe baza punctului 3 (h) din rezoluția „Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă“, adoptată de Conferința a V-a (generală) a P.M.S.D.R. din 1908, s-a abținut de la vot. Ca urmare, proiectul cu privire la ziua de lucru de 7 ore pentru funcționarii de la poștă și telegraf a fost respins. „Pravda“, polemizînd cu „Luci“, a apărut comportarea nejustă a fracțiunii social-democrate în Dumă.

În urma indicației date de Lenin, greșeala a fost îndreptată : în numărul din 9 iunie al „Pravdei“ a fost publicat, fără semnătură, articolul „Duma și tactica social-democrată“, însoțit de o notă în care se arăta că redacția, într-o ședință largită, a reexaminat problema comportării fracțiunii social-democrate cu prilejul votării bugetului departamentului poștelor și telegrafului, iar în numărul din 11 iunie a fost publicată o comunicare a fracțiunii

social-democrate, care recunoștea că a comis o greșeală prin abținerea ei de la vot.

În rezoluția consfățuirii de la Poronino din 1913 a C.C. cu unii activiști de partid, „Cu privire la activitatea social-democraților în Dumă”, punctul 3 (h) a fost reexaminat și aprobat într-o formă nouă, îmbunătățita. — 212.

- 223 Articolul „Pravda”, scris de M. S. Olminski (Vitimski) cu prilejul apariției ziarului în format mărit, a apărut în numărul din 30 mai 1913.

În același număr al „Pravdei” a fost publicat, în traducerea lui L. Stal, un fragment din poemul „Numai bărbații și femeile...” al poetului american Trobell, fost muncitor. — 213.

- 224 V. I. Lenin se referă la scrisoarea-declarație a lui A. Bogdanov „Declarație într-o chestiune de fapt”, apărută în numărul din 26 mai 1913 al ziarului „Pravda”. În această scrisoare, Bogdanov încerca să infirme faptul, relevat de Lenin în articolul său „Probleme litigioase”, că refuzul de a activa în Dumă și de a folosi celelalte posibilități legale era legat de „vperedism” (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 77). Redacția „Pravdei” a publicat declarația lui Bogdanov, însoțind-o cu următoarea notă: „Împărtășind întru totul punctul de vedere expus în articolul «Probleme litigioase», apărut în nr. 95 al ziarului nostru, redacția consideră totodată indicat, pentru a păstra o atitudine imparțială, să publice prezenta declarație a tov. Bogdanov, unul dintre colaboratorii noștri permanenți”. Lenin a protestat cu tărie împotriva publicării acestei note; el a trimis ziarului „Pravda”, o dată cu scrisoarea „Despre d-l Bogdanov și grupul «Vpered»” (vezi op. cit., p. 261—263), o notă îndreptată împotriva tendinței lui Bogdanov de a denatura istoria partidului (această notă n-a fost publicată atunci și, pînă azi, n-a fost găsită). Lenin, în scrisorile sale, nu o dată a atras atenția redacției că e inadmisibil ca Bogdanov să colaboreze la o gazetă bolșevică. După ce a scris articolul „Ideologie”, în care propaga fătiiș concepțiile machiste, Bogdanov a fost scos din rîndul colaboratorilor ziarului „Pravda”. — 213.

- 225 În aprilie-mai 1913 au fost publicate în „Pravda” articolele lui Plehanov intitulate „Sub o ploaie de gloanțe (Insemnări sumare)”. Unul din ele era îndreptat împotriva lui A. N. Potresov: „D-l Potresov în rolul de acuzator al meu” (numerele din 17 și 19 mai 1913). După aceea, pînă la 7 iunie, „Pravda” n-a mai tipărit articole de-ale lui Plehanov, iar Potresov, în foiletonul „În cleștele trecutului său (Despre Plehanov)”, publicat în numerele din 25, 26 și 29 mai 1913 ale ziarului „Luci”, continua să-l „împroaște cu noroi” pe Plehanov. O critică a atacurilor lui Potresov îndreptate împotriva lui Plehanov a fost făcută de V. I. Lenin în articolul său „Partidul muncitoresc și falsificatorii liberali (Despre Potresov)” (vezi Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 237—238). — 214.

- 226 „*Bulletin périodique du Bureau Socialiste International*“ a apărut în limbile franceză, engleză și germană în anii 1910—1914. — 218.
- 227 Este vorba de publicarea dării de seamă asupra activității desfășurate de fracțiunea din Duma a IV-a de stat. Ea n-a fost publicată. — 219.
- 228 Lenin se referă la divergențele în legătură cu primirea lui E. I. Jagiello, deputat în Duma a IV-a de stat din partea orașului Varșovia, în fracțiunea social-democrată (vezi volumul de față, adn. 125). — 219.
- 229 Este vorba de arestarea lui I. M. Sverdlov și K. T. Novgorodțeva (Sverdlova), care a avut loc la 10 (23) februarie 1913 la locuința lui G. I. Petrovski, membru al Dumei a IV-a de stat, în urma unui denunț al provocatorului Malinovski. — 220.
- 230 „*Cel al lui Nikitici*“ — adică acela care ține legătura cu Nikitici. „Nikitici“ era numele conspirativ al lui L. B. Krasin. Se poate să fi fost vorba de social-democratul V. N. Maleantovici, care în anii 1901—1907 se afla la Odesa. El era frate cu avocatul P. N. Maleantovici din Moscova. — 222.
- 231 A. M. Gorki a participat ca delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., care a avut loc între 30 aprilie și 19 mai (13 mai și 1 iunie) 1907. — 224.
- 232 Lenin se referă la conflictul izbucnit între guvern și Duma a IV-a de stat în legătură cu intervenția ultrareacționarului Markov II, care, adresându-se reprezentanților Ministerului de Finanțe, a spus: „nu vă e permis să furați“. Duma n-a reacționat în nici un fel la această declarație. Consiliul de Miniștri, considerând că a fost adusă o ofensă întregului guvern, a pus problema trimiterii lui Markov II în judecată pentru calomnie și a cerut ca președintele Rodzeanko, de la înălțimea tribunei, să condamne o asemenea manifestare. — 224.
- 233 „Pravda“ a fost suspendată la 5 (18) iulie 1913 printr-o hotărâre a Curții de apel, la propunerea ministrului de interne N. A. Maklakov. Cu începere de la 13 (26) iulie același an, ea a apărut sub denumirea „Raboceia Pravda“. — 224.
- 234 Articolul lui V. I. Lenin „Despre d-l Bogdanov și grupul «Vpered» (Pentru colegiul redacțional al ziarului „Pravda“)“ a fost publicat pentru prima oară în 1930 (vezi Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 261—263). — 225.
- 235 Este vorba de cea de-a II-a Conferință a organizației din străinătate a P.M.S.D.R., care a avut loc la Berna în zilele de 20—21 iulie (2—3 august) 1913. La 21 iulie (3 august) Lenin a prezentat raportul „Cu privire la starea de lucruri din partid“. Textul raportului n-a fost încă găsit; o scurtă informație a apărut în „Buletinul Comitetului Organizației din Străinătate a P.M.S.D.R.“ nr. 3 din 2 (15) octombrie 1913. — 226.

- 236 Lenin se referă, probabil, la articolul lui O. N. Lola (V. Stepaniuk) „Din istoria marxismului ucrainean”, apărut în nr. 6 din iunie 1914 al revistei „Prosveşcenie”. — 227.
- 237 Este vorba de Congresul al II-lea al studenţimii din Ucraina, care a avut loc în zilele de 19—22 iunie (2—5) iulie 1913 la Lvov ; el a fost organizat în așa fel încît să coincidă cu manifestările legate de sărbătorirea marelui scriitor, savant, activist pe tărîm social și democrat revoluţionar ucrainean Ivan Franko. La lucrările congresului au participat și reprezentanți ai studenţimii ucrainene din Rusia. Raportul „Tineretul ucrainean și situația actuală a naţiunii” a fost prezentat de social-democratul ucrainean Doņov, care preconiza lozincă unei Ucraine „neatîrnate”. Această lozincă a fost sprijinită de național-democrați, dar a stîrnit protestul grupului de social-democrați ucraineni emigrați din Rusia. Protestul n-a fost sprijinit de congres și, în urma discuțiilor purtate, a fost adoptată rezoluția prezentată de Doņov, în care era formulat programul separatiștilor ucraineni. — 228.
- 238 „*Jivaia Jizn*” — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori, a apărut la Petersburg de la 11 (24) iulie 1913 ; era continuatorul ziarului lichidatorist „Luci” ; la 1 (14) august a fost interzis.
O analiză critică a articolului Verei Zasulici „În jurul unei probleme” a fost făcută de Lenin în lucrarea sa „Cum distruge V. Zasulici lichidatorismul” (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 26—49). — 230.
- 239 Este vorba de inginerul B. N. Smirnov, care pe atunci se afla la Berna. După părerea lui Kasparov, s-ar fi putut obține de la Smirnov sprijin bănesc pentru partid. — 232.
- 240 „*Severnaia Pravda*” — denumire sub care a apărut de la 1 (14) august pînă la 7 (20) septembrie 1914 ziarul bolșevic „Pravda”. — 232.
- 241 „*Raboceaia Pravda*” — cotidian bolșevic ; a apărut la Petersburg de la 13 (26) iulie pînă la 1 (14) august 1913 în locul ziarului „Pravda”, care fusese interzis. — 232.
- 242 „*Novaia Raboceaia Gazeta*” — cotidian al menșevicilor-lichidatori ; a apărut la Petersburg de la 8 (21) august 1913 pînă la 23 ianuarie (5 februarie) 1914 în locul ziarului „Jivaia Jizn”. — 232.
- 243 Drept răspuns la această scrisoare, V. I. Lenin a primit o scrisoare trimisă de G. S. Șaumian la 7 septembrie 1913 din Astrahan. Șaumian îi spunea că are să-i trimită o statistică a naționalităților din Caucaz și, deocamdată, îi comunica doar unele cifre generale. Totodată îi trimitea broșura promisă, precum și traducerea a două rapoarte în limba rusă cu privire la situația din Armenia. — 233.
- 244 „*Jivaia Misl*” — ziar legal al narodnicilor de stînga (al socialiștilor-revoluționari) ; a apărut la Petersburg din august 1913 pînă

- în iulie 1914. Și-a schimbat de câteva ori denumirea : „Vernaia Mîsl“, „Mîsl Truda“, „Severnaia Mîsl“, „Stoikaia Mîsl“ etc. — 234.
- 245 Este vorba de Congresul Partidului social-democrat din Germania care a avut loc la Jena între 14 și 20 septembrie 1913. Reprezentant al P.M.S.D.R. la acest congres a fost A. Bekzadian.
- Folosind prilejul oferit de congres, bolșevicii au vrut să clarifice definitiv situația banilor aflați la „deținători“. Lucrurile tărăgăneau deoarece Tyszka și R. Luxemburg, care simpatizau cu împăciuitoriștii, folosindu-se de legăturile lor cu „deținătorii“ — C. Zetkin, K. Kautsky și F. Mehring —, căutau pe toate căile să împiedice restituirea banilor cuveniți bolșevicilor. — 235.
- 246 După cum relatează G. M. Veazmenski, în 1913 V. M. Kaspaiov, pe baza scrisorii de recomandatie date de V. I. Lenin, a putut consulta materiale din arhiva de la Berlin a social-democrației ruse. — 235.
- 247 Este vorba de telegrama trimisă de A. M. Gorki de la Rimini, pe adresa C.C. al P.M.S.D.R., cu prilejul morții lui A. Bebel ; telegrama a fost publicată în nr. 4 din 4 august 1913 al ziarului „Severnaia Pravda“. — 236.
- 248 „*Pravda Truda*“ — cotidian bolșevic ; a apărut la Petersburg de la 11 (24) septembrie pînă la 9 (22) octombrie 1913 în locul ziarului „Severnaia Pravda“, care fusese interzis la 7 (20) septembrie. — 237.
- 249 J. Dietz i-a răspuns lui V. I. Lenin printr-o scrisoare în care îi mulțumea pentru urările de bine cu prilejul aniversării a 70 de ani. — 238.
- 250 „*Za Pravdu*“ — una din denumirile sub care a apărut „Pravda“. Gestiunea financiară, de care e vorba în scrisoarea de față, a fost publicată în nr. 9 din 13 octombrie al acestui ziar. — 238.
- 251 În articolul „*O consfătuire a marxiștilor*“, apărut în nr. 8 din 13 octombrie 1913 al ziarului „Za Pravdu“, se făcea o amănunțită expunere asupra consfătuirii C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid care a avut loc în zilele de 23 septembrie—1 octombrie (6—14 octombrie) 1913. Autorul acestui articol era M. Cernomazov, care, după cum s-a dovedit ulterior, era agent al ohranei. — 239.
- 252 Este vorba de două articole ale lui G. I. Petrovski și de un articol al „fostului împăciuitorist“ N. Borin (N. Krestinski). Articolele n-au fost publicate. — 239.
- 253 X — K. A. Komarovski (B. G. Danski). În 1911 a intrat în P.M.S.D.R., a colaborat la „Zvezda“ și „Pravda“ ; în anii 1913—1914 a făcut parte din redacția revistei bolșevice „Voprosî Strahovaniiia“. Pentru a discredita pe bolșevici, lichidatorii i-au adus lui Danski învinuirea că colaborează la publicații burgheze. O comisie de partid, cercetînd cazul, a stabilit că, din momentul în

care a intrat în rândurile partidului bolșevic, Danski a încetat să mai colaboreze la publicații burgheze. De aceea l-a apreciat ca un tovarăș cinstit și a considerat că lichidatorii sînt de rea-credință.

Unele indicații în legătură cu campania de calomnii a lichidatorilor împotriva lui Komarovski sînt date de V. I. Lenin în raportul C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 425—426). — 241.

- 254 Chestiunea Komarovski a fost din nou examinată într-o comisie alcătuită din reprezentanți ai ziarului „Za Pravdu”, ai revistelor „Prosvetșenie” și „Voprosi Strahovaniia”, șase deputați ai muncitorilor, colaboratori ai editurii „Priboi” și un reprezentant al „muncitorilor marxiști organizați”. În nr. 32 din 10 noiembrie 1913 al ziarului „Za Pravdu” a fost publicată concluzia acestei comisii, care considera că nu există absolut nici un motiv pentru ca X să nu colaboreze în continuare la publicațiile marxiste. — 243.
- 255 „Voprosi Strahovaniia” — revistă legală bolșevică; a apărut, cu unele întreruperi, din octombrie 1913 pînă în martie 1918. A dus luptă nu numai pentru asigurările sociale, dar și pentru „lozincile neciuntite” ale bolșevicilor: ziua de lucru de 8 ore, confiscarea pămînturilor moșierești și republica democratică. — 243.
- 256 Lenin se referă la „Declarația” deputaților-bolșevici apărută în numărul 13 din 18 octombrie 1913 al ziarului „Za Pravdu”. În ea se cerea părții menșevice a fracțiunii social-democrate din Duma a IV-a de stat să recunoască egalitatea în drepturi a „celor șapte” și a „celor șase” cu prilejul rezolvării diferitelor probleme de către fracțiunea social-democrată din Dumă. Ziarul „Za Pravdu”, urmînd indicațiile lui Lenin, a desfășurat o amplă campanie împotriva activității dezorganizatoare a „celor șapte”. În răspunsul lor oficial din 25 octombrie (7 noiembrie), „cei șapte” au refuzat să recunoască egalitatea în drepturi cu „cei șase”. Aceștia din urmă au declarat că se constituie în fracțiune aparte (vezi volumul de față, p. 251). — 244.
- 257 V. I. Lenin se referă la articolul „Unitatea fracțiunii social-democrate este în pericol!”, apărut în nr. 60 din 18 octombrie 1913 al ziarului lichidatorist „Novaia Raboceaia Gazeta”. — 244.
- 258 În această scrisoare Lenin îi răspunde lui C. Huysmans, care, într-o scrisoare eu data de 29 octombrie (st. n.) 1913, îl întreba cine este reprezentantul P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional. — 247.
- 259 Aici este vorba de rezoluția „Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă”, adoptată la consfătuirea de la Poronino a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. Rezoluția a apărut în ziarul „Za Pravdu” nr. 12 din 17 octombrie 1913 (vezi V. I. Le-

- nin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 61—62). — 248.
- 260 Este vorba de rezoluțiile muncitorilor din Petersburg care au fost publicate cu începere de la 22 octombrie (4 noiembrie) în ziarul „Za Pravdu”. Un bilanț general al acestor rezoluții găsim în articolul lui Lenin „Cum au răspuns muncitorii la constituirea fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Duma de stat” (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, p. 440—449). — 248.
- 261 Un fragment din povestirea „Valul” de V. Voitinski, cu subtitlul „O rază de lumină în miez de noapte”, a apărut în nr. 4 pe 1914 al revistei „Prosvetșenie”. Dintr-o scrisoare a lui V. I. Lenin către A. M. Gorki de la jumătatea lunii noiembrie 1913 (vezi volumul de față, p. 256) se vede că Gorki s-a pronunțat împotriva publicării povestirii lui Voitinski în „Prosvetșenie”. Nu s-a stabilit dacă era vorba chiar de publicarea acestui fragment. — 250.
- 262 Declarația deputaților bolșevici („Răspuns celor șapte deputați”) în legătură cu constituirea în Duma de stat a unei fracțiuni muncitorești social-democrate de sine stătătoare a fost publicată în nr. 22 din 29 octombrie 1913 al ziarului „Za Pravdu”. — 251.
- 263 Scrisoarea lui Lenin a fost prilejuită de apariția în ziarul „Russkoe Slovo” nr. 219 din 22 septembrie 1913 a unui articol „Despre moda karamazovistă”, în care A. M. Gorki lua poziție împotriva punerii în scenă la Teatrul de artă din Moscova a unei piese după romanul „Posedații” de Dostoievski. Presa burgheză a luat apărarea piesei. Gorki a răspuns printr-un nou articol: „Încă o dată — despre moda karamazovistă”, care a fost publicat în nr. 248 din 27 octombrie 1913 al ziarului „Russkoe Slovo”.
- Articolul lui Gorki a fost reprodus în mare parte — însă fără pasajul final — în ziarul „Reci” cu data de 28 octombrie (10 noiembrie). În ziua următoare, acest articol al lui Gorki, inclusiv pasajul final, care e citat în întregime de Lenin în scrisoarea sa, a apărut și în „Novaia Raboceaia Gazeta”, publicație a lichidatorilor. — 252.
- 264 Articolul lui V. I. Lenin „Materiale în legătură cu lupta din cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă”, apărut în „Za Pravdu” nr. 22 din 29 octombrie 1913 (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 103—122), n-a mai fost retipărit în acest ziar. El a fost publicat din nou în 1914 în culegerea „Marxism și lichidatorism”, sub titlul „Materiale în legătură cu istoria constituirii fracțiunii muncitorești social-democrate din Rusia în Dumă”.
- Nr. 22 al ziarului „Za Pravdu” a fost confiscat din cauza articolului editorial „Beilis a fost achitat”. — 255.
- 265 V. I. Lenin se referă la o teză a lui Engels din articolul „Observații critice pe marginea proiectului de program social-democrat din 1891” (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 230). — 261.

- 266 Lenin a ținut *un referat cu privire la problema națională* la Zürich, Geneva, Lausanne și Berna în zilele de 26, 27, 28 și 30 iunie (9, 10, 11 și 13 iulie) 1913. „Tezele în legătură cu problema națională” și planurile pentru referat sînt publicate în Opere complete, vol. 23, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 333—341 și 476—480. — 263.
- 267 Aceasta este a doua scrisoare trimisă de Lenin redacției ziarului „Za Pravdu” după primirea primelor știri în legătură cu hotărîrile sesiunii din decembrie a Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a cu privire la unificarea P.M.S.D.R. (vezi și scrisoarea „În legătură cu hotărîrile Biroului”, precum și adnotarea 79, în Opere complete, vol. 24, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 204—206 și 470). — 264.
- 268 În legătură cu sesiunea din decembrie a Biroului socialist internațional, „Novaia Raboceaia Gazeta”, ziarul lichidatorilor, a publicat la 3 decembrie 1913 o telegramă din Londra, care anunța că Biroul socialist internațional a respins cererea bolșevicilor ca un reprezentant al „celor șase” să facă parte din secția interparlamentară a Internaționalei a II-a. În realitate însă, B.S.I. nu a examinat această chestiune, iar bolșevicii nu au formulat o asemenea cerință, deoarece, potrivit statutului secției interparlamentare, dacă în parlamentul respectiv erau mai multe fracțiuni socialiste, dreptul de reprezentare îl avea numai aceea dintre ele care avea un număr mai mare de deputați. Ca urmare a acestei prevederi, din partea Dumei de stat din Rusia a fost inclus în secția interparlamentară reprezentantul grupului „celor șapte” (lichidatori), care dispunea de o majoritate formală. Această chestiune a fost amănușit explicată de Lenin în articolul „Cum îi înșală lichidatorii pe muncitori” (Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 221—223). — 265.
- 269 Este vorba de intervenția lui Kautsky în ședința din 14 decembrie 1913 a Biroului socialist internațional (vezi adnotarea 267 din volumul de față și adnotarea 79 din volumul 24 de Opere complete ale lui V. I. Lenin). — 265.
- 270 „*Proletarskaia Pravda*” — una din denumirile sub care a apărut ziarul „Pravda”. — 269.
- 271 Pe cît se pare, e vorba de unul din articolele lui V. I. Lenin în legătură cu hotărîrea sesiunii din decembrie a B.S.I. și cu campania de calomnii în jurul rezoluției, adoptate de sesiune, cu privire la convocarea unei conferințe „de unificare” a P.M.S.D.R. La 17 (30) decembrie 1913, în „Proletarskaia Pravda” a fost publicat articolul lui Lenin „Rezoluția cu privire la hotărîrea Biroului socialist”, care preciza poziția oficială a bolșevicilor în această problemă (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 251—253).
- În hotărîrea „Cu privire la reorganizarea și la activitatea redacției ziarului «Pravda»”, adoptată de consfătuirea de la Cracovia

- a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid, se arăta că „articolele a căror publicare este considerată obligatorie de către C.C. trebuie să fie publicate imediat (sub pseudonim)” (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 293). Tocmai un asemenea pseudonim sînt literele „K.K.K.”. În decembrie 1913, C.C. al P.M.S.D.R., într-o ședință a sa, a confirmat din nou această hotărîre : „Rămîne în vigoare hotărîrea anterior stabilită că articolele semnate cu cele trei litere convenționale se publică numaidecît și fără modificări” („Istoriceskii Arhiv” nr. 4, 1959, p. 42). — 269.
- 272 Este vorba de articolul lui N. I. Buharin „Tertipurile d-lui Struve”, apărut în nr. 12 din 1913 al revistei „Prosvetșenie”. — 269.
- 273 „*Imputerniciții*” — muncitori înaintați a căror atribuție era să stabilească o legătură vie, permanentă, între C.C. și grupurile social-democrate locale și totodată să găsească forme elastice pentru conducerea activității locale în marile centre ale mișcării muncitorești. Sarcina de a crea un sistem de împuterniciți a fost stabilită la consfătuirea din 1913 de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R., iar necesitatea ei a fost confirmată de consfătuirea de la Poronino (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 284, și vol. 24, 1964, p. 57). — 270.
- 274 „*Călăuza muncitorului pe 1914*” — calendar de buzunar, publicat de editura de partid „Priboi” în decembrie 1913. — 271.
- 275 V. I. Lenin se referă la pregătirea pentru tipar a revistei „Rabotnița”, al cărei prim număr a apărut la 23 februarie (8 martie) 1914 la Petersburg. — 271.
- 276 Este vorba de călătoria delegatului la cel de-al IV-lea Congres al Social-democrației din Ținutul leton, care a avut loc în zilele de 13—26 ianuarie (26 ianuarie—8 februarie) 1914 la Bruxelles. Nu s-a stabilit despre cine anume e vorba aici. Pentru amănunte în legătură cu acest congres, vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, adn. 109. — 272.
- 277 V. I. Lenin a plecat la Berlin pe data de 26 spre 27 decembrie 1913 (8 spre 9 ianuarie 1914), pentru o întîlnire cu niște bolșevici letoni, în legătură cu convocarea celui de-al IV-lea Congres al Social-democrației din Ținutul leton. — 273.
- 278 Întîlnirea lui V. I. Lenin cu I. Rudis-Ghipslis și I. E. Gherman a avut loc la Berlin, la locuința lui Gherman. — 275.
- 279 Pe cît se pare, Lenin l-a rugat pe V. P. Miliutin să-i trimită articolul „Unele trăsături ale filozofiei lui A. Bogdanov”, apărut sub semnătura Vl. Pavlov (V. P. Miliutin). — 280.
- 280 În ziua de 9 (22) ianuarie 1914, la Paris, V. I. Lenin a luat cuvîntul la două mitinguri ale social-democraților consacrate comemorării evenimentelor de la 9 ianuarie 1905. — 280.

- 281 În ajunul celui de-al IV-lea Congres al Social-democrației din Ținutul leton, în seara de 25 ianuarie (st. n.) 1914, V. I. Lenin a ținut pentru delegații la congres un referat în care a expus teoria și tactica bolșevicilor în problema națională. Congresul a adoptat aproape în toate problemele rezoluțiile cu caracter bolșevic. A fost ales un Comitet Central care se situa pe poziții bolșevice, iar ziarul „Zihna“, organul central al S.D.Ț.L., a trecut în mâinile adeptilor bolșevicilor. — 281.
- 282 „Buletinul C.C. al P.M.S.D.R.“ a apărut în urma unei hotărâri a consfăturii de la Poronino, în vederea informării asupra activității Comitetului Central și asupra muncii organizațiilor locale. — 282.
- 283 Lenin se referă la procesele-verbale ale Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. — 285.
- 284 În ianuarie 1914, I. F. Popov, aflându-se la Bruxelles, a stabilit, prin intermediul organizațiilor locale ale Partidului muncitoresc din Belgia, unele legături cu marinarii belgieni care făceau curse pe vapoare comerciale între Anvers și porturile din sudul Rusiei. Popov, cu încuviințarea lui Lenin, s-a înțeles cu marinarii ca ei să transporte în Rusia material ilegal de partid. — 286.
- 285 Într-o scrisoare a sa cu data de 29 ianuarie (st. n.) 1914, C. Huysmans își exprima regretul că nu l-a întâlnit pe V. I. Lenin la congresul Social-democrației din Ținutul leton și îl ruga să întocmească în numele său personal, înainte de plecarea din Bruxelles, un scurt raport în legătură cu starea de lucruri din P.M.S.D.R.; totodată îi propunea să se întâlnească cu el în aceeași seară la Casa poporului din Bruxelles. — 287.
- 286 Este vorba, pe cât se pare, de rezoluția Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. „Cu privire la bunurile care se află în mâinile fostului deținător și la dările de seamă asupra gestiunii bănești“. — 289.
- 287 „Puti Pravdi“ — una din denumirile sub care a apărut ziarul „Pravda“. — 289.
- 288 K. N. Samoilova, secretara de redacție a „Pravdei“, într-o scrisoare a sa din 25 ianuarie (7 februarie) 1914, informa C.C. al P.M.S.D.R. că a fost suspendată „Proletarskaia Pravda“ și că e posibil ca aceeași soartă s-o aibă și „Puti Pravdi“. Această presupunere se baza pe faptul că G. I. Petrovski fusese trimis în judecată pentru publicarea articolului „Prin asta se explică existența ei...“, sub semnătura „M.F.“ (M. Firin, pseudonimul lui M. E. Cernomazov, care ulterior a fost demascat ca provocator); în acest articol se dezvăluia succesiunea diferitelor denumiri ale ziarului „Pravda“: „Raboceaia Pravda“, „Severnaia Pravda“, „Pravda Truda“ etc. — 289.
- 289 V. I. Lenin se referă la călătoria sa din ianuarie și începutul lunii februarie 1914 de la Paris, Bruxelles, Liège și Leipzig, în

- legătură cu lucrările celui de-al IV-lea Congres al Social-democrației din Ținutul leton și cu referatele în problema națională. — 290.
- 290 „*Borba*” — revistă a lui Troțki; a apărut la Petersburg de la 22 februarie (7 martie) pînă în iulie 1914. — 290.
- 291 La cel de-al IV-lea Congres, din 1914, al Social-democrației din Ținutul leton, în urma luptei duse de Lenin și de bolșevicii letoni împotriva tendințelor împăciuitoare, s-a ajuns la ieșirea social-democraților letoni din Comitetul de organizare (centrul conducător al menșevicilor). Ieșirea letonilor din Blocul din august a fost apreciată de Lenin ca „o lovitură de moarte” dată coaliției troțkiste (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 240—242). — 291.
- 292 V. I. Lenin se referă la lucrarea „Din trecutul presei muncitorești din Rusia”, apărută în nr. 1 din 22 aprilie 1914 al ziarului „*Rabocii*”. În acest număr, consacrat istoriei presei muncitorești din Rusia, a apărut și articolul „Sarcinile noastre”, scris tot de Lenin (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 99—108 și 109—112). — 291.
- 293 Lenin are în vedere recenzia lui V. Ian-ski (S. S. Danilov) la cartea lui V. Levițki (V. Tederbaum) „August Bebel. Viața și activitatea lui”. — 291.
- 294 V. I. Lenin primea ziarul „*Vorwärts*” în schimbul unor publicații bolșevice. La 4 martie (st. n.) 1914, V. M. Kasparov i-a răspuns lui Lenin că a fost la serviciul de expediție al ziarului „*Vorwärts*”, unde i s-a spus că i se trimite regulat lui Lenin literatură și ca, dacă n-a primit-o, înseamnă că a fost confiscată. — 292.
- 295 „*Priboi*” — editură legală, înființată la Petersburg la începutul anului 1913 și care își desfășura activitatea sub conducerea C.C. al partidului. — 292.
- 296 În nr. 3 din martie 1914 al revistei „*Prosveșcenie*” a fost publicată o notă a lui L. Kamenev pe marginea cărții lui A. Bogdanov „Introducere în economia politică”, apărută în editura „*Priboi*”. — 293.
- 297 „*Marxism și lichidatorism. Culegere de articole cu privire la principalele probleme ale mișcării muncitorești contemporane. Partea a II-a*” a apărut în iulie 1914, în editura bolșevică „*Priboi*”. — 293.
- 298 Este vorba de consfătuirea convocată de Asociația publiciștilor din Rusia în ianuarie 1914, în legătură cu înăsprirea măsurilor represive împotriva presei și proiectul de lege a presei, pregătit de guvernul reacționar. — 293.
- 299 Este vorba de „*Vorwärts*”, ziar socialist evreiesc, care a apărut la New York din anul 1897. — 295.

- 300 „*Novy Mir*” — ziar cu orientare menșevică, editat de un grup de emigranți ruși la New York în anii 1911—1917. — 296.
- 301 Este vorba de strângerea de fonduri pentru congresul partidului. O înțelegere în privința acordării de subvenții a fost stabilită cu câțiva lideri ai partidului burghezo-liberal al progresiștilor, printre care și A. I. Konovalov („Turtă dulce”). — 299.
- 302 La 3 martie (st. n.) 1914, C. Huysmans i s-a adresat lui V. I. Lenin printr-o scrisoare în care-i cerea să trimită cât mai curînd raportul său către Biroul socialist internațional și totodată îi făcea cunoscut că a primit informații din partea lichidatorilor în legătură cu situația din P.M.S.D.R. — 300.
- 303 În scrisoarea sa din 12 martie (st. n.) 1914, I. Rudis-Ghipslis critica, pentru caracterul lor împăciuitoare, unele rezoluții ale Congresului al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, și în special propunerea împăciuitoare a I. Ianson-Braun, inclusă în rezoluția cu privire la atitudinea față de P.M.S.D.R., care obliga Social-democrația din Ținutul leton ca temporar, „atîta timp cît problema unificării n-a fost pusă pe o bază fermă”, să nu se țină legături organizatorice nici cu C.C., nici cu C.O. — 301.
- 304 După Congresul al IV-lea al S.D.Ț.L., o parte din delegați, printre care și membri ai Comitetului Central nou ales, la întoarcerea lor în Rusia au fost arestați. În timpul organizării congresului, Comitetul Central al S.D.Ț.L., compus din menșevici, și Comitetul din străinătate au încălcat cele mai elementare principii ale conspirației. — 301.
- 305 Articole despre Congresul al IV-lea al Social-democrației din Ținutul leton, cu citate din rezoluțiile adoptate, au fost publicate în suplimentul la nr. 50 din 30 martie 1914 al ziarului „Puti Pravdi”. — 301.
- 306 Într-o scrisoare cu data de 10 martie (st. n.) 1914, C. Huysmans îl ruga pe I. F. Popov să-i trimită cât mai curînd raportul lui Lenin către Biroul socialist internațional.
În aceeași zi, el a trimis lui Lenin o scrisoare în care-și cerea scuze pentru tonul ironic folosit în scrisoarea precedentă, cu caracter neoficial. — 303.
- 307 Alegerile pentru *Consiliul asigurărilor sociale* din Petersburg au avut loc în ziua de 2 (15) martie 1914. În jurul alegerilor s-a încins o aprigă luptă între bolșevici, de o parte, și lichidatori și narodnicii de stînga (eseri), de altă parte.
Lichidatorii au suferit o înfrîngere totală: trei sferturi din delegați s-au pronunțat pentru mandatul bolșevic. — 303.
- 308 *M-me Caillaux* — soția lui Joseph Caillaux, om de stat francez, ministru de finanțe pînă în 1913. Drept răspuns la campania de calomnie lansată împotriva soțului ei de către naționalistul Calmette — redactorul ziarului „Le Figaro” —, ea a tras un

- foc de revolver asupra acestuia, răbindu-l mortal. După aceea J. Caillaux a fost nevoit să-și dea demisia. — 303.
- 309 V. I. Lenin se referă la rezoluția unui grup de muncitori din raionul Vîborg „Cu privire la ieșirea tov. Burianov din grupul «celor șapte»” și la „Scrisoare deschisă către A. F. Burianov”, apărută sub semnătura grupului de la Zürich de sprijinire a P.M.S.D.R.
- În rezoluția lor, muncitorii din Vîborg, salutînd ieșirea lui Burianov din grupul „celor șapte” ca o confirmare în plus a inconsistenței politice a acestuia, condamnau poziția neutră adoptată de el ca nejustă. Grupul de la Zürich, a cărui majoritate o constituiau menșevicii, aprecia, dimpotrivă, gestul lui ca un pas important spre unificarea fracțiunii social-democrate din Dumă. Ambele documente au fost publicate în nr. 22 din 26 februarie 1914 al ziarului „Pravda”. — 304.
- 310 Această scrisoare a lui V. I. Lenin este un răspuns la scrisoarea din 9 (22) martie a lui V. B. Stankevici, membru al redacției ziarului „Sovremennik”. În scrisoarea sa Stankevici spunea că revista „va fi un organ în principiu interfracționist”, că „noi vom căuta să dovedim necesitatea unei depline unități organizatorice a tuturor curentelor socialiste” și îl ruga pe Lenin să „accepte să facă parte din grupul colaboratorilor”. Pentru amănunte în legătură cu grupul din jurul revistei „Sovremennik”, vezi articolul lui Lenin „Unitatea muncitorilor și «curente» intelectualilor” (Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 158—161). — 309.
- 311 „*Šabterskii Listok*” a apărut la 16 martie 1914 ca supliment la nr. 38 al ziarului „Puti Pravdi”. A fost editat din inițiativa muncitorilor minieri și din fondurile strînse de ei.
- „*Apelul către muncitorii ucraineni*” a apărut în limba ucraineană în nr. 28 din 29 iunie 1914 al ziarului „Trudovaia Pravda”.
- „Nota «Din partea redacției» la «Apelul către muncitorii ucraineni» al lui Oksen Lola” a fost scrisă de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 390). — 309.
- 312 „*Edinstvo*” — ziar legal, editat de un grup de menșevici-partiți, în frunte cu G. V. Plehanov, și de bolșevici-împăciunitoriști. — 311.
- 313 „*Severnaia Raboceaia Gazeta*” — cotidian al menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg în locul cotidianului „Novaia Raboceaia Gazeta”. — 311.
- 314 Culegerea „*Nacealo*” a apărut la Saratov în 1914. — 313.
- 315 Este vorba de campania lansată de grupul „Vpered” și de G. A. Aleksinski împotriva lui A. V. Antonov (Britman), membru al Comitetului organizației din străinătate a P.M.S.D.R., care

era acuzat că la interogatoriu a trădat pe coacuzaii săi din procesul organizației din Kronstadt a P.M.S.D.R. din 1906. Această acuzație a fost respinsă ca nefondată încă în 1907, prin hotărârea unei comisii de zece foști deținuți (bolșevici, menșevici și fără de partid).

Despre această campanie scrie Lenin în raportul C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 427—428). — 314.

316 V. I. Lenin i-a trimis Inesei Armand o scrisoare, cu data de 22 aprilie (st. n.) 1914, a lui O. Lola (Stepaniuk), care arăta că e întru totul de acord cu conținutul „Apelului către muncitorii ucraineni“, dar cerea ca acest apel să fie publicat în numele redacției ziarului „Pravda“, și nu sub semnătura lui. — 314.

317 „Programul și statutul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia“, cu schimbările introduse în statut de Conferința a VI-a (de la Praga) din 1912, au fost editate de C.C. al P.M.S.D.R. în 1914 la Paris. — 315.

318 Scrisoarea lui V. I. Lenin este un post-scriptum la o scrisoare a lui G. E. Zinoviev către redacția revistei „Dzvin“, în legătură cu convorbirile avute de el cu L. Iurkevici, membru al redacției, cu privire la condițiile în care bolșevicii ar putea să colaboreze la această revistă.

Părerile în favoarea separării muncitorilor ucraineni și a constituirii lor într-o organizație social-democrată aparte, care au provocat indignarea lui Lenin, au fost exprimate de Iurkevici în prefața la cartea lui Levinski „Studiu asupra dezvoltării mișcării muncitorești ucrainene din Galiția“. O critică acerbă a concepțiilor naționalistului burghez Iurkevici a fost făcută de Lenin în articolul „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“ (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 338—339).

„Dzvin“ — revistă lunară legală, naționalistă, de orientare menșevică; a apărut la Kiev, în limba ucraineană, din ianuarie 1913 pînă în vara anului 1914. — 316.

319 Această telegramă a fost trimisă de V. I. Lenin cu prilejul zilei presei muncitorești, care coincidea cu împlinirea a doi ani de la apariția ziarului „Pravda“ (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, adn. 152). — 317.

320 La 3 mai (st. n.) 1914, F. N. Samoilov îi comunica lui V. I. Lenin, într-o scrisoare, că s-a internat la sanatoriul orășenesc din Berna, că medicul — specialist în boli nervoase — i-a recomandat puțină muncă fizică. — 318.

321 În scrisoarea sa din 15 mai (st. n.) 1914, I. Rudis-Ghipslis se declara de acord cu ideea ca „Pravda“ să fie tipărită cu câteva pagini suplimentare, care să fie consacrate situației din diferite

regiuni ale Rusiei, și propunea să se editeze o foaie în plus în limba letonă. El îi făcea cunoscut că a trimis niște articole ale sale la o revistă „marxistă“ letonă, dar ele n-au fost publicate deoarece în redacție își exercitau puterea împăciuitoarei; totodată, se interesa când apare Organul Central, „Soțial-Demokrat“, și promitea că va trimite un articol despre Congresul Social-democrației din Ținutul leton. — 319.

322 „Zihna“ — ziar, organul central al social-democrației letone; a apărut ilegal la Riga, cu mari întreruperi, din 1904 pînă în 1909, iar apoi în străinătate.

După instaurarea Puterii sovietice în Letonia, în iunie 1940, „Zihna“ a devenit organul de presă al C.C. al Partidului Comunist din Letonia și al Sovietului Suprem al R. S. S. Letone. — 320.

323 Pe cît se pare, aici e vorba de volumul 2 al II-lea al lucrării lui Rubakin „Printre cărți“. — 321.

324 Este vorba de o călătorie la Viena, pentru a participa la Congresul socialist internațional care urma să aibă loc în august 1914. — 322.

325 Data „19.V.1925“ a fost ștearsă de N. K. Krupskaia și înlocuită cu data expedierii scrisorii — „4.VI“. Într-un post-scriptum, N. K. Krupskaia arăta că, din cauza „proiectului de lege“, scrisoarea a rămas neexpediată timp de două săptămîni. — 322.

326 Este vorba de broșura lui S. G. Șaumian „Despre autonomia național-culturală“, scrisă în limba armeană în 1913. — 322.

327 Planul de proiect expus în această scrisoare a stat la baza „Proiectului de lege cu privire la egalitatea în drepturi a națiunilor și la apărarea drepturilor minorităților naționale“, scris de Lenin (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 142—144). — 325.

328 La 12 mai (st.n.) 1914, A. A. Troianovski, într-o scrisoare adresată lui V. I. Lenin, a pus problema organizării muncii în redacția revistei „Prosvetzenie“ și a propus un proiect de „constituție“ în acest sens. — 326.

329 În revista „Borba“, M. N. Pokrovski a publicat o serie de schițe „Din istoria claselor sociale din Rusia“. — 326.

330 Este vorba de colaborarea lui L. Martov, F. I. Dan și G. V. Plehanov la revista „Sovremennik“. — 327.

331 În mai 1914, R. V. Malinovski, de teamă că va fi demascată, și-a depus mandatul de deputat și a plecat în străinătate. Ulterior s-a dovedit că el era agent provocator. — 327.

332 Este vorba de romanul „Preceptele părinților“ al scriitorului burghezo-naționalist ucrainean V. Vinnicenko. — 329.

- 333 Lenin se referă la Conferința „de unificare” de la Bruxelles, convocată de Comitetul Executiv al B.S.I. la 16—18 iulie (st. n.) 1914. Pentru amănunte în legătură cu această conferință, vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, adn. 142. — 332.
- 334 La insistența C.C. ai P.M.S.D.R., „opoziția poloneză” (I. S. Ganețki, A. M. Malețki etc.) a fost invitată de B.S.I. la Conferința „de unificare” de la Bruxelles. — 334.
- 335 Lenin se referă la procesele-verbale ale Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc în aprilie-mai 1906 la Stockholm.
În nr. 3 din martie 1914 al revistei „Nașa Zarea” au fost publicate niște articole ale lui F. A. Bulkin și L. Martov, îndreptate împotriva bolșevicilor. Manifestările lui Bulkin și Martov au fost aspru criticate de V. I. Lenin în articolele: „Lupta ideologică în mișcarea muncitorească”, „Plehanov, care nu știe ce vrea”, „Cum este disimulată încălcarea unității de cei ce vorbesc într-una despre unitate”, „Metodele de luptă folosite de intelectualii burghezi împotriva muncitorilor” (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 138—141, 175—179, 195—220, 346—381). — 334.
- 336 Este vorba de delegații la Conferința socialistă internațională a femeilor de la Viena care urma să aibă loc în august 1914 și care, ca urmare a izbucnirii războiului mondial, s-a întrunit abia la 26—28 martie 1915 la Berna. — 339.
- 337 „*Stoikaia Misl*” — una din denumirile ziarului „Trudovoi Golos”, organul de presă al narodnicilor de stînga (eserilor). — 343.
- 338 În ziua de 4 (17) aprilie 1914, la chemarea Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., a avut loc o demonstrație împotriva lock-outului declarat de fabricanții din Petersburg. Ziua demonstrației a fost aleasă în așa fel ca să coincidă cu cea de-a doua aniversare a masacrului de la Lena. În această zi, în ziarul „Puti Pravdi” a fost publicat ca editorial articolul lui V. I. Lenin „Despre formele mișcării muncitorești (Lock-outul și tactica marxistă)” (vezi Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 59—62). În raportul C.C. al P.M.S.D.R. la Conferința de la Bruxelles, Lenin a explicat pe larg însemnătatea acestei demonstrații și a demascat comportarea lichidatorilor (op. cit., p. 391—439). — 343.
- 339 Este vorba de raportul C.C. al P.M.S.D.R., întocmit de V. I. Lenin pentru Conferința „de unificare” de la Bruxelles. Raportul a fost citit, din însărcinarea lui Lenin, de către I. F. Armand (vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 391—439). — 343.
- 340 Scrisoarea lui Kautsky împotriva Rosei Luxemburg, în legătură cu darea de seamă despre ședința B.S.I., a fost publicată la

- 24 decembrie (st. n.) 1913 în „Vorwärts“, organul central al social-democrației germane, și reprodusă în „Proletarskaia Pravda“ din 20 decembrie (st. v.) 1913, cu o postfață scrisă de Lenin (vezi Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 273—274). — 347.
- 341 „*Trudovaia Pravda*“ — una din denumirile sub care a apărut ziarul „Pravda“, care era prigonit de autoritățile țariste. — 350.
- 342 Rezoluția Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. „Cu privire la constituirea conferinței“ este inclusă în : V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 139—140. — 352.
- 343 Lenin se referă la rezoluția Conferinței a VI-a (de la Praga) a P.M.S.D.R. „Cu privire la caracterul și formele organizatorice ale muncii de partid“ și la rezoluția consfătuirii („din februarie“) de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid : „Construirea organizației ilegale“ (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 150—151 și vol. 22, p. 283—285). — 352.
- 344 Este vorba de rezoluția consfătuirii („din februarie“) de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid „Cu privire la atitudinea față de lichidatorism și la unitate“ (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 22, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 288—291). — 352.
- 345 I. S. Ganețki și A. M. Malețki — delegați la Conferința „de unificare“ de la Bruxelles din partea așa-zisei opoziții „rozlamoviste“ a S.D.R.P. și L. Una din chestiunile litigioase dintre Conducerea centrală a Partidului social-democrat polonez, din care făcea parte Tyszka, și „rozlamoviști“ era aceea a atitudinii față de lichidatori și de P.P.S. Lenin critica cu asprime politica Conducerii centrale și își manifesta simpatia față de „rozlamoviști“. — 355.
- 346 Între 12 și 19 iulie (st. n.) 1914 a avut loc la Poronino, sub conducerea lui Lenin, o ședință a C.C. al P.M.S.D.R., la care au participat și G. I. Petrovski, A. S. Kiselev, N. P. Glebov-Avilov și A. N. Nikiforova. Ședința a fost consacrată în special problemelor privind pregătirea congresului : data convocării, mijloacele de trecere a delegaților peste graniță ș.a.m.d. — 355.
- 347 În august 1914 urma să fie convocat Congresul ordinar al P.M.S.D.R. La sfârșitul lui august, cea mai mare parte din delegați erau deja aleși, se întocmiseră împuternicirile, se pregătiseră mandatele. Totodată fusese pusă la punct și organizarea tehnicului : parole, itinerariile și pașapoartele. Dar izbucnirea primului război mondial a împiedicat convocarea congresului. — 355.
- 348 Este vorba de consfătuirea pe care au convocat-o în 1914 Comitetul de organizare, grupurile „Vpered“ și „Edinstvo“, Bundul, Conducerea centrală a S.D.R.P. și L., P.P.S. etc. — 356.

- 349 În „Trudovaia Pravda“ din 4 iulie 1914 a apărut rezoluția „Despre momentul actual și despre unitate“, sub semnătura „Organul conducător al Social-democrației din Ținutul leton“. Subliniind „necesitatea unității forțelor și a activității clasei muncitoare“, rezoluția pune la baza unității următoarele condiții: 1) „revendicările neciuntite“; 2) recunoașterea mișcării ilegale; 3) unitate de jos; 4) „recunoașterea majorității democratice, iar nu a federației“; 5) lupta „împotriva lichidatorismului atât dinspre dreapta, cât și dinspre stînga“. — 357.
- 350 V. I. Lenin se referă la rezoluția „Cu privire la absența delegaților din partea centrelor naționale la conferința generală de partid“, adoptată de Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 21, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 141—142). — 357.
- 351 Este vorba de „Proiectul condițiilor de fuzionare a Partidului muncitoresc social-democrat din Letonia cu P.M.S.D.R.“, adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. de la Stockholm (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 135—136). — 357.
- 352 Este vorba de „Nașa Raboceaia Gazeta“, ziar de orientare menșevică-lichidatoristă, care a apărut la Petersburg din mai pînă în iulie 1914. — 359.
- 353 Opoziția poloneză, care la Conferința de la Bruxelles a mers alături de social-democrații bolșevici și de social-democrații letoni, în ultima ședință a votat pentru rezoluția Biroului socialist internațional întocmită de K. Kautsky (vezi în legătură cu aceasta: V. I. Lenin. Opere complete, vol. 25, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 464, 465—466). — 359.
- 354 *Zilele revoluționare din Rusia* — zilele grevelor și demonstrațiilor care au avut loc la Petersburg, Baku, Riga și în alte orașe în cursul lunii iulie 1914. — 360.
- 355 „*Berliner Tageblatt und Handelszeitung*“ — ziar burghez german; a apărut din 1872 pînă în 1939. — 360.
- 356 Drept răspuns la scrisoarea lui V. I. Lenin, editura Granat comunica la 12 iulie (st. v.) 1914 următoarele: „Dat fiind că o serie întregă de momente deosebit de importante pentru întregul caracter al Dicționarului sînt legate tocmai de acest articol, nu putem accepta o tratare plată, mediocră a acestei teme, și tot timpul am căutat să-i asigurăm o elaborare serioasă, temeinică... Parcurgînd o serie întregă de nume nu numai rusești, dar și străine, n-am găsit nici un autor. Vă rugăm cît se poate de stăruitor să păstrați pentru dv. acest articol... Sîntem dispuși... să vă acordăm un termen apreciabil: 15 august... Am vrea să vă rugăm încă o dată, în modul cel mai insistent, să nu renunțați la acest articol și să considerați, ca și noi, că el constituie un lucru

- important și util“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.M.S.D.R.). — 363.
- 357 „*Rabocii*“ — una din denumirile sub care a apărut „Pravda“ bolșevică, persecutată de guvernul țarist. — 364.
- 358 Răspunzînd la chestiunile atinse de Lenin în această scrisoare, I. Rudis-Ghipslis scria la 29 iulie 1914 că în rîndurile letonilor există într-adevăr o „oposiție de stînga“ față de Comitetul Central leton și că el, Ghipslis, este alături de ea. — 367.
- 359 Raionul 4 al organizației din Riga, împreună cu alte organizații ale Social-democrației din Ținutul leton, s-a pronunțat pentru o unire imediată și necondiționată cu P.M.S.D.R. — 367.
- 360 Lenin se referă la „Rezoluția în problema națională“ adoptată la consfătuirea C.C. al P.M.S.D.R. din vara anului 1913 cu unii activiști de partid (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 24, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 63—66). — 368.
- 361 Pe cît se pare, Lenin avea nevoie de răspuns telegrafic pentru ca, în caz că F. N. Samoilov nu se va putea duce la congres, sa poata chema în locul lui pe cineva din Rusia. — 370.
- 362 Este vorba de articolul lui G. V. Plehanov „Un nou avînt“, apărut în „Za Partiiu“, publicație a grupurilor de la Paris ale menșevicilor și împăciuitoriștilor. În „Vorwärts“ din 1 martie 1914 a fost publicată prima parte a acestui articol. — 371.
-

INDICE DE NUME

A

A. — *vezi* Sverdlov, I. M.

Abramcik — *vezi* Krîlenko, N. V.

*Abramovici, R. (Rein, R. A. *, Movici)* (1880—1963) — unul dintre liderii Bundului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a avut o atitudine lichidatoristă; a luat parte la conferința anti-partinică convocată de Troțki în august 1912 la Viena. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. În 1917 a aderat la aripa dreaptă a menșevicilor internaționaliști. În 1920 a emigrat la Berlin, iar mai tîrziu în S.U.A. — 164.

Adrianov — menșevic-lichidator, în anii 1910—1911 s-a aflat în străinătate. — 19, 20.

Aizenstadt, I. L. (Iudin) (1867—1937) — unul dintre liderii Bundului. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a manifestat ca menșevic activ. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În 1922 a emigrat în Germania. — 30.

Akselrod, L. I. (1868—1946) — social-democrată, autoare de lucrări de filozofie și critic literar. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, apoi, urmîndu-l pe Plehanov, a trecut la menșevici. În 1918 s-a retras din viața politică. A lucrat într-o serie de instituții de învățămînt superior din U.R.S.S. — 196.

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul din liderii menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre conducătorii lichidatorilor. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 27, 79, 102, 350.

Albert — *vezi* Peatnițki, I. A.

Aleksandrov, N. — *vezi* Semașko, N. A.

* În paranteză, cu litere cursive, sînt scrise adevăratele nume de familie.

Alekseenko, M. M. (n. 1848) — octombrist, mare proprietar funciar. Deputat în Jumele a III-a și a IV-a de stat. — 212.

Aleksei. — 72, 327.

Aleksei. — 169.

Aleksinski, G. A. (n. 1879) — la începutul activității sale politice a fost social-democrat. În anii reacțiunii a fost ortzovist, unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered”. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-șovinist. În iulie 1917 a ticluit, împreună cu serviciul de contraspijonaj militar, niște documente false împotriva lui V. I. Lenin și a bolșevicilor. În aprilie 1918 a fugit peste graniță, unde s-a alăturat celor din tabăra ultrareacționară. — 12, 23, 25, 100, 109, 135, 149, 157, 158, 179, 187, 196, 198, 213, 214, 217, 226, 314, 319, 335, 356, 360.

Amjiteatrov, A. V. (1862—1938) — scriitor foiletonist burghez ; a colaborat la presa burgheză liberală și la cea reacționară. În primul război mondial s-a manifestat ca social-șovinist. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 4, 5, 54, 93, 184.

An — vezi Jordania, N. N.

An — vezi Ter-Danielian, D.

Andreeva, M. F. (1868—1953) — membră a P.C.U.S. din 1904, reputată actriță rusă, militantă pe țărîm obștească, soția și colaboratoarea lui A. M. Gorki. A participat la revoluția din 1905. Împreună cu Gorki a vizitat o serie de țări din Europa și S.U.A. cu scopul de a strînge fonduri pentru partid. A îndeplinit o serie de sarcini trasate de V. I. Lenin. A acordat sprijin financiar partidului. În 1912 s-a întors ilegal în Rusia ; a fost judecată și pusă sub supravegherea poliției. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat activitate pe țărîm obștească. — 1, 2, 5, 36, 39, 43, 54, 94, 107, 111, 154, 155, 157.

Andrei — vezi Sverdlov, I. M.

Andriușa — vezi Armand, A. A.

Antonov — vezi Popov, A. V.

Antonov, B. — în 1912 locuia la Roma ; era corespondent al ziarului „Pravda”. — 128.

Arkomed, S. T. — autorul cărții „Mișcarea muncitorească și social-democrația în Caucaz”. — 45, 221.

Armand, A. A. (1903—1944) — fiul cel mai mic al Inesei F. Armand ; de profesiune inginer mecanic. În timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei (1941—1945) a plecat pe front ca voluntar. În 1944, în timp ce era pe front, a devenit membru de partid. — 335.

Armand, I. F. (Petrova) (1874—1920) — membră a partidului bolșevic din 1904, revoluționară de profesie, militantă a mișcării internaționale a femeilor muncitoare și a mișcării comuniste internaționale. A luat parte activă la revoluția din 1905—1907. În timpul

primului război mondial a desfășurat, sub conducerea lui Lenin, o muncă intensă pentru pregătirea Conferinței socialiste internaționale a femeilor (1915). A reprezentat pe bolșevici la Conferința internațională a tineretului (1915) și a participat la conferințele internaționale ale tineretului de la Zimmerwald și Kienthal. A luat parte activă la Revoluția Socialistă din Octombrie. A deținut posturi de răspundere pe linie de partid și de stat. — 80, 265, 270—271, 277, 280—284, 285—287, 297—298, 303—304, 309—310, 312—315, 318—319, 327—328, 329—330, 332—333, 334—337, 339—342, 343—349, 350—354, 355—356, 361—362, 363—365, 376.

Avel — vezi Enukidze, A. S.

B

Babin — în 1912 era menșevic plehanovist. — 64.

Badaev, A. E. (Nr. 1) (1883—1951) — bolșevic; de profesiune muncitor lăcătuș, ulterior activist de partid și de stat. Membru al P.M.S.D.R. din 1904. A făcut parte din fracțiunea bolșevică a Dumei de stat. În 1914 a fost arestat împreună cu ceilalți deputați bolșevici pentru activitate revoluționară împotriva războiului imperialist, iar în 1915 a fost deportat în ținutul Turuhansk. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de conducere pe linie de partid, de stat și în economie. — 127, 138, 142, 147, 155, 156, 170, 175, 176, 178, 181, 269.

Basok — vezi Melenevski, M. I.

Baturin (Zameatin), N. N. (1877—1927) — revoluționar de profesie, publicist, istoric. Membru al P.M.S.D.R. din 1901. Pe când se afla în emigrație la Geneva, a organizat, împreună cu V. D. Bonci-Bruevici, biblioteca și arhiva C.C. al P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat pe tărâm publicistic. A scris o serie de lucrări de istorie a partidului. — 128.

Bauer, Otto (1882—1938) — unul dintre liderii aripii de dreapta a social-democrației austriece și a Internaționalei a II-a. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 192.

Bazarov (Rudnev), V. A. (1874—1939) — a participat la mișcarea social-democrată începând din 1896. În anii 1905—1907 a colaborat la o serie de publicații bolșevice. În perioada reacțiunii s-a îndepărtat de bolșevism. A fost unul dintre principalii reprezentanți ai machismului. A luat atitudine împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie. Începând din 1921 a lucrat la Comisia de stat a planificării. — 157.

Bebel, August (1840—1913) — militant de seamă al social-democrației germane și al mișcării muncitorești internaționale. Și-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut; a fost membru al Internaționalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii“). — 48, 106, 180, 231, 235.

Bebutov, I. D. — prinț; simpatiza cu social-democrația; a strâns documente privind istoria mișcării de eliberare din Rusia. A donat arhiva și biblioteca sa Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. — 114, 235.

Bednîi, Demian (Pridvorov, E. A.) (1883—1945) — poet sovietic de seamă, membru al partidului bolșevic din 1912. În 1911 a început să colaboreze la zierele bolșevice „Zvezda” și „Pravda”. În perioada intervenției armate străine și a războiului civil a activat pe front ca poet agitator. În anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei a publicat în paginile „Pravdei” versuri despre patriotismul sovietic. — 129, 201, 204.

Belis, M. T. (n. 1873) — salariat la o fabrică de cărămizi din Kiev, evreu de origine; în 1911 a fost acuzat pe nedrept de asasinarea unui copil creștin în scopuri rituale. — 277.

Bekzadian, A. A. (Iuri, Iuriev) (1881—1939) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. Unul dintre conducătorii organizației bolșevice din Baku. În 1912 a făcut parte din delegația bolșevică la Congresul de la Basel. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de stat și în diplomație. — 81, 122, 133, 150, 190, 227, 234, 332, 341.

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și a Internaționalei a II-a, teoretician al revizionismului și reformismului. El considera că singura sarcină a mișcării muncitorești este să lupte pentru reforme menite să îmbunătățească situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă; a lansat formula oportunistă „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic”. Concepțiile teoretice și activitatea practică oportunistă ale lui Bernstein și ale adepților săi au dus la trădarea directă a intereselor clasei muncitoare și, ca urmare, la falimentul Internaționalei a II-a. În perioada primului război mondial, Bernstein s-a situat pe poziții centraliste. În anii care au urmat a continuat să susțină politica burgeziei imperialiste. — 15, 331.

Berzin (Berzin-Ziemelis), I. A. (1881—1941) — unul dintre cei mai vechi participanți la mișcarea revoluționară din Letonia. Membru de partid din 1902. Participant activ la revoluția din 1905—1907 și la Revoluția din Octombrie. Ulterior a deținut funcții de răspundere în diplomație și pe linie de stat. — 124, 207—209, 342, 355.

Blank, R. M. (n. 1866) — publicist, de profesiune inginer. A colaborat la revista „Osvobojdienie”, organ de presă al burgeziei liberale ruse, la zierele „Nașa Jizn” și „Tovarișci” și a participat la editarea revistei „Zaprosî Jizni”, publicație a cadeților, socialiștilor-populiști și menșevicilor. — 78, 91.

Bogdanov, A. (Malinovski, A. A., Rahmetov) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesiune medic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În perioada reacțiunii a fost liderul otzoviștilor și al grupului „Vpered”. În do-

meniu filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu, „empiriomnismul“, care a fost aspru criticat de Lenin în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism“. La consfătuirea din iunie 1909 a redacției largite a ziarului „Proletarii“ a fost exclus din partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Proletcultului“. — 23, 157, 177, 179, 187, 202, 205, 213, 217, 225, 257, 292, 293, 294, 313.

Bogucearski (Iakovlev, V. I.) (1861—1915) — liberal burghez, istoric al mișcării narodniciste din Rusia. În ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la „marxismul legal“. În anii 1902—1905 a colaborat activ la revista „Osvobojdenie“, iar apoi a fost unul dintre conducătorii revistei „Bez Zaglavia“. Autor și redactor a numeroase lucrări de istorie a mișcării revoluționare din Rusia. — 196.

Bonci-Bruevici, V. D. (1873—1955) — bolșevic ; istoric și publicist. În 1904 a condus serviciul de expediție al Comitetului Central, iar apoi a organizat publicarea de literatură bolșevică (editura de partid „V. Bonci-Bruevici și N. Lenin“). În anii următori a participat activ la organizarea editării de ziare și reviste bolșevice și la înființarea de edituri ale partidului.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost directorul treburilor Consiliului Comisarilor Poporului, apoi a deținut posturi de conducere în edituri și în instituții de cercetare științifică. — 8, 10, 14.

Borin — vezi Krestinski, N. N.

Branting, Karl Hjalmar (1860—1925) — lider al Partidului social-democrat din Suedia, unul dintre conducătorii Internaționalei a II-a. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. Între anii 1920 și 1925 a fost, în mod succesiv, șeful cîtorva guverne social-democrate. — 366.

Braun — vezi Ianson, I. E.

Briand, Aristide (1862—1932) — om de stat și diplomat francez. În 1909 a fost numit prim-ministru în cabinetul „celor trei renegați“ (Briand-Millerand-Viviani). În anii 1913, 1915—1917, 1921—1922 a fost prim-ministru ; în 1924 a reprezentat Franța la Liga Națiunilor. În 1926—1931 a fost ministru de externe. — 13.

Britman — vezi Popov, A. V.

Bronowski, I. (1856—1917) — muncitor, membru al organizației din Varșovia a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania ; din 1912 activist al așa-zisei opoziții „rozlamoviste“, care ocupa o poziție foarte apropiată de aceea a bolșevicilor. În 1912 — delegat al curiei muncitorești din Varșovia ; în 1915 — redactor al ziarului „Nasza Trybuna“, organul de presă legal al S.D.R.P. și L. — 163, 347.

Buharin, N. I. (1888—1938) — membru al partidului bolșevic din 1906. În 1915 a colaborat la revista „Kommunist“, s-a situat pe

poziții nemarxiste în problema statului, a dictaturii proletariatului, a dreptului națiunilor la autodeterminare.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi de răspundere. S-a ridicat în repetate rânduri împotriva politicii leuiniștă a partidului. În 1928 a condus opoziția de dreapta din P.C. (b) al Uniunii Sovietice. În 1929 a fost scos din Biroul Politic al C.C.; în 1937 a fost exclus din rândurile partidului pentru activitatea sa antipartinică. — 149, 269—270, 281, 291, 293.

Bulgakov, S. N. (1871—1944) — economist burghez, filozof idealist. În ultimul deceniu al secolului trecut — „marxist legal”. În anii următori a procedat la revizuirea doctrinei lui Marx în problema agrară. După revoluția din 1905—1907 a aderat la cadeți. A propagat misticismul filozofic. În 1918 s-a preoțit. În 1922 a fost expulzat pentru activitate antisovietică. — 182, 184.

Bulkin (Semenov), F. A. (n. 1888) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. — 350.

Burenin, V. P. — publicist și literat reacționar. Începând din 1876 a făcut parte din redacția ziarului „Novoe Vremea”. V. I. Lenin a folosit adeseori numele lui Burenin ca nume comun pentru desemnarea procedeelor polemice necinstite. (În cazul de față, expresia Burenin-Gamma se referă la L. Martov). — 264, 266—267.

Burianov, A. F. (n. 1880) — menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. A făcut parte din fracțiunea social-democrată din Duma. În 1914 s-a desprins de lichidatori și s-a alăturat menșevicilor-partițiți; în anii primului război mondial înclina spre defensivism. — 159, 223, 224, 281, 304—305.

Burșev, V. L. (1862—1936) — a participat la mișcarea revoluționară din deceniul al 9-lea al secolului trecut; s-a apropiat de narodoliști. A fost arestat, dar a reușit să fugă peste graniță, unde s-a ocupat cu dezvăluirea activității secrete a departamentului poliției. Înainte de prima revoluție rusă era apropiat de socialiștii-revoluționari, iar după înfrângerea revoluției i-a susținut pe cadeți. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la crearea de organizații monarhiste albgardiste. — 327.

C

Caillaux, Joseph (1863—1944) — om de stat, unul dintre liderii partidului radical burghez din Franța, înaintea primului război mondial a fost ministru de finanțe, președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de interne. În 1911 a încheiat acordul franco-german cu privire la împărțirea sferelor de influență colonială în Africa. În 1925—1926 — ministru de finanțe. Ulterior — unul dintre inspiratorii politicii de cîrdășie cu Germania fascistă. În 1940 s-a retras din viața politică. — 304.

Caillaux — soția lui Joseph Caillaux. A împușcat mortal pe naționalistul Calmette (redactor al ziarului „Le Figaro“), care pornise o campanie împotriva soțului ei. Îndată după aceea J. Caillaux s-a retras din guvern. — 303.

Ceasovnikov. — 35.

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menșevicilor, lichidator. Colaborator la publicațiile lichidatoriste și (în 1910) unul dintre cei 16 menșevici autori ai „Scrisorii deschise“ cu privire la lichidarea partidului; după Conferința antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului menșevic (C.O.). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1917 a fost redactor la „Rabocœia Gazeta“, organul central al menșevicilor, și membru al C.C. menșevic. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 17.

Cerchez, M. — proprietarul unei întreprinderi de la aeroportul Chitila. — 46.

Cernîșev. — 17.

Cernîșevski, N. G. (1828—1889) — filozof materialist, socialist utopist, scriitor și critic literar, animator și conducător al mișcării revoluționar-democrate ruse din deceniul al 7-lea al secolului trecut. A fost unul dintre premergătorii de seamă ai social-democrației ruse. — 37.

Cernomazov, M. E. (Miron, „Svoi“) (n. 1882) — provocator, a făcut parte din P.M.S.D.R. Din mai 1913 până în februarie 1914 a fost secretar al redacției ziarului „Pravda“; fiind suspectat ca provocator, a fost înlăturat din munca de partid de către Comitetul Central al bolșevicilor. În 1917 a fost demascat ca agent secret — în anii 1913—1914 — al secției ohranei din Petersburg. — 225, 256.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii și teoreticienii partidului socialiștilor-revoluționari. În anii 1902—1905 a fost redactor al ziarului „Revoluționaia Rossiia“, organul de presă al eserilor. După revoluția din februarie 1917 a fost ministru al agriculturii în guvernul provizoriu. După Revoluția Socialistă din Octombrie — unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat. În străinătate a continuat să desfășoare activitate antisovietică. — 54, 93.

Ciheidze, N. S. (1864—1926) — unul dintre liderii menșevismului. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tiflis, liderul fracțiunii menșevice din Duma a IV-a. Lenin spunea despre Ciheidze că este un „social-democrat din preajma partidului“, care și-a dovedit în Dumă „priceperea de a acoperi pe oportuniști și de a-i sluji“. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Ciheidze a fost președinte al Adunării constituante din Gruzia — guvern menșevic contrarevoluționar. În 1921, după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia, a emigrat la Paris. — 136, 141, 216.

Cilenov. — 316.

Cisteakov, I. — autorul lucrării: „Asigurarea muncitorilor în Rusia. Schița unei istorii a asigurării muncitorilor, în legătura cu o serie de alte măsuri menite să satisfacă nevoile muncitorilor”. — 113.

Ciujak, N. (Nasimovici, N. F.) (1876—1927) — ziarist. A intrat în mișcarea revoluționară în 1896. A colaborat la publicațiile legale și ilegale ale bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre fondatorii grupului literar „Lef” („Frontul stîng al artelor”). Începînd din 1926 a redactat publicațiile Asociației generale a foștilor deținuți politici. — 54.

D

Dan (Gurvici), F. I. (1871—1947) — unul dintre liderii menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, pe cînd se afla în strainatate, s-a situat în fruntea grupului de lichidatori; a redactat ziarul „Golos Soțial-Demokrata”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — 27, 191, 216, 327.

Danski, B. G. (Komarovski, K. A., „X”) (n. 1883) — membru al P.P.S. din 1901. În 1911 a fost primit în P.M.S.D.R.; a colaborat la ziarele „Zvezda” și „Pravda”. În 1913—1914 a redactat revista „Voprosi Strahovannia”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de conducere în economie, în presă și în diplomatie. — 98, 241—243, 293.

Davitașvili, M. N. (Edișerov) (1877—1916) — social-democrat, din 1901 revoluționar de profesie; a fost unul dintre militanții cei mai activi ai organizațiilor de partid din Transcaucazia. În 1911 a emigrat. A fost membru al secției din Paris a P.M.S.D.R. — 287.

Deborin, A. M. (1881—1963) — filozof și istoric. Din 1903 — bolșevic; în 1903—1917 — menșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a separat de menșevici. S-a consacrat în întregime activității științifice și pedagogice. Din 1928 — membru al P.C.U.S. Din 1929 — academician. A scris un mare număr de lucrări de istorie a filozofiei și de filozofie a marxismului. — 312.

Demidovski, I. — emigrant politic; a lucrat la aeroportul Chitila. Pe cît se pare, era unul dintre marinarii de pe crucișătorul „Potiomkin” care se stabiliseră în România. — 46.

Descartes, René (1596—1650) — filozof și savant francez, unul dintre întemeietorii filozofiei moderne. A fost un exponent ideologic al burgheziei franceze în ascensiune; în filozofia lui și-au găsit expresia teoretică nevoile, devenite actuale, ale dezvoltării științei moderne. Descartes a fost un reprezentant de seamă al raționalismului în filozofia modernă. A adus o contribuție însemnată la dezvoltarea matematicii, fizicii, biologiei și a altor științe. — 259.

Desnițkei, V. A. (Stroev) (1878—1958) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1897. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat

la bolșevici. În 1909 s-a îndepărtat de bolșevici. Pînă în martie 1918 a fost membru al C.E.C. din Rusia. Începînd din 1919 a desfășurat activitate științifică și pedagogică la Leningrad. — 2.

Didjiulene, S. A. (n. 1888) — membru al P.M.S.D.R. din 1907. În 1908 a fost arestată și deportată. În 1911 a emigrat în Austria. În 1918 s-a stabilit în Lituania. A lucrat în învățămînt. — 321.

Dietz, Johann Heinrich Wilhelm (1843—1922) — social-democrat german, deputat în Reichstag din 1881 pînă în 1918. A condus editura partidului social-democrat, în care se tipăreau lucrările lui Marx și Engels. Tot aici au fost tipărite primele numere ale „Iskrei“, revista „Zarea“ și lucrarea lui Lenin „Ce-i de făcut?“. — 238.

Dnevniški, P. N. (Tederbaum, F.O.) (n. 1883) — social-democrat. menșevic, publicist. În 1909 a aderat la menșevicii-partiiți; a colaborat la „Dnevnik Soțial-Demokrata“, de sub conducerea lui Plehanov, și la ziarele bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a ridicat împotriva Puterii sovietice. — 90, 97, 159, 183, 187.

Domov — vezi Pokrovski, M. N.

Donțov, D. — membru al Partidului muncitoresc social-democrat ucrainean, care avea o orientare mic-burgheză. În primul război mondial a fost unul dintre fondatorii „Uniunii pentru eliberarea Ucrainei“ — organizație naționalistă care căuta să înfăptuiască, cu ajutorul monarhiei austriece, lozincă unei Ucraine „samostiinice“ (independente). După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant. — 228.

Dostoievski, F. M. (1821—1881) — scriitor rus, unul dintre marii prozatori ai literaturii universale. Opera lui Dostoievski și concepția sa despre lume reflectă contrastele tragice ale societății rusești. Ca expresie a acestei contradicții, în opera sa se împletesc trăsături umaniste cu trăsături antiumaniste. Caracteristice creației lui Dostoievski sînt dramatismul puternic al acțiunii, al ciocnirii pasiunilor și ideilor, profunzimea și finețea analizei psihologice. Operele lui („Amintiri din casa morților“, „Crimă și pedeapsă“, „Idiotul“ și altele) se caracterizează printr-o prezentare realistă a vieții, a frământărilor omenești, a răzvrătirii personalității împotriva strivirii demnității umane. Totodată, într-o serie de opere ale lui Dostoievski, protestul împotriva nedreptății sociale se îmbină cu îndemnul la smerenie religioasă și cu cultul suferinței. Dostoievski a exercitat o influență puternică, dar contradictorie asupra literaturii universale. În România, opera lui Dostoievski a început să fie cunoscută încă din deceniul al nouălea al secolului trecut. — 252, 329.

Dubrovinski, I. F. (Inok) (1877—1913) — unul dintre militanții de seamă ai partidului bolșevic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost cooptat în C.C. În 1905 a fost unul dintre organizatorii și conducătorii insurecției armate din Moscova. La Congresul al V-lea (de la

Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. În 1908 a făcut parte din redacția ziarului „Proletarii“. A murit în 1913, pe când se afla în deportare la Turuhansk. — 19.

E

— E. —, — 26, 28.

Eckstein. — 192.

Ekk, A. (Muhin). — 121.

Elena Fedorovna — vezi Rozmirovici, E. F.

Elizarova-Ulianova, A. I. (Andrei Nikolaevici) (1864—1935) — militantă de seamă a partidului comunist, sora mai mare a lui V. I. Lenin. S-a integrat în mișcarea revoluționară în 1886. În anii 1900—1905 a lucrat în organizații iskriste, la ziare bolșevice ilegale. A participat îndeaproape la editarea lucrărilor lui V. I. Lenin. A desfășurat activitate revoluționară la Moscova, Saratov și Petersburg. În anii 1912—1914 a colaborat la publicațiile bolșevice „Pravda“, „Prosvetșenie“ și „Rabotnița“. A fost în repetate rînduri arestată. În 1917 a fost secretar de redacție la ziarul „Pravda“ și redactor-șef al revistei „Tkaci“. În anii 1918—1921 a lucrat la Comisariatul poporului pentru învățămînt. A luat parte activă la organizarea Institutului Lenin și a fost colaboratoare științifică a acestui institut. Autoare a mai multor volume de amintiri despre V. I. Lenin și a altor lucrări. — 293—294.

Ellbert, John — vezi Nakoreakov, N. N.

Engels, Friedrich (1820—1895). — 261.

Enukidze, A. S. (1877—1937) — membru de partid din 1898, bolșevic. A activat la Tiflis, Baku, Rostov pe Don și în alte orașe.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere pe linie de partid și de stat. — 50, 221, 233, 234, 339.

Ermolaev, K. M. (Roman) (1884—1919) — social-democrat, menșevic. Delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.; a fost ales în C.C. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii s-a situat pe poziții lichidatoriste; în 1910 a făcut parte din grupul celor 16 menșevici care au semnat „Scrisoarea deschisă“ cu privire la lichidarea partidului. În 1917 a fost ales în C.C. al partidului menșevic și a făcut parte din Comitetul Executiv Central din Rusia în prima legislatură. — 20.

Evgheni — vezi Vulpe, I. K.

F

F. D. — vezi Dan, F. I.

Falinski — vezi Litvinov-Falinski, V. P.

Fedor Nikitici — vezi Samoilov, F. N.

Feuerbach, Ludwig Andreas (1804—1872) — eminent filozof materialist și ateist german, unul dintre precursorii marxismului. — 259.

Fichte, Johann Gottlieb (1762—1814) — idealist subiectiv, reprezentant al filozofiei idealiste germane de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, filozofie care exprima interesele burgheziei germane. — 259.

Finikov. — 33.

Foma din Petersburg — vezi Smirnov, A. P.

Fram — vezi Goloșcekin, F. I.

Franz-Joseph I (1830—1916) — împărat al Austro-Ungariei. — 172.

Fratele lui Martov — vezi Levițki, V.

Frei — vezi Lenin, V. I.

Frimu, I. C. (1871—1919) — militant de seamă în mișcarea muncitorească din România. Muncitor tâmplar. S-a preocupat încă de la începutul activității sale (1891) de organizarea și întărirea asociațiilor profesionale muncitorești. A fost unul dintre cei mai activi militanți pentru crearea Partidului social-democrat al muncitorilor din România (1893). Ca membru al conducerii cercurilor „România muncitoare” și apoi al conducerii „Uniunii socialiste din România”, a fost unul dintre cei mai de seamă luptători pentru reorganizarea Partidului social-democrat din România (1910). În 1918, deși nu ajunsese la înțelegerea marxist-leninistă a evenimentelor, a participat la organizarea luptei muncitorilor. Arestat și schingiuit după luptele din 13 decembrie 1918, s-a îmbolnăvit și a murit. — 46—47.

G

G. E. — vezi Zinoviev, G. E.

Galerka — vezi Olminski, M. S.

Galina — vezi Rozmirovici, E. F.

Gamma — vezi Martov, L.

Ganețki (Fiurstenberg), I. S. (1879—1937) — militant de seamă al mișcării revoluționare poloneze și ruse. La Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C. al partidului. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Comisariatul poporului pentru finanțe, apoi a deținut o serie de posturi în diplomație. În 1935 a fost numit director al Muzeului revoluției din U.R.S.S. — 190, 234—235, 317, 355.

Gassendi, Pierre (1592—1655) — filozof materialist francez, matematician, fizician și astronom. A combătut de pe poziția senzualismului materialist și a concepției atomiste a lui Epicur filozofia scolastică și

teoria ideilor înnăscute a lui Descartes. În politică s-a ridicat împotriva transformării monarhiei absolute în tiranie. — 259.

Gheghecikori, E. P. (n. 1879) — menșevic gruzin. Deputat în Duma a III-a de stat, unul dintre liderii fracțiunii social-democrate din Dumă. Din noiembrie 1917 a fost președinte al guvernului contrarevoluționar din Transcaucazia, apoi ministru de externe și vicepreședinte al guvernului menșevic din Gruzia. Din 1921 — emigrant alb. — 35.

Gherman, I. E. (1884—1942) — revoluționar de profesie. Membru al P.M.S.D.R. din 1904. A participat activ la revoluția din 1905. A fost unul dintre organizatorii grupurilor din străinătate ale social-democrației din Ținutul leton. A luptat pentru unirea S.D.Ț.L. cu partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere pe linie de partid și de stat. — 198, 207, 272—273, 274—275, 276, 301, 320, 357—359, 367.

Gher—ne. — 81.

Ghimmer, N. N. — *vezi* Suhanov, N.

Gilka — *vezi* Melenevski, M. I.

Goldenberg, I. P. (Meșkovski) (1873—1922) — social-democrat, după Congresul al II-lea a aderat la bolșevici. În timpul revoluției din 1905—1907 a făcut parte din redacțiile tuturor publicațiilor bolșevice. Din ianuarie 1910 a făcut parte din Biroul din Rusia al C.C.; a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori. În timpul primului război mondial a aderat la defensiști — adepții lui Plehanov. În 1917—1919 a făcut parte din grupul „Novaia jizn”. În 1920 a fost primit din nou în partidul bolșevic. — 375.

Goloșcekin, F. I. (Fram) (1876—1941) — membru al P.M.S.D.R. din 1903. A participat activ la revoluția din 1905—1907. În 1912 la Conferința a VI-a (de la Praga) a fost ales membru al C.C. al P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de răspundere pe linie de partid și de stat. — 169.

Gorev, B. I. (*Goldman, B. I.*, Igorev, Igor) (n. 1874) — social-democrat. În 1905 — membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., bolșevic. În 1907 a aderat la menșevici. În 1920 s-a retras din organizația menșevică. Ulterior a lucrat într-o serie de instituții de învățământ superior. — 20, 40.

Gorin (Galkin), V. F. (1863—1925) — revoluționar de profesie, bolșevic. În anii 1918—1920 a lucrat în Armata Roșie, iar apoi în organizația pentru instrucția militară generală. — 45, 106.

Gorki, Maxim (Peșkov, A. M.) (1868—1936). — 1—2, 3—5, 13—16, 36—40, 42—43, 50—54, 89—90, 92—94, 97, 107, 110—111, 114, 116, 117, 128, 152—154, 155—158, 159, 166—167, 169—173, 178—181, 186, 189—190, 201—202, 221—222, 223—224, 226, 228—229, 236—237, 250, 252—255, 256, 257—260.

Gorter, Hermann (1864—1927) — social-democrat olandez, publicist. În anii primului război mondial a fost internaționalist, adept al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1921 a făcut parte din Partidul Comunist din Olanda și a participat la lucrările Internaționalei Comuniste; s-a situat pe o poziție ultrastîngistă, sectară. În 1921 a părăsit partidul comunist, iar după aceea s-a retras din viața politică activă. — 279.

Gr., Grigori — *vezi* Zinoviev, G. E.

Gredescul, N. A. (n. 1864) — jurist și publicist, profesor universitar, cadet. A colaborat la ziarul „Reci” și la alte publicații burghezo-liberale. În 1916 a părăsit partidul cadet. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost profesor la o serie de instituții de învățămînt superior din Leningrad. — 89.

Grunwald, Max — economist, publicist, multă vreme a lucrat în arhiva Partidului social-democrat din Germania. — 235.

Guliko. — 293.

Gurevici, E. L. (Smirnov) (n. 1865) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste; a fost unul dintre fondatorii și colaboratorii revistei „Nașa Zarea”, editată de menșevicii lichidatori. — 17.

Gurvici, I. A. (1860—1924) — economist. În 1881 a fost deportat în Siberia, în urma procesului tipografiei narodnicilor. Întors din deportare, a desfășurat propagandă revoluționară printre muncitori și a fost unul dintre organizatorii primului cerc muncitoresc evreiesc din Minsk. În 1889 a emigrat în America, unde a participat activ la mișcarea sindicală și social-democrată. Lucrarea sa „Situția economică a satului rus” (1892) a fost apreciată pozitiv de Lenin. — 294—295, 320.

H

De Haan, Jacob. — 103.

Haase, Hugo (1863—1919) — unul dintre liderii social-democrației germane, oportunist. În 1911 a fost ales președinte al conducerii Partidului social-democrat german. Deputat în Reichstag în anii 1897—1907 și 1912—1918. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. În aprilie 1917 a fost unul dintre întemeietorii Partidului social-democrat independent din Germania. În timpul revoluției din noiembrie 1918 din Germania, Haase a făcut parte din așa-numitul Consiliu al Împuterniciților poporului, care a dus o politică de înăbușire a mișcării revoluționare. — 126, 131—132, 134, 166.

Harrison — *vezi* Litvinov, M. M.

Haustov, V. I. (Nr. 10) (n. 1884) — social-democrat, menșevic, de profesiune strungar; deputat în Duma a IV-a de stat; a făcut parte din fracțiunea social-democrată. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. — 182, 223, 224.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831) — filozof german, reprezentant al cel mai de seamă al filozofiei clasice germane, idealist obiectiv, ideolog al burgheziei germane, care a ajuns la un compromis politic cu aristocrația feudală. Meritul istoric al lui Hegel constă în elaborarea profundă și multilaterală a dialecticii, care a constituit unul dintre izvoarele teoretice ale materialismului dialectic. Clasicii marxismului au subliniat că principala contradicție a filozofiei lui Hegel este aceea dintre metoda sa dialectică și sistemul său idealist conservator, care a falsificat dialectica și a paralizat spiritul ei revoluționar. — 259.

Heisin, M. L. (1871—1924) — social-democrat, menșevic, de profesie medic. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe o poziție lichidatoristă, a colaborat la revistele „Vozrojdenie” și „Nașa Zarea”, la ziarul „Luci” și la alte publicații ale menșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în organizații cooperatiste. — 293.

Hilferding, Rudolf (1877—1941) — unul dintre liderii oportuniști ai social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. Din 1917 — lider al Partidului social-democrat independent din Germania, dușman fățiș al Puterii sovietice și al dictaturii proletariatului. A ocupat de mai multe ori postul de ministru de finanțe în guvernele de coaliție burghezo-social-democrate. — 66.

Homeakov, N. A. (1850—1925) — mare moșier, octombrist. Deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat; pînă în martie 1910 a fost președinte al Dumei a III-a de stat. — 14.

Huysmans, Camille (n. 1871) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării muncitorești din Belgia; profesor de filologie, ziarist. În anii 1904—1919 a fost secretar al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a; s-a situat pe poziții centriste. După primul război mondial (1914—1918) a fost unul dintre liderii Internaționalei a II-a refăcute. A făcut parte în repetate rînduri din guvernul belgian. În ultima parte a vieții sale s-a pronunțat adeseori pentru stabilirea de contacte între partidele socialiste și P.C.U.S. — 3, 17, 42, 49, 54—55, 62—64, 66—67, 103, 106, 111—112, 119—120, 122, 124, 132, 150, 151—152, 161, 205—206, 218, 240, 247, 287—288, 289, 300—301, 302—303, 352, 361, 362, 376—377.

Hyndman, Henry Mayers (1842—1921) — socialist englez, reformist. În 1881 a fondat Federația democrată, care în 1884 a fost reorganizată și a căpătat denumirea de Federația social-democrată. În anii 1900—1910 a fost membru al Biroului socialist internațional. În 1916 a fost exclus din Partidul socialist britanic pentru propaganda pe care o desfășura în favoarea războiului imperialist. — 48.

I

I. K. — *vezi* Kamenev, L. B.

Ian — *vezi* Savinov, I. T.

Ianson (Braun), *I. E.* (1872—1917) — activist de seamă al mișcării social-democrate din Letonia, publicist și critic literar. A fost unul dintre conducătorii luptei revoluționare din Letonia din anul 1905. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de lichidatori, a participat la Blocul antipartinic din august. În anii 1911—1914 a condus Comitetul din străinătate al S.D.T.L. În anii primului război mondial a adoptat o poziție inter-naționalistă. — 209, 216, 275.

Igorev, Igor — *vezi* Gorev, B. I.

Ilin-Jenevski, A. F. (1894—1941) — ziarist, membru al P.M.S.D.R. din 1912. A participat la editarea unor publicații ilegale ale partidului. După revoluția burghezo-democratică din februarie a lucrat la Petrograd în organizația militară bolșevică și la o serie de ziare bolșevice. A participat la războiul civil, apoi a lucrat în aparatul de partid și în diplomație. — 322.

Inessa — *vezi* Armand, I. F.

Inok — *vezi* Dobrovinski, I. F.

Ionov (*Koighen, F. M.*) (1870—1923) — social-democrat, unul dintre liderii Bundului. În decembrie 1908 a luat parte la lucrările Conferinței a V-a a P.M.S.D.R., unde în principalele probleme s-a situat pe platforma menșevicilor-partiiți; ulterior a adoptat o poziție împăciuitoare față de lichidatori. După Revoluția din Octombrie a intrat în P.C. (b) din Rusia. — 23.

Iordanski, N. I. (*Negorev*) (1876—1928) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii s-a raliat menșevicilor-partiiți, apoi a trecut la lichidatori. În 1921 a intrat în rândurile P.C. (b) din Rusia. A deținut diferite funcții în aparatul de stat și în diplomație. — 14, 17, 33, 38.

Issak — *vezi* Raskin.

Iudin — *vezi* Aizenștadt, I. L.

Iurj — *vezi* Bekzadian, A. A.

Iuriev — *vezi* Bekzadian, A. A.

Iurkevici (*Rîbalka*), *L.* (1885—1918) — naționalist burghez ucrainean. Membru al C.C. al așa-numitului Partid muncitoresc social-democrat din Ucraina. A colaborat la revista naționalistă „Dzvin“, de orientare menșevică. În anii primului război mondial a editat la Lausanne publicația lunară „Borotba“, în care s-a situat pe o poziție defetistă și a dus luptă împotriva „Uniunii de eliberare a Ucrainei“, organizație naționalistă progermană. — 309, 310, 316.

Iv. Iv. — *vezi* Zaks (Gladnev), S. M.

Ivanovici — *vezi* Stalin, I. V.

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal“, într-un timp a aderat la social-democrați; în 1905 a trecut la cadeți. A colaborat la diverse publicații burgheze. În 1922 a fost expulzat pentru activitatea sa publicistică contrarevoluționară. — 254.

J

J. K. — *vezi* Marchlewski, J.

Jagiello, E. I. (Nr. 16) (n. 1873) — militant al mișcării muncitorești poloneze, membru al P.P.S.-„levița“; de profesie strungar. În 1912, în alegerile pentru Duma a IV-a de stat, Jagiello a candidat pe lista depusă de blocul P.P.S.-„levița“ și al Bundului și a fost ales, în ciuda protestelor social-democraților polonezi. Cu voturile grupului „celor șapte“ menșevici și fără să se țină seama de protestele categorice ale bolșevicilor, Jagiello a fost primit în fracțiunea social-democrată din Dumă. După primul război mondial a aderat la aripa stângă a mișcării muncitorești poloneze; ulterior s-a retras din viața politică. — 118, 130, 134, 136—137, 140, 141, 143, 146, 150, 159, 175, 219, 268, 347.

Jansson, Wilhelm (1877—1923) — participant la mișcarea socialistă germană, de naționalitate suedez. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1919 a fost numit atașat al misiunii suedeze la Berlin. — 365—366.

Jordania, N. N. (An, Kostrov) (1870—1953) — social-democrat, lider al menșevicilor din Caucaz. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a aderat formal la grupul menșevicilor-partiții, dar în realitate i-a susținut pe lichidatori. În 1914 a colaborat la „Borba“, revista lui Troțki; în timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În anii 1918—1921 a fost șeful guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; din 1921 — emigrant alb. — 13, 29, 30, 214—217, 221, 233.

K

Kaciorovski, K. R. (n. 1870) — economist. La începutul ultimului deceniu al secolului trecut a intrat în grupul din Petersburg al organizației „Narodnaia volia“. După aceea a colaborat la publicațiile socialiștilor-revoluționari, deși formal nu făcea parte din partidul lor. A scris o serie de studii în problema agrară. — 4.

Kagan, A. P. — redactor al ziarului socialist evreiesc „Vorwärts“, care apărea la New York. — 295.

Kamenev, L. B. (*Rosenfeld, L. B.*, I. K.) (1883—1936) — a intrat în P.M.S.D.R. în 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a

aderat la bolșevici. În anii reacțiunii s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști. După revoluția burghezo-democrată din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului, orientată spre revoluția socialistă.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de posturi de răspundere. S-a ridicat în repetate rânduri împotriva politicii leniniste a partidului. În 1927 a fost exclus din partid ca militant activ al opoziției troțkiste, apoi de două ori a fost reprimat și din nou exclus pentru activitate antipartinică. — 34, 40, 41, 43, 47—48, 72—73, 78, 79, 80—81, 82, 83—84, 90, 94—95, 96—97, 100—102, 102—103, 106, 118—119, 121, 122—123, 123—124, 126, 128—129, 131—136, 147, 148, 158—162, 173, 188—189, 190—193, 195—198, 202—203, 209—210, 212, 217—218, 225—226, 247, 256, 282, 285, 292—293, 297.

Karlson, K. M. (Ogretis) (m. 1919) — social-democrat leton, bolșevic, membru al Biroului grupurilor din străinătate ale Social-democrației din Ținutul leton. După revoluția burghezo-democratică din februarie a venit în Rusia, unde a lucrat în diverse organe ale Cekăi. — 273, 300.

Karpinski, V. A. (1880—1965) — unul dintre cei mai vechi activiști ai P.C.U.S., publicist și propagandist de seamă al partidului. În 1898 a intrat în P.M.S.D.R.; a fost în repetate rânduri arestat. În 1904 a emigrat la Geneva, unde a făcut cunoștință cu V. I. Lenin. De atunci a activat fără întrerupere în organizațiile din străinătate ale partidului, a colaborat la ziarele bolșevice „Vpered” și „Proletarii”, a condus biblioteca și arhiva de la Geneva a C.C. al P.M.S.D.R. În decembrie 1917 s-a întors în Rusia; a ocupat posturi de răspundere în aparatul de partid și de stat. — 11—12, 105—106, 321—322, 326—327.

Karski — vezi Marchlewski, J.

Kasparov, V. M. (1883—1917) — membru al Comitetului organizației din străinătate a P.M.S.D.R. În 1907—1911 a făcut parte din Comitetul organizației din Baku; în 1913—1914 a trăit la Berlin, unde se îndeletnicea cu transmiterea corespondenței C.C. al P.M.S.D.R. către unele organizații din Rusia. — 220—221, 231—232, 233—234, 235, 273—274, 291—292, 360, 373.

Katkov, M. N. (1818—1887) — moșier, publicist reacționar. Și-a început activitatea politică ca adept al liberalismului aristocratic moderat. La începutul deceniului al 7-lea a trecut în tabăra reacțiunii. În anii 1863—1887 a fost redactor și editor al ziarului „Moskovskie Vedomosti”, care a devenit purtătorul de cuvânt al reacțiunii monarhiste. — 85—86.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre teoreticienii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a. A intrat în mișcarea socialistă în 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lasalleanism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu Marx și cu Engels și, sub influența lor, a aderat la marxism. În această perioadă a activității sale el a publicat o serie de lucrări valoroase ca : „Doctrina economică a lui Karl Marx” (1887), „Problema agrară” (1889) ș.a., contribuind la popularizarea teoriei marxiste în Germania și în alte țări. Dar încă

de pe vremea aceea el a dat dovadă de inconsecvență ideologică, făcînd concesiile revizionismului. La începutul secolului al XX-lea, această inconsecvență s-a accentuat pe linia renunțării treptate la esența revoluționară a marxismului. Kautsky a devenit ideologul centrismului. În timpul primului război mondial s-a situat în esență pe pozițiile social-șovinismului. A formulat teoria antimarxistă a „ultraimperialismului“, care încerca să escamoteze contradicțiile imperialismului.

În 1918 Kautsky a luat atitudine împotriva revoluției din Germania. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, el a negat necesitatea dictaturii proletariului, opunîndu-i teoria utopică, neștiințifică, a democrației „pure“, situate deasupra claselor.

Concepțiile lui antimarxiste au fost combătute de Engels, ca și de fruntașii aripii stîngi a social-democrației germane, și au fost supuse unei critici nimicitoare de către Lenin, în special în lucrarea „Revoluția proletară și renegeatul Kautsky“ (1918). — 36, 37, 43, 96, 119, 120, 265, 278, 282—283, 313, 333, 340, 343, 347, 351, 352, 362, 364.

Kinkel — social-democrat elvețian. — 230.

Kiselev, A. S. (1879—1938) — membru de partid din 1898 ; bolșevic. În anii 1912—1913 a fost președinte al Sindicatului metalurgiștilor din Petersburg. În 1914 a fost cooptat în C.C. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de conducere în aparatul de stat și în mișcarea sindicală. — 84, 192.

Knipovici, B. N. (1880—1924) — economist și statistician. A făcut parte din grupul social-democrat al lui Blagoev. În 1912 a publicat prima sa lucrare științifică : „Studii asupra diferențierii țărănimii ruse“. Începînd din 1917 a lucrat în aparatul de stat și în învățămîntul superior. — 70—72.

Knipovici, L. M. (1856—1920) — revoluționară de profesie, bolșevică. A avut un rol de seamă în stabilirea legăturilor ziarului „Iskra“ cu organizațiile locale din Rusia. A participat ca delegată la Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. — 229—230.

Koba — vezi Stalin, I. V.

Kocher, Albert — fiul celebrului chirurg elvețian T. Kocher. — 230.

Kocher, Teodor (1841—1917) — chirurg elvețian. Profesor la Universitatea din Berna ; a elaborat o serie de metode de tratament chirurgical al maladiilor sistemului nervos central și al afecțiunilor glandei tiroide, în special al bolii lui Basedow. — 200, 225, 228, 230.

Kokovțov, V. N. (1853—1943) — unul dintre oamenii politici de seamă ai Rusiei țariste. Din 1904 pînă în 1914 (cu o întrerupere de scurtă durată) a fost ministru de finanțe, iar din 1911 a deținut în același timp și postul de președinte al Consiliului de Miniștri. În timpul primului război mondial a fost un mare om de afaceri bancare, iar după Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 144,

Kollontai, A. M. (1872—1952) — a intrat în mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut ; participantă la revoluția din 1905—1907. În anii 1906—1915 a activat în tabăra menșevicilor ; din 1915 a fost membră a partidului bolșevic. De la începutul primului război mondial s-a situat pe poziții revoluționare-internaționaliste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de partid și de stat, precum și în diplomație. — 340.

Kolosov, E. E. (n. 1879) — istoric, literat, sociolog și publicist narodnic. — 13.

Kolțov, D. (*Ghinzburg, B. A., Sedov*) (1863—1920) — social-democrat ; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit menșevic activ și a colaborat la o serie de publicații menșevice. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe pozițiile lichidatorismului. În anii primului război mondial a fost social-șovinist. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În anii 1918—1919 a lucrat în sectorul cooperatist. — 215.

Komarovski, K. A. — *vezi* Danski, B. G.

Konovalov, A. I. (n. 1875) — mare fabricant de textile și moșier, unul dintre liderii partidului burghez al progresiștilor. Deputat în Duma a IV-a de stat. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru al comerțului și industriei, iar apoi vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 308.

Konstantinovici, A. E. (1866—1939) — sora soțului Inesei Armand ; a participat la mișcarea revoluționară cu începere din 1905. Membra a P.M.S.D.R. din 1913. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Comitetul organizației de partid din Moscova, iar după aceea în aparatul Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste. — 336.

Kostea — *vezi* Malinovski, R. V.

Kostrov — *vezi* Jordania, N. N.

Krasin, L. B. (*Nikitici*) (1870—1926) — a luat parte la mișcarea social-democrată cu începere din ultimul deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. La congresele al III-lea și al IV-lea ale P.M.S.D.R. a fost ales membru al C.C., iar la Congresul al V-lea — membru supleant. În 1908 a emigrat. Cîțva timp a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered” ; ulterior s-a retras din viața politică. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de stat și în diplomație. — 11, 26.

Krass — *vezi* Poletaev, N. G.

Krestinski, N. N. (*Borin*) (1883—1938) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1903 ; în 1905 a aderat la bolșevici. Începînd din 1907 a activat în mișcarea sindicală, în fracțiunea social-democrată din

Dumă și în presa bolșevică. În 1917 a fost președinte al comitetelor regionale Ekaterinburg și Ural ale P.M.S.D. (b) din Rusia. În anii 1918—1921 a fost comisar al poporului pentru finanțe al R.S.F.S.R., secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia. Ulterior a fost reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Germania și adjunct al comisarului poporului pentru afacerile externe. — 239.

Krilenko, N. V. (Abramcik) (1885—1938) — membru al partidului bolșevic din 1904. În 1907 s-a depărtat de social-democrație, a publicat (în primăvara anului 1909) o carte, „În căutarea «ortodoxiei»“, în care se manifesta o deviere sindicalistă. În 1911 a activat din nou în organizația bolșevică. A participat îndeaproape la Revoluția Socialistă din Octombrie. A făcut parte din primul guvern sovietic ca membru al comitetului pentru probleme militare și maritime, iar mai târziu a fost numit comandant suprem. Începînd din 1918 a lucrat în diverse organe ale justiției sovietice. La congresele al XV-lea și al XVI-lea ale partidului a fost ales membru al Comisiei Centrale de Control. — 80, 283.

Krupskaia, N. K. (1869—1939) — militantă de seamă a partidului comunist și a Statului sovietic; soția și colaboratoarea lui V. I. Lenin.

După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a fost secretară de redacție la ziarele bolșevice „Vpered“ și „Proletarii“. În timpul cît a lucrat în străinătate a purtat o vastă corespondență cu organizațiile de partid din Rusia. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a participat activ la lupta împotriva lichidatorilor și otzoviștilor.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost membră a colegiului Comisariatului poporului pentru învățămînt, iar din 1921 a condus Comitetul principal pentru educație politică; din 1929 a fost adjunct al comisarului poporului pentru învățămînt. Începînd din 1924 a fost membru al Comisiei Centrale de Control, iar din 1927 — membru al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. — 10, 21, 50, 57, 158, 173, 176, 190, 200, 201, 214, 218, 222, 225, 226, 228, 283, 292, 297, 301, 310, 317, 321, 322, 335.

Kuznețov, N. V. — vezi Sapojkov, N. I.

K—vici — vezi Konstantinovici, A. E.

L

Ladijnikov, I. P. (1874—1945) — social-democrat, bolșevic. A intrat în mișcarea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. În 1903 a fost arestat. În august 1905 a plecat în străinătate; a făcut parte din comisia administrativă a Comitetului Central, a îndeplinit o serie de sarcini de raspundere încredințate de C.C. al P.M.S.D.R. — 336.

Landau — medic din Cracovia, specialist în boli nervoase. — 316.

Lavin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre

liderii lichidatorilor. A făcut parte din Blocul antipartinic din august, creat în 1912 de Troțki. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menșevicilor-internaționaliști. În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în aparatul de stat și în diferite organizații economice. — 170.

Leadov, M. N. (Mandelștam, M. N., M. M., Mihail Mironici) (1872—1947) — în 1892 a intrat într-un cerc marxist, iar în 1893 a participat la crearea Uniunii muncitorești din Moscova. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la majoritatea iskristă. A fost delegat al bolșevicilor la Congresul de la Amsterdam al Internaționalei a II-a. A participat activ la revoluția din 1905—1907. În anii reacțiunii a aderat la otzoviști, a fost unul dintre lectorii școlii fracționiste de la Capri, a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered”. După revoluția burghezo-democratică din 1917 s-a situat pe poziții menșevice. În 1920 a fost reprimat în P.C. (b) din Rusia. A deținut diferite funcții de răspundere. — 20, 30, 31.

Leahov, V. P. (1869—1919) — colonel în armata țaristă; a devenit faimos prin înăbușirea mișcării național-revoluționare din Caucaz și din Iran. — 14.

Leder, V. L. (1882—1938) — unul dintre militanții de seamă ai mișcării muncitorești poloneze. Începând din 1900 a fost membru al Social-democrației din Polonia și din Lituania. Din 1910 până în 1911 a fost secretar al Conducerii centrale a S.D.R.P. și L. și reprezentant al ei în redacția ziarului „Soțial-Demokrat”, Organul Central al P.M.S.D.R. A făcut parte din Comisia de organizare și din Comisia tehnică din străinătate. A sprijinit pe împăciuitoriști în acțiunile lor îndreptate împotriva bolșevicilor. În 1919—1920 a participat intens la activitatea Partidului Muncitoresc Comunist din Polonia. Începând din 1921 a deținut funcții de răspundere în Internaționala Comunistă și în Internaționala Sindicală Roșie. — 40, 240, 280.

Legien, Karl (1861—1920) — social-democrat de dreapta german, unul dintre liderii sindicatelor germane. Din 1893 până în 1920 (cu unele întreruperi) a fost deputat în Reichstag din partea social-democrației germane. — 313.

Leiteizen, G. D. (Lindov) (1874—1919) — social-democrat. Și-a început activitatea revoluționară în ultimul deceniu al secolului trecut. După sciziunea din P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici; a colaborat la ziarele „Vpered”, „Proletarii” și la alte publicații bolșevice. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a făcut parte din Biroul din Rusia al Comitetului Central al P.M.S.D.R. După revoluția din februarie 1917 s-a situat, pentru câțiva timp, pe pozițiile menșevicilor-internaționaliști. În 1918 a reintrat în rândurile partidului bolșevic. — 20, 29, 30.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., T., Frei) (1870—1924). — 2, 5, 6—7, 11, 14, 16, 17, 34, 42, 43, 44, 46, 49, 50, 54, 55, 57, 62, 63, 66, 68, 70,

74, 77, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100, 102, 108, 110, 122, 123, 124, 139, 152, 160, 165, 166, 168, 176, 182, 184—185, 193, 195, 196, 197, 198, 199, 202, 207, 213, 218, 221, 222, 224, 225, 226, 232, 237, 238, 239, 248, 256, 260, 263—264, 273, 274, 275, 278—279, 281, 284, 288, 289, 290, 291, 296, 301—302, 309, 310, 313, 321, 322, 326, 330, 333, 335, 336, 338, 340, 342, 344, 359, 363, 365, 366, 368, 369—370.

Leşcenko, D. I. (1876—1939) — revoluţionar de profesie, membru al P.M.S.D.R. din 1900. În anii 1910—1911 a colaborat la ziarul „Zvezda“. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în Comisariatul poporului pentru învăţământ, iar cu începere din 1924 în domeniul ştiinţific şi pedagogic. — 43.

Leva — vezi Vladimirov, M. K.

LeviŃki, V. (*Tederbaum, V. O.*, fratele lui Martov) (n. 1883) — social-democrat, menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avânt revoluţionar a fost unul dintre liderii lichidatorismului. În primul război mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului. Faţă de Revoluţia din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În 1920 a fost implicat în procesul „Centrului tactic“, o organizaţie contrarevoluţionară. Ulterior s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — 17, 291.

Liber (Goldman), M. I. (1880—1937) — unul dintre liderii Bundului. În anii reacţiunii a fost lichidator, iar în 1912 — militant activ al Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. A avut o atitudine ostilă faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie. Ulterior s-a retras din activitatea politică şi a lucrat în domeniul economic. — 20, 30, 34, 164.

Lilina, Z. I. (1882—1929) — membră a P.M.S.D.R. din 1902. A colaborat la ziarele „Zvezda“ şi „Pravda“, precum şi la revista „RabotniŃa“. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a deţinut diferite funcţii pe linie de partid şi de stat. — 333, 336, 337, 340.

Lindov — vezi Leiteizen, G. D.

Litvinov-Falinski, V. P. — inginer tehnolog, inspector de fabrici; unul dintre creatorii asociaţiei zubatoviste din Petersburg. — 113, 147.

Litvinov, M. M. (Harrison, Papaşa) (1876—1951) — militant de seamă al partidului comunist şi al Statului sovietic, diplomat. Membru de partid din 1898. În 1902 a emigrat. A participat activ la difuzarea ziarului „Iskra“ şi la editarea primului ziar bolşevic legal „Novaia Jizn“. În 1907 a fost delegat şi secretar al delegaţiei ruse la Congresul socialist internaţional de la Stuttgart. Începînd din 1914 a fost reprezentantul bolşevicilor în Biroul socialist internaţional. După Revoluţia din Octombrie a deţinut funcţii de răspundere în diplomaţie. Ca membru sau şef al delegaţiei sovietice a reprezentat U.R.S.S. la conferinţele internaţionale de la Genova (1922), Haga (1922), Montreux (1936), Moscova (1943) şi la Liga Naţiunilor. La Congresul al XVII-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. a fost ales membru al C.C.; a fost membru al C.E.C. al U.R.S.S. În 1936, la Montreux, a căzut de acord cu N. Titu

lescu asupra textului unui tratat de asistență mutuală între U.R.S.S. și România. — 341, 366, 370, 377.

Liubici — vezi Sammer, I. A.

Liubimov, A. I. (Mark) (1879—1919) — social-democrat, a participat la mișcarea revoluționară începând din 1898. În 1910 a făcut parte din Biroul din străinătate al Comitetului Central. A fost unul dintre fondatorii grupului de la Paris al împăciuatoriștilor. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții ultradefensiste. În 1917 a aderat la grupul „Edinstvo” al lui Plehanov. — 40, 311.

Liudmila — vezi Stal, L. N.

Lloyd George, David (1863—1945) — om politic englez, diplomat, lider al partidului liberal. Din 1890 — membru al parlamentului. În 1905—1908 a fost ministru al comerțului, iar în 1908—1915 — ministru de finanțe. În 1916—1922, în calitate de prim-ministru, a căutat să consolideze pozițiile imperialismului englez în Orientul Apropiat și Mijlociu, precum și în Balcani; a reprimat cu cruzime mișcarea de eliberare națională din colonii și din țările dependente. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre inspiratorii și organizatorii intervenției armate și ai blocadei împotriva Statului sovietic. — 13.

Lobova, V. N. (Vera) (1888—1924) — revoluționară de profesie, membră a P.M.S.D.R. din anul 1905. În 1913 — secretară a Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. și a fracțiunii bolșevice din Duma a IV-a de stat. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții în aparatul de partid și de stat. — 94, 169.

Lola, O. N. (Stepaniuk) (1884—1919) — muncitor bolșevic; a desfășurat o intensă activitate în Ucraina. În 1914 a intrat în secția din Paris a organizațiilor din străinătate ale P.M.S.D.R. — 227—228, 309—310, 314.

Lopatin, G. A. (1845—1918) — cunoscut narodnic-revoluționar rus. În deceniul al 8-lea al secolului trecut, pe când se afla în străinătate, a întreținut relații de prietenie cu K. Marx și F. Engels; a fost ales în Consiliul General al Internaționalei I. Împreună cu N. F. Danielson a tradus în limba rusă volumul I al „Capitalului”. — 4, 13, 14.

Losiński — 17.

Loyola, Ignățiu (1491—1556) — călugăr spaniol, adversar înverșunat al Reformei. A întemeiat în 1534 ordinul călugăresc „Compania lui Iisus”, confirmat de papă în 1540 sub numele de ordinul iezuiților. Numele lui Loyola a devenit un sinonim al ipocriziei și fărădelegii, mascate prin fariseism religios. — 226.

Lozovski (Dridzo), S. A. (1878—1952) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. A participat la prima revoluție rusă. Din 1909 pînă în 1917 a trăit în emigrație; a aderat la grupul bolșevicilor-conciliatori.

În 1920 a fost președintele Consiliului gubernial al sindicatelor din Moscova. Din 1921 pînă în 1937 a fost secretar general al Internațio-

nalei Sindicale Roșii. În anii 1939—1946 a fost adjunct al comisarului poporului (apoi al ministrului) pentru afacerile externe al U.R.S.S. — 196, 282.

Lunacearski, A. V. (1875—1933) — a intrat în mișcarea revoluționară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii a fost influențat de machism și de curentul „ziditorilor de dumnezeu“. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. La începutul anului 1917 a intrat în grupul „interraioniștilor“, împreună cu care la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost primit în partid. După Revoluția din Octombrie a fost comisar al poporului pentru învățământul public. Lunacearski a scris valoroase studii marxiste despre clasicii literaturii ruse, sovietice și occidentale, dintre care în românește a apărut culegerea „Despre literatură“ (1960). — 2, 22, 55, 84, 157—158, 170, 179, 196, 202, 218, 257, 319.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mișcării muncitorești internaționale, unul dintre liderii aripii de stînga a Internaționalei a II-a. A fost unul dintre întemeietorii mișcării social-democrate poloneze. Din 1897 a participat la mișcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia). De la începutul primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. A fost unul dintre inițiatorii creării grupului „Die Internationale“, care după un timp și-a luat denumirea de grupul „Spartacus“, iar mai târziu de „Uniunea Spartacus“. A avut un rol de seamă în organizarea luptei proletariatului german în timpul revoluției din 1918. După revoluția din noiembrie din Germania a avut un rol conducător la Congresul de constituire al Partidului Comunist din Germania. În ianuarie 1919 a fost arestată și asasinată din ordinul guvernului Scheidemann. Unele scrieri ale Rosei Luxemburg au fost traduse în limba română („Cuvîntări și articole alese“, 1962). — 102, 122, 134, 165—166, 167, 193, 240, 262, 278, 344—349, 352, 356, 360, 364.

M

M. — vezi Maevski, E.

M. F., M.F.—na — vezi Andreeva, M. F.

M. M. — vezi Leadov, M. N.

M. N. — 331.

Maeterlinck, Maurice (1862—1949) — scriitor belgian, unul dintre principalii reprezentanți ai simbolismului european în teatru. — 202.

Maevski, E. (Gutovski, V. A.) (1875—1918) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste, a colaborat la diverse publicații menșevice. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie a dus luptă împotriva Puterii sovietice. — 138, 159, 184, 192.

Makar — vezi Noghin, V. P.

Maklakov, N. A. (1871—1918) — moșier, ultrareacționar, a fost ministru de interne și membru al Consiliului de stat. — 224.

Maklakov, V. A. (n. 1870) — cadet de dreapta, moșier, de profesie avocat. Deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat. După revoluția burghezo-democratică din februarie a fost ambasador al guvernului provizoriu burghez la Paris, iar după aceea emigrant alb. — 220.

Maleantovici, P. N. (1870—1939) — avocat, a pledat ca apărător în procese politice. În 1917 a fost ministru de justiție în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie — membru al Colegiului avocaților din Moscova. — 222.

Maleantovici, V. N. — social-democrat, fratele lui P. N. Maleantovici. — 222.

Malcški, A. M. (1879—1937) — social-democrat, revoluționar de profesie. A început să activeze în mișcarea revoluționară la sfârșitul secolului trecut. În 1906 a fost ales în Conducerea centrală a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. După scindarea social-democrației poloneze a fost unul dintre conducătorii așa-zisei opoziții „rozlamoviste“, care se situa pe poziții foarte apropiate de cele ale bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diplomație, în publicistică și în învățământ. — 102, 122.

Malinowski, R. V. (Kostea, Nr. 3) (1876—1918) — în 1906, mînat de scopuri egoiste, a aderat la mișcarea muncitorească. Începînd din 1907 a furnizat, de bunăvoie, informații poliției, iar în 1910 a devenit agent secret al ohranei țariste. În 1912, la Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a fost ales în Comitetul Central; folosindu-se de serviciile ohranei, care înlătura pe cei ce-i stăteau în cale, a fost ales deputat în Duma a IV-a de stat. În 1914, de teamă să nu fie demascată, și-a depus mandatul de deputat și s-a ascuns în străinătate. În 1918 s-a întors în țară, a fost deferit justiției și executat în baza unei sentințe a Tribunalului suprem al C.E.C. din Rusia. — 119, 126, 134, 144, 146, 147, 148, 150—151, 155, 156, 159, 161, 163, 174—176, 191, 280, 299, 328, 363.

Mankov, I. N. (n. 1881) — menșevic-lichidator, deputat în Duma a IV-a de stat, de profesie funcționar. În Dumă a făcut parte din fracțiunea social-democrată. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. — 148, 223, 224.

Marchlewski, Julian (Karski, J. K.) (1866—1925) — militant de seamă al mișcării muncitorești din Polonia, Germania și Rusia. A fost unul dintre organizatorii și conducătorii Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. A luat parte activă la revoluția din 1905—1907. Începînd din 1909 a activat mai mult în cadrul social-democrației germane. În anii primului război mondial a luat parte la întemeierea „Uniunii Spartacus“. În 1919 a fost cooptat în C.C. al Partidului

Comunist din Germania. A luat parte la crearea Internaționalei Comuniste. Începînd din 1923 a fost președinte al C.C. al M.O.P.R. (Organizația internațională de ajutorare a luptătorilor pentru revoluție). — 34, 278.

Maria Feodorovna — vezi Andreeva, M. F.

Mark — vezi Liubimov, A. I.

Marșak, N. S. — soția lui I. A. Peatnițki, a activat în organizațiile din Rostov și Odesa ale P.M.S.D.R. În emigrație a lucrat la organizarea transportului literaturii ilegale, a luat parte la pregătirea Conferinței de la Praga a P.M.S.D.R. — 30.

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe o poziție lichidatoristă. În timpul primului război mondial a adoptat o atitudine centristă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a rupt cu menșevismul. În 1923 a fost primit în partid. — 27, 133.

Martov, L. (Federbaum, I. O., Gamma, L. M.) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre promotorii lichidatorismului, a redactat publicația lichidatoristă „Golos Soțial-Demokrata”. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. În 1920 a emigrat în Germania, unde a editat, la Berlin, revista menșevică „Soțialisticeskii Vestnik”. — 3, 27, 38, 43, 150, 195, 306, 326—327, 350.

Marx, Karl (1818—1883). — 105, 156, 165, 180, 183, 192, 302, 330, 363, 369.

Maslov, P. P. (1867—1946) — economist, social-democrat; a scris o serie de lucrări în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici. În anii reacțiunii s-a situat pe poziții lichidatoriste. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică. S-a îndeletnicit cu activitatea științifică și pedagogică. — 37, 72.

Mayer, Gust. — 48.

Medem, V. D. (Grinberg, V. D., Vinițki) (1879—1923) — unul dintre liderii Bundului. La Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a sprijinit pe menșevici. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a aflat în conducerea organizațiilor bundiste din Polonia. În 1921 a plecat în S.U.A., unde a publicat articole calomnioase împotriva Rusiei Sovietice. — 164.

Mehring, Franz (1846—1919) — militant marcant al mișcării muncitorești germane, istoric și publicist. În deceniul al 9-lea a devenit marxist. A scris lucrări de istorie a Germaniei și a social-democrației germane. Biograf al lui Karl Marx. Unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit”, organul central al social-democrației germane. Mehring a fost unul dintre liderii și teoreticienii aripii de stînga a social-democrației germane. A jucat un rol important în crearea Partidului Comunist din Germania. — 48, 235.

Melenevski, M. I. (Basok, Gîlka) (1879—1938) — naționalist mic-burghez ucrainean, menșevic, unul dintre liderii organizației social-democrate ucrainene „Spilka“. În 1912 a luat parte la conferința anti-partinică din august de la Viena. În anii primului război mondial a fost membru al organizației burghezo-naționaliste „Uniunea pentru eliberarea Ucrainei“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în domeniul economic. — 75, 82, 228.

Meșkovski — vezi Goldenberg, I. P.

Mgheladze, V. D. (Tria) (n. 1868) — menșevic ; a participat la revoluția burghezo-democratică din 1905—1907. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. În anii 1918—1920 a fost membru al guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia ; după instaurarea Puterii Sovietice în Gruzia — emigrant alb. — 2, 13.

Mihail Mironici — vezi Leadov, M. N.

Mihailovski, N. K. (1843—1904) — teoretician de vază al narodnicismului liberal, publicist, critic literar, filozof pozitivist, unul dintre reprezentanții școlii subiective în sociologie. În 1892 a condus revista „Russkoe Bogatstvo“, în paginile căreia a dus o luptă îndârjită împotriva marxiștilor. Concepțiile lui au fost criticate de Lenin în lucrarea „Ce sînt «prieteniul poporului» și cum luptă ei împotriva social-democraților ?“ și în alte lucrări. — 13.

Mihalci — vezi Nahimson, S. M.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — ideolog al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. Unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi președinte al C.C. al acestui partid și redactor al ziarului „Reci“, organul central al cadeților. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat. După revoluția burghezo-democrată din februarie 1917 a fost ministru de externe în primul guvern provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice ; militanț activ al emigrației albe. — 89, 306.

Miliutin, V. P. (Pavlov) (1884—1938) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1903 ; la început a fost menșevic, iar din 1910 — bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost numit ministru al agriculturii, apoi a deținut diferite funcții de răspundere în aparatul de stat și în domeniul economic. A fost membru supleant al C.C. al partidului și membru al Comisiei Centrale de Control. — 279, 294.

Millerand, Alexandre Étienne (1859—1943) — om politic francez. La sfîrșitul secolului trecut a aderat la mișcarea socialistă franceză, devenind liderul curentului oportunist. În 1899 a intrat în guvernul burghez Waldeck-Rousseau, în cadrul căruia a colaborat cu generalul Galiffet, călăul Comunei din Paris. Exclus în 1904 din partidul socialist, a fondat, împreună cu alți foști socialiști (Briand, Viviani), gruparea „socialiștilor independenți“. În anii 1909—1910, 1912—1913,

1914—1915 a deținut diverse posturi ministeriale. În 1920—1924 a fost președinte al Republicii Franceze. În iunie 1924, în urma victoriei în alegeri a partidelor de stînga burgheze care au refuzat colaborarea cu el, a fost silit să demisioneze. — 13.

Miron — vezi Cernomazov, M. E.

Moiseev, S. I. (1879—1951) — revoluționar de profesie, membru al P.M.S.D.R. din 1902. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în aparatul Cominternului, iar din 1930 în sistemul Comisariatului poporului pentru comerțul exterior. — 157.

Molotov (Skreabin), V. M. (n. 1890) — membru al partidului bolșevic din 1906. În 1912 a lucrat la „Zvezda”, ziar bolșevic legal, apoi a fost secretar de redacție la „Pravda”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de conducere în aparatul de partid și de stat: secretar al C.C. al P.C. (b) din Ucraina; secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia; membru al Biroului Politic și apoi al Prezidiului C.C. al P.C.U.S.; președinte al C.C.P. al U.R.S.S.; comisar al poporului și apoi ministru al afacerilor externe al U.R.S.S.; prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S.

În iunie 1957, printr-o hotărîre a plenarei C.C. al P.C.U.S., a fost scos din Prezidiul C.C. și din C.C. al P.C.U.S. pentru activitate fracționistă. — 86.

Montégus (Brunsvick, Gaston) (m. 1953) — fiul unui comunard, cîntăreț în cartierele muncitorești ale Parisului; ulterior a intrat în slujba poliției. — 83.

De Montet. — 316.

Morozov, M. V. (1868—1938) — social-democrat, bolșevic, publicist. A intrat în mișcarea revoluționară în preajma anului 1890. A desfășurat activitate ilegală la Baku și în Turkestan, apoi la Petersburg. A luat parte activă la Revoluția Socialistă din Octombrie; după aceea a lucrat în domeniul economic. În anii 1930—1932 a fost vicepreședinte al Academiei de arte frumoase; din 1936 — director al editurii „Vsekhudojnik”. — 84.

Movici — vezi Abramovici, R.

Müller. — 100.

Muranov, M. K. (Nr. 5) (1873—1959) — bolșevic, de profesie lucrător. Membru al P.M.S.D.R. din 1904. Deputat în Duma a IV-a de stat, a făcut parte din fracțiunea bolșevică. Arestat în noiembrie 1904 împreună cu ceilalți deputați bolșevici, a fost deportat în 1915 în ținutul Turuhansk. În anii 1917—1923 a lucrat în aparatul Comitetului Central; la congresele al VI-lea, al VIII-lea și al IX-lea ale partidului a fost ales în Comitetul Central. Din 1922 pînă în 1934 a fost membru al Comisiei Centrale de Control a P.C. (b) al U.R.S.S. — 126, 132—133, 140, 142, 144, 205—206.

Muromțev, S. A. (1850—1910) — jurist, profesor la Universitatea din Moscova. A fost unul dintre întemeietorii partidului cadet și membru al Comitetului Central al acestui partid. — 7, 13.

N

N. I. — *vezi* Iordanski, N. I.

N. K., Nadia — *vezi* Krupskaia, N. K.

N. V-ci — *vezi* Sapojkov, N. I.

Nabimson, S. M. (Mihalci) (1885—1918) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1905. A fost colaborator al ziarelor „Zvezda” și „Pravda”. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a activat în aparatul de partid și în armată; apoi a fost președinte al Comitetului executiv gubernial din Iaroslavl. — 177, 185.

Nakoreakov, N. N. (Ellert, John) (n. 1881) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. În 1911 a emigrat în America, unde a fost redactor la ziarul menșevic „Novii Mir”. În 1917 s-a înapoiat în țară. În 1925 a intrat în P.C. (b) din Rusia; a condus Editura de stat pentru literatură. — 295, 296, 320.

Natanson, M. A. (1850—1919) — reprezentant al narodnicismului revoluționar, iar mai târziu eser. A participat la mișcarea revoluționară începând din 1869. La începutul secolului nostru a devenit membru al partidului eserilor și a făcut parte din Comitetul lui Central. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziție internaționalistă neconsecventă, dând dovadă de unele oscilări centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a devenit unul dintre organizatorii partidului eserilor de stînga; în 1918 a condamnat rebeliunea acestora îndreptată împotriva Puterii sovietice. — 153.

Negorev — *vezi* Iordanski, N. I.

Némec, Antonin (1858—1926) — social-democrat de dreapta. Cu începere din 1897 a fost conducătorul de fapt al social-democrației cehe, reprezentantul ei în Internaționala a II-a. În 1918—1925 — deputat în Adunarea națională a Republicii Cehoslovace. — 45, 150.

Nevski, V. I. (Spița) (1876—1937) — revoluționar de profesie, membru al P.M.S.D.R. din 1898. În 1913 a fost cooptat în C.C. al partidului. A luat parte la campania electorală pentru Duma a IV-a de stat. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite funcții pe linie de partid și de stat și a desfășurat activitate științifică. — 139, 145.

Nicolaie al II-lea (Romanov) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei; a domnit din 1894 pînă la revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. A fost executat la 17 iulie 1918, la Ekaterinburg

(Sverdlovsk), în urma unei hotărâri a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din regiunea Ural. — 172, 258.

Nik. Vas. — *vezi* Sapojkov, N. I.

Nikitici — *vezi* Krasin, L. B.

Nikolai — *vezi* Ordjonikidze, G. K.

Noghin, V. P. (Makar, Samovarov) (1878—1924) — revoluționar de profesie, bolșevic; membru al P.M.S.D.R. din 1898, a dus muncă de partid în Rusia și în străinătate. În anii reacțiunii a manifestat sovăilei împăciuitoariste față de lichidatori. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de stat și în economie. — 20, 21, 25, 29, 30, 282.

Novici, Stiva — *vezi* Portugheis, S. I.

Nr. 1 — *vezi* Badaev, A. E.

Nr. 3 — *vezi* Malinovski, R. V.

Nr. 4 — *vezi* Șagov, N. R.

Nr. 5 — *vezi* Muranov, M. K.

Nr. 6 — *vezi* Petrovski, G. I.

Nr. 10 — *vezi* Haustov, V. I.

Nr. 16 — *vezi* Jagiello, E. I.

O

Olga — *vezi* Ravici, S. N.

Olminski, M. S. (*Aleksandrov, M. S.*, Vitimski, A., Galerka) (1863—1933) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării revoluționare din Rusia, publicist. În 1898 a intrat în P.M.S.D.R., iar din 1903 a devenit bolșevic. A făcut parte din redacția ziarelor „Vpered” și „Proletarii”. În 1905—1907 a colaborat la ziarele și revistele bolșevice „Novaia Jizn”, „Volna”, „Nașa Mișl”, „Vestnik Jizni” etc. și a condus sectorul redacțional al editurii „Vpered”. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. Ulterior a condus Secția de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.C. (b) din Rusia, a fost redactor al revistei „Proletarskaia Revoluția” și membru al direcției Institutului V. I. Lenin. — 86, 87, 127, 204, 213, 214—216, 241, 297.

Ordjonikidze, G. K. (Nikolai, S.) (1886—1937) — activist de seamă al partidului comunist și al statului sovietic. Membru al P.M.S.D.R. din 1903, bolșevic. În 1912, la Conferința de la Praga a fost ales în C.C. și în Biroul din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de partid și de stat. Din 1921 — membru al C.C., din 1926 — membru supleant, iar din 1930 — membru al Biroului Politic al C.C. al P.C. (b) al U.R.S.S. — 59—62, 64.

Orlowski — vezi Vorovski, V. V.

Os. Piotr. — 29.

Osinski, N. (Obolenski, V. V.) (1887—1938) — membru al partidului bolșevic din 1907. În anii reacțiunii a fost otzovist. În perioada noului avînt al mișcării revoluționare a colaborat la publicațiile bolșevice „Zvezda”, „Pravda” și „Prosvetșenie”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de conducere pe linie de partid și de stat, precum și în domeniul economiei. În 1920—1921 a fost membru activ al grupului „centralismul democratic”, iar în 1923 a aderat la opoziția troțkistă. — 176.

P

P. — vezi Poletaev, N. G.

Panneckoek, Anthony (1873—1960) — social-democrat olandez, profesor de astronomie la Universitatea din Amsterdam. În 1907 a fost unul dintre fondatorii ziarului „De Tribune”, organ al aripii de stînga a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În 1918—1921 a fost membru al Partidului Comunist din Olanda și a participat la lucrările Internaționalei Comuniste. S-a situat pe o poziție ultrastîngistă, sectară. În 1921 s-a retras din partidul comunist și curînd după aceea a încetat să mai desfășoare o activitate politică susținută. — 96, 102, 180, 192, 235, 279.

Papașa — vezi Litvinov, M. M.

„Paragraf” — vezi Stucika, P. I.

Pășev, N. — emigrant politic, mecanic de aviație la aerodromul Chitila. Pe cît se pare, era unul dintre marinarii de pe cruciătorul „Potiomkin” care se stabiliseră în România. — 47.

Pavlov — vezi Miliutin, V. P.

Pavlovici, M. P. (Veltman, M. L., Volontior) (1871—1927) — social-democrat, pînă la Revoluția Socialistă din Octombrie — menșevic, specialist în orientalistică. În 1911 a ținut lecții la școala de la Bologna, organizată de vperedîști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de stat. A fost președinte al asociației științifice a orientaliștilor și rector al Institutului de orientalistică. — 32.

Peary, Robert Edwin (1856—1920) — explorator polar american. — 37.

Peatnișki I. A. (Albert) (1882—1939) — militant al partidului comunist. Membru al P.M.S.D.R. din 1898. Din 1909 pînă în 1912 s-a ocupat de transportul literaturii ilegale. În 1912 a luat parte la lucrările Conferinței de la Praga a P.M.S.D.R. După Revoluția din Octombrie a activat pe linie de partid. — 100, 103, 162—165.

Peatniški, K. P. (1864—1938) — fondator și director administrativ al editurii „Znanie”. — 16, 36, 37, 39, 181.

Peșehonov, A. V. (1867—1933) — fruntaș al vieții publice și publicist burghez. Începînd din 1906 a fost unul dintre liderii partidului mic-burghez al „socialiștilor-populiști”. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — 197.

Petrova — *vezi* Armand, I. F.

Petrovski, G. I. (Nr. 6) (1878—1958) — unul din cei mai vechi participanți la mișcarea muncitorească revoluționară din Rusia. Membru al P.M.S.D.R. din 1897. Deputat în Duma a IV-a de stat, a făcut parte din fracțiunea bolșevică. În noiembrie 1914 a fost arestat împreună cu alți deputați bolșevici și deportat, în 1915, în ținutul Turuhansk. A deținut diferite funcții de răspundere pe linie de partid și de stat. — 144, 156, 160, 161, 173—176, 220, 239, 328, 355.

Pfannkuch, Wilhelm (1841—1923) — membru al Partidului social-democrat din Germania, de profesiune tâmplar. În anii 1894—1923 — membru al Conducerii Partidului social-democrat din Germania. — 33, 185.

Piotr — *vezi* Ramișvili, N. V.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — revoluționar și teoretician marxist rus, fondator al mișcării social-democrate din Rusia. În 1883 a înființat la Geneva grupul „Eliberarea muncii”. În primii ani ai acestui secol, Plehanov a redactat, împreună cu V. I. Lenin, ziarul „Iskra” și revista „Zarea”; a luat parte la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. După congres s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de oportunism, iar mai târziu s-a alăturat menșevicilor. În perioada revoluției din 1905—1907 s-a situat în toate problemele fundamentale pe poziții menșevice. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a aflat în fruntea grupului menșevicilor-partiții. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste.

Criticînd greșelile oportuniste ale lui Plehanov, V. I. Lenin a dat o înaltă apreciere lucrărilor lui filozofice, considerînd că ele trebuie incluse printre „manualele obligatorii ale comunismului”. — 1, 3, 14, 16, 28, 32, 56, 58, 63, 68, 81, 82, 84, 90, 106, 109, 120—121, 123, 146, 151, 159, 184, 187, 192, 195, 203, 214, 218, 222—223, 240, 281, 311, 327, 340, 349, 351, 356, 360, 364, 373.

Pokrovski, I. P. (n. 1872) — social-democrat. Deputat în Duma a III-a de stat, a aderat la partea bolșevică a fracțiunii social-democrate. În 1910 a intrat în redacția ziarului bolșevic legal „Zvezda”. — 35, 38, 104.

Pokrovski, M. N. (Domov) (1868—1932) — membru al P.M.S.D.R. din 1905, bolșevic, istoric. A participat activ la revoluția din 1905—1907. În anii reacțiunii a aderat la otzoviști și ultimatiști, iar apoi la grupul antipartinic „Vpered“, de care s-a desprins în 1911. Cîtva timp a făcut parte din grupul „comuniștilor de stînga“, a fost împotriva semnării tratatului de pace de la Brest-Litovsk.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere în aparatul de stat și în instituții științifice. Din 1929 — academician. — 23, 326.

Poletaev, N. G. (Krass) (1872—1930) — social-democrat, bolșevic, de profesie muncitor strungar. În 1905 a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Petersburg, a făcut parte din grupul bolșevic al fracțiunii social-democrate. A participat îndeaproape la editarea ziarelor bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în economie. — 9—10, 17, 26—29, 33, 34, 38, 112—114, 138, 186—187, 188.

Polonski, I. M. (Stepan) (n. 1889) — membru al P.M.S.D.R. din 1907. A făcut parte din grupul bolșevic de la Paris. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în aparatul sindical, apoi în Comisariatul poporului pentru comerțul exterior. — 217, 285.

Popoff — vezi Popov, I. F.

Popov, A. V. (Britman A. V., Antonov) (m. 1914) — social-democrat, revoluționar de profesie; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii 1905—1907 a participat la activitatea organizației din unitățile militare din Petersburg și Kronstadt. În 1908 a fost condamnat la muncă silnică; a evadat curînd din deportare, iar după aceea a emigrat; a făcut parte din secția de la Paris a P.M.S.D.R. și din Comitetul organizațiilor din străinătate ale partidului. La începutul primului război mondial s-a înrolat voluntar în armata franceză și a căzut pe front. — 96, 150, 271, 283, 284, 285, 286.

Popov, I. F. (1886—1957) — social-democrat. În anii 1905—1914 a fost membru al partidului bolșevic. În 1908 a emigrat în Belgia, unde a fost reprezentantul C.C. al P.M.S.D.R. pe lângă Biroul socialist internațional; a colaborat la „Pravda“, „Prosveșcenie“, „Le Peuple“ și la alte publicații. În primul război mondial a fost prizonier în Germania. În 1918 s-a înapoiat în Rusia Sovietică. A deținut diferite posturi pe linie de stat, apoi a activat în domeniul publicistic și în organizații teatrale. — 120, 123, 273, 274—275, 276, 289, 300, 302, 336, 341, 342—343, 349, 353, 362, 363.

Portugheis, S. I. (Novici, Stiva) — menșevic, publicist. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichi-

datoriste, a colaborat la ziarul „Golos Soțial-Demokrata“, la revista „Nașa Zarea“ și la alte organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șovine. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice, a colaborat la presa albgardistă; mai târziu a emigrat. — 293.

Postolovski, D. S. (Vadim) (1876—1948) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1895. Din primăvara anului 1904 a făcut parte din aparatul C.C. al P.M.S.D.R., s-a situat pe poziții împăciuitoare. La Congresul al III-lea al partidului a fost ales membru al Comitetului Central. A fost reprezentantul oficial al C.C. al P.M.S.D.R. în Comitetul executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Consiliul Comisarilor Poporului al U.R.S.S. — 29.

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a manifestat ca ideolog al lichidatorismului, a condus revistele „Vozrojdenie“, „Nașa Zarea“ și alte organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate s-a dat la atacuri în presă împotriva Puterii sovietice. — 27, 214, 331.

Predkalm (Priedkalm), A. I. (1873—1923) — social-democrat leton. În 1907 a fost ales deputat în Duma a III-a de stat, unde a făcut parte din fracțiunea social-democrată; a aderat la bolșevici. A colaborat la ziarele bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a îndeletnicit cu activitatea științifică în domeniul medicinei. — 104.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist și publicist burghez. Spre sfârșitul secolului trecut s-a manifestat ca un reprezentant de seamă al „economismului“ și a fost unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadeților. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — 91.

Purișkevič, V. M. (1870—1920) — mare moșier, ultrareacționar, monarhist. A fost unul dintre inițiatorii creării organizației ultrareacționare „Uniunea poporului rus“; în 1907 a ieșit din această uniune și a creat o nouă organizație contrarevoluționară — „Oastea arhanghelului Mihail“. Deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat; a devenit faimos prin discursurile sale antisemite și pogromiste rostite în Dumă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — 258, 338.

R

Radek, K. B. (1885—1939) — începînd din primul deceniu al secolului al XX-lea a participat la mișcarea social-democrată din Galiția, Polonia și Germania; a colaborat la publicațiile social-democraților de stînga germani. S-a situat pe o poziție greșită în problema programului-minimum, pronunțîndu-se împotriva revendicărilor democratice. În 1917 a intrat în partidul bolșevic. În perioada încheierii păcii de la Brest s-a situat pe pozițiile „comuniștilor de stînga“. Din 1923 a fost un militant activ al opoziției troțkiste, fapt pentru care în 1927, la Congresul al XV-lea a fost exclus din partid. În 1930 a fost reprimat, iar în 1936 a fost din nou exclus. — 102, 192, 279.

Rahmetov — vezi Bogdanov, A. A.

Ramișvili, N. V. (Piotr) (n. 1881) — unul dintre liderii menșevicilor gruzini. În anii reacțiunii s-a situat pe poziții lichidatoriste. În timpul primului război mondial a avut o atitudine defensistă. În anii 1918—1920 a fost ministru de interne în guvernul menșevic gruzin; s-a pronunțat pentru separarea Gruziei de Rusia. În 1923, aflîndu-se în străinătate, s-a situat în fruntea unui grup de menșevici care au încercat să organizeze o răscoală împotriva Puterii sovietice în Gruzia. — 13, 29, 30.

Rappoport, Charles (n. 1865) — socialist francez. În 1887 a emigrat din Rusia, unde, începînd din 1883, participase la mișcarea revoluționară. În 1902 a aderat la mișcarea social-democrată. În anii 1910—1911 a colaborat la ziarul „Soțial-Demokrat“, Organul Central al P.M.S.D.R. Autor al unei serii de lucrări de filozofie și sociologie. — 28.

Raskin (Isaak) — membru al grupului bolșevic de la Paris. — 271.

Ravici, S. N. (Olga) (1879—1957) — a intrat în P.M.S.D.R. în 1903. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat pe linie de partid și în aparatul de stat. — 12, 106, 322.

Reazanov (Goldendab), D. B. (1870—1938) — social-democrat, menșevic. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. La Congresul al VI-lea a fost primit în P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat în mișcarea sindicală. În timpul discuției cu privire la sindicate (1920—1921) s-a situat pe o poziție antipartinică, ceea ce a dus la înlăturarea lui din postul ce-l deținea în mișcarea sindicală. A fost director al Institutului K. Marx și F. Engels. În februarie 1931 a fost exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. pentru sprijinul dat activității contrarevoluționare a menșevicilor. — 84, 131—132, 134, 203, 278.

Riskin — proprietarul unei tipografii din Paris. — 285.

Rivolin, L. S. (1876—1960) — membru al P.M.S.D.R. din 1899. A făcut parte din grupul bolșevic de la Geneva, apoi din cel de la Lausanne. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite funcții pe linie de partid și de stat, apoi a lucrat în domeniul economic. — 317.

Rikov, A. I. (Vlasov) (1881—1938) — membru al P.M.S.D.R. din 1899. În perioada reacțiunii a adoptat o poziție împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi de răspundere. În repetate rânduri a luat poziție împotriva politicii leniniste a partidului. În 1928 a fost unul dintre liderii devierii oportuniste de dreapta din P.C. (b) al Uniunii Sovietice; în 1937 a fost exclus pentru activitatea sa antipartinică. — 17—19, 20, 21—26, 30—31, 31—33, 33—34, 34—35.

Rodzeanko, M. V. (1859—1942) — mare moșier, unul dintre liderii partidului monarhist. Președinte al Dumelor a III-a și a IV-a de stat. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 a organizat centrul contrarevoluționar „Comitetul provizoriu“ al Dumei de stat, apoi „Consiliul privat“ al membrilor Dumei de stat. A fost unul dintre organizatorii rebeliunii lui Kornilov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fugit la Denikin și a încercat să unească toate forțele contrarevoluționare în lupta împotriva Puterii sovietice, apoi a emigrat. — 251.

Rojkov, N. A. (1868—1927) — istoric și publicist. La începutul acestui secol a avut legături cu „marxiștii legali“. În 1905 a intrat în P.M.S.D.R.; un timp a fost alături de bolșevici. După înfrângerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre conducătorii ideologici ai lichidatorismului. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1922 a rupt cu menșevicii. În anii următori a desfășurat activitate științifică-pedagogică și administrativă în diferite instituții. — 54, 93, 171, 187.

Roman — *vezi* Ermolaev, K. M.

Romanovii — dinastia țarilor și împăraților ruși care au domnit din 1613 până în 1917. — 138, 190.

Roșin, V. — *vezi* Savinkov, B. V.

Rosa — *vezi* Luxemburg, R.

Rotștein, F. A. (1871—1953) — social-democrat. În 1890 a fost nevoit să emigreze din Rusia. Stabilindu-se în Anglia, a intrat în Federația social-democrată engleză, aderând la aripa ei de stînga. În 1901 a intrat în P.M.S.D.R. A luat parte la crearea Partidului Comunist din Marea Britanie. În 1920 s-a întors în patrie. — 48, 76.

Rozmirovici, E. F. (Troianovskaia, Galina) (1886—1953) — membră a P.M.S.D.R. din 1904. Secretară a fracțiunii bolșevice din Dumă și a Biroului C.C. al P.M.S.D.R.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în aparatul de partid și de stat. — 166, 178, 188, 291, 298.

Rubakin, N. A. (1862—1946) — bibliograf și scriitor, autor a numeroase lucrări de bibliografie, de istorie a tipăriturilor în Rusia, de lucrări de știință popularizată în domeniul geografiei, științelor naturii etc. — 168, 176, 321, 326.

Rubanovici, I. A. (1860—1920) — unul dintre liderii socialiștilor-revoluționari. Membru al Biroului socialist internațional. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca adversar al Puterii sovietice. — 120, 123, 150, 351.

Rudis-Ghipslis, I. (Rude) (1885—1918) — revoluționar de profesie, membru — din 1905 — al Social-democrației din Ținutul leton, participant activ la revoluția din 1905—1907. În 1911 a luat parte la consfătuirea grupului bolșevic de la Paris convocată de V. I. Lenin. După Revoluția Socialistă din Octombrie a intrat în Armata Roșie. — 208—209, 274—275, 301, 319—320, 359, 367—368.

Rusanov, A. N. (n. 1881) — membru al Dumei a IV-a de stat ; fără partid ; de profesiune învățător. — 143, 148.

S

S. — *vezi* Ordjonikidze, G. K.

Safarov, G. I. (Volodin) (1891—1942) — membru al P.M.S.D.R. din 1908. După Revoluția Socialistă din Octombrie a activat pe linie de partid și în aparatul de stat. În perioada discutării păcii de la Brest — „comunist de stînga”. La Congresul al XIV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. a aderat la „noua opoziție”, iar apoi a făcut parte din blocul troțkisto-zinovievist. În 1927 a fost exclus din partid ca militant activ al opoziției troțkiste ; în 1928 a fost reprimat, iar în 1934 — din nou exclus, pentru activitate antipartinică. — 44, 80, 336, 340, 341.

Saltikov-Șcedrin, M. E. (Șcedrin) (1826—1889) — mare scriitor satiric rus, democrat-revoluționar. — 99.

Saly — medic, profesor din Berna, specialist în boli interne. — 316.

Sammer, I. A. (Liubici) (1870—1921) — social-democrat, bolșevic. A intrat în mișcarea revoluționară în 1897. A dus muncă de partid la Kiev și Kazan, a luat parte activă la revoluția din 1905—1907.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în economie. — 20, 29, 32.

Samoilov, F. N. (1882—1952) — bolșevic, de profesiune muncitor textilist. Membru al P.M.S.D.R. din 1903. A făcut parte din fracțiunea bolșevică a Dumei a IV-a de stat. În noiembrie 1914 a fost arestat, împreună cu ceilalți deputați bolșevici, și deportat în ținutul Turuhansk pentru propagandă revoluționară împotriva războiului imperialist. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în Ucraina și la Moscova. — 170, 226, 296—297, 313, 316—317, 356, 370.

Sapojkov, N. I. (Kuznețov, N. V., N. V.-ci, Nik. Vas.) (1881—1917) — a intrat în mișcarea revoluționară în 1904. A desfășurat activitate revoluționară la Kolomna, Moscova și Iaroslavl. În 1911 a emigrat la Paris. — 160, 168, 280, 283, 284—285, 286, 314, 335.

Saveliev, M. A. (Vetrov) (1884—1939) — membru al partidului bolșevic din 1903. A participat activ la revoluția din 1905—1907. În 1911—1913 a fost redactor al revistei „Prosveșcenie” și din 1912 membru al redacției ziarului „Pravda”, iar din 1913 reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în editura „Priboi”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții de răspundere pe linie de partid și de stat. — 142, 147, 184—185.

Savinkov, B. V. (Ropșin, V.) (1879—1925) — unul dintre conducătorii partidului eserilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat la organizarea mai multor rebeliuni contrarevoluționare, a sprijinit intervenția militară împotriva Republicii sovietice; emigrant alb. În 1924 a venit clandestin în U.R.S.S. și a fost arestat. În 1925, aflându-se în închisoare, și-a pus capăt zilelor. — 89, 97, 153, 196.

Savinov, I. T. (Ian.) (n. 1884) — bolșevic; în 1912 a fost delegat la alegerile pentru Duma a IV-a de stat. — 182.

Savka — vezi Zevin, I. D.

Schippel, Max (1859—1928) — social-democrat, revizionist. În anii 1887—1890 a fost redactor al ziarului „Berliner Volkstribüne”; din 1897 a făcut parte din conducerea revistei „Sozialistische Monatshefte”, organ al oportuniștilor germani. Ca deputat în Reichstag (1890—1905) a sprijinit expansiunea imperialismului german. Față de Uniunea Sovietică a avut o atitudine ostilă. — 15.

Schweitzer, Johann Baptist von (1833—1875) — avocat din Frankfurt pe Main; redactor-șef al publicației „Der Sozial-Demokrat” (1864—1867); președinte al Uniunii generale a muncitorilor germani (1867—1871); lassalleian, a susținut politica lui Bismarck de unificare „de sus” a Germaniei, sub hegemonia Prusiei; a încercat să împiedice pe muncitorii germani să adere la Asociația Internațională a Muncitorilor. În 1871, după descoperirea legăturilor sale cu guvernul prusian,

a fost nevoit să renunțe la postul de președinte al Uniunii generale a muncitorilor germani și să se retragă din viața politică. — 47—48.

Sedov — vezi Kolțov, D.

Semașko, N. A. (Aleksandrov) (1874—1949) — membru al P.M.S.D.R. din 1893, bolșevic, de profesiune medic. În 1905 a luat parte la insurecția armată din Nijni Novgorod; a fost arestat, iar după ce a fost pus în libertate a emigrat. A fost secretar și casier al Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. A participat activ la insurecția armată din 1917, la Moscova. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat posturi de răspundere în domeniul ocrotirii sănătății. — 29, 33, 34—35, 135.

Semkovski, S. (Bronștein S. I.) (n. 1882) — social-democrat, menșevic. A făcut parte din redacția „Pravdei“ de la Viena, a lui Troțki; a colaborat la organele de presă ale menșevicilor-lichidatori și la publicațiile social-democrate din străinătate. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. În 1917, întorcându-se din emigrație, a intrat în C.C. menșevic. În 1920 a plecat de la menșevici. Ulterior a lucrat în învățământ; a desfășurat activitate științifică și publicistică. — 202, 215.

Sima — vezi Didjiulene, S. A.

Sinclair, Upton (n. 1878) — romancier și eseuist nord-american. Creația sa, caracterizată printr-o puternică tendință militantă, se inspiră din activitatea practică legată de lupta clasei muncitoare împotriva opresorilor ei. Majoritatea scrierilor sale au ca temă probleme din actualitatea politică, economică și socială a epocii contemporane: descompunerea morală a înaltelor cercuri monopoliste, exploatarea muncitorilor, tarele sistemului de învățământ, opoziția față de război. — 74.

Singer, Paul (1844—1911) — unul dintre conducătorii social-democrației germane, tovarăș de luptă al lui A. Bebel și W. Liebknecht, militant marcant al aripii marxiste a Internaționalei a II-a. Din 1900 — membru al B.S.I. — 16.

Skarre, V. (Zauer) — din 1908, secretar al Comitetului din străinătate al Social-democrației din Ținutul leton; menșevic. — 276.

Skobelev, M. I. (1885—1939) — menșevic; de profesiune inginer. Deputat în Duma a IV-a de stat. În anii primului război mondial s-a situat pe o poziție centristă. După revoluția burghezo-democratică a fost vicepreședinte al Sovietului din Petrograd, vicepreședinte al C.E.C. în prima legislatură, apoi ministru al muncii în guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a plecat de la menșevici. A deținut posturi de conducere în sectorul economic. — 130

Skvorțov-Stepanov, I. I. (1870—1928) — unul dintre cei mai vechi participanți la mișcarea revoluționară din Rusia, membru al P.M.S.D.R. din 1896; la sfârșitul anului 1904 a devenit bolșevic; publicist marxist. În 1907 și 1911 a fost propus candidat din partea bolșevicilor la alegerile de deputați pentru Duma de stat. În perioada reacțiunii a susținut concepții greșite în problema agrară și a avut o atitudine împăciuitoare față de grupul fracționist „Vpered”, dar, sub influența lui Lenin, și-a îndreptat greșelile. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. După aceea a deținut diferite funcții de răspundere pe linie de partid și de stat; începând de la Congresul al XIV-lea al partidului, a fost membru al Comitetului Central. A fost director al Institutului Lenin. — 116, 171, 306—308.

Smirnov — *vezi* Gurevici, E. L.

Smirnov, A. P. (Foma din Petersburg) (1877—1938) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1896. Delegat la congresele al IV-lea și al V-lea ale P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat posturi de răspundere în aparatul de partid și de stat. — 181.

Sokolov, N. D. (1870—1928) — social-democrat, avocat, cunoscut apărător în procese politice. A colaborat la revistele „Jizn”, „Obrazovanie” și altele. În 1909, la alegerile parțiale din Petersburg pentru Duma a III-a de stat, a candidat din partea P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat ca jurist în diferite instituții sovietice. — 293.

Soția lui Grigori — *vezi* Lilina, Z. I.

Soția lui Peatniški — *vezi* Marșak, N. S.

Soția lui Spandarian — *vezi* Spandarian, O. V.

Soția lui Troianovski — *vezi* Rozmirovici, E. F.

Spandarian, B. S. (m. 1912) — fratele lui Suren Spandarian. — 70.

Spandarian, O. V. (n. 1879) — soția lui Suren Spandarian; membră de partid din 1904, a îndeplinit diferite sarcini de răspundere pe linie de partid. — 69.

Spandarian, S. A. (1849—1922) — tatăl lui Suren Spandarian; fruntaș al vieții publice și publicist armean, doctor în științe juridice. — 69—70.

Spandarian, S. S. (1882—1916) — revoluționar de profesie, membru al P.M.S.D.R. din 1902. Membru al Comitetului unional din Caucaz al P.M.S.D.R. A participat activ la revoluția din 1905—1907. La Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a fost ales în C.C. și în Birouul din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. — 60—62, 64, 69—70.

Spița — *vezi* Nevski, V. I.

Stal, L. N. (1872—1939) — membră a P.M.S.D.R. din 1897. A desfășurat activitate revoluționară la Moscova, Petersburg, Odesa, Nikolaev etc., precum și în străinătate. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. În anii războiului civil a activat în armată; din 1921 a făcut parte din aparatul de partid și de stat. — 213, 319.

Stalin, I. V. (Djugășvili, I. V., Vasili, Vasiliev, Ivanovici, Koba) (1879—1953) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale. Membru al Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia din 1898; a fost, la începutul activității sale revoluționare, unul dintre conducătorii social-democrației din Gruzia. Membru al C.C. al P.M.S.D. (b) din Rusia din anul 1912. În perioada pregătirii și desfășurării Revoluției din Octombrie 1917 a făcut parte din Centrul de partid pentru conducerea insurecției. A îndeplinit sarcini importante de partid și de stat în perioada războiului civil și a intervenției militare străine. În 1922—1953 a fost secretar general al C.C. al P.C.U.S., calitate în care a condus întreaga activitate de partid. În 1941—1953, Stalin a fost președinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., iar în timpul războiului antihitlerist (1941—1945) președinte al Comitetului de stat al apărării și comandant suprem al Forțelor Armate ale U.R.S.S. La Congresul al XX-lea al P.C.U.S. (1956), Stalin a fost criticat pentru greșelile legate de cultul personalității. Opere principale: „Marxismul și problema națională“ (1912—1913), „Revoluția din Octombrie și tactica comuniștilor ruși“ (1924), „În jurul problemelor leninismului“ (1926). — 60, 126, 130—131, 135, 136—139, 141—144, 150—151, 159, 174, 180, 188, 193.

Stankevici, V. B. — docent la catedra de drept penal. În 1914 făcea parte din redacția ziarului „Sovremennik“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat. — 309, 326.

Starke, L. N. (1889—1943) — membru al P.M.S.D.R. din 1905. A colaborat la publicațiile bolșevice „Zvezda“, „Pravda“ și „Prosvetșenie“, precum și la revista menșevică „Sovremennik“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diferite instituții de stat și în diplomatie. — 221.

Stasova, E. D. (1873—1966) — veche militantă a mișcării revoluționare; membră a P.C.U.S. din 1898. În 1901—1905 a fost secretar al Comitetului din Petersburg și al Biroului din nord al C.C. al P.M.S.D.R. Din 1917 pînă în 1920 a fost secretar al C.C. al P.C. (b) din Rusia. În 1921—1938 a lucrat în cadrul Cominternului și Ajudatorului Roșu. A fost printre fondatoarele Comitetului mondial antifascist și antirăzboinic al femeilor (1934). În 1938—1946 — redactor al revistei „Internaționalnaia Literatura“, după aceea a desfășurat activitate obștească și publicistică. — 60—62, 64.

Steklov, I. M. (Nahamkis, Nevzorov) (1873—1941) — a intrat în mișcarea social-democrată în 1893, După Congresul al II-lea

al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a colaborat la ziarul „Soțial-Demokrat“, Organul Central al P.M.S.D.R., precum și la ziarele bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în presă. Este autorul unor lucrări de istorie a mișcării revoluționare. — 34, 37, 132, 139, 202, 282.

Stepan — vezi Polonski, I. M.

Stepaniuk — vezi Lola, O. N.

Stepanov, I. — vezi Skvorțov-Stepanov, I. I.

Stitz, Otto. — 365—366.

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — om de stat din Rusia țaristă, mare moșier. În anii 1906—1911 a fost președinte al Consiliului de Miniștri și ministru al afacerilor interne. De numele lui este legată perioada de cruntă reacțiune politică (1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară cu scopul de a face din chiaburime un reazem al absolutismului țarist la sate. Dar încercarea lui de a consolida autocrația cu ajutorul unor reforme de sus, efectuate în interesul burgheziei și ai moșierilor, a suferit un eșec total. În 1911, Stolîpin a fost asasinat la Kiev de eserul Bogrov. — 39, 44.

Strasser, Joseph (n. 1871) — om politic austriac. A încercat să creeze în Partidul social-democrat din Austria o aripă de stînga, îndreptată împotriva celor de dreapta și a centriștilor. În 1918 a intrat în partidul comunist. Ulterior a manifestat înclinații spre elementele oportuniste; în 1931 s-a retras din partidul comunist. — 77, 180.

Stroev — vezi Desnițki, V. A.

Struve, P. B. (1870—1944) — economist și publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadeților. A fost unul dintre organizatorii organizației monarhiste-liberale „Uniunea eliberării“ (1903—1905) și redactor al organului ei de presă, revista „Osvobojdenie“. Din 1905 — membru al C.C. al partidului cadet. Unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un dușman înverșunat al Puterii sovietice. A făcut parte din guvernul contrarevoluționar al lui Vranghel; ulterior — emigrant alb. — 258, 259, 269.

Stucika, P. I. („Paragraf“) (1865—1932) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării social-democrate. Membru de partid din 1903, a fost președinte al C.C. al Partidului muncitoresc social-democrat leton. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de conducere pe linie de stat. A scris o serie de lucrări științifice în problemele statului și dreptului. — 359.

St—v. — 203.

Sudakov, P. I. (1878—1950) — membru al P.M.S.D.R. din 1897; lăcătuș de profesie. În 1912, după ce a fost ales ca delegat în alegerile pentru Duma a IV-a de stat, a trecut la menșevici. În 1914 a rupt cu menșevicii și a trecut la bolșevici. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat funcții de răspundere. — 113, 138.

Subanov, N. (Gimmer, N. N.) (n. 1882) — economist și publicist de orientare mic-burgheză, menșevic. La început a fost narodnic, iar mai târziu, aderînd la menșevici, a încercat să îmbine narodnicismul cu marxismul. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în instituții și organe economice sovietice. În 1931 a fost judecat și condamnat ca conducător al unei organizații menșevice ilegale. — 331.

Sverdlov, I. M. (A., Andrei) (1885—1919) — activist de seamă al partidului comunist și al Statului sovietic. Membru al P.M.S.D.R. din 1901. După Conferința a VI-a (de la Praga) a P.M.S.D.R. a fost cooptat în C.C. al P.M.S.D.R. și a fost numit membru al Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R. A luat parte activă la pregătirea și îndeplinirea Revoluției Socialiste din Octombrie. În noiembrie 1917 a fost ales președinte al C.E.C. din Rusia. — 169, 174—176.

„Svoi“ — vezi Cernomazov, M. E.

Ș

Șagov, N. R. (Nr. 4) (1882—1918) — participant activ la mișcarea revoluționară, bolșevic, deputat în Duma a IV-a de stat; de profesie muncitor țesător. În Dumă a făcut parte din fracțiunea bolșevică. A participat la consfăturile de la Cracovia și Poronino ale C.C. al P.M.S.D.R. cu unii activiști de partid. În 1914 a fost arestat împreună cu ceilalți membri ai fracțiunii bolșevice din Dumă și deportat pe viață în Siberia, de unde s-a întors abia în 1917. — 149, 170.

Șaumian, S. G. (1878—1918) — activist de seamă al partidului comunist și al statului sovietic. Membru al P.M.S.D.R. din 1900. În anii 1904—1908 a fost unul dintre conducătorii de partid din Transcaucazia. La Conferința a VI-a (de la Praga) a P.M.S.D.R. a fost cooptat ca membru supleant al C.C. În timp ce se afla în deportare la Astrahan (1911—1914) a scris, din însărcinarea lui Lenin, lucrarea „Despre autonomia național-culturală“. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ales președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Baku; după Revoluția Socialistă din Octombrie a fost comisar extraordinar provizoriu al Caucazului, președinte al Consiliului Comisarilor Poporului din Baku și în același timp comisar pentru afacerile externe. A fost membru al C.C. al partidului. După căderea Comunei din Baku, în august 1918, Șaumian a fost arestat, împreună cu alți activiști cu munci de

conducere, de către intervenționiștii englezi, cu sprijinul socialiștilor-revoluționari și al menșevicilor, și împușcat la 20 septembrie 1918. — 233, 260—263, 322—325, 337—338.

Șcedrin — *vezi* Saltîkov-Șcedrin, M. E.

Șenderovici. — 230.

Șklovski, G. L. (1875—1937) — membru al P.M.S.D.R. din 1898. În 1909 a emigrat. S-a întors în Rusia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. Din 1918 pînă în 1925 a lucrat în diplomație. În 1927 s-a alăturat opoziției troțkisto-zinovieviste. Din 1931 a lucrat în domeniul editorial. — 44—45, 55—57, 147—150, 190, 199—200, 230, 231, 234, 288—289, 316—317, 318, 356, 369—370.

T

T. — 81.

Ter-Danielian, D. (An, Ananun, D.) (1880—1941) — unul dintre liderii aripii de dreapta ai „Organizației muncitorești social-democrate din Armenia“ (a așa-zisilor „specifici“); apăra, împreună cu Bundul, principiul federativ în construirea P.M.S.D.R. și lozinca „autonomiei național-culturale“. — 322.

Ter-Ioannisian, V. A. — soția cunoscutului scriitor armean Murașan. În 1912, la Berlin, a făcut cunoștință cu Lenin; a înlesnit stabilirea de legături cu bolșevicii care activau în Caucaz. — 69—70.

Tihonov, A. N. — s-a ocupat un timp de rubrica literară a ziarului „Pravda“. — 155, 158, 169, 170.

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii. — 13, 14.

Tria — *vezi* Mgheladze, V. D.

Troianovskaia — *vezi* Rozmirovici, E. F.

Troianovski, A. A. (1882—1955) — membru al P.M.S.D.R. din 1907. A făcut parte din delegația C.C. al P.M.S.D.R. la Congresul de la Basel (1912), a participat la conferințele de la Cracovia și Poronino cu unii activiști de partid. În anii 1917—1921 a fost menșevic. În 1923 a fost din nou primit în P.C. (b) din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut diferite posturi în aparatul de stat și în diplomație; a desfășurat activitate pedagogică și publicistică. — 122, 166, 188, 191, 202, 290, 291.

Troțki (Bronștein), L. D. (1879—1940) — a participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Uniunii din Siberia, iskrist din minoritate; după congres a dus luptă împotriva bolșevicilor în toate

problemele teoriei și practicii revoluției socialiste. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar, camuflîndu-se sub masca „neofracționismului“, s-a situat de fapt pe pozițiile lichidatorilor. În 1917, după ce s-a întors din emigrație, a aderat la grupul „interraioniștilor“ și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost primit în partidul bolșevic.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de funcții de răspundere. A dus o înverșunată luptă fracționistă împotriva liniei generale a partidului, a propagat ideea imposibilității victoriei socialismului în U.R.S.S. În 1927 a fost exclus din partid, iar în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitatea sa antisovietică; în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. În străinătate, Troțki a continuat lupta împotriva Statului sovietic și a partidului comunist. — 1, 23, 40, 55, 56, 62, 66, 76, 88, 96, 101, 215, 216, 278, 281, 290.

Trubețkoi, E. N. (1863—1920) — prinț, unul dintre ideologii liberalismului burghez rus, filozof idealist. Pînă în 1906 a făcut parte din partidul cadet. În 1906 a participat la constituirea partidului monarhist-constituțional al „înnoirii pașnice“. A avut un rol important în reprimarea de către țarism a revoluției din 1905—1907 și în instaurarea regimului stolîpinist în Rusia. În timpul primului război mondial a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca un dușman înrăit al Puterii sovietice; a fost un denikinist activ. — 85.

Tugan-Baranovski, M. I. (1865—1919) — economist burghez rus, reprezentant marcant al „marxismului legal“; ulterior — cadet. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca militant activ al contrarevoluției în Ucraina. — 165.

Tuleakov, I. N. (n. 1877) — muncitor, social-democrat, menșevic, deputat în Duma a IV-a de stat. — 223, 224, 226, 269.

Tyszka, Ian (Ioghișes, Leo) (1867—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești poloneze și germane. Unul dintre întemeietorii Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania, membru al Conducerii centrale a acestui partid. A participat îndeaproape la revoluția din 1905—1907. În anii reacțiunii, Tyszka, deși a condamnat pe lichidatori, s-a situat totuși, în unele cazuri, pe o poziție împăciuitoare față de ei. În 1912 a luat atitudine împotriva hotărîrilor Conferinței de la Praga. În timpul primului război mondial a participat la activitatea social-democrației germane; a fost unul dintre organizatorii „Uniunii Spartacus“. În anii 1916—1918 s-a aflat în închisoare. După ce a fost eliberat de către revoluția din noiembrie 1918, a luat parte la înființarea Partidului Comunist din Germania și a fost ales secretar al C.C. Arestat în martie 1919, a fost asasinat în închisoarea din Berlin. — 33, 96, 134, 163, 167, 192, 235, 240, 273, 355.

U

„Un adept al ziarului «Zvezda»“. — 78.

V

V. M. — *vezi* Velicikina, V. M.

Vadim — *vezi* Postolovski, D. S.

Vandervelde, Emile (1866—1938) — lider al Partidului muncitoresc belgian, președinte al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a. În anii primului război mondial s-a situat pe o poziție social-șovină. În repetate rânduri a făcut parte din guverne burgheze. A avut o atitudine ostilă față de Revoluția din Octombrie. — 119, 344, 361, 362.

Vasili, Vasiliev — *vezi* Stalin, I. V.

Veazmenski, G. M. — directorul arhivei din Berlin a social-democrației ruse. — 167—168, 189, 235.

Velicikina, V. M. (1868—1918) — revoluționară de profesie, membră a partidului bolșevic din 1903. A colaborat la ziarele bolșevice „Vpered“ și „Proletarii“. A tradus lucrări ale lui Marx și Engels. După Revoluția din Octombrie a ocupat posturi de răspundere în aparatul de stat. — 10.

Vera — *vezi* Lobova, V. N.

Veselovski, B. B. (1880—1954) — publicist, istoric și economist. În anii 1901—1902 a aderat la organizația social-democrată din Moscova. În anii următori a desfășurat activitate publicistică. După Revoluția din Octombrie a lucrat la Arhiva centrală, la Comisia de stat a planificării și în învățământul superior. — 17.

Vetrov — *vezi* Saveliev, M. A.

Vinițki — *vezi* Medem, V. D.

Vinnicenko, V. K. (1880—1951) — scriitor ucrainean, naționalist burghez. Unul dintre conducătorii Partidului muncitoresc social-democrat din Ucraina, de orientare menșevic-naționalistă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost unul dintre organizatorii și liderii Radei centrale ucrainene contrarevoluționare; apoi, împreună cu Petliura, s-a aflat în fruntea Directoratului (guvernul naționalist al Ucrainei din 1918—1919), care era în slujba intereselor imperialismului german și ale celui anglo-francez. După instaurarea Puterii sovietice în Ucraina — emigrant alb. — 319—320, 329.

Vitinski, A. — *vezi* Olminski, M. S.

Vl. Hr. — 286.

Vladimirov, M. K. (Seifinkel, M. K., Leva) (1879—1925) — membru al P.M.S.D.R. din 1903; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — bolșevic. După Revoluția din Octombrie a ocupat diferite posturi de răspundere. — 40, 282, 311.

Vladimirski, M. F. (Kamski) (1874—1951) — membru al P.M.S.D.R. din 1895, bolșevic. În octombrie 1917 a fost unul dintre conducătorii insurecției armate la Moscova. După Revoluția din Octombrie a ocupat o serie de posturi de răspundere. La Congresul al VII-lea al P.C. (b) din Rusia a fost ales membru al Comitetului Central, iar la Congresul al XIV-lea membru al Comisiei Centrale de Control a P.C. (b) al U.R.S.S. Din 1927 și pînă în 1951 a deținut funcția de președinte al Comisiei Centrale de Revizie a P.C. (b) al U.R.S.S. — 160, 161, 287, 298, 319, 332, 336, 340, 342, 361, 370.

Vlasov — *vezi* Rîkov, A. I.

Vlasov, A. — autorul articolului „Cu privire la o problemă organizatorică” publicată în nr. 109 din 14 mai 1913 al ziarului „Luci”, organul menșevicilor-lichidatori. — 214—215, 216.

Vodovozov, V. V. (1864—1933) — economist și publicist de orientare narodnică liberală. În perioada alegerilor pentru Duma a II-a de stat a aderat la trudovici.

În 1917 a colaborat la ziarul burghezo-liberal „Den”. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. Cu începere din 1926 s-a aflat în emigrație; a colaborat la presa alb-gardistă. — 215—216.

Voitinski, V. S. (n. 1885) — la începutul anului 1905 a aderat la bolșevici. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a trecut la menșevici. În octombrie 1917 a participat la răscoala contrarevoluționară organizată de Kerenski și Krasnov; a fost arestat. Pus în libertate, a plecat în Gruzia, unde a redactat ziarul menșevic „Borba”. Ulterior a emigrat. — 250, 266.

Volkov. — 299.

Volodin — *vezi* Safarov, G. I.

Volontior — *vezi* Pavlovici, M. P.

Volski, S. (Sokolov, A. V.) (n. 1880) — social-democrat. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii otzoviștilor, a participat la crearea și activitatea școlilor fracționiste de la Capri și Bologna; a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered”. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 157.

Vorovski, V. V. (Orlovski) (1871—1923) — militant al partidului bolșevic, publicist și critic literar. În 1905 a redactat, alături de Lenin, ziarele „Vpered” și „Proletarii”. De la sfârșitul anului 1905 a lucrat în organizația bolșevicilor din Petersburg și în redacția ziarului bolșevic „Novaia Jizn”. În 1907 a condus organizația bolșevică din Odesa. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut posturi de conducere în diplomație; a fost ucis la Lausanne de un albardist. — 315.

Vulpe, I. K. (Evgheni) (1885—1913) — muncitor, în anii 1903—1904 a participat îndeaproape la activitatea cercurilor social-democrate din Kostroma. În 1906 a lucrat într-o tipografie ilegală din Moscova. În 1909 a fost membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. — 22.

W

Wijnkoop, David (1877—1914) — social-democrat olandez, apoi comunist. În 1909 a fost unul dintre întemeietorii și președintele Partidului social-democrat din Olanda, care în 1918 a luat denumirea de partid comunist. În anii primului război mondial a avut o atitudine internaționalistă. A fost unul dintre conducătorii Partidului Comunist din Olanda, în cadrul căruia s-a situat pe o poziție de extremă stîngă, sectară. La Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste a fost ales în Comitetul ei Executiv. În 1925 s-a ridicat împotriva hotărîrilor Internaționalei Comuniste în problema colonială, sindicală etc., fapt pentru care în 1926 a fost exclus din partidul comunist. În 1930 și-a recunoscut greșelile și a fost reprimat în partid; în 1935 a fost ales în Comitetul Central. — 278—279.

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat rus, partizan convins al absolutismului; a căutat să mențină monarhia prin diverse făgăduieli și concesii neînsemnate făcute burgheziei liberale și crîncene repressiuni împotriva poporului. Președinte al Consiliului de Miniștri. — 107.

X

„X” — *vezi* Danski, B. G.

Z

Z. L. — 278.

Zagorski (Luboțki), V. M. (1883—1919) — activist de seamă al partidului bolșevic. A participat la mișcarea revoluționară cu începere din 1902. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în diplomație, apoi în aparatul de partid. — 123.

Zaițev, M. I. (n. 1885) — membru al P.M.S.D.R. din 1905. A desfășurat activitate revoluționară la Ivanovo-Voznesensk, Moscova și Petersburg. După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut funcții în sectorul economic, în Armata Roșie și apoi, începând din 1921, în aparatul de stat. — 117.

Zaks, S. M. (Gladnev, S. M., Iv. Iv.) (1884—1937) — publicist. Membru al P.M.S.D.R.; menșevic. În 1906 a trecut la bolșevici. În 1911 a colaborat la „Zvezda“, iar în 1912—1913 la „Pravda“ și la editura „Priboi“. A adoptat o poziție împăciuitoare față de lichidatorii. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la editura de partid și de stat, apoi în domeniul economic. În 1925 — membru activ al opoziției troțkisto-zinovieviste. În 1935, pentru activitatea sa antipartinică a fost exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. — 83, 193—195.

Zalewski, Kazimir (1869—1918) — unul dintre fondatorii organizațiilor social-democrate din Lituania (1895). În anii 1900—1901 a fost membru al Conducerii centrale a S.D.P. și. L. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii a colaborat la presa menșevică. În 1917 a devenit membru al P.M.S.D.R. — 163, 347.

Zasulici, V. I. (1849—1919) — militantă de seamă a mișcării naționaliste și apoi a celei social-democrate din Rusia. În 1883 a participat la crearea grupului „Eliberarea muncii“. A făcut parte din redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la minoritatea iskristă. După congres a fost unul dintre liderii menșevismului. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. Față de Revoluția din Octombrie a avut o poziție negativă. — 230—231.

Zauer — vezi Skarre, V.

Zetkin, Clara (1857—1933) — militantă de seamă a mișcării muncitorești germane și internaționale. Membră a Partidului social-democrat din Germania din 1881, a participat la lupta împotriva militarismului, colonialismului și războiului. A fost unul dintre întemeietorii „Uniunii Spartacus“ și ai Partidului Comunist din Germania. Membră a C.C. al P.C.G. din 1919. La congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste a fost aleasă în Comitetul Executiv. — 43.

Zevin, I. D. (Savka) (1888—1918) — membru al P.M.S.D.R. din 1904, revoluționar de profesie. În anii noului avânt revoluționar a fost menșevic-plehanovist. A participat ca delegat la Conferința a VI-a (de la Praga) a P.M.S.D.R.; după aceea s-a situat pe poziții bolșevice. A făcut parte din Consiliul Comisarilor Poporului care a fost creat în aprilie 1918 la Baku. După căderea Comunei din Baku a fost executat de intervenționiștii englezi. — 61.

Zgragen — avocat, socialist. — 230, 318.

Zinoviev (Radomîlski), G. E. (1883—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. Din 1908 pînă în aprilie 1917 s-a aflat în emigrație ; a făcut parte din redacția ziarului „Soțial-Demokrat“, Organul Central al partidului, și a ziarului bolșevic „Proletarii“. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști. În perioada de pregătire și de înfăptuire a Revoluției Socialiste din Octombrie a avut o atitudine șovăitoare.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a deținut o serie de posturi de răspundere. S-a ridicat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului. În noiembrie 1927 a fost exclus din partid pentru activitate fracționistă ; apoi a fost de două ori reprimat și din nou exclus din partid. — 30, 34, 55, 135, 196, 211, 218, 312, 332, 333, 339, 355, 361.

Zvibrulis, E. (1883—1916) — muncitor din Riga, membru de partid din 1903, bolșevic. A participat activ la revoluția din 1905—1907. A fost unul dintre organizatorii, în 1912, ai centrului bolșevic al S.D.Ț.L. din Letonia. La Congresul al IV-lea al S.D.Ț.L. a fost ales în Comitetul Central. — 367.

CUPRINS

Prefață	VII
-------------------	-----

1910

1. CĂTRE A. M. GORKI. <i>14 noiembrie</i>	1—2
2. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>22 noiembrie</i>	3
3. CĂTRE A. M. GORKI. <i>22 noiembrie</i>	3—5
4. CĂTRE TOVARĂȘII CURSANȚII AI ȘCOLII DE LA BOLOGNA. <i>3 decembrie</i>	6—7
5. CĂTRE N. G. POLETAEV. <i>4 decembrie</i>	7—8
6. CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE AL C.C. AL P.M.S.D.R. <i>5 decembrie</i>	8
7. CĂTRE N. G. POLETAEV. <i>7 decembrie</i>	9—10
8. CĂTRE V. D. BONCI-BRUEVICI. <i>9 decembrie</i>	10
9. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „SOȚIAL-DE- MOKRAT”. <i>17 decembrie</i>	11
10. CĂTRE V. A. KARPINSKI. <i>Nu înainte de 1910</i>	11—12

1911

11. CĂTRE A. M. GORKI. <i>3 ianuarie</i>	13—16
12. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>3 februarie</i>	16—17
13. CĂTRE A. I. RĪKOV. <i>După 11 februarie</i>	17—19
14. CĂTRE A. I. RĪKOV. <i>17 februarie</i>	20—21

15. CĂTRE A. I. RIKOV. 25 februarie	21—26
16. CĂTRE N. G. POLETAEV. 7 sau 8 martie	26—29
17. CĂTRE A. I. RIKOV. 10 martie	29—30
18. CĂTRE A. I. RIKOV. Prima jumătate a lunii martie	30—31
19. CĂTRE A. I. RIKOV. Martie	31—33
20. CĂTRE N. N. Martie	33—34
21. CĂTRE FRAȚIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMA A III-A DE STAT. Înainte de 19 aprilie	34—35
*22. CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE AL C.C. AL P.M.S.D.R. 30 aprilie	35
23. CĂTRE A. M. GORKI. Sfirșitul lunii aprilie	36—37
24. CĂTRE A. M. GORKI. 27 mai	37—40
25. CĂTRE A. I. LIUBIMOV ȘI M. K. VLADIMIROV. 3 iulie	40—41
*26. CĂTRE L. B. KAMENEV. Înainte de 2 august	41
27. CĂTRE C. HUYSMANS. 5 septembrie	42
28. CĂTRE A. M. GORKI. 15 septembrie	42—43
29. CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. 25 septembrie	44
30. CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. Între 26 și 28 septembrie	44—45
31. CĂTRE A. NÉMEC. 1 noiembrie	45—46
32. CĂTRE I. C. FRIMU. 4 noiembrie	46—47
*33. CĂTRE L. B. KAMENEV. 10 noiembrie	47—48
34. CĂTRE F. A. ROTSTEIN. 30 noiembrie	48
35. CĂTRE C. HUYSMANS. 7 decembrie	49

1912

36. CĂTRE A. S. ENUKIDZE. 25 februarie	50
37. CĂTRE A. M. GORKI. Februarie	50—53
38. CĂTRE A. M. GORKI. Februarie-martie	53—54
39. CĂTRE C. HUYSMANS. Martie, înainte de 10	54—55

* Cu asterisc sînt notate scrisorile publicate pentru prima oară.

40. CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI. *12 martie* 55—57
41. CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI. *13 martie* 57—58
42. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „ZVEZDA”. *25 sau
26 martie* 58—59
43. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „ZVEZDA”.
26 martie 59—60
44. CĂTRE G. K. ORDJONIKIDZE, S. S. SPAN-
RIAN ŞI E. D. STASOVA. *28 martie* 60—62
45. CĂTRE C. HUYSMANS. *Martie, înainte de 28* 62—63
46. CĂTRE C. HUYSMANS. *5 aprilie* 63—64
47. CĂTRE G. K. ORDJONIKIDZE, S. S. SPAN-
RIAN ŞI E. D. STASOVA. *Inceputul lunii aprilie* 64—65
48. CĂTRE BIROUL DIN RUSIA AL C.C. AL
P.M.S.D.R. *16 aprilie* 65—66
49. CĂTRE C. HUYSMANS. *Aprilie, înainte de 19* 66—67
50. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „ZVEZDA”.
22 aprilie 67—69
51. CĂTRE V. A. TER-IOANNISIAN. *5 mai* 69—70
52. CĂTRE B. N. KNIPOVICI. *6 iunie* 70—72
- *53. CĂTRE L. B. KAMENEV. *Iunie, înainte de 28* 72—73
54. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „PRAVDA”. *Iulie,
nu mai târziu de 6* 73—75
55. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „PRAVDA”.
19 iulie 75—77
- *56. CĂTRE J. STRASSER. *21 iulie* 77
57. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „NEVSKAIA
ZVEZDA”. *24 iulie* 78—80
- *58. CĂTRE L. B. KAMENEV. *24 iulie* 80—81
59. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „PRAVDA”. *28 sau
29 iulie* 81—83
- *60. CĂTRE L. B. KAMENEV. *30 iulie* 83—84
61. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „PRAVDA”.
Înainte de 1 august 84—86
62. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „PRAVDA”.
1 august 86—88

63. CĂTRE A. M. GORKI. <i>1 august</i>	89—90
64. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. <i>2 august</i>	90—92
65. CĂTRE A. M. GORKI. <i>Înainte de 25 august</i>	92—94
*66. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>August, înainte de 25</i>	94—95
*67. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>August, înainte de 25</i>	96
*68. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>Înainte de 6 septembrie</i>	96—97
*69. CĂTRE REDACȚIA ORGANULUI CENTRAL. <i>Mai târziu de 6 septembrie</i>	97—98
70. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. <i>8 septembrie</i>	98—99
*71. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>15 septembrie</i>	100—102
*72. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>Mai târziu de 17 septembrie</i>	102—103
73. CĂTRE C. HUYSMANS. <i>Septembrie</i>	103
74. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. <i>Mai târziu de 3 octombrie</i>	103—105
75. CĂTRE V. A. KARPINSKI. <i>8 octombrie</i>	105—106
76. CĂTRE C. HUYSMANS. <i>Mai târziu de 9 octombrie</i>	106
77. CĂTRE A. M. GORKI. <i>Începutul lunii octombrie</i>	107
78. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. <i>Prima jumătate a lunii octombrie</i>	108—110
79. CĂTRE A. M. GORKI. <i>17 octombrie</i>	110—111
80. CĂTRE C. HUYSMANS. <i>Octombrie, înainte de 23</i>	111—112
81. CĂTRE C. HUYSMANS. <i>Octombrie, înainte de 24</i>	112
82. CĂTRE N. G. POLETAEV. <i>25 octombrie</i>	112—114
83. CĂTRE A. M. GORKI. <i>A doua jumătate a lunii octombrie</i>	114
84. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. <i>2 noiembrie</i>	114—115
85. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. <i>2 noiembrie</i>	116

86. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”. <i>Mai târziu de 2 noiembrie</i>	116—118
*87. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>8 noiembrie</i>	118
*88. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>10 noiembrie</i>	118—119
89. CĂTRE C. HUYSMANS. <i>10 noiembrie</i>	119—120
90. CĂTRE G. V. PLEHANOV. <i>17 noiembrie</i>	120—121
*91. CĂTRE A. EKK (MUHIN). <i>17 noiembrie</i>	121—122
*92. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>Între 17 și 23 noiembrie</i>	122—123
93. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „SOȚIAL-DEMO-KRAT”. <i>Insemnare pe marginea „Mandatului încredințat de muncitorii din Petersburg deputatului lor muncitor”. Mai devreme de 18 noiembrie</i>	123
*94. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>Înainte de 20 noiembrie</i>	123—124
95. TELEGRAMĂ CĂTRE I. A. BERZIN. <i>Înainte de 24 noiembrie</i>	124
96. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”. <i>24 noiembrie</i>	125
*97. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>Mai târziu de 25 noiembrie</i>	126
98. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”. <i>Înainte de 26 noiembrie</i>	127
99. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA”. <i>26 noiembrie</i>	127—128
*100. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>3 decembrie</i>	128—129
101. CĂTRE DEMIAN BEDNII. <i>5 decembrie</i>	129
102. SCRISOARE CĂTRE I. V. STALIN. <i>6 decembrie</i>	130—131
*103. CĂTRE L. B. KAMENEV. <i>8 decembrie</i>	131—136
104. CĂTRE I. V. STALIN. <i>11 decembrie</i>	136—139
*105. CĂTRE V. I. NEVSKI. <i>13 decembrie</i>	139—140
106. CĂTRE I. V. STALIN. <i>14 decembrie</i>	140—141
107. CĂTRE I. V. STALIN. <i>16 decembrie</i>	141—144
108. CĂTRE DEPUTAȚII BOLȘEVICI DIN DUMA A IV-A DE STAT. <i>17 decembrie</i>	144—145

- *109. CĂTRE V. I. NEVSKI. *17 decembrie* 145
 110. CĂTRE BIROUL DIN RUSIA AL C.C. AL
 P.M.S.D.R. *19 decembrie* 145—147
 111. CĂTRE G. L. ŞKLOVSKI. *20 decembrie* 147—150
 112. CĂTRE BIROUL DIN RUSIA AL C.C. AL
 P.M.S.D.R. *20 decembrie* 150—151
 *113. CĂTRE C. HUYSMANS. *22 decembrie* 151—152
 114. CĂTRE A. M. GORKI. *22 sau 23 decembrie* 152—154

1913

115. CĂTRE A. M. GORKI. *Înainte de 8 ianuarie* 155—158
 *116. CĂTRE L. B. KAMENEV. *8 ianuarie* 158—159
 *117. CĂTRE L. B. KAMENEV. *10 ianuarie* 159—160
 *118. CĂTRE L. B. KAMENEV. *12 ianuarie* 160—161
 *119. CĂTRE L. B. KAMENEV. *Nu mai devreme de
 14 ianuarie* 161—162
 *120. CĂTRE I. A. PEATNIŢKI. *Mai târziu de 14 ia-
 nuarie* 162—165
 *121. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „BREMER BÜR-
 GER-ZEITUNG“. *Prima jumătate a lunii ianuarie* 165—166
 122. CĂTRE A. M. GORKI. *21 ianuarie* 166—167
 123. CĂTRE G. M. VEAZMENSKI. *Mai târziu de
 22 ianuarie* 167—168
 124. CĂTRE N. A. RUBAKIN. *25 ianuarie* 168
 125. CĂTRE DEPUTAŢII BOLŞEVICI DIN DUMA
 A IV-A DE STAT. *25 ianuarie* 169
 126. CĂTRE A. M. GORKI. *Mai târziu de 25 ianuarie* 169—173
 *127. CĂTRE L. B. KAMENEV. *Începutul lunii februarie* 173
 128. CĂTRE I. M. SVERDLOV. *9 februarie* 174—176
 129. CĂTRE N. A. RUBAKIN. *13 februarie* 176
 130. CĂTRE N. OSINSKI. *13 februarie* 176—177
 131. CĂTRE REDACŢIA ZIARULUI „PRAVDA“. *14 fe-
 bruarie* 177—178
 132. CĂTRE A. M. GORKI. *Între 15 și 25 februarie* 178—181

133. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. 19 februarie 181—182
134. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. 21 februarie 182—183
135. CĂTRE M. A. SAVELIEV. 22 februarie 184—185
- *136. CĂTRE W. PFANNKUCH. 25 februarie 185
137. CĂTRE N. G. POLETAEV. 25 februarie 186—187
138. CĂTRE L. B. KAMENEV. 25 februarie 188—189
139. CĂTRE G. M. VEAZMENSKI. *Nu mai devreme de februarie* 189
140. CĂTRE A. M. GORKI. *Mai târziu de 6 martie* 189—190
141. CĂTRE L. B. KAMENEV. 8 martie 190—191
142. CĂTRE L. B. KAMENEV. *Mai devreme de 29 martie* 191—193
143. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. 5 aprilie 193—195
- *144. CĂTRE L. B. KAMENEV. 7 aprilie 195—197
- *145. CĂTRE L. B. KAMENEV. 17 aprilie 197
- *146. CĂTRE L. B. KAMENEV. *Mai târziu de 26 aprilie* 197—198
147. CĂTRE I. E. GHERMAN. *Înainte de 6 mai* 198—199
148. CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. 8 mai 199—200
149. CĂTRE A. M. GORKI. *Mai, nu mai devreme de 9—10* 201—202
- *150. CĂTRE L. B. KAMENEV. *Înainte de 20 mai* 202—203
151. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. *Mai, nu mai devreme de 25* 203—205
152. CĂTRE C. HUYSMANS. *Mai târziu de 4 iunie* 205—206
153. CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS. *Înainte de 7 iunie* 207—208
154. CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS. 7 iunie 208—209
- *155. CĂTRE L. B. KAMENEV. 8 iunie 209—210
156. CĂTRE GRUPUL BOLȘEVIC DIN CONDUCEREA SINDICATULUI MUNCITORILOR METALURGIȘTI. 16 iunie 210
157. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. 16 iunie 211—214

158.	CĂTRE M. S. OLMINSKI. 16 iunie	214—217
*159.	CĂTRE L. B. KAMENEV. 16 iunie	217—218
160.	CĂTRE DEPUTAȚII BOLȘEVICI DIN DUMA A IV-A DE STAT. 17 iunie	219—220
161.	CĂTRE V. M. KASPAROV. Între 18 și 22 iunie	220—221
162.	CĂTRE A. M. GORKI. Înainte de 22 iunie	221—222
163.	CĂTRE G. V. PLEHANOV. Nu mai târziu de 22 iunie	222—223
164.	CĂTRE A. M. GORKI. Nu mai târziu de 22 iunie	223—224
165.	CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA“. Iunie, nu mai devreme de 25	225
*166.	CĂTRE L. B. KAMENEV. 29 iunie	225—226
167.	CĂTRE G. I. SAFAROV. 20 iulie	226—227
168.	CĂTRE O. N. LOLA. 20 iulie	227—228
169.	CĂTRE A. M. GORKI. 25 iulie	228—229
170.	CĂTRE L. M. KNIPOVICI. Între 5 și 7 august	229—230
171.	CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. 10 august	230—231
172.	CĂTRE PARTIDUL SOCIAL-DEMOCRAT DIN GERMANIA CU PRILEJUL MORȚII LUI A. BE- BEL. Între 13 și 17 august	231
173.	CĂTRE V. M. KASPAROV. 21 august	231—232
174.	CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „SEVERNAIA PRAVDA“. Mai târziu de 21 august	232
175.	CĂTRE S. G. ȘAUMIAN. 24 august	233
176.	CĂTRE V. M. KASPAROV. 25 august	233—234
177.	CĂTRE V. M. KASPAROV. 11 septembrie	234
178.	CĂTRE I. S. GANEȚKI. 12 septembrie	234—235
179.	CĂTRE TOVARĂȘUL MAX GRUNWALD. 13 sep- tembrie	235
180.	CĂTRE A. M. GORKI. 30 septembrie	236—237
181.	CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PRAVDA TRUDA“. Nu mai devreme de 30 septembrie	237
182.	CĂTRE H. DIETZ. 3 octombrie	238

183. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Octombrie, înainte de 26 238—239
184. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Octombrie, înainte de 27 239
185. CĂTRE V. I. LEDER. *28 octombrie* 240
186. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Nu mai devreme de 1 noiembrie 241—243
187. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Între 2 și 7 noiembrie 243—244
- *188. CĂTRE C. HUYSMANS. *3 noiembrie* 247
189. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Nu mai devreme de 3 noiembrie 247—248
190. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Nu mai târziu de 9 noiembrie 248
191. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
7 noiembrie 249
192. CĂTRE A. M. GORKI. *Începutul lunii noiembrie* 250
193. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Între 11 și 28 noiembrie 251
194. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Nu mai devreme de 13 noiembrie 251
195. CĂTRE A. M. GORKI. *13 sau 14 noiembrie* 252—255
196. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Nu mai devreme de 14 noiembrie 255
197. CĂTRE A. M. GORKI. *14 sau 15 noiembrie* 256
198. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
Nu mai devreme de 16 noiembrie 256
199. CĂTRE A. M. GORKI. *A doua jumătate a lunii noiembrie* 257—260
200. CĂTRE S. G. ȘAUMIAN. *6 decembrie* 260—263
201. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
16 decembrie 263—264
202. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „ZA PRAVDU“.
18 decembrie 265
203. CĂTRE I. F. ARMAND. *După 18 decembrie* 265
204. CĂTRE V. S. VOITINSKI. *20 decembrie* 266—269

205. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PROLETARSKAIA PRAVDA”. *A doua jumătate a lunii decembrie* 269
206. CĂTRE N. I. BUHARIN. *Decembrie* 269—270
207. CĂTRE I. F. ARMAND. *Sfîrșitul lunii decembrie* 270—271

1914

208. CĂTRE I. E. GHERMAN. *2 ianuarie* 272—273
209. CĂTRE V. M. KASPAROV. *6 ianuarie* 273—274
210. CĂTRE I. E. GHERMAN ȘI I. RUDIS-GHIPSLIS.
7 ianuarie 274—275
211. CĂTRE I. F. POPOV. *7 ianuarie* 276
212. CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS SAU I. E. GHERMAN.
11 ianuarie 276
- *213. CĂTRE I. F. ARMAND. *Nu mai devreme de 11 ianuarie* 277
214. CĂTRE D. WIJNKOOP. *21 ianuarie* 278—279
215. CĂTRE V. P. MILIUTIN. *14 ianuarie* 279—280
- *216. CĂTRE I. F. ARMAND. *Înainte de 22 ianuarie* 280
- *217. CĂTRE I. F. ARMAND. *25 ianuarie* 281
- *218. CĂTRE I. F. ARMAND. *Înainte de 26 ianuarie* 281—283
- *219. CĂTRE I. F. ARMAND. *26 ianuarie* 283—284
- *220. CĂTRE N. V. KUZNEȚOV. *26 ianuarie* 284—285
- *221. CĂTRE I. F. ARMAND. *28 ianuarie* 285—287
222. CĂTRE C. HUYSMANS. *29 ianuarie* 287—288
- *223. CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. *Ianuarie* 288—289
224. CĂTRE C. HUYSMANS. *2 februarie* 289
225. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PUTI PRAVDI”.
9 februarie 289—290
226. CĂTRE A. A. TROIANOVSKI. *Nu mai devreme de 11 februarie* 290—291
227. CĂTRE V. M. KASPAROV. *Mai tîrziu de 11 februarie* 291—292
228. CĂTRE L. B. KAMENEV. *27 februarie* 292—293
229. CĂTRE REDACȚIA REVISTEI „PROȘVEȘCENIE”.
27 februarie 293—294

230. CĂTRE I. A. GURVICI. 27 februarie 294—296
231. CĂTRE F. N. SAMOILOV. Februarie 296—297
- *232. CĂTRE I. F. ARMAND. 2 martie 297—298
233. CĂTRE BIROUL DIN RUSIA AL C.C. AL P.M.S.D.R. 4 martie 298—299
234. CĂTRE C. HUYSMANS. 7 martie 300—301
235. CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS. Mai târziu de 12 martie 301
236. CĂTRE SECRETARUL DE REDACȚIE AL DICȚIONARULUI ENCICLOPEDIC AL ASOCIAȚIEI „FRAȚII GRANAT“. 15 martie 302
237. CĂTRE C. HUYSMANS. 15 martie 302—303
- *238. CĂTRE I. F. ARMAND. Mai târziu de 15 martie . 303—304
239. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PUTI PRAVDI“. Înainte de 23 martie 304—306
240. CĂTRE I. I. SKVORTOV-STEPANOV. 24 martie . 306—308
241. CĂTRE V. B. STANKEVICI. 24 martie 309
242. CĂTRE I. F. ARMAND. 1 aprilie 309—310
243. CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PUTI PRAVDI“. Între 7 și 23 aprilie 311—312
- *244. CĂTRE I. F. ARMAND. Înainte de 8 aprilie . . 312—313
- *245. CĂTRE I. F. ARMAND. 11 aprilie 313—314
246. CĂTRE I. F. ARMAND. 24 aprilie 314—315
247. CĂTRE REDACȚIA REVISTEI „DZVIN“. 26 aprilie 316
248. CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. Sfirșitul lunii aprilie . 316—317
249. TELEGRAMĂ CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „PUTI PRAVDI“ CU PRILEJUL ÎMPLEINIRII A DOI ANI DE LA APARIȚIE. Înainte de 5 mai . 317
250. CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. 12 mai 318
- *251. CĂTRE I. F. ARMAND. Prima jumătate a lunii mai 318—319
252. CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS. Între 15 și 31 mai . 319—320
253. CĂTRE N. N. NAKOREAKOV. 18 mai 320—321
254. CĂTRE V. A. KARPINSKI. 19 mai 321—322
255. CĂTRE S. G. ȘAUMIAN. 19 mai 322—325

256.	CĂTRE A. A. TROIANOVSKI. 20 mai	326
257.	CĂTRE V. A. KARPINSKI. <i>Mai târziu de 23 mai</i>	326—327
*258.	CĂTRE I. F. ARMAND. 25 mai	327—328
259.	CĂTRE G. I. PETROVSKI. <i>Mai târziu de 25 mai</i>	328
260.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 5 iunie</i>	329—330
261.	CĂTRE SECRETARUL DE REDACȚIE AL DICȚIONARULUI ENCICLOPEDIC AL ASOCIAȚIEI „FRAȚII GRANAT“. <i>Între 6 iunie și 21 iulie</i>	330
262.	DINTR-O SCRISOARE CĂTRE REDACȚIA ZIARULUI „TRUDOVAIA PRAVDA“. <i>Mai târziu de 18 iunie</i>	331—332
*263.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 4 iulie</i>	332—333
*264.	CĂTRE BIROUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL. <i>Nu mai devreme de 4 iulie</i>	333—334
*265.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 6 iulie</i>	334—335
266.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 6 iulie</i>	335—337
*267.	CĂTRE S. G. ȘAUMIAN. <i>Înainte de 6 iulie</i>	337—338
268.	CĂTRE A. S. ENUKIDZE. 6 iulie	339
*269.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 9 iulie</i>	339—340
*270.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 9 iulie</i>	340
*271.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 10 iulie</i>	341—342
272.	CĂTRE I. F. POPOV. <i>Înainte de 10 iulie</i>	342—343
273.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Între 10 și 16 iulie</i>	343—349
274.	CĂTRE EDITURA „PRIBOI“. 11 iulie	349—350
*275.	CĂTRE I. F. ARMAND. 12 iulie	350
276.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 13 iulie</i>	351—354
*277.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Înainte de 14 iulie</i>	354
278.	CĂTRE G. E. ZINOVIEV. <i>Mai devreme de 16 iulie</i>	355
*279.	CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Nu mai târziu de 16 iulie</i>	355—356
*280.	CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. <i>Mai târziu de 18 iulie</i>	356
281.	CĂTRE I. E. GHERMAN. <i>După 18 iulie</i>	357—359
282.	CĂTRE V. M. KASPAROV. <i>Mai târziu de 18 iulie</i>	360
*283.	CĂTRE I. F. ARMAND. 19 iulie	361
*284.	CĂTRE I. F. ARMAND. 19 iulie	361—362

285. CĂTRE SECRETARUL DE REDACȚIE AL DICȚIONARULUI ENCICLOPEDIC AL ASOCIAȚIEI „FRAȚII GRANAT“. 21 iulie	363
*286. CĂTRE I. F. ARMAND. <i>Mai devreme de 24 iulie</i>	363—365
*287. CĂTRE JANSSON SAU STITZ. 25 iulie	365—366
288. CĂTRE I. RUDIS-GHIPSLIS. 26 iulie	367—368
289. CĂTRE SECRETARUL DE REDACȚIE AL DICȚIONARULUI ENCICLOPEDIC AL ASOCIAȚIEI „FRAȚII GRANAT“. 28 iulie	368—369
290. CĂTRE G. L. ȘKLOVSKI. 31 iulie	369—370
291. CĂTRE V. M. KASPAROV. <i>A doua jumătate a lunii iulie</i>	371

ANEXE

1. CĂTRE BIROUL DIN STRĂINĂTATE AL C.C. AL P.M.S.D.R. 5 decembrie 1910	375—376
*2. MANDAT ÎNCREDINȚAT INESSEI ARMAND. <i>Între 17 mai și 6 iunie 1914</i>	376
3. CĂTRE C. HUYSMANS. <i>Înainte de 29 iunie 1914</i>	376—377

Scrisori ale lui V. I. Lenin incluse în volumele apărute ale ediției de față (noiembrie 1910—iulie 1914)	381
Scrisori ale lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent (noiembrie 1910—iulie 1914)	382—386
Adnotări	387—437
Indice de nume	438—487

ILUSTRATII

Prima pagină din scrisoarea lui V. I. Lenin către A. M. Gorki. — Februarie 1912	51
Casa din Poronino în care a trăit Lenin în vara anului 1913 și 1914	206—207

Prima pagină din scrisoarea lui V. I. Lenin către redacția ziarului „Za Pravdu“. — Între 2 și 7 noiembrie 1913 . . .	245
V. I. Lenin la Zakopane. — 1914	304—305
Prima pagină din scrisoarea lui V. I. Lenin către S. G. Șaumian. — 19 mai 1914	323
Pagina a doua din scrisoarea lui V. I. Lenin către I. F. Armand. — Între 10 și 16 iulie 1914	345

Dat la cules 17.08.1967. Bun de tipar 31.10.1967.
Apărut 1968. Hirtie tipar înalt tip A mat de
63 g/m. Format 16/540×840. Coli editoriale 29,90.
Coli de tipar 32,50. C.Z. pentru biblioteci
3C23=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 6524/70 551 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”, Piața
Scintei nr. 1, București — Republica Socialistă
România

